

સતી બાધ

“ સંશાની હાલત શુધારવાની ગરવેથી ગરમ રોત એકે ખાતાઓ ગનાની ધાઓ એવું કરવું ”
(ડૉ. બેનાપાસરનું ઉરનાળ.)

પુસ્તક ૧ લું

ભાતવારીથી—ડીએમજી ૧૮૫૭ થી.

પરગટ કરનાર સતી બાધની શાભા.

ચુબડના કોટનો બજારગેટ ઇશ્ટરી નાં ૬ તથા ૧૧-વાલા ઘર અથવા
ફક્તર આગાહરા હાથાખાનોમાં હાથાઉંછે!

૧૮૫૭

શાંકલીની સ્ત્રીઓવના પુસ્તક ૧ લાનું.

આંક ૧ થી—જાનેવારી ૧૮૫૭.

દીવાળો	૦
આંખે દીકરાની અરંગ પરચની કરમે	૧
લાએદીવાલી એરત—વીકેરીઆ રાંછી (મીતર થાય)	૨
માહારા હાથતદારની બાએડી	૬
મટીઆએના કીયાદથી ધની ખરાબી—પતજખનુ	
રાન (મીતર થાય)	૧૨
રેતીના રાણ (મીતર થાય)	૧૪
પરચુરણ બીનાએ	
કુતરાની જાતનો પેઆર—ધીરા મીતરની ખુ	
બી—ખોડી તારીક—આએ ફનીઆની રોલત—	
આનનુ કાન કોલ ઉપર નાખણ તલી—કુમાંધ	
પકડવાની રીત—ખાનામાં નીખખની નજર ૧૬—૧૭	
ગરબા	૧૮—૧૯—૨૦

આંક ૨ થી—ફેબ્રુઆરી ૧૮૫૭

લાએદીવાલી એરત—કીચન કુઆરી	૨૧
નરખારતુ શુખ (મીતર થાય)	૨૪
પાલોચાના	૨૬
અરડી	૨૬
કરદી કોપ, અલતા પાહાડ (મીતર થાય)	૩૦
કાણેના વાકે વાડ—રોલાચાલ અને શુરખાઈ	૩૨
અમરત શરીયો ખેલ	૩૫
શબેઆ વાડઈ	૩૭
પરચુરણ બીનાએ	
મીટના રાગ શાક કરવાની રીત—હયાન ગણે	
વાના એક નંદા શાયો—એક બાએડીએ પાચ	
બના નજમેઆ	૩૮—૩૯
બરખાનુ બાએડીપર હેત (ગીત)	૪૦
બાએડીનુ બરખાનુપર હેત (ગીત)	૪૦

આંક ૩ થી—મારચ ૧૮૫૭.

લાએદીવાલી એરત—આલીઆખાઈ	૪૧
કુઆરની રંગાવતદારો કહેલી હાએમને	૪૪
કુઆર (હવાઈ વાંદાવ—મીતર શાક)	૪૮
દેગ રૂપીઆ દયનુનરને ખાઈ ગીચાં	૪૯

રૂપીઆ રંગાવત વરતાંત (રોહનચાલ તથા રાણીના મીતર થાય)	૫૨
“રોહ” જાતનો રોહો (મીતર થાય)	૫૫
પરચુરણ બીનાએ	
રોન વધતું દાહપણ—હીરા બીચારો ધાચતીઆ,	
શાક કીચેલાં હપીઆરને કીટ આવવાથી કમ	
અરકાવવા—શુનું—ભોરી બદનનુ આદમી—	
કમેલ દાઈના કાએદા—કનજુશાઈ—ઉશાકપણ	
અને કર કરાર—શકીય શરણ ખજનો—મા	
આપનો આભાર	૫૭—૫૮
શુખ અને ગીતા (ગીત)	૫૮

આંક ૪ થી—એપ્રેલ ૧૮૫૭

લાએદીવાલી એરત—મોગ પુલારેનશ નાઈરીનગલ (મીતરો થાય)	૬૧
ઈશન રેશની અખતેશર હુકીદત (શાલ નગરઉદ દીપતી તથાવીર થાય)	૬૩
બાઅમ લોકોના યોગ્યેક ખેલોનો ખાલાચો (મીતરથાય)	૬૫
પરચાવાવાનો છોકરો	૬૮
ચેતર નની રખતની નીતી	૭૨
નામદાર રાણીનો વર છોકરો	૭૩
હાથો (મીતર થાય)	૭૪
ઈગલ રેશની રાન મુલાવનારી શર્મા	૭૬
ને કોઈ લુતથી બીદે નેરેને લુત વધે	૭૭
પરચુરણ બીનાએ	
મેડીઅને બરી—વીરીઆનું બલ—ઉતાવનો ઈ	
નંદી—એક કીલશકીની તરીઆત—આપ અ	
ખતીઆરી—શખાવત અને ક ગાલીઆત—	૭૮—૭૯
શતેશ	
શુષેલી એરતો (ગીત)	૮૦
લુડી બારખ (ગીત)	૮૦

આંક ૫ થી—મે ૧૮૫૭

લાએદીવાલી એરત—રાણી લનોખીઆ	૮૧
છોકરાનીની ફેવલણ વીંગ ખાતાએને યે શુખન	૮૪
કુઆરનાના કુવરની અખતેશર હુકીદત (નકશા થાય)	૮૮
શીનગલનો મોમ (મીતર થાય)	૯૬

શાંકડીકો.

ધારાદીની વખતે ચીત દેકાણે રાખવાનો કામ્પેદ	૧૪૩
ઉટ (ચીતર શાયે)	૧૪૪
ગેખ ચાદીની ચતુરમ્ બરેલી નથી હોતો	૧૪૫
પરચુટ બીનામો.	૧૪૬
બેપને કુડકો ખારવો—એક વીલીઆરથી—ગરી	૧૪૭
બી હાલતના આલેખાનો એક કામ્પેરો—છોક	૧૪૮
રોમિના લેહેવા કરવા બાબે લીલા મેસીની થી	૧૪૯
ખાખણ—શખી આણુ	૧૫૦
પરણી ઉચ્ચા પછીનો હરખ (ચીત)	૧૫૧
ચાહલિયોને શીખાંખણની ગરબી	૧૫૨

આંક ૬ થો—ગુન ૧૮૫૭

લામ્પેકોવાલી ચોરત—ગરેશ હારલીંગ (ચીતર શાયે)	૧૦૧
ચીત ચપને ચીનામો (ચીતર શાયે)	૧૦૩
ચતુરને ચેતવણી	૧૦૪
કનેરીના બોહ (ચીતર શાયે)	૧૧૧
કુતરાનો પેરોશ (ચીતર શાયે)	૧૧૨
ધે બામ્પેકો	૧૧૩
રચુન શાયે ઉપરે	૧૧૭
કામેલ આદરીમો ખાનગી મીજલશા મુગા	૧૧૮
પરચુટ બીનામો.	૧૧૯
કુશ મેલની અશર—કુલમો લડનારામોને	૧૨૦
કેરો કામ્પેરો—શ્રી લંડન ચેડરનું પોલીસ	૧૨૧
ખાણ—નજવાનો એલાન—ધરપના જુલં જુ	૧૨૨
દા રામ્પેકો આંક—બોહીમિક એબ—બનની	૧૨૩
કશરત	૧૨૪
ચાશ વચની (ચીત)	૧૨૫
ચાદીની શીખામન (કેત)	૧૨૬

આંક ૭ થો—ગુલાઈ ૧૮૫૭

લામ્પેકોવાલી ચોરત—પરાકોવી લોપોલોહ (ચીતર શાયે)	૧૨૭
ખારો ચાચુ બપાઈ	૧૨૮
પુરૂષિયાનો પરીનય ફેરફારીક વીલીમ્પન અને ઇગલ	૧૨૯
ડની પરીનયેશ રામ્પેક (ચીતર શાયે)	૧૩૦
ચાક (ચીતરો શાયે)	૧૩૧
પરણા કપાવાની રીત	૧૩૨
કુતરાની ચામન	૧૩૩
પરચુટ બીનામો.	૧૩૪
કોમતી વારશો—ચારી બામ્પેકી—બદનામી—	૧૩૫
ખા ખાપની મુશી—આદરીમોને ભેળવી હવા—	૧૩૬
ચાર ચીન ને પાકી આવતી નથી—કમ મ	૧૩૭
ચાદીની શીખામણ (મેતા)	૧૩૮
વગર વીમારની મોહાઈઈ (ગરબી)	૧૩૯

આંક ૮ થો—ગાગરાટ ૧૮૫૭

લામ્પેકોવાલી ચોરત—લેડી નીધીસેદ	૧૪૦
--------------------------------	-----

દીમીક તથા પન—એક બોલાશો	૧૪૩
શ્રી કુશનશ દેશ (ખારગલ પેલીશરના ચીતર શાયે)	૧૪૪
ચ નતોશ મોહુર શુખ (ચીતર શાયે)	૧૪૫
આમની આડીથી નીખતી કબજા પેટરો (ચીતર શાયે)	૧૪૬
કેલવણી	૧૪૭

પરચુટ બીનામો.	૧૪૮
વેહલાં શુવા તથા વેહલા ઉડવાનો કામ્પેદ—હો	૧૪૯
ચ આગ લોવાની ભરૂ—ઉપધી બનવાવ	૧૫૦
મીક દવાઈ તરીકે—ચીતર શાયે	૧૫૧
કુશ કરવા વગર લાગો કેમ ખારવો—ખાતામો	૧૫૨
ને એક ચેતવણી	૧૫૩
ચાદીની શીખામણ (મેતા)	૧૫૪
ગરબી	૧૫૫

આંક ૯ થો—શપ્ટેમ્બર ૧૮૫૭

લામ્પેકોવાલી ચોરત—જીનીલીવ (ચીતર શાયે)	૧૫૬
ચીમોને તોર કરવાની રીત	૧૫૭
ચાકી કરવાની અચરત ચરખી શકતી	૧૫૮
ચોશવાટ (ચીતર શાયે)	૧૫૯
વોલીઆથી ઇનરામને થતી મદદ	૧૬૦
ડુનીઆમા શઉથી મોહુરી આગમોટ	૧૬૧
ચોરીમિક ચુચુરત ચોરતો	૧૬૨
ધ ગરેનેની મોહાઈઈનું એક કારણ	૧૬૩
પુરણી (ચીતરો શાયે)	૧૬૪

પરચુટ બીનામો.	૧૬૫
કામ્પેકો શીખામણ—શુનાની મોહુરી લુગડી	૧૬૬
ચારો તથા ઝાઝા કરુક—કુશમન શાયે કેમ	૧૬૭
બાલકુ—આચેપત કરતાં વધતા ખરચ—લાં	૧૬૮
લામી ઉમર—વીનલીના—ઉપીઆગ—મોહા વી	૧૬૯
ચે એક ચેતવણી—ઉત્તરો—એક ચોલત—ન	૧૭૦
બાલ—નેદ—ચામ્પેની ચાલની અશર—નિવા	૧૭૧
ચાયે તેવા એટલે શુ—એક રચુન	૧૭૨
ગરબી	૧૭૩

આંક ૧૦ થો—અક્ટોબર ૧૮૫૭

લામ્પેકોવાલી ચોરત—જેઆન આપ આરકે	૧૭૪
ચોરન રાક્ટરો	૧૭૫
ત્રાવંગરોએ ગરીબને આશરો આપવો	૧૭૬
ઇગલડ તથા કુશનશની રોશતી (ચીતર શાયે)	૧૭૭
ચાક હવા તથા કશરતના કામ્પેદ	૧૭૮
અમર અઇ (ચીતર શાયે)	૧૭૯
ખામો ચમ્પેકી માતામોને અમતની ચેતવણી	૧૮૦
ચીના લેકોની ઇમારતો (ચીતરો શાયે)	૧૮૧
ખામ હેતની અશર	૧૮૨
કાપડ વેલવાનો હુનર (ચીતરો શાયે)	૧૮૩
કલ તથા બીજાની છાલ કાહાડીને તે ખાવાં વીચો	૧૮૪
સુકીયા માતેસી વગર ખારખવાની રીત	૧૮૫

પરચુટન બીનાઓ

ધર ધણીઆણી—એક દાહાપણુ—ચીનાઓની
એક કુલવાત—કરબ વીરો ગણત—પેતાને પી
છાનડું—આલશ—કર કરાર—ગરમ પાણી—
અમેરોકાન લોકોની હોલત—કવરી બદાત—નર
મન શીલવર—અચાને ચલાવવું—મે ચીન કદી
દીરાધી નથી તે—ગવાના હુતરના એક શુધ
રો—અશખરી—ધવેડા ૧૯૮—૧૯૯

ગાદીની શીખામણુ

ગરબી

૧૯૯

૨૦૦

આંક ૧૧ મો નવેમ્બર ૧૮૫૭

લાએકીવાલી એરત—ચીનાબાઈ ૨૦૧
બીલાલ કડીઆરો ૨૦૨
જાડુર અને તેનો ચાકર ૨૦૫
એક પ્રોહોરો કુતરો ૨૦૬
તુમ મેહલ (ચીતર શાયે) ૨૦૭
શાએકીઓ વીચાર કરો ૨૦૮
બાલકોની ફેલવની શબ્દી ખાતાઓને ચેતવણી ૨૧૦
દયાલુ હાથી ૨૧૧
હંદરખાના કટલાએક બખીરો ૨૧૨
ડુનીઆના નવાવરો ૨૧૨
પરમેશવર કહેવા દએઆણુકે ૨૧૩
પીશખીદ (ચીતર શાયે) ૨૧૩
મેરાક હુતમ યાએચ તે ઉપર અવયોકન ૨૧૪
સુરમી અને છંડા ૨૧૪
ગઈ શોતલા ૨૧૫
રેલવેની નડપ ૨૧૫
પપેટાની કીપત ૧૮૦૫ માં ૨૧૫
હુવા—દરીઆની હુવા ૨૧૬
અરકખાની રાકર (ચીતર શાયે) ૨૧૮
પરચુટન બીનાઓ

હાથીદાત ઉપર ચુનાનો ધાર ચહડાવવો—રોચ
નીની નડપ—હડનમાં માછલીના અપ—એક
ઈ ચ વરમાદ—જાશકોનો મોરો ધાટ—માછલી
એ ખાલા બાએચ—શરણ અને જમાઈ—પવ
નની રોડ—તોપના મોલાની નડપ—ઉતમ રી
ત—ચાન મેલવવાની રીત—અચરતો બરેલો
રે—શુચ ૨૧૯—૨૨૦

ગરબી ૨૨૦

આંક ૧૨, મો ડીસેમ્બર ૧૮૫૭

લાએકીવાલી એરત—સાહી કીલીપા ૨૨૧
મોહત આવવાની અગમચેતી ૨૨૨
પેટમાં કરમ યાએકે તે શુ ચીનકે ૨૨૩
જેહરખાથી નીકલતો ચાપારણુ મેરાક ૨૨૪
જુદા જુદા રોજો અને રોહરોમાં દાહડાની લખાઈ ૨૨૫
એક ચતુર ગવરતર ૨૨૫
ઈશવી ચને ૧૮૫૧ મા બીચારી મેહલખાના પુરુષવીના
શ થરહુમાંથી યાએકી અબએચ જેવી કખાની ૨૨૫
બખીરોને બધી વાતનું કુખ ૨૨૬
રાખચી કદતુ એકનુ જાહડ ૨૨૬
જાનવરોની આખ ૨૨૬
પખાણું ધડું ૨૩૦
શવભાવ ૨૩૦
દખાણી અમેરોકામાં હુધ આપનાર જાહડ ૨૩૦
શરીર શાયે મનને શબ્દ ૨૩૧
ખાંડ પુરોની ઉતપતી ૨૩૧
મેહન ચઉને શારે અપણુ સાહું ૨૩૧
એક છોકરાને ચોતાની મા તરફ પેઆર ૨૩૨
જાહરખાના મેહરાની ખુબચરતી—તત અને ડીલી ૨૩૩
આગલા વખતની ધડીની રીત ૨૩૪
લોહડાની શક ૨૩૫
જાણવા નેમ બાબદો ૨૩૫
એખલપેટાપણું ૨૩૬
અરે! મીઠુ મોણુ યાહઉ ૨૩૭
મોજ ૨૩૭
વાકું જાહડ ૨૩૭
કોલો અને રાખ ૨૩૭
ચોખાના બે દાના ૨૩૮
પરચુટન બીનાઓ

મેડા—ઈતરડી—મેહનડા—મંદર ઉપરની ઈમા
રતો—કપાને શાહું લાકડું કાણુ કરવાની રીત—
રૂઢ અપ્રધા અતતા—બીલીકણી બાએકી—
માહુ થીએ તે શારાને કાળે ૨૩૮—૨૩૯
સગ હોરી ૨૩૯
રોચેક સંખાના ચોપાનીઆની ઈશવી ચને ૧૮૫૭
ના વરચની આએપત તથા ખરચના હીયાખ
ની તારીખ ૨૪૦

દી બા યો .

આ પરાંતમાં અશતરી ક્લેવનીનો વધારો કરીને તથા બીજા તહેવાર શુભમાસ ઈલાઓ કરીને ગાંધી અશતરીઓની હાલત સુધારવાને ને કોશિશો કરવામાં આવેલે તેમને ઠેકો આપવા તથા તે કોશિશમાં હુમરા તરીકે આઓ ચોપાનીજી પરવરતાવા માંડી બિંદે તેની જીતપંતી વીશે મુખતેશર બીનો નીચે જણાવીછે.

આઓ શેહરના એક પરોપકારી પારશી વરંશયે હેધું જણાવીજાં ને આ પરાંત ની સુખરાધી ભાશા જાણનારી અને મુખીઅ કરી પારશી બાતુઓને વાંચવા લાએક વ છાં ધોડાંજ હેધાં મુશતદોછે કે ને જીપર ફરશતને વખત વેચાંને આપવાથી તેઓ જીંચ જાતી ગમત શાયે જીર્ણીઓગી ગતાંન મેલવી શકે વાશતે જો દર માશે કોઈ હેધું ચોપાં નીજાં પરગટ થતુ કરવામાં આવે કે નેથી એ મતલબ પાર પડે એટલે તે વાંચવાથી આ પછી જીવાન તથા જીમર પોહચેલી બાતુઓ પ્રાએદેમંદ ગનાન તથા લાએકોને મલતી ગમત મેલવી શકેતો તે કાલુકવાનાં કામ શાફ દર વરશે રૂ૧૨૦૦ શુધીની મોહોદી રક મનો આશરો આપતો કરવાને તે તઈઆર હતો. એવી જાદારતા ભરેલી એ શાહેબ ની મરજીનો પ્રાએદો લઈને અતરના કેટલાએક વગવાલા તથા કાબેલ શાહેબોની એ 'ક મંડલીના જીર્ણીપાણાં હેડાં હેધું એક ચોપાનીજી પરવરતાવવાની ગોઠવણ કરવામાં આવી અને એ કારણશર મલેલી એ મંડલીની પેહલી શબ્દમાં હેવો ઠેકાવ કરવામાં આવીઓ ને એ ચોપાનીજી આઓ તમુનાના આકારતુ દર મહીને પરગટ કરવુ અને તેની હાલ તુરત ૧૦૦૦ થીતે ૧૨૦૦ નક્કો છાપી લોકોમાં વેહ્યવી.

એ ચોપાનીજી વાંચનારીઓને લાએકહું તથા દીલપર્શદ કરવા શાફ તેમાં ગના નનો વધારો કરનારી તથા નીરદોશ રચુન આપનારી બાબદો શાદી એખારતમાં અને કવેતોમાં લખવામાં આવશે અને તે બીનાં વધારે શારી પઠે શમજ પડવા શાફ તેમની શાયે કેટલાએક આછાખીતારો દર વેલા એ ચોપાનીઆમાં દાખલ કરવામાં આવશે. એ ચોપાનીજી શદા શુતરાં દીખાંધી હીનમાં કાગજ પર છાપી પરગટ કરવાનો ઠેકાવ રા

ખેઓછે અને તે સીબઈતું તથા શદગુણોત્ત વધારનાં કરવાને ઊપલી શાભાની તરફથી મેહનતની કશી કથર કરવામાં આવશે નહીં.

એ ચોપાનીઆના કામજ તથા છપાઈ તથા ચીતાર પરામણી અને વેહ્યવા તથા બીજાં પરચુટન કામનો ખરચ દર વરશે નજદીક રૂ૨૦૦૦ નો થશે વાશતે લખનાર ની મેહનત એક કોરે રહેવા દેવા છતાં ઊપર જણાવેલી રૂ૧૨૦૦ ની રકમમાંથી એખસો. ઊપર જણાવેલી ખરચથી પુરો પડી શકતો નથી વાશતે ઊપલી મંડલીએ ઠેકાવ કરવા સુજબ ઊપલા ધરશયને વધારે તથાદી ન આવતાં એ ખરચ પુરો કરવા શાહ ખરી દદારો પાશેથી દર વરશે દર ૧ નકલની રૂ૧ ની કીમત લેતી કરવામાં આવશે. આલ બતાં એ ચોપાનીઆને માટે પડતાં દામની શાયે સુકાળસો કરતાં આખાં વરશના ૧૨ આંકની રૂ૧ ની કીમત થણીજ રોડીછે તે શાયે ભતે તે એટલીતો નાંધલીછે જે કોઈબી ધનીને એ ચોપાનીડાં ખરીદવાને કશી પરકારે મુશકેલ પડશે નહીં.

હાલતો એ ચોપાનોઆમાં માતરે હેવી બાબતો દાખલ કરવામાં આવશે કે તે થી અશતરીઓના વાંચવાનો શીખ વધે અને તાહરબાદ બે અમત પરેતો એવુ કદ વધારીને પણ તેમાં હેવી બાબતો લીધામાં આવશે કે વાંચનારીઓને શીવવા, ચીકન ભરવા, ગુંથવાતુ કામ કરવા, ચીતાર પાડવા અને ઝીરતોને લાએકના બીજા હુનરો શીખવાને શુતર પડે નેથી તવંગર લોકોને પોતાને કુરશતને વખત મન રીજવનારી રચુનો કરવા તથા ગરીબોને પોતાના કબીલાની ભલી કમાઈમાં આબરૂ ભરેલી રીતે હુમેરો કરવાને બની આવે. એ ઊપરાંત વખત ભતે ઊપલી શાભાની નજરમાં જેન દરેશત લાગતું જશે તેમ એ ચોપાનીઆં શર્જાં હરેક થુધારો અને ફેરફાર કરવાને ખરચ તથા મેહનતની કોઈબી કથર કીધામાં આવશે નહીં.

હાલ આએ પેહેલો આંક જે ધનીઓ પર મોકલવામાં આવેઓચ તે સુફત આ પેસો શમજવો પણ હવે પછીના આંકને હશાબે દર વરશે ૧ નો રૂ૧ પરમાણે ભાવ લીધામાં આવશ વાશતે એ ચોપાનીઆંનો આએ પેહેલો આંક હાથ આવેથી જે કોઈ શા હુમેરે તે પોતાને તાંણાં રહેવા દેશે તેઓનાં નામ એ ચોપાનીઆંના ધરાકતો ટીપમાં દાખલ કરવામાં આવશે. હાલ તુરત એજ અરજ.

સ્ત્રીખોધ.

પુસ્તક ૧ લું.

મને વારી ૧૮૫૭.

આંક ૧ લો.

માએ દીકરાંની

અરશપરશની ક્ષરનો.

આ દુનીઆમાં ખુશતના કાએવા તથા શંકારના કા
નું મુલ્ય શકવા આદમીએને પોતાની આખી છંદથી
શુધી થણીએક કરને એક બીજા શબ્ધી બળવલી પરે છે તે
શરવેનાં મા દીકરાંની અરશ પરશની કરને થણી અગતની છે
અને તે પુરતી રોતે બળવવા પર આદમી જાતનો લાભ અ
ને અહીંની આખાદાની થણે કરને આધાર રાખે છે વાશતે
એ બાબે ને થોડીક બીનાં નીએ લખી છે તે ઉપર મિઆન પો
હ્યાડવા શાસ્ત્ર વાંચનારને અરબ કરવામાં આવે છે.

આદમી જાતના શરીરનાં બાંધ ઉપરથી નેજ દખાઇ
આવે છે કે એ જાતની વરખી થાએ હેવી શયલી ગોઠવણે
ખુશતના શાસ્ત્રે તે બાંધમાં પેહલાંથીજ કરી રાખી છે તેમ
જ એ જાતનાં જન અને રીલ વીરો હરદમ મલતા અનુભ
વ ઉપરથી દેખાએ છે ને પોતાનાં બચાંને પાલવા તથા ઉધા
રવા અને તેઓનું રખશણ કરવાને શવલાવ ખુશતથીજ
ઉત્પન્ન થએ છે, માતાએ પોતાનાં બાલકને માલવું તથા તે
ની બરદાશ લઇ ઉધારવ નોઇએ તેના શરવે કોઇ શરજોએ માટે
એ કરને બાબે અતરે કયું લખવાની અગત નથી, યહુ અ
વાડવા તથા ઉધારવા ઉપરાત શરવે માતાએએ પોતાના
બાલકો કાબધી બીજા થણી કરને અદા કરવી જોઇએ ત તે વી
રો અતરે થોડી એતપની આપવાને યદ્યુ પારવામાં આવે છે

બારીકીથી જોતા હેવું દીશેને પોતાના બચાં તરફ
માતાની કરના એ ભાગ યદ્યુ શકે. તેઓના એક ભાગ એ
કે તે બચાંની પોતાની શલામતી તથા શુખને વધારે થાએ
તે વીરોની કરને અને બીજે ભાગ એકે ઉતરે પોતાના પ
છી તે જથું પોતાની શુનીઆરીની ઊંડતી વધારવા ભેગ રી
તે પોતાનું દેશીએનું તથા શકવાં આદમીએનું કલાલુ કર

નાર થાએ તે વીરોની કરને. પોતાના બચાંએના જાતી
શુખ અને શલામતીને બંધાવ તથા વધારે કરવા માટે ના
હાનખનમાં તેઓને ખવાડી તથા ઉંચાં કપડાં અને કીમ
તી વરેણાં પેહલાંથી લાડથી રાખવા ને પોતાથી બની આ
વતી શયલી કોરોશ થણી ખરી માતાએ કરે છે ખરી પણ
તે ઉપરાંત એ કારણદાર બીજી કાંઈ વધારે કરવું જોઇએ. મ.
પોતાની ગોદમાં મોહુવતથી થરી પોતાના કીમતી કુધથી ને
એને પાલેઆ હાએ તથા પોતાની ઉપર તહરેશર સખતી
બેચી જએને આપણે શુખના રાખેઆં હાએ તેઓ પાછ
લે દાહુડે શનશારના તાપથી કુખી થાએ નહીં અને લાચા
રીના વાખે. તેઓની ઉપર શુખરે નહીં તેવીની તજવીજ શ
યલી માતાએએ રાખવી જોઇએ. બચા ઉતરે પોતાના પછી
અને મા બાપના આશરાથી વેગલાં થયા પછી પોતાનું શુ
ખરણું પોતાની પ્રેલે કરી શખરો કે નહીં તે વીરોને. વીઆ
ર પોતાના બાલપણમાં તેઓ કરી થકતાં નથી વાશતે એ વી
રોના વીધાર વાલીએએ પોતે કરી પોતાની બરદાશ તલે પ
ડેલાંએના હાથમાં એવું શુખરાં કરવાના હુધીઆર ના
થપણમાંથી આપવાં જોઇએ—એટલે શરવે કોઈ માતાએએ
પોતાના બાલકને કોઈ એવતમ ઉલવણી આપવી જોઇએ
અ અને સદા મેહુનત લઇ કોઈ એવી વીરીઆ તથા હુનર
શીખવાં જોઇએ કે તે બાલકો મોહુરા થઈને કોઈ પારકા
થણીએના મોહિતાગદાર ન રહેતે પોતાની બલી કમાઈથી
પોતાનું શુખરાં કરી શકે. એ ગીયાલે શરવે કોઈ મા
તાએએ કરવું જોઇએ તે નહીં કીધાથી બચાએ જીવી ને
ઈએ તેવી શારી અવશયામાં આવી શકતાં નથી, વા
શતે ને માતાએ પોતાના બચાંએપર પુરતું રેત કરવા મા
ગતી હાએ તેઓને થરે છે ને તે બચાંએને બાલપણમાં શાસ્ત્રી
વીરીઆ હુનર શીખવવા શાસ્ત્ર પોતાથી બની આપવતી થ
થલી કોરોશ કરવી. બાલપણમાં આદમીનું જન અને નેજ

વવાવીએતેમ વલી સકોઇ અને વીદીઆ હોનર શીખવવાને તે વખતે શેરેણુ પડેછે તેવું જનહોના કોઈ બીજા વખત આ બની શકતું નથી. એવો દીનતી વખત કે જરે બચાનુ શરીર ઘણુ અપલ રહેછે તથા તેના મનપર કોઈ તહસની ફી કર આંતાને બોલે રહેતા નથી તે વખત એ નહારા બેલ અને મોઝ મજા કરવામાં તથા આલશ અને મજાતી કરવામાં બચાએ ગુમાવતા હોએતો તેથી બચાએના હુકમાં અંતે ખરાબી થાએ વાશતે તેઓને તેમ કરવા દેવાને બરેલે કોઈ કુશિરો કરનારા દામમાં તેઓને લગાડવાં એઈએ. આ બાપની રોલવપર ભર્યો રાખીને અથવા બચાએના નથી બમા ને થવાનુ હશે તે થશે હેનુ હલીને અથવા બીજા કોઈ બી કારણ ઉપરથી બચાએને વીદીઆ હુનર શીખવાથી બેનશીબ રાખવા આ બાપને ઘટારત નથી. બચાનુ નથી મં શાસ્ત્ર કે માહુ થશે તે વીચેના અપાર નાહાણપણમાં તે જના વાલીએએ તેઓને શીખવેલી વીદીઆ હુનર તથા નીતી ઉપર અને મોહાટપણમાં તેઓના ઉદીઓગ અને શા રા શકુપકાર રહેછે આએતી રોલવતો કોઈ દલામ અને તેથી કોઈમ ધણીને મહેલે બાકી શરવ કોઈએ પોતાનું નશીબ પોતાને હાથે ધડતુ જેઈએમ શરવે કોઈએ-કાંઈ ધણે રો નગાર કરવાપર ડાહપણથી ઉદીઓગ કરવો પડેછે અને તે વા પછા રોનગાર શબ્દી હુરેક આદમી જેમ નાપપણમાં ગારી પડે કેરવાઈડે હોએ તેમ મોહટપણમાં તે દામથી તે વધારે કુશિરો મેલવી શકેછે ધણીએક ખાતએ પોતા ના બચાએને કશી વીદીઆ હુનર અને શશરના કાર બારની રીત શીખવતીએ નથી અને પોતાના અથવા પોતાના આવચેના પદશા પર ભરેયો રાખી રેવું કારેછે જે તે પદશા બચાએના બચાએ શુધી નીલશે તથા એવા ભર શાથી તેઓ બચાએને આલયુ તથા અણજના રાખી મેલે છે એવી મોલી બાઈએએ પોતાની આશપાશના લોકોની હાલત તરફ જેવું એટલે તેઓના વીચારની જુથ તેઓને આવન પડશે તેઓ ઘણે રેકાણે મેલે કે ધણીએક લોકો તહ રેવાર કસણેને લીધે થોડા વખતમાં પોતાના બાપ બપાવા ની મોહટી રોલત મોઈ બેઠાછે. નાહાણપણમાં પછેથી જ લવવાની રીત નહી શીખવાથી તથા વેપારમાં મોટ આવવા થી તથા જેઓને ધીરપાર કીધી હોએ તેઓએ રીવાલા કાહ ડકાથી ઘણા ધણીએના પદશા નતા રહેઆછે અને રાજ એની લગાડથી તથા આગ વસાવથી અને તરેહવાર બીજા

આફતોથી ઘરબાર તથા ખાલ બીલકત તારામ થઈ ગયાંછે. એ ત્રીશાલે આગલ ધણી દેલા બનીઉંચ અને હુવડા અને મ તથા હુલે ધણી બનવાનુ. આપણા શેરમાં ધણા બીચા રા હેવા લોકોએ કે જેઓના બાલપણમાં તેઓના આ બાપે ધણશાપર ભર્યો રાખી તેઓને કશી વીદીઆ હુનર શીખવીઆમાં નહી અને તેઓના પદશા નતા રહેઆથી તે બીચારા લોકો ધણી આઠી હાલતમાં આવી પડેઆછે. તે બીચારા લોકોનુ દુખ અને લાચારી જેઈ આપણે શદા મ મજીન ધધને હલીએમ કે રોલતને બદલે એ લોકોના આ બાપે તેઓને કાંઈ શારો હુનર અથવા એલમ શીખવેએ હોતતો વધારે શાસ્ત્ર થતે કેમકે તેઓના જીવનમાં આટલે રોલત પર આપાર રાખેએ હોતો તે જતી રહી તારપછી તેઓ પોતાના શંશાર આબરૂથી નીલાવી શકતા નથી દાલ હજ કેવી થશે તે વીધે ગફલત કરી તેઓના આ બાપે તેઓને ક આઈ કરવા શીખવેઆ નહી તેથી તેઓ હાલમાં પોતાની મેલે કશુ કરી શકતા નથી અને રાત રીન દીલગીરી અને ફી કર ચીનતાથી તગી ભરેલી રીતે શનશાર જીવેછે. તેઓની એવી હાલત થવા આટલે ધણીએક દુષકે તેઓના આ બાપ ઉપર લાણુ પડેછે. કારણકે એ બીચારા લોકો નાહાણ પણમાં પોતાના આવવા વખત વીધે કયો શારો માફે વીચાર કરવા ને અચકત હતા તે વખતે તેમના રમેવાલેએ તેઓને અનથતો લાડ લડાવી નાવાઈકે અને મુરખ રાખવાને બદલે તેઓનુ તન મન કશાવી કાંઈ વીદીઆ હુનર શીખવતેતો એ લોક દુખી આરા થતે નહી. શબ્દી રોલત કરતા વીદીઆ હુનર તેઓને વધારે કામ આવતે. શબ્દી રોલત જતી રે હુતે પણ વીદીઆ હુનર કશુ જતે નહી. વીર્યા હુનર ર પી ગળને કોઈ ચોર ચોરી જતે નહી, કોઈ હાકલ છુટી શક તે નહી, કોઈ રીવાલીએ આઈ જતે નહી, કોઈ કઠારો ક ગાવી બેશતે નહી. વાશતે રેવા પોતાની આશપાશના આ કાં બાએગના લોકોની હાલત જેઈ શબ્દી ડાહી ચોરતોએ પોતાના બચાએને આશુઆ કોઈ રેવો એલમ શીખવેા કે (ખુદા ન કરેને) એકવાર પદશા બએ તોખી તે બચાં એને કોઈના એાશીઆલા થગુન પડે તથા કશી તહરે બા રી હરેશમાં આવી પડતું નાથાએ, પણ તેઓ પોતાની વીદીઆ તથા હુનરના બલે કરી પોતાનુ જીવણ આબરૂ ત થા આપઅખતોઆરી ભરેલી રીતે કરી શકે.

એ ઉપરાંત—એટલે બચાએ ઉમરે પોતાથી પોતાનુ ય

જાતાં આખરે ભરેલી રીતે અને પોતાની જાતી કોશિશથી કરી શકે હેતુ તેમણે શીખવવા ઉપરાંત બચાવે શબ્દો માતાએ. ની બીજી અગતની ફરજ એકજેને તે બચાવેને પરોપકારી એટલે બીજા લોકોનું કલ્યાણ કરનારાં થવાને શીખવવું તથા શક્તીવાન કરવા આદર્શી જાત પોતાનું પેટ ભરવાનું કામ કરીને જ પોતાને મકાને બેસે તો તેમના ફરજિયાત પશુ પખીના શરખા માતરે કેહેવાએ કેમકે પેટ ભરવાને તો તે હલકી વચ્ચે ના પરાણીઓની શારી પદે શબ્દજે, પણ આદર્શીતા બીજા પરાણીઓ કરતાં શરણ ગણાએ તેમ ગણાવાના ધણક કા રહેા છે તેમ એક યુખીએ કારણ એટલે આદર્શી પોતાનો લાભ જલવવા શાપે પોતાની જાતના લોકનું રખાણ કરવાની પણ ખરજી રાખે છે તથા કોરોશ કરે છે આદર્શીના શવભાવ એખવ પેટીએ થાએ નહીં હેવી જગત કરતાની ખરજી નજ ર આવી છે બીજાએનું શારૂ ઇલાવાને અને જલુ કરવાને શુણ અશલધીન આપનામા મેલેલો છે. આપણુ કુટુંબીઓ તથા લાગતા વલગતાએને નહીં પણ આપણુ શબ્દા રશીએને ખોરાકી પોશાકી મલવાને શેલુલ પડે તથા તેમનાં શુખ અ ને શગવડના વધારે થાએ તથા ગનાંનાં હુરેરે થાએ તથા શરવે પાતીના હુકને બચાવ થાએ તથા લાએકી વધે હેતુ ઇલાવાને શવભાવ અને કરવાને તહેરવાર શક્તી પરવરીમારે આદર્શી જાતને આપી છે. એ શવભાવ અને શક્તી પરમા છે ને લોકો વધારે વધારે અખલ કરે છે તે લોકો બીજાએના કરતા વધારે જાન પામેલા તથા ઉનચી પદવીના ગણાએ એ ને તેમના તેવા કામથી આદર્શી જાતની હાલત વધારે શુખી આરી તથા તરીકો વધારે ઉચા થાએ છે. ફુનીઆમાં એક આદર્શી મને એટલું તવંગર હાએ તેખી બીજાએનું જલુ કરવાની તે ને કોશિશ કરે નહીં તે તે આદર્શી કરી કીજત પરાવાને લાએકે થાએ નહીં, કેહેવાતજે કાહરૂન શરખા તવગર ધણી બીજે કાઈ ધધ શક્તાર નથી પણ તેની શબ્દી શેલત શાપે તે કશું પરોપકારીપણું તથા શાખાવત ધરાવતે હોત નહીં તેથી હમેશા તેનું નામ ધીકાર શાપે આદર્શી જાત એ છે અને કોઈથી પરકારથી તેવા તવગર આદર્શી ફુનીઆનાં ઇમેઆનના અને આદર્શી જાતની શક્તિ કરી હુમરથી ધરાવતો નથી. હવે નેક અકલે ધરાવનારી શબ્દી એરતો આપે વાત કચલ કરશે કે ને આદર્શીની પચ લોક માં વખાણ થાએ નહીં, જેહની ઇઆદગારી મુવા બાદરહી નાએ નહીં તે આદર્શી આપે ફુનીઆમાં પેદા થઈ બી

શરખુને નહીં રહી શરખું તે શાપે આપે વાત ઇઆદગારીથી કે પોતાની પછવાડે કોઈથી ફરજે મેલી શ વાની આદર્શી જાત ઉપર યુખીએ કરી આ મતલબને શારૂ રાખે કે જેહનું ફરજ હાએ તેહનું નામ ફુનીઆમાં કા એક રહે. હવે ફુનીઆમાં નામ કાએક રાખવાની ગરજ શું શીવાએ કે લોકો તે નામ તારીફ શાપે લીએ. વધી ફુનીઆના લોકો આપણુ ફરજને જેહ આપણને ઇઆદગારી આપણુ નામ તારીફ શાપે કાહરે લીએ કે જાહેરે તે ફરજે કોઈ શારૂ શુણ ધરાવતાં હાએ તાહેરે, પણ તેવા શુણ એ તે ફરજે ધરાવે નહીં તો પછી આપણુ નામને જલકાર કેમ વધે ! એકવાર આપણુ બધું કાહરૂન શરખુ તવગર થાએ તેખી લોકોની જલકાર કરવાની શુચતા અને હી જાત તેમા હાએ નહીં તે પછી આપણું નામ ધરાવનાર ફરજે ફુનીઆથી ધીકાર શાપે બીજું શુ હાશલ કરે વારો તે ને કોઈ લાએકીવાલી એરતો પોતાના કુલની હોરમતના વધારે કરવા આહતી હાએ તેમણે શજવરે ને પોતાના બચા ને પરોપકારી થવા શીખવે. હરેક માતા પોતાના ફરજના કામથી પોતાની ઇઆદગારી કાએક રાખવા માંગતી હાએ તે માતાને ધરાવરે ને તે બચાને બાદખાઈ તથા અનધરતા કોલ તથા બેધમાની તથા ગરૂરી તથા શુશતી તથા એખલ પેટીઆપણથી દુર રહેવાને પોતાની મશલત તથા પોતાનાં કામથી શીખવે અને ગરીબોની ઉપર મેહરમાની કરવા ને, દરદીએને શુખી કરવાને, કુખીઆરમાની હાડ લેવા ને ખુબ રીતે શમગતે તથા મુરખોને કેલવણી આપવાના તથા હુલસેને કાહાપણની રાહાપર લાવવાના તથા બેરકાએ ને કાએકાનાં લાવવાના કામના મજદ કરવાની તેમણે રેવ પાડે; એટલું નહીં પણ કુશમનેથી પોતાના દેશને બચાવ કરવાને અને બેકાએકે માલનારા જલમ લોકોથી પોતાના દેશીએના લાલની જલવણી કરવાને શદ્દ આએવાની કરવાની તેમણે ઉલટ આપે હેવાં કામે કરવાને બચાએ ને શીખવવાથી તે બચાએ શદ્દ શુખીઆરું અને જાન પામેલા રહેશે, એટલું નહીં પણ ને બચાએને આપણુ લોકો પોતાનાં કુલને બેરાગ શબ્દજે તે બેરાગ શદ્દ વધારે વધારે જાહેરું આપનારો થશે. ખરેખર જેહને આપણે પોતાનાં ઘરને બેરાગ કહીએ તે ને પોતાના શરૂઆતી રોશની પોતાનાં કુટુંબીએ તથા દેશીએને આપે નહીં તે બેરાગ કેહેવાએ કેમ ! વાશતેરે એ નેક વાચનારીએ તમે

હુશીઆર થાવો અને તમારા કુલના નેરાગને ઝલકાઈથી બા
 દેનાર થવું કૌમતી અને ચામુ તેલ જે શરૂછે અને શા
 રી માલ તથા ઉમદા એવજાહે તે બને તેમ તમારા બચા
 યોના મંગળના એકકુ ઠરો હેવું કીધાથી તમારી નામદા
 રી રહેશે એટલું નહીં પણ તમારા પેલુશનતા શુખરા વ
 ધારો થશે તમારા તે નહાનતા શુખને માટે તમે જે વ્યા
 ને કુનીઆના રેવો ધરત કરેલા દરશત પારતા રેવો કે તે
 થી નાગાઓને કપડા અને તથા લુખાઓને ખાવાનું અને ત
 થા દરદીઓના દરદ અને તથા કુખીઆરાઓ ઉપરને લુલુખ
 અને તથા કંગાલોનું દરદપણું દેતો તે ધરત કરવાનો શરૂ
 થી શરૂશ મારગ એવજાહે જે રેવો કામે કરવાને તમારા બ
 માઓ શદ્દ શમ્તીવાન થામે તથા રાષ્ટ્ર પુશી રહે તે વીશે
 વનો મેલન કરે કુકત પદથા ખરચીને એવા કામ દીધેલા
 રી નવાર અને થોડાજ નજાએ ગવાશે પણ પોતાના બચા
 અને તે કરવાની શમ્તી આપીતો પછી તે ખાલકો જાહુ શુ
 ખી છવશે અને જાહુ જાહુ જશે તાહા હેવા કામે કરશે
 નથી તમારી મેલનત માટે આદમી જાતના આશીરવાદ ત
 મારા રવાનોને પુચાલ કરશે અને તમારા બચાઓ તે જાત
 ના માનને લામેક થામેઆથી શદ્દ તમારો ઉપકાર ખાની
 કહશે કે હુમરી મેલનના આતાછની મેલુખાની અને બરદા
 શતથી હમે ટાવા ખાન તથા દરજને પોહોએઆ છવશે

એ પરમાણુ પોતાના બચાઓને નાકપણુના થા
 રો એવજા હુનર અને શરૂછે શીખવવાની ખાતાઓની
 ફરજે એજ જાહુ હમે કહીએજ તાહુ કે કોઈ વાચનારો
 બાઈએ રેવો વીચાર કરશે કે એતા બચાઓને શીખવવા
 કેરવવાનું કામજે જે તેઓના બાપ બધવાઓએ કરવું નિહ
 એજ તો હમે તેઓને શાક કહીએજને તેવો વીચાર કર
 વાના તેઓની લુલજે એ લુલ થવાનું કારણ અલજતા મ
 રોધીછે મરદોએ એરતોને શદ્દ વ્યગ્રતાની રાખવાથી
 તે બીચારીએ પોતાની બીજ ધણીએક ફરજે શરૂ શમી ન
 થી તેમજ એ ફરજેથી બી તેઓ નાવાકે રહી પછુ તેવી
 નાવાકેથી ફર કરવાનો અને તેઓની લુલ જાળવાનો હવે
 થરતો થમે આવેએછે—વાચને હમે શરવે બચાઓની ખાતા
 એવને શાક કહીએજ જે બચાઓની કેલવણીના કુખીઆ
 આપાર બાપ ઉપર નહીં પણ મામે ઉપરજે ગામની માલ અલ
 ગમને શુક્ર કુખ બચાની માલ અલગત તથા ગુરૂ કુલ કુલ
 રી બનેતે એજ વજે બચાશમ્તી બાપની કુખીઆ ફરજ એ

છેને થનો રોજગાર કરીને બચાના ખેરાક પોશાક અને કે
 લવણીના ખામ પુરો પાડવો, અને માએની કુખીઆ ફરજ
 એવીછે જે મેલનત લઈને બચાને લામેકનું ખાનું તથા પોશાક
 અને શારી કેલવણી આપતી કરવી કામેકે મરદ જેનો ધણો
 ખરો વખત પોતાના ધનથી રોજગારના રોકાએકો હોએ,
 જેલુ વેચાન કુનીઆની નજલના રાત અને રીત ગુથાએ
 લુ હોએ, જેલુના દીલના તહરેવાર ફીકર ચીતા બમતી હોએ,
 જેલુની શધવી કેલવના કમાઈ કરવાના ગુતી ગમેલી હોએ
 અને જે પોતાના બચાઓને દાઉડનો થોડો વખત ને
 તો રોએ તે મરદ તે બચાઓને કેતવણી આપી તેઓના મ
 ગજને શારે મારજે લગાડવાને પુરતોલાએક હોએ નહીં તથા શ
 કતીવાન થામે નહીં પણ તેની નેક હેલએતવાલી ભાગી
 અણુ જે પોતાના મરદના શરખી નજલ અને ફીકર તથા
 વેદનાથી ફર હોએજ, જેલુને પુશકલ કુદશા ખેચ, જેલુ
 ચીત ચીતાથી છુટુ રોએજ, જે પોતાના બચાઓની આગલ
 ધણો ખરો વખત હોવાના શખબધી તેઓના કામ તથા શવળા
 વ તથા હવશ તથા માલ અલગત નિહ શકેમ અને વાગ ચી
 ત શાલ્લી શકેમ તથા જનની લણુ પીછાની શકેમ, તે ઉ
 પરથી તે બાનુ પોતાના માલકોની ખાકી માલનો અદકાવ
 કરી શારો શોખાખજુ દઈ તેઓની ચકતીને લામેકની કેલવ
 ણી આપતી કરવાને હાલન વધારે શારી પદે કરી શકેમ
 એ વાતની શમાઈ શેઆણી એરતો પોતાની મેલન શખજ
 તેજે મારે પોતાના માલકોની કેલવણી વીશે તેઓ પોતાના
 ભરથારેપર કોણની આધાર રાખતી નથી પણ પોતાની જ
 તે તે શયત કરવાને કોરેશ કરેજે જેપોલીઆન બેનાપાર
 શરખા કુનીઆના શકથી નાનીઆ પેલુવાન તથા શરવે
 થી મોરોહા રોનશાહ અને થણુ કામેલ રાજ શેઆરી આદમી
 નો બાપ જાહુ જે પોતાના બચાઓને શીખાખજુ રવાની આ
 કે આવતો અલજા તેઓને કેલવણી આપવાની બાબદના
 કાઈની પરમરે વજે પડતો તાહુરે તેલની બાએરી તેલને શાક
 કેલવી દનીકે વચારા તમે બચાઓને પોતાને મારજે રહે
 વા રેવો તેઓનો ઉપર ખબરદારી રાખવાનું કામ તમારું ન
 હી પણ તાહુરેજે ૨૨ જે પરમરે એ શેઆણી એરત મો
 લની હતી તે મોરેબેલ વાજની દડુ અજ તેનો ભરથાર જે
 એક શાખારજુ બારીખર દો તે પોતાના એગાવકને એક વરક
 ની વએનો નાખીને ખરી ગમેને તાહુરે થણી થે ઊન પુલ
 મેલી ગમેએ દોતો પણ તેની નેક અલજ બાએરી મેનેનેલી

અખરહરીથી કેલવેચોડે જાહુરે તે છોકરો મેહનશાહ
 થાએચો તાહરે પોતાની માએથી તલેલી કેલવની અ
 ને શારા શુણેતા શરા વખાણુ કરી કેહેતા હોતા કે બાલપણુ
 મા, માહરી મેહુરખાન માએથી તલેલી ચોતાત કેલવણીએ
 મહુને ધણે ક્રાએરે કરએછે. ખરેખર માએની નાહાન
 પણુના બરદાશ બચાતા હુકમાં હેવોતા ક્રાએરેમંહે કે
 એક કામેલ આદમીના કેહવા મુનમ મેહુરખાન અ
 ને નેકીવાલી ખાતાએ પોતાના બચા ઉપર નાપપણુમાં
 લીધેલી અખરહારી તે બચાના હુકમાં શઉથી કીજતી અખરેશ
 છે અને ફુનીઆના દરમેઆનમાં એકબી હેવા આદમી ન
 થી કે નાપપણુના પોતાની માએના બરદાશ ભરેલા ઉપરીપ
 ણા તથા કેલવણી વીનાં મોહોડપણુના કોઈબી બુલગમીએ પે
 હમેઆ હેએ. વાશતેરે એ ખાતાએ તમે એકીનથી જાણો
 કે તમારા બચાએને કેલવણી આપવાની અખરહારી કરવાની
 ફરજ તમારીછે અને તમારીથી એ કાજ જવું શાહું થયે તેવું
 તમારા ભરદારોથી કરી ધવાનુ નથી અને એ કાજ વીધે ત
 મો પોતાની ફરજ નેરે દરજે અદા કરયો તેરે દરજે
 તમારા ફરજને પછવાડેથી નામીયાં અને શુખીઆરાં થયો.
 તમે શત કરીને જાનો કે તમે બચાએને શારી કેલવણી
 આપવાને અને શારા શુણે શીખવવાને નેરહી મેહનત
 નાહાનપણુમાં લેયો તેરહો શારો ફેજ તેમણી તમે તથા ત
 આરા કમીવાના લોકો મેલવશે અને ફુનીઆમાં તમારી તેહ
 લી ઇઆદગારી રહી જશે.

એ પરખાણે ખાતાએની પોતાના બચાએ શંખથી કે
 ઠલીએક ફરજ ઉપર બતાવવાના આવીય તે શીવાએ બી
 છ ઘણીએક ફરજનુ વરણ કરવાનુ રહીગય પણુ લખાન ય
 વાને લીધે તે કાજ હવે મછીનાં એક આદકર મુલતવી
 રાખીએચ અને માએની તરફ બચાએએ જે ફરજે અદા
 કરવી નેહએ તે વીધે અતરે દુક બીના-જણીવીએચ

હરેક વીમારત આદમીને ઘુરત શાખન પડવી નેહ
 એમ કે ખાતાએ પોતાના બચાં પર ને મેહુરખાની અને
 મેઆર કરેએ હોએ તેનો પુરતો બહોલો કોઈ બાલક કધી
 બી આપી શકે નહી. એ મેહુરખાની અને મેઆરના
 આપણે જેજ જેજ વીમાર કરીએચ તેજ તેજ તેની અપાર
 • મુખી આપણા મગજપર વધારે અચર કરેછે અને અતે હ
 પુ દેખએચ ને તે આજ નેરહી ખનથી વીમારી અને દી
 વધે લાગી શકએચ તેહને એકનાપણે હીશીબી. મોલખા લ

ખી શકતી નથી અને તે વીધેનુ પુરતુ વરણન કરવાની
 શધલી કોશશ શેકછે અગર બચાએની પોતાની માએ 'ત
 રક હેલેવી ફરજેછે તે વીધે તેએને હુશીઆર કરતાં તે માએ
 ની ખુબીની શેડીબી ઇઆદ આપવી નેહએચ

આપણને અખરહરે એક ચોરત માએની હાલતમા
 આવાતાં એએઆ એક ભારી રોતમ અમેચ. એક કુમલી
 વએની અને નાજુક દેહની ચોરત જે પોતાના મેહુરખાન
 માં આપના અને માએઆણુ ભરધારના આશરા હેકલ શ
 ધલી પાતીએ શુખ આરામથી કાલ કાહડતી હોએ, જે પો
 તાના નાજુક શરીરને આરામ અને આગુઠીથી લાડ લડા
 વતી હોએ, તેના બદન પર બાલકનો મોલે તહરેવાર શખ
 તી શાયે મડે નેથી તેહને તહરેવાર માફીનો ભોગ થવુ મ
 દે, બદ અમમીએત થાએ, ખાણુ પીણુ ગમે નહી, એત આરા
 મ શધલો દુર થઈ જાએ, માલ હાલ કરવી મુશકેલ થાઈ પડે,
 શધલી નેઆમત અકારી થાએ અને જે છવ શરા મોલ
 મજહુ અને ખુશાલી શાયે કાલ કાહડતો હોએ તે ઘણાએક
 મહીના શુધી મેખારી અને મેચેતમાં પડે, એ કાઈ થોડો
 આલખ અમરતરી પદ ઉપર નથી. એ શધલુ પોતાના આ
 લકને માટે તે કરેછે. વધી તે પધની શમુરી અને માએઆ
 નો અંત કાંઈ એટલામાજ આવતો નથી. હમેલી હાલતમાં
 અંત શુધી થોડોડું કુખ શોશીઆ માદ બચાને માટે જે શખતી
 ખાતાએને ખેંચવી પડેછે તે માટે ખાતાએને વધારે શાખા
 શી થયેછે. જે જીવાન ચોરતને આપણે હમેલી શખતીખ.
 ઉપર નેહ તેહને વીધે આગલ વધારે મેઆલ કરીએચનો
 હેવુ રીચેમકે જે બીમારી શરા આરામથી અને બેફીકરાઈથી
 ખીડી જઈ કાહડતી હતી તે હવે મેચેત થાઈ મધ રાતના
 ઉંઘમાંથી અમકીને ઉઠેછે અને દુખતે મામે અને મેઆતે
 રોએ પોતાના નાથલાં લાડકીઆના માલણુ આગલ ડોરેછે,
 તેહના રડવાને મેઆરના શખદથી મુઝુ રાખેછે, પોતે નાત
 વાન થવાની કશી ધરવા ન રાખતે પોતાના શરીરનુ કીમ
 તી લોહી ખોડા કુખના આકારમાં તેહને મળેછે, માફી
 ના વખતમાં પોતાના જનની કશી ધાશતી ન કરતે તેના બીછા
 ના થયો, રાત અને લાહણે ચોકી કરેછે, જે ભવાં પર ફીફરની
 કોઈ નીશાન આગલ દેખાએલી નહી તે ભવા ચીંતા ભરેલી રી
 તે ઉતના કરી નાજુક આંખોમાંથી આશુ વરશાવી ફુનીઆના
 શાહેબની નનાબમાં તે બાલકની મલામતી ત્રાશેછે, મીશ
 નો શધલો વખત પછારા આરી રાતના ફીફરત રહેછે, બચા

ની જીવલી કાચેલીએના પોતાનું પાહુદ શરણુ કુખ વીચ રીં જામેછે, પોતે ભુખી રહી તેહને ખવાડેછે, પોતે જાગી તેહને શુવાડેછે, પોતે ઉભી રહી તેહને રખારેછે, પોતે આ ગણના ધકેલા ખાઈ તેહને ચખત કરાવેછે, શયલા પધંચા ટ કા તેને ખારે ખુવાર કરવાને તઈઆર થયેછે, જેહની શાયે વાત કરવાને રાજ નહી તેહની બાજે વખત મોહી યુશામત કરેછે, દુકાના કહીછએમ કે જે આગલ કપી ખમેલુ નહી તે ખમેછે અને પોતાના જીવપર હરેક શખતી ખેંચી પોતાના બાલ કને શુખીઆર અને આશુદગી ભરેલુ કરવાની વેતરણુ કરેછે. એ પરખાણે ખાતાખયાને ખારેના પેઆર પોતાના મોતની છેલ લીઘડી શુખી ચાલુ રાખેછે, બચાને શુખ તે પોતાને શુખ અને બચાને કુખ તે પોતાને કુખ રૂલુ શખજેછે. એ શબલુ તેએ શરા મેગરજ પછે કરેછે, એ શબલુ વગર હાથને ચોરેછે રે' બાલકો તમે જોવોકે તમારી ખાતાએએ એ પરખાણે તમારે ખારેકેટલુ બધુ ચોશીઉંચ અને ચોરેચ. અને કહોકે એવા તમારી જાએના પેઆરનો બદલો તમે કેજ આપી શકો. એ ઉપકારનો પુરેતો બદલોતો તમે કપી આપનારજ નથી, પણ તમારી જાએની મેહદ મેહરબાની તથા પેઆરનો બદલો કોઈબી રીતે વાલવાની વકાદારી કરવા તમે આગતા હોવો, જિતમારી મેહરબાનો તરફ તમારી ફરજ અથા કરી મેહુ જાહનના શુખી અને શુરખર મોહુડાના રહેવા આહતા હોવો, તો તેજ કરવાને એટલોજ ઈલાજ છે કે તમારી ખાતાએના ગણના વાજબી હુ કુખને જાત આપો અને તમારીથી બની આવતુ શબલુ શુખ તેએને આપો. તેએના જે હુકમે તમારી ખુદા તથા આદમી જાનની ફરજ શબી આડે આવતા હએ નહી તે શયલા બજાવે. તેએની આગલ કોઈ ખોટી અથવા દગાઈ ભરેલી વાત કરો નો, તેએની શાયે કોઈ મેર શલુકા ઈ ભરેલી આપ મહાવોનો, જે યથે વખત અથકત અ ને કુખવા હતા અને નજને તેએએ પોતાના બદનના રજ થી કલતબદ અને મોહુદા કરેઆમ તે યથે તેએના હવે કુખ વા થએલા શરૂપર ઉચકતા નો, જે જીવાનને તેએએ મોલ વાની શકતી આપીય તે તેએને કડવા શુદ્ધ કહેવામા વા પરનાનો, જે હોવાને તેએએ મોહુજતથી ઝલકતા રાખેઆમ તેોકરી તેએને શુચાના ચીનહ બતાવશેનો, અને જે કા ઈ તહરેવાર શકતી તેએએ તમેને આપીછે તેખાની કોઈબી તેએજુ રીલ આજુરા યાએ તેવી રીતે વાપરતાનો તે એને કોઈબી અપમત કરતાનો પણ તમારી ઉપર જે જવેદાની

શુખીના ઉપકાર થએછે તે ઈઆદ રાખીને રૂલુ કરજેકે તેથી તમે મેવકા નહી કહેવાવો, તેએને જે ભાઈએ તે તમારી શકતી શુખ મોહુમતુ કરો, તેએએ તમારે વાશતે શુ કરીઉંચ તે શખારીને તમારીથી બની આવે તેહલે દરજે તમેખી તે ત્રીશ્ચલે કરો, તમારા બાલપણમા તેએએ તમારી જેવી કદ રખાધીય તેવીજ તેએના છુદાખા તમે તેએની દર ખા વો, તમેને શુખ આપવાને તેએએ પોતાના જીવ શાયે જેવી શખતી ખેંચીય તેવી શખતી તેએની જીતજીના છે વલા દાહુદા આરાગથી કાહુડવા રવાને તમે એએ જે વી મેગરજ પછે તેએએ તમારી ખરદાશન લીધીય તેવીજ વકાદારી ભરેલી ખરજથી તમે તેએની ખરદાશ લેવો, તે એના બાકીના રીવશમા તેએને કોઈબી પાતીએ આરજુ મદ નો રાખો, તેએના ઘટના ફરજાને તથા વાજબી ખર જીને તમારી ખરજ કરતા ઉપર મેરો એ પરખાણે કરવાની હરેક લાએકરીવાવા બાલકની ફરજ, અને એ ફરજ જે અ દા નહી કીપીતો તે બાલક ગમે એવી હાલતના હએ તે બી આએ કુનીઆમા તેહનું જીવતર હીનપશતી ભરેલુ કેહ વાશે અને બીજી કુનીઆમા તેએને શુનાહુની મોહોરી તોજશ મેમવી પડશે.

લાએકીવાલી ઓરત.

વીકરોરીઆ રાંછી.

જે લાએગવ ત રાણી આપણી ઉપર હુકમત કરેછે તે તખત ઉપર મેડા પછી તેહની શેહનસાતમા જે કાઈ રાજ રોઆરી બીનાએ બનીછે તથા શુધરાઈ યદછે તેનું વરજીન કરવાની આએ જોએ યારણા રાખવામા આવી નથી, કારણ કે તેજ દરતા લખાણ થણુ થાએ અને વલી તેવા બીના નવા લાખતારએને એકએક પાદ આવે નહી જા દે તે બીના લખવાને ઘટના વખત આવે તેહલા એ ના જાર વીકરોરીઆએ એક ઓરત તરીકેનો શુખતેશર હે વાલ અતરે પરજર કરીએછે. જે રાણી તારીખ રૂઝ મી મે એ ૧૮૧૯ ને દીને પંદા થઈ હતી તેને બાપ દેનરનો ઈ ઉક ઈજલુદના નામીયા રાજ તરીજ જારજનો મોયો છેકરો, હતો એ શાહુદારીના કાકા મોયો વીલીઅમ પાદશાહ અ રજુ થાખવા પછી મેરો ૨૦ મી જુન ૧૮૩૦ ને દીને એ

वीरदोरीआराणी

વીકરોરીઆ બરીડીશ ચેહનશાતની રાણી થઈ તે વખતે તેહની ૧૮ વરશની ઉંમર હતી અને તે પછી એક વરશે એટલે તારીખ ૨૮ મી જુન ૧૮૩૮ ને દીને તેને તાબા પેરાવવાની ફીરીઆ થઈ તેની થોડા મહીના અગાઉ એટલે તારીખ ૨૮ મી ફેબ્રુઆરી ૧૮૩૮ ને દીને તે પોતાના શાગા શ્રી નરમનીના શેકશકેબરગ તથા ગોથા વાલા શાહજાદા આલબરડ શાયે પરણી હતી. એ નામદારને પેટ ૨) રાજપુતરો તથા ૪) રાજપુતરોઆ મનગીછે.

શબલી બીનાનો લીમાર કરતા હેલુ લાગેછે કે વીકરોરીઆ રાણી જેટલા સુલકો ઉપર રાજ કરેછે તેટલા સુલકપર તેહની આગમનના ઇલાકાના કોઈ પાદશાહ અથવા રાણીએ હુકમત કરી હતી નહીં તથા તેના રાજનુ બલ જેટલું મોહોહુએ તે કરવાં કોઈ બીજાં રાજનુ બલ વધારે નથી અને બરીડીશ પરજ હુલકા જેવી આબાદાની ભરેલી હાલત માટે તેવી આગલા કોઈ વખતના હતી નહીં. એ શબલી બીના અલમતા વીકરોરીઆના નામને મોહુરી ફીરતી આપેછે, પણ એ બીનાએ કરવાને વધારે ફીરતી તે નામદારને પોતાના બતી શુણીથી મહેલે. એ નામદાર જેટલી કામેલ તે વી શહુકમદ અને જેવી દરજ વાલી તેવીજ લાગેછી ભરેલી છે. એ શાહજાદીની ઉંમર બાએએ આઠ મહીનાની થઈ તેટલાં તેના બાપ જરણ મામે પણ તેહની માએ જેમ તેહને ઉપાસવા તેમજ શારી કેલવની આપવાને પોતાથી બની આવતી શબલી અબરદારી રાખી હતી. મોરતના શરીરને લાએકની મેહનત કરવા અને જગનને નલકાટ આપના ઇગનાન મેલવવા તથા મનને સુખી પોહમાડનારી નીતી શીખવાની બાબદના પોતાની મેહનતના માએની બરદાશ તમે એ શાહજાદી કથી કથુર રાખતી હતી નહીં અને બાલ પછુના અખતીઆર કરેલા રૂડા મારગ પર મોહુપણુઆ કાએમ રહેઆથી એ નામદારે રાણી તરીકે જેમ મોહુરી ફીરતી મેલવીએ તેમજ બાએડી તરીકે મોહુડુ જાન અને માતા તરીકે શાબાશી તથા ખીતર તરીકે શરવે જાણીતાએના મેઆર મેલવીએ. નાહપણીજ પોતાના શરીરને શારીક શરત આપવાની તેને ટેવ પડેલી છે અને રાણી થવાની આગમન મોહુશ જેમ જુને ગરમ કપડાં પોહી શબલી રૂપુમે મોહુટે પરોડીએ મેદાનમા તે કેહેવી ચેતાબીથી ફરતી હતી તે પણ એક ધરડાએ હુજર ઈઆદ કરેછે હરેક કામ થાડેજ વખત દેએવો હોએ તેજ વખતે સુકર કરેલી ન

ગોએ હાજર થઈ એવી તેહની આલ પડીમ, અને જે કોઈ વખતની મોહુ થાએતે તે માટે મોહુરી દલગીરી બાહુ વવા વગર રહેતી નથી. પોતાની કોઈ શહી અથવા ખીતરને કથો અપશરતા લાડ લડાવતી નથી તેમજ શરવે કોઈ બીની લાએકીને ધરતો મહોઆ આપવાને સુકતી નથી પોતાની આકરીઆનાં કોઈ આદમીએ જે પોતાના એકા બજવા પોતાના જાન અથવા શુખને જોખમમાં નામેલ હોએતે તેની કદર દુરત શમજીને તેવા વફાદાર આકર ઉપર ધરતી અખશીક કરવાને કદી સુકતી નથી; પછી તે આકર ગમે હેવી હુલકી પદવીને હોએ તથા રાણીને પોતાને તે ગમે એવો અજાણો હોએ. વીડીઆ હુનરનો વધારો કરનારા શહીએને પોતાની બતે બની આવતા આશરો આપવા શાયે હરેક લાચાર અને દુખખા પડેલા આદમી તરફ શાખાવતના હાથ લખી કરવાને એ નામદાર શહા ખુશી બતાવેછે. શાહુ દમોલકું, ઇમાનથી આલકુ, શરવે કોઈને હક અદા કરેવો તથા પોતાની રખત સુલ બખમ કરવો, એમ તે શહા પોતાની ફરજ શમજેછે. નાખનથીજ પારલામેન્ટે તેહના ખરમ શાહ તેહને લવાનમે કરી આપેએ હતા અને થલુ લોકો ધારતા હતા કે તેહની ઉંમર પરનાએ તેહને અનીથથા પછાશ મહતા હતા, પણ તે શબલા એશ આરામના ઉગવવાને મહલે તેનાથી પોતાના દરજજને લાએકનો ધરતો ખરમ કરકશાથી કરવા બાદ બાકીનાં નાહુ પોતાની માએ તથા બાપનુ વારાફરતી કર બ આપવાના વાપરીઆ હતા, તેથી એ નામદારની શારીરે આતલદારીની શાયે કોઈને પેહેલાથીજ શાયેતી મહી હતો, કે ને પછવાડેથી વધારે જનજીત થાઈ. કેનકે આપણી રાણીએ આજ રૂપી કોઈનુ એક દોકડાનુ કરન કરીલ હોએ હેલુ લાગતુ નથી અને તેની આગલના રાજએને જલતા લવાનમા ઉપરાત વધારે ખરમ કરી દેવાદાર તરીકે તે રાજએએ જેમ બારી ધીકાર પોતાના ઉપર ખેચી લીધો હતા તથા પોતાની રખતને ખરમના મેલમા નાખી હતી તેમ આપણી લાએકીવાલી રાણીએ કલુ કરીલ નથી, અને પોતાની ઉંમરમાં વધારો તથા પોતાનાં કબીલાના થલો ઉમેરો થવા છતાં પોતાને જલતા લવાનમાં સુખખ ખરમ અને શાખાવત કરીને પોતાની આગમને તથા પોતા તરફ રખતના મેઆરનો વધારો કરેએએ એટલુજ નહીં, મહુ પોતાની પાથે દુરત પછાશ હોએ નહીં જુને કોઈ અનપર

તેહનુ મન ધામ્મિતો તેની કીમત પછવાડેથી અપામ્મ્યા કર
 મેં હેનુ ધારી તેવી વશનુ ઉધાર લેવાની તેહને દેવ નથી.
 એ ચીશાલે ઉધાર નહીં કરવાની ચાલ તેણે નાપપણથી
 પારીછે વરી ભરધારની બામ્મિડી તરીકે એ નાંમદારની ખુ
 બીના આપણુ નેટલા વખાણુ કરીએ તેટલાં ધોરાછે.
 પોતાનો દરજ્જો નેકે અતી ધણી મોહોરોછે અને પોતાનુ
 કુલ પરીનશ આલખરદના કરતાં ઘણુ વધારે નામીયુછે તેથી
 તે શાહુજાદાને વીકરોરીઆ રાણી પોતની ચાલથી નેટલુ
 ગુપ આપેછે, તે કરતા નિઆરે કોઈબી બામ્મિડી પોતાના
 ભરધારને આપતી હોય નહીં. બામ્મિડી તરીકે શરૂકાઈ ત
 થા વફાદારી તથા મોહનત વીશે દુનીઆની કેટલીએક બી
 છ રાણીઆં એ વીકરોરીઆની નકલ કરેતો તેઓના મા
 ન તથા લાલના હુમેરો થઆ વીના રહે નહીં. વીકરોરી
 આ રાણી તખત ઉપર બેઠા પછી ઇંગરેટ ચમકા ને તહરે
 વાર ફેરફાર થઆછે તેમા આમ્મે એક ઘણી ખુશાલી ઉપજવ
 યા નેમજુ કે એ રામના શરૂથી કશા દુશમનો પણુ એ રા
 નનુ તાલ પરાવનારની નીતી વીશે કયો આડો શરૂન કાહડ
 વાને કારણ મેલવી શકતા નથી. એ ખુબીની શાખાશી એ
 રાણીને પોતાને ઘરેછે કેમકે તેહની આગલના રાજા રાણીઆ
 ની ચાલ મહાતથો એ નામદારને કોઈ રૂંડો દાખલો અલી
 આલેઆ હોમ્મે હેનુ નથી.

એ શાહુજાદાને ખાતા તરીકે નેકમ્મેતો તેહના કામથી
 આપણને હરખ ઉપજેઆ વીના રહેતો નથી. તેહના અપાં
 એ ઉમરે પોરોતેરી કેહેવા દરજ્જાને લામ્મિકના થયે તે વીશે
 નો વીમાર સખીને તેઓને શારી કેલવણી આપવાને કાં
 ઇ કશુર એ નામદાર કરતી નથી. તેહનો યદ હેવોજ વી
 ચારેછે ને જરીદીશ યેનશાહતમાં હાકરી કરનારાં કુંબેરા
 નવોઆરી આમલા શમ્બી માહીતગારી મેલવવી નેકમ્મે એરુ
 ન નહીં, પણ બીજા ચંનશારી આદમીની બુધીને ભલકાર અ
 ને રીતને માન મેં હેવી વીરીઆ અને એવજ શબ્દા શા
 હુજાદામ્મે તથા શાહુજાદામ્મે પરાપ કરવો ધરાવતે. એ
 નામદારે હેવા વાજબી વીમાર પર અમલ કરીને પોતાના બ
 માંમોને કાપેલ અને લામ્મિકી વાલા આદમીઆના હાથ હે
 દલ શરવે પરકારની શારી કેલવણી આપવાની યદા ખજાર
 શારી રાખીછે અને તે બજામ્મે પોતાની ખાતાને લામ્મિકના
 કેહેલીએ એટલા ખરેતે નામદાર ને કાઈ મુશ્કારાઈનો વધારો ક
 રનારા અને મરીખવેકોનો લાલ વધારનારા કોમો ભવાને

બમ્મેકે તાંહાં મણીખરી વેલા પોતાના બાલકોને પણ લઇ
 બમ્મેકે અને શું બહેર બીજલયોમાં કે શુ ખાનગી મકાનો
 પર પોતાના કામથી તે બાલકોને પરોપકારી પછુ અને ઉ
 દારતા શીખવેછે; તથા મોહોરા લેકો વીરીઆ હુનર અને
 શબ્દી પરકારની શુભરાઈનો ફેલાવો અને પોતાના કરતાં ઉ
 તરતી પરવીવાલા અને એથી શંખપત ધરાવનારાં આદમી
 આના કલાંબુમાં વધારો કરનારાં કામોને આશરો આપવાનેકો
 રેશ કીધાથી નેટલુ માન મેલવેછે, તેહનુ પોતાના મંકાનો પર
 બેશી આલશમાં અને અનજાણુખાંના દાહડા કાહડવાથી ત
 થા પોતાનાંયેર તથા રોલતની ખાલી વડાઈ ભરેલી વાતો કરવા
 થીતેઓ મેલવી શકતા નથી, હેવી અચર તે બાલકોના અગળ
 ઉપર કરવાને તે નામદાર હુર વખત કોશેશ કરેછે. અને તે
 હેની તેવી કોશેશના ફલ અંતે શારાં નીપન હેવી નીશાન
 શરવે કોઈએ નોંધે. તેહનો વડો પુત્ર શ્રીવેલયને શાહુજા
 દો ને જરીદીશ તામનો વારેશતે તે હેવો કામલ તથા લામ્મે
 કી વાલો બનતો બમ્મેક કે તેથી જરીદીશ પરખનુ ભણુ ઇ
 છનાર હરેક આદમીને મોહોરો આનંદ ઉપજેછે.

એ પરખાણું આપણી ઉપર રામ કરનાર શાહુજાદાને એક
 એવન તરીકેના ખુખનેશર હેવાલ ઉપર પરકટ કરેઓછે અને
 ને કોઈ એવન ખરી લામ્મિકી તથા માન મેલવવા માહતી હો
 એ તેણે પોતાના પંથની એ શરદારનો દાખલો પકડવાથી કામ્મે
 રામ્મે. હરેક એવન ખુદરતાના કામો તથા દુનીઆના કારભા
 ર વીશે શાહુજાદાને મેલવવાથી તથા પોતાના ભરધારને ગુપ
 અને માન આપવા અને પોતાના બજામ્મેને શારી કેલવણી
 આપવાની કોશેશ તથા મેહનત કરવાથી, તથા પોતાના પેશ ક
 બીવાના લોકોને આશરો અને પોતાના એવખીતામોને ધ
 દતી મદદ આપવાની તથા આદમી જાતનુ ભણુ કરવાની શુ
 ચના ધરાવી, આલશને તણ શારાં કામો ખાટે મેહનત લેવાથી
 નેવી આખરવાલી તથા ઉનચા દરજ્જાની ગણુએછે, તેને
 આશેહીયે પણ પરશાની ખોરી ગરૂરી અથવા ખુજ સુરતી
 ની અનધરતી અખીઆની અને કુલની નકામી વડાઈ કર
 વાથી ગણાતી નથી. આપણી બામ્મેઆણુ રાણી ને હરેક
 કુંબુના લોક કરતા વધારે ઉનચી શુનીઆદની અને વધારે
 ખાતજરેતે તે એ ઝીંકાલે અમજીએ તથા ને ચમન હુનમ અ
 જલ કરેછે તો તેની હુજમતમાંની બીજા શબ્દી એરતો તેજ
 કામ્મે નહીં કરે, તથા પોતે શારી કેલવણી લઇ પોતાના બજા
 મોને તેવી કેલવની કામ્મે આપે નહીં, તથા અપવાંદા

કાનેમાં પોતાથી બની આવતી તદ્દ કાંચે કરે નહીં ? શરૂ
વે કોઈએ ઇચ્છા રાખવું કે આલશ તથા અનર્જકપણુ અ
ને પોરી વડાઈ ને ચેઆણી શાહજાદીએ ના પસંદ કરેછે,
તેના ભાગ ને કોઈ બીજા આરતો થયેતા તેનું અકિબતજુકું
શાહ થવાનું નથી. જેમ જેમ જાનાને આગલ આવેય તે
મ તેમ હરેક આજનીનું જાન તેહનાં કામ મુજબ વધેછે અ
ને શું ચેઆર કે શું તરફ ને કોઈ ને પરમાણે વીરીઆ અપને
અકલ વધારે હાથલ કરેછે તથા નીતીના મારગ પર ચાલવા
ને વધારે પસંદ કરેછે તથા આજની જાતનું બહુ કરવાપર
વધારે મેહનત લેછે તે વધારે લાએકી વાલું અપને ઉનચા દ
અનજનું ગણાએછે પછી તેહની હાલત મને રેવી ગરીબ હા
એ અપને તેહની છુતીઆદી મને હેવી હલકી લેએ. એટ
લા મારે ને કોઈ નેકઅત આરત પોતાનાં નામને શાહ
કેહવાડવા માંગતી હાએ તથા પોતાના કમીલાની આબરૂ
માં વધારે કરાવવા ઇચ્છતી હાએ તેણે પોતાને માથે હાકમી
કરનારી લાએકીવાલી શાહજાદીના કામ તથા ચાલ મલમત
ની નકલ જેમ બને તેમ ઉતાવળથી કરવી

માહારા દોશતદારની બાએડી.

કોઈ કુટુંબ ઉપર નચારે કાંઈ અપ્રકૃત આવી પડેય
તે વખતે તરફ કરતાં વધારે હીમનથી આરત તે કુખ ખમી
શકેય તેહના મેં ઘણાએક દાખલા જોએલાછે. ને કળએ
હેલાઈના બનાવોથી તરફ નાશીપાએય, નાહીત અપને ગા
કલ શાહ જાએય તેહેવાળ બનાવથી ઘણી વખતે આરતોઆ
એટલીતા ચતરાઈ અપને હીમત આપેય કે જ્યોતેએને પી
છાનનારાં લોકોની અકલ હેરાન રહેય. ઘણી આતો જ્યો
એ અમન અમતમા પોતાનો વખત ગુજરીએય, જ્યોતેનું
નરમ દીલ અપને જરાકમી દલગીરી ચોશાઈ નહીં શકાએ હે
વો શવબાવ શરૂ વે રોશત આશનાવોને બાહીતા હવો, તેહેવી
આરતોમાં શકર વખતે હેવતી હીમત, રાખડ અપને બા
ધુરી રેખાઈ આવીય કે જ્યોતે એના કુએને મોહાટો દલ
ચો મરેએય એટલુંજ નહીં, કણ તેહેવી આરતોની હીમતથી તે
અપ્રકૃતને એવાજ થાએએય અપને તે શાયે તે કુટુંબની આગ
લી પુચી અપને આબાદની પાછી તાલ થઈય.

• પેહો એક દાખલો આજ કેટલાએક વરગતી વાત ઉ

પર આપણું મુંબઈ રોહર મથે બનીએ હવો તે હું મોહોટી
પુચી શાયે અતરે લખી જાણાવ્ય. એ બીના લખતી વેલો
એ તેના ને રાખશેની આબતની વાત આવેલીછે તેએનાં ના
મમાં તથા બીજા જુગ વીગતમાં અગતને શર મે કેટલોએક
ફેરફાર કરીએછે, કે તે કુટુંબ શરૂ વે કોઈની ખીજાનમાં તરત
આવી શકે નહીં, કાંએકે આએ બાબત જે મેં લખીછે તે
કોઈની આગલી હાલત જાહેર કરવા લખી નથી, પણ તેથી
માતર એક ખુબી બરેલો દાખલો મરગટ કરવાને શાહ મેં વી
ચાર રાખીએછે. રતનજી શાહ માહારો એક પુરાણો દોશત
દાર થાએય, તેહનો બાપ શુરતથી અતરે આવેએ હવો, અ
ને આડત તથા વેપારને મોહોટો ધીરા કરતા હવો. મુંબઈ
મા દશ બાર વરણ મુખી વેપાર ચલાવી તથા મોહોટી આ
બરૂ અપને દોલત મેલવીને રતનજી શાહને બાપ ગુજરી ગી
એ, તે વખતે રતનજી શાહ આશરે ૩૦ વરગતી ઉમરની
હવો અપને પોતાના બાપને એક પુરાજી દીકરો હવો તેથી
તેહની શંગલી દોલત તથા કામચારને તે વારેશ થએ.

રતનજી શાહ લાડમાં ઉપરએ હવો તેપણુ તેહનામા થો
આપણુ અપને મંચલાઈ શારી પડે હતી અપને એલખબી મા
ફકશર પડેલો હવો, તેથી શરૂ વે કોઈ થારતા હવો કે રતન
જી શાહ પોતાના બાપને વગ શારી પડે રાખજો, અપને બા
પ ગુજરીઆ પછી થોડાએક વરણ મુખી તેણે લોકોને બાહી
તો પોતાનો કારોબાર પણ શારી પડે ચલાવીએ હવો, પણ
લોકો ધારતા હવો તે પરમાણે રતનજી શાહમાં વેપારની “કુ
નેહ” હતી નહીં, તેહનો બાપના જેવેથી લાંબી નબર તે
હેની પોહાંચતીતી નહીં, તે પોતાના ધધાની બરોબર ગવુતરી
રાખતોતો નહીં, અપને એક પાકો વેપારી હરેક કામ માથે
લેતી વખતે નુકશાનની થાશતી અપને નધાની ઉગે કેટલીછે
તે ઉપર જેમ વીચાર કરેય અપને નાણુંનું વીચારજી અપને મે
હેનતની કચર અપને જોખમ ને રીતે શાહુએતીથી ગણી કાઢા
હેય અપને પછી તે કામ માથે લીએય તેમ રતનજી શાહનું
કામ હતું નહીં; તેણે પોતાના બાપના વખતનો શમલો દ
શાવરોના ઘણો માણુ રાખીએ હવો, તેમા નહો ઇચ્છા નુક
શાન તેહને “નશીબ” ઉપર રાખી” હતું, તેથી હેનુ બ
ની” કે બાપ ગુજરીઆ પછી રતનજી શાહની દોલત વધી
નહીં, કેટલીએક વખત વીચારનાં નુકશાન અપને દુખદ ઉપ
રાહીથી તેહેને થીરો ખારો પડતા ગીએ, અપને વલી રેલા
શમેમાં તેણે પોતાની રોડક પુછનો કેટલોએક બાગ (ખરૂ

કહીએતો કાંઈએક મોહાદાન વાશતે) બાગ બગીચા અને હેવીન શીલકત ઉપર રોડી નાખીએ.

એ વાતને તરણ એઆર વરણ નહી થાએઆં એટલાં આ રતનશાહના દેશાવર આતેના એક આશીઆએ પોતાની પુત્ર ઉપરાંત ધોા કરીને કાઈએક આલ ન્યાબંદ ખરીદ કીધો, અને તે આલ ખુબ વેચવા મોકલવા બારીઈ, અને તેહેના નાણાંને કીજી આશરે તરણ લાખ રૂપીઆની રતનશાહ ઉપર હુંડી લખી, અને હેતુ નજાવીઈકે હુંડીની મુદત પાકી આની આગમન રતનશાહ ઉપર તે આલ મોકલી દેયો, તે વેળીને હુંડીના નાણાં ખગાર કરવા. રતનશાહે બીઆરાએ તે શ ગલી હુંડીએ શીકારી આપી, પણ તેહેના આશતીએ એ દેલોતો મોહાલા ધખામાં ફરેલો હોતો કે આલ રવાને કરીઆ આગમન તેહેની આટ નબલી પડી, તેથી રતનશાહના હાત આ આલ આવીએ નહી અને હુંડીનાં નાણા બરવાની તે હને ફરન પડી, અને તેથી આહારા નેકખખત ચીતરની ખરાબી થઈ.

રતનશાહને સોશ શંકેલો બતો રહેઓ, તેહેના મેહેશ ઉપર ગમગીનીએ મુકામ કીધું, અને કેટલાએક દાહા ડા મુખી તેહે એ વાત શઈ કોઈથી કુપાવી રાખી. તેપણ નાણા બરવાની મુદત નેમ નબલીક આવાતી ગેઈ તેમ તે વધારે મુકાતો ગીએ, અને તેહેનાં યેરનાં ખાંજોએ પણ તે હેને થણી તરેહેવી પુછીઈ તેખી કાઈ બોલાશે કીધો નહી.

હેવે હેવી શકતના વખતઆ એ આહારા રોશવને તે હેની બાએડીની શખન અને હીજત કેહેવી કામ લાગી તે શાખતો. તે બાએડીનું નામ ભરબાઈ કરીને હતું, અને મુરવના એક ગરીબ પણ આલગવાલા ગરહથની તે દીકરી થાતી હતી. રતનશાહને એઆર પોતાની બાએડી ઉપર થલો હોતો અને બાએડીનો એઆર તેહેની ઉપર તેથી નેઆ દા હોતો. તેએને તાંહાં થણી ઉમેરેથી તરતજ એક ઠોકચતુ ફરબંદ થાઈઈ હતુ એ આરતે પોતાના આવંદના ગમગીની બરેલો એહેરો પણ દાહાડા મુખી તપાશીએ હતો અને કાંઈની તેહેની ઉપર આવી પડીઈય હેતુ રીલમાં શખતી હતી, અને થણીવાર કાલાવાલા કરીને તે બાએ બોલાશે આ ગીએ હતો, પણ રતનશાહ કાઈ બોલીએ નહી, અને પોતાની વાત બહેર કીધી નહી, તેથી તે બીઆરી થણી નીરાશ થાઈ હતી.

એક દાહાડે દાહાના શરેશતા પરમાહે હું બેખારના આ

હારાં યેરનાં જમવા આવેલો હોતો તેહેવામાં રતનશાહ નો ચાકર આહારી પાશે આવીએ અને કેહેવા લાગો કે “ભરબાઈ તમોને બોલાવેય.”

હું વીઆરનાં પડીએ અને ચાકરને પુછીઈ કે આહા હું શું કામ પડીઈય, કાઈ દાહાડે નહી ને આલજ તેરું શાને વાશતે મોકલીઈ હશે, પણ આજુથને કાઈ ખબર હોએ કે હું આવજ પડીઈ નહી.

એ તરત બગી લીધું પછી આહારા રોશવને યેર ગીએ અને તેહેની આરતતુ મોહેડું જોતાં આહારી ખાતરી થાઈ કે કાઈબી આફત આવેલીશે

તેઆરપછી એ બાઈએ પોતાના આવંદના દલગીર મેહેરાની અને ઉદાશ દીલની વાત આહારી આગલ શબલી આડીને કહી, અને મોલી કે “એ થણીબી આલજથી પુછીઈ પણ મહને એક જવાબ મલીએ નહી, તેથી તમોને આટલી તબલી આપીય કે એવજુની ઉપર કાઈબી નજા પડીય તે બાએ તમે એવજુના રોશતદાર છેએ તે પુછો તો તમારી મેહેરાનાંગી મરો.” તેજ શાહબંના મે રતનશાહને મલવાનો દરાવ કીધો, અને તેહેને આહારી સાથે ફરવા બોલાવીએ, અને તેહેના મેહેરાને આહાર જોઈને તે હેની બાએડીની વાત આહારા દીલમાં ઉતરી.

યેહુએક ફરી રહેઆ પછી એક નીરાતની બંગો ઉપર મે ગાડી ઉભી રખાવી અને તેહેના દીલની ઉદાશીની મે વાત પુછી. તે પુછતાંને વાર બીઆરો તરત આંખઆ આંજી લાવીએ અને આશપાશ નવરૂ જોઈને પોતાના આડ લોઆથી નીપજેલી ઉપર એઆન કીલેલી શગલી ખરાબીની વાત આહારી આગલ કહી દીધી.

મે પુછીઈ કે “તમે યેરઆ એ વાત કાએ નહી કીધી?”
રતનશાહ બોલીએ—“યેરઆ વાત કહીને હું શુ કે રૂ—હું સુવેલો બરેલો છેઈ તાંહાં બીબએને શું કરવા બા રૂ ?”

મે કહીઈ કે “તમે તમારા યેરનાં તપા તમારા ખરા રોશતે આગલ એવી વાત કરોતો તમોને રેલાશે ખરો અને તેહેને એલાન થશે.”

પછી મે પુછીઈ કે “તમ્હારી પાશે કંપનીના બાડ (શરકારી લોત્તાનાં કાગળઆં) હતા તે કાહા ગીઆ?”
“જવાબ દીધો ને” તેલો નહું ઇશરેત લીધુ તેઆરે વેચી નાખીઆ.”

એ પછી હોનોએ ધણેએક વખત શુધી વાત કીધી અને તેહેને બીજે હીવશે માહારા દોશતને યેર જાધને વધારે વીચાર કરવાનુ મેં કહ્યુલ કીધુ. એ કહ્યુલાનુ મુજબ રા હવારના હુ રતનછશાહનાં યેરમા ગીએ, તેણે માહારી ભલામણ મુજબ પોતાની બાએડી આગલ બધી વાત કીધી હતી, અને તે ભલી સ્મારતે કાંઈબી પાશતી ખાધાને ફેકાણે પોતાના મરદને ધણેએક હીલાશે આપીએ હતા એ પછી હુ, રતનછશાહ, અને જરમાઈ, તરણે નજા એક સ્મારકા બધ મરીને બેઠા, અને તાહા માહારા દોશતની રજથો ને તેહેના ચોપડા થજા બારીકીથી તપાસી જોએઆ માહારા દોશતની મરજા હેવી હતી કે તેહેની પાચે યેર, વાડી, વછકા અને હેવી જે મીલકત આશરે ૨ લાખ રૂપીઆની હતી તે ઉપર કોઈ નાણું કહુશવી આપે અને બીજા એક લાખ કોઈ ધીરનાર ખજેતો તેહેની ઉપરની પાકતી હતીએ તે તરત પચાર કરે અને પોતાના વેપાર તથા ધીરધારમાં જે આશરે ૪ લાખ રૂપીઆ ગોવાએઆ હતા તે આવેઆથી તે પોતાનુ રેખુ પાછુ આપી શકશે. જેમ રતનછશાહ આપે એ ફેકાણે જુલ કરતો હતો તેમ થજા વેપારીએ જુલ કરે છે અને પછી તેઓને બચાવ થલો કુંશકેલ પડેછે, એટલા ખારે એ ધણીના તે વખતના વેહેવારની હાલતનો કુક અડશો હુ નીએ પરગટ કર્યુ.

પુંલ.

૨૦૦૦૦૦) ધાવર મીલકત)
૪૦૦૦૦૦) વેપાર ખાતે તથા આગાંમીએ ઉપર

તેણી ઉપરાણી

૩૬૦૦૦૦૦)

રેખુ.

૩૦૦૦૦૦) આહીઆની હંડી
૨૦૦૦૦૦) પરચુટન આશામીએને દેવા.

૫૦૦૦૦૦)

એ ધણીના વેપાર તથા ધીરધારનાં ઉપલા ૪) લાખની રકમ તથીથી આશરે ૩૦ લાખ ઉપર આવે હેવા હતા, તે માધી તે ૩) લાખની હંડીનુ રેખુ આપે બાકી અરશે લાખ રૂપીઆનવા થાવર મીલકત તેહેના હાલતમા રહે તેમ બીજા તરફથી જાનરનુ ૨) લાખનુ રેખુ રહે તેહેના મોહાલા વીઆજ

ના આશઆ મીલકતની જુલ ઉપર અને અરશે લાખ રોકડ નાણુ પછુ થોડા વરથામા ધરાડાઈ જાએ, તે અતે પાચ શાંત વરથામા માહારે દોશત કીધી હાલતમા આવી પડે. હેખુ ગમતને મેં માહારા દોશતને તેહેની શંકલી ખાલ મીલકત વેચી તથા લેણું વસુલ કરીને તમામ રેખુ આપી દેવા અને જે ૨૫) ઇઆ ૫૦) હુજર રૂપીઆ વધે તે તરત બચાવવાની મજબુત ભલામણ કીધી.

રતનછશાહ જે ગામમાં શાત લાખ રૂપીઆની આશા મી ગણતો હતો તેહેને એકેદમ એ નીતે પોતાની મોહોટાઈ મુકી દેવા ગમીઈ નહી, તે માહારી શાયે ધણી તકાર કરવા લાગો મેં તેહેને મજબુતીકે હાલતમા તેહેના પોતાના હાલતમા પોતાની પુછનો એક નામકો ભાગ જમાલવાનો વખતે, તે મને તે નહી કરશે અને પોતાની હાલત આલમના લોડા થી છુપાવશે તો મોહોટુ વીઆજ ભરવા અને અરજની માફકને ખરચ રાખતા તેહેની પાચે એક દમડી કાનલ મેળે નહી, કદાચ મારગારાએને પછુ રૂપીઆના બાર આનાં મલશે, અને અંતે જે વાતને છુપાવા માગ્યુ તે છૂપી રહેવાની નથી.

જાલાધમે માહારી તથા રતનછશાહ લંબીની તકાર ધણાજ ઘેઆનથી શાભવી હતી, તેણે માહારો વીચાર પગલ કીધો, તરત તદગરીઆથી મારી હાલતમા આલવાની તે હીમતવાન અશતરીએ કરી ફીકર કીધી નહી, અને તેહેના ખાવદને શમજવાનુ જરુ માહારામાં કઈવત હતું તે કરતાં વધારે કઈવત અને આલાકીથી તથા હીમત અને દેવાશે આપીને રતનછશાહ પાચે તેહેને વેપાર ખાડી વજા વાને કહુલ કરાવીઈ. એ હીવશે ને એ સ્મારતે પોતાના ખાવદને હાવી શારી શીખામજુ આપી નહી હતે તથા તે બામે બચાવ થાઈ નહી હતોતે રતનછશાહ પાછાં હાલારે શુ હાલતને પોંડાયતે તે હુ કહી શકતો નથી.

થોડી મુલતમાં ગલલી અગતજગ મોહવણે કરીને હોતે એ રતનછશાહનો વેપાર બધ કરાવીએ, અને તેહેની પુછનો એક શારો ભાગ તેમથી બચાવીએ. રતનછશાહ પોતાનુ મોહોટુ યેર તથા બગીચો કાહાડી નાખીએ, પોતાના હાલ, અશાલ, અને બીજા નોકરોને રજ આપી, અને પોતે એક શારી હવાની જગોના એક નાધવા બગલામકે બંધ રહેએ. એ ધણી આગલ ૪ વી પથોડા વાપરતો હતો તેહેની જગોએ એજ થોડા અને મારી ઉપર મુકર કીધી અને એક એજે પુરાના આકરોને પોતાની આયે રાખોઆ.

જે દીને રતનચશાહ પોતાનું મોઢોટું ઘેર છોડીને એ નાંધવા બગલાત્રા બાંધ રહેલો તે દાહાડે બનેલો એક બનાવ બાહારે આવ્યો જગોએ પરગટ કરવો નેધએય કે ન્ધી તેડે ની બાએડીની કીરતી ભરેલી ચુબી જોરે થાએય એટલુંજ નહીં પણ બાએડીએ પોતાનાં ભરધારના શુખખાં કહેલો અ ખનીઆર રાએય તેડેના એક દાખલો ગલી આવેન.

જે દીને નવા બગલાત્રા રતનચશાહ રહેલા ગીએ તે દાહાડે ખાતરાદથી હુમેએ તેડેના થેડોએક વાપરવા નેગ શાખાન બગલે મોકલવા ખાડીએ તે મોકલવા નુ કામ ભરખાઈએ મોઢોટી ખુશીથી પોતાને માથે લીધું અને ચાહાજના જહને તાંહાં આવવાની અરજ કીધી. હુમે યેરમા શમગુ નકી કરીને શકારેથી બંગલે ગીઆ, તાંહાં રસાત્રા ખાહારા દોશતદારને પોતાની આગલી વાત ફરીને ઈઆદ આવી, અને પોતાની બાએડી વીધે જહને કહેવા લાગે કે તેણીએ કોઈ દીવાય રુખ નેએઈ નથી, અને બ અરખીખાનારો ઉભર એરગીએ નથી, અને યેરમા હલ કા ખતેશમા પડી નથી, તેથી તેડેનુ શુ યથે તે વીધે તેડે ને (રતનચશાહને) થણી ફીકરછે, અને તેણે પોતે પોતાના ઉપા વેપારથી પોતાનાં કુટુંબને આએ રીતની ભજલીઆ ના ખીઉય હેલુ છહીને તે કહેરએક પથાવને કરવા લાગે, અને ખીતું પોલીએ કે મોઢોટું યેર ચુકીને નાંધવાં જુદજ નેહે વી જોગાં રહેવા ગીઆથી તેહની એરાત રહેઆ વગર રહે એ નહીં

રતનચશાહની એ ફીકર તદન ખોટી હતી, તેહનો દાખલો હુમેને તરતજ ગલી આવીએ; તે એજ, ચાડીમાં થી ઉતરીને બગલે જે બગીચાની કેરએએક અંદર હલો તે તરફ હુમે ધીમે ધીમે આવતા હતા એવલામાં રૂપથી ભ રખાઈને આવવાનું હુમારા કાન ઉપર પડીએ, તે પોતાના ફીકરાને નેહોલીમા ચુવારીને ખુશ અવાજથી ગીત ગાતી હતી, તે શાખલીને માહુશ રાશતને મેહરો તરત ખીલી ગી એ અને હુ શાંભલું તેજ એએઆ લુખું ગણુચ આચા એય પાત્રીને મોરે તેજ મોલીએ કે “ભરી, ખોલ તુને શ લાખન રામે અને તાહરો શખુરીને ભરો તે ચાહેજ વાલો અપિ !”

બગલાત્રા ગીઆ પહી ભરખાઈ હુમેને ગલી, તેહનાં કહેરો ઉપર કચી દબતીરી હતી નહીં, તેણીએ હુમારે કીન્ ખાનુ તપઆરે રખાંવીક હતુ, અને બગલાની જાએડા બ

રેલી વશંકમાં પાતરાં અંકાવી રાખીઆં હતા, તાંહાં મેશીને હુમે શારી પહે ભજીઆ; અને રતનચશાહ જહને કહેવા લાગે કે રૂપ ખુશી ભરેલુ અને નીરાંતથી કોઈ દાહાડે તેણે પોતાની મોહોટી હવેલીઆં ખાનું ખાધું નહીં.

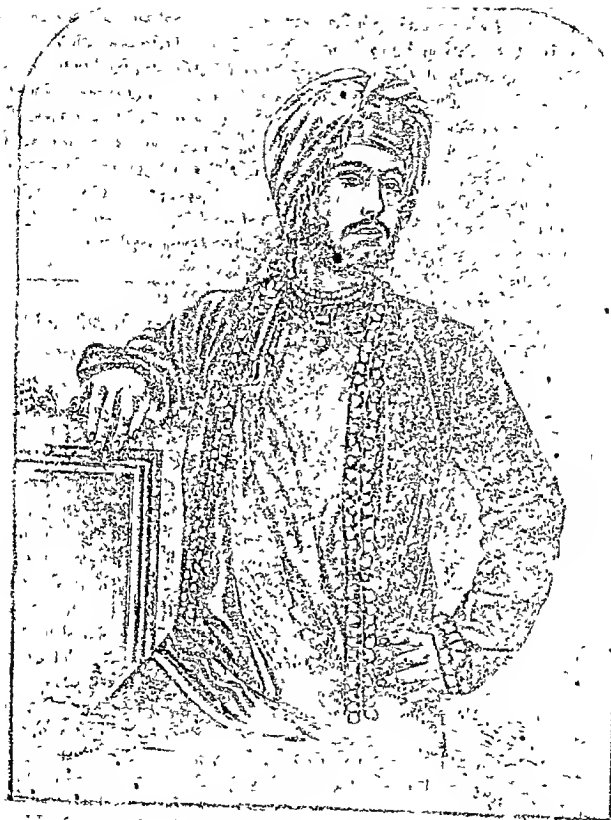
રતનચશાહની હાલત એમની એજ પડી રહી નથી, તેણે પાછલે દાહાડે ઉઠીએગ અને અનુભવથી ગલેલાં દાહ મહુના બજથી તથા પોતાની શેઆની બાએડીની શારી મથ લાત પરખાણે આલી કર કથારનો ખરમ કરવાથી પોતાની આગલી હાલત તથા દબલો થણો ખરે પાછો મેલવીએછે, તે આજ શુધી કહેતો આવીએમ કે મામખુખના મેહેલ કર તાં નીરાંતે રહેવાની જુદકી ભલીછે.

માહોમાહેના કીશાદથી યતી ખરાળી.

પંતખાબુ રાજ.

પણ દાનાવ લોકોની હેલી મથલતેજ હરેક કુટુંબના લોકોએ તેમજ હરેક રાજ મથાવનારા વડા લોકોએ માહો માહે લડાઈ નેજ ખને તેજ નહીં કરવી, એ શીખામણ ઉપર નેહલુ હેઆન અપાએ તેલુ આપી શારી પહે વીમાર કરવો ઘરાતરછે. મોહોટી નેઆતો કીધાથી અને તહરેવાર ખીજ મોહોટા ખરમ કીધાથી એક કુટુંબને પધણી નેરલો ખરાજ થતો નથી તેરો તે કુટુંબના લોકોની અરશ પરશ ની લડાઈથી યાએછે, પારકા રુખખના હુખલાથી અને ખીજ તેવા બનાવથી હરેક કમીલાની હોરખતમાં નેરલો ધરા રો યાએછે, તે કરતાં હેલો ઘરારો દગ ગણે વધારે અરશ પરચની નાલેશી અને ફેન્તી કીધાથી યાએછે, શનશાર ની ચથલી આપદાથી અને ખાગીની શથલી પીડાથી એક કુટુંબના લોકોને છવ નેરલો અકલાએછે અને શુખતો ના શ તથા તનરેશતીની ખરાખી નેરલી યાએછે તે કરતા વધારે માહોમાહેના કચઆ કીશાદથી યાએછે. એ બાનેના થણાએક દાખલા આરે બાપી શકાએ હેલુ પછે કેટલાંએક કમણેને વીધેતેજ કરજાને દરશન ધીરક નથી તાખી શેઆણી વાંચનારીએ જે એ બામેની શાખતી અંગતી હોએતો રેલી એના થણાએક કુટુંબના હેવાવથી તેએને તેવી શાખતી થે હુખમાં ગલી આવવો.

વલી આરોમાહેના કીશાદથી હરેક કુટુંબની ભળી ખ

महाराष्ट्र

રાખી થાયે તેવીજ ખજાની મોહાટાં રાખેલી થાયે. હે વા ફીશાદથી થયેએક રાખે ઉઠાં વલેએક. રાખના કુટુબના લોકોની અરસપરસની અરેખાઈ, તેઓની એ રતેના ફીશાદ અને કાવતરાં, તેઓના પરધાંતોની હુછાઈ, અને દેખા, તેઓના શરદારોની નાફરમાંની અને કલ્પમાંથી રાખેની જેટલી ખરાબી થયે તેટલી દુઃખનોના બલ અને ફોળથી થઈ નથી. આપણી ઉપર હાકતરી કરનારા છોરે ને જામની ફોડીએક શંખીઆ ફર રાહ ઉપરથી આ યુલુક માં આવીને મોઢા વખતમા ભારી અતકારીક રીતે આ લગભગ શેષેલા ભરતખડ પોતાને હાથ કરી બેઠી છે તે કાંત મા તેઓને પોતાની બાજુના કવત અને અકલના ભેરથી ને ટલી મદદ મળી છે તેટલીજ બલકે તે કરતાં વધારે મદદ ગામડી રાખ કરનારાઓના મોહાંમોહના બેધેડાથી તથા તેઓ ના પરધાંતો અને શરદારોના અરસ પરાના કલ્પમાં ફીશાદથી મળી છે તે વીચેના એક દાખલો અતરે ટકેએક છે તે વા ચીને ચેઆણા લોકોએ શીખાંબુ શેલી અને મોહાંમોહના કલ્પમાં પડવાથી શક પડેજ કરવી.

પંતબખમાં શીખેએકેનુ રાખ આલુ કરનાર તથા તે રાખની ફીસતી વધારનાર રંતલખમાં અરણ પાંચવા પછી ખરકોઈ નામનો તેહનો એક છોરો ગાદી ઉપર મેઠો. એ રાખ જાહને દાહેએ. અથવા હીતવંત હોતો નહી તે મોડાભવારમાં મરણ પામે અને તેહની એક બાએડી અને ચારાએકી એસતો થતી થઈને તેની શાયે બલી મુછ. એ મરનારનો છોરો નવનેહાલથી પોતાના બાપને બાલીને થર તરફ આવતો હોતો તેવાંચોરમાં દાખલ થવાનાં દરવાજાને એક ભારવડેએ તેની ઉપર થરેએ અને તેજ દીને તે મરણ પામે. એ બતાવ કોઈ દગાપોરોના કાવતરાથી થએલા ધારવામાં આવે છે.

એ બતાવથી શી કાચમીરનો હાકત ચોરશીહ ને રત્નની એક રાખેલી એસતને પેટના છોરો હોતો પણ ને હોને શક ખરા શાહજહાની નાફર ગણવામાં આવેએકો તે તખત ઉપર મેઠો. એ રાખ થતો હુશીઆર તથા શકતી વાલો હોતો પણ તે શાયે થયે મોહાંમોહ પુણ હોતો. ઉગમણ પરાંતનાં બીજા રાખેની નાફર આએ વખતે શીખ રાખની કાંતબખતી અલવવાની નીશાન દેખાવા લાગી ચોર શીહ નાદી ઉપર મેઠો પછી બલદીથી હેલી મુછ હોઈ ને મરનાર નવનેહાલ શીહનો જાએડીને હોવેલ હતા. એવે બાહને તે રાખના જુ

દા જુદા શરદારો મે ટોલીમાં વેહ્યાઈ ગએઆ પણ અતે ચોરશીહનો ટોલી વાલા કતે પાંખેઆ. તેની શયેહ જાહ ને વખત ટકી નહી. ઇશવી શને ૧૮૪૩ ના વરશના થ પટેમખર મહીનામાં એ રાખના વજર થેઆંશીહ રાખ થવા શાંતબેએ ઉભો કરેએ. તારીખ ૧૫ મી શપટેમખર ને દીને ચોરશીહ લશકરના શીખાંબુએની કવાએક તપખા તે હોતો તેવાંમા થેઆંશીહ શીખવી રાખેલા અલ્પતશીહ નામના એક નાથાએક શરદારે ઇશાથી તે રાખના માથામાં એક પીડાટોલ જાહડી નેથી તે તતકાલ અરણ પાંખેએ અને થેઆંશીહ પોતાને રાખ કહેએ, તેની શાયે બીજા બલવાપો. રો મુત મળી ગએઆ. એ વખતે મરનાર રાખની તરફ વાલા અને બલવાપોરો વએ આમનશાખન થયી મુનરેજ માલી. અલ્પતશીહ ચોરશીહનો લોથ કાપીને તેહનુ શર એક ભાલાની અનીપર ઉંચુ થરેક અને તે બલવાપોરો ફીશાદ કરતા ચોરમાં આવા જાહાં અલ્પતશીહ પરાતાશીહ નામના રાખમુતરને કાપી નાખેએ. તથા તે રાખમુતરની શયેલી બાએડીએને તેમના મકાનમાંથી બાહરે થયી કાહડી તે બીમારીએનેબી કતલ કરી અને ચોરશીહનો એક મુત ને તે દીવશની આગલી રાતે બનએએ. હોતો તે બાલ કને ફીશાથી ગુંગરાવી ખારએ. હેવાં માતકી કરમે કરવા પછી અલ્પતશીહ ચારેઉકે હુ પોતેજ પંતબખની હુતર લેઈ, તે કામમાં કચી હરકત પછવાડેથી નહી થવા દેવાની ખત લખથી તેહને ફીશાદ કરવાને પેહલા ઉચકેરનાર પોતાના હ રીકેનાબી થાત કરવાનો તેણે દેહાવ કરેએ. એ પરાજાણે તે થેઆંશીહ પરધાંતની ગાડીમા મેઠો અને તેહની શાયે વાત કરતાં તેહને કાલ કરેએ. એ રીતે એ અલ્પત તા. ૧૫ મી શપટેમખરને આપો દીવશ મુત કરવામા કાહડેએ અને પોતે રાખ થવાની પુર ઉમેરમાં રહેએ. ૫ છ બીજે દીને તેહના પાપે તેહની પર ગલમે કીશ. રાકા રની તરફવાલો શયેલે દેકાણે બલવાપોરોને મારી હુદાહવા લાગ અને અલ્પતશીહ તથા તેના બીજા ચેલીએને ૫ કડી ફાંસી દીધ અને થુલીપશીહ ને પંતબખના પેહલા રાખને પુત્ર થાયે અને નેહની એક મુતરી આ મેપાની આંખાં દાખલ કરવામાં આવેલી તેહને ગાદી ઉપર વેશાડે એ. એ થુલીપ તખતપર મેઠો તેની પંતબખમાં મોહાંમા હોની ચમકાંતરી માલી નહી. અને આપણી છોરેજ શર કારને કાચાની લાગી કે રખેને તેવા ફીશાદની કોઈ માડી અથ

ર ઈંગરેલ પરતપર પામે તથા રખેને એ ફીશદીઆ શીખ લે
કોનુ લશકર ને ધણી દગા ભરેલી ટાલના હાલુ તે બરીદીશ દુકન
ત તયેના યુકુકના ઉતરી આવીને ફીશદ કરે એ ધાસતી બાબે
પોતાના શ ભાવ કરવા અને ભેગવાઈ ગયેતો બરીદીશ દુકન
ત વધારી પોતે જાન મેલવવાની ખતલબથી ૧૮૪૫ ના વર
શમાં તે વખતના ગવર્નર જનરલ લારડ હાર્ડીને ઈંગરેલ શર
દ હાલુ શ્રી ફીશલેખર અને એક નેહોડી ફોલ એકડી કરી કે
અગત પડેતો તે ફોલ પુરત કામ લાગે થોડા મહીના ગમેઆ
નહી એટલા ઈંગરેલ સરકારે ધાસતી રખેનો બનાવ ખરેખ
ર બનેઓ શીખ લોકો પોતાના યુકુકના ફીશદ કરતા પ
રાઆ નહી અને શરેલ નદી બોરગી આપણી સરકાર
ર શામે લગાઈના ઉતરેઆ, પણ ધણીએક ખુનરેલ ભરેલી
વડાઈએ થયેઆ પછી આપણી સરકાર ક્તેલ પાત્રી અ
ને શીખ લોકોની રાખયાની શ્રીલાકોરનુ ચેહર ને શ્રી ફીશ
લેખરથી પચાશ આઈબની વેગવાઈ ઉપરે તાહા આપણુ લ
શકર કુચ ફરી ગઈલ શકરના આલેલા શીખ લોકોએ શુ
લેલ કરવા માગી તે બરીદીશોએ કુચલ રાખી તાઠ ૨૯ મી
ફીબ્રુઅર ૧૮૪૬ ને ફીને આસપાસ રેલી કુચલોતો ફરી
કે બને શંકારે ખીતરાઈથી આવણુ અને લગાઈના ખરમને પેરે
શીખ નાકારે હકતે હકતે ત્રણ બરીદીશોને રૂ૧૫૦૦૦૦૦૦)
આપવા અને ધુલપશીલ ને તે વખતે નાધરી વખેનો હતો
તે મોહરી થાએ તાહામુખી પતનખની જલવનીને શાસ્ત્ર તે
યુકુકના બરીદીશ, લશકર રાખતુ અને રાજ કારભાર રાખથી
કેલરીએક બાબદના ઈંગરેલ શરકારને પોતાને પત્ર પેશારે
પતનખમ કરએ અને કાણુ અગાવા માએગો ને રાખણુ
તે વખતે કુચલ કરવાના આવીલ પણ પછવારેથી ધુલીપ
શીલની માએ રાણી અદા તથા તેહના મચલતીઆ શીખ શ
રકારએ પોતાના આલેખાએના બખેદાના ખાડાએલ જાયે
આ અને ભેગાના ઈંગરેલની દખાનખા રેહવાથી દલાવવા
લાગા તથા તેથી પોતાના છુટકારો કરવાની તબનીરના ફર
વા લાગા તેઓએ બરીદીશોના નાશ કરવાને ને મોઢવ
પુ કરી રાખી હતી તે ૧૮૪૦ ના મેએ મીનાખા જાહેર
પછ અને બરીદીશોએ ભેઈલકે એ શય ડીબાનુ મુલ રાણી
અછલે તેથી તેઓએ એ રાણીને બરજેલીથી શ્રી કાગી ખા
તે કેદ મોડલો નુ જોએથી તે પછવારેથી નાહુશોને ની
પાલના રાખને આગે જાઈ રહીલે

એ રાણીને દેશનીકાલ કરવાથીબી પતનખખા બરીદી
શ લેએ આસપાસથી રહી શકઆ નહી કારણુકે ધણી શીખ
શરકારો ઈંગરેલને ધીકારતા હતા તેઓએ દગો કરવાને લી
આર રાખએ, તે દગો મુલતાનના નાનીઆ હાકમ મુલરાએ
૧૮૪૮ ના વરશમાં શુરકરીએ તેમા મે ઈંગરેલ વકરીશ મા
રેઆ ગમેઆ અને તે હાકમને શીખશા કરવાશાસ્ત્રે મોકરે
લે ચેહરશીલ શરકાર રશતે જતા બલવાખિર યઈ મોકેઓ. તે
હના બાપ મતરશીલે યજુ જલદીથી તેહલે હાલ પકડએ અ
ને ચેરોવાર પતનખમથે એક ભારી લગાઈ આવી જ્યા બધે
તરફનુ ધણુએક લશકર તથા ધણુએક નાનીઆ ઈંગરેલ અ
ખલદારો મારીઆ ગઆ પછી બરીદીશો અતે ફાલેઆ મુલ
રાખ તથા ચેહરશીલ તથા મતરશીલ અને બીજા શરકારોને
કેદ કરી દેશનીકાલ કરેઆ ધુલીપશીલ રાજને ૬૨ વરશે
ધામ લાખ રૂપીઆનો લવાજનો આપવા ટેડવી ગારી પરથી
ઉઠાડી ભેલએ અને પતનખનુ રાખણુ રાખ તાઠ ૧૭ મી
માચ ૧૮૪૯ ને ફીને બરીદીશ હકમત તને લેવાના આ
વીલ

એ વખતથી એ રાજ ધુલીપશીલ બરીદીશોના પ્રશા
રદાર યઈ રહેએલે તેહને રાકર (લવડા શર) જન લે
ગીન ના હાથ તને શારી કેલવણી મલવા લાગી તે પછ
વારેથી પોતાનો બાપીકો ધરખ મુખી બરીદીશોઆન થયેએ
અને ઈંગલડ ગમેઓ જાહ તેહના જમીન ખીજન અને શુકુ
કાઈ ભરેલી આવલો આપણી માએઆણુ રાણી તથા બરીદીશ
ઉતારએ અને બીજા લોકોને ઘણે પરાન પડતો ધમેઓઅ
એ રાજ દુજાર ઈંગલડમાજલે તેહની ઉતર હવડા ખાતરે
૨૦) વરશનીછે અને એ રાજએ પોતાના કોઈબી વાક વ
ગર ને રાખ ખોઈલકે તે બરીદીશ શરકારની દુકન ત
લે શલાલ શખખથી ચારેલે તે મુલકની વશની આશરે
૪૦૦૦૦૦૦) આલેશ લાખ આત્રનીનીછે અને તેમા શરકાર
ને આશરે રૂ૫૦૦૦૦૦૦)ને કરોડ પચાશ લાખ રૂપીઆ
ની આવક થાયેલે એ મુલક બરીદીશોના હાથખા થ
લે અગતના યઈ પડેએલે

રેતીનાં રાણુ.

આએ પુરથવી જેહની શપારી ઉપર તહેરવાર દેખા
વ જોકે પાહાને, નદીએ, શરોવરા, વેઆરા, પેતાના અ

ને જંગલો રાત ઇતીઆદી દેખાવો નજર પડે તો તેમાં છેલ્લી કહેલી જગાએ ધ્રુવમાં રાત જેવા દરામના તેવાં જિનદ દેખાએ. પરવરદીગારની વેહદ ખુદરતા એ રાતે જતે જેવા ઉનડ હોએમ તેવાં ઉનડ બુધીના આદમીને તેથી શરી શીખાતન બહે. એ રાણી તમામ રેતીની જગાએ હોએમે જાંડાં ધનાએક માઈલબુધી રેતીના દગલા અને ખા ડાએ શવાએ બીજું કયું નજર આવતુ નથી, કોઈ તહરા ના જડ પાંત અથવા વાશ જંગનાં નથી, પાંછીનાં એક મચ મો કંથે વેહેતો દેખાતો નથી, યેસ પવન કરી કુકેતો નથી અને જાહુ મુશાફર લોકો સદા યાક અને તરશયો રવાતો હેરાણ મહેએ નેએને જવતાં રાજમ એવુ હોએ તેએએ એવાં રાત જેવા એટલે રાજમની ધનીએક શખતીએની ચેહનજા રાજમ પડો.

એ રેતીના વેરાણુ મકાનો ફુનીઆના ધના જાએનાં ન જ આવે પછુ આફરીક તથા એશીઆ ખંડનાં તેએએ વ ની જો પેરી. તાહાં કાઈ નહી પછુ છુદી અને પવનથી ઉ ઠતી રેતી હોએમે જહુના જુદે જુદે વખતે જારી છુલંદ દે કડાએ જુદે જુદે ફાલે યાએ અને તે શાધરન પવન મો તથા વરોલીઆના જોરથી એવી દરામની રીતે ઉડેને આદમી અને જનવર ચેહનજાનાં તેમાં મુગરાઈ અણ પા મે છે તથા ડરાધને નહી શરખાં યાએ.

ક્રી આફરીક ખંડના જેવા જંગલ વીરો જાણવવા જા આવીએને જહુજો માઈલના વીશતાર મુધી એવી રેતી પવનથી ઉડતી ફરે તેથી તથા સખત ગેરનીથી એટલી પીડા હોએમે ફુનીઆના બીજાં કોઈ શંખમાં તે ગીધાએ છુ હો મહી. બલતી રેતી શવાએ ઘણાએક માઈલ મુધી કા ધ નજર આવતુ નથી અને કયુ મલતુ નથી. જાહુનજ ના તાપ શરખી ગરમી શવાએ બીજું કયુ આદમીની ઇનદ રીએના જાણવાજા આવતુ નથી વનજરાએને કયું પા ળી મલતુ નથી એટલુન નહી પછુ જકાઈ પાણી તેએ આ મંડાની પખાએ અને બીજા વાશજોઆ લીધું હોએમ તે મુકાઈ જાએમ અને તેએ તથા તેએનાં ઉટ ને વેપારના કાગ શર એ રેતીના શરુદર મુ વાહાનેની આક કાગ આવે મ તે ધણીખરી વેહ પેઆમુધી અણ પામે. તરશા મુ શરને એવી વેહ તરશથી નેટલા ઉપર વ યાએ તેટલો મુશો નાઉમેરીથી આવે—તે એક પાણી મલવાની આર જીધી હર રાહ ઉપર નેધા કરે છે તાહરે તે રાહપરની રેતી મુરને

ના કીરજોથી હેવીતો જહુલકેમને જાણે તે પાંછીનો એક મો હો શરોવર હોએ અને તે ધોગી શરોવરમા મુરને આકા ર હોએ આજો પડેમકે આસાનાનપરના આકાવા તેહેજા જહુલકાટ ભરેલો લીસતો નથી, હેવું જોઈ ઉમેદવાર વનજરા અને મુશાફરો પોતાના પાંછલા શાંધાએ થોવાને અને તરશ હોટ તથા જમાન તાલ કરવાને તમા મુશત તખીએતને હુશી આર કરવાને વધારે થોતાબીથી તે આગલ દગલા ભરે. તેએ ઉતાવલે મચ કાપે પછુ તે બીઆરાએ નેટલી ઉતાવલ કરે છે તેટલો તે તલાવ દુર જતો દેખાએ છે અને પાણી આગ લે પોંહુવાની ઉમેદ ભર આવવાને વખતે તેએ તે પદાર થથી આગલ કરતાં વધારે મેનશીય રહે. એક પાણીના જડાને માટે તેતુ આર થતુ મુંતુ આપતાં પાંછી મલતુ ન થી અને તે મે રીહપર મુશતી, મન પર મન શામે આદ મી અને જાહુવરના શયલી પાંતે હેવા હુશ હુલ યાએ છે કે તે કરતાં બહાર કાંઈ હોએ નહી. એવા રમે મધે હોવા અગર આદમી હોએ તે નમનતાઈ પકરે, મધે હોવા પધશાવાલે હોએ તે મરીમે કરતાં વધારે લામાર યાએ, મધે હોવા નાશથીક હોએ તે પોતાના પેદા કરનારની હુશવી વીરો મુક પડે છે અને પોતાની આદમીની તોખમ ની વડાઈ હોવા છતાં પોતાના મગતી પોતાના ઉટે શવાએ કોઈ બીજા મેહુરબાન દોશત પોતાની આગલ તે જોતો ન થી અને જોત પોતાને માથે મુરે છે હેવુ શમલ તે ફુનીઆ ની સામે આપરથી મન કાહડી મીનેઈ જાહુન વીરો અરેથો કરવા માટે.

હેવાં દરામના તેમજ જિનદરામના કોઈ કોઈ ઢેકાંજા હેવાં હોએમે કે જાંડાં યોડાએક પાણીના મચમાં તથા ના લીઅરી અને ખજુરા તથા બીલ લીસતરી મહી આવે, અને ને આશપાશની ઉનડ જોને લીધે ધના કીમતી મણા એ. એ જોએ આવતા નેવાર મુશાફરો અને વનજરાએ જાહુનમાથી નીકલી જનતામાં પેદા પોતાને મચએ અને તેએના શરખાં અતતોષ આદમીએ તથા જનવરોના શરીર ને તાજુ કરવાને એ જોએ કેટલાએક ધરમાણુ લોકોએ પાણી ના પરો બનાવેલાં હોએમ તાહના પાણી એટલાંતે કીમતી ગણએક કે તે વીરોને એઆલની વામનારોઆ મગજના શા રીપરે આવશે નહી—પછુ તેની થોડી ધનીની શમન પડવા શા રૂ તે વીરો આગલ ને જોગર આપેએમ તે જોને લીઆ રખ કે ને પદારથ આપણે દરોજ મે રીકુમદથી અને

કદર વગર નેટલુ ગમેચ એટલુ બીગાડીએચ તે ઘનેએક દેકાં
 હેં કેહેવુ બેકીમની અને મોહટી અગતનુછે. ઉપર નજા
 વેલા શરખાં રાંજોઆધો આવતા આદતીની તથા નજુવર
 ની ને ત્રીશાલની ગતી ખરેખર દેખાએછે તેની આખેહુખ
 નકલ એ મીનારમાં કરવાને કોયેય કીધીછે. એ નજવના એક
 કીનારાપર એક પાંછીના મશાખાની નજોએ એક પહોરેનગાર
 ખરદ એક પરખ બનાવીઈ ચ અને નજવખાથી આવતા શરવે
 કોઈ ખરત તોલ ચાએલાએને કીમતી પાંછીથી, તે પાછા તાજ
 કરેછે શું થેક કે શુ માકર શરવે કોઈ તેહની શખાવત એ
 કે શરખી રીતે મોગવેછે—અને વીમારો કે તે ઘટતી શ
 ખાવતનાં આશીરવાદ તે ધરખાતુ પુરુશને કેહવા કામેરેમંદ
 થતા હુયે. પાછી પીનાર ખરદ કેહેલો દ જ બાંધીને પાંછી
 પીએછે ! તેહનો માકર તે કુજ તરક કેહેલી આગુથી નો
 એછે ! અને તેહેનુ ઉંદ કેહેલો આગુરતાથી પોકાર ખારેછે !
 તે શરવે એ ચીતાર ઉપરથી શખ ખરે !

એ પુરમાંજે કુતીઆની ધનીએક શપાટી હેવા નજવ
 થી જુદે જુદે ઠેકાણે થોાઈછે તેએને વીચતાર આશરે શા
 હક લાખ મોરશ ખાઈવને ગણવામાં આવેલીએચ. તે એશી
 આ આક્રીકા અને અમેરીકા ખડોઆ તથા આશતરેલી
 આના ધંપુમાં જુદે જુદે ઠેકાણે નેવામાં આવેછે તેમાં ગ
 ઉધી વધારે નાખીચુ શ્રી આક્રીકાનુ શાહરા ઇઆને આહા
 રાનછે નેને લીધે શરવે કોઈ મુશાકરો તહરેવાર ડરાંખની વા
 તો કરેછે. તેનુ વરણ અતરે કરવાની જરૂર નથી. એ નજ
 લોને વીચતાર તેખાની નાપલી નાપલી ઉપર નજાવેલી થોહુ
 પાછી તથા લીલાતરીવાલી નજાએ શાયે આશરે ૧૮૪૬૦૦૦
 માઈલનોછે. અને આપણા હીનકુશખાનના રેશ કરતા
 તથા જુખીઅ ચપુદર કરતા નજીક તરણ થનુ મો
 હકુછે તેમાં શીમોરગ તથા નજલી મોરખર ધની વેલા નજર
 પડેછે. મુરાહા વખતના લોકો થારતા હતા કે તાંહાં ચહી
 નો વાથો ધનો હોએછે પણ શારી તવાય કરવાથી હવડના
 વખતમા માહુખ પહોંઉછેને એ કાચતી આધાર વગરનીછે
 કારણકે તે રાજ હેવાન કરી હેલી ઉમક નજોઆ બખતુ નથી.
 એ નજવમા જુદે જુદે ઠેકાણે ઉપર નજાવેલી શરખી કલદર
 ૫ નજાએ નેમને “ એઆશીય ” નામ આપઆંછે તે
 નજોના આદતીએ થનુ કરીને શુખાકારી ભરેલી હાલતમાં
 હોએછે અને મુશાકરોપર ધની મેહુરખાંની રાખેછે. એ ન
 મવમાં કેહલીએક કુશાની નજોએ તેમજ થોરીએક નજોએની

ખખતા અગરછે અને તે નીમખ વેપારના કામ શાર ખપે
 હેવુછે.

પરચુટન બીનાઓ.

કુતરાની ભતનો પેચાર

ધનીવેલા હલકી પદવીનાં પરાણીએ આદતી શાયે
 વફાદારી અને પેચાર બતાવેછે તેના આએ એક શારો
 લાખનોછે. શ્રી ઇંગલડ ખપે કોરેને નાખની નજોના મીઠ
 વાવવરક નાખના એક કારખાનાવાલાને તાહાં નીઉકાલ
 ડ ભતનો એક કુતરો હતો તેહેને એ ધરથયની નાપલી
 છોકરી ધની ખરી વેલા ખવાડતી હતી. એ છોકરી જા
 હરે માદી પડતી તાહરે તે કુતર બીજા કોઈ આદ
 બીના હાંપનુ મેલેહુ ખાનુ ખાનુ નહી ૧૮૫૫ નાં વ
 રશની આખેરીમાં એ છોકરી નામે બીશ વાવવરક જારે
 છેલલી વેલા આજરી પડી તારે તે કુતર યનુખ નાપુશરે
 હેવા લાગું અને તાઠ ૩ થી નવેખખર ૧૮૫૫ ને રીન
 તે ખરણ પાંખી તાહરે તે કુતરાની મખમીનીનો વ
 પારો થયો. એ ખરાખરને ડાહવાને દાહડે તેહની
 કરકરી જરે ધરખાથી બાહર લઈ નવાની તપઆરી થઈ
 તારે પેહુ કુતર આવીને તે કરકરીની આશપાશ ધનાં
 કુખ તથા મોગ ભરેલાં હોલધી ફરી વલીઈ. તે પછી
 ઘુરાત વાંહાથી નંદુ રહોઈ અને ફરીને કરી હવગુ દેખાઈ
 ઉ નહી—મોગએક રીશવ પછી તે ધરની પડોશખાંની એ
 કે નજોથી એ વફાર જાનવરની લોપ હાથ લાગી હતી !

ધીરા મીબાજની જુખી.

મોહારો પદવીનાં અને મોહરા અખલવાલાં આદતી
 એ ઉતરતા દરજતવાલાં લોકો શાયે તકુમરી અને ૫ મકાવગુ
 કરે તાહરે તેવા ખગર લોકોપર જુદે ધાઈ તેએને પાછા ૫
 મકાવવાની વેતરણ કીધાપો આપ ખરાખી થએછે વાશતે
 હેવા ઉતમા દરજતના લોકોની ધમકી, અને ખગરોને ને
 એ અરકાવ કરવા ખાગતા હોએ તેએને માટે શરૂથી
 શારો ઇલામ એછે ને મગજ પીક અને કલેગું યકુ રાખી
 ને હેલી, તાલથી મોવગુ કે પેલા દરજતવાલાં આદ

નીતી મુક પોતાની બાંહેધર હેઠળે આવે, જેમકે એક વેલાએ ઇનશાકની એક દરબારમાં કોઈ તીખા મીઠાનના નેઆએધીય શય લોકોને વારેવાર ધનકાવતો હતો અને પોતાની મોહોડાઈ બહાવવાને તહરેવાર તફેરી કરતો હતો. એકવેલા એક કહ્યાબાને એક કારીગર તેની શા અને શાખથી આપવા આવ્યો તેણે એક શવાલના બવાબ મા કહીલું કે “એ બીના કારીગરોની કામેલીઅત ઉપર આપા રાખેછે.” હવે બવાબ શાંભલીને નેઆએધીય મગરૂરી થી બોલ્યો કે “વલી નીચ કારીગરો હુમેરાશમે માથુ ફેડે તે એની કામેલીઅત તે કેહેલી હોય.” હવે મગરૂરી અને તફેરી ભરેલા શબરો શાંભલી તે કારીગરે મુગો કરવાને બલ લે કડા. મગરૂરી બવાબ દીધેકે જોણે કરી બકરોની મુછડીને તમે નેઆએધીયના માથાને ચોભા આપનારી તમાતમારો દરબારને જનાવનારી રોપી બનાવી તેને લોક કારીગર લોકોની કામેલીઅત કેહેછે. હવે મુગ હાંબર બવાબ શાંભલી દરબારના શબલા લોકોને હથથુ આવીલું અને નેઆએધીય શરમીશ થઈ ધીસ મીઠાબધો તે કારીગર શમે બોલવા લાગો.

ખોટી તારીફ.

ખોટી તારીફ કરતાં બંદાર બીજી કાઈ નેથી. કોઈ બી મીઠાબધામાં આપી મીઠાબધાની ખોટી તારીફ કરી હોય તો તેથી કોઈ મથન થવાનું નહીં પણ એક મથન બધું હવે તારીફ કરનારને મેશમલ અથવા હલકો ખમીરનું આદમી કેરો. અને શબલાની રહેવા ઇને એક અથવા તો મેળહાની ખોટી તારીફ કરી હોય તો બાકીનાએ તેવું કરનાર શમે નામુશ યાએ અને ફનીઆના લોકો બલકે જોઈની ખોટી તારીફ થઈ હોય તેએની તેમ કરનારના લીમારને મોટીની કીમતને ગણે અને તેહના એખલાકપર શક લાવો કેહેકે તે તારીફ કરનાર આદમી મુશાતલીલું અને મતલબ ખોટું. એ પરમાણે બીઠની ખોટી તારીફ કરનાર આદમી શબલી ડાગીએ ધીકાર પામેછે.

આએ ફનીઆની દોહાંત.

એક શાયના લીમાર—દાલત મેલવતા બારી મુશીમ

તો ખેંચવી પડેછે, તેને બલવતાં તહરેવાર શાશતી ખમવી પડેછે. તે અથવા તહરેવાર રીતના માફા લોભ ધાએએ, તે આડે મારગે વાપરવાથી મોહોરો મુનાહ લાગેછે, તે જ તી રહેઆથી મોહોટી, મગરૂરીની ઉપજે, અને તેથી અ તે છુટું થતા મોહોટી મેહનત ભરેલો હુશામ કરવો પડેછે.

આબજુ કામ કાલ ઉપર નાખવું નહીં.

(એક રમુજ દાખલો.)

એક માએ પોતાના બચાને શીખાન રતી હતી તેમાં કહીલું કે માહરા વાહલા બચાં ફનીઆનો ભરૂશો નથી વાશતે જે કામ આને થવું હોય તે કાલ ઉપર નાખવું જોઈએ નહીં. તે બચું તુરત મોહીલું કે હા માએ ખરી વાત કેહેઅ વાશતે આએ આપરે જે મીઠાઈ કાસે ખાવાને વાશતે બાકી રાખીય તે આને ખાઈ લઉએ.

કમાઈ પકડવાની રીત.

એક કમારો આદમી મુગાને લેવાશ લઈ એક ચેઆની ઝોરતની પાથે આવી હાથ લાંબે કરી પોતાનાં હાથપર દેખેઆ ઉપજવવા ભેગ રીતે ભીખ માગવા લાગો. તે એ રત તેહની તરફ નેઇને મેલવા લાગી કે અરે ! અરે ! તાહરી પર કેહેવું હુખે ! તુ કાહરથી મુગો યએ વાડ ! હેવા માએઆ ભરેલા નરમ શકેન શાંભલી પેમે કમારો પોતાની કમાઈ મુલી બધને મેલ્યો કે “હુ જનમખીનું મુગો છેલ !” તે ઝોરત મોલી “રે ! બીમાર કમળખતી તાહરી” હેવું કહી તે રમુજ મારે તેહને મોડા પછશા આપી કાહરી મુક્યો.

ખાંનામાં નીમખની જરૂર.

ખાનામાં નીમખ નાખવાથી શબલી પરકાનું ખાનું અને મુખીઅ કરી ભાજ તરકારીને શવાદ અને લેભ વ થોએ એતા ચરવે કોઈ જાણે, પણ એ વિશે વધારે જાણવા એક અમતની બીનાં આએએ જે શબલી પરકારના અને મુખીઅ કરી ભાજ તરકારીના ખાનામાં અવાજશર નીમક નાખવાથી તહરેવાર પીતના મરને તથા જીવ જીવ શાયમાં થી લોહી જવાના મરનેને અટકાવ થાએ.

દલપતરામ કવેશરે આ ચોપાનીઓં માટે

કૃત્રયા કરી બનાવેલા

ગરબાઓ.

ગરબી.

ઓ આરંદશ તાહારોરે, ડંકોરે સૂરત સોહરમાં.

એ રાગનીછે. ૧

શુણ સાહેલી પુણ્ય જસ પાપના મુંબના પારશી
ગાઇએ ગરબી મુખના શુણ જેમ જણવી આપે આરશી

વળણ

બહુ સુંદર મુંબ ખંદરો

વિખ્યાત જમતની અંદરો

ન્યાહા પારશીના બહુ મંદિરો

શુણ સાહેલી પુણ્ય જસ—૧

જે પથમિય હિંદુધાન તણૂ

છે શોભીતું સંસ્થાન વણૂ

વેપાર વિપે, જેનુ મુખ્ય પથૂ

શુણ સાહેલી પુણ્ય—૨

ધનસાથે ન્યાહાં બહુ સારો

વિધાનો અધિક વધારો

ન્યાં સારવ પ્રકાર સુધારો

શુણ સાહેલી—૩

ન્યાં લોક થણા રેહો સુખિયા

કુખ દૂર તને દારી કુખિયા

કહુ લોક ત્યાં જોઈ સુખિયા.

શુણ સાહેલી—૪

પારશીયા પ્રથમ ગણાયા

હિંદુ ને વૃક્ષ લખાયા

વળિ ખીસી ખૂન વસીયા

શુણ સાહેલી પુણ્ય—૫

એ, વિગરે જન બહુ જાણીના

વળિ નાહાની મોટી નાણીના

વેપાર કરે, બહુ જાણીના.

શુણ સાહેલી—૬

નામંકિત પારશીયો તેમાં

છે સંદુષિ ને, સમરથ તેમાં

કસિ વાતે ન્યા ખામી એમાં.

શુણ સાહેલી—૭

જે મુંબજ ચોખા પામે

વિખ્યાત પથ, બહુ ઠામે

તે પારશીયોને નામે

શુણ સાહેલી—૮

વેપાર લખા રશો રજો

સહુ યોજે આવે સંધે

તે પારશીયોને પાવે

શુણ સાહેલી—૯

વિધાને હુનર વધેલા

વળિ જે રસ્તા મુખેલા

પારશીયા તેમાં પેહેલા

શુણ સાહેલી—૧૦

વળિ ધરમ મુરંધર ધીરા

સરવે વાતે મુરવીરા

એતો હેમ જોવા હોરા

શુણ સાહેલી—૧૧

સુરખને ચાની કરવામાં

કાદીનાં દરો હાવામાં

ઉદારપણ ઉર ધરવામાં.

શુણ સાહેલી—૧૨

સહુ નાણીના હિત કારી

સમજણ જોની બહુ સારી

પારશીયા પુરકારી

શુણ સાહેલી—૧૩

જાણકેગરબી ગાતા જે અખચર ઉપર લાલી પડ્યો છે તે અખચર (અ—તા) કાલો અર્થે મોહારો લી
ધો છે અને જે અખચરે પે હાથ ચુદા થાયે તેનું અખચર નીચે () મીથાની કરી છે. જ્યાં રસ્તા “હ” અથવા રસ્તા
“પ” (કુ—કિ) રોયે તે અખચર કુકો બોલેલા અને જ્યાં રીધા “હ” અથવા રીધા “પ” (કુ—કી) રોયે તે અખચર
બોલનાં તાણીને માવા.

સ્ત્રીબોધ.

પ્રસતક ૧ હું.

પ્રેમરવારી ૧૮૫૭.

આંક ૨ નો.

લાએકીવાલી ઓરત.

કીશન કુમારી.

હિનદુશર્માનમાં રત્નપુત્ર રોલામાં શ્રી ઉદ્દેપુરના રાનાઓ નું વહણ થઈ નાગીયું અને કીરતીવાન કેરુવાયું અને આ ગણ વખતમાં એ રાનાઓ રાજધાન પરંતના થઈ ખરા ભાગ ઉપર આમલ કરતા હતા એ વર્ગશવાલાઓ શાયે લગનની રાત્રે ચગાઈ કરવી તથા બીજી પરકારની નીચાવત રાખવી રત્નપુત્ર થઈ માન ભરેલું ચમનતા આવેઆછે. એ ઉદ્દેપુર પરાતના એક માણ રાના નામે ભીમશીહ ને માલ તી ચઢીની શુદ્ધ્યાતમા રાજ કરતો હતો તેની કીશન કુમારી નામની એક દીકરી હતી એ રાજ કહેઆ જનમી એ લાદ શાયે થઈ ખુબશરતી અને શેઆનપણ કરાવતી હતી આ રેશના રેવાળ પરમાણે એ રાજપુતરીને નાથપણથી શ્રી નેદુપુરના રાજ ભીમશીહ શાયે પરણવાની વાત થઈ હતી પણ લગન થવાની આગમ્ય તે ભીમશીહ અરણ પામેઆ અને તેની પછી તેનો એક શરે નામે માનશીહ શ્રી નેદુપુર ની ગાદીપર બેઠો. એ માનશીહ રાજ ચલાવેઆને એ વરચ થમેઆ એટલાં અરના ભીમશીહના એક પરધાન નામે શ વાઈશીહ પોતાનો કોઈશવારચ શાધવા શાઈ તે ઝંકુકમા બમેશ ચલાવવાનું કાવતરું કરીહ. તે એમને તેણે બહેર કીધું કે અરના ભીમશીહનો એક પુત્રછે. હેનું કહીને થો કલશીહ નામના એક બાલકને હાનર કરેઆ ને ગાદીના ખ શે વારશ હેએ કે નહી તે વીશે થઈ. થકે એ થોકલશીહ ની તરફના થવાઈશીહ એક નેરાવર' રોલકી ઉભી દીધી અને પોતાની મતબાનુ અન્ય કામ કરવાને રોહન પડવ' શાઈ માનશીહને વેનામાં નાખવાને થવાઈશીહ ને તહેરાર, ધાલે કરેઆ તેમા આ પણ હતો કે ગો

નશીહને શ્રી નેપુરના રાજ શાયે લડાઈ કરાવી, શ વાઈશીહને ચારી પડે ખબર હતી ને માનશીહ શ્રી ઉદ્દેપુર ની રાજ કનેઆ કીશન કુમારી શાયે પરણવાની ઉમેદ રાખ તો હતો તેથી તેણે શ્રી નેપુરના રાજ નગતશીહને ઉલટ પા લટ'ચમનવીડ કે કીશન કુમારી શરખા 'અપ્પેલી ગોહરને એ રાજએ પોતાને થવાઈન કરવું એ રાજએ તે રાજ પુતરીના શુદ્ધ અને ખુબશરતી વીશે ને કાઈ બીનામેા શાખ લી તેથી તેના દીવનો આતશ બમેઆ અને થવાઈશીહની ફરેબ ભરેલી અચલત ખુબ તે રાજપુતરી ચારે માગનુ થોક લીહ. એ બાયે શ્રી ઉદ્દેપુરના રાના શાયે ને શંનબેશો આ લેઆ તેથી એક વેલા થવાઈશીહને હેનું દીશીહને નગતશીહ અને કીશન કુમારીના લગનને બંદોબસત નહી થવા આપ એણે તાહરે તે અરખોર પરધાને એ લગનને આટકાવ કર વાની તકબીર કરી શ્રી નેદુપુરના રાજ માનશીહને તે છે ઉચકરેઆ કે એ રાજપુતરીને પરણવાની બાબદમા તેનોડ થેરુલો ઘણે છે તે બવા દેવો નહી અને 'જુધ કરીનેબી તે કીશન કુમારી શરખી મંદર રૂપી કનેઆથી પોતાના મેહલ ને શોભીતો કરેવો. અલખતા માનશીહનું દીલ તે કનેઆ પરણવાપર હતું તેથી તેણે પોતાના ઘરો આગલ કરતાં વધા રે મળખુતરી કરેઆ એ બાબદમા થવાઈશીહ ને તહેર વાર કાવતરા કરેઆં તેનું વરણ કરવા તથા તેથી અંતે ને લડાઈ ચાલી તે વીશે વીગતવારે લખવાની અગત નથી તેથી રૂક શારાઉચ અતરે રાકેઆ છે.

એ લડાઈમા મદદ મલવાને શાઈ બંધે તરફ વાલાઓથી ઇ ગરેબ શરકારને તથા ગોવાલીઅરના રાજ રોલતરાવ શીધીઆ અને શ્રીઈનરોરના રાજ નેચવંતરાવ હોલકરને અરન કરવામા આવી હતી એ અરન કહેલ રાખવાને બરીટીગ શરકારે શા ફ નાપારેઈ, પણ શીધીઆની ચાકરીઆના બે નાલાએક શરદા શે નામે બાપુજી શીધીઆ તથા શીરલગાવ મટીઆના લથ.

કરને ઉપલા રનપુતોના મુલુકના બુટકરીને સુનસન કરવા મેં બનીઆલે એટલા સાચું દોલતરાવે એ બંધે શરદારોને તે મના લશકર શાયે નેપોરના રાજાની મદદે મોકલેઆ. તેમજ નેશવંતરાવ હેલકરે પોતાના તે વખતના ખાનીતા પણ ધર્મી બાબદના પવનપર પીઠ ફેરવનાર લુણા ગરદાર અગ્રીર ખાનને તેના હાથ હેલવાના પડ્યો શાયે એજ રાજાની મદદે આપેઆ.

એ લડાઈનું પરીનામ એટલું જ યદ્દ કે બંધેરાજ વાએની હાલત કુબલ્લી થઈ બંધે તરફનું ધણુએક લશકર મારીઈ ગીઈ નેપોરના રાજાએ હેવાં મુકશાન શાયે આ શરે શવા કરીડ રૂપીઆનો ખરમ કરેઆ પછી હેલુ તેખા હઈ કે તેહને ફતે ધાએ કેમકે તેહના હીમાતીઆની દબાવથી તથા રાવલધર્મીહતાં કાવતરાને લીધે તથા નેદપુરના રાજા ખાનધીહના લશકરના મોલેલા દંબાધીએ બીચારાને કેટલીએક ચીકચતે ખાધા પછી પોતાની રાજધાનીની બાહરના શી નજુ પડેઈ અને શવાઈશીહ પોતે ઉગા કરેલા ધાકલશી હને ગાદીપર બેઠાએ. નમતધીહ પારીડ કે ઈસાન કુમારીનો હાથ તલવાની બાબદમાં તેના હરીફનો પુરો પરાજય થયો તેણે નેદપુરની શરકા પાસે પોતાની ખરજ માફકના કોલ કરારો કરાવાને તે રહેપર પેરો નાખીઆ. પણ માનધર્મીએ નેકે હારીઆ તોભી ના હીમત થયો નહી તેને ખબર હતી કે તેના હરીફ અને મદદગારો વચે મોઢાએ હે કપાએ ઉઠેતા પોતાનો મુલુક પાછો હાથ કરવાને રોહલ પડ્યો વાચતે તેણે પેઠેલાનો એ તદખીર કીધી કે પેલા અગ્રીરખાનને પોતાની તરફ ખેંચી લેવો. એ તદખીરમાં એ રાજાએ જે વરતાન દીધું હતું તે ખજૂં પડઈ અગ્રીરખાન પોતાની શકલી શકતી છતાં પવનપર પીઠ ફેરવનારા લુણા લોકોના શરખો લોભીઆ હતાં તે કાઈક મતલબ સાચું ખાનધીહ શાયે મલી ગયેઆ અને પોતાના લશકરનો પગાર તલેતા નહી હેલુ બાહાનું કરી પોતાના આગલા ગીતરેથી મુરો થઈ નેપુર તથા નેદપુર એ બંને મુલુકોના બાગીરદારોના વતને લુટવા લાગે તેહની લુટફાટ ધણુકરીને નેપુરવાલાએને ઘણીવધારે મુકશાન કારક માનું પડી નેથી નમતધીહ તેની સામને એક લશકર મોકલવાની કુશલ ઘણી પણ તે લશકરને એ પહાન શરદારે નલરીથી મારી હુલાવીઈ અને આગવ વધીઆ નેથી શ્રી નેપુરના લોકોને ધાચતી પડીકે તે રહેર ઉપર એ પેરો નાખ્યો એવી ધાચતીથી નેપુરનો રાજા નમતધીહ મુરો હતો નહી તેને નેદપુર આગલથી પોતાની કાવલી તુરત

ઉમદી અને શીધીઆએ તેની મદદે મોકલેલા લશકરના ચરદારોને હેલું કહીઈકે આખર શાયે મહેને માફરી રાજધાનીની નજીએ પેઠેઆરોતો હુ તેમને મોહારી રકમ તથા શી આકરીના બદલામાં આપશ એવી શરતથી તે શરદારોના આશરો હેલવે તે શ્રી નેપુર નવા લાગે તેણે પોતાની તોપ તથા બીજી અશરબાબ આગલથી મોકલીઆ હવે માનધીહના કેટલાએક રાષોર ગરદારો નેઆ તે રાજાની વફાદારીથી આકરી દરતા હતા પણ નેપોરની ઉપર એ રાજાનો મુરો શક અએઆથી તેઓ દુર રહ્યા હતાં તેઓ પોતાના રાજા તરફ વફાદારી બતાવવાને આએ શારો રાજો રાજનેઆ. તેઓ ખરાબત કરી પોતાના આદમીઓ શાયે તે અશરબાબ તથા તોપ લુટવા દુરી પડેઆ તેમાં ફતે પામીઆ, પછી તુરત અગ્રીરખાનના લશકર શાયે નઈ મલીને શઘલાએએ નેદપુરપર વધારો કરી તે રહેર હાથ કરીડ હુણે રાવલધર્મીહ નામપોર નાહરી ગીઆ

એ વખતે ખાનધીહનો શીતારો પાછો રોચન થયો પણ તે જાણતો હતો કે પેરો હુણે રાવલધર્મીહ જવતો અથવા હુણે રહે તાહાણુથી તેના રાજાના રોજા માલવાનો તેથી તેને પોતાના તાખામાં ફેદ પકડવા અથવા લડાઈના તેહનો નાશ કરવાને યદ્દ મુક પારીડ એ કામ તેણે અગ્રીર ખાનને મોકલ્યું અને તુરત મેલાખ રૂપીઆ આપેઆ તથા પછવાડેથી બીહ ધણી અખરોશની ઉમેદ આપી અગ્રીરખાનને કામ માપે લીધું અને નામપોર તરફ રવાનેથઈ તહરે વાર હઈકતીથી રાવલધર્મીહને પોતાની મુશકાતને બોલાવીઆ અને તાંહાં તેહને કતલ કરેઆ

એ પછી અગ્રીરખાન કેરતો એક વખત નામપોર તરફ બીહ લડાઈમાં રોકાયેઆ તે પુરીકરીને હીનહુશયાનના ઉપલા બાજ તરફ આવેઆ તાહરે એ રનપુતો વચે રાવાલ કરાવવાની મોઢવણ મારી એ રાવાલ કરાવતાં એક ધણુક અકબાટ નેરેહ પુન વચખા પડનાશયેએ કરીકે નેમાં અગ્રીરખાન આવેવાન હતો નેપુરના તથા નેદપુરના રાજાએ વચે ગીતરાઈ પાછી માલુ કરવા સાચું હેવી શરત કરવામાં આવી હતી કે નેપુરવાલા નમતધીહ નેદપુરવાલા ખાનધીહની દીકરી શાયે લગન કરવા અને ખાનધીહ પોતાના હરીફની મેહનને ધરણવી એ લગને થયેઆથી સથેલા કપરથી ને દુર પાએ એટલા સાચું હેવી દરખાશત કરવાના આર્થિક ઉપર નજાવેલી લગાઈ ને કારણથી યદ્દ હતી તે કારણ દુર કરણ એથો ઈસાન કુમારીની અંત લાવવું કે તેથી

બંધે તરફવાલાઓની વ્યાખ્યા રહે છે એ શબ્દના માર્ગેના હોય
ભોગ વ્યાપવાની જાહેર મર્યાદા આવી તાહરે અગતીરખાનુ શ્રી
ઉરુપુરના હોતા અને તે શરણે ઉરુપુરના ખાલુ રાનાના પર
ધાનોની પદ્ધતિ લાગી કહીલુંકે કીરાનકુઆરીના નાશ કરવા
ને ખાલુ રાનાને ચત્રજાવલો કેમકે જાહુધીએ રાજ કરેઆ
જવની રહે તાહુધી શલાહ ચવી હુશકેલ છે , તે ખાલુ રા
ના ને પછવાડેથી કોઈ બીજા રાજા અથવા શરદારને પોતા
ની દીકરી આપેતા ઉપર જાહુધીના બંધે શરદારને પોતાના વે
રી કરે. એટલુજ નહીં, પણ રાજાઓની મગરૂરી ભગવાન
રો ને વીચાર તે પણ કામે લગાડવાને તેણે કહ્યું કરી નહીં
અને કહીલુંકે ને કોઈ શાયે તે દીકરીને પરણવામા આવે
તહીતો ઉરુપુરના રાજાના કમીલામા કુઆરી કરેઆ રહેવાથી
ખાલુ રાજાના તથા તેના વડવાઓના નામને મોઝાદી હીન
પચતી લાગે, હુવી હુવી તહરેવાર ઇકતી એ અગતીરખાને
તથા તેના જલતીઆઓએ કરી. પણ ખાલુરાના ભત્રયર થવા
દીધી નહીં અને પોતાની નીપરણી દીકરીને મારવાને હુકમ
આપવા અથવા શત્રુજાવવાને શાહ ના પારહ તે બાપ
નો તેનો વીચાર ફેરવાને તેહના પરધાનોએની ખાયે લીધું
નહીં પણ બીજાંહીના એક કહર શરદાર નામે અલતર્યા
હે એ કામમા મદદ કરવાને મરજ કરી અને ખાલુરાનાની
મેહન આજ્યાદને મેલવી લીધી એ મંડાલ આશતરીએ પો
તાની પશુ જતરીજાને તથા કરવાનું કામ થાયે લીધું
એ અશતરી મેવી કહલુ દીકની તેવીજ મદદ પોર હતી તે
ણે પોતાની જતરીજાના કુતલા મન પર અમર કરે હુવી વુ
તો મલાવી કહીલુંકે એ કીરાનકુઆરી આજ કેટલાં કેટલા
વરચ થયા તાહરે લીધે રાજાઓનાં બારી લગાડ આલીકે
અને તહરેવાર ખરાબી થઇ અને તાહરા બાપ તથા કુરુબ
અને રાજપુત સોકોની ચલાનતી અને આખાદાની પાછી આ
લુ થવાને આધાર તાહરી ઉદારતા અને દમ્પેઆપર રહેઆ
છે. તાહરા હીન ચેતારાનો ભોગ વુ પોતે ધધને વહકુલવાથી
સોકોમા નજ અંશેતો આ કુનીઆગ્રાથી ચલવી ખરાબી મદી
જાએ. હવા તહરેવાર મદદ ભરવાં મેલવાથી તે નાજનીનું
દીલ પીગલી મળ્યું અને તેણે હીમત કરી પોતાનાં જાહુને
ભોગ આપી બીજાઓનું લઈ કરવાને ડાંડાવ કરેઆ તેણે
જાહુરના તરફ પીઆલા પીયાં અને તેણે પ્રીતાને,વાર વેહ
ને ખેડારને જાન નીકલતી વખત તે મેલકુંકે “માહરે વાંચતે
આચકથી દેડવેલાં લગન કેવા થાએ છે તે જુવો”

એ પરખાણે એ સાહજદીનો પરાણ ધાત થયા, તે વી
ચેની ખબર જાહેર લોકોને પડી તાહરે શબ્દે કેમકે હુવી
ખાલુતમ અને કકલાટના પોદાર નીકલ્યાં કે તે ખીચાયે
કુનીઆમાં કોઈનું વખત થાએ છે એ ખરજીની ખબરે શર
વેની આખજાથી વ્યાધુ તરજાવેઆ અને તેમા આજેવાની
કરનારાઓપર આદમી જાતની મેહલ લેખ્યાત પડવા લાગી
એ દુખદાયક બીનાની અમર તે રાજપુતરીની માતા પર હે
વી થઈ કે તે વીચેના બલાપાથી તે જલથી મરજ પાત્રી

અને એ કીરાન કુઆરી રે ! વીરથી રાજ પુતરી ! કે
હુ આદમીનું હાલુંકે પરાવનાર તાહરી હાલતની વાત સાંભલી
ગમ અને આફરીનના જુશા શાયે તાહરે નામ ઇઆદ કરશે
નહીં ? રે ! તાહરા રેવતા રૂપી પરાણનો ધાત એટલા મારે
થાએ કે તેથી ના લાએકે આદમીએ જવતા રહે અને તા
હરો મંદર શરખો જુખરો કરનાઈ તાહરે સીતાલા શરીખું જુ
દન એટલાજ મારે આખ મલે કે કાલા મોહડાં વાલ્યાંની
કાલા કરુકથી ખરડાએલી રેહ ઉભી રેહ, એ વાતથી આદ
મી જાતને શું થોડી ગમગીની ઉપજે ! અને હેહુ કરતાં તાહ
રા દીલની ઉદારતા અને પરોપકારી પણ શાયેએ તુને બીજા
કોઈનું ઉલટ નહીં એમ જાહેરે હમે જાહીએ તાહરે તાહરે
કામ કેટલું શાયારી ભરેલું હમે કહીએ ! હમે જાહીએ
કે થણાએકે જાહુર શરદારો પોતાનાં રેશીએની વખાનના
અવાજ સાલતા લગાડના મેદાનમાં ઝોકાવી મરજ પાનેઆ
છે, થણાએકે કામેલ રાજોઆરી સોકોએ પોતાના રેશી
ભાઈએની નવર આગલ કીરતી શમજ પોતાના લાભ મેએ
આછે, થણાએકે શાધુએ પેદી કુનીઆમાં શવરમ મલાવાની
આસાથી પોતાના જાત ભાઈએની હજુરમા “કુરો” ના ભોગ
થવાછે. પણ એ ! હમ રેશની વીરલી નાર ! તાહરી જરો
બરી કોઈએ દીધી નથી ! કાહનીની વાતો અને કથાઓમા
મનુષ્ય જાતને આશામરીઅ ઉપજાવતા શાહ કોઈ હુવી બીના
આ લખીકે કે તેથી રાજાએકે કે કોઈ કોઈ વખત મરદ તથા
આરતે પોતાના રેશના હીતને કાન્ય આગ અને પાણીમાં તુદી
પડી પોતાના પરાણના ધાત કરેઆ હોએ તેવી કાહની અ
ને કથામા કહેલા કલપીત પરકરમેથી તુએ ખરેખર કરેલા
કામ શાયે સુકાએકે કરવા શાએક નથી , કેમકે તેવા પરાકર
મે કરવાને ઉલટ અને હીમત આપવાને હજારો ભલે લા
મે સોકો ને અને ગામખારી અને આફરીનના અવાજ કર
તા હતા, ને તારીફના અવાજ તે પરાકર કરનારાઓને પો
તાના જવ કરતાં પેઆરો લાગતા હતા, પણ જુનેતો કોઈ હે

વી શાખાથીથીની થયો બદલો ચેલ્યોતો નહીં તાહરા બે
 ગુલા છવનો ભોગ આપતા ફનીઆની આફરીનના અવાજ
 તુને ક્યો દીવાશે આપ્યોતો નહીં તાહરીથી ઉપકારી થ
 એલાઓનાં દમ્યેઆ ભરેલાં મોહાઈ તાહરી છેલલી નજરે પ
 ર્યોઆતા નહીં. પણ વખાન કરતી ફનીઆને ખબર નહીં
 તેમ એકાંત ઓરડામાં સુપત પછાંમાં તાહરી દઈત ચુરતીની
 લેઆનતો કુઈની મકર ભરેલી નજર આગલ તાહરા ખીડ
 છવને હડવા જેહરથી બરબાદ કરીઆ અને મોતનુ પેઆ
 લુ પીતાં મોલી કે આ કામ “ તાહરા આપ મહરા રાજા આ
 હરા રશીઓને ” માટે હરૂં છુ મે મે પેઆલાએ કરી
 અશર કરી નહીં જાણે તીજવાર ફનીઆની પર ને મોહા
 ડો શરાપ તે વીશે ચેતવની આપવાનુ કામ ઇશવરથી તુને મ
 લેલ રુએ. ” આપાહ ફીલવાલી અબલા. ” તું મોલી કે “ ઉર
 પુરના હીતની ખાતર ! પણ તાહરે વાશતે આગલથી કેહે
 લા લગન કેહેવાં થાએય તે જુવો. ” અને તાહરો પરંજુ તા
 હરા કીરતારને શવાધીન ક્યોએ એ તાહર કામ કેહેવુ હદી
 એ અને તાહરી ઇઆદગારી કાએય રાખવાને શું કરી રા
 ખાએ. ” લડાએક શીપાઈઆ, કામેલ ફીલયુરો, પહેરેનગાર થા
 ધુઓ, રેશ હીતકારી લોકો, કીરતીવાન પાદશાહાએ, પરોપ
 કારી આદખીઓ—એ શરવેને વાશતે કીમતી અને ઘણુ શુધી
 ટકે રૂવી ઇમારતો અને બીજા ઇઆદગારીની નીયાનો ઉભી
 કરવામાં આવીય. પણ એ પરતાખી નારી ! તાહરી
 કીરતી માટે રૂવી નહીં તોખી એથી વધારે રહીઆમની અ
 ને શરવેથી વધારે રકનાર નીયાન બનીછે ને દીને તે તા
 હરા પવીતર આતેમને તાહરા યુદ્ધ ચરીરથી જુલો પારેએ
 તે દીનેથી તાહરી ઇઆદગારીના લેખ આદખીના વશાસર રી
 લની તખતી ઉપર હેવા ઉંડા કોતરાએઆએ કે આખરના
 વખત શુધી તે હદી જુશરાયો નહીં કીયાન કુમારી ! તાહ
 રા પછોતા નામની હોમને કેહેવી હીમત ! તાહરા પરોપ
 કારી કામથી હોમને કેહેવી મદદ ! તાહરા નામને અરથ—
 નીરોશપાણુ, બે ગરબપણુ, દમ્યેઆ, પરોપકારપણુ, સુખચુર
 તી બધકે મેહલ બખશેશ અને ને કાઇ ઉતમ અને જલુ, તે
 થાએછે તાહરા કામથી, તે કરેલા આપ ધાતથી આ રે
 મની નારી ધમના શુણ ગવાએછે તેઓને તરીકો વધેને
 ફીછે અને તે રોલાની હીમાત કરનારાઓના રૂડા ઠામ વી
 થ ઉતાવરેથી રૂતે રતેછે. રૂવી ને તુ વીરલી રાજ કનેઆ તે
 નુ નામ આદખી જાત શદા ઘણુ પેઆર અને મોહાઈ આ
 નથી ગેયે પાતે કે. ” એ કીશનુ કુમારી ધનછે તુને !

ભરથારનુ શુખ.

નેક વાચનારી જાહેરે ઉપજુ મયાજુ નેએ તાહરે તા
 રા મન શાયે આટલા શવાલ કરવા લાગ્યોછે કે, ૧) ભર
 થારને સુખીઆ શુખ આપનાર કોણ ! ૨) તે શુખ કેમ
 આપી શકાએ ! એ બે શવાલોને નવાબ નરા વીચાર કીધે
 થી આપો આપ ખલશે કેટલાએક દાનાવ લોકોને હુવો
 વીચારછે કે ફનીઆમાં બીજું શબ્દી મીનિ એક બીજની
 નેડે આવવાથી વધારે ચમપુરણ રેખાએછે તેમજ પુરૂષ તથા
 અશતરીઓ એક બીજની મોડે હોવાથી ચમપુરણ માણુષ પ
 રોછે તે એટલા શુધીકે એક કરતાં વધારે દાનાવ પુરૂષો ને
 એ પોતાના રેશનો મુકારો કરવાના ખાલાસત કામ માટે વ
 ખનાઈ ગ્યેઆછે તેઓએ ઉપકો વીચાર બલતવારીથી એમ
 જાણવીએક પુરૂષ અથવા અશતરી જાંઠાશુધી એખલા રો
 એ તાહાશુધી તેઓ અપુરૂષ એટલે અપુરા પરાણીએછે અ
 ને પુરૂષ ધવાને તેઓ એક બીજ શાયે જલવાં નેહ્યે.
 પુરૂષ તથા અશતરીઓ એક જંડીઆન નહીં પણ પોતાના
 કબીલાની હુકમા વાતમીત તથા ગમત અને ખાના પીનાં
 તથા ઘરમારના કારમારની મશલત તથા મેહલવજુ કરવાની
 બાબતના શાયે રેહેછે તાહરે તે ગમત તથા ખાના પીના અને
 કારમાર તથા વાતમીત બધેને વધારે મજા આપેછે બધેને
 વધારે સુરી પરાપત કરેછે બધે એક બીજથી શીખામન
 અને ગમત મેલવેછે નીતીના શંખાલ ધાએછે દમ્યેઆ
 લુ મુચના મકમ ધાએછે. આરા ખારાની હદ કેહ તે વધારે
 ખોલવી રીતે રેખાએછે. હુકમા કહીએતો મરદ ઓરતો એ
 કે બીજથી જુદાં અને વેગલા રેહ તે કરતા એક બીજની ન
 જરીક અને શાયે રેહેવાથી તેઓને ચનચારના શુખના વધા
 રો અને કુખના ઘટારો કરવાને વધારે બની આપેછે

હવે અનુભવથી રૂજુ મયાજુ પડીછે કે અશતરી અ
 ને પુરૂષના એક બીજના પરોશ અને ચમતનો ફાએછો હ
 રૂક બીજ રીત કરતા લગનના ગાંઠથી ફનીઆના લોકો વ
 ધારે શારી પહે મેલવી ચકેછે લગનનો ગાંઠ એક મરદ અને
 એક ઓરતને જનકથી મુંધી શાયે બાધેછે તે ગાંઠથી એક બી
 જના શરીર અને મન એક જાદી જાએછે એકનુ શુખ તે
 બધેનુ શુખ બધેનુ એકનુ કુખ તે બધેનુ કુખ એમ બધે જ
 હા શમનવા લાગેછે. એક બીજ શાયે તેઓ પોતાની હા
 લત મુકારવાને અને તાહેરવાર શુખ મેલવાને એતન કરેછે.

મરદ પોતાને લાએકનો ધંધા કરીને અને યોરત પોતાને લાએકનું કામ કરીને પોતાનાં ધરની શખન વધારવા હરશેન વધારે વધારે કોશિશ કરે છે શબલા શખજી અને લાએકીવા લા મરદ પોતાના મનથી હેવો વીચાર રાખેછેને ખાહરા ઉ દીએકો અને શારી સાલથી હું શનશારમાં આગલ વધી આ હારી બાએકીના શખમાં વધારો કરું, અને શયથી નેક મતવ બની અને લાએકીવાલી યોરત હેવો વીચાર કરેછે ને ખા હરા કામ અને કારભારથી ખાહરા ભરથારનો છવ ખુશી રા ખવા અને તેહેના ધનધામા બનેતો મરદ આપવાનો ધલાન કરું ભરથાર બાએકીના મરદગાર અને બાએકી ભરથારની મરદગાર થાયેછે. એ પરખાણે હરેક મરદને બીજી હરેક યોરત કરતા તેહની બાએકીથી વધારે શખ અલી શકેછે. બા એકી પોતાના ભરથારને શખ આપવાને કેટલુ કરી શકે તે પલુ શેહન વીચારથી તાલુમ પડેછે. ખરેછેકે બાએકીની ખુબ શુરતી ભરથારતુ એકે શખછે, પલુ તે કરતાં બીજાં ધ ના વધારે શખની આશા હરેક ભરથાર પોતાની બાએકીથી રાખેછે એકે બાએકી પોતાના શરીરની ખુબશુરતીપરજ ગરૂર રેહે અથવા ધના ધરના અને કપડાંથી પોતાના બદન ને શીનગારીને પોતાના દીલમાં શખનેકે ખાતરે એક કીધાથી ખાહરા ભરથારની નવરમા હું ધી શારી દેખાશતો તેમા તે વી બાએકીની તુલછે. મરદ ને શયશે વખત પોતાના શ નશારના કામમાં પડેતો હોએ અને તહરેવાર નંજલથી કંદા ભેએ હોએ તે બહુરે પોતાના ધરમા આવે અને પોતાની નેકબખત બાનુને ભેએ તાહરે તે નાનનીના નખમાં અને ખુબ શુરતીથી તેહેના દીલમાં કાહક ખુશી પેલ થાયેછે ખરી. પલુ ભેએ આપો દીલમાં પહારા ખાધા હોએ, ભેએ ધનધાની નજોએ તહરેવાર કદાલો આપનાર દેખાવો ભેએઆ હોએ, તે પોતાના ધરમા કાફાઈ અને શુષકાઈ મહેછે. પોતાના અપરામને વાચતે ભેઈતી શયલી વશતુ કેકાલુચાર મેલેલી ભેલા મજેછે તે મીએ તુરત તેહેને હાથ લાગવાની આશા રાખેછે. નરમ અને ત્રીકા ભેલોથી મનને રીજવનારી વા તેા સાલવવાની આએશ કરેછે. પોતાના બાલકોની શારીપકે મરદાશ ધમેતી સાલવવાની ઉમેદ રાખેછે. બખાએના તન મન શુધારવાને શયર્જી અગત્યનું કામ વખતશર થાયેછે કે નહી તે જાણવા માએછે. જેને કાઠુવાર શયલી શારી પેકે ધમેશ હે કો હેતુ વીચારેછે એહવુન નહી પલુ માદગી અને તેવી બીજી રૂપવતી તથા અકમલુને વખત પોતાના ધનધાના કામમાં કાઈ કોશિશ અથવા મચાવથી તે બાએકી તેહેને મરદ અં

ખી શકેતો શાડુ એક કહેછે. હરેક લાએકીવાલી યોરત, પોતા ના ભરથારને એકલાં શખ આપવાને કોશિશ કરેછે. પોતાના શરીરને શુદ્ધ અને શોભીતું રાખવા શાયે પોતાના ધરને શા ક રાખવાની તે શય વેતરણ કરેછે. પોતાની બજો અથવા આકરોની ખારતે શયવી મીએ કેકાલુ શર મેલાવેછે ધર નેા શરશામન અને વાધરવાની વશતુ કહેવી રીતે રમીઆ થી વધારે શોભશે તથા વધારે ઉખીએકી થશે તેના ખુબ વીચાર કરી તે પરખાણે મોડવણુ કરેછે ખાનુ કહેવી રીતે પકાવે આધી અથવા આકરો પાશે તથાઆર કરવાથી ધનુ લેખતદા ર તથા શરીરને પોશન આપનાડ તથા દીવાં કપડા થોડા ખરશે વધારે શોભતાં તથા શરીરને ધાંકવા તથા ધંડી અને ગરમીના ઉપચરવથી બનઆવાને લાએકનાં થશે, તે જાણવાને તથા રાખજવાને શાદા મેહનત લેએ. થોડે ખરશે ધના શખ કેમ અલે તેના અર્થેશ કરેછે. ભરથારની શકમાઈની આવકમાઈથી પાછલા દાહાડાને વાશતે બંનઆવ કેમ કરવો તેની તદબીર કરેછે. બખાએની એક દુર થઈ લાએકી કેમ વધે તેના ઇ લાન કરેછે અને તે બખાએને મોહટપણુમા શુખી કરવા ની કેલવની આપવાને મુરતી ખબરદારી રાખેછે. પોતાના ભરથાર બાહરથી આવી કેહી મીનની આએશ કરશે તે તાઉ આર રાખેછે. કેહી બીના અથવા વાત અથવા ગ્રીત શાંલક વાથી આનંદ પામશે તે લખી અથવા પાડ કરી તેની આગ લ વાચવા અને ગાવાને તથાઆર રેહેછે. પોતાના ખુબ અવવા ન અને ખુબ માલથી તહરેવાર રીતે તેહેને શખ આપવાની આરણુ રાખેછે. ભરથાર ને મંનધો કરતો હોએ તેને લગ, વી અગતની ખબરે કુશનને વખત પુરતકો તથા વરતમા ન પવરો વાંચવાથી તથા ગાનાની લોકો શાયે વાત મીત કી ધાથી મેલવેછે, અને અગત પડે તાહરે તે મંનધાના કામમા રોતે મરદ આપી શકે હેવી શકતી મેલવવાને કોશિશ કરેછે. પરવદીમારે ખબરોહી બુધીને નકામા રાએલાં અને તારી આરી વાતોના વીચાર કરવામા ગુમાવતી નથી; પલુ ખુદાના લાની ખુદરતમાં શું શું મીએછે, તેનુ ગાનાન મેલવવા અને તે ઉપર વીચાર કરવામા તે બુધી ધતી લેવા લાપરેછે, અને પોતાના જત તથા શવાલોથી ભરથારના ગાનામાં વધારો ક રવા તથા તેની બુધીને વધારે તેજ કરવાને શકતીવાન થાયે છે. હેવી બાએકી તેજ શારી બાએકી કેહેવએછે અને ને ભરથારની હેવી શારી બાએકી તેહેના બાએક કહેવા રૂા વા રૂ ૧ ખરેખરે એક કીશયુકતા કેહેવા ખુબજ ને ધનીપારો શારી મોપડી અને આરી બાએકી હોએ તેની રાખને શયખી

કુનીઆ થાએ તોબી તે શુખીઆરો કહેવાએ વાશતે રે ઝો
નેક હેઠાએતની વામનાર એ તું લાએકી લાલી બાએડી કહે
વાવા માએતો તાહરુજ ભરધારના શુખા બમેરો કરવાને કો
શેષ કર

પાલીટાના

શ્રી કાઠીઆવાડ પદતમા શ્રી યોધેની આશરે તીસ
માઇલની વેગલાઇપર શ્રી ખ્યાતની ખાડીમા પાલીટાનાનો
પવીતર ડુગરછે તે ઉપર જન દોલાના લોકાનુ દેવાલથી થેરા
એલુ એક શેહરછે તે શેહરને એ દોલાના લોકો હેવુ પવીતર
અમલેછે જે તે શેહરમાના દેહડાએની રમેવાલી કરનારા ધરમ
ના ઉપાધીઆ શીવાએ બીજા કોઇથી તેહની દેવાલની માહે
લી હદમા એક રાતબી રેહવાએ નહા એ શેહર આ
તરે દેહડાએનુજ બનેલુછે એ પાહડ તરફ જવાને એ
ક માહરો શીધા રથતોછે તેની આજુ બાજુ વડના મોહડા
જાહડોછે એ રથતા પર જાહડથી વરના જાહડની હદ પુ
રી થાએછે તાહા બધે બાજુએ યુના તથા ઇસ્તીડીથી બાધેલી
દેવાલછે તેની ઉપર જગલીમેર આનદથી મેથેછે તેમના ઉમ
દા રમ અને શરીરના રોબથી તે તાફના દેખાવ વધારે યુગ
નુમા લાગેછે એ દેવાલોની બાહરની બાજુના ખેતરોમા
શોભીતી કબરો અને દેહડાએછે પાહડની નજરીક પોતા
પછી ઉપર ચહડવાને કતરની પોહડી પગલીએ બનાવે
લીછે તે પગલીએની બાજુએ હાધીના પુતલાછે તે પગલી
એ માહરવા પછી નાપલા મીનારાએ જે થાક ખાવા અથવા પુ
જા કરવાની જગ્યાએ બાધેલાછે તે નજર પડેછે તે પછી બીજી શી
હીરી ખમેય, તે ચહડવા પછી કતરની ઉપર બાધેલા નાપલા દેહ
ડા આવેછે તે કતરોપર યુદના પગલા કોતરી કાઢેલાછે
તે પછી પાહડપર આગલ ચહડવાની વગાન આવેય તે ર
થતાની આજુ બાજુ યુગાકરો અને જાતયા કરનારાએના
ભવ તથા શરીરને આરામ આપવા શાનુ બનાવેલા દેહડા, ક
બર તથા તથાવો એક બીજાથી થોડે થોડે છેરે બાધેલાછે એ
પાહડ પર આશરે તરણ માઇલ યુધી ચહડવા પછી તે રથતા
ની વલન લેતા રેકડીને માધેનુ પવીતર શેહર નજર આવેછે
અને તે શેહરના પરા શરખા મીનારા જાનાના કેટલાએક બ
રફ બરખા શરદ અને કેટલાએક કતરના રંગનાછે તે શેહરની
દેવાલથી ઉનચ દીગેછે એ પછી અરધા કાજા વધારો એ

લવા બાદ શેહરનો દરવાજો આવેય તેની નજરીક યુગલખ
નોના કોઇ પીરની એક કબરછે તે કબરની જગ્યાપર ઉભુ ર
હીને લેતા હેઠાજુમા પાહડના કાલા મથાલા દીશેછે તે
ની આરાપાશ વાલ થેરાએલા હેએછે તેથી ઉગમન તરફ
નો આકાશ કડ નજર પડતો નથી એ પાહડો ડામના
અને પાશની ઉપજાવનારા લાગેછે એજ વખતે ઉગતા શુરી
અના કીરણોથી તે જગોની નજરીકના શેહરના દેહડા અ
ને યુગનુમા જગીયા ઝલકાટ પામેછે અને જોનાર પની રા
ત અને ઘહડાની હદની વચે ઉગે હોએ હેવુ તેહને લાગેછે

એ દેહડાએના, કુદત દેહડાએના અચરત શરખા
શેહરનુ વરણ કોણુ કરી શકે છેએના પોહરા રથતાપર
માલી કતરની પોહરી શીરીએ તરફ ગીએથી પાકી બાધીના
શુદર તલાવો અને ફેર તથા પપાઉના જાહડથી ભરેલા બાગો
ની બાજુએથી ઉતરતા હેવો એક આવેયકે તાહા મઠની
અદર મઠ બનાવેલા આગલ જતા પરથાનાધના દેહડા આવે
છે એ દેહડા ઘણા ઉમદાછે તે દેહડામાના ઘણાએક શા
ધારણુ કતરના અને થોડાએક શરદ શરિખરખરના બાધેવાછે
તે યથલાની બાહરના બાજુ બારીક નકરીએછે અને માહેલી
બાજુ કીમતી વરખ અને રમ ચહડાવેરોછે તે યથલા એક
જ રીતે બાધેલાછે પેહલા એક શારી નકરીદાર પોરડીકો
આવેછે તાહાથી ઉપર ચહરવાને પગતી હોએછે અને તે પ
ગતીએના પેહલા કતરાએપર શીપાઇએની શારી યુરતીએ કો
તરેલી હોએછે તે દેહડાને માથે એકકો યુગય હોએછે તે
યુગયે ઘણાએક કાનચો તથા કાપેલા કામના જુમરો ડાગેલા
હોએછે અને છેક છેરે એક નાધલી જોલીમા શ્રી પરશનાથ
ની દરગા તથા યુરતી હોએછે એ પરશનાથને નામે જન
લોકો ભુદની પુજા કરેય, જેભુદ તેઓના એખલો દેવછે એ
બેનસુન શેહરમા હરેક જગ્યાએ આપણુ જાએ તોબી દેપે કે
શુ ના પચદ કરવા નોજ દેખાવુ નથી દરએક વરન અને
દરએક યુગ શાક દરેલુ અને શીનગારેલુ હોએછે તે શેહર
ના યથલા દેહવારીએ શરદ પોશાકવાલા ધરમના ઉપાધીઆ
છે જેથી તેનો દેખાવ કાજા આર વીમારો ઉપજાવનાર થઇ પડેછે

મરડી.

મરડી તહેવલ મરજીથી માગેછે અને તે વીધે જુધ

જીલ્લા દેશના મુરખ લોકોમાં તહુરવાર વેહુમ હોય છે. કોઈ દેવી નાખુશી થયેથી, રાજ્યોએ કોઈ ઘાતકી કામે કીધાથી, ઇગવર કરેલે ભરાયેથી અરકી ચાલે છે એમ ઘણાં મુલુકના લોકોના વેહુમ છે. એવો વેહુમ અરકીના ખર્ચાં કારણ અને તે મુનખ તે શલવાના ખરા ઇલાન શમનવાથી આદમીને બેન શીખ રાખે છે અને લોકો ઘટો ઇલાન ફરી દુખ શલવાને બદલે ખોટા ક્ષાંકાં મારી દુખમાં વધારો કરે છે. આપણું દેશમાં જાન તા કરવી, હોમ હવન કરવાં ચાલવા બીજાં ભોગ આપવો, એ ચાલ તહુરવાર અરકીને વખત નેવામાં આવે છે. તેમજ બીજાં કેટલાંક દેશોમાં બીજાં, કેટલાંક લોકો તેમાં મુખીય કરી ઇરાપના ખરીદીઆનો પર જારે અરકીની આકાંત મુનખે છે તારે તેઓ ઘણી રમુજ ઉપજવા નેમ ચાલ ચલાવે છે. તે આ પેલુલાતો પોતાનાં મુલુકોનાં મુલકોની આગલ બંદગી કરે છે અને મુલુક મંડીએ બેરોશી આજીજીથી હુલું માને છે કે આ લતી અરકીથી તેઓના ઉગારો થાયે પણ જારે તેમાં ક્ષાંકાં થી કમું વક્તું નથી તાહુરે તે મુલકોએ તેમની દરમ્યાંથી બાહર કાહુરી રચતે રચતે બાંધી મારે છે અને શમનજેને કાલાવાલાથી ને ખતલબ હાસલ નહી થઈ તે ચાલકાથી યશે. એ પરમોજી અરકા મુકરેશા ઇરાપીઆનો કરે છે. નેમજ મુશ મુકરેશાએ તેઓ કાઉએક ચહુડતી જતના ક્ષાંકાં મારે છે તે એમકે હુકમ અને પરજ આપવા કરે છે તથા શાયે મલી રહુએકો બંદગી કરે છે. કોઈ પુછશે કે બંદગી કરવામાં શું બોડુ છે ? હુકો કહીલએમને બંદગી કરવામાં બોડું તે કાઈ નથી પણ એર આદમીનુ જલુ છે, પણ બંદગીથી અરકી ટોલે દેવી આશા રાખવી એ બોડું છે. કારણ કે એક લખનારના કહેવા મુજબ તહુરવાર અરકો ને આપણાં ઘેરો તથા શરીર તેમાં હોવાથી તથા મોહલા ખરામ અને મઠરો નાજ રહેવાથી ઉપને તે મે વખત રેહુડે રેવલે જવાથી મઠે દેવી આશા રાખવી એ ખરે હુશ વા શરખુંજે બલકે હેવાં કારણેથી તથા ફનીઆમાં કોઈ વાર રૂતુ હતીઆદીનો ફેરફાર થવાથી ને અરજ ઉપ ને તેમનો અટકાવ કરવાને વીલીઆવાન લોકોએ બતાવેલા ઇલાને કરવાની આલેશ કરીને તે આલશના ક્વને ખોશ નો કહેર અથવા મુશો કહેલું એ ખરેખર મુનાહનુ કામ છે. એ બાબદ શારી પેટે, રાજમવા શારૂ એકે કાબેલ આદમીએ જામેલી બીનાંનો શાર નીચે ઉતારી લેધે છે તે વેખુન દઈ ને વામુવાથી કામેરો થશે.

• અરકી ઉપજવનારા શલવા અરકોનો સાધમુલુ શલવા

વ એ છે ને તે શલવા તાવના અરકો હોય છે. ઇરાપમાં ચહેલી શદીમાં ચાલેલી કાલી અરકી નેમી આદમીના શરીર પર અરવાની આગમચ ભયેહુકાર રીતે કાલા દાગ પડતા તે એક જાતનો તાવ હતો. ઉગમન પરંતની અરકી ને હજાર મીશર દેશમાં તથા ઇરેપના ઉગમન પરંતમાં ચાલે, તે બંધેલી તાવ હતા. તેમજ શલવાની શદીમાં ચાલેલી “ પચેવની અરકી ” નેમી હુનાલાની રૂતુમાં આદમીને એકાએક મેહદ પચેવ છુટી થતી વેલા અરણુ થતુ તે પણ તાવ હતો. આપણાં જમાનાનો જુદો અરજ કોરેશાની જાહેરે મુરો હોમકો કરેમ તાહુરે તાવની શલવા નીશાન બતાવતો આ જુમ પડેઓમ, તેમજ બીજાં શાધરન મારકી ઉપજવનારા રોમ નેવા કે મેવરૂ શીતલા એ શરવે તાવના અરજ છે.

અરકી ઉપજવનારા અરકો એક બીજાં શાયે બીજી રીતે એમ જલતા આવેચ કે તેઓના ફાલો થતુ કરીને શરખો હોયે “ કાલી અરકી ” છેક મીનથી તે શ્રી અમેરીકાના મરીનલંડ પરંત મુખી ફાલો હતી અને તેથી એશીઆ, આફ્રીકા તથા ઇરાપમાં ભારી ખરાબી થઈતી તે તથા “ જુમો અરકી ” (ને એક જાતનો તાવન હતો) તે જાહુથી નીકલતો તેની ઓતર અને જમન તરફ થતુ મુખી ફાલો જતો. પંદરમી શદીમાં તે શાત વખત ઇરાપના છેક ઓતર તરફના મુલકો મુખી ફાલો “ પચેવની અરકી ” શ્રી ઇગલંડ, ફ્રાન્સ, જર્મની, અને ઇરાપના બીજાં ઘણાંખરાં મુલકો પર ફાલો, તે શલવા ફેકાજી એકજ વખતના ઉડી હતી અને આદમીના જનની ભારી ખરાબી કરી હતી “ ઇનફુએન્સ ” ને (એક જાતના તાવ શરખો અરજ) તે થતી વેલા ફનીઆના એક ભાગ ઉપરથી બીજા ભાગ પર ફરી વલેચ. એ અરકોનો ફાલો નેવાં મોહુએ તેવેજ ઉતાવલો હોયે છે. ઇરાપી શને ૧૮૩૧ ના વરશનો કોલારો પાચ દીવશમાં શ્રી મીશર દેશના એક નાકાથી બીનાં નાકાં મુખી ફાલો ગીએ હતા અને ૧૮૩૨ ના વરશમાં શ્રી લંડનથી પારીશ ગમેા અને પાંચ દીવશમાં છેલા રો હરના થનાખરા ભાગ પર તે ફાલો ગીએ - ઇરાપી શને ૧૮૪૧ ના વરશનો “ ઇનફુએન્સ ” એકજ દાહુકામાં લંડનમાં ફેલાયો અને તેરલાવારમાં પાંચ લાખ કરતા વધારે આદમી ઓપર હુમલો કરેઓ.

અરકી ઉપજવનારા અરકો ચાલવાની આગમચ ઘણી ખરી વેલા યે નીશાનો નજર આવેચ એકતો એકે શરીર માધી પરંતો કરી અથવા નાખ અને બીજા વારે ખલખા પડીને નજલાઈ થાયે છે. બીજા નીશાન એકે ગામના ને

શાખારણુ માદગી ચાલતી હોય્ને તે માદગી આવતી મરકીનું ક્ષ્મ લેછે

વલી મરકી ઉપજવનારા મરને યોડા યોડા વખતને આતરે થાય્ને. “પરેવની મરકી” પેહલાં ચઉદશે પચા શીના વરશામા દેખાઈ હતી તે એક વરશ યુધી ઇંગલંડમા ફેલાઈને નાણુદ થઈ વીશ વરશ જીવરઆ પછી તે ફરીને જણાઈ અને ચોતાના આગલા ગાયલા આચરાઓમા છ આ સ યુધી ફરી વલીને પાછી જોપ થઈ તે પછી અગ્રીઆર વરશે ફરીને ચાલી તેજ અહીના યુધી ટકી. ચોથી વેલા બી અગ્રીઆર વરશે આવી અને છન અહીના ચાણુ રહી પાંચમી વેલા તે વીશ વરશે નત્તર પડી, તે આગલની આફક છ માથ આલીને નાણુદ થઈ તાહર પછી તે કોઈ યુધકમાં જણાઈ નથી ઉગમન પરાંતની મરકી એ પરાંતોમા દર દ મ અથવા બાર વરશને અતરે ફેલાય્ને. શ્રી આચેરલંડ મા “રાઈપથ” નામની મરકી અમેઝાં રોહુડચો વરશ થ આ દર દશ વરશે માયેછે. ઇંગલંડમા કોલેરા પેહેલા ચાલી એ વાહુરે ૧૬૪૨ માશ યુધી રહેય્ને. રોલ વરશ પછી ફરી ને ચાલીઓ તાહરેબી એટલેજ વખત ટકેય્ને તીજ વેલા પાચ વરશને અંતરે દેખાય્ને અને રાતર માથ ચાણુ રહેા.

મરકીના મરનેની અગર આદમીપર થતીજ ઉતાવલી થાય્ને યોડા વખતમા પરાણુ ઘાત થાય્ને. તેમ કરતા કોઈ આદમીમાં તે મરન ને વધારે વાર ટકેય્ને તો તેવાં આદમીને જન થણુ ફરીને બનયેછે. વાચતે હવડાના વ ખતમા કોલેરાની દવા કરનારની એક મોહરી મતલબ એમ હોય્ને ને ‘દવા’ કરવાને પુરતો વખત મેલવેલો, કેમકે એ મરન ને આદમીને એક દમ આરી નાપે નહી તો તે ઘનો વાર ટકેય્ને તેવું આદમી થનું ફરીને બંધેછે. એ મરન થી થતી નબલાઈથી નહી ચણુ તેહના પેહેલા હુમલાના મેર થી જનની વધારે ખરાબી થાય્ને

ઉલ્લુ, મરકી ઉપજવનારા મરનેના ચળબ થનું ફરી ને એક યારનો હોય્ને ને ચળબને લીધે એક વાર એક મરન ઉપજેય્ને હોય્ને તેમ ચળબથી બીજ વેલા બીજે મર ન ઉપજે. વાચતે જીદ જીદ મરનેની તાહરે અને નામ માન ફરક પડેછે અને તેમની ઉપાંતની ચળબતો એક ય રખોન હોય્ને. મોહલાઓમા ગીચ વચતી, નજાચાત, ખ રાખ મદોને, મરનો તથા નદી નાલા અને ખાહીઓના વા ચ, ચારી નતાં મુરદાં અને જહુડ પાનની બલો, પીવાનું ગદ હુ પાંણી, ખરાબ એચ, વાશી તરકારી, ચડેયો અનાન હ

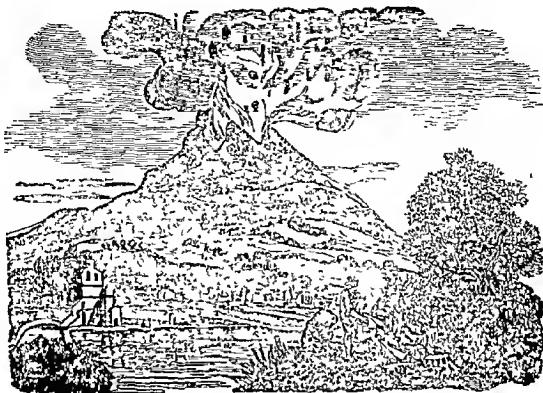
તીઆથી, એ ચથલા મરકીના મરનેના ચળબછે, તે મરને હુલી હાલતમા રહેનાર ધણીઓને ઘનાખરા રૂખી કરેછે એ બધા ચળબેમા ખરાબ હવા થઈથી ગુખીઅછે. ઇંગલડ માં છેલ્લી વેલા માલેલા કોલેરા પરાધી એ વીચીની ઘનીએ આતરી થવા ભેગ થાયેતી મલીછે. ટુર્કીગ નામની જગેએ એક મકાન જે ખાતરે પાચરો બચાંએ રાખવાને લાયેકતુ હતું તાહાં ગરીબ લોકોના આચારે ચઉદશે બાલકો રાખેઆતા તેથી એક રાતમા એ બચાઓમાંથી એકાડ જણાને કોલેરાનો મરન થયો અને એક અડવાડીઆમા તેઓમાંથી એક ચો હુશી જણા મરણુ પામીઆ. એ મરણુનું કારણ ખીચો ખી ચ રહેવાથી થયું કેમકે દરએક બચાને ઓછામા ઓછી પાચ રો શમચોરશા કુટ ચાફ હવા ભેળ્યે તેને બદલે એ મ કાન પર ખાતરે એક રો કુટ મલી હતી રાનરનની ધરમશાલામા બરો છોતર ગરીબ આદમીઓ રહેલાં હતા તે માના દરએકને અડશઠ શમચોરશા કુટ હવા મલી હતી એ થી ફરી તેઓમાના ચાહુડ આદમીઓને એક અડવાડીઆ ની કુક યુતતમા કોલેરા થઈથી લઈ ગયો. પણ એન રાન રનની તુરંગ કે જમાના દરએક આદમીને શવાઆડશોથી તે શવા નવ રો ચમચોરશા કુટ હવા મલતી હતી તેઓમાંથી એ વેલા એક આદમીની એ મરનથી મરણુ પામેયુતુ નહી એટલુંજ નહી પણ ફરી મોરમી નેતુ કોઈને થયેલુંબી લખા. ઉંછુતુ નહી શ્રી કેનંદ પરાતમા આઈથકશરે નામની ન ગેએ ખેતરમા કામ કરવા શાફ એક હજાર મજુરો લાગા હવાં તેઓને ને જુકરામા રાખેઆ હતા તાહા દર એક આ દમીને આચારે હુશી ચોરશ કુટ હવા લેવાને બનતું હતું એ થી ફરી ચતાનું આદમી કોલેરાના ભેગ થઈ પડેય્ને. પણ એન મામડાના એક બીનાં ખેતરમા મજુર લોકોને વાચતે વધારે જગે તાઈઆર કરવામાં આવી હતી તાહા એકબીઆ દમી એ મરનથી મરણુ પામીઈ નહી ૧૮૫૫ ના વરશમા થયેયો કોલેરા લડન મથેના ગીચ વચતીના મોહલાઓમા થ ના જશથી આ લીઓ હતો પણ ને મોહલાઓ ખોવલા અ ને ચાફ હતા તાહા કોલેરાથી એક મરણુથી થઈ હતું નહી તેમજ આપણા મુમબઈ મેહુરમા મરકીને વખત ઉમર ખારી ખારકીઠ અને તેથી બીજ નજમ અને ગીચ જગેએ કો ને ઇતીઆરી ઘનો નાથ કરેછે પણ ખોણલી અને ચાફ હ વા જાંણુ, રોએ તાહાના રહેવાશીઓ તેથી જાહજ પીડા ભે મવતી નથી રાકર લોકોએ કરેલા અખતરાઓથી માઈ મ પહેલું કે મોહરી વચતીના મોહલાઓની હવા તથા પાઈ

માંથી ઘણીએક હેવી શવતુઓ નીચે કે જે જેહર શરખી ખરાબ હોયેમ. એ જેહર ધનેએક દરજ્જે આદમીના રેફ. શાં તથા માનડામાંથી નીકલેલું હોયેમ. તે જેહરું વધારે હોયે તે સુખ્ય માયાનુ દરદ માદગી અને ભારી રોગ ઉપજે. એક ખરાબ જોગની યોડીએક હવાને ઘારી કરીને કુતરાંની કાંઈ રગના ધમલ દીધી હોયેતો તાવના ખરજની શબ્દી નીરાન શાયે તે જનવર ખરજ પંચે. જે આદમીમાં હેવી હવા લેતા હોયે તેઓની ઉપર કેહવી ખાડી અશર થતી હોયે ! એવા મોહલાઓની હવા લોકોના દમ લેવાથી બીગડતી જાયે. તેથીજ ઘણી વેલા તાવ અને ખરકી ઉપજવનાર બીજા ખરજની ઉત્પત્તી થાયે. એ વીશે આદમી અલખતા અટકાવ કરી શકે જેહરું હવાને આશપાશ નવા આવવાનો યોગ્ય મારગ રાખવાથી તથા શકાઈ રાખવાથી એ બલા ખરી શકે, અને શકાઈ તથા હવાને માટેના મોહલો મારગ કાંઈ બંદગીના યોગ્ય ઉડાવવાથી નહીં પણ આદમીએ હાથ પગ હીશાવી વીચાર શકતી વાપરવાથી થાયે.

કેટલીએક વેલા રૂતુના ફેરફાર ધમ્માથી ખરકીની ઉત્પત્તી થાયે. જુદાં જુદાં રંગના રૂતુના ક્ષવતના રે સ્પર્શથી, ધણે વખત પાણીને કુકાલ ચાલવા પછી ભારી વરસાદ ધવાથી, ભારી ધુમથથી અને જાહકની ભીંગી જોગ તથા ચારી તે શાયે ભારી ગરમીથી, પેહલાં હવડી જાતના ભાણ ધાંડે ધુમકલ થાયે તે પછી ટીંડ તથા ખાખ, ખચ, કાંખરીઆ, રેડકા ઇતીઆથી ઘણું જોગાઈ જાયે અને કુકાલ તથા બીજા પીડા તેમાંથી નીકલેમ. આગલા વખતમાં આવતા કુકાલની આગમન એવી નીચાને ઘણીખરી વેલા નજર આવી હતી ઇંગલંડના કોલારા ચાલવાની આગમન હવા તાજુ જીવ શરખી રીતે ધન અને ખરાબ વાશથી રાંત અને દીન ભરેલી રહીતી શ્રી લીએના નાનના શેહરના જાહરે છેલલી ખરકી ચાલી તેની આગમન તરજુ મહીના શુધી ક્રમે વાયુ કુંદ્રીએતો નહીં શ્રી લડતના આશરે બેશો વરસાપ જે મોહકી ખરકી ચાલી હતી તે વખત હવા હેવી ધન હતી કે એક જાહડખી હીલતું નહીં કાંઈમાંના છેલલી વેલા જાહેર કોલેરા બમે ભરેલી રીંડ ફેલાએઓ તારે હવા એન મીશાલ હેવી ધન હતી કે તેના ઉપદરવ કેઈથી ખરાઈ શકાએઓ હોતો નહીં આપણા પ્રગમઈ શેહરમાંથી કોલેરાની આગમન કેટલીએક વેલા હેવા માન્યો બનેએકે હેવે શમે હવામાં મી-રૂલીની તથા “એનિન” નામના પદારથની કોતાઈ

ખાલુજ પડે. હેવી હવાની હાલત નજીશ અને ગીચ મોહલાઓ તથા ઘેરોમાં રહેનારાઓપર ધની ઉતાવળેથી ખાડી અને ચર ફરેકે અનુભવપરથી હેવું ખાલુજ પડેએકે આપણા ધર તથા મોહલાઓ અને ગલીઓ શાક શુતરી અને ખેાલી રાખી હોયેતો હેવી રૂતુની જાહજ ખાડી અશર કંઈ શકે નહીં. આદમીની શુગડાઈ, ખંભરદારો અને અગમચેતીથી આદમી જાતના જાનના બનચાવ થાયે. એક કાલેલ ડાક્ટર કેહેયકે “કેટલાએક વાના જાહું હોયે તાહું ખરકી ઉત્પત્તિ ધઈ ફેલાઈ જાયે, જાહું તે વાનાં હોતા નથી તાહું ખરકી ઉત્પત્તિ થતી નથી તથા ફેલાતી નથી, અને આગલ જાહું તે વાના હોવાથી ખરકી ઉત્પત્તિ ધઈ ફેલાતી હતી તાહુંથી તે વાના દુર કરવાથી એ બલાખી દુર થઈમ. કોઈની ઘડેઆ આદમીને એક કેહેવાની જરૂર નથી કે દીલપરનો મેલ, ખરાબ ખોરાક તથા પાણી, બદમાજરેલી ખાઈ, નજીશ ગરે, ભીંગી જોગ અને હેવી બીજા હાલતથી પોતાનો બનચાવ કરવાનું કામ માનતા ફેરવા અને ભોગ આપવાપર અને સુધાના કાલાવાકા કરવા પર નહીં, પણ આદમીની મેહનતપર અને હુશીઆરીપર આધાર રાખે વાશતે ખરકી ઉપજવનારા ખરજથી બંનચવાને જે લોકો ઇષતા હેા એ તેઓએ ઇશપનીતીની વાંતખાના ગાડાવાલાની વીચાર ખાકે આલશ્યે વેશી ઇશવરની મદદ માટે નકામે યોગ્ય ખાઈઆ કરેને નહીં પણ ઇશવરે તે ગાડાવાલાને કેહવા જુઓ જેતાના હાડકા રગરી અન શકતી કામે લગારવી

ધર શાક રાખવાથી, તાજું અને શુભ પાનુ પીવું વીધાથી, જમીન ખેડવા અને કાચી કરવાની ચારી રીતથી, ગરેરે શાક રાખવાથી, મોહડાં બંગેલો જાહું જાહડ ધાણ શકા કેહલું હોયે તે કાપી નાખવાથી, મોહલા તથા ગલીઓ પોહલી કીધાથી તથા વારવા જરવાથી, આપણુ ચરેર ગદા પોવાથી, પુરતો ખોરાક ખાધાથી, બચાએને ગદ શીતલા કુહડાવાથી અને તેવી બીજા ચારી રીતપર અમલ કીધાથી જ ખરકી કુનીઆઆ એાછી થવાની બાકી ને ઇલાએ પર વરદીમારની મેહરખાનીથી આપણને વીધીઆની શહે ખાલુજ પડેઆછે તે જાણી તે સુખ્ય અમલ કરવાને બદલે વજર આધારના વેહમ લાવી, અનપદતી ફરીઆદ સુધાની આગલ ઉઘાવી, આપણે ખરકી ચલાવનારા ખરજથી બનચવાને આશા રાખી તે સુખ્ય માનતા, ભોગ, તથા હવન કરવા અને શરૂઆત પુતવાને બાંધી માર મારવાથી આપણું કુશલવાનું નથી

બલતો પાહાડ.

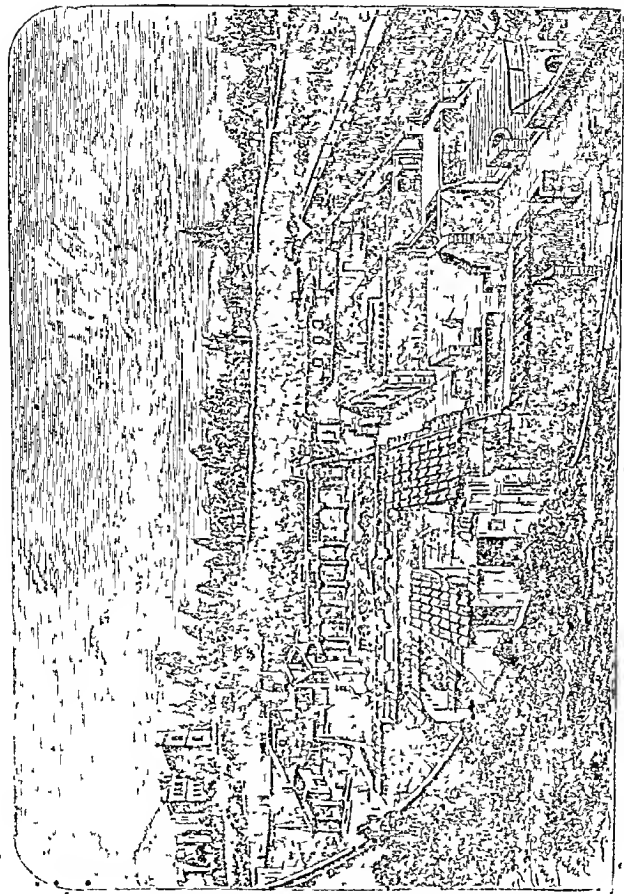
ધરતી કોપ-બલતા પાહાડ.

ધરતી કોપ અને બલતા મોહકાના પાહાડો વીધે બીજા રંગના અનબલુ લોકોના નેમ તહરેવાર વગર આપારના વીચારો આગલ હતા અને હવડાંછે તેમજ આપણા દેશના લોકો વીધેબી ચત્રજીવ ગનાનના ફેલાવાએ એ બાળદશા કેટલાએક પ્રયોને તાલીતા કીધાછે. પણ બાકીના ચણવા લોકો તેના ઝુખીઆકરી અશતરી પપતા જનઘાથી મોટા વી ચાર ગએઆ નથી વાશતે તે વીધે એક દુક બીના અતરે લખીછે.

ધરતી કોપ અને બલતા મોહકાના પાહાડો વીધે અનબલુ લોકોમાં ઘું શુ વેહજ માલેછે તેવીધે અતરે કશું જ અવાની નફર નથી કેનકે એ બાબતનું ખરૂ જનાન લોકોને ખલેતો આ બીના લખવાની મતલબ પુરતી રીતે હાંચલ થયે.

વીદવાન લોકો શારી પડે ખાલ અને અખતરા કરવા પાછી હલે વીચાર નજાવેછે ને આપણી પુરપવીના ગોલાપર ફરીઆની તથા મુશકોની નજાએ ચીરા અને ગુરાખોછે તે આ રંગેથી ચપુદરનું તેમજ બીજું પાંછી જમીનના માલેલા બાગ માં પેવશ થઈને જુદી જુદી તત્વાના ધાનુએ શાયે લાગુથી

તે ધાનુએ અને પાછી વલે રશાન શાયતરને લગતા કેટલા એક ફેરફાર થાએછે અને તેવા ફેરફાર થતા અતી મોટાદી અરખી ઉત્પત્ત થાએછે. આશપાશના ધાનુ અને ફતરા ત થા અટોરી તે અરખીથી પીઝીએછે અને કેટલીએક જાતની હ વા તેવા બલતા અને ઉલ્લવાથી નીપરેછે. એ પરમાણે હવા તથા પાછી બહારે થના એકદાં થાએછે તાહરે આશપાશની નજો પર ભારી દબાન થાએછે અને તેમના આરગમા ને કાંઈ અટકાવ થાએતો નેમ એક દુકામાં અથવા નલીઆ યુગ દબાએલી હવા અથવા પાછીને ખીશવાનો કોઈ આ રગ નહી હોવાથી તે દબાનના નેરે કરી નવી અથ વા ફેકો કાટી જાએછે તેમજ જમીનના એ પરમાણે એકકી થાએલી હવા તથા પાછીને અટકાવનારી નજો તેઓના અને યુખીઅ કરી હવાના નેરથી ફરેછે એ નેર નજો થને અથવા ફેરો તે યુનબ આશપાશની લગાએ પર તેનો મો હો અથવા થને આશકો લાગેછે તે આમકાને પરતકોપ અથવા ધરતીનું હીથલુ કરીને કહેછે. પરતકોપથી કોઈ વેલા ધીમે આમકો લાગીને નહી જાએછે અને બીજું ક શું પરીનાંમ થતું નથી. કોઈવેલા ગારી ડાહવાના નજો ૪૬ કરો અને કોઈ વેલા ભારી ડોપોની બેરી પુટલના ધર આ મોટારી થાએછે. કોઈ નજો ઉત્પત્ત થાએછે તમને કોઈ

ઉરકુદેનીઆમ—(બિની બીના જુલા શહે ૩૧ મે)

નીચી પડેછે કોઈવેલા આખાં શેહર અને નંજરા ગરક
જન્મેય અને શમુદરને તલીએની નજીન ઉતયા પાહડ યાર
ખી બનેછે. નદીએ શુકાઈ જન્મેછે અથવા તેજનો વેહવા
નો રશતો બદલાઈ જન્મેછે. કંડાં અને ગરખ પાણીના ઝ
રાએ વેહવા માટેછે. શમુદરના પાણી એટલાં બધા રોહવાએ
છે તથા તે ઉપર ચાલતા વાહુનને એટલી બધી હરકત થાએ
છે કે કોઈબી પરકારના તોફાનથી તેણું થાએ નહીં. એવા ફેર
ફાર આપણે રેશના તેજન બીજાં મુલુકોમા ધના થયાછે.
ધરતી કોપને વીધે હેણું કેહેલામાં આવીદ્રિય કે કુનીઆની શુ
ભવી નજોના હેવાલ ને આપણને શક્ય ખરેતા હેણું માણુમ
પડેઆ વીના રેહે નહીં કે આખા વરશમાં કોઈબી હેવા ઘા
હડો નહીં જતો હરો કે જાહેરે આપણી પરધવીના કોઈ ભા
ગપર ધરતીકોપ નહીં થતો હેએ. એ ધરતીકોપને લગતાન
બલતા પાહડો હેએએ અને ને કાશુધી ધરતી કોપ થાએ
છે તેથીન બલતા પાહડોની ઉતપંતીછે. તે કાશુ મુજબ જા
હરે જમીન ફરિયે તાહરે બનાએલી હવા તથા પીગલેલાં ધા
તુ અને બીજા વાયુની રાખ ભારે જોરથી બાહર નીકરેછે
અને કેટલીએક ઉતયાઈપર ઉડેછે. એ પરમાણુ કોઈ કેડા
લેધી ખાતરે કાઢવ નીકલેછે અને કોઈ કેડાંલેધી તહરેવાર
ધાતુ ખોરી ઇતીઆદીનો એક ખરેડો પદારથ નીકરેછે એ
જમીનના યેટનો કચરો હલવે હલવે નીકલેછે તારે જાહુ શ
ક પડી હેએ તે બોકારાની આશપાશ એકકો ઘઈ મેહોડિટા કું
ગર થતો માલેછે ને ફગરના ઝોહાંમાંથી બની સુદત શુધી બ
લતુ નીકરેઆ કરેછે એ વીધે ચીતારનાં જોવાથી શારી પડે
શખન પડશે કોઈ વેલાએ હેવા નવા પાહડ થાએય તાહરે,
પણ ઘનુકરી હેવા માણુ પાહડો ફરિયે તાહરે પીગલેલી ધાતુ,
બલેલી ખોરી, ગરખ કૃતરા ઇતીઆદી એટલા જોરથી અને
એટલો બધો વખત નીકલીઆ કરેછે કે તેથી આશપાશની
એઆ શકલી પુરાધને ઉતમી થાએય અને નબરીકના શેહ
ર ગરક જન્મેછે. કુનીઆના ધણીવેલા પરખીઆત શેહરો
એ તાકુત ગરક જન્મેઆછે તેનાના બે નામે પાખીઆઈ તથા
હરકુનેનીઆમ ધના નાખીઆ થયાંય કેએક વીદવાન લોકો
એ હવડાના વખતમાં તે શેહરોને ડાટી નાખનાર કચરો વ
ગરે પાણી ફર કરી તેઓના બનોએક ભાગ માંછો બોલેલો
કીધોછે તેનાંજુ એક શેહર મામે “ હરકુનેનીઆમ જ ને ખ
શી કાહડવા પછીના તેના નકશે આએ બોપાનીઆના દુખ
વ કીધોછે.

એ શેહરોને વીધે હેણું કેહતામા આવેય કે ધરોપખંડ

મા એ શેહરોની પડોશમાં વીશુવીઆમ નાખનો મોહોટો બ
લતો પાહડ ઇશવી અને જહ ના વરશના (જને આ
ને ૧૭૭૮ વરશ થાએઆછે) મોહોટાં નિરથી ફારો તે
વેલાએ તેમાથી નીકલતા તહરેવાર કચરા, કૃતરા ઇતીઆ
દીથી બંધે શેહરો ગરક ગયાં હતા. એ બંધમાથી હરકુ
નેનીઆમ વધારે ગરક ગઈ હણું તેથી તે હાલ જમાનામા
પેહલુ જાહેર થઈ. ઇ. ૧૭૧૩ ના વરશમા એ જગ્યાએ
એક કુલો ખનનારા બેલદાર લોકો ખનતા ખનતા શીધા એક
નાટક કરવાના ધર તરફ આવી લાગા તાંહાંથી ઇતનાની લો
કોના નાખીયા પેહલવાન હરકીઉડીરા તથા ખીશરની નાખી
ચી રાણી કીરીએપાતયાનાં પુતલા હાથ લાગા એ બતા
વખરથી વીદવાન લોકોની જહનામા જગી અને તેઓએ વ
ધારે વધારે બોલ કરવા માડી આનશુધી શ્રી પાખીઆઈના
પા ભાગ અને હરકુનેનીઆમનો મોડાએક ભાગ તેજ
ને ડાટનારા કચરામાથી ખની કાહડાએય પાખીઆઈના
કોટની દેવાલનો મેરાલો તરફ માઈવેલો હેએએય પણ હરકુ
નેનીઆમની દેવાલ વીધે હણુર કણું મોકરા થઈ મધી એ
ઉલલાં શેહરમાં બીજા હરેક જગ્યા કરતા ઉપલા નાટકશાલા વ
ધારે શાક કીધોછે પણ તેથી ખશોલોની રોશનીથી નેવામા
આવેછે. બીજા ને જ જગ્યા એ શેહરમાં તથા પાખીઆઈમા
બોલવી કરીય તાંહાં કેટલાએક હેડાં માણુમ પડેઆંય તે ઉ
પર કોતરાએલા લેખો હેણું બતાવેયકે એ શેહરો તદન ગરક
ગયાં તેની શોલ વરશ આગમય એક મોહોટા કરતીકોપથી
એ શેહરોને મોહોટો જાખન પોતો હતો તે શમારવાની ઇઆ
દમારી તરીકે એ હેડાં બનાવેઆં હતાં “ એ શેહરોની શર
કારી તથા ખાનગી ઇમારતોની દેવાલોને મોહોટા બીશ પડે
લાછે. અથવા રહાએલા યાખલાએ લીધે અને “ કેટલાએક
ઇમારતો બાંધતાં અધુરી રહી ગયેલી લાગેય કેટલાએક રશતા
આપર ગારીના આકથી પડેલી ઉડી ઘપરોછે એ શેહરોમાથી
આદખીના શરીરના ઘણાં મોડા બોખા જલઆય જ્યે
અટકેલા કરી શકાયેય કે એ શેહરો ગરક જમાની આક્ર
ના વખતે ઘણાખરા રેહવાશીઓને પોતાનો જન તથા ઘણો
એક માલ લઈને નાહ્યો જવાને અવકાશ મલ્યે. હરો
પાંખીઆઈમા મે શીખાએ બોરામાં કેદ કીધેલા માણુમ પડે
આયા અને શેહરની બાહર એક વાડીવાલાં ધરમા શતર આદ
ખીઓના બોખાં હાથ લાગા તેઓ ધારવા પ્રેરે રાખ અને ક
ચરાના વરશાદથી જનનયવાને નાહ્યોને તે જગ્યાએ શંકાએકમાં
હરો એમાં એક ને ” સુરતી આગમારની મોડો

પર પડેલી હાથ લાગી તેના પાશામાં એક બાલક હતું અને તે
 ૬૨ ધણીઆની હોય એવ લાગેય એકે તેની શબ્દો આ
 કુરતી ખડકપર દોતરાઈય તેથી તેના હાડકાં થવાએ બી
 હું ક્યું મલીક નથી. એ હાડકાં શાયે એક શુનાની શાંક
 ની ટગાએલી હતી અને આંગરાં પર જવેર નડેલી વીડીઓ
 હતી ઘેરોપર જુદા જુદા ધણીઓએ લખેલા નામે તથા બ
 રાખેલી દેવાણે પર શીપાઈઓએ કાહુડેલી ચીતરાખણે હતી
 ૨ વચ્ચે દેવી હાલતમાં કેટલાએક ચીતારોને રગ જે
 વોને તેવો રહેઓય શરકારી ફુવારા તેમજ શબ્દો શીન
 ગાર શાયે હાલતા શીનેપલસ શેહુરના કુઆરાના જેવા લાગે
 અને એક ચીતારો જે પુદરતી વીડીઆનો અલીઆશ કરતા
 રો હોય—તેના ધરખાથી કેટલાએક ખુપરા તથા કોરાનો શંધ
 ૨ મલી આવેઓય.

હરકુસીઆમના ઘેરોના લાકડાના ભારવતીઆ બાહરની
 બાજુએથી કાલા થઈ ગચ્ચાય પણ બહારે તેમને ઓખલીને
 તથા ફારીને બાહરની બાજુએથી મેવામાં આવેય તાહરે શા
 ધરજી લાકડાના દેખાએય જવજત તથા નડજતની વધ
 તુઓ કેટલીએક ખરાય થઈએ પણ તેઓને ડરામ્યાને કેટ
 લી ઝુલક થઈ તે વીધે લીઆર કરતા હું લાગેછે કે તેઓને
 ધના બનરાવ ધમેછે મહીઆરોની જલ બધે શેહુરોમાં પુ
 શકલ મેછે, તેમાંની કેટલીએકતો તલન આખીએ. હર
 કુસીઆમખાથી કેટલુંએક થનનુ કપડું મલીકછે તેનો કુમારી
 ખુબ દેખાયનેછે. એક મેલા વેચનારની દુકાનખાથી બધ
 ૧, અખરોટ, ચેચનટ, અને તેવા બીજા મેવાના ભરેલા વા
 યનો હાથ લાગાછે. એક ભડીઆરાની દુકાનખાથી એક આ
 ખું પાઉ હાથ લાગું તે ઉપર તે ભડીઆરાનુ નામ પારેજી હતું.
 એક ગાધીની દુકાન પરના બાંકપર ગોલીની એક દાબડી ૩
 લી તેમાંની ગોલી તમામ ભૂંડો થઈ ગયેલી હતી તે ગોલી
 ની દાબડીની પાચે દાઇ ગોલ વાણેજી પદારથ દીચેય જે ગો
 લી બનાવવાને તંદુઆર કરેજી લાગેછે. એઓની પાચે કેટ
 લીએક જડી ભુટીનો એક શીશો હતો. એક દેહાણેથી કેટ
 લાએક દુતરોઅથવા પુચતકો મલેઆય તે જુદા જુદા ધ
 હીઓના લખેલાછે અને તે ગરીક તથા લારીન અપેરખાછે,
 એ શયલા એક ખાનગી ધરથપાં પુચતક ખાનાખાથી
 મલેઆંચ તેમાંના ચારોના નામ વંચાઈ ચકેઆય. તે
 શણખરા રાગરાસતર, શુભાન, અને પકાવાના હુનરવીં
 છે એધીકીરશ નાખના ફીલચુકનાં લખેલાં બે પુચતકો
 અને બીજા ધણીએક ફીલચુકની તાલીમને લગતી બાબ

નાછે. એક પુચતક તે ફીલચુકની વીંચ લખનારનુછે એ
 શેહુરો જેમ જેમ વધારે ખનાતાં જયો તેમ જે વખતે ૩
 ૪ શેહુર મોહાટી આગાધનીમાં હતું અને ફનીઆના મોહ
 ટા ભાગપર રાજ કરેજી હતું તે વખતની રીત ભાત અને વીં
 આ હુનર વીંચે હવડાના જમાનાના લોકોને શાસ્ત્ર ગનાન ૫
 લવાની વધારે આજાછે.

એ પરખાણે ધરતીકોષ અને બલતા પાહુડોછે તેથી ૬
 નીઆમાં તહરેવાર 'કેરકાર થતા રહેછે.' પુરાઈની જગ્યાએ
 પાંછી અને પાણીની જગ્યાએ પુરાઈ, વેરાજી જગ્યા આગાધ
 અને આગાધ મકાને ઉનડ' થઈ જાયેય આ મુખજળનો
 ટપુબી એલ ત્રીશાયે ધમેઆય અને આપણી પડોરાના મોહ
 ટા થાતોથી તેજબ ઉભા થયાય. હેવા બનાવેપર ધેઆન
 આપવા અને તે ઉપરથી આપણા પેદાશનારના દાહપણ અને
 કામ વીધે વાઢેક થવું એ અનુભવ જતને કેટલું આનંદ કા
 રકછે વાર !

કોણનો વાંકછે વાર ?

શોભાશાહ અને શુંદર બાઈ.

રલીઆન પુરીમાં પુરાવરાજ બાહરે રાજ કરતા હતા
 તે વેલા શોભાશાહ નામનો એક લામેકીવાડો શોભાશર શુંદર
 બાઈ નામનીએક કુલવંતી કનેઆશાયે પરજુઓ હતા તે
 ઓના લગન થવાની અગાઉ શોભાશાહે શુંદરબાઈને ધની લે
 લા જોઈ હતી અને તે બાઈના શરીરની શુષકાઈ, કરાર પેઢ
 રવાની ગારી ધપ, ધરમાર શોભાઈની રીતે રચવાની દેવ, તથા
 બીજા શારા શુણેથી થણે પુરી થયેા હતા. એ શયલાજી
 જીવશોભાશાહને પગદ આવેઆ તેમજ શુંદરબાઈને એ શોભા
 મરની શારી ચાલ, મોહાટી શપન અને આગાધાર નામ ૫
 શદ આવીક તેથી વખત નતે તેઓની ચોઆઈ થઈ. શુંદર
 બાઈ પેતાના ભરથારના ધરમા આવી રહેઆ પછી મોડા દી
 વય જનરેઆ એટલે નીચે નજાવેલો શરખો મામલો બનવા
 લાગો.

શોભાશાહ એક દીને પેટુડીપર વેપાર વનનુ કામ કા
 ન કરવાથી ધોડેલો અને દંડોલો પેતાને લર આવીઓ. તે
 જી એકેકે શુંદરબાઈ પંચીલાથી ખરાબ થયેલા શરીરપર ને
 લા કપડાં અને પગમાં ફાટેલી શપાટ પેટુડીને દીવાજીખાના

માએક હાથિસાપર બેઠેલી હતી તેના હાથમાં એક નળવી બીના લખેલી ચોપડી હતી. શોભાશાહને શુંદરબાઈ શાયે ઓલખાના ઘડ તારથી તે હેલુ શયનતા હોતો કે તે બાઈ શું ઘડાઈ અને શુભરા રેખાવતું કુલછે વાચતે એ વેલા બાએકી નો હેવો હાલ એઈને કાઈક વ્યવસ્તી ભરેલા ડોલથી બોલી ઓ કે “અરે શુંદરી આએ તમારો કેવો હાલ ?”

શુંદરબાઈ—“કાએવાર શું છે ?” એમ બોલી તે પોતાના શારીર તરફ નેવા લાગી અને શોભાશાહની નજર ચા ઉપર હતી તે ધેઆનમાં લઈને જરાએક અરેપડકી બોલી કે “કદાચને તારાં કપડા તુને ગમતા નહીં હોયે પણ હુંતો એટલી બધી કંટાળાઈ ગઈએકે તે બદલવાની તાકાત રહી નહી.”

શોભાશાહ—“તમે શારો રીવશ એટલું બધું શું કરેઈ કે કપડા બદલવાની તાકાતભી રહી નહી ?”

શુંદરબાઈ—“નવી શુંદરીની આખી એક કોર રનંત પાશે ઓરાની તેમાં કેટલો અથો વખત ગીએ પાર થ છી આએ ચોપડી વાંચવા ભેડી, તે કરતાં ગરમી એટલી બધી પડેએ કે કપડાં શવારે બદલીએ ને શાંને ધુર નેપાં થ ઇજાએ.”

શોભાશાહ—તે રીવશની શક્ત ગરમી છતાં રૂ ઉપરખવાના કામ ઉપર ગીએ હતા તાહા શુંથો રીવ શ ધુર કચરામાં ફરેશ હોતો તથા શારો રીવશ રોધાન થવા થી પેહડીપર જમથો હતો તોભી શાંને વખત રીવાનખા નામાં આલેએ તાહરે, તેના હાથ મેહડું ચાક ધીએલ હ તુ અને કપડાં શાક હતાં તથા શયલો રેખાવ શારો હતો કેમકે રીવાનખાનામા આવવાની વ્યાગમમ પેતાના ઓરડા મા જઈ પેતાનુ બદન શાક કરી શુભરાં કપડાં તેણે પેહરે આં હતાં. વાચતે બાએકીનુ ગદીયપણું નેઈ તેને લની નાખુશી ઉપજ તથા તેના હાથમાંની ચોપડી તદન નકામાં યએલોમી ભરેલીછે હેલું નેઈઈ ત્યારે તેની નાખુશીમાં થણે વધારો થએ, પણ કયો શુંથો કરવાને બલે તે એટલુંજ બોલા એકે “પેમારી બધુંતો રહીઈ પણ હાથ મેહડું ધીઈને આ એ એજ લગામની ચપાટતો બલે. તમે શારીરે જાણેએ કે તમારી હવડાની ચરખી નહારી હાલતમાં રેહવાની રેવ અહને હુતલગ પચેઈ નથી.”

શુંદરબાઈ—“નહી કે! કાએ વાર ?” એવુ કહી કાઈક કોરથી હડીને વાકી વલી અને ચપાટની બાહરે જુ વળુએકે આમરે તોરી કાહડી મોલી “લેવો હવેતો કઈ નાં

કું લાગતું નથી—બાકી બીજી ચપાટતો એએ તલીએકે તાહા હવે કોણ જાએ તાહરીધીતો હવે ફેરો ખવાએ નહી.”

શોભાશાહ—“વાર આકરને હાકમ કરો કે આપરે વાચતે ખાનુ લાવે મહને થણી જુખ લાગીછે.”

શુંદરબાઈ—“તેવાર તમેજ હાંક તારીને દેહલો હું આટલાં પાણાં પુરાં કરું” (એજ કહીને પેલી નળવી ચોપ ડી બતાવે.)

હેવો જવાબ શાંભલી શોભાશાહને થણો બલાપો થ એ પણ શયલું ખામોશ કરી જઈને તેણે પોતે આકરને ખા નુ લાવવાના હુકમ કીયો. તે હુજબ ખાનુ લાવી રેબલપર પરીધીઈ, પણ પેલી ચોપડી પુરી થઈ નહી તેથી શોભાશાહને દસ ધંદર ખીનીઈ થુધી જોડી રેહડું પડેઈ અને તે બાઈ જારે રેબલપર આવી તારે ખાનુ શાણું ટાહડવા બેશવા દ મઈ ગીઈ હલું. તે બાઈ રેહવા પછી શુંદરબાઈ બીજી દીવ શ લગનમાં જવાને શાક કપડાં તથા ધરેણાં કાહડવા અને તે વી બીજી તઈઆરી કરવા શારું પેતાના ઓરડામાં બેઈ. શોભા શાહ શાયે કોઈ વાત કરનાર મલે નહી તેથી એક કામપર તે જુકવા પડેએ અને અંતે બઈને શુપ ગીએ.

મોડા રીવશ પછી એક શાંભલા શોભાશાહે પેતાની પનીઆનીને કહીઈને મને કામછે વાચતે આવતી શયલો રે મકારેથી બાહરે જવાનુછે તેથી ચાહે નાચતો શાત વાગામાં તઈઆર કરાવેને. બીજી દીને શોભાશાહ પરીધીઆમાં ઉડી કપડાં બદલી બાગમાં કરવા ગીએ અને શાત વાગા એટલે ચાહે નાચતો કરવાને ખાનાના ઓરડામાં આવેએ તો તે જોએતો કચરોભી કાહડેતો નહી અને માથતાની કચી ની શાંનખી આજુબ પડી નહી. આશરે અરેશ કલાઈ જોડી રેહવા પછી ઓરડામાં જઈને નેએએતો શુંદરબાઈ તુરતના જઈયા થી ઉડીઆતાં. શોભાશાહ રીલગીર થઈને બોલઆકે—

શોભાશાહ—“પેમારી મેં તેમને અચીત કહીઈતું કે નાચતો શાત વાગતે તઈઆર કરાવેને કેમકે મહને થણુ અ ગતનુ કામછે પણ હવડા શાડાશાત થયા તોભી કશું કેમકું મલે નહી તેનુ કારણ શું ?”

શુંદરબાઈ—“વાહલા હું શું કરું મહનેતો ટાહડ થણી વાગી તેથી ઉવ આવી અને તમારી વાત ઇઆલની નહી રહી”

શોભાશાહ બીચારો બલાપો કરતો કપડા પેહરવા ની નજેએ ગીએ અને તે દીને તેહને જુજુબ બાહરે જુ પડેઈ.

એ પરખાણે દનપર દન શુંદરબાઈ અને ચોભાશાહ વચ્ચે
પ્રખરો હલવે હલવે આલ્યો. શુંદરબાઈ પોતાની ખરબખા
આવે તે પરખાણે કરે. અનપર આવેતો પોતાના હા
થ મોઢાડુ ધાઈ શાક કરે અને કપરા ચામરીને પેહુરે નહી
તોડે પર્શીશ અને ગીરદ બરેલુ બદનરાખે અને મે
લા કપડા અને 'કંઠગા દેખાવની હરી દરકાર કરે નહી.
પુરુષોમાં આવેતો કોઈ વાર ધરના કારભારની ખબર લીએ
નહી તોફે ધરવેકઈ આરંભ વચર પડેલું રેહવા લીએ. કોઈ
વાર ચોભાશાહના કહેવા સુભાષ કામ કરવાનું લીધું, કરે બા
કીતો આવલશને લીધે તેનું શયણ કહેલું ફેંકેટ જવા રૂ. અં
તે એક દીને કંઠાલીને તેણે પોતાની બાએડીને કહીડ કે:—

ચોભાશાહ—“શુંદરી બાદાને વાશતે તમે પોતા
ના બદનને શાક રાખી તમારા કપડાને દેખાવ શરો કરો
અને તે શારા ટંચી પેહુરો તથા ફીવાનખાનાની ચયલી વ
ચણે કાઢાવાર મેલાવો. હું તમોને હાવી ગલીએ હા
લનમાં તથા ચયલી વચણુ ખરેવાર પડેલી નેદરૂ તેથી મ
ને ખચીત-કંઠાલો આવેલો.”

શુંદરબાઈ—“તમે હવે આહુયં કપડાંપર બરબર
વા કાએ શીઠિઆયં આગલતો તમે હેલુ નહી કરતાતા.”

ચોભાશાહ—“પણ હું આગલ તમને કંઈ લેવી હાલ
તમાં જોતોતોની નહી. લંગત ધવાની આગમતો તમે ય
દા શુધ રેહતા અને બહેરખી હુ તમારે ધર અ
વતો તારે ચણેલા ચામન આછી રીતે રચેલો એઈ તમા
રાં કાએ બાપને મોહડે ચાલકતો કે “શુંદરબાઈએ ચણલુ
કાઢાવીડમ” તારે તમારી રીત તથા ચારા ચવાદખી હુ ધને
મધન થતો. પણ હવંયં કેટલા દીવશ ધઆ હુ નેદરૂ કે
તમે જુલિમ રીતે આલેછેઓ.”

શુંદરબાઈ—“કાએવાર અગાઉની બરે હું બાહેર
નતી તાહરે હાથ મોઢાડુ ધાઈ શાક કપડા ચારી પે પેહીને
નતીની અને હલવાની તેમ કચર. અગાઉ બરે આહુરા મા
બાપને તાહા તમે તથા તેવનના બીજા આવખીતાએ ખેલ
બાનો તરીકે આવતાં તારે હું જેમ ચણલુ ઉનચુ નીચુ કયા
વતીતી તેમ હવડાંખી આપણુ. ધરમા કોઈ બાહેરના લોકો
આવવાના હોએય તાહરે કચરલુ.”

ચોભાશાહ હેવા જવાબ ચાલેલીને શુ બોલે ? ને બા
ઈ બાહેરનાતી વેલા શાક અને ચારા દેખાવાને અમ
તનુ જાણે તે પોતાના ધરમાં પોતાના મેહરબાંન બરબારની
આગલ મેલી અને આડા અવડા કપડાં પેહરેલી રેહવાને

અનગમનું નહી શકતે તથા બાહેરના લોકોને પોતાના ધરમાં
ચોભાશાહ દેખાવથી પુશી કરવાને જેમ આરજીયો તેમ તેમ તે ધર
ના ધની અને પોતાના જનકગીના ભાગીઆને વાશતે નહી રા
ખે તેની આપે ટકાર કરવી ચોભાશાહ નકાસુ ધારીડ, વાશ
તે તે પેહડીએથી ચાંબને વખત આવે તેવા ચાએ પીધને
વાડી જવા લાગો અને જે શુખ અને ગમત પોતાના ધર
માં બાએડી પાશેથી નહી અને તે વાડીના ઘેરાતદારો પાશેથી
મેલવવાની આશા રાખી. એક દાહડે તેની બાએડી ગુણે
હરી તેને કહેલું —

“રોમ શાંભ પરમાએકલે તમે ઘેર છોડી બાહેર જા
ઓમ તમા તમોને શુ જાન લાગેય ? ધરમાં શુના જેવુ ખા
વાનુ ચાએય તે દરતાં બાહેર કાંઈ વધારે શાકું થતું હશે નહી.
તે દરતા હુ એખલી જીરુઆ કચંચ તેને તમને કશે વીમા
ર આવેમકે નહી ?” હવે ફરીઆદ શાંભલી ચોભાશાહ
બી ગુચામા આવીએ અને બાએડીની માલથી તેને ને
કંઠાએ ખાવો પડેઓ હતા તે વીચે પોતેની નેદરૂ આ ફરીઆદ
કરવા નતો હતા પણ તેલમાં તેને ધઆદ આવેડું કે
તેવી ફરીઆદ કરવાથી કમું વલવાનું નહી કેમકે આગલ તેણે
ધની વેલા શુંદરબાઈને રાખજવીને કહીડ હલુ તે ચણલું ફેંક
ટ ગીર્ડલુ.

ચોભાશાહ દનપરદન ઘેર મોઢો આવવા લાગો, પોતાના
ખીતરોની શંગતમાં તેને હલકી રમત અને ગમત તથા
ખાનુ પીનુ જાન લાગુ. તે ચાલતા ખીતરો બાએડી છોડારાં
વાલાએ હતા પણ ધારવા મેરે તેઓખાના ઘનાખરા ચોભા
શાહની આક્ર દરના બરેલા હશે તેઓને ઉજગરો કરવા
તથા કેર કરવાની દેવ દનપરદન વધતી ગઈ હવડી જાતના
ટોલ ટપા અને એઅલની બરેલી અથાખરીના તેઓ ભોગ
થતા ચાલેઆ. ચોભાશાહ આગલ ને ધરમારની ચીનતા
ચખતોહતા તેમા થોડા થોડા ધારો થતો ગમેય. વા
ડીની ગમત અને અથેરા ચોભાશાહની શંગતથી તેના ગમ
બર તહેરવાર હવે અચર થકિ શુંદરબાઈને તેથી ધારતી
જાનવા લાગી અને પોતાના વીશવાસુ ખેશોની આગલ ફ
રીઆદ કરવા લાગી.

એક વેલા શુંદરબાઈને કોઈ નનલીકના દાહેઓ-એય
ચોભાશાહને રાખજવીને કહેવા લગ્યો કે “આગલ તમે કેવા
અજાબની રેહતા હતા અને ધરમા છોકરાંઓને શુખ આપી
પોતે શુખ ચોધતા, તેઓડી દળને હવડાં તમોએ ને ખામ ૫
કેડેઆય-તેથી આખરની છાની અને અંખખના ઘણોતથા

તનદ્રોશનીની ખરાબી થયા વીના રહેનાર નથી. તમે કા
હેના છેએ તેથી મહુરે શાખામન રેવાની નરૂર નથી. વાશ
તે હું તમોને ખાતરે ચેતવણી આપુંય કે તમોએ હવડાં પ
કડો ત્રાગ તમારા હકમા કાએલે કરનાર નથી. ”

ચોલાશાહ કાઇક અકથોશ કરી બોલેએ “ભાઈ શાહ
બ તમે જે વાત કરો છેએ તેતો ચેલવીછે ધરનુ શુખ તમે
ને ખેલે એટલે બીજાના કુખની અને કઠાલાની વાત તરૂં
ને શમન પડે નહી તેમા કરી નવાઈ નથી. હું બહુમકે વેલ
વાર રોજગારનુ કામ કરી તમે ઘર આવો એટલે તમે શુખીઆ
થાવોએ, કેમકે તમા પોતાની બાએડીને શકાઈ શુકડાઈ
ભરેલી અને શારી હાલતમા બેઠેલી જીવેય. તમારે બેથવાને
વાશતે દીવાનખાનુ દીવપશંદ કરેલું હાએય તમોને બેઇતી
વશતુ વખત ઘર તે હાનર કરાવેય. પોતાના વીમાર અને
શરોશીને તમારૂં દીલ રીઝવેય. પણ હું બે ઘરમાં રહેતો મ
હુને તમારાખાનુ કેટલું શુખ મલે વાઈ ? પણ ચોડું વાશતે
માહુરી માલ માહુરી બાએડીના-શગાએને ગમે નહીતો તે
મા માહુરો વાક નથી. ”

“વાઈ તાહરે વાક કોણનેા છે ? ” હવેા નેક વાંચનારી
એને પોતાનેલ શવાલ કરવામા આવેય.

અચરત શરખો ખેલ.

હરેક અગતાની લોકોમા જાડ અને રૂતરવીએ જન
નહી. માનવામા આવે હવી વાતો ચાલેલીએ તેમજ રૂચીઆ
ન લોકોમાબીછે રૂચીઆમા ધણખરા લોકો પુરખે. તેઓ
ધંતવર મનતર તંતરની ઠગાઈપર ધણે એતેકાદ રાખેલે અને
તેવી ઠગાઈના એલમને ને કોઈ જાણતાર અથવા ખેલારી
મલેએતો રૂચીઆનાથી ખચીત તેહને આશરો મલવાના.
તે રેયામાં એવા ખેલારીઓ વીએ તહરેવાર વાતો ચાલેલે તે
માં નીચે જણાવેલી એક ધણીન તાજુખ શરખી.

માલની શરીની શુરખાંતમા એટલે આશરે પચાસ વ
રખની વાતપર બહરે ૧) લે પાલ ચેહનશાહ શ્રી રૂચીઆ
નથે રાજ કરતો તે વેલા પીરત્રેદી નામની એક પુરૂષ નેને
કેઆતર પરાંતને જાડગર. ” હરીને કેહતા હતા તે રૂચીઆ
ની રાલખાની શ્રી શરખીરશબરો ચેહરમા આપ્યો અને, પો
તાનાખુરી તાજુખ શરખા એલથી લોકોને ધણ અચરત

કરેઆ. તેના ખેલોની ધણ લોકો આજ શુધી તારીકે ક
રેછે:

ચેહનશાહ પોતે પીરનેડીની તારીકે શાંભલી તેથી તે
ના બેલો ભેવાની ખાએશ કીધી અને એકડીને તે ખેલા
રીને કેહવાડીઈને આવતી કાલે શાંભલા શાત વાગતે મેહલ
મા તમારો કરવાને આવવું. હેડલે વખતે મેહલના દીવા
નખાનામા ઉમરાવો અને તેમની બાનુએ તથા ચેહનશાહ
પોતે અને બીજા ધણ લોકો એકઠા થયા. શાત-વાગા પ
ણ પીરનેડી પોતાની કબુલાત ગુજબ આવેએ નહી. ચેહન
શાહ ધડીઆલ કાહડીને બેઠિતો શાતની ઉપર પાચ ત્રીની
ઠવાપરે થયેલી હતી. પા કલાક ગુજરી ગયેએ તારે તેને
તેરૂં મોકલાવીઈ પછ તેને ભેવા નનારા યથલા ખાણુઓ મ
કા ખાઈ પાણ આવવી કેહવા લાગાકે તે ખેલારી કેમે મલે
નહી શંખલા લોકો વાત જોતાં ધણ રંછા થયા અને પા
લ ચેહનશાહ જે ધણી શાહરીવાલો આદમી હતા નહી તે શુશા
માં આવી તહરેવાર ધમટી આપવો લાગે. એન કરતા એ
ક કલાક ગુજરી ગયેએ એટલે દીવાનખાનાના દરવાજા પર
ધી ખીદમતગારીએ પોઢાર ખાએએ કે પીરનેડી આવેએ
ચેહનશા ધણે શ્રે ભરાઈ નાખુશ થયે. હતા તેઓ પીરનેડી
ડંડા ખીજાનથી અને પુરતી શણૂરી શાયે હયાતે મેહડે તેલ
ની નળીક નહ તવાને કરી ઉંમ અને પુછી” કે “જીણપ
હના તમોએ મહને શાત કલાકે હાનર થવાનો હુકમ કરે
એતો નહી વાઈ ? ”

ચેહનશાહ—શુશા અને તોરધી બોલેએ “હા શાત
વાગતેન તેએતો પછુ પુ કેડાવ ગુજબ આવેએ કેમ ન
હી ? યથલી ઉમરાવરીએ અને ખીટ બાઈએને ધણે
વખત ખોટી યુ પડકે તે કાઈ શાઈ નહી ”

પીરનેડી—યથલા તમાચરીશ શાંભલે તેવા મોહડા
અવાજથી બોલેએ કે “જીણપહના હું હેડલે વખતેન આ
વખેએ, હવડા શાતન વાગાકે તે કરતા તમે પોતાનુ ધડી
આલ કાહડીને જીવો. ”

એ બેલારીની રૂવી વાન શાંભલી ચેહનશા વધારે ગર
મ થયે કેમકે ખોટી રેહતા તેણે વારેવાર ધડીઆલ જોઈ
તુ તેમાં શાત વાગી ગયા હતા વાશતે એ પીરનેડીને ઘભરા
વમાં તેણે શુશાધીન ધડીઆલ ખેચી કાહડીક, પછુ તે તેરક
જેવાતો માતરે શાતન વાગેલા ખાલુખ પડેઆ. ” શુશાને કે
કાણેચેહનશાહના મનમા તાજુખીએ ભગે કરી. તેણે દીવાન
ખાનાના મોહડા ધડીઆલમાં બેઠિતો તેખાની શાત વાગેલા

દુખાચ્છેઆ. દરબારીએ તરફ મોઢાડું ફેરવડતો ચઢવા બહુ પો
તે પોતાના ઘડીઆએ નોંધ મેલીઆ કે “શાત વાગ્યા.” હું
વેા મામલેા નજર આપવાથી તે ખેલારીને હુનર અલખતાં
એકદમ માણુમ પડી આવેએ. ધરવે કોઈ તાજુબીથી હેરા
ન રહેઆ. “પાહુદશાને કાઢએક વખાશનખા પડેલો એ
ઈ તે ખેલારી બેલેએ કે શાહેબ હેવા ખેલથી હું આનરોજ
તમારો શુદ્ધ કરવા કારતે હતા વાયતે હવે તમે પોતાનું ધ
ડીઆલ જોવોતો ખરો વખત માણુમ પડશે ” ચેહનશાહે તે
ન કરયુંતો તેહને માણુમ પડીઈ કે આઠ કલાકની ઉપર કેટ
લીએક ખીનીઈ થઈ હતી. બીજાં ચઢવા નાધવાં મેહલાં ધ
ડીઆલેખાં હેવોજ ફેરફાર થએ હતા. એ અને હેવા બી
જા ખેલથી ચેહનશા તથા બીજા ચઢવા તમાચીરીરે તે દીને
ધના ખશન થઆ ચેહનશાએ તેને શાખાથી આપતી વેલા
કહીઈ કે ખેલ કરતી વખતે તું મોલએતો કે “માહરો હું
તર હેવોછે ને હું શઘલે કેકાણે દાખલ અથવા પેલશ થઈ
શકુંમ ” તેનો અપર થું ?

પીરનેટી—“હા નેહાપહુના હું શઘલે કેકાણે પે
વશ થઈ શકુંમ.”

ચેહનશાહ—“શું આએ મેહલના ચઢવા દરવાજા
હું બંધ કાવશ તોખી તુ હીઆં આવી શકશે કે ?”

પીરનેટી—“હા નેહાપહુના આએ મેહલખાં ન
હી પણ તમારા પોતાના ઓરડામાં હું દાખલ થઈ શકશ
અને તેખી રેવી ચેહલાઈથી કે જાણે હું માહશ પોતાના એ
ડાખા નતો હાઈ.”

ચેહનશાહ—“શાડું આવતી કાલે હું માહશ ઓર
ડામાં આજ રોજના ખેલની એક હજાર અશરદી લખને બે
શશ તાહા તું પોતે તારી કલાથી આવીને તે લઈ નજર.
પણ હું તુને શાક કહુંમ કે તુને નહી આવવા રેવાને શય
લાં બારના ખુબ રીતે બંધ કરવામાં આવશે.”

પીરનેટી—“આવતી કાલે ખપેરે બાર વાગતે હું
તમારા ઓરડામાં આવશ ” હેતું કહી તલાને કરી તે ચા
લતો થએ. ચેહનશાહે હુકુમ કીધો કે એ પછી મેહલની
બાહેર જાએક કે નહી તે બે આદમીએ નોંધ આવે. તે
સુબખ બે આદમીએ એ ખેલારીના ધર શુધી તેહની સાથે
ગીઆ અને જારે ધરમાં તે દાખલ ધરો તારથી પે
લીયાના માંજુશે તેની આશપાશ ધરો નાંખી પડેઆ. ચેહ
નશાહ પોતાના મેહલના ચઢવા દરવાજા ખજારદારીથી બંધ
કરાવેઆ અને હુકુમ કીધો ને ઉખાવધીતે ખીદખતગાર શુ

ધી કોઈબી ધણી અંદર દાખલ થવા માંચેતો તેને તેમ કર
વા રેતું નહી તથા નાંહાશુધી બાહેરો હુકુમ થાએ તાહાશુધી
એકબી ફરવાને ઉગાડવો નહી ચઢવા દરવાજાના બારના
ને કલ દઈ ફુગીએ ચેહનશાહની પાસે આપી. મેહલના
મોહશ દરવાજા ઉપર શીપાઈએની ચોકી મેલી. ચેહનશાહના
ઓરડાના દરવાજાપર આવવાના ચઢવાં નાંકંઓપર મેહ
ડી પદવીના અખલદારેને ચોકી બેશાહેઆ. તેએ હેવા
હતા કે જાએને પીરનેટી શરખા એક ખેલારી લાંચ આપી
પોતાનું કામ શાધી શકે નહી. બાર વાગાની ઠોડીએક ખી
નીઈ અગાઉ એક હલકારો એક કાગળ લાવેએ. ચેહનશાહે
એક બારીની વાટે તે કાગળ હાથે હાથ લીધો. તેમાં મેલી
મ પાતાંના વડાએ રેવી ખજાર લખી મેહલી હતી કે
પીરનેટી હજાર પોતાના ધરમાજાહે. એ ખીનાં લાંચી
ચેહનશાહ કાઢક તોરધી બેલએકે “એ ખેલારીને પો
તાંની ભુલ હવે શખન પડીય કેમકે તેણે નહી અને
રેતું કામ માથે લીધુમ અને તે કરવાની તેણે આશા છે
ડીમ.” એમ બેલેમ તેટલા ચેહનશાહ ને ઓરડાના હતો
તાહના ઘડીઆલમાં બાર વાગા બારના ટકારો પુરો થાએ
એટલાં તે ઓરડામાંનું એક બારનું ઉગાડી પીરનેટી તેની પ
ડેશખાંના ચેહનશાહના ચુવાના ઓરડાખાથી નીકળીચેહનશાહ
ની હજારમાં આવીએ ! તેનો રખાવ નોંધ ચેહનશાહ બે
તરજુ પગલાં પાછો હટેએ, અને તાજુબીથી તેહના બવા કા
ઈક ઉભાં થયાં જુશાથી તે બેલેએ કે “એ ખેલારી
તુને ખખરકે કે તું ધનો ભએકાર આદમી થઈ શકે ?”

પીરનેટી—“હા નેહાપહુના તે વાત ખરી પણ તમે
શાહેજને ગમત કરાવવા શવાએ હું બીજે કોઈ લોખ સાખ
તો નથી.”

ચેહનશાહ—“ગઈ રાતના ખેલની આએ એક ।
જાર અશરદી તથા આજના ખેલની ખીજ એક હજ
ર અશરદી લે, પણ તુંખહને કેહેકે આએ ચેહરમા તું હાં
કેટલો વંખત રેહવા માંચેછે.”

પીરનેટી—“તમે હુકુમ નહી કરો તાહાં શુધી
અતરે જાએને વખત રેહનાર નથી પણ ચાલતા અડવાઈ
આમાંજ નવા ધારૂમ.”

ચેહનશાહ—ખનખા શુધી થઈકેહવા લાગે કે “હું
તુને તથારે વખત પોટી કરવાને પંચદ કરતો નથી
તે કરતાં તારી ભાગની વીરૂઝ તુને રાખવામાં કીધો શએ
રોખી નથી ” કેમકે હું તુને જીવંતધી રાખશ તોખી, નજર તુ

આએ મેહુલમાં ગુપ્ત રીતે આવી શક્યો તેમજ ગુપ્ત રીતે
આએ મેહુરમાંથી નહીં શકશે "

પીરનેદી—“હું તેમ કરવાને ચક્રતીવાન છેલું ખરો તોખી ગુપત રીત કરતાં હેવી જહર રીતે શેહરમાંથી નવાની માહરી ખરછે કે તેથી તમારી રાજધાનીના શયધા લોકોને માહરા હતરની કાંઈચ્છેક શમજન પડે.”

પીરનેટી તે શેહરખાંથી શાપરન આઠગીની ખાફક ન વા માંગતોતો નહી. રૂશીઆનેને ખતીલના તાજુખ દર વાની તેની લઘી ખાએશ હતી. વાથતે જ દીને તે ન વાના હતો તેની એક દીવા આગ્રખથથી જાહેર કરાવીઈ કે પીરનેટી આનહીને શેહરખાંથી નવાનોએ અને તે હુલી રીતે નતો કે એજન વખતે શાલક શેહરના દરવાજા આગલથી ની કલતો ખાલુપ પડશે. એ ખખરથી શાલક લોટોની છદનાથા નહી. એ શેહરના એ વેલા પદર દરવાજા હતા તાહા થ થલે કેહાલે લોટોની ભારી કંઠ થહી. તે શાલક તખા શારીરે અતે ખોલેઆ કે ખરોખર દશ વાગતે તેખોએ પી રનેટીને દરવાજા આગલથી નતો નેએઆ અને શારી પંઠે ખોલખીએ કે તે પીરનેટી પોતેન હતો. “ તે હલકે હલ વે માહીએ અને ખરોખર એલખાએ તેજા શાઈ પોતાનુ ખાઈ થીધું રાખીઈ હનું તેલે શાફ અવાળથી શરવે કોઈને શાલક કીધી હતી. ” પોલીથખાતાના અખલદારે નેએને ગ્રુશાફોની “ ખાશપાર ” એથલે ખાહર માખ નવાની શ રકારી પશવાગીની ચીકી નેવાને જુદાજુદા દરવાજાએ ખર ળો રાખીઆ હતા તેએએખી એન ખીચાલના હેવાલ થ તાવાલાએપર લખી મેકડેએ. પીરનેટી નતી વેલા તેની ચીકી નેવાની ખખર પંદરે દરવાજા આગલની નેલોખા લ ખાઈ હતી.

શંખેઆ જાદુઈ.

આમે હેલવ જણાવેલી છ તખતીએ તમે ૧ થી તે
 ૧૦ થીના ને આંકડા પાડેલા છે તેમાંથી હાહાકાર શબ્દ એ
 ૬ આંકડા થેતાના જનમને મીતે તે આંકડા બધાપણે તેહને
 ૦ જી બધાપણે. એ કાશ્વર ને આપણે છે “કુમારકુ” એ
 જવાબમાં લઈને તે ઉપર નીચે લખેલા પરમાણે આંકડા

પારીએ અને યહી તે પાનાંથી રમત હરીએતા વધારે રમુજ
લાગ્યે.

તપ્પત્તી ૨ હી.

				90					
			12	96	2	3	20		*
23	29	0	4	37	26	24	80	46	
14	6	11	34	33	89	83	44	0	40
		24	20	36	0	43	0	0	
				86	49	0			

તપાસી રહ્યા.

98
7
3
24
90
46
40

		94	92	98	3	24					
	92	22	90	8	29	28	28	90	46		
23	0	99	20	30	92	93	94	0	0	40	
	28		32	32	0	48	0				
				40	49	0					

ਲਖੜੀ ੨ ਅ.

22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

તખતી ૪ ઠી.

				78					
		93	74	6	90	89	-		
20	2f	99	'e	37	70	88	80	f0	
24	92	93	2e	30	84	0	0	0	4c
	2c		82	83	0	40	28	0	.
			4f	48	0	:			,

જોઈતી વસ્તુ જરૂર મંગાવજો
કશી વાતે મુંઝાસો ૨૩ ન મંત્ર ॥ પ્રીત્યમ ॥
કાલે દેખીશું દીવશ આહુંદના
જાસે વીસરી આ કુખ ભરા દન ॥ પ્રીત્યમ ॥ ૧૦૫
જાને ખ્યારી તમારી સાહેલીઓ ૨૪
તેને મધુ માણસે કેહજો જુહાર ॥ પ્રીત્યમ ॥
સામુ સસરાની આશીર્વાદ મુદરી
મળશું ભાગનીને ૨૫ ભરથાર ॥ પ્રીત્યમ ॥ ૧૧૫
વધે રોનેહને સંપ મુનનર ૨૬ સાથે
તેવી તનમન રાખજો દેવ ॥ પ્રીત્યમ ॥
અમે થોડી અવધે હવે આવીશું
એજ દલપતરામના દેવ ॥ પ્રીત્યમ ॥ ૧૨૫

ખામોડીનું ભરથારપર હેત.

રાગ ઉપર પ્રમાણે.

સ્વસ્તિ શ્રી મુલસ્થાન ૨૭ સોહાગમુ
જ્યાંહાં રાજે સદા રહુનાથ ૨૮ ॥ કાગળ લખે કામની
લખે લંકા યદી શીતા ૨૯ મુદરી
હેતે વરે ૩૦ જોડી નેડ હુખ ॥ કાગળ લખે કામની ૧૫
પત્ર અલો તમારો પ્રીતી ભરો
વાહાલા વાચી થયો લીધારાંમ ૩૧ ॥ કાગળ
મજુ ભવન તમથી જુદા મહે
પણા દીવશ થયા પનશ્યાંમ ૩૨ ॥ કાગળ ॥ ૧૨૫
ખાટે મળવાને મન અકળાયછે
ધીએકે તે જીવ જોવી જાપ ॥ કાગળ
મારા નેહનાં નીરધીર ૩૩ નાપછ
મુતાં રામનીઆ ૩૪ સેન ભીજાય ॥ કાગળ ૩૫
પેર સાસો હવેતો ઘણી ધા
નહીતો ભવરો જાશે જરૂર ॥ કાગળ ॥
દેવે પાખો આપી હોય ખીંટા ૩૬ ॥
ઉડી આગુ રેશાવર ફર ॥ કાગળ લખે કામની ॥ ૩૫

વાહાલા નિભ નવી વારી વાંચીયે ॥
જ્યો પાંચમિ પુરો પ્રમાદ ૩૭ ॥ કાગળ ॥
મથુરાઈના ચોનર ૩૮ હુ આજુ ૩૯
આલો વિધાના કરીયે લીનાદ ૪૦ ॥ કાગળ ॥ ૫૫
તાંબા ફુંડી હડી રૂડી આપતી ૪૦
ભાવે ભરૂં આલે નીર્મળાં નીર ॥ કાગળ ॥
એસો બાનહે ચડી માહારા ચોકમાં
સ્વામી નવસતું ચોળી ચારીર ॥ કાગળ ॥ ૬૫
કરૂં સરસ રોઈ રૂડી રીચધી
પ્રીતિ પીરશીને બેશું હું પાસ ॥ કાગળ ॥
એવા દીવશ તે કેરી દેખાડો
કારે અંતરની પુરો આશા ॥ કાગળ ॥ ૭૫
વાહાલા તમવીના પીયરને સાસરૂં
મુના લાગે રામજો સંસાર ॥ કાગળ ॥
માહારા આધામી મુંબા ૪૧ મુખ ૪૨ તમે
માહારા આતમના છો આધાર ॥ કાગળ ॥ ૮૫
આવે પર્વના દીન મુખ સર્વને
હુતો રોક ઉદાશી સંધા ૪૩ ॥ કાગળ ॥
માને મેધને કમકે ૪૪ નો દામની ૪૫
આપી ભાગની ૪૬ નંપ ૪૭ ન થાય ॥ કાગળ ॥ ૯૫
મને મુની લાગે મુખ દેખી ૪૮
ખાલી અરી આવોને ધાપ ૪૯ ॥ કાગળ ॥
ભરી વસ્તી ઉમડ જોવી જાસે ૫૦
એક તમવીના ત્રીઆવનસાય ૫૧ ॥ કાગળ ॥ ૧૦૫
વાહાલા હું તમને કેટ વીસરી
કેટ વીસરુ દાદાનુ વતન ॥ કાગળ ॥
પત્ર વાંચીને વેહેલા પધારમે
રૂપાનો ચારીનાં કરને નતન ॥ કાગળ ॥ ૧૧૫
કોઈને કુખીયા દેખીને કુખ પાગતાં
તેવી નાય તમારી છે દેવ ॥ કાગળ ॥
આવે અવસરે કેન કહણ થયા
તમે દલપતરામના દેવ ॥ કાગળ લખે કામની ॥ ૧૨૫

૨૭ આચાર્ય ખાલે ૨૮ રામ રાખવર ૨૯ અચાર્ય યરખા
૨૬ નમચકાર ૩૦ રામની આમીડી
૨૫ દુખ ૩૧ નખીને
૨૬ આમીડી ૩૨ આનંદ
૨૭ શારી આમીડી ૩૩ પોહી
૨૮ શારી આમીડી ૩૪ રામના

૨૭ રામ ૨૮ રાખેયી
૨૯ અખીઆલુ ૩૦ ગમકે
૩૧ પારજી ૩૨ વીનડી
૩૩ અખીડી ૩૪ રાન
૩૫ મુદરી કીમના ૩૬ ડિય
૩૭ શારી ૩૮ રામના ચીજાવ

શ્રી ઝોધ

પુસ્તક ૧ હું.

મારચ ૧૮૫૭.

આંક ૩ બે.

લાએડીવાલી ઓરત

આલીઆબાઈ.

હીનદુશયાનનાં આવવા પરાતપા મરાઠાઓનું રાજ થાપનાર નામીએ શરદાર અવારાવ હોલકર મરણ પામી એ તાહરે તેહની મોહોદી હુકમતને વારેથ તેના ઓશરને ઓકરે આલીવાવ હતો. એ રાજપુતર દેવાને હતો અને નવ ગહીના ગાદીને ઘણી દેહવા પછી મરણ પામીએ તેથી શ્રી ઇનરોરના રાજને અખતીઆર તેની માએ આલીઆબાઈ નામની એક માહ સુનવંતી અશરતરને હાથ પડીએ. ઇ. શ. ૧૭૮૬, એ નામદાર બાહુને દેવાદ સુખબાઈના આગ્રહ મરનર જનને આવકમે પોતાના પુત્રકમાં આછી રીતે ખેલ કરવા પછી લખીએછે તેના મુખતેશર શારાઉથ અતરે ઉતારી લીધાય.

એ આલીઆબાઈને પોતાના ભરપાર કુંદીરાવથી બે ઓકરાં ધમેખ્યાં હતાં. તેમાં એક ઓકરો અનં બીજા ઓકરી, ઓકરાનું નામ આલીવાવ હતું. તે ઉપર જણવવા પર આંજી નવ આથ શુધી રાજ કરવા પછી મરણ પામેએ, ઓકરી પારકા કુટુમ્બ પાસેથી હતી તેથી મરાઠાઓના પારા પરમાણે ઇનરોરના રાજ કારભાર પર તેનીથી કાબો કરી રાકા એએ નહીં હેવી હાલતમાં અવારાવ હોલકરના એક મરાજણ પરમાન નામે ગ્રામધર નેશવતે પોતાની અવજન જાણવા એ હેવી રીતે આલીઆબાઈને અનુગ્રહ ભલાયન કીધીકે તે બાઈએ કોઈ કાપુતર, લેવે જે તે આલીવાવની વતી ગાદી પર બેશે. હેવી ભલાયન કરતી વેલા આલીઆબાઈના સુખાન આરે ચારે લવાનમે અવવાને બંરોજશત કરવાને એ પરમાને વાતો કીધી. તેને કહીકે “આઈ રાજ કારોબાર ચાવસાને તમારી અનકતી તથા શાહુધ પુરવુંજે, તોમી તમે

જીજી તેથી ગાદી તમારે ચાવાધીન કરામે નહીં” એન વખતે એ પરમાને પુત્રાવાલ રાવોબા દાદાને એક મોહોદી લાંચ આપી પોતાની તરફ કરી લેવાની મોહવણ કીધી. શબ હું નહીં થઈ તારે આલીઆબાઈ પાસે છેલ્લા જવાબ આંજીએ તે હેવા લીચારથી કે તે બાઈ એક વાર નારાજ હશે તોમી પાસથી બાહુને લાચારીએ શબલું કણુલ કરશે, પણ એ ઉત્તમ જુધીની બાઈએ તે પરમાને શાહ જણાવેકે “તમારી શબલી મોહવણ હોલકરના બંદશને હીનુ પગાડવાથી છે વાચતે હું તે પશંદ રાખતી નથી. તમેએ રાવોબા દાદાને અખશીય આપવા પારીય તે હું મુતલબ પશંદ કરતી નથી, તે ધણીને માહરા ચશરાના મુલકના કારભારમાં પડવાને ક્યો હક નથી. અવારાવના શબલા વારેશે મરણ પામેઆથ વાચતે એક વારશની ધનીઆની તથા બીજાની ખાતા તરીકે હું આહરે ગમશે તેહને વારશ કરાવાને હક ધરાઉચ તે હક હું હરેક હાલતમાં જાલવશ.” એ, પરમાણે તે બોલો એટલુંજ નહીં પણ કામ કીધું પોતાના કુટુંબના વકાદાર પરમાનો શામે અનુયો કરી રાજોબા દાદા લડાઈની તરખારી કરેછે હેવું શાંબલી તેને હેલવાડીકે કે “તમે ઓરત ચામે જુધ કરવાથી કરીમી ફીરતી મેલવનાર નથી. તે કરતાં લડાઈનીજ તમારી મરણ હોએતો માહરા પરમાર શરદાર તમારી આછી રીતે અખર લેશે.” એ વેલા હોલકરનું શબલું લશકર એ બાઈ પર ફીલા હતું. તેમો પરમાને શરદારી કરવાને તેણીએ કેડાવ જતાલેએ. પોતાના આનીતા હાથીની અંબારી પર ચાર કમાન અનુ ધણુએક તીરકથ મેલવાને હુકમ કરેએ. રાવોબાએ પેહલાતો લડાઈ કરવાની મુખધામ કીધી. પણ તેના શંગતીએ તેની રીત પશંદ કરતા હતા નહીં મોવાલીઅર વાલા માહદલ શીધીઆએ તથા નાગપોર વાલા જનોજ મોનચલાએ આલીઆબાઈના મેટમાં પરમાનની ખાતર તે લડાઈમાં શામેલ થવાને રાવોબા

ને નાપાત્રિ આધુરાવ પેગવા જેને આલોચ્યાભાષ્યે શય
લે હેવાલ લખી વાલેએ હતા તેણે રામેઆ દાદને લડાઈની
ખનાઈ કરી તેથી એ શરદાર અતે દેકાંતે બેઠે. એ પરખાણે
ગમાધર નેચવતના કાવતરાને અત આલેઆલે પછી એ
આલેએ રાનકરભાર હેવી રીતે મલાવવા આલેએકે જાલવા પ
રાતખાન નહી પણ આખા હીનદુશ્યાનમાં તેનું નામ અખર
રહી ગીડય તુકાચસવ હેલકર નામના એક નામીઆ અને
ગથવા લગકરને ગમતા શરદારને થેનાપતી દરિયા.
ત્રી તરીકે ને ને કામે હરવાને તેનીથી બને નહી તે
કામે પણ તેણે તુકાચને શેરેઆ એ પરખાણે એક રા
નખા બે નજાની શતાથી કારભાર બરોખર આલેએ નહી
હેતુ કેટલાએક લોકોને લાગીડે પણ તોય વરચના અનુ
નવથી આનુમ પડવ કે તુકાચની વફાદારી અને આલેઆ
ખાઈની ખામેશી તથા દાહાપણથી તે રેગમા હેવીતો શાખ
ધાની આલી કે તેથી શરય કોઈ બીજે વખત બનીડેતુ નહી
જારે તુકાચની લાએકીની પુરી પરીખયા થઈ તારે આ
લીઆઆઈએ તેના થેતાપતીના આધા સામે રાનને વડે
કેડવેએ એ ઉપકર તુકાચ કહી જુદી ગએએ નહી તે
આલેઆઆખાઈને તામે રહીને શદા કામ કરેતા. જારે તે
શ્રી ડખનના હતા તારે શાતપુરા પરવતની ડખન તરફના
હેલકરની શરદારને તામેના શયવા યુકુકને કારોખાર ચ
લાવતા એ પરવતની આતર તરફના યુકુકને કારોખાર
આલેઆઆખાઈને શવાધીન હતા બીજા રાનવાલાએખી એ
આઈનેન હકશાઈ તથા ખની ભરતા હતા તુકાચ જારે હી
નજુશ્યાનના ઉપલા યુકુક તરફ જતા તારે તે તરફના હેલ
કરને તામેના પરોતે તથા હુલેકખંડ અને રાનપુતાના
ધી મેશુલ ઉગાડાવતા હતા. હેલકરના કબીયાને અજનો
જે મે કગેડની દીખતને કહેવામા આવેચ તે આલેઆઆખાઈ
ને હવાને રો. એ શવાએ એ આઈની ખાનગી ખીલકત
જે હતી તેની દર વરશે આર લાખ રૂપીઆની ઉચન થતી
તે શયથી થેતાની અચ પહે તેમ ધરમ દાનના કામમા અ
રમતી. પણ ખીચ શયથી આવક શરદારી તોનેરી ખાતે
વશુલ કરાવતી એ આઈ શયથી ઉચન અને ખરચતે એ
કચ દુશખ રખાવતી. થેતાને હવાનેના યુલકને ગમખાત
તથા વચકર ખાતાને ખરચ શયકે આપવા પછી બાકો ને
કાઈ જેતુ તે હેલકર શરદારની પાસે રહેમા કામે લાએલી
દેનને લાચને અજતને વખત મોકલતી થેતાના યુધી બ
રે કરી થેતાને કાઈ તેણે શયથી લએએ એટલેના વધુકે

એકે પુના, હેદરાબાદ, શીર્ડીગાપકામ, નાગપોર, લખને તથા
કલકત્રા ખાતે તેહના એવચીએ રહેતા. એ આઈના રાનને
વખત આ દેશમાં રાનરોઆરી ઘણાએક બનાવે બનીઆ
તે શયલા સામે હેલકરની શરદારને નીચખત હતી પણ લખા
ન માએ તેથી તે વીશે અતરે લખાનું નથી લાચતે આલેઆ
આઈના શુણનુન તુક વરણ કરી આ ખીના બંધ કર્યું તી
શ તીય વરચ સુધી હેલકરના વડે જે ને આખાદી ભાગવી
અને તે વડે શની જાદોજલાલી ને વધી તેને પાએએ એ
આઈના કારભારની રીતપર હતા. તે જહાંશુધી છવી
તાણ શુધી હેલકરનું રાન ખરામીઆ પેહુડી પડવીના રા
નમા ગણાનું હતું. વાનખી ધનશાક અને દએઆલુ અખલધી
ખાલવા તથા નીખર પરાતેમા પરઅની હાલત શુધારવાની
તે શદા તખનીન કરતી એ આઈ દરેરોજ ઘણા કલાક શુધી
દરખારમા બેચતી અને રાનનું કામ કાન કરતી તેને રાન
મલાવવાને પેહુડા કાનુન એ હતાકે રખેએ પાશેથી બને તે
ખ દોડે દર લેશે જમીનદારો તથા ગામડાએના અખલદારો
ના હકને શદા નીલાલી લેતી હતી થેતાની જાતે દરએક ક
રીઆદ આખલતી ઘણી વેળા અરજદારોના ટુકડામા પચ ઉપ
ર તથા ટુકડીની દરખારપર શેકતી તોખી કોઈનીની અરજ શા
જલવાને ના પારતીતી નહી રખેએને ધનશાક આપવાને
તે એટલેતી આરજખદ હતી કે કોઈની સુકાદાની વીક્રિય તે
હતી જનાખમા અરજ દરવાખાં આપતીતી પુતી પીરજ અ
ને ખામેશીથી હુરેક નાધલી બાબદનીથી ચારી પહે ખેલ ક
રતી શરદારી કામ કરવા બાદ જે વખત ખે તે દાન ધર
ખ અને જગની કરવામાં તે શુજરતી પરોટીડ પડના તે
ઉત્તી અને થેતાના ધરખમા એતેકાદ પરખાણે હાશવરની બ
ગતી કરતી. તે પછી દાન ધરમ કરતી તારબાદ આનુ આઈ
પાછી ભગતીમા મચસુલ રહેતી જે પછી થેરોક વખત આ
રામ કરતી આચારે મે કલાકને અખને કપા પેહુડી દરખા
રમાં જતી. તાહું ચાલતા છ વાગા શુધી રારદારી કામ કાન
કરતી. તે પછી નવ વાગા શુધીને વખત આનુઆવા તથા પ
રખ ધેઆનમા શુજરીને પાછી દરખારનુલરતી તાહા અગી
આર વાગા શુધી કામ ચાલુ રહેતુ તે પછી શુવાને જતી

આલેઆઆખાઈએ થેતાના રાનને આદેસા કારભાર હે
વી આઈ રીતે મલાવએકે શર્ધી પરખ તેની પર રાચ હ
તી. બીજે રાનવાલાએ સામે નીચખત હેવી રીતે રાખી કે
તેની હકમાની શુધી કોઈએ તેના યુકુક પર દુનને કએ
તો નહી ગયાએ કે એકવાર જહું ઉરપુરના રાન આલેથી

એ પોતાના કોઇ છુટારાની હીમાત કરવાને એક જ્યોએ થવા રી કરી હતી પણ તે કામથી તેને ફલભોતી બરેલી રીતે પાછું હરુવ પડેલું એ બાઈ જેમ રાક લોકો સાથે શાંત થયલાવ થી ચાલતી તેમજ મેરડાઓપર કરડો ડોલો રાખતી. શરવેકોઈ સાથે એક શરખી મેહરખાની અને ધનસાફની રીતે કામ લે તી એ બાઈ પોતાના પરધાનોને હુલી હુરીઆરીથી પણ દ કરતી કેન્ને વીધે પોતાને 'કરી પરતાવે કરવે પડે નહી. એ વીધીની એક શામેલી એકે તેનો વડો પરધાન ગોવીદયંથ ગનું તેના મરણુ શુધી તેની માકરીઆ હતો. શ્રી ઇનડોર જે તેની હુકમતની શુદ્ધઆતને વખત 'એક ગાંઠમાં શરખું હતું તે તેણે થોડા વરથામાં ભારી રોનકદાર નગર કરી નાખેલ એ શેહરના લોકો પોતાની રાણીને આતાની માફક ગણતા તે રજીઆતપર આલીઆબાઈના માતા શરખા પેચ્ચાર ના થતાએક તોજુબ શરખા દાખલાઓ કેહવામાં આવેઆ મ તુકાણ હોલકર એ શેહરની પડોશમાં એક વેલા છાવ છી કરી પડેલા હતો. તે વેલા એક માતખર શરફ બમા વીના મરણુ પાંચેએ આરે કેટલાએક મતલબીઆ લોગોની ઉશકેરનીથી તુકાણએ તે મરનારની કેટલીએક દોલત હ નજ કરવાની વેતરણ કીધી ગામડી રાજાઓના કાનુન પ રમાણે તુકાણએ એ કામ કાંઈ નવાઈ જેવું કેહેવાએ નહી. પણ તે મરનારની વીધવા શયલી બીજ વાત પડતી મેલીને તુરત શ્રી માહીશીર ગઈ અને આલીઆબાઈના આશરે માગેએ તે રાણીએ તેના રાખવે હોવા શાંભલી લીધે પછી તેને એક જોર કપડા પેશાવીને તેના મરનાર ધણીની દોલ ત તથા બીલકતની એમલો વારશન' થેડવી. તુકાણપર હુકુમ મોકલેએ કે શેહરની થોડા માઈલની વેગલાઈ પર જ ઇ છાવણી કરવી અને અનધકતા છાપાથી શેહરનાં લોકોને હલાક કરવા નહી. તુકાણએ એ હુકુમ તુરત માંનીએ તે કુખીઆરી વીધવા શુખી થઈ. આલીઆબાઈના વખાન મા વધારો થએ

સાલકરની શરકારને ખડની આપનારાઓપર આલી આબાઈ હુલી રેહન નગર રાખતી કે તેઓ ખડની આપ તા ખતી ધની ધીલ કરતા ગુખ્યા 'પણ હવે રાને એ બાઈની ધમકી તેઓ પર હેવી અશર કરતી કે તેઓ ઉતાવડે દેશ છુ આવી જતા. રાનપુત રાજાના જુદા જુદા શરદારો જે આને ગરાંથીઆ કરીને કેહેલ તેઓ પોતાની હુદ કરવાની શકતોથી એ રદાની આવકમાંથી હીથો ભવવાનો દાવો કર તા. તેઓની સાથે એ રાણીએ ધના દાઈલુઈ બરેલોં બરોળ્ય

ત કરેએ. એ રાણીની જનદગાનીની ગુખીઆ મતલબ એમ હતી કે પોતાની આશપાશના શરવે લોકોને શુખીઆમાં દરે વાં. શરદારો, વેપારીઓ, ખેતુતો તથા જમીનદારોને જેમ જેમ રાલતમંદ, ધતા, તે એતી તેમ તેમ થણી મધન થતી તેઓ ને દોલતમંદ જાંડી તેઓની પાશથી નાણા એદાવવાને બદ લે તેઓને આશરો આપવે પોતાની ફરજ બજાતી એક માતખર શાકર નામે શુભ ખેમદાશ શ્રી શીરોનજા મર છુ પાંચેએ. તેને થેટે કાંઈ છોકરાં હતા નહી તે પરત ખા તેના આલીઆબાઈના કારભારીએ તરણુ લાખ રૂપીઆ તે મરનારની વીધવા પાશે માગેઆ અને હેવી ધાશતી આપી કે એ રદન જે આપવામાં નહી આપશેતો શયલી બીલકત શરકાર ખાતે બપત કરવામાં આવશે. તે બાઈ દતપુતર લે વા માગતી હતી પણ તે કારભારીએ વાધો લીધો ને બજા વીડે ઉપર દહેલી બખગેશ અથવા ડંડ બહાં શુધી આપ વામાં નહી આવે તાહા શુધી રજા મલશે નહી વાશતે તે બાઈ પોતે લેવા ધારેલા દતપુતર તથા તેહેના ધનાએક શગા એ સાથે શ્રી માહીશીર ખાતે આલીઆબાઈની હજુરમાં ગ ઇ અને દાદ ચાહી એ રાણીએ તેઓને એક દાહડોની દ શા અંદેશમાં રાખેઆ નહી. તુરત પોતાના કારભારીને માકરીથી મરતણુ કરેએ મેલા દતપુતરને કાચેમ કરેએ તે લોકોની તરફથી થોડુ નમરણુ લેવાનેથી શાફ ના પારેલ. તે દતપુતરને પોતાના પોલાપર લધને તેણીએ તેહ ને કરમાં તથા બજાશ મેહરાવી તેને પાલખી નરીન દ રી શરવે બજાંઆને ગુરી થતા શ્રી શીરોનજ ખાતે મેા કરેઆ તાંણું શક કોઈ પોતાની રાણીની મેરખાની અને ઇ નસાફના વખાન કરવા લાગાં

એ બાઈની હેવીજ વાખ વાખીનાં એક બીજાં દાખ લો એમ બજાવવામાં આવેએએ કે શ્રી કેરેગમા તાપીદા શ તથા કાશીદારા નામના બે શરદારો આશરે એકજ દીવશે મરણુ પાંચેઆ. તેઓની આશરે ચાર લાખ રૂપીઆની દો લત હતી. પણ કાઈ બચાં હતાં નહી. તાપીદાશની વીધવા આલીઆબાઈ પાશે આવી તે. કેહેવા લાગી જે તમારા આશરો હેકલ માહરા, પછી તથા બાઈએ મેલ વેલી દોલત ખાનાર કોઈ નથી વાશતે હુ તે શરવે જાગેને ન નર કરવા મોંઝમ આલીઆબાઈએ એ વાત દણલ કરવા ને ના પારી કહીલેકે તપુને ને રાલતનો અર્થ નહી હોએતેના ઇન ધરમ કરવામાં વાપરે. તે સુબ્ય તે બાઈએ કરેલ. કેરેગમા આગલની નરીપર એક માત અથવા ફતરની શીરી

તથા એક દેહુ તેણે બાંધીક. તેથી હજુરે યુધી તેની ઈચ્છા દેગારી રહી ગઈય.

આલીઆબાઈએ જેવા દાહપણથી ગરાચીઆઓ શાયે બંરોબચત કર્યો તેવાંન દાહપણથી બીવ લોકો તથા બીજા છુટાઓ શાયે કરવા માંડીક. પણ તે લોકોનું કાંઈ કેટલીયેલા દેહુ બેઈમાની-ખરેણું તથા ધાતકી હતું કે હોઈ કોઈ વખત કાંઈ શખત નબર કરવાની તેહને ફરજ પડતી.

આલીઆબાઈ હીનદુશધાનના શયલા બાગે શાયે કા ગબ પતરને શયેથો રાખતી હતી. હાલકની ચલતને ઉ પીઓગ તેણે ઘણી આઈ રીતે કર્યો. તે ચલતમાંથી રેહ ડાંગો બાલેઆ અને બરામણને ઘન આપડે એટલું ન હો, પણ રચનાઓ બાપીઆ, ધરમ યાલાઓ રચી કુવા, ત હાવ ખનાવેઆ. ડાંકીઓ અને કુંદીઓ બાપી. એવાં કાંચો પોતાને તાલેના મુલકમાંન કરેઆ એમ નહી પણ ઉગમન તરફ શ્રી નગરનાપથી તે પધાયમ તરફ દુવારકા અને એત ૨ તરફ દેરનાપથી તે દખન તરફ કુમારી ભુચીર યુધી તેહ ના ધરામણપનાની શાખથી ગયે. તે થદા ગરીબ લોકો ને ખવાડતી, કેટલાએક તેહવારેને ફાહડે શરૂથી નીચ જતના લોકોને પણ ઉભની કરાવીને ખુશી કરતી. ગરબી ની રૂત્રા કાંઈકે કાંઈકે તેહના આદમીઓ પાંણી લઈને ઉ બા રેહતાં કે તરયા મુશકરો અને જાલવરોના જવને આ મુશી ગયે. કુંડીની રૂત્રામાં પોતાના ચેવકોને તથા બીજા રૂખલા લોકોને ગરમ કપડાં આપતી. ખાણા તેમજ જાણવ ૨ તેના પરતાળથી યુધી હતાં. ઘણીયેલા પેટુત નેઈને ધ બરાઈ ભતો કે આલીઆબાઈના ખાંણેલા તેનાં બેતરખાં આલી તેના જલદની જુયડી છાડી તે જાલુવરને પાંણી લા વી પાતાં, એમ બીચાલે હજુના પરદા તેની બખચેયને શ વાદ થદા લેતાં હતાં.

એ બાઈએ એ પરમાંજે ઘણી મુલત યુધી દાહ અને ઇનચાકી રાજ કીપા પછી ચાહકે ખરશની ઉમરે તેહના કીમતી જાનની આપેરી આવી. તેતોઈ. ૨ ૧-૨૨ માં અરણ પ્રાંતી. પણ તેતુ નામ આએ રેશના સવલા હીનદુશધાન નર્મમાં ઉચ્ચાદ રહીકેમ “શરવેકોઈ તેહની હીમત, કામેલીઅત, શખતવત તથા ઇનચાકની હજુર તારીફ કરે. ઇચવર કરેને શરવેકોઈ ઓરતા હવી તારીફ મેલવી પોતાના નામને અખર કરે. !

ઓરતની દેઆનતદારી કેલવી હોઅય.

શ્રી બાલેરીઆ રેશના પાદશાહને આડીકાંપ કપતાન “અરનેશટ વાન શરેનબરગ” તે રેશની રાજધાની શ્રી ગીઈ નીચ ચેહરની “બારનેશ આના વાન ગરાઈનબરગ” નામ ની શરૂથી ખુબશુરત અને મોહકા કુલનીએક દનેઆ શાયે એક દીવરો વાત કરી રેહવા પછી પાછો હરતાં પોતાના ખન યા થે મોલવા લાગે કે “એ બાઈ અહને ખરેખર ચાહેમ કે કેટલા એક આદમીઆના કેહવા પરમાંજે એ ખાતરે લોકોનુ દીલ ફાચી તેઓને નારીપાય કરના ધાતકી ઓરતો” હવી વમાશનમાં તે આગલ ચાલેએ એટલા પોતાની કસુલેલી બા એડીની કમાનદારી તપાશવના તેહને એક લીચાર મુજ પ ઠેએ તે મુજબ કામ કરવા લાગે. પેહલાં તેને ખબર કાહ ડીકે બીજા દીવરે પાદશાહના મેહલમા “આશકરેડ” ઇ આને એહેરો કુપાવી ખાણેલા તાગની મીનલથમાં આયેમ તેહેવો નામ ધવાનેછે તાંહાં એ જાનુ શલામી પોચાક પેહરી પોતાના મોહકાંપર કાશો બુરપો નાખી આવવાનારે, એ ખ બર બયેથી તે પોતાના ખન શાયે ઘણે ખુશી થયેએ ને રૂ હવા લાગેકે “દરથતે માઝન આના. ખાદરો ઇરાશ પાર પાડવાની તોષા મોગવવાની નજોતો મે તપાચી લીધીકે વા થતે તે પોષાના ખાશની આગલ તોષા કેહવાં નીકલેમ તેની પરીખયા હું ચેહલથી કરી ચકચ. વાશતે હું ખાહારા ખીતર પેલા મોહકાંપરમાં ખોખાં બનાવનારની આગલ જઈમ અને તે મે અહને ખદદ કરશે તો હું ખાહારા કાંમમાં ખુરી ફતે મે લવશ.”

નાચ થવાની રાતે શ્રી મીઈનીમને પાદશાહી મેહલ રો શનીથી આજતાળ શરએ પરકાશી રહેએ દરએક બારીએથી હવી રોશની પડવા લાગકે જાણે ખાહેલી બાજુ મોહકાં બ લતા ચાલેઆ રોએ. તે રોશનીના કીરણેથી આશપા થના રેખાવ ઘણે રહીઆજનો ઘઈ પડેએ હતો. મેહલ ની આયપાય ખાહર શીપાઈએ અને રીવાવર શરદારો મોહકે ચાહ ઉભા હતા. તેઓની કોહુના અને બખતરો વ ને જાલાએ ખુબ નખકતા હતા. દરવાજા પર ખીદમતગા રો રંગ મેરંજી પોચાક શાયે ગંધાવ પરી ઉભા હતા. એ ક પછી એક ગારી ને જુવાંન અને ખુબશુરત આદમીએ નોલેએ લાવતી તેમના બરુ યરખાં પગલાં ઉનથી કીમત ના ગઝીયાઓથી ધાકેલી રંગે તરખરની ભેએપર રડતા તા રે તેઓના રેશમ અને શારીનના તદ્દરેવાર પેચાકનો ખ

ધુર ખપરાટ આશપાશ ઉભા ધનીઆના કાનને આનંદ થી રીતવતો પવનની હેલુકી શેલુકો જાતની પુશ્પો ના પતરાટથી મગજને બાગ બાગ કરતી. ઉનખા દીવાન ખાનાઓમાં જીતરો બતી ચલગેલી હતી માલતી હારે આ ને ઝોરકાની કોરે શમે મરમરના અને બીનાં આછી કારી ગરંધી બનાવેલાં પુતલાં હરેક જોનારનું દીલ લલચાવતાં. દે વાલો ઉપરથી ઉનચી કીમતના ચીતારો તેમના મનખલ આ ને શારીરના પરદા તથા શુનેરી ઝાલનો શામે હેવા અને નાજ લાગતો કે તેથી વધારે શાઈ કાઈ હોયે નહીં હેવા શય્યા રહીઆમના દેખાવ શામે તે રોહરના ચરશમાં ચર શ એકરો ગવડ્યાઓ ઉનચાં વળનવરો પર અધુર ગાએ ન કરતા તેથી ચલલી નીજલયાનું દીલ કેલું પુશી થતું તેનું વરજ કોણુ કરી ચાકરો વાડ ?

પણ હેવા રહીઆમના અને આનંદકારક દેખાવે એ કન આદમીના દીલપર કસી અથર કરેલી લાગી નહી. તે ધણી કપતાન વાન શટેનબરગ હતા. તે પોતાની મનમોહ ની વણદારીની તપાશ કરવાને આવેલો હતા. તે ચલ લી મીંજીને નહીં ચરખી ગઈ તે નાનનીની રાહ જોતા હ તો. તેણે હેવોતો ચોગ લીધો હતા કે કોઈની ધની તેને ઓલખી શકે નહી. અંતે જરે તેણે પેલીને જોઈ તારે તે ની આગલ જઈ હીનતથી બોલેલો “નજશકાર કરજ ત મો વેશધારી ગારીને”

અ. વ. ગરાફનબરગ—શલમ તમોને એ બહા ફર ચરદાર પણ તમો શા પરથી કેલેલોયકે હું ગોધી છું ?

અરનેશટ વાન શટેનબરગ—જે હું તમોને શ્રી બી ઉચની શરૂથી ખુલચુરત બાનું કેલુંતા તે લીધે કોઈ વાંધો લ ધ શકે નહી.

આના—તારે શું તમે મને પીછાની લીધી કે ?

અરનેશટ—શ્રી મીંજીનમના શીતાશા તમો પોતાનો ચુખરો નકામો શતાકોમ કેમકે કોઈથી નકલ નહી કરાએ હેવા તમારા પગ અને હાથથી તમો ઉતાવલે ઓલખાઈ આવોચ.

આના—તમો મનથી મધન થયોના કેમકે તમારો વીચાર કદાચને જોરો ઠડશે

અરનેશટ—નહી નહી તમો કોણુ છેએ તેવંચી હું જીવતો નથી વાચતે તમારો હાથ આપોકે આપણે નંઈને તમારા નાજુક પગને કામે લગાડીએ.

આના—મેં જોહરો હાથ બીજા ધણીને દબલ કી

થાય હેવું અને લાગેમ તોબી ઉતાવલ કરો કે બીજી કોઈ ત આરો હરીફ થાયે નહી.

એક પલમાં તે બંધે જણા નાચવાના ઝોરકાના એક નાકાથી તે બીનાં નાકા ધણી કુલતા હતા અને હેવું અધુર ગાએન શાંલલતાં કે જેની ઉલટથી નાચનારાંઓ આખી રા ત પોતાના અંજીકાપર હોડતાં થાકે નહી આના પોતાના શંગલીના ખળા તરફ વલેલી હતી તેવામાં તે તેના કાનમાં કાંઈક શબ્દો ઓલખે જે શાંલલી તેને ઘણા આનંદ થયો. નાચ કરી રહેલા પછી અરનેશટ તથા આના થાકે ખાવા શા રું પચોશના એક ઝોરકામાં ગીઆ તાહા તેઓ બંધે જણા એખલાં હતા. તે વેલા નીચે પરખાંણે વાત ચીત થઈ

આના—તારે તમો અચીત છેએ કે હું ઉમરાળ દી વાન ગરાફનબરગ છે ?

અરનેશટ—જે અને પેલેલા કાઈબી શમે હોતો તમા રા નાચવાની ધપ ઉપરથી તે રાક કુર થયા વીનાં રહેતે નહી.

આના—(ડાલ કરી બોલી) જાણે કે હું શયલી બાનુએની જાણતી ચરદાર હોઈ વાડ શાઉચ તમારી તરફ ખરીછે અને મેં જે ખરીવાત તમારી આગલ કબૂલ કરીએ તેના બરલામાં હું તમોને ઓલખવા માંશુચ તેથી તમારો જી રમો ઉચકો.

અરનેશટ—હું તમને કાઈબી ના પાડવાનો નથી.

(તેણે પોતાના મોહમાં પરથી જીરમે ઉચકીએ અને પેલી નાનનીએ જોઈકે તેતો પાહણાહણે તેથી તેહને ધણી તાજીથી ઉચલ.)

વાચનાર કેલેયકે તેતો કપતાન વાન શટેનબરગ હતા ને પાહણાહ કાઈથી નીકલ્યો. વાશતે એ લીધે જોલાશો અમછેકે તે દીને ચુચવન અને તમારા વધારો કરવાને શા રૂ દરબારી લોકોએ નીચે જણાવવા પરખાણે કીડુ હતું. તેઓ એ પોતાના મીતરોના મોહડાના આકરના મીનના મોહાડા બનાવઆ હતા અને પોતાના બાહરના શોગી જીરખાની નીચે તે પેહરઆતા. જરે કોઈ તેઓને ઓલખવાને ખાએશ કરતુ તારે તેઓ જીરમે ઉચકીને પેટુ મીનનું મોહા રંખા હતા અને ઉતાવલેથી પાછો બાહરનો જીરખો પાકી રેતા જે થી મેનારાએ છેતરઆ વીનાં રહે નહી. કપતાન અને શટના એક પુતજાબનાવનાર મીતર હતા તેની પાસે શ્રી આ વેરીઆના પાહરશાનું એક બાવલ હતું. તે ઉપરથી પાહરશા હના આમેલુકુ રંગનું મીનનું એક મોહાડું બનાવી અરનેશટ પોતે તે પેહરીક હતુ. તે એવી આછી રીતે બનીવીંજી કે જરે

ધુર ખખશાદ આસપાસ ઉભેલા ધનીઓના કાનને આનંદ થી દીલવતો. પવનની લેહડી ચેહડેડો બતતી પુષ્પો ના ખમરાટથી મગજને બાગ બાગ કરતી. ઉનચાં દીવાન ખાનગીમાં હજારે બતી શલ્લેલી હતી. ચાલની હારે ચ ને ઝોરડાની કોરે શગે મરમરના ચને બીજાં ચાહી કારી ગરીબી બનાવેલાં ખુતાં હરેક જોનારનું દીલ લલચાવતાં. ર વાણે ઉપરથી ઉનચી દીલતના ચીતારો તેજના મખમલ ચ ને શાટીનના પરદા તથા શુનેરી ઝાંચેના શાયે હેવા ખતો નમક લાગતાં કે તેથી વધારે શાસ્ત્ર કાંઈ હોય નહીં હેવા શબ્દો રલીઆમના દેખાવ શાયે તે ચેહરના મરમરમાં શર શ એકશો ગવડખામી ઉનચાં વનનતરો પર મધુર ગામ્યે ન કરતા તેથી શબ્દો મીલકથનું દીલ કેહડું પુષી થતું તેનું વરણ કોણ કરી શકશે વાસ્તે ?

પણ હેવા રલીઆમના ચને આનંદકારક દેખાવે એ કન આદમીના દીલપર કશી અચર કરેલી લાગી નહીં. તે ધણી કપતાન વાન શરેનખરગ હતો. તે પોતાની સનગોહ નતી વફાદારીની તપાચ કરવાને આલેખો હતો. તે શબ્દ લી યિતિને નહીં શરખી ગણી તે નાભનીની રાહ જોતો હતો. તેણે હેચોતો શોગ લીધો હતો કે કોઈબી ધની તેને ઝોલખી શકે નહીં, ચંતે બરે તેણે પેલીને ભેષ તારે તે ની આગલ નધ હીનતથી બોલેમો “નમચકાર કચ્ચ ત મો વેશધારી જોરની”

અમ- વ- ગરામનખરગ—શાલમ તમોને ચો બહુ કુર શરદર પણ તમો શા ધરથી કેહવેમકે હું જોરી છેલ ?

અરનેશટ વાન શરેનખરગ—જે હું તમોને શ્રી મી ઉનચી શરધી પુણચરત બાનુ કેહુંતો તે વીધી કોઈ વાધો લ થ શકે નહીં

આના—તારે શું તમે અને પીછાની લીધી કે ?

અરનેશટ—શ્રી મીઠનીચના ચીતારા ! તમે પોતાના પુખરો નકમો શંતાહોમ કેમકે કોઈથી નકલ નહીં કરામે હેવા તમારા પગ ચને હાથથી તમે ઉતાવલે, ઝોલખાઈ આલેખ.

આના—તમે, જનથી મધન ધરોના કેમકે તમારો વીમાર કલચને બોરો દરો ?

અરનેશટ—નહીં નહીં તમે કોણ છેમો તેવીધી હું જીવતો નથી વાશતે તમારો હાથ આપોકે આપણે નહીં તમારા નાજીક પમને કામે લગાડીએ.

આના—મેં બાહરે હાથ બીજા ધણીને કેજીલ કી

થોમ હેવું અને લાગેચ તોબી ઉતાવલ કરો કે બીજો કોઈ ત મારો હરીફ શામે નહીં.

એક ધવમાં તે બધે બહુ નાચવાના ઝોરડાના એક નાકાથી તે બીજાં નાકા શુધી કઢતા હતા ચને હેવું મધુર ગામ્યેના શાંભલતાં કે જેની ઉલટથી નાચનારાઓ આખી રા ત પોતાના અંગોડાપર કોડતાં થાકે નહીં આના પોતાના સંગતોના ખજાં તરફ વલેલી હતી તેવાચ તે તેના કાનના કાંઈક શબ્દો બોલેમો જો શાંભલી તેને ઘણી આનંદ થમો. નાચ કરી રહેવા ધણી ચરનેશટ તથા આના થાક ખાવા શા રૂં પડેથના એક ઝોરડામાં ગીમ્યા તાહા તેમો બધે બહુ એખવા હતા. તે વેલા નીચે ધરખાંણે વાત ચીત થઈ.

આના—તારે, તમે ખચીત છેમો કે હું ઉમરાળ દી વાન ગરામનખરગ છેલ ?

અરનેશટ—મેં અને પેહલાં કાઈબી શમે હુતેતો તમા શ નાચવાની ધપ ઉપરથી તે શક-કુર ધમ્યા વીના રહેતે નહીં.

આના—(રોલ કરી બોલી) બજે કે હું શબ્દો બાનુઓની બાજીની શરદર હાઈ. વાસ્તે શહેન તમારી તરક ખરીછે ચને મેં જો ખરીવાત તમારી આગલ કબુલ કરીમ તેના બદલામાં હું તમોને ઝોલખવા આંજીલ તેથી તમારો જી રમો ઉચકે.

અરનેશટ—હું તમને કાઈબી ના પ્રાડવાને ખમી.

(તેણે પોતાના મોહમાં ધરથી જીરમો ઉચકીએ ચને પેલી નાભનીએ જીઈકે તેતો પાહણ્યાહો તેથી તેહને ધણી યાજીબી ઉપજી)

વાચનાર કેહકે તેતો કપતાન વાન, શરેનખરગ હતો તે પાહણ્યાહ કાઠાંથી તીકલએ “ વાશતે મેં વીરો બોલાશે અગછેકે તે દીને જીવવન ચને ખત્રમાં વધારો કરવાને ‘શા રૂ દરબારી લોકોએ નીચે બજાવવા ધરખાંણે કીધુ હવું. તેમો મેં પોતાના ચીતરોના મોહમાંના આકરના મીનના મોહોડા બનાવચ્છા હતાં ચને પોતાના બાહરના શોરો જીરખાની નીચે તે પેહરખાતા બરે કોઈ તેમોને ઝોલખવાને ખાચેચ કરવું તારે તેમો જીરમો ઉચકીને પેનુ મીનતુ મોહો ! રખા રતા ચને ઉતાવલેથી પાછો બાહરનો જીરમો ધાકી રતા જો થી મેનારાઓ છેતારમ્યા વીનાં રેલ નહીં. કપતાન ચરને શરના એક ખુતાંબનાવનાર ચીતર હતા તેની પાછે શ્રી બા વેરીઆના પાહણ્યાહ એક બાવડું હતું. તે ઉપરથી પાહણ્યા હના આંબેહુણ રમતુ મીનતુ એક મોહોડું બનાવી ચરનેશટે ચેતે તે પેહરીક હતું. તે એવી અંકી રીતે બનાવીકિતુ કે બરે

ઉત્તરાવલી આનામે અરનેચટના મોહડા પર તે મોહડ તાલુકા હેલુંજ શમજ કે તે પાદશાહ પોતે હતો. તેને તાજુજ થતી નજી અરનેચટ પોતાના બાહેરના છુરમે પાછો ધાંક એ અરને વાત ચીત પાછી ચાલુ કીધી. તે વેશધરી આડિકામપ મોલવા લાગે—

શટેનબરગ—એ બાનુ ખરેખર પાદશાહ પોતેજ તમારી આગલ ઉમેરોછે. પણ તમારો પાદશાહ નહીં. બધ કે તમારો ખીલતતમાર અરને તમારી ખુબશુરતીને જોવાં.

આના—એ નેહાપનાહ તમે એક નરમ હાંધાં ની મોરતનાં દીલ શાયે રમત કરો છોએ !

શટેનબરગ—સુદાના કયામ લઈને હું કેહું કે હું કયી રમત કરતાં નથી. તાહરી તેવી ચાલ નથી. (શુ હલુ મડીએ મેશીને) ભેલો હું તમારા પગ આગલ થર ન ખાતી થય તમારો તામેદાર રેહવાના કયામ લેઈય.

આના—(લણી ઘણાતી અરને કુલતી મોલી) ઉ હો ઉહો નેહાપનાહ આપણને કોઈ નેશો અથવા આપણી વાત ચાલવશે.

અરનેશટ—આજ કલ્લા દીવશ ધખા હું હેવી ઉમેદ આછેડ કે તમારા થરખી ખુબશુરત નામની તાહરા તખત ને ચોલા આપનારી રાણી યામેતા શાઈ.

આના—તમારી રાણી ચામે !

અરનેશટ—(એ અરે કારીડે કે તે લોભાઈ તેથી મોલમે કે) પણ તમે કેહવોય તેમ આપણને કોઈ ને શે અથવા આપણી વાત ચાલવશે. આપણી એક બીજા ની વીચવાથની વાત કરવાની આમે'નજો નથી. તે કરતાં ચાલમે'એક અર વાગેમ. વાચતે તમે તાહરી એડીનદારીપર વીચવાથ રાખી આપતી કાલે આમે'જ વખતે અને અલ ચોતા શાઈ.

આના—નેહાપનાહ કીમે કેહાલે ?

અરનેશટ—આમે મેહલના બાગમાં ને લાકડાના મોહડો તંજુ બાંધેશો તાંહાં આલોતો થયલી વાત કરવાને જ રૂચત પડશે. હું બાંઝના પાછો દરવાજો ઉઘાડો મેલય.

આના—પોતાના હાથથીવમન આપીને મોલી "ધ હો રાતના બાર વાગતે" હેવું કહીને તે તાહરે નીકલી બી ના મોરડામાં ગઈ.

અરનેશટ—(પોતાના અન શાયે) "અરે મોરડાં મોરડાં નેથી ખુબશુરત તેવીજ મેશાન ! શુ લણી ચાલ ઉપરથી હમે અર લેઈ તમારા પંખને ફરેચતમોની નજો

બર મણીએય ! પણ એ મેલમન આના હવે તુ મુજબા માંડ કેમકે તે તાહરા દીવને જેવું કુખ આપીએ તેવીજ મોહડી રીખયા તુને ધશે." એમ અનશાયે બબરીને તે પણ તે મોરડામાંથી બાહેર નીચરેમો. તેની પછવાડે તેજ મોરડાં અંના એક દીરમજ પારદાની નીચેથી કોઈ બીજો મોહડું મેહરેસા આદમી આચતે રહીને નીકલીને બીજા મોરડાંએ આ લેતા ધમે. એ બીજો અરદ એ પરમણે હરો લતી વેલા પોતાના અન શાયે બબરીએકે "કીકે ! કાલ રાતે બાર વાગતે બાગમાંના તંજુમાં જડુંય ! વાહવારે કપતાં અરનેચટવાન શટેનબરગ ! વાહ !" હેવું કહીને તે પણ જેષ ધધ ગીએ.

બીજે કાલે રાતના બાર વાગીની થોડીએક બીની ટ આગમય કપતાન અરનેચટ વાન શટેનબરગ પેલા તંજુ માં ગીએ. તેણે પોતાના મોહડાં પર પાદશાહના હો લતુ મોહડું મેહરેસું હેવું. તેણે એક બની શલગાવી. તે ઉ પર હેવું રોડ મેલેડ કે નેથી શપલા મોરડામાં જંજુ ઉમરકુ પડે મેટલે તેતુ મોહડું જરાબર મોલખામે નહીં. શપલી લોહવલુ કરી રેહવા પાછી શરવે કાંઈ જરાબરકે કે નહીં તે ને વા પોતાની નમર આશપાય ફેરવીએ તેણે એક મેગાના મ રદ એક શોલ રેખલની બાજુએ ઉમેરો નેમેએ. એ મેગા નામે એડીકાપના પેશાક મેહરી પોતાના મોહડાં પર અરને ચટના હોલતુ મોહડું મેહરેસું હેવું. અરનેચટ તેહની આગલ બ બંધને પુખવા લાગે "તું કોણુછે ?"

મેગાનામે પુછીડ "તું કોણુછે"

અરનેશટ—પણ તું કોણુછે તે જલુવાનોતો અને હુછે"

મેગાનો—(હો પટે મોલેમો) મહેનેબી તાહરે વીશે જલુવાનો હુછે.

અરનેશટ—(પોતાની તલવારની ઝાંપર હાથ નાખી ને) "હું કું કલેય ?"

મેગાનો—(પોતાની તલવાર તફર હોલા ફેરવી તે પ ર હાથ નાખીને) "આમે તાહરી પાછોબી તુને જવાબ કે વાનુછે પણ તારી તલવાર હું તારા રચના કુશખનેને વા ચતે બાપું."

અરનેશટ (નરમ થડીને મોલવા લાગે) હું તંજુને આગુલ કરાને મુકમકે તમે કોણુ છોએ તે મહેને ન લાવો.

મેગાનો—હું હવે તમે જુલિય કપથી વાત કરોએ વાચતે હું તમેને કેહું કે હું કપતાન વાન શટેનબરગને અરને ખાતરીઆના પાદશાહને એડી કામપ ધાઈમ.

અરનેશટ—પોતાના અનશાએ “ધુલ તાહરે મોહડે પડે તેવી.”

બેંગાનો—પણ મેં તમારો વીશવાય કરીને ત્રાડ નામ કહીંકે વાશતે હવે તમે પોતાનું નામ અને કહેવો અને જ છાવો કે તમે આમ્ને પાછાહી તંજુમાં કેમ આવીઆછો.

અરનેશટ—(હીમત કરી બોલેઆ) હું શ્રી બાલેરીઆ નો પાછાહા પોતે છેલ્લે અને ત્રાહરી ચરણ થઈ તેથી હું હીંચ્યાં આવીઆમ્ને અને તાજુબછે જે તું મહને આમ્ને વેલા એ લખતો નથી.

બેંગાનો—(પોતાના શુદ્ધમદીએ બેશી મોલવાલાઓ કે) એ નહાપનાહ તમે મહને ત્રાડ કરો. પણ આમ્ને બાગ માં આમ્ને રતે હું ફરતો હતા. તે વેલા બાગના પાછાશો દર વાન્ને ઉગારો નેપો. મહને ધાશની લાગી કે રખેને ત મો નામદારને કાંઈ નુકશાન કરવાનો દરો ફટકો થતો હો એ તેથી હું આમ્ને તંજુમાં મોહીને વાશતે આલેઆ. તંજુની હું મેવડી કુચી રાખુ છું એમ તમે શાહેબને ખબરછે.

અરનેશટ—અરે કમ ચમન પણ તે ત પાછાશો દરવાને બંધ દીધાચકે?

બેંગાનો—નહી શાહેબ મેં તે જખનો તેમ ઉં ગાહો રહેવા વીધાય.

અરનેશટ—વારૂ તારે માહરા વધાર ચેવક તું હવડાં બાહરે જ કેમકે હું એકલાતુની હીઆ રાહા નેહંચ. તે અને મહવાને આવનારછે.

બેંગાનો—તમે નહાપનાહની તરફથી એક ઇશારો હુકમ બરોબરછે. હું બાહરે જાઉંચ અને ઇશવર પાસે કુલા માંજુથ કે તમેઆમે જે કામ ધારીલે હોઆમે તેમાં કવે પાનો.

એ મેંગાનો દર ધમ્મે અને તે કોણ હતા તે વીધે અરનેશટ વીચાર કરે એટલાં તંજુનો દરવાને હલવે રહીને ઉ ગાહીને બારનેશ આના વાત ગરહનખરગ અંદર આવી. અરનેશટના મોહડાં પર પેલું મીનતુ મોહું હતું તેથી તે ને પાછાહા ચમલ તુરત સુકામદીએ તે તેની આગલ પડી ગઈ

અરનેશટ—(પાછાહાહની ધપતો હલક કાહડીને બોલેઆ) ઉઠ એ નાનની ઉઠ ! તાહરે તાહરી આગલ શુદ્ધમદીએ મેયડુંપરેય વાશતે તું ઉઠ !

ખાના—તમે! નેહાંપનાહ પાછાહાહની શયલી ઇમા નેતારીથી મહને હેવો વચન આપો કે હું જે કાંઈ બોલું તે ત મો મહને ત્રાડ કરશે તાહાં મુશીહું ઉભી થનાર નથી.

અરનેશટ તેહને ઉઠાડવાને રેકો આપી મોલઆ કે “હું ચણ મુશીધી તમેને તે ત્રાડી બખમુચ.”

ખાના—વારૂ તારે શાબલોકે હું તમારી મેહરબાની વીધે મોએઆ મેવકાઈ કરૂંચ. તમે નહાપનાહ ગઈ રાતરે અને ધણ માન આપીઈ અને હેવી મોહીરી ઉમેરી બતાવીકે તમારી પરજનુ આદમી તેથી લોભાઈ નઆ વીના રહે નહી. અલબતા હુંથી તે વખતે લોભાઈ અને તમારી વાત શાંભલી. મહને મુશી ઉપલ. પણ તે વખતે મોહી થલ ત્રાહરી ભુલ થઈ. નાચના યેનને વખત તમેઆમે અને કહી ઉકે તમે અને આલેવોચ અને આન રાતે મેં તમેને મલ વાને કણલાત આપી તે ઉપરથી કદમને હેવું દેખાઈલે હશે કે હું તમેને પણ આહુંછું. પણ હું જે ખરી વાતછે તે ત મોને કહેવું કે ત્રાહરું દીલ બીજ પર વલગેલુછે. હું પાદ શાહેબ નહી પણ પરજના એક આદમીને આહુંચ અને ત્રા હરાં શયલા છગરથી હું તેનીપર ફીલ ઉઠે.

અરનેશટ—મું હું પાછાહાનોમી કોઈ હરીફછેકે? તે તુ નામ મહને તુરત કહે.

ખાના—તમે જે કણલાત આપો કે તેને તમે ક મુ કુખ રેવો નહી તો હું તેતુ નામ તમેને કહું.

અરનેશટ—હવડાંની ચરખી બારીક બાબદમાં હું કશી કણલાત આપવાનો નથી.

ખાના—વારૂ તારે ગમે તે થામે તોમી હું ત્રાહશ વાહલાતુ નામ તમેને કહેનાર નથી.

અરનેશટ—(ધાચતી આપીને) ને હું તુને કહેવું કે તે આદમીનો એઆલ તું પડતો મેલ અને ત્રાહરી ચરણ સખ નહીતોકે તુને ચારો ફેન મલનાર નથી. કેમ હજીર તેની પરજ દીલ રાખેચકે મોલ.

ખાના—હું તેને અને એખલા તેનેજ માહુંચ. તેની ચારી વાત થાએકે ત્રાહી, તે શાને હોઆમે કે મારો, મુશી હો એ કે ગમગીન, તર્વગર કે ગરીબ, માન પાંચેલો થાએ કે મેહો રમત થાએ, પણ હું એકલા તેનેજ આહવાની. ત્રાહશ થત ઇમા નથી મેં તેને ત્રાહરો હાથ આપીઆમ્ને અને તે હાથની શામે ત્રાહરું દીલબી તેને હવાલે દીધુંચ. વાશતે હું ચલો તેની ઉઠ.

અરનેશટ—(પોતાના મોહરા પરથી પેલું મીનતુ મોહોડુ કાહડી નાખી મોહમત બરેલી રીતે મોલેઆ) એ પેઆરી આ ના નેથી તારેઆમે પણ છુપી તપાસ કરી મેં તુને નેતારથી આપોચ તે હું અને ત્રાડ કરશે. ?

ખાના—એક થલ સુક કરી મેં લોભની વાત શાંભલી ને તમે અને ત્રાડ કરશે!

અરનેશટ— મોહી ખુશીથી અને ખુશી રીતે ! પણ કહ્યો કે હવે આપણાં લગણ કાહરે કરીએ. ૧”

“આન રતે !” કરીને કોઈ તેઓની પડોશના મોલીઈ. અને ખાલીઆનો પાદશાહ પોતે તેઓની આગલ ઉભેલો તેઓએ જોયો. તેણે હજુર શુધી એડીકામપનાન મોરણ કે પેહરેલો હતો અને આગલી રાતે કીરમજી પરદા તલે જ રાધને તેણે જોયો અને બંધે જણાવી વાતો ચાલવી હતી નથી આ એ વેલા તે હાજર થયો હતો. તે પેલાં અચરત થતા નોડાને કહેવા લાગે કે “આન રાતેજ તમારાં લગણ કરીએ. દે વલખા રોશની કરાવેલી છે પાદરી નેકા બાધવાને ખોટી છે શા નગને વાશતે મીનલશનાં લોકોને બોલાવેલાં છે. લગનની ને આકૃત તાજાંબારે પાહણા તમેને થની થનીઆની કરી આપવાને દરવાહા થઈ નવાને ખોટી છે. ખાહરી દે વીડવા છે ને આન રીને ને ખુશાલી ઉપનયન તે શદ ખુ શાલ છરેગાનીની શરૂઆત થાએ.”

એ લગનથી ચરવે જણાને કોટલી ખુશી અને અચર તી ઉપજી હોય તેનું વરણ લખવા કરતા તેનો લીચાર વધારે શારી પડે થઈ શકે. એ પરમાઈ આ કુનીઆના દરમે આન આલમીની છાદમીના કોઈ વાર હેવા બનાવ બનેચકે તેનું બઆન કોઈની લખનારની કલમ તથા મીતાસાની પીછી થી બરોબર થઈ શકતું નથી. (રે હે)

ખલુન—(હવાઈ પાહન.)

ને હવા આપણ હર પડે લીટમેચ તેના એક શુધ હે ગોડ ને તેના કરતાં હલકા વનનના પદારથને તે ઉપર થોળા વી અથવા ઉચકી રાખે તથા પોતાના કરતા વધારે વનન ના પદારથનો મોજે બાજે હલકા કરે છે એ લીધેના કાએ સે થનો ચોટલે છે તે કોઈની બી ઉતાવટે ચમન પડી શકશે તે એમ છે ને—

૧ જું હવામાં હરેક પદારથ થઈ જોએતો તે નજોથી પદારથનાં કર્તા નેટલી હવા ખીણતી અથવા દુર થવાની. તે પદારથ હવા કરતાં વનનના હલકા હોએ તો એ પર માણે દુર થતી હવાનું નેટલું વનન તેટલા વનનના નેરે ક રી પદારથ ઉપર ઉચકાવાનું નેમ કે એક શમચોરશ દુર કરની કોઈ વચનું હવામા થરી હોએ તો તે વચનુંની જગાએ થી તેટલી હવા દુર થવાની અને એક શમચોરશ દુર

હવાનું નેટલું વનન તેટલાં વનનના નેરથી તે પદારથ ઉપર ઉચકાઈ અથવા થોળી હેવાનું

૨ જું હવાના કરતાં હરેક ભારી પદારથ હવામા પડે ઉતો તેના કદ માફક નેટલી હવા ખીણતી અથવા દુર થાએ તેટલી હવાના વનન નેટલો થારો પેલા પદારથના ભારમા થી થવાના. એટલે હવામાં હેવી વચનું પડી હોએ કે એક ૨ તલ હવા તેથી ખીણતી થાએતો તે પદારથના ભાર એક ૨૦ વ થરી જાએ.

હવા પોતાના કરતાં હલકી વચનુંને ઉપર કેમ ઉચકે છે તે આપણને દર રોજ તહરેવાર રીતે દેખાએ છે. નેમ કે બાફ અને ધુમારાનું ઉત્પન્ન નવું, વાદળનું હવાપર થોળી રહે વું, પપ્પાશીનું ઉડવું, ધતીઆથી ઓકરાઓના પતંગો તથા શા છતાં ફરોડા અને બલુન એટલે હવાના વાહન એન કારણ થી હવામા ઉત્પન્ન ઉડેચ અને થોળી રહેચ.

એ પરમાણે પોતાની નેડેની વચનુંને ઉચકી રાખવા નો હવાનો શુધ નેમ નેમ આપણે ઉત્પન્ન નહિએ તેમ તે જ કમતર થાએ છે તેનું કારણ એમકે હેકા કરતાં ઉત્પન્ન ભાગની હવા વધારે પાતલી હોએ છે અને હવા નેમ વધારે ઘારી તેમ તેહનું વનન વધારે તેમજ હરેક વચનુંને ઉચકી અથવા થોળાવી રાખવાની તેની શક્તી પણ વધારે. આપણે ને જમીનથી થોડાએક માઈલ ઉત્પન્ન નહિએતો હવા એટલી પાતલી છે કે એક અણુક વનનની ને વચનું જમીન ની શપાતોની નજીકની હવામાં ધરવાથી ઉચકાઈને ઉપર નતી હોએ તે વચનું તેટલી ઉત્પન્નતાની હવામા ધરવાથી એ ર થોડો નીચે પડશે

આએ પરથીપર તહરેવાર કારણોથી જુદી જુદી વચનુંને રેકાર થાએ છે તે વેલા કેટલીએક “ગાશ” અથવા હવાએ નીકળે છે તેઓ જમીનની શપાતોની નજીકની શપાતરણ હવાના કરતા હલકી હોએચ. તે શખબને લીધે તે “ગાશ” જમીનની શપાતી નજીકની ભારી હવાના નેર થી ઉચકાઈને ઉચની જાએ છે અને હવા જાહા એટલી પાતલી હોએકે તાહા તેનું વનન અને તે “ગાશ” નું વ નન બરોબર થાએ તાહા તે ગાશ છતપા રહે છે એ કાએદા ઉપરથી બહુના બનાવવામાં આવેઆચ

વારનીચ અથવા રોગાન નેરેલા રેશમની એક મોહા રી કોથલી આએ બીના શામે આપેતા મકશામાં દેખાડવા ઝુનજ બનાવવામા આવેચ. તેનું કદ એટલું મોટું બનાવે શ કે જાહા તે હોએ તે નજોએથી દુર થતી હવાના વનન અ

ને તે રેશમી કાપડ તથા બીજા શરતજનના વસ્ત્ર વચેનો ફરક એટલો બધો થાય છે કે તેને ભેરે ઠરીને તે શયણ હવે માં કેટલીએક ઉત્તરમાં શુધી ઉત્તરમાં. આગલા વખતમાં અણુન બનાવના હતા તે હવડાં કરતાં કાંઈક જુદી જ રીતથી હતું. આગલા વખતમાં એ પરમાણુ મોહાદી કોયરી બનાવી તેની નીચે બતી મથવા બલતું કતીર ટાંગી તેમાંની હવા ગરમીથી પાતલી કરી નાખતા એટલે તે પાતલી હવા ભરેલું અણુન આશ પાસની ધારી હવાથી હલકું પડવાને લીધે હરેક બીજા હલકી વચનુની આકૃષ્ટ હવામાં ઉતરે છે પણ એ જોખમ અને યુગલેલાત ભરેલી રીતને દેહાણુ પાછા લખી બીજા રીત અમલમાં આવી તે એમકે અણુન મથવા રેશમી કોયરીને હાઈડ્રોજન ગાસથી ભરવા લાગ્યા, જે ગાસ અતી ઘની હલકી છે. પાછાથી હાઈડ્રોજનને બદલે “ કાર્બુરેટેડ હાઈડ્રોજન ” વાપરવા લાગ્યા

એ છેલ્લી હવા હાઈડ્રોજન જેટલી હલકી નથી તો બીજી તે વધારે શેલુકી થઈ આવે છે એન કાર્બુરેટેડ હાઈડ્રોજન નથી શેલુકી ગાસ લાઈટ નામની રેશમી કરે છે મધ્યમ્ય ગાસ અને હલકી “ ગાસ ” થી અણુન ભરી કંડે હોયે તો હવાના અણુનના વળન પરમાણુ શેરે લવડાંક નિયંત્ર રહે છે એટલે અણુનના વળન લવડાંકનું હોયે તો તે જેટલી જોએ શેર માં શકે તેટલી જોએ એક શેર ભાર હવા રહી શકે શેર ગવામાં આવેલ તેનું વળન અણુનના નિયંત્ર હોયે એક શેર ભાર હવા જેટલી જોએ શેરી શકે તેટલી જોએ પેલું પારો ર વળનનું અણુન તથા તેમાંના શામન યેરેય વાચતે તે અણુન ઉપર ઉડતાં તરણ પાયેરના નેરથી હવામાં ઉત્તરમાં. એ પરમાણુ અણુન બનાવનાર વીચાર શપેકે કે તેનું વળન તેમાં મેશનારા આદર્શમાં શાયે કેટલું થયે, પછી તે વળનનું જો તે મોહું બનાવે અને ચોરશ કુટની જનતરી કરે થી તેને માલમ પડેય કે તેના જેટલી હવાનાં વળનમાં, અને અણુનના તથા તેને લગતા શામન તથા મેશનારા માલુસના વળનમાં જેટલો ફરક તેટલો ફરક જેટલા વળનના જે રથી તે અણુન ઉત્તર નવાનું.

એ અણુનની આકૃષ્ટ હવામાં યુગાકરી કરવાની પેહલા મોહી મોહી આશા રાખવાનું આવી હતી પણ પચાસ કરતાં વધારે વરશના અણુન ઉપરથી એ અપ્રત્યા શકલીએડી રેવી પડે છે અને હેવી શારીરીતે બનાવેલું અણુન બહારે હવામાં ઉડેય તાહરે તેમાં યુગાકરી કરવાની અતીત આશા રાખી શકેલી નહીં કેમકે ઘણી ખરી વેલા નીચે જણાવેલી હરકતો નરે છે

હી નાખવી નેમકે નહીં તો એ અણુન કાટી જાયે ધણી વેલા તે કપડું તથા બીજા શરતજન વાઢલન પાછી તથા હવાના બાક શોયીને ભારી થાયે છે નથી નહાવના પપર, રેતીની કોયરી, છતીઆરી નીચેની જોડીમાંથી નાખી રેવી પડે છે, અને બહારે પાછી ગરમી પડીને તે પાછી તથા બાકને યુગાકરી અણુનને હલકું કરેય તાહરે શમતોલ વળન રાખવાને પપર મથવા રેતી ભરવાના કોઈ ઇલાન બનતા નથી તેથી અણુન નેરથી ઉપર જાયે છે અને જેમ જેમ તે ઉપર જાયે છે તેમ તેમ માહેલી ગાસ વધારે પથાર પામે છે તેથી અણુન શરવાની ધાયતીને લીધે ઘોડી ગાયને બાહે ર કાહડતી પડે છે. એ પરમાણુના ફેરફાર વારે વાર થવાથી અણુનના યુગાકરી કરવાની મોઢવજ ને જોખમીની શપાડી પર કરી હોયે તે શયલી ઘોડાવારના નહીં શરખી યદ જાયે છે અને હવાના યુગાકરને કોઈ વાર જોખમીપર અને કે ઇવાર ચતુરના પોતાના કદંગા વાહણુ શાયે નીચે ઉતરણું પડે છે. કેટલીએક વખત શનમેગ હેવો બનેયકે કોડોએક વખત અણુનના ઘણી શારી પડે યુગાકરી યદ શકેય અને તે વેલા તેમાં મેશનારના છવને ઘનેાન આનુઢ થાયેય કેમકે અણુનમાંથી નીચે કુનીઆ જેટલી રક્ષીઆમની લાયેય તે કરતા વધારે શરશ બીજું કાઈ લાગતું નથી અને બીજા શયલા દેખાતો શાયે શુરીઅનું પરતી બી બ હેલવા ભાગમાં એણુ પડે છે કે જોડે આજિહુમ બીજા શુરન દેખાયે છે. હેવી મળે જોખવવાની આશા રાખનાર કોઈ વેલા ઉપર જણાવેલા શરખા કંટાલા આદર્શ નીચે આવે છે અને કોઈ વાર માકા બાયેને અણુન ને કાટીયે તો તે યુગાકરી કરનારને જન શલમત રહેવો યુગલેલ પડે છે.

દશ કુપીઆ દશ હજારને પાઈ ગીઆ.

આનંદ ઘોડાએક વરશની વાત ઉપર એક છુટો પત્રથી હમારો કુટુંબમાં આવતો હતો જેને હમે “ નશરવાન છ

આખા ” ને નામે કરી ઝોલખતા હતાં નશરવાનજી આ રા શાહાદથી વધારે ઉમરનાં, કદમાં પાતલાં, અને મોઢાંડાં ઉપર શારી રૂબની રાખતા હતા. તેવણના પોશાક ઘણા શાદો પણ ગદાઈ ભરેલા હતા. એ પુરો થઈ પંચ વરસ પરદેશ દાહાડીમાં હતાં, તેવણ પછીશાધી તથા ફરનંદથી તથા તંરેશાતીથી શુધી હતા. તેવણના મોઢા રંગારથી શાદ દેખાઈ આવતું હતું કે તેવણે પોતાના જીવાનીના વખતમાં ઘણી હેનગારી બોગવી હતી. બલખશાહના, શારી શીખામજી દેવામાં, અને શુદેહનો વધારો આહવાનાં કામના, નશરવાનજી જેવેલા ચોડાન શખ શો થાઈ નયો. તેવણે ઘણાએક કુરંગેચાથી ખાદો ખાદેના કણ્યાથી નીપજતી પંચાબી દુર કીધી હતી, અને ઘણાએક બેશખન લોકોને આપપુરી તથા કરનથી બચાવ કરેલા હતા એ શખશની જીભાનથી પાંચ વાત ચાંબલીઆથી શરવે કોઈને પાચ નથીહત મલતી, હતી, અને બાંધું તેવણ ને ઝોલખાંન હતી તાહા તેવણે પોતાની શાદેશાધી જેમ મોઢાશાએથી ખાન મેલવીઈ હતું તેમજ પોતાના ત્રીઠા શવ બાવથી નાધશાએના પેચાર હાથલ કીધા હતા.

આએ બાબતને અહાલે જે હુમોએ શબરો રાંકીઆમ કે “ દશ રૂપીઆ દશ હજારને ખાઈ ગીઆ ” તે વાત હુમોએ એ નેકબખત અરદને મોઢાંડેથી શાલેલેલી હતી, અને એ વાતના જે હીચાબને આંકો આવીએમ તે આંક હો એ ધણીના સુરા દશતખતથી લખેલા શારાં ભાએએ આ ન શુધી હખાસ હાતમઃ શાંઅત રહેએછે. પણ નશરવાનજી આખાની એ વાત શરૂ કરીએ તે આગમન તેવણના બહુખાશની યોડીએક બીના જે એ વાતની બરોબરની નથી અત ભરેલીએ તે જાહેર કરવાને હુમો નરૂ જાણીએમ.

નશરવાનજી આખાના આં બાપ શુરતમાં રહેતાં હતાં, તાહાંથી તેવણ પોતાના ઘેર ચંબંધી કાંઈ કરેયને લીધે અને જીવાનીની હુલકાધથી ૧૭ વરશની વખેમાં યુખન નીકલી આવીઆ હતા, અને યુખાધી એક વાંહાણ જેતરત અપરાખ ખાતે ઉપડતાર હતું તેના યોડીએક નોલ આપીને મહડીએ દા હતા નશરવાજી એ રીતે રીયાના આરીઆ નીકલી ગએઆ તે વેલાએ તેવણ પાશે પોતાનાં દપડાં તથા આયરે ૧૬ રૂપીઆની કીમતની શુનાંની ઘેએ લીટી અને ૧૧) રૂપીઆ રોકડા એ શવાએ બીજ કાંઈ પુંડ હતી નહી, અને વાંહાણમાં ખોરાકને શારૂ પડેલા અને ખજુર એવતરોએ બીજું કાંઈ તેવણે લીધું નહી.

વાંહાંજી અતરેથી નવા માગેરનું ખેંદર કીધું હતું, તાહાંથી એક વાણીએ ઉતાર અપરાખ નવા શારૂ મરડીએ હતા, કે જેહી શાયે નશરવાનજીને ઝોલખાણ થાઈ હતી નશરવાનજીએ વાત ચીતમ પોતાનો શગેલો દેવાલ તે વાણીએને કહેએ હતા, અને તે બીચારો નશરવાનજી દરતાં વધારે તવગર હતા નહી, તોપણ તેણે પોતાથી જેહલી બની ચકે તેહલી તેવણને મદદ કરવાની કહ્યલાત આપી હતી અપરાખના વાંહાણ આવીઆ પછી વાંહીએ જે તાંહા ફરેલા હતા તેણે નશરવાનજીને પોતાની શાયે કીનારે ઉતારીએ, અને એક પારશીની વેલાતી શાખાન વેચવાની દુકાનમાં લઈ ગએએ, અને કહી કે “ તમારો એક જાતભાઈ વાખાનો ખારેલો મુંબઈથી આલેલોએ તેહને તમે આયરો આપો.” પરદેશના ભરતોશતીએ પોતાના જાતભાઈએની કહેલી શારી રીતે બરદાશત લીએમ, તથા મદદ કરેમ, તે શરવે કોઈને શો શનજી, અને તેમ યુખ એ પારશી દુકાનદારોએ નશરવાનજીને પોતાના યુકામ ઉપર ઉતારો તથા ખાંતું પીછું તરત આપી, અને શાહાંનને શમે નીરાંતની વખતે તેએ નશરવાનજીની શંગલી હકીકત તથા કુદંબની પીઠાણથી વાંકેક થાએ આ. એ દાહાડે એક બીજી પારશી જે અપરાખના કોઈ શરકારી અંગલદારને તાંહાં “ જતલર ” ની માકરી કરતા હતા તે પણ તાંહાં નજવા આવીએ, તેહનાં રીવમાં નશરવાનજીની વાત શાંબલીઆથી ઘણી દએઆ પેદા થાઈ, તેથી પોતાના ઘણીને તાંહાં માકરની કાંઈ ખાલી નજો હતી તે કેહાણે રાખવાનેશાર તેમ રાતના નશરવાનજીને તે પોતાની શાયે લઈ ગએએ.

નશરવાનજી આખા હુમોને કહેતા હતા કે એ આ કરીમાં તેહનો સુચારો રૂઠો નો કરેલા હતા અને માકરી કીચખના મણી હલકી હતી, તેથી તેવણને ઘણી વખતે રડતું આવીઈ હતું, અને જે નાદાનીથી તેવણે પોતાનું વતન છોડી કે તે બાએ ઘણો પયતાયો કરવો પડતા હતા. માકરી કરવાની નશરવાનજીની સુતલક અજી હતી નહી, તેથી તેવણ પોતાની તરફથી કાંઈ વેપાર કરવાની શોખમાં ફરતા હતા, અને તે શોખ ચંબંધી જીન દાહાડાંમાં તેવણને એક તક મળી આવી હતી તે એકે જે ઉરેપીઅન અખલારાને તાંહા નશરવાનજી માકરી કરતા હતા તેહનું દરીઆને ચાર જે અપરાખની આયરે આડ દાહાડાના રચતા ઉર અખરી પટણ નામનું એક બંદરો તાંહા નજું થીડી, તેણે પોતાની શાયે પારશી જતલર તથા નશરવાનજીને ઘણું નવાનો કરાવ

હીને. એ દસવ જોડેના નહીં થાએએ તેડેવાન નશરવાન
છ પોતાની તરફથી થોડેએક પંથે શોધી કાઢવાની પેરવી
માં ફરેઆ, અને ઘણેએક લોકોથી પુછ પરછ કરીને મછલી
પટણના બરના માસની લીગતથી વાકેફ થાએએ. પછી,
પોતાના પારથી રોશત પાછેથી ૫૦) રૂપીઆ ઉછીના લીધા
અને પોતાની શુંનાની અંગોઠી નેખી નાખી, તથા પોતાની
પાછેના તથા પગારના જીવ રૂપીઆ એકેકર કરીને આશરે ૧૦૦)
રૂપીઆની પ્રીતતના લેવાતી કાચના દાંતા ને ગરીબ લોકો
પોતાના જોડેઆન દાખલ પેડેરેય તેડેના એક ભથ્થે ખરી
દ દીધે, અને તે પોતાની શાથે મછલીપટણ લઈ ગએએ
મછલીપટણ ગીઆ પછી નશરવાનન આખાને પોતાના
દાંતાના લેવાણમાં તેવણના કહેઆ પશખે રૂપીઆનો ચો
હોડ રૂપીઆ ઉપજાએ હતા, તેથી તેવણને વેપાર કરવાની વ.
ધારે ઉલટ ધાઈ હતી. જેમારે તેવણને પછી મછલીપટણ
થી પાછો મધરાજ ખાતે આવીએ તેમારે નશરવાનન તેડે
ની શાથે પાછા ગીઆ નહી, પણ પોતે મછલીપટણમા જ ર
હેઆ, અને પોતાના રોશત પારથી “બતલર” શાથે ભગ
નો મંદોજાત કરીને મધરાજથી માલ મંગાવના દસવ દીધે
તે સુખ કેટલાએક વરસ શુધી એ પારથી બતલર લવીએ
તાંહા ટુલકી નશરવાનનને તેડેની શાથેના વેરેવાર ચાલુ રહે
એ—તેડેના શુનરવા બાદ નશરવાનન પોતાને હીશામેધે
કરવા લાગા, એ રીતે નશરવાનન આખાએ ૧૩ વરસ મછ
લીપટણમાં શુનરેઆ હતા તેવણ પોતાની મેડેનત અને કશ
૨ વીથે હેવી વાત કરતા હતા, કે તેવણને પોતાના વેપારમા
ખાતરે ૮ થી ૧૦ રૂપીઆ શુધીના દર મહીને નસે હતા, તે
અંથી વરસ દાહાડે ખાતરે ૩૦ થી તે ૩૫ રૂપીઆ તેવણ ખ
રચતા હતા અને ખાટીનું જાલવી રાખતા હતા. એટલી જી
વ રકમ પણ પેદા કરવાને શાઈ તેવણને મછલીપટણથી આ
શપાશના ગામડાએમાં બઝકુપડનું હતું, તે વખતે કોઈ શ
મે એક ધૂઆ મેએ દીવશ તકન ઓરાક વગર તેવણ કાહા
ડતા હતા, અને એકવાર મોરોના હાતથી હુડાએઆ પણ હ
તા હેવી રીતે ૧૩ વરસ મછલીપટણ મહેલેઆરીના કાહા
ડીઆ બાદ નશરવાનન પાછે થોડીએક પુંછ એકડી ધાઈ હ
તી, અને તે થમે તેવને પોતાના વેપાર વધારવાની પણ ઉમેદ
દીધી હતી, તેથી તેવણ મધરાજ તથા મછલીપટણનું કેટલુંએ
ક કાપડ લઈને કલકતે ગએઆ હતા, તાહા તેવણે શારે ન
ફેં નેલવીએ, પછી પાછા મછલીપટણ આવીઆ હતા. બી
જે વરસ એન રીનનું કાપડ લઈને તેવણ કલકતેથી બનારસ

શુધી પરચુટણ ખાલ લેવતા ગીઆ હતા, અને તરીકે વરસે
પોતાના કાપડના ભથ્થે જોવાલીઆર શુધી ખપાવીએ હતા.
એ રીતે તેવણે મછલીપટણ અને કોઈવાર મધરાજથી કલકતે
ધાઈને તાહાંથી બનારસ અને જોવાલીઆર શુધી બઝકના લે
પારી દાખલ ૧૮ યુગાફરી કરી હતી. તે શંગલા વખતમાં
પોતાની હેશીઆરી અને કશરના ખરચથી એ પુરશે શારી
પેટે દરવ મેલવીઈ હતું. જઈકી નનદીક આવી તેથી નશરવા
નન આખા સુંબઈ આવીઆ, અને પોતાને દીન્યેર, વાડી,
મછકા, છતીઆદી, લઈને રહેઆ હતા, અને પોતાની આશ
રાફી અને પુથ ગીઆથી ઘણે કેકાણે રોવાતી મેલવી હતી.

આએ આવતને જ મહાનું આપેલું છે તે વાત નશરવા
નનએ પોતે કલકતા મહે જાણેતી હોયને કહી શંભવાવી હ
તી અને તે ઉપરથી તેવણ હમાશ કુટબના માણસોને તથા
બીજાએને કેટલીએક નશીઆત રેતા હતા. એ વાત એજ
છે કે કલકતા મહે રાહપાનાથ નામનો એક બંગાલી શખશ
કાપડના વેપાર કરતા હતાં, તે થોડીએક પુંછ ધરાવતા હતા,
અને તેડેને ઘેરે મેએ છોકરા હતા—તેમાં વડા, છોકરાનું
નામ રાજકીશોર કરીને હતું અને બીજાનું નામ જોવાનાથ
હતું. રાજકીશોર ઘણે બંધા અને ચમજી છોકરા હતા—
પણ જોવાનાથ લખતુરવાસો અને હુલડ હતા, જેમારે શ
હુધાનાથનો તરવાનો વખત નનદીક આવીએ તેમારે
તેણે નેપ્પક ઠે ને તે પોતાના નાપલા દીકરા જોવાનાથને કાં
ઈ પુછ આપ્યે તો તે જીવ દાહાડામા ઉડાવી ખરાબ કરેઆ
વના રેહ્યે નહી—હેનું ધારીને તે પોતાનાં વરીઆ
ત નામમાં હેનું લખી ગીઆ કે તેડેની પુછમાંથી
(૧૦૦૦૦) દસહુન્નર રૂપીઆ જીદા થાડીને રાજકીશોરે
પોતાને તાહાં જમે પાડવા, અને તેડેની ઉપનના
દર મહીને રૂ ૫૦) જોવાનાથ છવે તાહાં શુધી તેડેને
આપવા, પછી તેડેનાં બચાએને વેડેથી આપવા—પણ
એ ઉપસંત રાજકીશોરની નનરજો ને દરૂશત આવે તો નાહું
જોવાનાથને બધું આપી રેવું. એ લખત સુખ કેટલાએક
મહીના શુધી રાજકીશોરે પોતાના ભાઈને દર મહીને રૂ ૫૦)
નો યુગારે આપીએ હતા, પણ તેમાં બીજારો ઉડાઈ જો
વાનાથનો ખરચ પુરો પડીએતો નહી, તેથી તેણે પોતાના
આપના કેટલાએક જીના રોશતોને વચમ નાખીને પોતાના
થોડા લવાજમા વીથે ફરીઆદ કરી, અને અંતે ઘણી
મેડેનતે પોતાના દરમાએઆશ રૂ ૧૦) નો વધારો ક
રાવીને દર માંચે રૂ ૬૦) રેતા કીધા, અને તે આપે પોતાના

તહી. રૂશીઆનો યુગ્મક એટલો મોટોરો છે તથા તે યુગ્મક તા રાજ્યોએ તેની હદમાં વધારો કરવાને શબ્દી પરકારે હેવી કોશી કીધી છે ને તેથી રૂશીઆ શરવે લોકોમાં પર ખીઆત થઈ. તે રેશને લગતી કેટલીએક બીના અત રે યુખતેશરમાં પરગટ કરીય તે કોઈને બી ના પશક થયે ન હી હેવી આશા છે.

રૂશીઆનાં રાજ્ય એશીઆ તથા ઇઉરોપ અને અમેરીકાના પંડોના ધણેએક ભાગ પેરેસો છે. તે શબ્દા નો વીચતાર ૮૦૦૦૦૦૦ થીતે ૯૦૦૦૦૦૦ ચોરસ માઇલ ની વચે કેટલાકા આવીએમ. તેમાં શક્યથી સુખીઅ ભા ગ ઇશિપખંડનો છે. રૂશીઆની હકુમતને તામેનો યુગ્મક ત હરેવાર છે એટલે કેટલીએક નજો તદન વેરાન અને કેટલીએક નજો ધણે ક્ષ દરપછે. તે યુગ્મકમાં શબ્દી કુનીઆની હવા છે અને શબ્દી પરકારનુ જાહડ પાણ શાએય. કોઈ નજો હેવી છે કે જાહ બરફ કપી પીગલતો નથી અને આદ બીની શયીતો હેવાન શરખી રહેય, કોઈ ભાગ હવા છે કે જાહ લીસીતરી અને ફલદરૂપ પછું રાજ કરેય અને આદ બી પુર એકાદર અને છુપીમાંના શાએય કોઈ દેકાણે પથર શવાએ બીજું કાંઈ અલતુ નથી પણ બીજી નજોએ ભાત ભા તનુ ધાતુ અને ખટોરી ઇતીઆદી પુશકલ અંશે છે.

એ યુગ્મકમાં પાહડો અને નદીએ ઘણું છે, પાહડો ની લંબાઈ એકે ઘણા માઇલ થુપી હોએય તોબી તેઓ જા હજા ઉનયા નથી નદીએ ઘણી મોહટી છે તેમાં સુખી અ દશ છે. તે એ રેશની આબાદાની વધારવામાં ઘણી કા મતી છે કેટલીએકતો વેપારના કામ શાફ બેરી રાકાએ છે. એ યુગ્મકને કેટલીએક તરફથી શયુદ્ધ લાગેલો છે, તેજા આલટી ક તથા કાસો એ મે શયુદ્ધ વેપારના કામ શાફ ઘણા અગ તના છે. એ શયુદ્ધની ખારફતે તથા જમીનને ખારજે ખાર કા રેશ શાયે રૂશીઆનો મોહટો વેપાર ચલાવે છે. નવેઅમ ર મહીનાની આખેરોથી તે એપરેલ મહીનાની શુરૂઆત થુ પી પાણી અપાઇ જવાને લીધે આલટીક શયુદ્ધનો વેપાર અં ૫ માઇ પડેય તોબી બીજા ખારજે અને જમીનની રાહ ધન થો માઇ રહેય એ વેપાર ચીન, ઇરાણ, ઇંગલંડ, ફ્રાન્સ, અમેરીકા, અને શુપરેલી કુનીઆના બીજા ચોથા યુગ્મકો શાયે ચાલેય. એ રેશની વેપાર લાએક સુખીઅ જાણના પાક નીચે લખાવવા પરમો છે.

એ યુગ્મકમાં અપ યાએ તે કરતા ઘણે વધારે જમના લ પાડેય તેથી અનાજનો અને સુખીઅ કરી નવને મેં

હટો જો આહરના રેશવરો ખાતે હર વરશ નીકાશ કર વામાં આવેય. કમણુ દયા તરફ અને સુખીઅ કરી અ કરેન પચાતમાં ઘઉંના પાક શારો યાએય કુગરની ઉનથી જમીનપર વરફ પુશકલ પડેય.

કેટલીએક જગોએ મકાઈ પાકવવામાં આવેય. રાન તથા કાચે ઇશિપના હરેક બીજાં રેશ કરતા રૂશીઆના વર્ષા રે શાએય. અકરેન પચાતમાં તથાકુ પાકવી આશાપાશ ના યુગ્મકમાં મોકલવામાં આવેય. અલથી વ્યને બીજાં અ જ પછુ પુશકલ યાએય એ રેશના મોહટા જંગલો રૂશીઆ ની શરકારની પેદાશનુ એક મોહટું યુગ છે. તેમાંથી ઇમારતો તથા વાહણ બાધવાના અને બાલવાના લાકડા, તાર, દામર, મોટાગ, ઇતીઆદી પારકા રેશ ખાતે પુશકલ જાએય મોહ બી તાહ ઘણુ યાએય અને તે જુદી જુદી જાતના હોએય જલદ, ગાએ, મોપાંબી પુશકલ યાએય. તેમના મામડાં વ્યને મરખી રૂશીઆનોતો મોહટો વેપાર છે. મેલ પુશકલ યાએય તેમજ બકરાંબી એટલાં ઉપાઈ જાએય કે ઇશિપના બીજા કો ઇ રેશમાં તેમ નથી, ઘણે દેકાણે કુકર પાલવામાં આવેય ઉટની પેદાગ ઘણું છે મરખાં, બતકા અને હાશખી પુશકલ યા એય. જંગલી જાણુવરો જિવાંકે રીંછ, વઝ, કોલા, નોલીઆ અ નેતહરેવાર બીજાં જાનવરો જિમનો તેઓના આમડા શાફ શોકાર કીધામાં આવેય તે અજુર છે એશીઆ ખંડના ઉપેલા ભાગો ની બીની નજોએ તથા શયુદ્ધના મગર માહીઅને બીજી પુશક લખાઈથી મહેય, કે જેમને તેલ કાહડવાશાફ ખારવામાં આવેય ઇજિપ્ત અને બીજા પાહડોમાંથી શુનુ, રૂપ, તાંબુ, મીઠું, લોહડુ, કોએલો, ચુનો ઇતીઆદી જુદે જુદે દેકાણેથી મહેય એ રેશમાં મેલો જાહુમે પાકતો નથી, અને ને પાકેય તે પાકની આશાપા શની નજોએ અપી રેહ એટલોજ હોએય. ભાજ તરકારી માં પટેલ, કોખી, શલમજ, ગાનર પુશકલ યાએય.

ઉપરી તહરેવાર પેદાશોના વેપાર જેમ આહરના રેશ શાયે તેમ રૂશીઆના યુગ્મકના જુદા જુદા ભાગે શાયે અર શ પરચ ઘણે ચાલેય આહરના રેશવરો ખાતે ને વચનુ એ જાએય જેવી કે અનાજ, તહરેવાર બીજાં, તેલ, રાન, કા મો, આમડા ઇતીઆદી તેના અલમાં રૂ, કાપેટ, લોડોડાકા મ, આંલે, શાકર, રેશમ, નમદી ઇતીઆદી રૂગીઆન વેપારી એને પાછી મહેય.

એ યુગ્મકની વચતી નજદીક ૬૦૦૦૦૦૦૦) છ કરોડ આદમીની કેટલામાં આવીય તેમના ઘણે ખરે ભાગ રુસા બી અવશયામાં અને કગાલ હાલતમાં હોએય. તેઓની

ઉપર ચહુડતે વાળેના લોકો ઘણી વેલા બેઠકક ભારી જીલ્લુક કરે. ઉમરાવો ઘણા મોઢલા અને આલશ્ય તથા ઉડાઉ હો એવં ચોરાન લોકો કામેલ અને પેઢલા હોયે. શરવેથી મોહરી પદવી અને માન લશકરી શરદારો અને અમલદારો તુ હોયે. જેથી ગામખાતાના માણસોનેથી આખરને ખાતર લશકર ખાતાનો નામનો ખેતાર ખેલવવાના ફાંડાં મારવાં પડે. શરવે વાળેના લોકોને પોતાના ચેહનચાહને આખે ક નીઆને ખુદ કરીને શમનવુ પડે, ચેહનચાહની ખરજ તે ગેએઆ ખુદાની મરજ જાણીશરવે કોઈ તેના પ્રખીઅ કરીહલ કે વાળેના લોકો તેની ઉપર જન ફેશાની કરે. પાદચાહ હરે ક શાઈ અથવા માડુ કામ હરેક વખતે કરીશકે તેના તેને કોઈની કારો અને કોઈની આદની કશી પરકારે અટકાવી શકે નહી. શરદારી અમલદારોના પગાર ઘણા ઓછા હો વાધી લાચ ફશવત અને બેદારી અતી ઘણી ચાલે. અને પ ઇશાદાર તેમજ ગરીબ આદમીને લોભીઆ તથા લાલચુ અ અલદારોના કામથી ભારી કુખ ખજરું પડે.

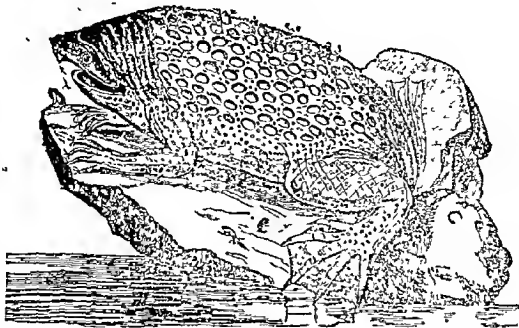
એ કથના બનચાવને શાઈ જુદે જુદે કેઠાણે ભારી કી લલાએ બાધેલાઈ તે હેવા મનજીતક કે તે વીજીત ગનાન ન્યેએમે શીઆશરેપોલ અને કરાનશકડની વાત ચાલવી હ શે તેએનેલ હશે એ કીલાએની શાયે જુદેજુદે કેઠાણે ચઘલી મલી છ લાખ આદમીની ફેજ ચેહનચાહનેની ખી દમતમાઠે. તેમાના તરણુ લાખ આદમીઆ હરેક વખતે લડાઈના કામ શાઈ ચેકડો બલકે હજારો તેપો શાયે તાજ્યા ર રહી શકે. એ લશકરની રખીઆ નેવી મોહરી હોએ ચ તેવી તેએની કંવાએક ઘણી શારી નથી. તેએને પુરતી ખોરાકી પોશાકી કદાચન જોએ અને ખીલ વાતની તેએ ની ખખરદારી શરદાર લેતી હોએ હેવુ લાગતું નથી દરીઆ ની ફેજમા ભાએએ ચાલીય હજાર આદમીઆ હશે અને કા મ લાએક લડાઈના વાહણે ને છેલલી લડાઈની આગમચ આશરે પતવેતેર ગણવામાં આવતાં હતાં તેમાથી અરધા અ રધતો ઇંગરેએ અને ફરેનેએ એ લડાઈને વખત તારાન કરેઆ

એ યુદ્ધ નેકે ઘણે મોહરોએ તેખી તાહાના હાકમે ચદા તેમાં વધારો કરવાની મરજ રાખે. તે મરજ યુજ ગીઆ તરણુ વરશની વાત પર રરખીતા યુદ્ધ પર હાથ ધાલવાની મરતાર ચેહનચાહ નીકોલયો તનવીલ દીધી હતી નથી તેહેને અને ઇંગરેએ તથા ફરેનેએ વચે મોહરી

લડાઈ થઈ. ઘણેએ તુકશાન ખમવા પછી તે મરણ પાંડે એ. પણ લડાઈ ચાહુ રહી. તેના અરણ પછી એકશંદ ચાએલા રાજ વાલાએએ શીઆશરેપોલનો નામીઆ ક લયો લીધો. એવા ફશમનોના ધશારાથી નીકોલાયાના છાક ચ આએકજનડરને ધાશતી પડી તેણે ઇંગરેએ તથા ફરેને ચ અને તેમના મલતીઆએ શાયે ગએ વરશે શલાહ કી ખી એ શહલા કરતાર રૂશીઆનો હાલનો ચેહનચાહ ખી એ આએકજનડર મરતાર નીકોલાયાનો વડો છોકરો થાયે ચ. તે તાં ૨૯ ખી એપરેલ થને ૧૮૧૮ ને દીને બન મેએ હતો તેની હલકાં ૩૮ વરશની ઉમરહે. તે ચેહન ચાહ ધવાનીઆગમચ લશકર ખાતાંમા જુદા જુદા એકા ધ શવતો હતો. એના બાપે નાકપણુમાધીન એને રાજ કાર ભાર વીશે પાહીતકાર કરવા માડેએ હતો. તે જાહેર પો તાની રાનધાની ચેનક પીદરજ બરગના ચેહનની બાહેર નતો તાહેરે શયેએ અખતીઆર એ શાહનશને આપી ન તે એ શદ પોતાના બાપની કુખી મચલતમાં શામેલ હ તે અને નેખમ ભરેલાં કામેનો તેહને આએવાન કેડવવ મા આવતો હતો કે જેથી તે રૂશીઆ શરખી હુકમતને પુરો લાએકના ચએ. તેના બાપનો દાખા અને દબદબે નેકે તેનામા નથી તેખી તેનો શવભાવ શાંત અને તેની શણકાઈ ઘણી જેથી ધાસતીએ નહીતો પોતાના ખુખ દેખાવ અને ચાલથી પોતાની રકમતને તે માનીતો થઈ પડશે.

એ ચેહનચાહ હેરીના ગરાંડ કીક બીજા લુઈની છોકરી નામે મરાએ અએકજનડરોના શાયે ઇશવી થને ૧૮૪૧ નાં વરશમા પરેએએ હતો. એ રાણીના ચુણ તથા જીર્મીની લોકો તારકિ કરે. તેનો શવભાવ માએઆહુ અ ને ચુણ લોકને પર્યાહે. તેણે પોતાની ચાલથી પોતાના ભરધારનો ચેચાર આછી રીતે જાલવી રાખે. તેના બોલવાની અને મશલતની ચેહનચાહના મગનપર આછી અચાર થાયે. તે અચર ચદા હેવી હોએક કે જેથી શે હનચાહની વખાન અને તેની રકમતનાં શુખમાં વધારો થાયે એ ચેહનચાહ તથા તેહેની બાનું એ બંધની તથાવી ર આએ જાખત શાયે આપીછે.

એ ચેહનચાહ પોતાના વડાએની યુદ્ધ વધારવાની રીત વીશરી ગએએ નથી પણ તે માટે શારો વખત મયે તાંહાયુખી પોતાના દેશની મારફત હાલત શુધારવામાં યુધાએ, તો રહેએ.

“ટોડ” જાતનો દેડકો.

“ટોડ” જાતનો દેડકો.

જે જે જાણુવરો પાછી તથા કોરડી જાતનાં એવાં બધે દેડકા જાઓ પર રહી શકે તેમાંનું એક જાણુવર ટોડ પાણી. જાણુવર યાદશણ દેડકાને કેટલીએક તાહરેહ અલગુ આવેય પણુ જાતે તે નીશાનુજા. જાનારને તે પશંહ પડતું નથી તોબી તે કોઈને કશું કુખ ન આપતાં એકાંત જાનકગી જાજરેય. તેના રંગ પી લા અને કાલાંની વચે હોયેય. તેનું ડોલ કરતું અને ગતી ઘણી ચખતી બરેલી હોયેય. પણુ તેનામાં એવું કાંઈ નથી કે જેથી ખુદરતના કામોની તપાસ કરનારે તેહને ધીકાર કરે. તે જાણુ જાણુવર કીડા ઇતીઆદી ખાધને જાનયાણુ કરેય અને એવો ખોરાક મુંડવાને વાસતે શાંજને વખત પો તાના દરખાથી અથવા શંતાવાની જાએયેથી બાહર નીસારેય જાહરે કાંઈ ખાવાની તપાસાદીમાં હોયેય તાહરે તે થંબ ખેચેય. જે ચીજ ખાવાનું હોયે તેપર અનજીત ડોલ ટાકીને માધ તે તરફ એથેલું રાખેય. હેવી રીતે શેરોએક વાર ખેચી રેહેય તેવામા તેનેાં ભોગ હીલવા માંડે એરતે તે વીજલીની આક્ર પોતાની જાવાનને ચાગલ નાખી તેને પોતાના પેટમાં ઉતારી દીએય. એ કામ એ જાણુવર એટલી જાડકથી કરેય કે તેની જાણુલીની હેવી તાહરેવારે જતી શેડોએક વાર થેઆન રાખીને જાએઆ બીના તે વીંચે આ

પણુને શારી પડે ચામન પડે નહી, એ જાણુલી દેડકાની જા બની આક્ર વલેલી હોયેય અને તેહને છેડે નીચલા ભાગ પર કાંઈ ચીજનુ પદારથ હોયેય જેથી તેના ખાના પર તરાપ ખારતાંને વાર તે તુરંત જાખને વલગી જાએય જાહરે પાછી ઠંડી પડેય તાહરે ટોડ બીજા કેટલાંએક જાણુવરોની આક્ર ગુચાત થઈ જાએય અને કોઈ એકાંત દર અથવા ખાંચામાં ઘણા હીવય ગુપી ગુચાત પડી રેહેય.

એ જાણુવર વીંચે ઘણું દેડાણું હેવી વાતો ચાલીછે જે ઘણાએક વરસ ગુપી ખોરાક અથવા હવા વગર થયર અને લાકડાં અથવા જાહડની અંદર તે જીવી શકેય એ વાતની સાથેતીમાં જીલ જીલ લોકોએ તાહરેવારે દાખલાએ આપે લાઉ તેમાના દોડાએક અતરે શકેઆય.

એક પુચતકમાં લખેલેય કે ૧૭૧૯ ના વરસમા એ કેટોડ “એલખ” જાતના એક જાહડના વચલા ભાગમાથી હાથ લાગુહતું તે ઘણી તનદરોશતી બરેલી હાલતમા હતું. ૧૭૧૩ ના વરસમાં એક ટોડ એકતા જાહડના મધ્યેય ભાગમાંથી નીકળું હતું તે જે કેકાંવા પર હતું તાહા કાહાથી ગીજિહ થે તે વીંચે ખાલ કરતાં કશું દખાઈક નહી અને તે જાહડ ના કદપરથી હેવો અટકલો નીકળીએકે એ જાણુવર તાહાં હેચી અથવા થો વરસ ગુપી રહીઈ હો, ૧૭૭૩ ના વરસમા એક પુચતકમાં લખાઈકે લાકાશાએર મથેની

કોલસાની ખાન અને જમીનની શપાતીથી એકરો હેચી કુટ ની હેડવાઈમાંથી એક રોડ મહેલ તે કોલસામાં થયેલું લખે રોઈ ગયેલું હતું. ૧૮૩૨ ના વરથમાં કેટલાએક ધોન ફોડા એએ જાહેર કીધું કે આશરે માર મનના વનનનો એક પ ધર ભાગતા એક મોહરો રોડ તે કતરના માહેલા ભાગમાં 'ધીનીકલુ હતુમનેઆપલુએક ધીઆલનેજમતેના દાખડા માં અરોઅર દાખને મેહીએએ તેજ તે પધરમાં એ રોડ ૬ બાએલુ હતુ. ૧૮૩૫ નાં વરથમાં અરમીગામ આગલના રેલ લેના કામમાં લેવા શાહ એક પધર ભાંજતા તે પધરના વચ લા ભાગમાં ગોએઆ નહેલુ એક રોડ નીકલુ તેનુ માનકુ પેહલા શુદ પીયું હતુ તે આશતે આશતે કાલુ થઈ ગયેલું.

એ પરમાંલે બીજા ઘણા દાખલાએ કેહેવામાં આવી આપ તે થયલા હેવુંજ બતાવવાને કે એ જાનવર વીધે તા જીબી ઉપજવવી કે તે કેટલા બધા વરથ શુધી ખોરાક અને હવા વગરે જીવી શકે, અથલતાં એ એ વાત ખરીહોએ કે ને પધરો અને જાહડોમાંથી તેએ મહીઆપ તાહુ તેએનાં રેહડાણની નજોએ બાહેરની હવા તથા બાહુરથી તેહના ખોરા ક લાએક જતા જાનવર આવી શકે હેવા કોઈ મારગ કેએ હ તોજ નહીં તો એ વાત ઘણીતાજીબ શરખીજે અને પરવર જે મારની અજીમ સુદતમાં એ એક અતી ઘણે તાજીબ શર ખો રેખાવેજે કેમકે સુદતની વીદીઆ જાનનારાએ ઘણા અ ખતરાએ અને અનુભવ ઉપરથી હેવું કેહેએ કે મને હેવુ જીનુ નનાવરહોએપણુ તે હવા અનેખોરાક વગર જીવી શકે નહીં એ કાએરો તેએ શમલા જાણવરો શબરી એરો ખરો શખ નેએ કે રોડને વીધે ઉપર જાણવેલી શરખી તાજીબ શરખી વાતો શાંભલવા પરથી જીદા જીદા વીદીઆથીએએ જીદા જીદા અખતરા કએઆપ પેહેલોતો આએ વાત તેએએ કહીલ રાખીએ કે જાહડમાં અથવા પધરમાંથી તેએ મને એ માં કયુ તવાઈ જેવુ નથી તેએનુ કદ નાપલુ રોએ એટ લાં જાહડ અને ખરહોના જના શુરાખમાં તેએ દાખલ થા એ અને તેજ ખીશાને તે નજોએ ને બીનાં જના જાણવરો આવે તે પર જીનરાંન કરી કેટલીએક સુદત શુધી તાહાન પડી રોહે, પડી ખાતા અને હાહડા જતા આગ મો હુદ થાએ એટલે તે શુરાખમાંથી બાહેર નીશરજુ મુચકેલ પડે એટલે પોતાને તેજ દર અથવા શુરાખમાં વોરો કરવાની તે ઉપીક કરન થાએ વખત જતે તે જાહડનુ અને ખરહડનુ શુરાખ પડુ જાહની વધથી તથા મરોરીનીકરનથીએ થાઈ જાએ અને રોડ બીમાર તેજ નજોએ પડી રહે થડુ એ

વીદીઆરથીએ આએ વાત કહીલ કરતા નથી કે તે નજોએ કોઈબી પરકારનો ખોરાક અને હવા આવાનુ કયુંબી શુરાખ નહીં હેવા જતા તે જાનવર ખમારા-શાહડ અથવા શો વર શ શુધી જીવી શકે. તેએ કેહેએ કે ને લોકોએ એ જાણવરો ને પધર અને જાહડમાંથી કાહડેઆપ તેએમાંના કોઈબી એજ નથી કહી શકેઆકે તેમને નીકલતી વેલા પુરતી રીતે ખોલ કરીને જોવામાં આવીડું હોએકે તેએના રેહડાણની નજો અને હવાને વચે મેલાપનો કોઈ મારગ છેકે નહીં. એ બાબદમાં ચોકશ શામેતી નહીં જાણવાથી વીદીઆરથીએ એ પોતે એવા અખતરા કએઆ કે શારી તનદરોશત હાલત માના રોડોને પકડી પધર અને ઇશરડીના તખતાએમાં શુ રાખો કરી કેટલીએક સુદત શુધી રાખેઆ જ્યો હેવું માનુંજ પડુ કે ને શુરાખમાં હવા તથા શરદીના જોનર જઈ શકે નહીં તેમાં રાખેલા શયલા રોડો વરથ અથવા રોહડ વરથ અથવા બે વરથનીકરતા મરજુ પાંચઆપ અને ને શુરા ખોમાં હવા તથા શરદી નઈ શકે તાહા તેએ જીવીઆપ. પાણુ તેમને અથલ મરેલી હાલતમાં અને પાણુ કાહડતી વે લામાં ઘણેજ તકાવત પડી ગએજો. તેએને કાહડીને તોફ તાં માણુ પડેઉએ કે તેએના વનનમાં ઘણો ઘસારો થાએ જો અને કોઈએકના વનનમાં વધારોબી ઘમેજો. પણુ તે વ ધારા વીધે તાજીબ થવાનુ કયુ કારણુ નથી કેમકે ખોલ ક રતા માણુ પડેઉકે તેવા માતેલા ઘમેલા રોડને રાખવાના શુરાખમાં જના નનાવર અથવા કીસા નઈ શકેઆતા જની આશની કરવાથીએ તેએ હેવી અછી હાલતમાં આવેઆ હોએ.

એ પરમાંલે એ રોડ ઘણી સુદત શુધી હવા તથા ખો રાક વગર જીવી શકવાની જાવાત માલીએ તેપર વાંધો લઈ વીદીઆરથી લોકો કેહેએ કે જાહડો તેએ દરોએશ મરેઆ તાહાં પેહલાં ઘટતી ચોકશાઈ કરી હાતતો કોઈબી હેવા પતો મલતે કે જ્યો આપણી ખાતરી થાએ કે તેએને હવા તથા ખોરાક મલવાને મારગ ખોલતો હતો. પણુ એ વી ચોકશાહ કોઈએ કીધી નથી વાગતે ઉપલી તાજીબ શર ખી વાતો માનવા અગાઉ આપણે ખુબ દુધીઆરી રાખ વી જીવેએ કેમકે સુદતના કાએલા પરમાંલે ખોરાક અને હવા વગર લાંબી સુદત શુધી કોઈ વરજી જીવી શકતી ન થી અને રોડ જીવે કે નહીં તેવો અખતરા કરવાથી શા ક જાણુ પડેઉએ કે તેમી જીવી શકતુ નથી

પરચુટન બીનાંઓ.

રોન વધતુ દાહપણુ—અમે હેનો દાહેઓ માણ્ય શ હોએ તેની આન કરતાં આવતી કાલે વધારે દાહેઓ થવો જોઈએ. દાહપણુ અને ગનાનમાં દર રોન વધારો કરવો એ ખુદરતે આદર્શીને વાચતે હેંડવેલું છે. રામપુરણ દાહપણુ જગત કરતા થવાએ કોઈ બીજાનુ નથી, બાકી આદર્શી થઈ ખામી ભરેલું છે, અને તે ખામીના ઘટારો કરવાનો એન ઈશાનજી કે નન્નર ઉપાડી રાખી પોતાની આપાસારની હુનીઆના શું છે અને શું બનેય તે બોધ પોતાની ભુલ શુધારવી અને નીત વધારે દાહેઓ થતાં જણુ.

હીરો બીનારો ધાશતીમાં—જે કોમતી પધર થણા જામના થએઆ શઉ બીજા જહવેરપર ચરદારી કરતો આવેએય તે હવડાં કાંઈ ધાશતીમાં છે કેમકે હુનીઆમાં શવહી મીનિની. શાયે એ પધરની શાહેબીનેબી એએઆ ખુદરતે અંત કાવવાનું હેડવેલું ય. કરાનશ રેશના રશાએન શાશતરીએ નામે એહલર તથા હેવીલ એક ધોરાં નામના પદારથને રાગીન બીજાર ચરખા આકારમા લાવવામા ફતે પાંખીઆય. એ પદારથ હવડાં શુધી કાંઈલકી અથવા ફી કાંઈનેના જુડે રહેતો અથવા કોઈ આગીડ શાયે અલેકા રહેતો પણ એ રશા શાશતરીએ હવડાં તેહની શારી એકીએ બનાવીને અકાંડેથી આવ શાએન થતી આગલ નજર કરીય. એ એકીએ હેવી અલેક તથા રેશની તે ઉપર પડીને આશ પાચ હેવી પદારથએ કે તે ત્રીયાલે હીરા થવાએ કોઈ બીનાં પદારથથી બનતુ નથી વહી કાંઈપણુખાખી તેએ હીરાની હીરાઈ કરેય કેમકે તેથી કોરનડમ નામના પદારથ પર થ શાટો પડી શકેય જે પદારથ શવહી હુનીઆમા કડલાઈમાં હીરાથીજ ઉતરતુ છે એ એકીએ ને નચુના તરીકે તઈઆ ર કરીય તે ઘણી નાધલી છે અને તેમા રાતી અને પીલી જાં ખજે પણ એ રંગ કાંઈક અકશમાતથી રઈ જએય, અને ઉપલા વીલીઆરથીએ આશા રાએય જે હવે પછી એ તેએ વધારે ખબરદારી રાખયેતો વધારે, નીરખ નચુના તેએ કાહડી શકયે એ બોરા પદારથ શીલીકન શાયે અજતુ આવેય અને કારખાન (એટલે જે પદારથનો હીરો બનેએમા તે) અને શીલીકાનની વચે એ મોરાંજી. એ પરખાંજી એ પદારથ માથી આપણને નકલી હીરો અલેકે તેની અંને ખરા હીરાં

ની વચેનો ફરક ઘણુ અનુભાવવાલા આદર્શીથી પણ એકા એક એલખાવાનો નથી

શાશ કીધેલાં હધીઆરને કીત આવાથી કેમ ઝટકાવયી—જુનાને પાણીમાં બીજવી ધારો કરવો, તેમાં હુધીઆર મોરવા અને તે હવામાં શુકવવાં, એન પરખાંજી પત રાના અને હોહડાના વાશાનેબી કરતું જેથી તે હધી આરો અને વાશનો કદી કીતાવાના નથી અને જાહેરે કાં મ પડે તાહેરે તુછી અથવા ઘોણ નાખવાથી તુરત કામખા આવશે.

શુરુ—ઈ. શ. ૧૮૪૮ ના વરસ પછી કાલીકારની આ તથા આશરેલીઆમાં જુનાની ખાનો ખાલું મ પડી તે માંથી ગએઆં વરસની આખેરી શુધી શવહું મહીને ૩ ૧૦૫૪૫૦૦૦૫૦) ની કીમતનુ શુતુ નીકલીઈય તેમાં કાલી કારનીઆમાંથી ચણલ મલી ૩ ૪૪૩૨૦૦૦૦૦) નુ અને આ શરેલીઆમાંથી ૩ ૪૪૩૨૦૦૦૫૦) ની કીમતનુ મહીલય.

ભારી બદનતુ આદર્શી—ઈંગલડ રેશમાંનાં એ રોકથ પરાંતમાં એકેને નામની બજાએ ત્રી૦ જામશ માનચકીલડ નામનો એક પુરુષ થોડા આઠવાડીઆં થયાં મરણ પામએ તેની ઉમર એઆથી વરસની હતી એ થણી ઉનઆઈખાતો બીનાં ઘણાખરા આદર્શીનાં શરએ હતો પણ તેના શરીરને ધોરાવો નવ પુડેનો હતો અને વનનખા તે શરીર શાહડા થોલ ખેંચુ હતું. એ બારી બદનનો આદર્શી કથાઈનો ધનધો કરતો હતો અને પોતાનાં ઘડપણના વખતમાં શુધી શાયે રહેતો હતો

કાબેલ દાઈના પ્રાંઓદા—અનારી અને નાવકેક દાઈ કરતા શારી કેલવની પાંખેલી અને વાકેકકાર દાઈ જાણ નારી મોરતોના જાણ અત્યાવવામાં કેહેવી કામ કાએમ તે નીચે જણુવેલાં રુક કોશકેક પરથી ખાલું મ પડશે.

ઈગલડ મધે પરમટ થતાં "મેડીકાલ દાઈમશ" વાકો જણુવેલે જે ઈ. શ. ૧૮૪૮ના વરસમાં દર ૧૦૦૦૦૦) જીવતાં ઉછરે નનતી વેલાએ દર વરશે ૬૧) ખાતાએ મરણ પાંખી હતી, પણ એ વહરાના મરણોમાં ઘટારો થતો ચાલએય, તે એન કે ૧૮૪૮ નાં વરસમાં ૧૦૮૦૦૦) ઉછરે નનતી વખતે ૫૮) ખાતાએ તથા ૧૮૫૦ માં ૫૫) ત

યા ૧૮૫૧ માં ૫૩) તથા ૧૮૫૨ માં ૫૨) તથા ૧૮૫૩ માં ૫૦) તથા ૧૮૫૪ માં ૪૦) ખાતાએ મરણ પામી હતી, અને ઉમદા છે જે ગણતરી કાઢીએ ૧૮૫૫ તથા ૧૮૫૬ નાં બે વરસોમાં એથી ઘટારો થયોતો ખાલુમ પડ્યો. એ બીના આપણને ખુશી આપનારી છે. અને જનતી અચતરી એ વીરો ઘટતી ખબરદારી અને હુશિયારી રાખવાથી પણ સુખીઅકરી જનાવનારી દાદાએને તેઓના દામ લાએક થવાને શારી પદે શીખવેઆથી જનતી અચતરીઓના મોત માં ઉપર કહેઆ પરખાણેના ઘટારો યાદ શકે છે.

કંનજીશાઈ, હોડાહીપાણું અને કરકશર—એક દાદાએ લખનાર કેહ્યકે કંનજીશાઈ, ઉદાઉપણું, અને કરકશર તે તરણ નણા તરણ મેહનો છે, તેના આખરૂપાલી ખાતરે “કરકશર છે.” એન મેહન ચનચારના ઘટતો અને ગીચો રચતો શમજે છે પણ કંનજીશાઈ તેહને ઉડાઉ કે હેમ અને ઉદાઉપણું તેહને બખીલ કેહેય. કરકશર ગરીબ આદમીનેતા થવા અતી મોહી અમતની છે, તે વીના હરેક ગરીબ આદમી આખરૂપીઆએ કુતીઆખા રહી શકે નહી. જ્યોનાની મધીઅમ પેદાશ હેએ તેઓ એ કરકશર કીધારી દાહેઆ અપેય અને તવગર હોડોબી કરકશર કીધારી કપકાને બદલે અતે શાખાશીને લાએકના થાએય કરકશરનો અરથ ખાતરે એહોના છે બીગાડ વગર અને જાહા જરૂર હેએ તાહાજ અરથ કરવો. ગરીબોની જુકડીમાં તેમજ તવગરોના મદીરોના કરકશરની અમત છે. આદમી જાતના અનુભવ પરથી ખાલુમ પડીઉય કે જે ધણી કરકશર કરનાર તેન ઉદારતા અને શખાવતની રીત ખાલુનાર છે, અને તેહેવા કરકશર વાલાનીન શખાવત તેને પોતાને તથા બીજાઓને કશું નુકસાન કરવા વીના બીજાઓને કાએ રો કરી શકેમ. ઉદાઉ શખાવતી શખાવતથી ધણી વખતે પારકે પછી ધરમ થાએ છે.

સગીથી સરસ ખર્જાનો—શઉથી શરસ ખર્જાનો એ લખ છે. પછીશાનો ખર્જાનો ખાલુચને તણ દીએય પણ એ લખ તેહેને તમતો નથી.

માં બાપનો આભાર—જેએએ આપણને જણુમ આપેએય તેઓને ખાત આપણું, તેઓના આપણી ઉપર થાએતો આભાર શખવો, અને તેઓના જુઠાપાના વખતમા શુખ આપણું, એ આપણી ઉપર ધરાવરી કરજે.

રાંમ અને શીતો.

એચારે રાંમચંદરજી અને તેહનો ભાઈ લખશ મણજી જંગલમાં રહેવા ચાલેઆ તે સમે રાંમની બાએડી સીતાજીએ કહું કે હું પણ તમારી શાયે આવીશ, તેચારે રાંમચંદરજીએ કહી દી કે તમે તમારા (પીએર) બાપને ઘેર જાઓ,

તે રામાણુ

થોળ

(મા મેરે મુખા મુવનુ—એ સમજે પણ તેમાં દોઢ

જાતી વળે છે.)

રાંમ લખજણ વજુઆ સીધાવતાં ॥
સતી સીતાને આવતાં સાથ;
કહે રમુનાથ, પધારો પીએર ॥

નહીતા અહી રહો સસરાના રાજમાં ॥
હેતે હકી મદી શાસુ સંગાય,
નહીતા મેડી હાય; પધારો પીએર ॥ ૧૧

અમે વસ્તીમા નહી વધીએ વિનતા ॥
હમે કરચુ જઈ વનવાસ;
તમે પામે જાસ, પધારો પીએર ॥

સાયે રથ કે મોડું નહી રાખીએ ॥
નહી રાખીએ દારી કે દાસ,
કોઈ અખપાસ, પધારો પીએર ॥ ૨૧

તમે કોશનો પંથ કીધો નથી ॥
મરણે ચાલવાથી પાંચો યાક,
લીટી એ મો નાક, પધારો પીએર ॥

અમે વનકુળ ખાઈ ખુશીના રહેશુ ॥
કોઈ રિવમે તો કેવલ શાક,
વિના જુજુકાક, પધારો પીએર ॥ ૩૧

વનમાં નથી મંદીરે નથી માળીઆ ॥

નથી પોહાડવા કાલ પલંગ,

રમીત નવબંગ,

પધારો પીચ્છિર ॥

કરશું ઘાસ કે પાનની કુંપડી ॥

સુવા શાયરો તે ખુરે અંગ,

એમાં શો ઉમંગ ॥

પધારો પીચ્છિર ॥ ૪૫ ॥

વનમાં હીરના મીરતો નહીં જાણે ॥

વનમાં નહીં મળે ફરતાં કુલેલ,

કે તેલ ધુપેલ ॥

પધારો પીચ્છિર ॥

વનમાં નહીં મળે શાંઘી સાહેલીઓ ॥

કરશું કે રંગે આંતધી ખેલ;

ઉમંગ જરેલ ॥

પધારો પીચ્છિર ॥ ૪૬ ॥

વનમાં ઘાતકી રેહેછે રાખશસ ઘણા ॥

આરે તરફ કરે બહુ મોર,

જાણુ ઘણુ મોર ॥

પધારો પીચ્છિર ॥

વનમાં વાણ વર ને નાહર જોવાં ॥

ઘણા વીચરે નનાવર ધોર,

અથે નહીં ટોર ॥

પધારો પીચ્છિર ॥ ૪૭ ॥

ઉશનક્રાળે વાણે ઉના વામ્બરા ॥

એવુ રૂખીનિ યાચો ઉદાસ;

જારે જાલ તાસ ॥

પધારો પીચ્છિર ॥

વરસે મેઘ ને અબકરો વીજલી ॥

તેણે યાચિતો તરૂ તલે વાસ,

નહીં છતર પાસ ॥

પધારો પીચ્છિર ॥ ૪૮ ॥

મોહાસ પરવત રૂખીને ખાનની ॥

તમે નજરે જોઆ નહીં જાણે,

દિલે ખાવા ધામ્યે ॥

પધારો પીચ્છિર ॥

તમે રાજ કનેઆ કામ્યેઆ કામલી ॥

વનવાસના કુખ ન લેઠાએ,

કામ્યેઆ કરમાએ ॥

પધારો પીચ્છિર ॥ ૪૯ ॥

ઘરમાં અપાવ રૂખી ડોરે મણા ॥

નથી નીસરોં કહી ઘરબાર,

એ નાજુક નાર ॥

પધારો પીચ્છિર ॥

તમે બાળક વચ્ચે વરસા શોલનાં ॥

નથી સંકેટ વેઠાં લગાર,

તમે કોઈવાર ॥

પધારો પીચ્છિર ॥ ૫૦ ॥

પરણી આવીને પીચ્છિર અમાં નથી ॥

તમને અજવાને ધુલેછે આમ,

એમ મિત મામ ॥

પધારો પીચ્છિર ॥

રાજા જનકજી તમને જાણે ઘણા ॥

તેના શયેશા આપે સદામ,

તેમાં પ્રાણ જામ ॥

પધારો પીચ્છિર ॥ ૫૦ ॥

ભાત ભાતનાં જોઈને ભાવતા ॥

તમને મોકલશે મહીપાલ,

પુરાવીને થાલ ॥

પધારો પીચ્છિર ॥

અમે અવધે ફરી જરે આવીશું ॥

સનેહે લેશુ તમારી સંભાલ,

તેઆરે તતકાલ ॥

પધારો પીચ્છિર ॥ ૫૧ ॥

ફરી મીઠી લાખુરી જન જાનતી ॥

તેના પાંતરો પરમ વીરામ,

છે આપનું ગામ ॥

પધારો પીચ્છિર ॥

ગાંધી તમને ગમે તેમ હું કહું ॥

એમ રાજપતરામનો રામ,

કહે રાજા રામ ॥

પધારો પીચ્છિર ॥ ૫૨ ॥

શીતાજીના જવાબનુ લેખ

રામ ઉપર પ્રભાણે.

એવું સામળીને સીતાજી કહે ॥

સુણે સુંદર શામ સુ જાણ,

મેઆરા પ્રાણે પરાણ ॥

સાથે રાખે રાખે રાખે ॥

જીવં પડવાની વાત વાહાણ કહે ॥

તેનો બોલ લાગે તીજા બાણ,

રણ કુળ બાણ ॥

સાથે રાખે રાખે રાખે ॥ ૫૩ ॥

સવામી જાં તમે તાં ઘર આહરું ॥
 તમથી વેગળી તે પરદેશ,
 હું બંધુ હમેશ ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥
 તમે જોગીના વેશ જો ધારણો ॥
 તો હું જોગણનો ધરું વેશ,
 નદા કહું કેશ ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥ ૨૥ ॥
 સવામી તમે રે સુખી તો શુખ આહરે ॥
 તમે કુખમાં તો કુખ આહરે રહે,
 એમાં શો શંકેહ ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥
 ને કોઈ પરણુ પછી રેહુ પીચ્છરમાં ॥
 અવતાર બલો ધીક એહ,
 યુવા નેવી તેહ ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥ ૩૥ ॥
 સવામી તમ વિના મંદીરને ખાળીઆ ॥
 ભાસે પરવત મોટા રાખાન,
 વસતીમાં વેશન ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥
 મહા વનમાં ભરી વસતી ભાસશે ॥
 જ્યારે પાંખીસ દરશનદાન,
 કર્તૃપાના નિધાન ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥ ૪૥ ॥
 સાક્ષ સસરો ને ખાત પીતા સહુ ॥
 બલે જલો કરો રૂડાં રાન,
 અને મહારાન ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥
 સવામી શું કહું બાઈ જોગદાન ॥
 સવામી શું કહું શેષ્ઠ સમાન,
 કેવુ નથી કાન ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥ ૫૥ ॥
 સાચુ સગપણુ જગમાં સવામી તણું ॥
 બીજો સગજો સવારથીઆ સાર,
 કુટબ પરીવાર ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥
 મારા લાડપાલણુ તમે લાલજ ॥
 બીજો નથી આશુનો લોનાર,
 કે એકે આધાર ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥ ૬૥ ॥
 તમે સુખના સાગર રહે વેગલા ॥
 પછી શું કહું રાન ને પાટ,
 હવેલીના દાઢ ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥

અને હીરના ચીર ગમે નહી ॥
 અને ન ગમે ઘરેલુના પાટ,
 મથકો ઉમાટ ॥ સાથે રાખો શનેહથી ૭૥ ॥
 કાચેઆ પરાણુધકી જો જુદી રહે ॥
 તો હું તમથી જુદી પડી છેક;
 જુવુ તણ રેક ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥
 જો કોઈ નવધી જુદી પાડી માંછલી ॥
 રાખે દુધમાં કરીને લીવેક,
 જલે પલ એક ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥ ૮૥ ॥
 હુતો તમને દીઠે થાક રખતી ॥
 ન દીઠો આધળી ભીત,
 જનમની એ રીત ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥
 મેઢે તો સનેહ તોડો સરવ લોકથી ॥
 બાધી તમ સંગ પુરણ પરીત,
 ચોરાઉંછે મીત ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥ ૯૥ ॥
 જમણુ જલન તમથી જુદાં પડી ॥
 હુએ વિધ વિધનાં પકવાન,
 તે લીખના નિશાન ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥
 કરીએ જોનન તમ સંગે ભાવતાં ॥
 જુએ કેવલ શાક કે પાન,
 તે મેવા સમાન ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥ ૧૦ ॥
 સવામી તડકા ને તાપ વેશખતા ॥
 તેતો જાંલીસ મંદર પરકાશ,
 રહી તમ પાસ ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥
 જુનને મેલી જો પથે પધારણો ॥
 આવી મલવાની ધરણો ન આશ,
 નીશયે પાણુ નાશ ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥ ૧૧ ॥
 કરતો વાત ઢલી પડી ધરણી ॥
 નારી જાંનદી યદન નીરાસ,
 કહે લેતી સચાસ ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥
 દ્યેઆ કરી દેવ દળપતરાંજન ॥
 સંતો સીતાને જેખી ઉદાસ,
 જતે વનવાસ ॥ સાથે રાખો શનેહથી ॥ ૧૨ ॥

श्री १०८ स्वामीजी
श्री १०८ स्वामीजी
श्री १०८ स्वामीजी

સ્ત્રીબોધ.

પ્રસાંક ૧ હું.

એપ્રિલ ૧૮૫૭.

આંક ૪ થો.

લાએડીવાલા ઓરત.

મીશ પ્રલારેનશ નાઈટીનગેલ.

આપણને પેદા કરનાર શાહે અશતરી પંચમા દ્યે આ અને મંત્રતાને જે પુત્રી ભરેલાં ગુણ પ્રકીર્ણ્ય તે ના મીમે ગુણ આમે નામીમી અશતરીથી આપણને બાળવા ભેગ રીતે જાહેર થાએમ્મો. મીશ નાઈટીનગેલના નામથી દર એક અશતરીને પોતાના દીકરા પુત્રી રાખવાનું કારણ બલીકે છે, કાએકે તેઓની શક્તિ આમે એવી ઓરત નીકરીકે છે જેને જે આપણે આમે ફનીઆના ફરેશતાનું નામ આપીએ તો તે અનધરતુ કેહેવાશે નહીં. હંગરેન લોકો મીશ નાઈટીનગેલ ના નામથી ખરાબર છે, શબ્દ કે તેઓની કોમના હેવી એક ફરેશતા ખરાબતની ઓરત મલી આવી છે ફનીઆના દ્યે આપણે અને બલી શોચનાની અશતરીએ થાએક મલી આવેમ, પણ જે અશતરીને ખવાશ જનમથીએ એવા હોએ કે તેણે આમે ફનીઆની શગલી નેઆમત અને શગલી લે લત તરફ કરવી, અને પોતાને તમામ વખત ફનીઆના ને દલાશો આપવાના, દરદીની દવા કરવામાં, અને આદમી એ વગેરે મોહાજત અને પ્રાએઆનો ગાડ વધારવામાં શુખ રવે, તેવા દાખલા થાજા જીવ આપણા ભેવામા આવે છે. મીશ પ્રલારેનશ નાઈટીનગેલ હંગલંડ દેશના ડરબી શામ્પર નામના પરગણાના એક લખપતી બલકે કરોડપતી ગરહ શય નામે ભલકીએ મીશ નાઈટીનગેલ એશકુમ્મરની દીકરી થાએમ. (તેની ઉંમર હવડા આશરે ૪૦) વરસની છે, અને તેની કેલવણી પછાટાં તેના પ્રાપે જે કાઈ ખરચ કરીએમ મેટલે ખરચ કલામ હિંદુશાનના કોઈની રાજવંશએ પોતા નાં દીકરા ઉપર કરીએ નહીં હશે. મીશ નાઈટીનગેલનું કે હંબ જેલકીએક પ્રેદતથી તે આજ શુધી હંબલંડમાં નવગર અ

ને આખરવાણ ગણતુ આવીકે, અને તેઓની લેલત અ ને દરજ્જા પરમાણે તથા ફનીઆના શરેશતા પરમાણે એ અશતરી પોતાના મા આપના લાડમા અને પછાથી ઉતપં ન થતી શંગલી મોજ તમા શુખમા ઉધરી હતી, પણ જે વખ તથી એ અશતરીએ પોતાનું બાલપણ છોડીકે, હંઆને તે પો તાની ઉમરમાં તથા શારી રામજમા આવી, તે વખતથી તેણે શંગલા શુખ અને મોજને પોતાની નજરમા ઇનશાનની ફર મેની નજરીકે થાજા ઉતરતા દરજ્જે આપીએ હતો, તેણે પો તાના આપના દેવાનખાનામા મેથીને પોતાની શહીઓની મો લાકાત લેવાના કરતાં ગરીબોની લુકડીઓમા ફરવા તથા તે ઓની બરદાશત લેવાનું વધારે પશદ દીધું હતું મહુડતીજી વાનીના વખતમા મીશ નાઈટીનગેલ જેહેવી પુખશુરત અગ તરી પોતાને કીને પશંદ પડતા ખાવદ-સુદી કાહાંડ તથા ખા ના અને નાચોની મીજલગોમા બખજ બીરાજ હેવી શરવે કોઈએ વકી રાખવી નોઈતી હતી, પણ મીશ નાઈટીનગેલે પોતાને દીને તેહેવી મીને ઉપર કશુ લેઆંન આપીક નહીં. જે વખતે તેહેના બાપને તાહુ મોહોટું ખાનું થાનું હતું અ ને તેહેના રોશતા મોલાકાત લેવાને હાજર થાતા હતા તે વ ખતે જે કાઈ જરૂર પડીતા પોતાના રોશતોની તથા ખા નાની કશી દરકાર કરેઆ વગર કોઈ નાચર માણશનાં દર દનાં ઇઆ મેતનાં બીહાન આગલ તેહાજર રહેતી હતો, ગ રીચને તે પોતાને હાથે દવા પાણી આપતી હતી, અને અગત પડેતા તેઓના બીહાનાની આગલ મેથી રે હેવાને અનધરતુ વીચારતીતી નહીં થાજી લેલાએ ને પુ બનીકે હતું કે મીશ નાઈટીનગેલના બાપના જે રમા મોહોટા નાચ થાતા હતા તથા તરેહવાર ગાએન વાગ્યું હતુ, તે વખતે એ બની ઓરત તે મીજલશમા ફીશ તીતી નહીં, પણ પોતાની આશપાશનાં ગામઠાના કોઈ ગ રીખ દરદીને દલાશો તથા મદદ આપવામા મેહાતી હતી

હેવી રીતે ત્રીશ નાઇટીનગેલ પોતાની ઉજલતી જુવાનીમાંથી પોતાની ફરેશતા ખસાવત બતલાવી હતી. તેહેના બાપના રોશનો તથા તેહેને પીછાનનાશ બીજા લોકો હેવી નેડી અને ખુબી જોઈને અચરત થાતા હતા, કે જેહેવી અચરતી ત્રીશ નાઇટીનગેલના પાછલના કામથી ડુનીઆના શરવે લોકોને ઉત્તપન યાદછે ત્રીશ નાઇટીનગેલ જેમ ઉતરે વધતી હતી તેમ તેહેના હીલને દબેઆ અને ધરખનેા પર રો વધારે ઉઘાડો થાતો હતો, અને તેણે નાતવાન આણુઓની પરવરશીના ધરખ ખાતાઓના તથા “હાશપીટાલ” આ દર ગેન નવાનો તથા તાહા ગરીબોની બરદાશત લેવાને પોતા નો પેશો કરી રાખીઆ હતો. એ વખત થુધી ત્રીશ નાઇટીનગેલની ખુબીની તારીફ તેહેના બાપનાં પરજાણનાં કરતા વધારે બાહર ફેલાએલી હતી નહીં.

જ્યારે હાગવી શને ૧૮૫૪ ના વરશના ઉછરેખખંડ આ હાગલડ, ફરાશ, ગારડીનીઆ, અને દરદીના રાન વાલા એને રૂમીઆ રેશ શંગાવે લડાઈ ગઈ યાદ, કે જેહેને હવ ડા ઘણા લોકો “ફરાઈખીઆ” ની લડાઈને નામે ઓલખે છે, અને જે લડાઈના “શાબાશોયોલ” ના નામીના કીલા ઉપર ઉપલાં એઆર રાન વાલાઓના લશકરે ઘેરો નાખેઆ હતો, તે લડાઈમાં ત્રીશ નાઇટીનગેલ જે દબ્યા, ખુબી, દા નાઈ, અને તે શામે બાધુદી બતલાવી હતી, તેહેવા જુલો ડ નીઆ મધે ઘણીજ થોડી અશતરીઓએ બતલાવીઆ હશે એ લડાઈની હકીકતથી જ્યો વાકેફ છે તેઓ શારી પેરે જાણે મ કે એક પરાએઆ યુવકજા લશકર લઈ નતા તથા તેઓ ની ખોરાઈ પેશાઈ પોરેખતી પાડવાના કામના એકાઈકી રાન વાલાઓને અતીથેં મુશકેલીઅત રોશથી પડી હતી, અને એ રાનવાલાઓનાં જેટલા માંજુલો રૂમીઆનેના દાડે ગોલા છમા તલવારથી આસીમાં ગમેઆ હતા તે કરતા એ આર ગણા વધારે ખાણુલો ખોરાઈ તથા રેહેવાના મુકામ ત થા કપરાની તમીથી તથા તેથી ઉત્તપન થાતાં દરદી ખરજી ધારીઆં હતા, અને ત્રીશ નાઇટીનગેલ જેહેવી બહીં જ્યાર ત જેવી વખતે એ લશકરની અદર આવી નહીં પોરેખતેતો એ કરતાં ઘણું વધારે ખાણુલો જાન નતે તેમાં કયો કયો નથી રૂમીઆ શંગાવે એકાઈકી રાન વાલાઓને લડાઈ થ રૂ વઈ અને હાગરેજીનું એક મોહાડું લશકર પોતાનું રેશ છેડીને ફરાઈખીઆ વરફ નીકરીડ તેમ વખતે એ તામીખી અશતરીએ પોતાના જેહેવીન બહીં ખસલતની ફેટલીએક આજરવાલી મોરતોની શામે અચલહત કરીને રેલો દરાવ

કીધા કે તેઓએ પોતાને ખરએ એ લશકરની પાછવાડે ના ડુ, અને એ લશકરને શાફ જે મોહાડો “હાશપીટાલ” ના નાલીઆના આપે તે “હાશપીટાલ” આ પોતાની આકરી શ પુરદ કરવી. એ દરાવ મુખ્ય ત્રીશ નાઇટીનગેલ તથા તેહે ની શાયેની બીજા મોરતોએ હાગવી ૧૮૫૪ નું વરશ પુરું થાતાવાર પોતાનું વતન છેડીડિ હુદા અને ફરાઈખીઆના યુવકની થોડીએક વેગલાઈએ દરદી રેશને તામેના સફ્ટરી નાંખના એક થોડર મધે જાહા હાગરેજીએ પોતાના દ રદી તથા પાહેલ થાએલા લશકરી આણુઓને શાફ એક “હાશપીટાલ” કાઢાડી હતી તાહા પોતાને મુકામ કી થો હતો, અને તે “હાશપીટાલ” ના ઉપરીઓના હાત ત લે પોતાની આકરી થોડી હતી, અને તેઆરપછી તે “હાશ પીટાલ” ચલાવાનો શયો અગતને કાણુ ત્રીશ નાઇટીનગે લે પોતાને અશતેક કીધો હતો. એ હાશપીટાલના હાગરે ખાણુલો દરદી દાખલ પડનાં હતાં, તેઓને જે ફરાઈખીઆ ના લશકરની આંકે નરજ નેગ મીમીની તંગી પડતેતો તે ઓની હાલત જેહેવી થાતે તે આપણુધી જેહેવાઈ શકાનું ન થી પણ એ લડાઈની શંગલી હકીકતથી વાકેફગારી રાખ નારા ચખશે કહેએ કે ત્રીશ નાઇટીનગેલ જે નહીં હતેતો એ ખાતાની અવશ્યા ફરાઈખીઆના લશકર કરતાં વધારે દખ ધરવા નેગ યાઈ પડતે, પણ ત્રીશ નાઇટીનગેલે ઉઘાલ રેશ ના ઉતારેલો તથા બીજા શતાવાલાઓ તથા તેઓની બાનુઓ શામે જે વજ અને દોશતી હતી તે તેણે આએ વેલાએ પ્રમે લગાડી હતી તે પોતાના હુથતેકની “હાગપીટાલ” વધી વીગતવાર હેવાલ શતાવાલાઓ ઉપર લખી મોકલતી હતી, અને તેઓની પારોથી ઉતાવળથી દરદીઓને વાશતે દવા ત થા ખોરાઈ તથા દપડાં તથા આકરી દુનવાર ખાણુલો તથા વ ધારે ડાકરેરો તેણે વારેવાર અંગાવીઆ હતા. દરદીઓના પો તાના કુંઈખાઈ કદાચ જે માવનત યાઈ શકતે નહીં અપવા તેઓને રેલાશે અલતે નહીં તે ત્રીશ નાઇટીનગેલ તથા તેહેની શાયેની બાનુ ઓને ખોલતાવાએ નાતવાનોની ઘાદ લેવાને શાફ મોકલદીઓ છે જેવી રીતે તેઓને જોઈને “હાશપીટાલ” ના દરદીએ મુકર મુજરી બરેલો, જેહેરે બતલાવતા હતા, અને કહેએ કે એ અશતરીઓની અશરથી “હાશપીટાલ” મધે દરદીએ આ દખલ રેહેતો હતો એટલુમ નહીં, પણ કેટલાએક દરદી ઓ જ્યોને યનેપાત તથા મગબને રોગ હતો, અને જ્યો ની આંકેકના દરદવાલા ખાણુઓને જાતવી રાખવાને કાફ ત

મીરા કૃલારેનરા નાઈયીનગેલ સ્ફુગારીની દારાપી રાલમાં.

યા તેઓનું જોર નરમ પાડવાને શાર્ફ કલ્પવતવામાં ચાકરી કરનાર ખાલુચોની નજર પડતી હતી, તેટલા દરદીઓ ખાતર એ ચોરસોનાં નેણ જોઈને દબી રહેતા હતા, તથા તેઓના હુકમ આંકેલ વગર અડચણે ચાલતા હતા, કે જોઈ તેઓની બીજાનીની શક્તિ કેટલેએક દરજ્જે હલકી પડતી હતી. એ વી રીતે એ ચોરસોના પગલાથી હજારે દરદી અને નખતી થાએમાં ખાલુચોને આશરો મળીએ હોતો સફરનીની “હા શપીયાલ” આ ત્રીજા નાઈટીનજેલ દરદીઓની આવજત શી રીતે કરતી હતી તે બાબે તે વખતે લંડન શાંખશ પતરને એક લખનાર પોતાની નજરે જોએલી હકીકત આપે રીતે નજીવે—

“હાશપીયાલ મધે જાંહ કોઈ દરદી ઉપર જોઆરે થ છા જોરથી દરદ ગાએબ થાએમ, અને તે બીજારો પોતાની હાથઆતીની આખરીની નજીવીત્રા આવીએ હાએમ, તા હા ખચીત આપે નાખીતી ચોરસ આપણા મેવામા આવે છે, તેહોને દએઆ જરેસો મેહોરો જોએઆથી જીવનનારને પોતાની છેલી ધડીએ દસારો મેહો. એ અશતરી ખરેખ ર ધરમનો ફરેશતોછે, આનું હાશપીયાલના દરએક બાગ ખાતે પોતાની શરેશતાની કીમી ચાલથી ચાલી જાએમ તેઆ રે દરએક નાતવાન ખાલુચ તેહને જોઈને પોતાના રીલથાએ ફવા દીએછે. એ અશતરીની હીમત એક પેહલવાનની બ રોખરનીછે, તેહની ચાલ ચાલુ અશતરી પપને ચોળા આ યે હવીછે, તેહની કેલવણી હવીછે કે જેહની જરોખર મોડી ન બીજા અશતરીએ દાવો કરી શકતી હયે, તે ને દાઇ વી ચાર ફરેમ તેમા ઘણી દાનાઈ જતવાવેછે, અને તેણે એક વાર કાઈ જાખતને દશપ કીધા તે તરત તે પરખાણે ચાલવાને તે સુકતી નથી.”

આએ જાખત શાયે હોએએ એએ ચીતર આખીઆછે તે મધે એક ચીતર ત્રીજા નાઈટીનજેલની તથવીરછે, તેહની હેલ ને નામ લખીલ મ તે એ ચારતરીના પોતાના હાત દશતખતની આંકેલ ઉતારેલુંછે એ દશતખત યજા મુંદરછે, અને તેજ ઉપરથી એ અશતરીએ ને પોતે ઉમદા કેલવણી લીધીમ તેહને વીમાર કરવાને આપણને બની આવેછે

બીજે ચીતર ત્રીજા નાઈટીનજેલ જતને વખત પોતાના હાતમા એક બતી લઈને સફરનીની “હાશપીયાલ” આ ફરે છે તેહને આપેગોછે. કેરેછે કે ત્રીજા નાઈટીનજેલે હેલી એ કે તેજે રાખી હતી કે દરરોજ જોઆરે રાતને વખત ચંગલાઈ ઇકરો “હાશપીયાલ” મધેથી પોતાના સુકામ ઉપર જતા

હતા, તથા ચાકરી કરનાર ખાલુચો પોતાને વગે થાતાં હતાં, તેઆરે ત્રીજા નાઈટીનજેલ પોતે બીજાના ઉપર જવાની આજ્ઞા ઉ પોતાના હાતમા બતી લઈને આખી “હાશપીયાલ” આં ફરી આવતી હતી, અને તમામ દરદીઓને આશામ પાને લા પોતાની નજરે જોતી હતી.

ત્રીજા નાઈટીનજેલની ખુબી જરેલી ચાલની ઇઆદગા રી રાખવાને શાર્ફ તેહના રેશીએએ એક મોહોટ ઉશરાણુ કરીછે, તે ખુલ મધેથી એક મોહોટી “હાશપીયાલ” આપ વાને દશપ થાએએછે, અને તેહનું નામ “નાઈટીનજેલ હાશપીયાલ” કરીને રાખવાનું સુકર કરેછે એ “હાશ પીયાલ” ને લગતું એક ખાતું ઉનું કરેઆમા આપો કે ને મધે “હાશપીયાલ” ના કાખને કીને ચોરસોને તજીરે શીખાડીઆમા આવવાનારછે

ઈરાંન દેશની સુખતેશર હકીકત.

આએ જગતના ને ચાર મોહોટા ખડ આથવા બાગ કરેલાછે તે મધે એશીઆ ખંડની આઠમણ દશા તરફ ઈરાન નેા સુલક આવેલેછે ઈરાનની ચોતર દશા તરફ ફરીઆ રેશને તાવેનેા જઆરજઆ રેશ તથા તાતારના સુલક આવે લાછે, તેની આઠમણ દશા તરફ દરકીનું સુલકછે, દખણ દશા તરફ હીંડુ તાહાયાગરછે, અને ઉગમણ દશા તરફ આફગા નીશતાંન તથા જહુચીયાતાનના સુલકો અપેલાછે. એ સુલ ક કદમા ચુઆરે ૪૫૦૦૦૦ ચોરસ માઈલ મોહોટુછે, અને ને તેની વરાતી રાખલી મહીને આશરે ૮૦ લાખ ખાલુશની ધારીઆમા આવેછે એ સુલકનાં પરાતોના નામ આએ રીતનાંછે—આન્ડમાઈજાન, ફીલાન, આન્ડરાન, ચોરાશાન, ઈરાન્ડમાજાન, ખુલ્લશતાન, ફારથ, લારીશાનાન, અને કેરમા ન. ઈરાનના સુલકના આઠમણ દશા તરફ તેહરાન નાખનુ એક મોહોરછે તેની વરાતી ૬૦ હજાર ખાલુચોનીછે, તે મોહોર આં ઈરાનનેા પાદશાહ કે જેહને “શાર્ફ” કરીને કેરેછે તે રહેમ. ચીરાન એ મોહોર ઈરાનની દખણ દશા તરફ આ વેલુછે તેની વરાતી આશરે એક લાખ ખાલુચોની ધારીઆ મા આવેછે. ઈરાંશાંન નાખનુ મોહોર ઈરાનના સુલકની વગે વખત આવેલુંછે તેની વરાતી પણ શાંખજના જરેલીનુછે. એ શાંખએ કેરમાન, ઇખ્મદ, મુશતર, કમવીન, મયેદ, ની શાખેલ, જુરે, અને એ વગેરે બીનાં મોહોરે એ સુલકમા આ

વેલાછે કે જીવેનાની દરમ્યેની વચતી દશધીતે વ્યાપ્ત હજાર જાણેથી શુધીનીછે. યુગેર એ ધરાનના કખણુ ભાગ તરફ નું વેપારનું એક બંદરછે. ધરાનના યુવકના ખાણેથી ઘણા છે, અને તેગીલાએ મોહોટા રેતીના નંગસોછે, તેથી એ યુવકના ક્ષવંત જમીન ઘણી થોડીછે, પણ જાણ જમીન ક્ષવંત તણે તાણાં આપાદાની ઘણીછે. ધરાન મધે ઘણું ચોખ્ખા, જવ, અને એ વગેરે બીજાં અનાજ ધામેછે. અનજર, દારમ, બદામ, દરાખ, ખરચુનાં, અને ખજુર, એ ધરાન કે શાને પ્રખ્યાત્ય જેવોછે, કે જેના મોહોટા ભાગ બીજા દેશાવરો ખાતે મોકલીઆપા આવોછે. ધરાન મધે મોરોએક રૂંડ, રેશમ, અને ખાડ ધામેછે એ દેશના યોડા ઘણા શાસા ખરેછે, કે જેના મોહોટા વેપાર ચાલેછે. ધરાન દેશની આશપાશના બીજા યુવકો જીવેકે મીન, હીનકુશાન, તરકી, પતીઆરી એમના ગાયે શરખાવતા ધરાનના યુવક વચતીમા તથા આપાદાનીમાં ઘણા એમોછે એ રાજાં હુનીઆની શપાટી ઉપર ખાતરે નાખતી મોહોટાઇ ભોગવેચ, પણ તેની પાદશાહીની આમેપત દર વરશે એક કરોડ રૂપીઆ કરતા વધારે ધાતી નથી, કે જે જીવ રકમથી પાદશાહને પોતાનો તથા પોતાના લશકરનો ખરચ આપશે ઘણા પ્રસાદે પડેછે, અને એ દેશની જાહોજલાલી દર વરશે એકાધી થતી જાયછે.

શઘા લોકો જાણેકે ધરાનનું રાજ એકવાર ઘણુ મોહોટું હતું તવારીખ લખનારાએ આપણને જાણવીગીઆય કે એ દેશના જમીન તથા કેખશરો તથા અરદેશર બાબદાન તથા નોરોરવાન અદલ જીવા પાદશાહો યાં ગીચછે. એ યુવકનીહકમત એક વેલા મીનની હદથી તે ત્રીશર અને ઇંડોનાં શુધી મોહોટી હતી કેખગરો એ કમ્બેઆનીઆ ન ટોલાનો પાદશાહ હતો એન ટોલાના એક પાદશાહ નામે જીગતાશપના વખતમા પારશીએનો પેગમબર હજરત નરશેખાત પોતાની હીન લાવીએ હતો. એ કમ્બેઆનીઆ ન ટોલાની હકમત પાદશાહ દારાખના વખતમા ચેકેર રૂંડ ની નાખના એક ઇંડોનાની શરદારે તારાન દીધી હતી તી આરપછી આશરે પાંચથી વરચપછી અરદેશર બાબદાન નાખ નો એક શરદાર હી ઉઠ્યા યાએ હતો તેણે ધરાન દેશની હકમત પોતાને નામે દીધી હતી, અને તે જેનરથોયતી મહત્ત્વના પાવને હતો તે મહત્ત્વને પાછો તાજી દીધો હતો. એ અરદેશર બાબદાનની પાદશાહી ઇસવી તરીજ ગઈમા ચાલે રૂંડ હતી. એ પાદશાહ તથા તેની એલાદના હકમત કરનાર એ “શાશાન્દ્યાન” પાદશાહોનાં નામથી આજમાએછે. એ

શાશાન્દ્યાન પાદશાહોનાં વખતમા ધરાનનો દબદબો હુનીઆની શપાટી ઉપર ઘણો મોહોટો ગણતો હતો. ઇસ્માઈલ નરદ શેહેરીઆર શાશાન્દ્યાન તખકકનો છેલ્લો પાદશાહ ચાલે ગીચોછે. એ પાદશાહના વખતમા યુશલજાનોના પેગમબર મહમદના માર ઇઆરે મધેથી એક જણ નામે એ ખર આરખ લોકોનું એક મોહોટું લશકર લેખને ધરાન દેશ ઉપર મહડી આવીએ હતો, તેની શાપે ઇસવી શને ૬૪૧ ના વરચમા નેહાવંદના મેદાનમાં ઇસ્માઈલ નરદ શેહેરીઆરન લશકરને મોહોટી લડાઈ ચાલે હતી, તે લડાઈમા આરખ લોકો ક્તેહ પામીઆ હતા, અને તેએએ ઇસલામી યુવક પોતાને ઇસ દીધો હતો, અને પોતાનો યુશલજાનીનું મહત્ત્વ ઇસલામી લોકો પાશે જગતીથી કબ્જ કરાવીએ હતો. એ વખતથી તે આનજુધી યુશલજાની રાજ ઇસલામ મધે ચાલુ રહ્યું, પણ તેના પાદશાહોની તોખમમા ઘણી વખત ફેરફાર ધામેએછે. યુશલજાનોના પેગમબર મહમદના જીવરવા પછી જાહુશુધી ખલીફોના અખલ ચાલુ હતો તાહુશુધી તેએના તાખાતલે ઇસલામી યુવક રહેા હતા, તેઆરપછી કેટલાએક જીજ જીજ આરખ શરદારોના હાથમા એ યુવકની પાદશાહી આવી હતી. ઇસવી ૧૪ મી મર્દાશ તાતારના યુવકનો નામીએ શરદાર જે તેમુરલગનાં નામથી એલખામેછે તેણે ઇસલામ દેશ ક્તેહ દીધું હતું તેમુરલગના જીવરવા પછી ઇસલામ મધે કેટલાએક પાદશાહોની તોખમ બદલાઈ ગઈ હતી. એ પાદશાહો આશપાશના પરગામીના શરદારો હતા, તે એ એક બીજા શાપે લડીને થોડી થોડી સુદત શુધી રાજ ચલાવી ગીઆ હતા ઇસવી ૧૭૩૬ ના વરચમા નામીમા પાદશાહ નાદરશાહે ઇસલામી યુવક ક્તેહ દીધો હતો પણ એ પાદશાહનાં મરણ પછી ધરાનનું રાજ પાણુ માહોખાહોની માં સમીરોમી કેરુએક શુધી વેરાન ચાલે હતું તે પછી ઇસવી શને ૧૭૯૪ ના વરચમા આગા મહમદ ખાન નાંમનોએક જ ખચ પાદશાહ ધામેા હતો. તેના જીવરવા પછી તેના જ તરીએ ક્તેહ ચાલે ચાલે તખત ઉપર મેઠો હતો અને તેની એલાદથી એ યુવક ઉપર શાહ નશરફુદીન હુસના અખલ ચલાવેછે એ પાદશાહની એક તગવીર આમે બાબલ શાપે હમેએ આપે રીછે, તેમા પાદશાહ લશકરી યોશક મેહેરોછે

ધરાનના મોહોટા પાશે હવેલ આશરે ૧ લાખ આણુનું લશકરો પણ તે આણુથી પસીશથી તે તીજ હજાર કરતા વધારે લશકર કલાએક રીએલુ નથી ધરાનીએ જતે મેશાર લોકો છે પણ એ દેશના જીવજાત ભરેલા રામથી તથા પશુઆની

ઈશાનનો શાહ નશરઉદદીન

તંત્રીથી ધરાની લોકોના પોતાના સુલકને! અચા્ય કરવાની પુરતી શક્તી નથી. ધરાનને ગાહા દર વરસે પોતાના સુલકના ગંગવા પરગણા ઉપરે આપેછે અને તે ઇન્કરોલેનાર તે પરગણાનો હાકમ થાયછે. ઇન્કરના ને કોઈ વધારે નાણુ આપવા કબુલ કરીને હાકમ થાયછે તે ધણી તહરેવાર રીતે રધમેત ઉપર થતમ સુજરીને ઇન્કરના નાણુ પુરા કરેચ, તથા પોતાને કીન્કે દોલત એકદી કરેચ. એ વા હાકનોને રધઅતના જન માલ ઉપર મોહાકો અખતી આર આપેઆમા આવેછે, તે અખતેઆર કોઈન વેલા શા રી રીતે વાપરીઆમા આવેચ, વાશતે હાલના ધરાન નેવા બેદાર રાન કુનીઆની ચપાટી ઉપર મોહાન હુયે ધરાની રોજમા ને લશકર હવડ કવાએક વાણુછે તે કવાએક ફરેચ, ઇંગરેજ, અને રૂશીઅન લોકોની મદદથી તેઓ ચીખીઆછે આગલા વખતમાં ધરાની લશકર મધે ઘણાએક ફરેચ તથા ઇંગરેજ અમલદારો ચાકરી કરતા હતા, પણ રૂશીઆ રેશ નો અખતીઆર ને દાહાદેથી શાહાની દરબારમા વધેએ તેઆરથી ધરાની કવાએકવાલા લશકરના મોહોરા અમલદારો ઘણુ કરીને રૂશીઅન લોકછે.

આન,આશરે માલોશ વરશની વાત ઉપર રૂશીઅન લોકોએ જઆરજઆનો સુલક ફતેહ કીધાથી રૂશીઅનનાં થે હેનશાની હકુમતની હદ ધરાનના આતર તરફના ભાગ સાથે આવીને અડડીછે. એ વખતથી તે આન પંદર વરશની વાત સુધીમા ધરાનના શાહાને રૂશીઅન લોકો સાથે ધણીએ ક લડાઈ ધાઈએછે, કે ને દરએક લડાઈમા ધરાનીઆનુ બલ કમતર થતુ ગઈછે, અને ધરાનને ગાહા પોતાનાં રેશ ઉપર ની હકુમત માતરે નાખતી ચલાવેછે, પણ ખરેખર એ શા હા રૂશીઆના રોહેનશાને તાબેદારછે. આગલા વખતમા તેરેશન રોહરમા ને પાદશાહી ખખનો એકદેશ કરેહો હતો તે શયેં રૂશીઆના રોહેનશાએ લડાઈના ખરચ લખલ છી નવી લીધીછે, અને હજુર એ રોહેનશાહ ધરાનનાં શાહાની ઉપર નાંહુ લેણુ કાહાડેછે તેરેશન રોહરથી તેલચીન રોહર સુધી એક પાદશાહી રચતો બાધેઆમા આવેએછે, અને તેલચીન રોહરમા રૂશીઆન લોકોનાં લશકરનુ એક મથક કરેલુછે, તે લશકર કાન પડેતો તેરેશન ઉપર મહદી આપવાને હુનેચા તદખ્યાર રહેછે. એ શબ્દાઉપરથી ધરાનને ગાહા રૂશીઆ મી ધારતીથી હુનેશાં બીધેલા રહેચ, અને રૂશીઆના એલચીન નેંદ તેરેન કુમાવેછે તે પરમાણુ ચાલેછે. ગીઆ વરશમા, ઇંગરેજ શરકારને એલચી મીઠ મરે ને શાહાની

દરબાર સાથે તરો કરીને નીકલી આવીએ છતો તથા ધરાની એએ હરાતને કીકો પોતાને હાથ કીધો હતો તે શંગલુ કાન રૂશીઆનાં એલચીની ઉશકેરણીથી બનીહ હતું તેમા કયો શ ને નથી ગીઆ વરશમા આપણી અંગરેજ શરકારને ધરાન સાથે લડાઈ હતી યાહ અને ઇંગરેજએ છુશેરનુ બદર પોત ને હાથ કીધું; કે ને માનવાનુ હમણાં ચામાધાન આવી ઉછે, તે બાબે શરવે કોઈ વાકેફગાર ગખગો શારી પેઠે નહોએ કે ઇંગરેજે શાથેની એ લડાઈ રૂશીઆ રેશના ચતાવાલાએ એ ધરાનનાં શાહાને આપેલી અનધરતી મશલતથી હતી ચા ઇ હતી. ધરાનનુ રાન ને હમણાં શરવે કોઈની નનરમા કમતર માલમ પડીછે તેનુ સુખીઅ કારણ રૂશીઆનોના હાથથી ધરાનને આગલા દાહાડાએ ઉપર ને શીકશત મોહો મીચ તે છે. હર વીમારવાલા રાખશોને કયો શથે નથી કે ધીમે ધીમે એ રાન રૂશીઆ રેશના બલથી પાએમાલી પામ થે અને શેવટે તે રૂશીઆ રેશને એક ભાગ યાહ પડશે

ગાંધીજી લોકોનાં ધોડાએક ખેડોનો ખોડાસો.

શાંક રમંદનાર તથા બીજા એસો કરનાર હીનકુશયાન ના ગારોડીઆ પોતાના કષાશર આપણને તહરેવાર રસુલ ક રી બતલાવેછે, તેઓ માહેલા એક મે નહુને થોડુએક નાણુ આપીને, તેઓનાં એલની કારીગીરી આએ બીના લખનારે નેઈ હતી તેની રુક વીગત નીચે પરગટ કરીછે

ધુલનાંથી રૂપીઆ બનાવાની રીત.

એ રમત ઘણુ લોકોએ નેઈ હુયે ગારોડી નખીન ઉપરથી મમટી બરીને ધુલ રીએછે, અને પછી તે ધુલ પોતા ની ઉંધાડી અહેલી ઉપર સુકીને સુડી વાસેછે, અને પછી તે સુડી ઉપર બીએ હાથ પોકડીને સુડી પાછી ઉંધાડેમ તેઆરે તેમાથી રૂપીઆ નીકસેછે. એ હીકમતને શાંક ગારોડી પરચમ પોતાની નેલલીમાથી કોઈ નહી રમે તેમ એક રૂપીઆ પોતાના નખના હાથમા અંગોહાની રુકલીની અહેલીની અંટીમા દાખેછે, પછી તેમ હાથનાં વાકડીના એક કપડો અથવા હાડકું પકડે છે કે ન્ખી કરીને રૂપીઆ વધારે રોહલાઈથી અટીની અદર દખાઈ રહેછે. કોઈ વાર બીમારા ગરીબ ગારોડી પારો એ કામચર રૂપીઆ રહેતો નથી તો ખોટો રૂપીઆ લેઈ કાન ચ લાવેછે ધુલ લઈને ગારોડી પોતાના ડાખા હાથની અહેલી

श्रीनृपतिनी मंडलिका.

ઉપર ચુકેય, તેના કચી હીકમત નથી, પણ તે હાથની ચુકી વા
લની વખતે તે ઉપર પોતાનો નખનો હાથ ઠોકેછે, અને તે શ
મેદ પેલા અંદીમાં છુપાવેલા રૂપિયા ડાબા હાથની અંદર-પ
હેછે, તે ચુકી કેટલેએક વાર ચુકી બંધ રાખીને ચોડાએક ટો
ગ કરેઆ બાદ ચુકી ઉઘાડતા વાર રૂપિયા શરવે કોઈને દે
ખાએછે. એ કાંમત હાથની આલાકીની યાજી નરૂછે.

કોઠરીનાથી રૂપિયા ગુંમ કરવાની રીત.

ગારોડી રૂપિયા લઈને તેહેને એક કપડાની કોઠલીની
અંદર નાંખેછે પછી તે કોઠલી પાછી ઉંધી વાલેછે તથા અવરી
કરેય તેપણ રૂપિયા તેના માલમ પડતો નથી. એ હીકમ
તને શાસ્ત્ર કોઠલી વાપરીઆમાં આલેય તેહેને અંદરથી બે
પડ હેએએ અને તે અલેના વચલાં પડમાં લલીઆની લગત
ર ઉપરથી એક નાધણ મોહોડું રાખેછે હેએએ, અને ગારોડી
શબાલ રાખીને રૂપિયા કોઠલીની અંદર હેવી રીતે નાખેય
કે તે રૂપિયા પેલાં અંદરના પડમાં મોહોડાની અંદર નાખે,
પછી તે કોઠલી ઉંધી વાલેછે તે રૂપિયા અંદરનાં પડના કો
ઠલીના ખાખાં સુધી રેશી નાખેય અને કોઠલી હાથી વાલતા
કાંઈ નીકલતુ નથી. પછી ગારોડી નિચ્ચારે કોઠલીને ઉલટાવી
ને અવરી કરેય તેઆરે પણ તે રૂપિયા નંબર આવતા નથી,
અને કોઠલીને પોતાનાં હાથમાં પકડી અંકડોએ તથા ખરડેય
તેપણ રૂપિયા રેખાતો નથી, તેને શબ્દ એકે ન. ન
બોલેથી ગારોડી પેલી કોઠલી પોતાની અંમટીમાં પકડેય તે
નજો રૂપિયા હેએએ તાંહાથી ન પકડેછે, અને રૂપિયા
પહેલ વહેલાં પોતાની અમટીમાં દાખીને પછી કોઠલી અંકડા
એ તે અલખત તેમાં કાંઈ નંબર આવતુ નથી.

લખોડીની રમત.

ગારોડી જીલ જીલ તરણ ચાર રગની લખોડી નખીને
ઉપર ચુકેય, તે અથેથી પરમત બે બે લખોડીતે એક ધાંકણ
થી ધાંકેય, પછી પોતાની નહુડની લાકડી તેધાંકણું ઉપર અ
કેડેય, અને પછીતે ધાંકણ પાછા ઉંધાડી નાંખેઆ આગલ
દરએક દેકાએ નાંખે. બે બે લખોડીએ હતી તાંહાં કોઈ દેકા
છે ચાર અને કોઈ દેકાએ તરણ અને કોઈ દેકાએ એક લ
ખોડી એવુ નેવામાં આવેય. ગારોડી ફરીને ધાંકણ ધાંકી
ને પાછાં ઉંધાડેય તે શગલે દેકાએ માતરે એક એક લ
ખોડી નેવામાં આવેય એ હીકમત પણ હાથ ચાલકીની, અને
અને તે કામમાં ગારોડી પોતાનાં નખનાં હાથની વચલી તથા
છેલલી અંગલીની પાથેની અંગેલી ઘણી કામે લગાડેછે, તે

હેવી રીતે કે દરએક ધાંકણું ધાંકતી વખતે ઉપલી આંગલીની
અદથી એક ઇંચા બે લખોડી ઉપરની પોતાની અંદીમાં ના
ખેછે, અને તે ધાંકણું એ લખોડીએના નખાંવ કરેલા હો
એય તાંહાં તે છુપાવેલી લખોડી ઉપલા અંગાલાંઓની અદ
ર ચુકી રીએછે. કોઈવાર લખોડીએને ગારોડી પોતાની અ
ંદીમાં એકડી કરીને પાછી પોતાના એવાંબાં નાખેછે, કે ન
થી આમલનાં કરતાં ઘણી એકી લખોડીએ ધાંકણેઓનાં
તલીઆમાંથી નીકળેછે. એ હાથ ચાલકી હેલીતો નહુડ
પછી કરેઆમાં આવેય કે કોઈવાર ગારોડી માથેથી તેના ખો
લાશે લેતી વખતે પણ નેનારની નંબર ચુકી નાખેછે.

રોરી ઉપર દડા ચહડાવવાની હીકમત.

એ રમતને કીન્ન મદારી પોતાના હાથમાં એક કમા
ત પકડેય, તે કમાને બે રોરી એક બીજાથી ચોડીએક લેગલી
બાથેઆમાં આવેય, પછી મદારી તે કમાને પોતાના હાથ
માં ઉભી પકડેય, અને પોતાની ચુક આગલી પેલી રોરીએ
ની ઉપર એક દરો ચુકેય, અને પોતે ગોલ મકરાવોડીએય.
એ રીતે તરણ ચાર વેલા મકરાવે લીધાથી પેલા દરો પોતા
ની ચેલે ઉભી રોરી ઉપર ચહડવા માડેછે, તેન વખતે
ગારોડી બીજ એક બે દડા તે શતલી ઉપર ચુકેય અ
ને પછી બીજ બે તરણ ગોલ આદા ફરીઆથી તે દડા પ
ણ શતલી ઉપર ચહડી નાખેછે, અને ગારોડી નિચ્ચારે કરમાં
વેય તેઆરે પાછા ઉતરેછે, તથા ફરીને પાછા ચહડેછે, એ
હીકમતમાં કાંઈની હાથ ચાલકી કાંમત આવતી નથી તે
મા માતરે ખુદતનો એક કામેરો પોતાને અપલ કરેછે.
ને કોઈ પરલાડો શખશ મદારીનાં હાથમાંથી રોરી શુધાની
કમાં લઈને તેહેની આકે પોતે ગોલ ફેરેતા દડાઓના ઉપર
ચહડવાનું પુદતની બલ આવેય કેનેથી તેજો ઉપર ચહડી શ
કેછે, અને બીજ બાજુના ફેરાં લીધાથી તે દડા પાછા ઉત
રેછે. વાશતે એ રમતમાં કચી છુપી હીકમત નથી, પણ મા
તરે પુદતના એક કામેલા વીરો વાકેડાગારી મેલવીને બાજ
ગર લોકો અપજનતા ખાજુઓને અચરતીના નાખેછે.

રૂઆલનો શાંક બનાવવાની રીત

ગારોડી લોકો તમાશાગીરોને શાંક રાખવાની એક ખા
લી રોપલી બતલાવેય તેના એક રૂઆલ શાંકના શુચરાંની મા
ફે વીઠલીને ચુકેય પછી તે રોપલી બંદ કરેય, અતે તે ઉ
પર કેટલેએક ટોંગ કરેઆ બાદ તે રોપલીનું ધાંકણ ઉગાડેય
તો અંદરથી લપતે શાંક નીકલતા આવેલને રૂખાએછે. એ

રચના કરેલા અનુગમન ગારારી ને જોએ મેલેલા હોયેય તે જોએ એક તાપંચ શાક કપરની કોઠલીના બંદ કરીને તેહેને પોતાની જાતની હેઠા કાઢી રાખેછે, પછી જ્યારે તે પેલી ખાતો ઠાલીની અંદર રૂઝાલુ સુકીને તે ઉપર પાકણુ તં ના પકણુ પાડેય ને વખતે તે પોતાના મેલવાનુ મોણુકુ તે રો પછી રાખે નેલકે, તેથી ઘણુ લોકો હુણુ શરન્જ્યેકે મેલવાં પૂર્થી શાકને રોપલીના સુકીએછે, તેથી તમાગગીરી ઘણી ને જાએ તે મેલકુ દુર સુકાવેય અને રોપલી ફરીને ઉઘડાવીને ખાલી જાએ, પછી મેલ આગલ ચાલવા લીએય. પણ એ ગગની હીકત ગારોડીની તરફથી ખાતરે તમાગગીરીનું ધે આંન સુકાવવાની છે, તે હરેક તબીરથી પોતાનાં જોનારા એકની નજર શલાલીને પેલી રોપલી ઉપર પકણુ પાડીને પછી પોતાની જાતની હેલથી શાકની કોઠલી કાઢીએય અને તે કોઠલી પેલા રોપલીની અંદર ખાલી કરેય, અને તેખાર પછી જ્યારે તે રોપલી ઉગરેય તેખારે અલગત તેખાથી રૂઝાલો શાક ધમેરો તમાગગીરીને દેખાએછે.

મોખાની પાણી બતાવવાની રીત.

મહારી આપણા દેખતા એક શુપતાની અંદર પેડાએક મોખા તાપેય, પછી તે શુપતુ ઉઠેય, એરે પેડાવારખા મોખાની પાણી ઘઈ જાએય. એ વાતના છુપી હીકત એક ક્રીનકે કે એ શુપતાને તલીએથી એક પડ રેડેય કે જેનેની અંદર આગમજથી ઘણી ભરેલી રેડેય, પછી શુપતું ઉઠે તો વખતે ઉપરના પડમાં ને મોણુકુ રાખેલુ હોયેય તે પેડા એક અલગુ યાએય તે રચતે પાણી ને હલકી ચીનકે તે ઉપર આલેય અને મોખા અંદરના પડના જાએય.

હરણને તીર મારવાની રીત

ઘણુ લોકોએ એક રોષે કે ગારોડીએ વાકાનું એક હરણ જુણુ કરેય, પછી તેનીથી ચોડીએક વેગલાઈએ વાકાડા ને એક રીપાઈ લાવી મેશાડેય, તેહેનાં હાથના એક કમાન તથા તીર આપેરો હોયેય, અને મહારી જ્યારે હોકમ કરેય તેખારે પેલા તીર કમાનખાથી છુટેય અને હરણને બાઈ વાએય એરે તે તુડી પડેય. એ કમાનમાં હીકત ખાતરે એકલીનકે કે વાકાડાનાં ચીપાઈનાં હાથના ને કમાન આપે આપા આલેય તેની રોરી તીરનાં હેરા શાયે વલગાવીને એક હવેય તે રેલી રીતે કે તે રોરી પેડાએક વારમાં તીરનાં હેરા ઉપરથી પોતાની મેલે છડકી જાએ, અને તેથી તીર છુટીને પેનાં હરણને વાએ. એ રોગ કરતી વખતે મહારી તીરનાં

છેડાની રોરી ઉપર શારી પેડે નજર રાખી જુએય, અને તે ખારે રોરી છડકવા ખાલી એલુ તે જાએય તેખારે તે હી મતથી પેલા વાકાડાનાં પેલવાનાને તીર મારવાની હોકમ આપેય, અને તીર પહો પેલી રોરી છડકેખાથી તેન વખતે છુટેય, એરે તે તમાગગીરી ઘણુ અજાએય ધાએય.

પાણીના વાશણની રતત.

ગારોડી એક નાકણુ કાઢવતુ હાલકુ તમાગગીરીની ન નદીક લાવેય અને તેહેને પાંજીએથી ભરેય, પછી તે માટેનું પેડાએક પાણી જમીન ઉપર શીપેય તથા પાકીનું પાણી પેતાના કાન તથા નાખની અંદર રેડી લીએય, તેખારપછી નાંખની અંદરથી પાણી પાણુ કાઢીને પેલુ વાશણ પાણુ પાણીથી ભરપુર કરી આપેય. એ વાશણને લગભગ અથવા મધ્યથી એક પડ હોયેય અને બાજુ ઉપરથી એક હેદ પાડેલા હોયેય, અને તે હેદ શાયે અંદરથી એક નલી લાણુ કીધેલી હોયેય, ગારોડી જ્યારે જમીન ઉપર પાણી શીપેય તથા પોતાનાં નાખ કાનમાં પાણી રેડેય તેખારે એ વાશણ ના ઉપલા ભાગનું પાણી ખાતર અલગુ ધાએય, તેને એ ઉપુ વાલીકે હોયેતો નીચેના ભાગનું પાણી બાહાર આવતુ નથી શબજ એને ઉપર જાણેલી રીતે તે વાશણની અંદર મરોડીનું પડછે. પણ જ્યારે ગારોડી પોતાના નાંખમાંથી પાણી કાઢાવવાને બાહારે પોતાનું નાંખ પેલા વાશણની બાહારના હેદ આગલ લઈ જાએય તેખારે તે છેદની અંદર ને રચી કુકારો મારેય તે કુકારો વાશણની અંદરની નલીને મારે ધાળે વાશણનાં નીચેના ભાગનું પાણી ઉપર ચડાવેય, અને તેથી તે વાશણ મોહોડા શુધી પાણીએ બરાઈ જાએય, તે ખાતરે એકલુનકે કે નાખના કુકારાથી વાશણની રેડલના ભાગનું પાણી ઉપર આવેય.

એક મહક ગારોડી લોકોની બીજ તહરેવાર હીકત તોછે, તે પેડાએક ધ્યાન રાખેખાથી રેડેલાઈથી શરજ પડી શકે એવીકે, તેમાં જુધી ખાતર હાથ ચાલાકીની તથા જોના ર શખરોલી નજર સુકાવાની છે, પણ તેમાં ઘણુએક નાંવાડે લોકો કહેય તેમ જાડ ધ્યાન ખતર કરું છે નહી.

પઈશાવાલાનો છોકરો.

મુંબઈના કોરમાં જાણું હવડા "રાડ ઇસ્ટરી" ના બેના મોદેએછે તાણું આજ ઘણુ વરશની વાન, ઉપર એક

ગરીબ છુટો પારસી બચ્ચાએ લાએકની ચીકાઈ તથા બીજા ખેરાકની ચીકાઈ વેચતા હતા. એ પધાખા તે બિચારાને જુ બ પેદાશ યાતી હતી, તેપણુ તેણે પોતાના દીલ શાયે થણી એક કશર કરીને પોતાના એકપુરા છોકરાને તે વખતની હા લત પરનાણે થોડીએક કેલવણી આપી હતી, તથા તેણે એ ક દુનંદારને તાહા નાંચુ શીખાડવા બેશારીએ હતા. એ છોકરાનુ તામ નવીશાહ કરીને હતુ, અને તે થણે સચલ અને તે શાયે મેહનતુ પુરુશ હતા, તેથી નાંચુ શીખવા રહે આ પછી થોડા વરસાના તે મેહતાગીરી કરવા લાગે, તેઆ ર પછી ફુકાનદાર થાએએ, ફુકાનદારથી પોતાની હાલત શુ ધારીને તેણે મોહોરો વેપાર તથા રેશાવરો ખાતેની આડત તુ કામ ગરૂ કીયુ, અને તેના ક્તેમદ થાએઆથી ખુબઈની વચાનીના તે એક તવગર તથા મરતબાવોયો શખજ ગણવા લાગે.

નવીશાહને પેરે તરણ છોકરીએ અને એક છોકરો એ રથા ફરનદ થાએઆ હતા તેણી મોરત પોતાના ખાવદ નીન આકું ગરીબ આ આપની રીમી હતી, અને કેટલાએ ક આણોને ગરીબી હાલત ઉપરથી તવગરીમા આવતી વ ખતે જ્ઞેમ પોતાની મોહોરાઈ અથવા કતરાજ બતલાવવાનુ શુન પડેછે તેજ આકું નવીશાહ તથા તેણી બાએડી એ બરે નજાએ એ ખાતી ઉપર પોતાની અખલના ભેગ આપી એ હતા. તેઓ હર તરેહથી પોતાના પર્વશાનુ બલ આલ ખના થોકોને બતલાવતા હતા તરણે છોકરીએને નવીશા હે થણી ધામધુમથી પરણાવી હતી, છોકરાને પરણાવતી વ ખતે ધામધુમ તે કરતાને વધારે કીધી હતી, અને નેચારે તેણેના મોહોરા ખરચ વીશે ગામના લોકો વધે એક બીજા આ વાત યાતી હતી તેઆરે કેટલાએક નજા હેવુ કેહેતા હ તા કે “મોદા તાલાએ આપીડન તેમારે ખરચ નહી કાએ કરે” ? અને એ વીચાર થણા લોકોને લાગતી લાગતો હતા.

નવીશાહને તથા તેણી થણીઆણીના પોતાના એક પુરા છોકરા ઉપર અતીશે પેચાર હતો, તેહુ તામ શેઆવ ખરા કરીને તેઓએ રાખીઉ હતુ, અને તેણે નજુમથી થ હો લાકડા ઉધારીએ હતા શેઆવખચને પોતાના આ બા પ વતરોએ બચપણથી પોતાનુ ઘેરના ચાકરો, મોડાવાલા, અને અધારની શયત લણી હતી, કે નેઓની શેખતથી તે કેટલી એક વાતે મેચકલ રહેઓ હતા, એટલુ ન નહી, પણ તે શા થે તેણેના મનમા હેવુન ગુમાન દાખલ થાઈ હતુ કે તેણેના આપ નેહેરો ફનીઆમા બીએ કોઈ તવગર નથી, અથવા

તેરેવો કોઈ બીએ મોહોરો માણુશ પાણુ નથી શેઆવખ ચને નીશાલે ખુબી વખતે તેણેના આખાપે મેહતાલને હેવો હેકામ અખીએ હતા કે તેવણના ફીકરાને મારવો નહી, ક્ય ધવા રડાવવો નહી, અને તેણેને બપોરના ૧૧ કલાકે તથા પાછા મોહોરે ૪ કલાકે ઘેર આવવાની રજા આપવી નીશા લમા બીજા છોકરાએ નજીન ઉપર મટાઈ બીહાવી ભેગ તા હતા, પણ શેઆવખચને તેણેને મેહતાલ ખાનડ ઉપર બેશાડતા હતા, તેણેને આખા લાહોરામા પાચ્ચા ઇચ્ચા અર થા કલાક શુધી પાડ આપતા હતા અને બાકીને વખત ર મતમા ગુજારવાની છુટ આપેલી હતી.

હેવી રીતે શેઆવખચ બાર વરસાને થાએએ તાહાથુ ધી તે ગુનરાતી શીખવા શારૂ મેહતાલની નીશાલે રહેઓ હ તો એ છોકરામા જતી સચલાઈ શારી હતી, પણ તાઆ પના લાડથી તેણી સચલાઈ ઉપર આલશાહ અને ઘેરવા ઇ ગાનેબ યાઈ હતી, અને નીશારેથી ઉઠતી વખતે થોડુએક લખવા વાચવા અને થણાન જુવ ડીશામે ગણવા મીવા એ બીજુ કાઈ વધારે તે શીખીએતો નહી શીચ્ચુવખચને તેણેના બાપે એક ઇગરેજ નીશાલ અથવા ઇશકુલમા બેશા ડીએ કે નજા ગરીબ તથા તવગરોના છોકરાઓ મીખવા આવતા હતા એ નીશાલના શીખશાજુઓ સચલ, અને અકલજદ પુરો હતા તેઓધી શેઆવખચને કાઈબી લા ડ અને હેવી આશા હતી નહી, અને તાહાના રમતિચાર અને આપચખતીઆર છોકરાઓની શયતથી તેણી અક લ તથા માલ ચલણમા શુષારો થાએ હેવી એગવાઈ હતી આખાપે પોતાના બચાએ ઉપર પેચાર કરીને તે બચાએને થણે વખત ઘેરમા રાખી કુકેચ, તેએને પોતાના માણુરો ની શાયે નીશાલે મોખેચ, નીશાલમા બીજા છોકરાઓ શાયે તેઓને શારી પેઠે આમેજ ધવા દેતા નથી, અને તે શાયે પોતાના બચાના મનમા તેણેના કુટબની મોહોરાઈ વી રો મેવફૂરી બરેલી ગરૂરી આપેચ, તે શયલાથી ઉપન તી ખરાબીને અચકાવ હરકોઈ મોહોરી અને અને શારી નીશાલમા છોખરાને ખુબીઆપી થાએછે ધરમા રહેઆથી છોકરાઓ ન મહલી લાએક ખવાથ ધરાવતા ન થી તે બાખતમા હેવી નીશારોમા ગએઆથી અને બીજા છોકરાઓ શાયે ભેલાએઆથી કાએમેજદ ગુણુ નીપજેછે બ આઓની શાયે આકર રાએઆથી તે બાકને હરકાઈ કામ ને ખાતર બીજાના આધાર ઉપર આશીઆને રેહેવાની મેવ પડેછે, તે દેવ હેવી નીશારે ગએઆથી તુરેછે, કાએકે તાહા

છાકરાને પોતાની સાકરીને શાઈ ફક્ત પોતાનાજ હાથે યગ ઉપર ભરેશો રાખવાની મંજૂર પડેછે. હેવી નીશાલોમાં ગમેચ્છાથી હરએક ભયાની ઘણીએક છુરી ખાશીયતો અને પેઠંગી ચાલ ચલણે દુર થાએછે, તાંહા શંગલા છાકરાએ એક બીજની ચાલ ચલણ ઉપર દીકા કરેચ, તથા મંજૂરી અને બીજના ભરેલા છાકરાની ફેકડી કરેચ, તેથી ભયાંચોના હકમા લાભ થાએચ્છા વનાં રહેતો નથી. હવે ચેચ્ચાવખ શાહ હેવી એક હંગરેલ નીશાલમા દાખલ થાએચ્છા હવે તે કામ તેહના હકમા ઘણજ કાએરેમંદ હવું, કાએકે ખાખાપે ઘણા પદયા ખરચવે પોતાનાં બચાએને જે ચેચ્ચાણપણ વ્યાપી ગકતા નથી તે ચેચ્ચાણપણ હેવી નીશાલોથી પરાપત થાએછે

ચેચ્ચાવખશ નેચ્ચારે પેલલ વેહેલા એ હંગરેલ નીશાલમા ગએચ્છા તેચ્ચારે તેહના અને નીશાલના બીજા છાકરાએના ખચાચમાં જે ફરક હવે તે તરત રેખઈ ચાવીએ હવે ચેચ્ચાવખશને પડતો ચોલ તેહના બાપના ઘેરના માકરો કાવી લેના હતા તે હેવાલ તેણે હંગરેલ ઇશકુલમા નેચ્ચેચ્છા નહી તેહને બાપ પદયાવારો કહેવાતો હતો તે પછુ કોઈથી છાકરો તેહની દરકાર રાખતો હોએ હેવું હતું નહી. બીજા છાકરાએ પોતાની કુચયતને વખત તરેહવાર રીતે રમતા હતા તે રમતમાં ઉલટથી શાએલ થવાની ચેચ્ચાવખશમાં હુધીચ્ચારી હતી નહી તે પોતાના બાપના ઘેરની ફીમીચ્ચારીની વાત કરતો હવે તે શગલા છાકરાએને અને ગમતી લાગતી હતી. દુકામાં ચેચ્ચાવખશ બીજા તમામ નીશાલીએઓથી હતાએરો હવે, તેઓની ખુદી અને રોડા રોડીમા તેહનાથી ગામેલ થવાને બનતું હતું નહી, કાએકે તે પોતાના બનમા હેવું શનજતો હવે કે તે મોહોટા લોકનો દીકરોછે તેથી ગરીબોના છાકરાએ ગામે ફરખ નેહએ નહી, અને તેહની એવી બેચકુડી નેહને શંગલા છાકરાએ તેહેને હસતા હન તથા તેહનું નામ “બાવાછને લાડકો” કરીને રાખીઈ હતું ઇશકુલમા ગએચ્છા પછી એક અઢવાડીક નહી થાએક એટલામાં ચેચ્ચાવખશ પોતાનાં ખાખાપ વાગલ ઇશકુલના છાકરાએની મચતીની ઘણીએક જુડી એન કાડવા હાગે, તથા રીંગના મરેચ્ચાએ પોતાના ગીખશા ચુર એની તથા તેઓની નીશાલની કેલવણીની ગીચત કીધી, તેહના ભવાચમાં ચેચ્ચાવખશના બાપે તેહેને શજુરી રાખવાની બંદીખુલ કરવાને દેકાણે હેવો દેવાયો આપેચ્છા કે “કુચયત થી ઇશકુલમા જે ચેચ્ચારીને “નાચરો” ને પમદાવી નરોએ

એ પછી શંગલું શમાધાન ચાલશે એ રીતે ચોલવા” અને નવીશાહ એક રીતે પોતાના રીકરાની ઇશકુલમાં ચાવી એ પછુ હતો, તેહના શીખશાચુએ ચામે તેણે પોતાના છાકરાની લારીમાં “કેટલીએક વાતો કીધી અને તેઓને હેવી ભલામણ કીધી કે ચેચ્ચાવખશને બીજા મચતીએર છાકરાએની શંગતથી દુર રાખવો. ઇશકુલમા શીખશાચુએ નવીશાહની બેચકુડી ચોલેનમા રાખત ગએચ્છા હવા, તોપછુ તેઓ કયું મોહેચ્છા નહી, અને હેવી ચાશા રાખીકે ચેચ્ચાવખશ નજમ વધારે દાહાડા ઇશકુલમા કાહરો હવે તેમ તે ચુષતરો નરો, અને તેહના ખાખાપે લાડકા ઉપર ચેચ્ચાથી તેહનામા જે ખામી હતી તે ધીમે ધીમે દુર થાયો.

ચેચ્ચાવખશના બાપના ચાવી ગએચ્છા પછી પછુ નીશાલીએઓએ તેહની દહા મચકરી કરવાનું છાડી રીપુંત નહી, અને તેહના મા બાપાએ તેહેને કાઈથી દલગીરી શોધવાની બાદત પાડીતી નહી તેથી તેહેને હેવી મચકરીથી વધારે કરેલ મહડતો હતો તે પોતાના નીશાલીએઓ ઉપર વેર લેવાની બેહુદ ઇઉકાતીએ કરતો હતો પછુ તેમાં કાંઈવાર કાંચેચ્છાતો નહી અને તેણે જુદું પોશીને પોતાનું કામ કાહાડવાને એલાન શોધી કાહાડીએ, અને પોતાના ઘેરમાં નજને હેવું કહીઉકે બીજા શગલા નીશાલીએ તેહેને દર રોજ ખાર મારેછે. એ વાત શાંભલીને ચેચ્ચાવખશની મા એને ઘણો ગુશે મહડીએ, અને તેણીએ ઘણી મોહોટા કરીને પોતાના રીકરાને તે ઇશકુલમાથી ઉઠાડી ચુકાવીએ. ખરૂં કે કુનીએના લોકોને પદયા ઘણા પેચ્ચારાછે, પછુ પદયાના લાડથી ચેચ્ચાવખશની માફક ઘણીવાર ચંચલ બચાએ “બેવ કુક બનેચ, અને ગરીબનાં બચાએ જે રજુલ અને મોલ ભોગલેચ તે રજુલ અને મોનથી તવગરનાં ચાલકો વેગલા રહેચ. નવીશાહે પોતાના રીકરાને એક બીજા ઇશકુલમા ચુકીએ, તાંહાં છાકરા ઘણા મોડા હતા, અને તાંહાં ચેચ્ચાવખશને પોતાનાં ઘેર મોકુલને લાઈ મલતો હતા. એ દેકાણે ચેચ્ચાવખશ ચોરીએક ચુલમુધી રહેએ, પછુ કાઈ રીખીએ નહી, તેથી તેહના બાપે પોછો ઉઠાડીને તરીલ ઇશકુલમા ચુકીએ, અને તેચ્ચારપછી બીજા એએ ઇશકુલો બદલી, અને એ રીતે પાચ હંચા છ વરસ ગુનરી ગીચાં

એ વખતમા ચેચ્ચાવખશના બાપનો એક ઇઉરોપીચ ન રોચત નવીશાહને તાહાં આવતો હતો, તેહની આગળ એક રીવેચ નવીશાહે પોતાના છાકરા વીરે વાત કાહાડી, અને ચેચ્ચાવખશને ચોલાવીને તે ઇઉરોપીચના પાંચ તેહેની

નપાશ લેવરાવી, તપાશ લીધા બાદ તે ઇંદોરેપીઆને નવી શાહને પુછી કે “તમેા છોકરાની કેલવણી પછવાડે દર મહીને શુ ખરચ કરોમ્ ?”

નવીશાહા—“હું હેની ઇશકુલવાલાને ૧૦ રૂપીઆ નો પગાર આપુંચ, અને વલી ચોપડીને તથા બીજી ખરચ થાએચ તે જુરો.”

ઇંદોરેપીઆન—“તમારી રાલત પરમાણે તમેાએ તમારા છોકરાને કેલવણી આપેલી નથી, ઇંગલંડમાં તમારાં કરતાં ઘણી ઓછી પુણવાલા ગરહથથે પોતાના દરએક છોકરાની કેલવણી પછવાડે વરથ દાહાડે ૧૦૦ થી ૧૫૦ ગી ની ન ખરચેછે.”

નવીશાહા—“હેરો, પણ એટલો ખરચ કરવાની નર રર શીછે ?”

ઇંદોરેપીઆન—“નર ઘણીછે. બચાને ઉમદા કેલવણી આપીએતો તે મોહોદી રાલત આપેઆ બરાબર છે.”

નવીશાહા—“માહરો છોકરો ચોડુંઘણુ માહરા ધધા ને કામ નેગ શીમે એટલે બગાછે.”

ઇંદોરેપીઆન—“તમેા બીજા બાબતમા ચતેાથ શખેાતો તેમા દાપણુ ગણુએ, પણ છોકરાને કેલવણી આપવા ની બાબતમા હેવો વીચાર નહી રાખવો નેઇએ. તમેાએ તજ રાછોકરાનાં વગન ઉપર ૧૫ હજાર રૂપીઆને ખરચ કીએમ્ તેટલો ખરચ હેની કેલવણી પછવાડે તમેા કરેોતો હું ઇંગલંડ નવાર છેલ તે વેલાએ હેને માહરી શામે ઘઈ જાઉ, અને હેને વધીલ ઇઆ બારીશદર ઇઆ ઇનજનીઆર ઇઆ હેવો બીજા ધધો શીખાડીને ઇઆ બીજા રીતે નાદર કેલવણી આપીને પાછો મેકાઈ, કે જેથી કોઇ શમે ને વતારા વેપારથી છોકરાનું જીવન નહી માલી ચકથેતો તે પોતાના એલમની કમાઇ તથા ઉદીઓગથી તમારા કુટુંબની શારી રી તે પરવરથી કરશે.”

નવીશાહા—“નહી રે શાહેબ ! ને છે તેન ધીકછે. છોકરો ને માહરો પોતાનો રોનગાર ચલાવશેતો કટકો રો દી મલેઆ કરશે.”

ઉપલી વાત થાએઆ ત્રાદ ચોડે મહીને ચેઆવખશ ૧૮ વરથની ઉમરના થાએઆ હેતો મ ઇંગરેજ બાશા એટલી શીખીએા હેતો કે નેહેને આપણા લોકો “કાસું પાડું” કરીને કેરેછે, અને તે ઉપર તેહેના બાપે રાતેરથ કીધી

હથો, અને તેહેને પોતાના ધધામાં ચામેલગીરીને વાશતે પોતાની પેહેડી ઉપર લાવી મેશાડીએા હેતો. હર કોઇ બાપ પોતાના રોનગારમાં પોતાના છોકરાને શામેલ કરે તે કામ વાનબી અને ઘટગુછે, પણ હેવી વેલાએ તે બાપઆએ એક વનવીન રાખવી ઘટેચ કે ધધામા શામેલ કરેઆ આગ મલ તે બચાને હેવી રીતની તાલીમ તથા કેલવણી આપવી કે જેથી ને કદાચ તે ધધો ભાગી પડેઆ હુએતો છોકરો બીજા ધરકારે પોતાનું જીવનશય કરવાને ચકતીવાન થાએ. પણ આપણે ઉપર નેઇએચ કે ચેઆવખશના બાપે તે મરમાણે કીધુંતુ નહી એ છોકરો ચોડુંએક શીખીને પોતાના બાપની પેહેડી ઉપર મેશ હેતો, અને તેહેની ઉપર કોઇના દર હેતો નહી તેથી તેહેને ઘણી મેહેનત પણ કરવી પડતી તી નહી. એ રીતે આશરે દશ વરથ જીવેા ગમેઆ, પછી બચાનાનું ચકર, કે જેથી તવંગર કફીર થાએછે અને કફીર તવંગર થાએછે, તે બીચારા નવીશાહ ઉપર આવી પડીઈ હું નવીશાહ વેપારમાં ખુરીએા, અને તે ગનબધી તેહેનું રાંગણું કુટુંબ દલદરી અવથધામા આવી પડીઈ ખુરી આ પછી અને માગનારાએાનું પતાવેઆ પછી નવીશાહથી પોતાનો ચંગથે આગથે રોનગાર પાછો હાત કરી ચકાએ એા નહી, તેથી તેહેને પોતાનાં કુટુંબના ખરચને વાશને ધણી વંગી ભાગવવી પડતી હતી. તેણે પોતાના છોકરાને કોઈ શારી જગેએ માકરી રાખવાની ઘણી તબલીન કરી હતી, પણ હરકોઇ ખાણથને તેહેને મહડતે દાહાડે રાથતો ઘણા ખરેચ અને પડતે વખતે શકીઇ તેહેનાથી દુર રહેવા માહેચ તેન પરમાણે બીચારા નવોશાહને ઘણા ચોડાન મદદ મારો મલી આવીઆ હતા, તેથી તેહેને પોતાના રીકરાને વાશતે ૫૦ રૂપીઆનાં ખુશારાની એક માકરી ચોધી દાહાડ તા ઘણીન જીવેલીઅત પડી હતી, અને તે ઉપરાંત માકરી રાખનાર ધણીએ જાએઆ એક દમેઆ ભરેલુ કાચ કીધું હેએ હેણુ બતલાવીઈ હતું, કાએકે તે પોતાના મીતરો આગલ કેહેતો હેતો કે નવીશાહનો છોકરો ચેઆવખશ મીતરે “ખલ દીએા” છે પણ ક્રકટ તેહેનાં કુટુંબને આશરો આપવાને શાર્ તેણે એ છોકરાને પોતાને તાંહા માકરી રાખીએા હેતો. આએ વાત નવીશાહના કાન ઉપર પહુ આવી હતી, પણ ગરજના મારીઆમી તેહેનાથી કાંઇ યોલાએ હેણું હતું નહી, પણ હેવા ચખરાથી તેહેના દીલમા કેટલું દરદ લાગું હશે તે બાપે આપણથી ચોડેલાથી વીચાર કરી ચકાએછે. કુખની વેલાએ એ શખસે ઘણી વખત હેવી ઇલા કીધી હ

તી કે તે ભેષિતાના આપનીજ આક્રમક ગરીબ રહેએ હતેતા થણુ બેહેતર હતું.

નવીશાહની હુમ્મ્યાનીશા શેખાવખશને તાંછા દેટલા એક ફરનદ થાએઆ હતા, જેએને પારસીએના શરેશતા પરમાણુ નવીશાહ પરણાવશે જેવી શરતે કાંઈને વકી હતી, પણ પોતા ઉપર પડેલા ગભગભી નવીશાહે એક નશીબત પ કહી હતી, તે એજ પોતાની હાલત થોડીએક શુધારીઆ પછી તેણે શેખાવખશની છોકરીએને લાએક દેકાણે અને મોડે ખરમે પરણાવી આપી હતી, અને જ ખરમ કદાચ તે પોતાની આગલી ગમન આક્રમક શેખાવખશના દીકરાએના લગન ઉપર કરતે તે નાણું તેએની ફેલવણી પૂઠવાડે તેણે ખરમીક હતું, અને તેજેના શારા ફલ પોતે ગુજરીઆ આગમન તેણે જાએઆ પણ હતા.

શેતરંજની રમતની નીતી.

આએ નાદર રમત આન હુજારો વરસ થાએઆ ફનીઆના માણુએ મીન રેશના લોકો તથા હીનકુશયાન અને હુશન રેશના લોકોને આન થણીન લાખી મુલત યાદ એ રમત જાણીતીએ, અને હઉરેપ ખડાના પણ આન આગરે એક હુજાર વરસ થાએઆ એ રમત ફેલાવે પામેલી આપણા જોવાના આયેમ. એ રમત એટલીએ રશીલીએ કે તે હમેશા પહાંશની શરત વગર રખીઆના આવેએ, અને જ લોકોને કુરયાતુ હાએ તથા નીરશેરી રમતના શોખ હાએ તેએને કીજે શેતરંજ નેવી બીજ મીન ખલવી મુશકેલએ. એ રમત જ રીતે નીરશેરપણાથી અને ખુશી શાયે આપણા વખત ગુજરેય તેજ આક્રમક આણુયના ઝંનને તે મુધારો કરેએ, અને આણુયને આગમનથી વીચાર કરવાની તથા પોતાનો શતો તપાસવાની તથા નીસાયની વખતે ઉમેદ બાધવાની આદત પાડેએ, કે નજેવી આદત જો આણુય પોતાના દરરોજના શાગરમા આણુ રાખેતા તેથી તેને કાએરો થા આ લીના રહે નહી, કાએકે આણુયની હંદેશની જ એ તે શેતરંજની બાણની બરોબરએ, શેતરંજની બાણમા આણુયને જે રીતે તાલમેલ કરવી પડેમ તથા દુર અરેશે સખેવા પડેમ તથા પોતાના હુમનખરદના પગલા તરફ નજર કરવી પડેમ તેજ આક્રમક હંદેશનીની પણ અવધાએ.

જે શેતરંજની રમતમાં આણુયને જે દુર અરેશે કરવો પડે

મ તે એવી રીતેએ કે તે આણુય પોતાના દીલમા જોઆલ રોડાવે એકે "જો હું ફલાતુ મોહોર ફલાની રીતે ચાલશે તો મીખહને ફલાની રીતનો લાભ થશે અને મોહોરને બીજ રીતે નેર આપશ તો તે લાભ વધશે," એજ આક્રમક શેતરંજ ઉપરથી આણુયને પોતાની અવધાયા શાગલી બાજુએથી જોવાની તેવ પડેએ શેતરંજના પાડીઆની એએરે બાજુએ તે પોતાની નજર રોડાવેમ અને પોતાનું તથા પોતાના હુમનખરદનું કંઈ વત વપાશેય, અને પોતાની બાજુ શુધારવાના એલાનમા જુ તેજો રહેમ એવીજ બાજુ તે આએ ફનીઆના શંશારમા રમેતા તે પોતાની હાલતમા શુધારો કરેઆ વગર રહે નહી. હરેક કામ આણુએ ધીરજથી અને એકાગ્રાં શાયે શંભાલ રાખીને કરવું એવું તે શેતરંજથી શીખેએ. "થણુએકે લોકો "દશતે મોહોરે ખાને પુર" એવી શરતે બાજુ રમેએ, એટલે કે જ મોહોરને આગલી લાખી હાએ તે મોહોરને ચાલવું અને એકવાર માએણુ મોહોર પાણું ઉચ્છી લેવું નહી આણુય પોતાના શંશારમા એવો મકુનમ રાખે કે શેતરંજના મોહોરને એક વાર મ્મુલીઆ આક્રમક પોતાના હાથથી હરએક એએને વખત અથવા ગુજરેલી મીન પાછી હાથ આવતી નથી તો તે પોતાનું હરએક કામ કરવા પડવાડે પાણું આદલમેત રહે, અને તેથી તેજેને ફનીઆદારીના કામમાં લાભ થાએઆ લી નાં રહે નહી શેતરંજ આણુયને કોશેય કરવા શીખાડેમ તે એએ જ થણી વેલાએ લુલ સુકધી એક રમનારોના દાવ જો લગી જાએએ તો ધીરજ અને કોશિયાથી પાછો શુધરેએ, આ ને રોવરે તેજેને ફતેહમદીએ પોડામારેએ. શેતરંજ એક આજ ભરેલી રમતએ, તેથી તેના રમનારાએમાં શણક અને ભલમણાઈના વધારો થાએએ, તેમાં રમનારાએએ તથા રમત જોનારાએએ એ રમતની દબદબા લાએક રીત પરમાણે ચાલવું નહિએમ, અને અને તાંહાશુધી એક હુમનખરદે બીજને કાએશાથી ઉલટી રીતે રમવાની કંઈમા રમત શુધારવાની છુટ આપવી ઘટારત નથી એ રમતમા કમાઈ કરવી એ થણુજ શરમ ભરેણુએ, અને જ થણી એકવાર કમાઈ કરતાં પકડાએ તેની શાયે ફરીને રમવું પણ ઘટારત નથી. આમણુ બીડુને કોઈવાર મોહોર ચાલતાંવાર લાએતા તેજેની ઉપર થણી તાકીદ કરવી નહિએ નહી, કાએકે તેમાથી ચાલેપાઈ આવમ પડતી નથી પણ અપીરાઈ આવમ પડી આવેએ. એક મોહોરે મતલબશર ચાલીને પછી પોતાના બીડુને કહેવું કે જો મોહોરે લુલથી ચલાડેએ અને તેથી પોતાનો દાવ ખરાબ થાએએએ તો એ ચાલ માંતરે એક હલકી કમીઈએ જો

રમતરંડે હેલું ઈશ્વર મોલે નહીંતો વધારે મેલેતરછે. ચેતરંડ
રમતી વખતે આશપાશ નેનારાએ. વચ્ચા “ તાપશી પુરે
ય ” એ માલ ને રમનાંરની રજા વગરની હોયે તો ઘણી
ધીકારવા નેગછે, શબ્દકે તેથી રમનારનું ધેખાન અરખવચ
ર યાએછે, ને રમનાર હારેચતો તે હેલું ગુનાંન લેઈ જાયેચ
કે બીજાએના વચ્ચે મોલીઆથી તેહેના દાવ ખરાજ યએ
છે, ને તે છતેચતો તેનાં મનમાં એટલું આણુઆયે કે આ
છ તે પોતાની એખલાની અકલથી છતી ચકતે પણ બીજા
એએ વચ્ચા પડીને તેહેના માનમાં થારો દીધો. વાચતે
રમત નેનારાએને કલિ શકથી શરશ આરગ એજા છે કે તે
એએ વચમાં કશું ચોલવ નહીં.

હરોપાખંડના તથા ઈરાંન અને દરકીના કેટલાએક
ભાગોના એરત લોકો ચેતરંડ રમી જાહે. માણીએક ઈ
રોપીઅન અશતરોએ ચેતરંડ રમવાનો અતીધીઅ ખાહુશ
રહેચ. આપણે દલગીર યુ નેધએચ કે હીનદરથાન મે અ
શતરીઓમાં એ રમત રમવાનો રવધએ માણુ નથી ચેતરં
ડ નેચી ખુશી આપનારી અને માણુથનો યુધારો કરનારી
ગમત યોડીજા, તેઆરે આપણી જીવાન અને ઉમરે મોલે
લી બાનુએ એ રમત યું કરવાને નહી રમે ? પારશીઓઆ
ઘણીઅશતરીએ પાણું રમી જાહેચ, પણ ચેતરંડ નેચી ના
દર રમત હજારે એક અશતરીની જાણુતી હોયે હેલું હમે
ધારતા નથી. તેવએ પોતાની શંકમાં એ રમત દાખલ કર
વી પઠારતછે. હરએક અરક કુરથતની વખતે પોતાની એર
ત શાયે ચેતરંડનો, દાવ રમે અને તે દાવમાં તે છતે ઈઅ
હારે તોપણ તેના દીલમાં ખુશાલી ઉતપન યાએઆ વીના રહે
નહી. હમેને ઉમેદછે કે હુમખાહના ટાપુઅ અશતરી દેલવ
ણીને ફાલો ને દન પર દન વધતો જાયેચ તેહેની અશર
થી જીવન મુદતમાં આપણી ગાંઠડી અશતરીએ વચે એ રમ
તનો શોખ લાગુ થારો અને તેહેના ફાલો અશરતે આચતે
વંધો

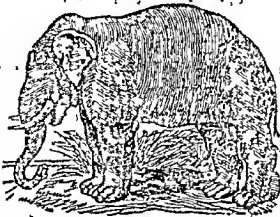
નામદાર રાણીનો વડો છોકરો.

શાહજાદા એડવરડ, જેહેને “ પરીજા અાવ વેલશ ”
કરોને કેહેચ, અને ને આપણી નામદાર રાણી પછી તેહેનાં
તેખતનો માલિક યનારછે, તેહેની ઉમર હવડા ચોલ વેરથની
છે, અને તે કેલવણી પામેગ્રા તથા ગુશાકરીથી અનુભવવાએ

એક અચલ જીવાન પુરશા છે - એ શાહજાદા વીરો કેહેચ કે
તે જ્યારે આશરે ૧૩ વરથની ઉમરનો હોતો તેઆરે ઈંગ
લંડના કીનારા ઉપરના એક ચેરેરમાં પોતાની આએ શાયે ફે
રવા ગયેએ હોતો, તે વેલાએ એક દીવરા ફરીઆના કીના
રા ઉપર તે એખાએ કરતો, હોતો, હેવામાં તેહેના જાહે ઉ
મરનો એક ગરીબ મછી ખારનો છોકરો પોતાને આએ કાણું
ની રોપલી લાદને તે રથતેથી માલતો જતો હોતો શાહજા
દાએ એ છોકરાની નજીક જાદને તેહેને ઉભો રાખીએ,
અને પુછીલ કે તેહેની રોપલીમાં યુંછે ? તેણે જવાબ દીધો કે
“ કાણુછે.” શાહજાદાએ તેહેની રોપલી વાંટી વાલંને ને
વા મગીલ, પણ તે છોકરો વાંકો વલંએ નહી, તેથી શાહ
જાદાએ રોપલીને ખેંચી અને તેહેના આંચકા આપતા એક
કાણુ અંદરથી બાહર પડીલ. એ ઉપરથી તે છોકરાએ માછી
લોકોની ખાશીઅત પરખાણે પોતાનાં મોહાડામાંથી શાહજા
દાને કાંઈ ગુશાનો શુખન કેહેએ, તેથી શાહજાદા
એ તેહેને ધમકીથી કહીલ કે “ યું યું જાણુતો ન
થી કે હું આએ રેશની શાલિના છોકરો પરીજા અાવ વેલ
શ છેલ ” તે માછીના છોકરાએ હેવ મોલવાની કાંઈ દર
કાર કીધી નહી, અને તરત જવાબ વાલંએ કે “ તું માહુ
રી રોપલીને ફરીથી હાત લગાડ તો પછી હું તુને શારી પેકે
ખતલાલ ” એ મોલો શાલવીને શાહજાદાને વધારે રીથ
આવી, તેથી તે છોકરાની રોપલીને પકડી, અને તે શાયે દી
ગાયેએ, તેથી તે રોપલી હતી પડી, અને કાણુ જાઓન ઉપ
ર વેરાઈ ગીઆં. મેલા મછીખારના છોકરાએ રોપલી તથા
કાણુ જાઓન ઉપર પડતા રાએઆ, અને શાહજાદાના આ
જ ઉપર ધરીને પોતાની મજબુત યુકીથી તેહેના મોહાડા ઉ
પર એટલોતો માર મારીએ કે શાહજાદાની નશકોરી ફેરી
નાખી, અને તેહેને રડતો મેર મોહલીએ, પછી પોતાના કા
ણુ પાછા જાઓન ઉપરથી ઉઠાવીને તે માલતો યાએએ શા
હજાદાએ રડતો રડતો જાદને નામદાર રાણી આગલ પોતા
ઉપર પહેલી બધી વાત કીધી અને ને છોકરાએ તેહેને ખા
રીએ હોતો તેહેની ફરીઆદ કીધી, પણ નામદાર રાણીએ
પોતાના અચાની માલ હુતલક પચાંદ કીધી નહી, તેહેને શા
રી ચેદે થમકાવીએ, અને પેલા માછીખારના છોકરાની તા
રીફ કીધી કે તેણે શાહજાદાને બરાબર નશીઅત દીધી હતી
બીજે દાહુડે નામદાર રાણીએ કેટલીએક તજવીજ કરાવીને
પામેગ્રા ગામડામાંથી તે છોકરાને તેરાવી મગાવીએ, તેહેની
આમત શાહજાદાને મોલાવીને શાહજાદા પામે ગામડો દા

હાડાની વાત વધી મક્ક મંગાવીડ; પછી તે હાકરાને ઘોડા
ના મેહેલનાં માણસો શાયે જમાડીઓ, અને કેટલાંએક ક
પડાં તથા તાણાં આપીને રૂખસત કીધા.

હાથી:

આંખે બેભેરગ જનનવરા ડુનીઆના શંગલા ભાગોમાં
વખણ્યેલુએ હાથી મેહાહાઠા મેહાહાટો કદના બાર ફીટ
ઉંચા હોએ, અને જ્યારે તેહની ઉંમર પચાસથીતે સાહાડ
વરસ શુધીની થાયેમ તેમ્મર પછી તે કદમાં વધતો નથી.
હાથીની ઉંમર ૧૨૦) થીતે ૧૫૦) વરસ શુધીની હોએ. કેટ
લાંએક હાથીઓ શવારીને કીને કાખમાં આવેછે, તેઓ કેલવા
એલા હોએમ, તેથી રાનવથી લોકો તેહેવા દરેએક હાથીના
૨૦૦૦) થીતે ૩૦૦૦) રૂપીઆ આવેડે, બીજા હાથીઓ બાને
ઉચકવાના કાખમાં આવેમ તેઓની કીમત ૫૦૦) થીતે
૧૦૦૦) રૂપીઆ શુધીતો થાયેછે આગલા વખતના હાથી
એ લગાઈના કાખ આવતા હતા હાથી એ લગાઈના કાખ
ને કીને ચારી પેદે કેલવાએલા હોએમ તો બંદુક ઇઆ તલ
વગના જખમથી તે કદી દરતો નથી, પણ વગર કેલવાએલો
હાથી લગાઈનાથી કબરાઈને પાછો ફરેછે, અને પોતાના પછી
ને ફાંમેશ કરવાને કેટલે શાલું નુકસાન કરેછે. આપણા ર
શમા રાનવથી લોકો હાથી વાપરેત તે જનનવરે કાખ પડે
દરોગની ચાલેથીતે તે પચાસ આઇવની મળલ મેહેલાઈથી
કરી શકેછે.

હાથીની ચાલાકી તથા મનેઆન તથા શલુકાઈ-વી
શે મુચાફરો વાહેવાર હુકીકત લખી ગીઆએ, તે મદદથી શો
રિમ્પક વાતો હોએમ નીચે ઉતારી લીધીછે.

દોડી મેહેરમ એકશહુડે પાછાહતા એક હાથી બ

જરમાંથી ચાલી જતો હતો, તેણે પોતાની શુણ એક દરજના
ફકાનમાં ઘુસાડી, કે જહાં કેટલાએક દરજઓ મેશીને રીવ
તા હતા, તે મેશીને એક દરજઓ પોતાની શોએતે હાથીની શુ
છમાં બેઠી હાથીએ તે વખતે કયુ તોફાન કીધું નહી, પણ મુજો
મુજો / ચાલી ગીએ, અને થોડોએક દુર જઈને ગંરીલા પાછીના
એક ખોલીમાંથી પોતાની શુણમાં પાછી ભરીડ, અને પે
લા દરજની ફકાનમાં ચાલીને તે શુણ ખાલી કીધી, કે જેથી
તે દરજઓનાં રીવવાના કપડા તથા તેઓના થીને અશખા
બ પુરાકલ પાંહીથી રંગડો ખરાબ કરી નાંખીઓ.

આજેના મુલકના નવાબને એક હાથીહતો તેહેને વી
શે એકું કહેમ, કે એક વખત લખનેરા મેહેરમાં અતીશઅ
મરકી ચાલી, તે વખતે ગરીબ લોકો રથતે પડીને મરી જતા
હતા, તેવામાં નવાબ એ હાથી ઉપર શવોર ઘાઇને પોતાના
મેહેલના જતો હતો, નવાબે થણાએક માણસને મરકીના
રંગથી રથતામાં ખરવા પડેલો જોએઆ હતા, તોપણ તેણે
તેવોની કથી દરકાર કીધી નહી, અને હાથીને આગલ મલા
વવાને આહવાતને હોકમ આપીએ. નવાબની મેહેલ આ
ગલ જાઇ પોહામતા દરદી લોકોની બીડ અતીશઅ ઘાઇ પ
ડી, તે એકું હાથી એ આગલ માલતેતો દરદીએતેતે પોતા
ના પગથી કચડીઆ વગર રહેતો નહી પેલા ઘાટકી નવાબ
ને એ જાલદના કથી દએઆ હતી નહી, અને નવાબ ને
વાં માણસે રથતામાં જીલું રેહું એ કાખ તે પોતાના દરન
જાથી હંલકે અંજુતો હતો, તેથી તેણે પોતાના માહવાતને એ
વો હોકમ આપીએકે માણસો પાછીના પગ તલે અપાએ ઇ
આ નહી અપાએ તોપણ શવોરી મલાવો નવી એ હોકમ
મુજબ માહવાતે હાથીને આકાશ તારીને આગલ ચલાવવા
માડીઓ, પણ એ પુતીવેતો જનનવરે પોતાનું દમગ આગ
લ ભરીડ નહી, પણ દરએક દરદીએતે પોતાના ત્રાગર મધે
થી પોતાની શુણે કરીને આસતેથી ઉચકીને રથતાની બાણ
એ મુકતો ગીએ, અને એ રીતે જેમ જેમ રથતો ચાક થ
તો ચાલીએ તેમ તેમ તે આગલ વધીએ. એ રીતે એક
ઘાટકી પાછાહા કરતા આએ જનનવરના વધારે દએઆછે
હેવુ જાલબ પડીડ હતું.

કેટલાએક માહવાતો વીછે, કેહેમકે તેઓ અધવા તેઓ
ની બાએડીએ કાઇ કાખ શર બાહેર જાયેમ તેમ્મરે પોતા
નાં બચએતે પોતાના હાથીની આગલ મુકી જાયેછે, તે
હાથી બચએતોની શાયે મુચ મીઠાનથી રમત કરેછે, અને
કાઈવાર આહવાતનું બધું રખતોં પુરી પડેમ અથવા કાઈ થ

શંતીના આવી પર્યંતો હાથી તેહને પોતાની શુદ્ધમાં પોતાની પાસે ખેંચી લેઈને બચાવે. આવી પોરેએ તો હાથી ધી 'તેહને શાબલ ફરી રાખે.

હીનદુશનાંમાં ઇગરેન લોકોને ફરે એ લોકો શાયે લાઈએ થાતી હતી તે વેલાએ એક વખત એક લડાઈમાં ફરેના લશ્કરના એક હાથીના પગના રોપના ગાંઠા લાંચ, તેથી તે જાનવર ઘણું જાણી વાળ હતું, પણ પોતાનાં મહો વતના ફરનાવીઆથી લશ્કરી દવાખાનું કે જે તે પ્રકારથી કેટલુંએક ફર હતું તાંહાશુધી તે આવીએ હતો; અને તાંહા પીળેથી બેસીને ડાકરો પાસે પોતાના ફરના મેલમાં પડે. કાવોએ હતો, તથા ધાઈમાં તોફાન દીધા વીના રોપના ગાંઠાના એક કટકો જે તેહના બદનમાં પડી ગીએ હતો તે પીળેથી એવી કાંઠાવાની ડાકરે લોકોને નિગવાઈ આપી હતી, રોપના ગાંઠાના કટકો બદનમાંથી કાંઠાડતી વખતે કેટલેક તે હાથીને ઘણું દુખ લાગતું હતું, કાંઠેક તે વારેવાર માહારી આંધારી પડતો પડતો, તોપણ ડાકરે લોકો તેહને ફાંચેઈ ફરવા માહાંતા હતા એવું શંભલને તેણે ફરી મેલ તી કીધીતી નહી એ હાથી વીધે કેટલેક તેહને માહાવત ફરેના શબ્દવારના તેહને છાડી પડતો હતો, તેવો તે પોતાની મેલે હાથપીટાલ આંગળ નતા હતો, અને ડાકરો પાસે મેલ પડે ફરવાની પાછો પોતાનાં પ્રકાર ઉપર આવ તો હતો.

ઉપશીને લડાઈમાં એક જુવાન હાથીને માંધમાં ગોલી લાગી હતી, પણ એ હાથી આવક હતો તેથી ધાઈમાં પડીને આશાવાશ રાહીઆં ફરતો હતો, અને ડાકરો તેને ઘાલે ફરત ફરવા આંગળ નતા હતા તોપણ તે હાથમાં આવેતાતે નહી એ હાથીનાં બચાવી માતા તેને ઘણુંકોમાં હતી, તે તરત પેલા ડાકરોની મરેલ શંભલ વેઈ, અને પોતાનાં બચાવો તરફ આંવડાના કશા કીધા, તેવીન તેને છાડી દીધા નો આવી પછી એ હાથીની માંધાએ પોતાનાં બચાવે પોતાની શુદ્ધ તથા પંચથી મનજીત પકડી રાખીઈ અને ડાકરોને તેહની આંધારીની અંદરની ગોંધી તપાસવા દીધી, અને તે ગોંધી ડાકરો બાહર કાઢી શકેઆ તાંહા શુધી એ હાથે પોતાનાં બચાવે ફરેના પકડીને તેને એલાઈ ફરવ તી હતી.

કલકતામાં એક હાથીની ખાસ વીધે કેટલેક એક વખત શરકારી અંધમાંએ લેઈને કેટલાએક જાનવરો કલકતેથી ચીતોગાજ નતા હતો, તેહવામાં રાંતના એ હાથે પોતાની

શુદ્ધિએથી છુટી થાઈને નંગલમાં નાહારી બિંધ, અને શરવે કાષ્ટએ એવું પારીકરે માહાવત તે જાનવરને કોઈ ફેકલિ વેચી આવીએ હતો, એ વાતને ૧૨ વરસ જુનરી ગીઆં તે વારપછી એ માહાવત હાથીઓ પંકડવાને વાશતે તે નંગલમાં ગીઆં હતા, તાંહા પેલી હાથે તેહને દીધો, તેવીન તે માહાવતની એંગલ આવી અને પોતાના પગ વાંલીને તેહને પોતાની ગરદન ઉપર શવાર કીધો, અને તે દીનથી પાછી તે માહાવતની તાંધેદારીમાં રહી.

હાથીઓ માહરોને કીને તહેરવાર રજુ કરી બતલા વેઈ તેઓ પોતાની શુદ્ધી શલામ ફરવા શીખે, જાનવર ઉપરથી પડેથી હાંચા દેડા ઉડાવી લીએ, કેટલાએક પેલા રીઆ તેઓને નામ કરનાં શીખેઈ, રાજદારીએ હાથી અને વાઘની મારામારી કરાવેઈ, અને એજ માફક માહારી રજુને ખાતર એ જાનવર ખીલ તહેરવાર રીતે તાંધેદારી કરે.

હાથીને ચીડવવા એ કાંમ ઘણું ધાધતી બરેહુ છે. શલામ કરતા તેના બોરાક ને કોઈ એકા ફરેવતો હાથીને ઘણી રીય મંદુરેઈ, અને તે રીયને લીધે કોઈવાર તે આશુશ નો પંચેલ પણ લીએઈ. આંજે થોડાએક વરસની વાતપરે હીનદુશનામાં પારીય થોડે ખાતર એક હાથીને મુકલીઆ માં આવીએ હતો તેહને પારીયાના લોકો કિવા નતા હતા, અને રજુને ખાતર તહેરવાર મેલે તથા બોરાક ખવાડતા હતા એક દાંડા લોકોની બીડને શંભાલ કરવાને વાશતે એ હાથીના પ્રકાર આંગલ એક પેટરગીર રાખીઆઓ આવીએ હતો, તે હાથીને બોરાક આપવાથી લોકોને અટકાવતો હતો, અને હાથી તે પેટરગીરના હાથનાં અટકાવવાની અંધાં બેઠામાંથી તેહની ખતલમ શંભલ ગીએ હતો. બીજે દાંડા હાથીએ પોતાની શુદ્ધા યોડએક પાછી ભરી રાખીઈ, અને જ્યારે આંગલા દાંડાઓની માફક હાથીને બોરાક આપતાં પેટા પેટરગીર તાંધેદારી લોકોને અટકાવવા લાગે તેને વેલાએ હાથીએ પોતાની શુદ્ધમાંથી પેટરગીરનાં મેલેઈ ઉપર રજુ થો પીમકારી ખાલી, એ વાંતથી પૂછ તે પેટરગીર હુએ નહી, તેથી ફરીને હાથીને બોરાક આપતાં લોકોને અટકાવવા લાગે, તેથી હાથીને ઘણી રીય મંદુરેઈ, અને પેટરગીર જરૂરે તેહની નબીકમાં આવેએ તેહવેળે હાથીએ પોતાની શુદ્ધ તેહનાં બદન ઉપર નાખી, અને તેહને હાથમાંની બુદ્ધ બીનવી લેઈને એક પાતલી લાકડીની માફક ખરી નાંખી.

બરખા દેશનો રાજ હોયનાં પોતાને તાંહું એક શરૂદ
હાથી પાલેય, અને તે હાથીનું યુકામ પાદશાહના મેહલની
પાસે હોયેય. રાજ તથા પરજના લોકો એ હાથીની પૂજા
કરેછે, તેહને શુનાં રૂપાનાં વાઘણની અંદર ખોરાક ખવાડેછે,
તથા નદાવદાર કપડું તેના અંગ ઉપર નાખેછે તથા તેહની
આશપાય તરેહવાર મુશખોઈ મુકેછે, અને તેહવારના છાછ
ડામ્મો ઉપર તે હાથીને કીંગલી નરીઆન પેહેડાવેછે. એ
હાથીની આકરીમાં ઘણાએક ખાણુઓ રેહેછે, અને તેના ખર
અને કીન્ડ રાજને કંટલાંએક ગાંઝડાએની આમેયપત યુકર
ર કરી આપેલીછે. એ રાજ પોતાના રાજ દરખારી દયાતા
વેળામાં પોતાનાં નામની પછવાડે “શરૂદ હાથીનો શાહુલ”
એવી રીતના ખેતાખ લખેછે.

ઈંગલંડ દેશની રાજ અસાવનારી શાલા.

આપણે થણી વેલાએ ઈંગલંડ દેશની “પારલેમેન્ટ”
ની શાલા વીધે વાતો શાંભલીએ છેપ્રમે, એ શાલા ઈંગલંડ
દેશ તથા તેહને લગતા બીજાં પરગણાએને વાશતે ધારા બાં
વેચ, તથા એ દેશ અને તેહને તામેના તખાંમ યુલકોનાં
રાજ કાસેખાર ઉપર ધેઅંત પોહ્યાડેછે તથા તેઓના મુખરા
ઈ કરેછે. આપણે થણી વાર શાંભલીએય કે ઈંગરેલ રા
જમાં કોઈ ખાંચુશને પોતાને વાશતે ઈઆ પરજનાં લાભને
ખાતર ઈંગલંડના શરૂથી ચહડી પરવીના શતાવાલાએની ન
નરીક કરીઆદ કરવી હોયેય તે તે કરીઆદની અચર “પા
રલેમેન્ટ” ની શાલા ઉપર મોકલેઆખા આવેછે. હવે એ
“પારલેમેન્ટ” ની શાલા તે કેહવી તરેહની અંડલી
છે તે બામે હમે ધાશતી રાખીએય કે હમારી મોડીજ વાંચ
નારીએને ખાહતગારી હશે, એટલા વાશતે એ શાલા વીધે
હમે થોડાએક વરણન અપરે આપવાની રજા લીછએય.
ખાંચુલ ને ઈંગલંડ દેશનું રાજ ને કામેદાથી હવડા
માએછે અને નેહને “બરીતીય કાંનચાલીટીયન” કરોને
કેહેછે, તે કામેદા મુજબ તરણ જુરીજુરી તરેહના અમલ
એ રાજ કાસેખારમાં સાચુ પડેલાછે, અને એ તરેહને અમલ
વાલાએનાં એક મત થાઆ વગર એ દેશનો કાંઈથી કારો
ખર નાહી શકતો નથી અથવા કાઈની કામ શતા ખરેહું કે
હવાનું નથી. એ તરહ અમલ અધે શરૂથી પેહ્યો અમલ

તાજ ધરાવનાર પાદશાહ ઈઆ રાહીનોછે. બીજે અમલ
“હાઉથ આવ લારડશ” ઈઆને અખીર લોકોની શખા
નોછે, એ શખા અધે ઈંગલંડ દેશ તથા તેહને લગતા પરગ
ણાએનાં ખંડાંદાંથી ઉતરતા આવેલા અખીરો તથા બીજા
કેટલાએક ઉમરાવો તથા મોહોદી પરવી ધરાવનાં થોડાએક
પાદરીઓ શામેલ રહેય, તે થંબલાવોની શખીઆ આશરે
૪૪૮ ખાંચુલીની થાએછે. તરીને અમલ “હાઉથ આવ
કામનશ” ઈઆને રખઅતે પરક કરેલા ખાંચુલોની શખા
નોછે, એ શખામાં ૬૫૬ થરહથથો શામેલછે, આગલા
વખતમાં ઈંગલંડ દેશ અધે પાદશાહનો અખીલીઆર થણે
મોહોદી હોતો, અને “પારલેમેન્ટ” ની શખા ખાતરે તેહ
ને તામેએ હુતી અને તે વખતે એ અંડલી હવડાની આંક
નું થવતંતરપણું મોખવતી હતી નહી, પણ નેઆરે ઇશવી ય
ને ૧૬૮૮ નાં વરશમાં ઈંગલંડ દેશના રાજદરખારી મોહોદી
રેશાર થાએ, અને રખઅતે તે વખતના પાદશાહ આલથ
પેહલાને ગરદન તારીએ, તેઆર પછી પાદશાહનો અખતી
આર થણે કમતી કરેઆમાં આવેએ હોતો, અને તે વખત
થી “હાઉથ આવ લારડશ” તથા “હાઉથ આવ કાંમ
નશ” એ બંધે શખાએની શતા વધી હતી, ઉપલી બીરે
શખાએ વીધે એકંદર મોલતી વેલાએ લોકો તેહને “પારલે
મેન્ટ” ની શખા કરી કેહેછે, પણ એ બરે શખાએની બે
કનાં યુકામ જુદાછે, અને રાજકાશખારની હરેક બાબ
વીધે એ બંધે શખાવાલાએ એક બીજાથી હલાએદી રીતેલી
આર તથા ભાનપાડ કરેછે. “લારડશ” ની શખામાં પાં
દશાહી ખાનદાંનનાં તરણ શખશે તથા અખીર લોકો અધેથી
(૨૦) ડીકે ૨૧) ખારડુલીશ ૧૧૪) અચર ૨૨) વાઈકાઈ
૨ ૧૯૪) બઆરોનેટ ૧૬) ઇશકાલાડદેશનાં અખીરો ૨૮)
બઆરેલાંડ દેશના અખીરો અને ૩૦) મોહોદી પ
રવી ધરાવનાર પાદરીઓ શામેલછે. “હાઉથ આવ કાંમન
શ” ની શખાને કીન્ડ ને ૬૫૬ ગરહથથો રખઅતની તરક
થી મુદી કાહોડીઆખા આવેછે તે કાંમના આખી રખઅત
શામેલ રહેતી નથી, પણ ને લોકો થેતે અખીન ધરાવતા હો
એ અને તેહની વરથ કાહોડાની નકીઆએપત ૧૦ પાઉડ
કરતાં મોહી નહી હાએ તેઓને એ હક આપીઆમાં આવી
આછે, અને તેઓની શખીઆ આશરે દાખ આણુય
ની ગણાએછે.

“પારલેમેન્ટ” ની શખાને નવા ધારા બાંધવાનો ત
થા જુનાં ધારા રદ કરવાનો અખતીઆરછે. એ કાંમ શરૂ

પેહેલી દરખાશત “હાઉથ આવ કાંમનશ” ની શબ્દાને કરવી પડેમ, અને તેઓએ, જે તે કામ પશદ ફીધુંતો પાછી તે ન દરખાશત “હાઉથ આવ લારડશ” ની શબ્દા મધે કરે. આમાં આવેલ, અને તાંહું પચાર થાએઆ પછી તે બાએ પા દયાહ ઈચ્છા રાંહી જે વખતપર હોએચ તેહેની પરવાનગી મેલવીઆથી તે ધારો પચાર થાએ. નાહુંની બાબદ લીધે ઈચ્છાને, ચરકારની તરફથી જે કાઈ ખરચ કરવા હોએ તે બાબદમાં રાંગમે અખતીઆર “હાઉથ આવ કામનશ” ની શબ્દા વાલાઓના છે. કોઈ લકાઈને વાશતે એ શબ્દા વાલા એ ને ખરચ આપવા નાં કેહેતા પાદશાહી ઈચ્છા તેહેના વછરોથી લકાઈ થાઈ શકે નહીં વછરો ઈચ્છાને પરધાને ને સુકર-કરવાને હક પાદશાહીને છે, પણ તે પરધાનેનું કામ ને “પારોમેનદ” ની શબ્દાને પશદ પરડુ નહીં હોએ અને એ શબ્દામાં બેશનારાઓથી તેઓને બાશરો મલતો નહીં, હોએ તો વછરોથી, પોતાના ઓધો મલાવી શકાતો નથી, તેથી પાદશાહીને પોતાના આગળ વછરો બદલીને બીજા વછરો સુકર કરવા પડે.

જે કોઈ ભુતથી બીજે તેહેને ભુત વસમે.

જેને ભુતની બીજ લાગે, તેને ભુત વસમે. તે ઉપર અને પછી યાતો શાંબલીકે, તથા લીકે, તે લખવા પાર આવે નહીં, અને જે નથી બીહીતો તેને ભુત વસમે પણ નહીં, તેની વાતો પછી.

૧. એક તલાવને કાંઈ કેબર (ચોર) હતો, તે ઉપર મેંચીને ૧૦ આંહુએ છુગર ધોએઆ, તેમાંથી એક ન જીધો, તેને જાનના વલગાડ થયો તેથી કુખ પાંચીએ. ૨. એક પીપરના બાડમાં કોઈ દેવીનું યાનક હતું તે જાડ ચુતાર નજ આડ મલીને કાપીડ. તેમાંથી એક ન જીધે વલગીને દેવી બોલી, કે પેહેળા યા એહે બોરા ઉપર કે રમો.

૩. એક વાધરિલ કાઠલ શામે વાહીઆ દય અથવા બાર નજીએને લકાઈ કરી, તેમાંથી નજી બેને વલગાડ થયો, અને પુલ્લિને મોથી, કે આરા રમે નજી વાહીઆએ તેજવાને જીવ લેવ. પણ બીજાએને તો પછી કાંઈ થાઈ નહીં.

૪. શરતમાં મોહોરી હવેલીમાં ભુતના બરમથી કો

ઈ આંહુ પેરી શકતું નહીં, તે જોએ શવામી નારાએલ વાલાએએ વેચાતી મોહા રૂપીઆમાં રાંખી એવી ભુતના બરમથી બાહી નજીઆએ સુચરતમાં થાહી હોએ, અને કોઈ હીમતવાલાએ તે નજીઆ વેચાતી રાખે, તેના મેલમાં ભુત આવતો નથી.

૫. એક ગરાશીઆ દેવીની સુરતીની નજર પીશાબ કરવા બેઠો હતો. તેના શરીરમાં આવીને દેવીએ એક પાડો તથા એક બકરો આગીઆ, તેથી તે ગામના ત્રાહીઆ દેવીની સુરતીને એક ગાઉ ઉપર દાટી આવીઆ, પછી ગરાશીઆએ એ વી વાત મલાવી કે દેવીએ આરા શપનામાં આવીને કહી, કે મેંતો ભુતમાં પાડો તથા બકરો મોલો, અને શંવારમાં મેલો જીવ મારી પાશે મારવા આવે, તેથી હું નાશીને ફલાંજી કેહાણે ચંતાપણું. તે જીવ મારે તહીતો આહારી નજો બતાવને.

૬. એક રજપુત ભુતની વાતો માનતોતો નહીં તે શરૂ ભુત વાલા થરના શુતો, તીહા ભુતની વાતો મલાવના જે એક નજી આવીને કેમુએ પાળિને તે રજપુતને મીઠાઈમાં કેક અવસાવીઆ. પછી કેક મડદી વખત બીજા આંહુએને મોલાવીને એ ભુતનો વલગાડ કરાવીઆ. તે કેક ઉતારા પછી કમળ જાલમ પડી.

૭. એક શય જાતમાં નજો હતો - તે એક, ગામથી પાછલી રાતે આલીઆ, તીહાથી બોમીઆ શાયે લીધે પછી તે શયમાંથી શીપાઈ મે આગલ માલીઆ, તેની શય વાલાએને માલમ રહી નહીં તીહાં એક વાલીઆ આવી, તેમાં પાછી પીવા એ બંને નજી ઉતરીઆ, પછી બીજા તે શય મલાવા માણે તીહા આવતાં હતા, તેમાં, વલાવા વીચ હતા, તેમાં હાથમાં બુકે બરેલીઆ તથા તીર કામકા નર્ત, તે શાયે એ ભોમીઆ વતો કરતા આવતો હતો કે અહીંઆ એક તલાવનારમાં આવે, તેમાં ભુતો રહેહે તેથી થાયે દીવરે પણ એમણે કોઈ આંહુશ આ - રચતે માલી શકે નહીં એવી વાતો કરતા વાલીઆ પામે આવીઆ, તે વામાં પેલા શીપાઈનજી એ પાછી પીને આહાર નીચારા તેને રખીને ભેળીઆ નાહો, પછી વલાવા ચરવે નાહા કેહવાએક ની બકરો પડી મળી, તથા કોઈના ગમ્મતની પાંપડી, કોઈના પગરમાં પડી રહ્યા કેહવાએક પડી ગયા, તેને મારી વાકુ પાડી કુર નજીને ચરવે એકમાં થયા, તીઆરે રાંચવીએ પેલા વલાવીઆએને કપડો લીધો, કે અમારા આંહુને કેટલાએક પડી ગીઆ, તેના મરીને વાગેક તમા કેહવાએક નાશીઆ કીઆ નહીં, તે પછીએ રહી ગયા, તેને રેલીને તેમાં

બરમા દેશના રાજા હુમેયાં પોતાને તાંહાં એક ચક્રે હાથી પાસે, અને તે હાથીનું સુકામ પાદચાહના મેહેલની પાસે હોયેમ. રાજા તથા પરબના લોકો એ હાથીની પૂજા કરેછે, તેહેને શુનાં રૂપાનાં વાથલુની અંદર ખોરાક ખવાડેછે, તથા નઘવદાર કપડું તેનાં આંગ ઉપર નાખેછે તથા તેહની આશપાશ તરેહવાર પ્રથમોઈ સુકેછે, અને તેહેવારનાં ઘણાં ડાંચો ઉપર તે હાથીને કીમતી ભરીઆન પહેડાવેછે. એ હાથીની ચાકરીમાં ઘણાંએક આણુઓ રહેછે, અને તેના ખર અને કીન્ડ રાજાએ કેટલાંએક ગાંઝડાંઓની આયોજિત સુકર ર કરી આપેલીછે. એ રાજા પોતાના રાજા દરબારી રથતા વેળામાં પોતાનાં નામની પઠવાડે “ચક્રે હાથીના ચાહુજ” એવી રીતેના પોતાજ લખેછે.

ઈંગલંડ દેશની રાજા ચલાવનારી શબ્દા.

આપણે ઘણી વેલાએ ઈંગલંડ દેશની “પારલેમેન્ટ” ની શબ્દા વીરો વાતો સાંભળીએ છેએ. એ શબ્દા ઈંગલંડ દેશ તથા તેહેને લગતાં બીજાં પરગણાંઓને વાચતે ધારા બાંધેમ, તથા એ દેશ અને તેહેને તાબાનાં તમામ સુલકોનાં રાજા દારોબાર ઉપર ધેઆંડ પાડ્યાડે તથા તેઓનાં યુવક ઇ કરેછે. આપણે ઘણી વાર શાંભલીએ કે ઈંગરેલ રાજા કોઈ આણુએ પોતાને વાચતે હાથા પરબનાં લાખને ખાતર ઈંગલંડના ચક્રી ચહી પદવીના ચતાવાલાઓની ન નદીક કુરીઆદ કરવી હોયેમતો તે કુરીઆદની અચર “પારલેમેન્ટ” ની શબ્દા ઉપર મોડલેઆમાં આપેછે હવે એ “પારલેમેન્ટ” ની શબ્દા તે કેહવી તરેહની અડવી છે તે બાબે હમો ધાધતી રાખીએ કે હમારી થોડીજ વંચ નારીઓને મોહતગારી હોયે, એટલા વાચતે એ શબ્દા વીરો હમો થોડાંએક વરણત અતરે આપવાની રજા લીછએમ નાંણુને ઈંગલંડ દેશનું રાજા ને કામેદાથી હવડા માણે અને નેહને “બરીતીયા કાંનચાલીટીયં” ન કરીને કેહેછે, તે કામેદા સુખ તરેહ જુરી જુરી તરેહના અગમ એ રાજા દારોબારમાં લાણુ પડેલાછે, અને એ તરણુ અગમ વાલઓનાં એક અત થામ્યા વગર એ દેશનો કાંઈની કારો બર માલી શકતો નથી અથવા કાંઈની કામ ચતા બરણુ કે હવાનું નથી. એ તરણુ અગમ અથે ચક્રી પેહલો અગમ

તાજ ધરાવનાર પાદચાહ હાથા રાંછીનાછે. બીજી અગમ “હાઉસ આવ લારડશ” ઇમાને અગર લોકોની શબ્દા નોછે. એ શબ્દા અથે ઈંગલંડ દેશ તથા તેહેને લગતા પરગણાંઓના ખાંડાંથી ઉતરતા આપેલા અગરો તથા બીજા કેટલાંએક ઉમરાવો તથા મોહાટી પદવી ધરાવનારા થોડાંએક પાદરીઓ સામેલ રહેય, તે ચક્રીઓની શંખીઆ આશરે ૪૪૮ આણુઓની થાએછે. તરીએ અગમ “હાઉસ આવ કામનસ” ઇમાને રજાએ પચાં કરેલા આણુઓની શબ્દા નોછે; એ શબ્દા ૬૫૬ ઘરહથો સામેલછે. આગલા વખતમાં ઈંગલંડ દેશ અથે પાદચાહને અખીતીઆર ઘણે મોહોટા હતા, અને “પારલેમેન્ટ” ની શબ્દા માતરે તેહ ને તમ્કેવે હતી અને તે વખતે એ અંડલી હવડાંની આંક નું ચવતંતરપણુ એગવતી હતી નહી, પણ ન્યારે ઇશવો થ ને ૧૬૮૮ નાં વરથમાં ઈંગલંડ દેશમાં રાજાદરબારી મોહોટો ફેરાર થાએ, અને રજાએ તે વખતના પાદચાહ ચાલથ પેહલાને ગરદન ચારીઓ, તેઆર પછી પાદચાહનો અખતી આર ઘણે કમતી કરેઆમ આપેઓ હતા, અને તે વખત થી “હાઉસ આવ લારડશ” તથા “હાઉસ આવ કામનસ” એ બધે શબ્દાઓની ચતા વધી હતી. ઉપલી બધે શબ્દાઓ વીરો એકદર મોલતી વેલાએ લોકો તેહેને “પારલેમેન્ટ” ની શબ્દા કરી કેહેછે, પણ એ બધે શબ્દાઓની મે કમનાં સુકામ જુદાછે, અને રાજાદારોબારની હરેક બાબ વીરો એ બધે શબ્દાવાલોએ એક બીજાથી હલાએરી રીતે વી ચાર તથા બાનથડ કરેછે. “લારડશ” ની શબ્દા પાદચાહી ખાંડાંનાં તરણુ ચપ્પો તથા અગર લોકો અથે ૨૦) ડીક ૨૧) મારકુવીયા ૧૧૪) અચર ૨૨) વાઈકાઈ ૨ ૧૯૪) બઆરોનેટ ૧૬) ઇશાકટલાડદેશનાં અગરો ૨૮) આચરલંડ દેશનાં અગરો અને ૩૦) મોહાટી પદવી ધરાવનારા પાદરીઓ સામેલછે. “હાઉસ આવ કામનસ” ની શબ્દાને કીન્ડ ને ૬૫૬ ઘરહથો રજાએતની તરક થી ચુટી કાહાડીઆમાં આપેછે તે કાંમના આખી રજાએત સામેલ રહેવી નથી, પણ ને લોકો પોતે નજીન ધરાવતા હો એ અને તેહેની વચ ચાહાડાની નકીઆએપત ૧૦ પાઉડ કરતાં ઓછી નહી હોએ તેઓને એ હક આપીઆમ આપવી ઓછે, અને તેઓની શંખીઆ આશરે ૬૫ લાખ આણુ ની ગણુએછે.

“પારલેમેન્ટ” ની શબ્દાને નવા ધારા આપવાનો ત જાનાં ધારા ૧૬ કરવાનો અખતીઆરો. એ કીન્ડ ચર

પેહેલી દરખાશત “હાઉશ આવ કામનશ” ની શબ્દોને કારણે પડેમ, અને તેમણે, જે તે કામ પથંદ દીધુંતો-પછી તે જ દરખાશત “હાઉશ આવ લારકશ” ની શબ્દો મધે કરે આમાં આપેલ, અને તાંણું પશાર થાએઆ પછી તે બામે પા દશાહ ધમ્યા રાહી જે વખતપર હાએમ તેહેની પરવાનગી મેલવીઆથી તે પારો પશાર થાએછે. નાણાંની બાબદ વીધે ધમ્યાને શરકારની તરફથી જે કાંઈ ખરચ કરવે હાએ તે બાબદમાં શંગડો અખતીઆર “હાઉશ આવ કામનશ” ની શબ્દો વાલાએનો છે. કોઈ લશકરને વાશતે એ શબ્દો વાલા એ જ ખરચ આપવા નાં કેહેતો પાદશાહથી ધમ્યા તેહેના વજરોથી લડાઈ આઈ શકે નહી વજરો. ધમ્યાને પરકાનો ને સુકર-કરવાને હક પાદશાહનેછે, પણ તે પરકાનેતું કા મ જે “પારલેનેન” ની શબ્દોને પથંદ પડતું નહી હાએ અને એ શબ્દોમાં પેશનારાએથી તેમને આશરો મલતો નહી હાએ તો વજરોથી, પોતાનો એકો મલાવી શકતો નથી, તેથી પાદશાહને પોતાના આગલ વજરો મદલીને બી જ વજરો સુકર કરવા પડેછે.

જે કોઈ ભુતથી બીહું તેહેને ભુત વસગે.

જેને ભુતની બીહ લાએછે, તેને જ ભુત વસગે. તે ઉપર અને ઘણી વાતો શાબલીએ, તથા દીહીએ, તે લખ તા પાર આપે નહી, અને જે નથી બીહીતો તેને ભુત વસગે પણ નહી, તેની વાતો પણ છે

૧. એક તલાવને કાંદે કુખર (ચોર) હતી, તે ઉપર પેશીને ૧૦ આણેએ લુગડા થાએઆ, તેમાંથી એક જ બીધા, તેને છાંતો વસગડ થાએ તેથી કુખ પાંચીએ

૨. એક પીપરના જાડમાં કોઈ દેવીનું ધાંનક હતું તે જાડ શુભાર જાડ બાડ મહીને કાપીડ. તેમાંથી એક જ બાને વાગીને દેવી ભાવી, કે પડેગા થા એજે બોરા ઉપર ક રાએ

૩ એક વાદીલુ ડાકલુ શાયે વાહીઆ દય અમ વા બાર લખાએને લડાઈ થા, તેમાંથી જાને વસગડ થાએ, અને ધુણીને ભાહી, કે મારા એ નેટગા દાહીઆછે તેલકાને છવ લેવ. પણ બીજાએને તો પછી કાંઈ થઈ નહી.

૪. ચુરતમાં મેહોદી હવેલીઆ ભુતના ભરમથી કે

કા આજુ પેશી શકતું નહી, તે જાએ શવામી નારાએજુ વા લાએએ વેચાતી શેઠા રૂપીઆમાં રાંબી એવી ભુતના ભર મથી ખાલી જગીઆએ જુનરાંતમાં ઘણી હાએછે, અને કોઈ હીમતવાલાએ તે જગીઆ વેચાતી રાખે, તેના એવા માં ભુત આવતો નથી

૫. એક ગરાશીએ દેવીની સુરતીની નજરે પીશાએ કરવા મેહો હતો. તેના શરીરમાં આવીને દેવીએ એક ખાડો તથા એક બકરો મારીઆ, તેથી તે ગામના વાંહીઆ દેવીની સુરતીને એક ગાઉ ઉપર દાટી આપીઆ પછી ગરાશીઆએ એ વી વાત મલાવી કે દેવીએ મારા શપનામાં આવીને કહીડ, કે મેતો ભુલમાં પાડો તથા બકરો મારો, અને શવારમાં એવા છવ મારી પાંચે મારવા આપે તેથી હું નાહીને કલાએ કેંકાંજે શતાઈજુ તે છવ મારે નહીતો મારાશી જાએ બતાવજ.

૬. એક રબખત ભુતની વાતો માનતોતો નહી તે શાડ ભુત વાલા ધરખા શુતો, તીહા ભુતની વાતો મચાવના રે એક જાએ આવીને કશુએ પાળને તે રબખતને તીહાઈમાં કેક ખવરાવીઆ પછી કેક મરડી વખત બીજા આંજુશેને બોલાવીને એ ભુતને વસગડ કરાવીઆ, તે કેક ઉતરા પ હી કાઈ ગાલખ પડી.

૭. એક શંધ જાતરાએ જતો હતો તે એક, ગામ થી પાછલી રાતે માહીઆ, તીહાથી ભામીઆ શાયે હીને પછી-તે, શયમથી શીપાઈ મે આગલ માહીઆ, તેની શય વાલાએને ગાલખ રહી નહી. તીહા એક વાવીઆ આવી, તેમાં પાણી પીવા એ બંને જાએ ઉતરીઆ, પછી બીજા તે શય વાલા આજુમે તીહા આપાતું હતા, તેમાં, વલાવા વીશ હ તા, તેના હાથમાં બંડુકો ભગેલીઆ તથા તીર કાંમડા હ તા, તે શાયે એ ભામીઆ વ તો કરતો આપાતો હતા કે અ હીઆ એક તલાવ આગળ આપે, તેમાં ભુતો રહેછે તે થી પોને રીવયે પણ એમજુ કોઈ આજુશ આ રગતે માહી ચકે નહી એવી વાતો કરતા વાવીઆ પામે આવીઆ, તે વામાં પેવા શીપાઈજુ એ પાણી પીને બાહાર નીકાશ તેને દેખીને ભામીઆ નારો, પછી વલાવા શરમે નાડા કેટલાએક ની બંડુકો પડી ગઈ, તથા કોઈના મારાની પાંચડી, કોના પમારખા પડી, રહા, કેટલાએક પડી ગયા, તેને શરીરે વાંચું. પછી કુર જાને શરને એકથા થમ્યા, તીઆરે શગવીએ પેવા વલાવીઆએને કપડો રીધા, કે અમારાં આજુમે કેટલાએક પડી ગીઆ, તેના, પરીને વાગીડ તથા કેટલાએક નારીશ કીઆ નહી, તે પડગાડે રહી ગયા, તેને જેલીને તેમાં

નાશી ગીઆ, તે કાંઈ કીટ કહું નહીં, અને તમે અમારૂં વલા
વું આ રીતે શું કરશો? પછી વલાવીઆ બોલીઆ, કે હુટના
સાં અથવારો થો અપાવતા હુએતો અને શાંના થઈને ખરી
એ પણ ભૂત શાંનું અપાતું જોર ચાલે નહીં, એમાંથી છપ
ખાઈ બેશીએ, પછી પેલા ભોખીએ પણ વલાવીઆઓની
ચાખ પુરી. પછી તે વાલીઆથી પાચો બીજો રશતે થઈને રંધ
ગીઆ, અને જો શમે પેલા શીપાઈ નજુ બેને રેખીને ચરવાના
કા હતા, તીઆરે તે નજુ બેઠાએ જાંછું કે હુટનાર આવીઆ
તેથી શંધ નાહો. પછી તે બેઠ નજુ પાછા વાલીઆમાં 'હત
રી ગીઆ, તે ઘડી બે પછી બાહાર નીકરીને ચંતાતા ચંતાતા
ચથ બેગા થાએઆ, પછી એ વાત જાહેર થાએઆથી ચરવે લોકો
હસવા લાગ્યા, અને કેટલાએકે એ બેઠ નજુને કપડો આપી
એ કે તમે કેમ બેસેઆ નહીં કે અને છેદ્યોતમે ખીતાના.

૮. એક શાહુકારનાં નાંછા લેઈને આગલીઆએ જ
તા હતા, તે કોઈ ગામમાં ચેકના આરતીઆને ઘેર રાતના
વારે રહ્યા. તેઓએ આરતીઆને કહેું કે આખેને એકાતે
ઉતાગેઆપી, તેઆરે તે ઘોડેઓ કે એક ઘેર એકાતનુંછે પણ
તેમા ભૂત રહેમ. તેઆરે આગલીઆ બોલેઆ કે આખે જ
જુ કશ છેદ્યો વધી વળાવા પંદર સાતે. એટલા નજુને
ભૂત શું કરશે, આખે ભૂતથી કાંઈ ખીતા નથી. પછી તે ઘરમાં
ઉતારા, તે આગલીઆ નજુ કશ આરડામાં થતા, પછી રાતે તે
ઘેરમા ખાતર પાડીને ચોર એક પેઠો, તેશય વાતમા જાહેર
હતો, તેને તાલીઓ પાડીઓ, એટલે એ કશ નજુઓ ઉરી
નાશી ગીઆ. પછી વલાવીઆઓએ ઉડીને રાત તરવાર
લીધી. પણ ભૂતના બચેથી કોઈ એ ઘેરમાં આવી શકેઆ ન
હી અને રીવે કશવાનો પણ કાંઈ નેગ આવીઓ નહીં પ
છી તેમાં એક મોટો અને કાહ્યો હતા, તે બોલીઓ, કે
આરડાના કમાડ ચારી પેઠે શાયવીને આપણે શરવે આડા
મુઠાએ. પછી એક કહીં અને શવારમાં ઉડીને જુલેચતો
ખાતર પાડીને ચોર લુગડાં લેઈ ગીઆ અને મહેરેલા લુગડા
મા નાંછા હતાં તેવાં રહેઆં

૯. એક બાવથારને ઘેર મહેબાન એક આવીઓ હ
તા, તેને રાતે રહેવાના ઘરથી છેડે બીજું ઘર પેલાનું હતું, તાં
હાં શુવારીએ, પછી તે મહેબાન રાત આરથી નતે જાગીઓ,
અને મોહીડુ ઉઘાડુ કરીને જોઈ, તીહાં બાઅડીઓ બે ઉભી
રીધી, તેની ચારી ઉપર મંદરમાંનું આંદરડું એક એક રીકું, એ
ટલેબાહો બીજા લાગીઓ, પછી હનખાંતનું નામ લીધું. વ
તો કેટલાએક રેવોના ચામ રીધા, કે તમે અહીંયાં ઉભીઓ

રેહો તો તમને તેતરીય કરોડ રેવોની આણુ, ખાતા બહુમ
ચાંચની આંછા, મેહડીની કાલ બાંધવની આંછા, એવું ઘણું
કહીં. પણ એતો આંછાઓ નહીં પછીતો ધીરજ રહી નહીં
એટલે ભૂત પાડી, તીઆરે પડોગી લોકો ઉડીને આવીઓ,
અને તેહને કહીં કે તું ઉડીને કમાડની માહિલી ચાંચ ઉઘાડ,
તીઆરે તે બોલીઓ, કે મનેતો મે નજુઓએ દવાવી રાખીઓ
છે, અને મને ખારેછે, હું ઉડી શકતો નથી. પછી પેલા
લોકોએ કમાડ ખેડવીને ઉતારી મુકીઆ, એટલે એ મહેબાન
ખાટલા ઉપરથી ઉડીને નાહો, તે બારણા વચે નજુ પડીઓ.
પછી તે ઘરમા અધારામા બાએડીઓ બે ઉભી હતી તેને એ
ધને એ લોકો પણ ધર ધર પુલવા લાગા. અને કોઈ હીમ
તવાલો હતો, તેણે ધરમા ખારીઆ તે વાંગા, પણ એ બાએ
ડીઓ ખીકી નહીં. તેવામાં મોકીવાલા આવી મોહીગીઆ,
તેઓએ તીર ખારીઆ, તે બાએડીઓના શરીરમાં વાગીઆ, પ
ણ કાંઈ બોલે નહીં, અને જાએ, પણ નહીં. પછી કોઈ દી
વા કરી લાવીઓ, અને ચારી પેઠે તપાસ કરીને જાહેર તારે
ડામચીઆ ઉપર જોડાં હતા તે ઉપર એક ચારીડુ કરેલું
જોડકું આંદરેલું હતું, તે ઉપર આદરનું પરડું હતું, અને તેહ
નો આદાર બેએ બાએડીઓ ઉભી હુએ તેમ લાગતો હતો.
(કવી કશત્રાખેનો ભૂત નીચા)

પરચુટણ બીનાંઓ.

નેકી અને બદી—આએ ફનીઆમાં પરચમથી મે
કુટણ જનમ પાનેઆંછે, કે નેવોના ખવાચ એક બીજાથી
તદન ઉવોરોછે. એ મધેનુ એક કુટણ મેહુશતમાં રહેછે,
બીજાને વાચો નેહાંનમજાછે. મેહુશતમાં રહેનારા કુટણ
નું ચાંચી નાખતું બધું “ખુશાલી” કરીને છે, કે જેની માં
એનું નામ “ચુખ” કરીનેછે, અને નેહાંનાં બાપતુ નામ
“નેકી” કરીનેછે, અને તેવોના વડેશ ઇશવરથી ઉતરીઆ
વેએછે. બીજાં કુટણનું નાખતું બધું “દહગોરી” કરીનેછે,
તેની આએનું નામ “કુખ” કરીનેછે, અને તેના બાપતુ ના
મ “બરી” કરીનેછે અને તેઓની તોખંબ રાખચશથી ઉ
તરીછે. એ બેએ કુટણનાં નાખવા બાલકોના કોઈ કારણ ક
રનાર વંચમા પડીને એક બીજા સાથે લગન કરાવેઆં તે
આરે તેઓની આએ ફનીઆના આણુઓ વચે નેકી અને ન

દી, શુભ અને કુખ, ભગ્નિયુ પેદા થાયેલું. જ્યારે હરેકે
 માણુશ જીવે જાએય ત્યારે આએ જેએ કુટુંબના વડેણા
 માં હોયેશાં દેતા થાયેલે, તેહને ચુકાદા “ધરમ” હેવાં નામ
 ના એક જીવેશ શરમ્મ નીઆએની પુરુષીએ પેશીને કરે
 છે એ તે મનનાર માણુએ થલી બધી કીધી હોએમતો “પર
 મ” તે માણુએ વાશતે પેલા જીહાનમને રહેનાર કુટુંબને કે
 હેમકે, “હેને તમે લેઈ જાએ અને દુન્યાવી આલે—હેના
 માં તમારાં કુટુંબના ખવાગ થલેાછે, વાશતે તમારો દાવો વા
 નબીછે”. એ તે જીવેશનાર માણુએ નેક થાઈ જાએ હોએમ
 તો તેહને ઉપલીજ રીતે મેહુશતમા રહેનાર કુટુંબને હવાલેક
 રેછે, કાએકે તે કુટુંબના દાવો તેહની ઉપર વધારેછે. “ધ
 રમ” બીજું હેવું કેહેમકે એક દાહડે મેહુશતની નદીએમા પુર
 આવશે; તેનાં પાંદી જાંહાનમને થગવુંથાઈ નાંખશે, અને તે
 થી જીહાનમને રહેનાર કુટુંબ શનાન કરીને પવીતર થાશે,
 પછી એ મેહુ કુટુંબનાં જીવેશ માણુએના પાછા લગત થશે,
 અને તેના જ્યાં હેવાં નીરજલ પેદા થાશેકે નથી બદીના
 કાએમ્યા શાયે તેહને શરખાવવી પડશે

વીદીઆનું બલ—વીદીઆ શું શું કામ કરી શકેમ,
 તે થોઆના વામનાશએએ થલી બાનદમા બાજુકે હશે. હા
 લ જાનાના વીદીઆનુ અલ બીજાં પરાકરનો શાયે આએબી
 એક માભારત કામ કરેછે, કે શરુદરમાં કુનેલી નગરી અને
 બીજા નાધલી વથુ પાછી બાહેર કાહડી શકેમ, એકલુંજ ન
 હી, પણ જનવાર શરખા મેહુશ વાહલો ને દરીઆમાં કુમે
 આ હોએ તે વીદીઆનુ અલ પાછાં બાહેર કાહડવાને આદ
 મીને શકતીવાન કરેમ, રૂશીઆન શાયે છેલલી લડાઈ થઈ
 તેઆરે હગરેનેની તથા ફરેનચોની જનવારો શીખાશરેપો
 બની ખાડીના પેશી શકે નહી તથા રૂશીઆનના બારકથો તેઓ
 ને હાથ આલે નહી તેટલા શારૂ રૂશીઆનોએ તે ખાડીનાં
 બારમા પોતાની (પર) બાવન મેહુદી જનવારો તથા બીજાબાર
 કથો કુબારી દીધાં હતાં. તે જનવારો પાછી બાહેર કાહડવા
 ને અમેરીકામાં મેહુશન ચેહરવાલા જાન ઈ કોવન ના
 મના ગરહથમે રૂશીઆન શરકાર શાયે કજીલાત કરીછે. “છ
 નરાશરમ” નામની ખાડીમાંથી અમેરીકાના કુમેલી “મી
 ફોરી” નામની આગમોરનુ ખોપું ને ઈવનરે બાહેર કાહ
 ડેલું હવું તે પછી એ બીજ કોવનજ હતાં તે હવડાં રૂશીઆ
 ખાહે અને ઉપલાં બારકથો કાહડવાની તબખારી કરેછે.

ઉતાવળી ઇનશાફ—થોડાં જીહાનની વાતપર એમેરી
 કા ગમે એક દરબારમાં કોઈ વકીલોને પોતાના કારકો શાયે ખ
 રચની બાનદમા વાંધે પડએ; તેઆરે તેઆએધીશના દીવીન
 ખાનામાં તે ખરમ વચુક કરવાને તેઓ આલેઆ, તાહા પોતા
 ના દાવો શાયેતે કરવાને તેઓ કેટલાએક ધારાના પુષતકો
 બી લાવેઆ હતા, અને યરાકને થયરાવવાને બારી ધુનધાઈ
 કરતા હતા. તેઆએધી પુછીકે “ધરથમે તમારો વાંધા
 કેટલા રૂપીઆનોછે”. જવાબ દીધે “પામ રૂપીઆનો.”
 તેઆએધીએ તુરત પોતાનાં ખીયાતમાં તેટલા રૂપીઆ કા
 હડી તે લાએશેને આપીને દરબારના માણુએને હુકુમ કીધો
 કે બીએ ચુકદમો લાવે

એ પરમાએ ઇનશાફની દરબારમાં ઉતાવળે ચુકાદો ક
 રવાને થ ગલા લોકો આરજી શાયેતા ઇનશાફ ખાતામાં થતી
 લીલની લોકો ને ફરીઆદ કરેમ તે શાલવવામા આલે
 નહી.

એક ફીલશુશની નશીએત—ખોદાએતાલાએ આ
 પલુને જેએ આંખ, જેએ કાંન, અને એક જીવાન આપેલી
 છે, વાશતે માણુએ હરએક બાબતમાં જેએ વખત નબરે એ
 ઉં, અને જેએ વખત શાંલવડું, અને પછી એક વખત મો
 લડું લાનમજે.

આપ અખતેઆરી.

સુખી ને શુકી રોરી ઉપર શતોશ કડું;
 મુદી ફાડી ખેદી સુન આંગ પૂર પડ;
 લોકના આભારનો સુખને એંચલો મોતે—
 તે થાને પોતાની મેહુશત બધી રાએ.

સુખજાન

શખાવત અને કંગાલીઅત.

નેકબખત તે કે નેજે અંદાજશર આપુ ને ખવાડીઈ—
 અદખખત તે કે નેકરી ઝીએ ને સુકી ઝીએ
 સુખજાન

સંતોશ.

નથી ઉત્તર પર શવાર—નવ ખર પેરે સુન પર ભાર,
 નહી કો પરખને હું રાજ—નવ કોઈ બાહેરો અંદાજાર,
 છતની નહી સુખને સીનતા—અછતનો નહી શતાપ,
 જગન મળન કમ ખાડું—ઉત્તર સુનરેએ આપોઆપ.
 સુખજાન

સુધરેલી ઓરત વીશે.

શેઠ સંગારશાના પુરજ્યાનો રાગ.

નને સુધરેલી નારીરે, સદા સુખી તે સંસારી ॥ ૧૬ ॥

નિરખજ નમણા દિને નિરંતર, નેહ બરેલાં નેણ ॥

મનને હરે એવાં યુગધી ખરંતાં, વિહીનિ લેધ્યે વેણ ॥

નને સુધરેલી ॥ ૧૭ ॥

સવાગીના ચિત્તાં શોક કે ચિંતા, ને જાણે લવણેશ ॥

હેતે હસાવીને હિંમત આપે, કાપે સચુત્રા કલેશ ॥

નને સુધરેલી ॥ ૨૦ ॥

ખુહીને જોતા પેચારા પતીની, જો મરત ન જણાવ્ય ॥

પર ઘેરો યેનુ પગલુ માંડે, પીઅર પછ નય જાવ્ય ॥

નને સુધરેલી ॥ ૨૩ ॥

વરજીના મનની મરત પ્રમાણે, કામ સદા કરનાર ॥

સુદી એ ભાગ્યેય શાલીના સાર, સરજ સરજન હારે ॥

નને સુધરેલી ॥ ૨૪ ॥

સુખનામા દરી કોઇની શાધે, રહેા કરે નહી તેહ ॥

મેલ વિનાનુ મન પણ નિરખજ, નિરખજ દિને રેહ ॥

નને સુધરેલી ॥ ૨૫ ॥

આપે પરલુ એવો વઢલવ પાગી, પાંખે પૂરો શ્વેતશ ॥

સકટમાં પણ સવાગીની શાધે, રંચન રાખે રોગ ॥

નને સુધરેલી ॥ ૨૬ ॥

ગામના હોએ ગરીબ પોતાથી, તેનુ જીવે સુખ તોલ ॥

રોલતવાળાની રોલત રખી, મોગે ન હવકા મોલ ॥

નને સુધરેલી ॥ ૨૭ ॥

સર્વાંશીના સુદ સવલાવ ગમે, મનરામે સર્વાંશીને રૂપ ॥

પરપતીને તો પથર જેવો જાણે, હોએ ને બારે ભુપ ॥

નને સુધરેલી ॥ ૨૮ ॥

સાળજે સખંદ સિખામણના તે, છામમાં મોટી જાવ્ય ॥

ફરજીય રખીને દુરથી નાસે, સદગુણ સિમે સદાવ્ય ॥

નને સુધરેલી ॥ ૨૯ ॥

આખસ ઉધ અતીશે ન દિમે, રિમે લીંબોગી અંગ ॥

મંદગીતો નેને દિલેલ ન ગમે, ન ગમે નકારના સંગ ॥

નને સુધરેલી ॥ ૩૦ ॥

સનેહ વધારે ને શોક ઘટાડે, લોકમાં પામે લાભ ॥

એવી મલે ને આ ડુનીઆમાં, સવરગ છી શા કાલ ॥

નને સુધરેલી ॥ ૩૧ ॥

પુરજી પ્રત્યક્ષી, પૂરજા પામે, ન ઉતમ એવી નાર ॥

દળપતરામ કહે ડુનીઆમાં, મન તેના અવતાર ॥

નને સુધરેલી ॥ ૩૨ ॥

લુકી ભારભાની.

(રાગ ઉપર પરમાણે.)

ભાઈએ નેની ભારજી લુકીરે, તેને પીધા અંતર હંડી ॥ ૧૬ ॥

લાભ તણે લડાઈ કરે નીત, ભાલવા લોક ભરાવ્ય ॥

સારા માણસનાં પરનુ વગોણુ, જોણુ જગતને ધાવ્ય ॥

ભાઈએ નેની ભારજી ॥ ૧૭ ॥

જમ બીલાડી ઉઠરને જીવે, એમ નાથ સામા કરી નેણ ॥

પગ ઘડી પરગટે માથા લગી, એવા વાંકાં કાંટે વેણ ॥

ભાઈએ નેની ભારજી ॥ ૨૦ ॥

માર ઘડી પીઠ અઢે દેડે તારે, સુખ બને ને ધાવ્ય ॥

ઘડીએ આવીને ઘેર બેસે, તારે ઘેર લોહી સુકાવ્ય ॥

ભાઈએ નેની ભારજી ॥ ૨૩ ॥

પોરેર ચડે રીન પોહોડીને ઉઠે, મોપે લડાઈના ચાલ ॥

ને લડનાર કોઈ ન જરેતો, પડતા લે પોતાના ખાલ ॥

ભાઈએ નેની ભારજી ॥ ૨૬ ॥

મનેહ કરી કેરી સવામી સંધાતે, મેસી ન બેણે વાત ॥

પુઆડાની પેઠે કુપવતી રહે, રોસ ભરી રીન ચાલ ॥

ભાઈએ નેની ભારજી ॥ ૨૯ ॥

પીઠ ઘડીતો ઘણીય પોતામાં, સમજણે જાણે સદાવ્ય ॥

દલલ ઘડેતો મનુષ્યના યુખની, શિખામણે શુ થાવ્ય ॥

ભાઈએ નેની ભારજી ॥ ૩૨ ॥

પંડીત શાસતર ભણેય પુરાણી, મોટી જાણના મનાવ્ય ॥

માન તણ મુરખીના નોહોડાના, તેલ ફકરા ધાવ્ય ॥

ભાઈએ નેની ભારજી ॥ ૩૫ ॥

નને વિતી હોવ્ય તે નર જાણે, આણે બિગ અલકાર ॥

કાહાપણેને દળપત કહે, કોઈ મરવ ન કરશે લગાર ॥

ભાઈએ નેની ભારજી ॥ ૩૮ ॥

શ્રી યોધ.

પુશતક ૧ હું.

મેઝે ૧૮૫૭.

આંક ૫ નો.

લાએકીવાલી ચોરત.

રાણી છનોબીઆ.

હમારા તરીખ આંકે ખમે ખાલતા પરંતની રાજ ચ લાવનારી નાખીચી અચતરી આલીઆપાઈ વીધે હુમેએ કેટલીએક હુકીકત પરગટ કરી હતી. આ ફુનીઆની રાખા દી ઉપર ચોરતોએ ઘણી વેલાએ રાજ કારોબાર મલાવીને પોતાની પંચની મનશકતી શાબેત કરીછે. છઉરોપ ખંડ ખમે હાલના વખતમાં કેલવણીને લીરે ઘણીએક અચતરીઆ રાજ દરબારી કામકામ કરવાને લાએક ગણાએજે, પણ આગ લા વખતમાં જિઆરે ફુનીઆમાં કેલવણીને ફેલાવે હવડાની માફક મેહોલો હતો નહી તેઆરે પણ અચતરીઆએ મોહોટાં મોહોટાં કામે પોતાને મામે ઉડાવીને પોતાની ચડુ રાઈ તથા ફોરીઆરી પુરવાર કીધેલીછે. એ ઉપરથી આપણા જોવામાં આવેચકે યોદાતાલાએ અચતરીઆને ખરડે ના કરતાં વધારે નાજુક બદલ આવેલુછે, તોપણ તે શબ્દેની બખશેરાથી મનેઆન અને મનશકતીની બાબતમાં ખરડ કરતાં ચોરત એજો દરજેએ ધરાવતી નથી. એ બાબદ નો દાખલા રાંગલી કોમ અને રાંગલા મુલકના લોકો ખમે થી આપણને મઠી આવેછે અચતરીઆની રાજ કારોબાર મલાવવાની શકતી વીશેના આપણા દેશને લગતો દાખલો ઉપર જણાવેલી ધનરાશની રાણી આલીઆપાઈ વીધે હુમેએ આપીઆ હતો; ખીએ દાખલો એક આરખ અચતરીઆ હુમે આપીએચ, કે નેરુનું યામ આએ બીનાને મડાએ હુમેએ મુકીહુકે.

આજ આથરે ૧૮૦૦) વરશની વાત ઉપર આરખશ તાનના મુલકનાં એતર લાગતો અને શરીઆ દેશની દખલ દશા તરફ નંદા રેતીનું એક મોહુ નંબલ આવેલુછે તો

હું " પાલખાઈરા " નાખનું એક ચેરેર હતું; તેહની હાકખી આરખ શરદારો મલાવતા હતા, પણ તેઓ રૂખનાં ચેહનશા ને ખડહી આપતા હતા. એ પાલખાઈરા ચેરેર એકે રેતીનાં જગલ ખમે આવેલુ હતું તો પણ એ ચેરેર તથા તેની આશપાશની થોડીએક જમીન ફલવંત હતી તથા તાદા પાણીની આબાદની ઘણી હતી, એટલાખાટે તે જમાનામાં છઉરોપ તથા એશીઆ ખંડ વચે પુશકીને ખારડો ને વેપાર ચાલતો હતો તે વેપારનાં ખાલની રવાનગીનો રશતો પુલાખાઈરા ચેરેર ત્રધેથી ધાતો હતો. એ વેપારને લીધે પાલખાઈરા ચેરેર દર વરશે આબાદનીમાં વધતું હતું, અને ઇરાવી બીજી શરીઆ તે ઘણુ તવગર અને દખલમાં ભરેલું ગણાઆમાં આવતું હતું, અને રૂખના ચેહનશાહો એ ચેરેર તથા તેહને લગતા પરંતને પોતાની હુકમતનો એક અગતને લાગ શખતા હતા

રૂખની ચેહનશાહતની તવારીખ વાંચનારને રોશનછે કે ઇરાવી તરીજી શરીઆ ઇરાનના મુલકના શાસાનીઆન પાદશાહ શાપુર રાંગાએ રૂખના ચેહનશા વાલરીઅનને ઘણીએક લડાઈમાં થાઈ હતી, અને તેમાં ચેહનશાહ વાલરીઅન શીકયત પામીએનહોતો, કે નેથી કરીને રૂખની હુકમત ઘણી નબલી પડી હતી. એ વખતમાં પાલખાઈરા ચેરેર ખમે " એ હુનેયશ " નાખનો એક શરદાર હુકમત મલાવતો હતો, અને છનોબીઆ તે શરદારની રાણી હતી, એહનેધશ એક ફેલાવર ખરદ હતો, અને તેની રાણી છનોબીઆ તેની બરો બરતી બાહાદુરી ધરાવતી હતી રૂખની ચેહનશાહતના ઉપર જણાવેઆ પરચાલેના પડતા વખતમાં પાલખાઈરા ચેરેરના શરદારે પોતાને માથેના રૂખના અખલ ખાતરે નાખ દાખલ રાખેઆ હતો, અને તેણે પોતાની આશપાશના પરંતો છતી ને એક રાજપાટ ઉભુ કરવાને કસદ કીધો હતો એ શરદાર એહનેધશ હેવા કાખમાં ફેલાએજો હતો તેહપામાં તેહને પોતા

નાં બેશના એક રાખરા શાયે કાઢ દોડા પાએએ, કે નેહેની વીગત આગલ લાગીઆનાં આપણે, અને તેણે તે મારેએ ગીએ, અને તેથી તેહેનું રાજ શંગલું તેહેની રાણી અનેબી આના હાથમા આવી પડી, કે નેહેની પોતાના આવંદ નો અંગત ઘણી હાશીઆરીથી મલાવીએ, એટલુંજ નહીં, પણ તે શાયે બીજા આશાપાશના યુવકો જીતીને પોતાની પાઠ શાહીને દશત ઘણા વધારેએ હતા.

એ રાણી અનેબીઆ વીધે કેહેએ કે તે મીશર દેશના એક પાદશાહી ખાનદાનથી ઉતરી આવેલી હતો. તે એ આકંઠ બાહાદુર અને દેલાવર હતી તેજ પરમાણે જીવતર અને પોતાની પધને માન આપવા લાએક શુણે ધરાવતી હતી. એ રાણી આરમ અશતરીઓની આકંઠ રંગમા લગાર શાવલી હતી, પણ તે શાયે મીશર અને આરમશતાનનાં યુ લકોની તમામ ઓરતોનાં તે ઘણીજ ખુબ શુરન ગણાતી હતી, અને એ રાણીની તવારીખ લખનારાઓ કેહેએ કે તેહેનો અવાજ હેવોતો મીઠા હતો કે નેહેની મરોબરી ફુનીઆમા થોડીજ અશતરીએ ફરી શકો હો. રાણી અનેબીઆમા ને ખુદરતી ગનેઆન અને કાબેલીઆત હતી, તે ગણેઆન અને કાબેલીઆતને તેણીએ એલખ શીખીને સીનગર આપે એા હતો તથા પુખત કીણ હતું એ રાણી લાદીન તથા ઇ ઉનાની કુબાનો શારી પેઠે જાણતી હતી, તથા એ જુબાનો મધે લખાએલી કેતામે તેણીએ શારી રીતે વાચેલી હતી. મી શર અને શીરીઆ દેશની ભાશાએ પણ તે શારી રીતે શી બેલી હતી તેણીએ પોતાના ખાનગી કારણને શાફું ઉગમ લ પચાવતી તવારીખનાં શંગરહનું એક પુચતક બનાવીઉ હતું, અને લાનંદાનમા નામના એક ઉચતાદના હાથ હેડલ હોમર તથા પંચેટો નામના નામીઆ ગર ઘકારોના પુચતકો તેણીએ ઘણી આતશ રીતે પાઠ કીયા હતા,

જીનીઓબીઆની કાબેલીઆત તથા હીમત પરમાણે ઓડનેપથ તેહેને લાએકુના ખાવંદ મહેમિયા હતા. એ જર દ પરથમજ એક ખાનગી ગરહુચ હતો, તેમાથી તે ધીમે ધીમે પાવમાઈરા થોડેરતી હાકનીના દરબજને ચોહુએએા હ તો. અનેબીઆ તથા ઓડનેપથ એ બે મેને ભરધાર તથા બાએરી દાખલ એક એકમા ને રાજતી હતી, તે ઉપરાત ને મ એક લશકરના બેએ લડાએક ચારારો એક બીજા ઉપર ખસીત રાખે તથા એક બીજની હીમતની તારીફ કરે તે આ કંકુ એ બેડા વધે શર્મજ માલતો હતો. એ બધે નહાં લ ડાહુના હુમેશ શાયે ભતા હતાં, તથા બધે નહાં લશકરની

શરદારી શાયે ભોગવતાં હતા. લડાઈથી ને કોઈવાર ખુશ ત મહી હોએ તો ઓડનેપથને અંગલનાં ફાડી ખાનારાં બન વરોના ચોકર કરવાનો ઘણો શોક હતો, અને એ ધાશતી ભ રેલી ગમતમાં તેહેની અશતરી હુમેશાં શાંમેલ થાતી હતી. અનેબીઆએ પોતાનાં માલપણથી મેહેનત અને થાક શોશ વાની દેવ રાખી હતી. તે ને કોઈવાર ગાડીનાં બેશતી હ તો તે ગાડીને ખાંચે કપી છતર રાખતીતી નહી. તેહેનો કા એક ઘણું કરીને થોડા ઉપર બેશવાનો હતો, અને તે 'હુમે શાં લશકરી પોશાક પેહરતી હતી. કેહેએ કે કોઈવાર પોતા ના લશકરની શાયે પાંઉ વેઆદલ આવવાની જરૂર પડતી હ તી તે તે પરમાણે લાંબી જંબલ કાપનાં એ અશતરીને કરો દંડાલો ઉઠવોતોતો નહી. ઓડનેપથ તથા અનેબીઆએ શીરીઆ રેશને ઘણા મોહરો ભાગ જીતીને પોતાને તામેકી થા હતો. રૂમના હુકમતવાલાઓ તેઓનીધણાં દર રાખતા હ તા, અને થોહનશાહ વાહરીઆનના શુભરવા પછી તેહેના ઇશ્કરાએ ઓડનેપથને પોતાની મરોબરીને એક પાદશાહ ક યુલ કરેએ હતા.

ઓડનેપથ એક વેલાએ કેરલાએક ગાડીક હુવારા ચર દરોની રાંચાએ લડાઈમાં ફતેમંદ થાઈને પાછો પોતાના થોડેર તરફ આવતો હતો, તે મારગમાં એક દાહાડે ચોકર કર વા નીકલીએ, અને પોતાનાં એક ભાનેબને શાયે લીયા. કેહેએ કે એ વખતમાં તે તરફનાં લોકોમા હેવો શ રેશતો હતા કે ચોકર કરતી વખતે જાંહાંધુધી પાદશાહ પો તાના તીર કોઈની ચોકર ઉપર ફેંકે નહી તાંહાંધુધી બીજા કોઈની તીર મરાએ નહી પણ ઓડનેપથને ભાનેબ એ વરીકાથી ઉલટો ચાલીને પેહેલા પોતે તીર મારવા લાગે, અને તે વખતમાં પાદશાહે તેહેને ખનાઈ કોધી તોપણ આની ઉ નહી. એ ઉપરથી પાદશાહે શુદો અહીંએ તેથી તેહે ને શરમનીડી પોઠાયાડવાને શાફું તેહેને થોડા ઉપરથી ઉત રવાનો પાદશાહે હાકમ કીયા અને થોડી ખુદત શુ ધી ઉદ કરાવેએ. એ શખેશે કેદમાધી હુટો કાએઆ પછી પોતાના મામા ઉપર વેર લીધું હતું, અને ખાનાંની એક મી જલયામા તેણે પોતાને હાથે પાદશાહેનકતલ કીયા હતા. રા હી અનેબીઆએ પોતાના ખાવંદનું વેર એ નીમખ હુમામ ભાનેબ ઉપર લીધું હતું, અને તેહેને પકડીને તરત ગરબન મરાવીએ હતા.

ઓડનેપથનાં મરાણ પછી અનેબીઆ પોતે એર્ખ લી પાવમાઈરાનાં તખતની માવેક થાઈ હતી. તેણીએ ના

મદારી શામે પામ વરસ શુધી હુકમત મલાવી હતી, અને તે વખતના ઝીયર, શીરીઆ, પાલખાઈશ, અને ઉગમણ પદાં તનાં બીજાં યુલકોના કેટલોએક લાગ તેહેના અખતીઆર ૮ લે હતા. આડનેયશ ઝુમરીઆ તાહા શુધી તે રૂમના ચોદેન થાહેને ખાતર નામનું માન આપતા હતા, ઈચ્છાને પોતા ઉપર તેઓના મહુડતા ખરતબે તેણે નામના કબુલ રાખીઆ હતા. રાણી જનોબીઆએ તે ધરખાણે કરીઈ નહી, અને હેડું જાહે રીધું કે તેહેની પાદશાહી ચવતંતરછે, અને તેહેની ઉપર કાઢના કથી પાતીએ અખતીઆર પોઠુંમતો નથી. એ રા બખથી તથા બીજાં કેટલાએક કારણોને લીધે રૂમના ચતાવા લાએએ જનોબીઆની શાંખણે લડવા ધરી એક મોઢાઈું લ કર મોઢલીઈ હતું, તેઓ શામે એ રાણી પોતાની ચરદારી હેલ લશકર લઈને લડી હતી, અને રૂમનાં લશકરને મારી હુશીઈ હતું. નવા રાજ ઉભા કરવામાં તથા તેઓના કારે બાર મલાવવામાં એ રાણી ધરી યુમવાતીતી નહી, તેહેની આલ મલખુમા અને અંખલ મલાવવાની રીતમાં શંકલી ત રફથી દાપણ નેવામાં આવતુંહતું. જે જંગોએ કોઈ તકરીર વારને મારી કરવી હોએતો તાહા તે પોતાના યુરશને ધંડે પા ડતી હતી, બાહા દ્યેઆ કરેઆથી ખરાબી થતી હતી તા હાં તે કણ્ણ દીલ રાખતી હતી. રાજ કરઆથી રાગેલા ખ રમ તે ધણી કથાર શામે કરતી હતી, પણ એ વેલએ ખરખ ની જર પડે તે વેલાએ તે પદશ ખરમવાને પછાત રેહેતી તી નહી. આડનેયશની પીઠથી તેહેને તરણ છોકરા તથા કેટલીએક છોકરીઓ પેદા થાઈ હતી, તેઓ ચગલાંએને તે હોએ લારીન કાએદાથી ધણી ચારી કેલવણી આપી હતી, ત થા છોકરાએને લશકરી કલાએદ શીખાડી હતી, અને પોતે “ ઉગમણ પરાતની રાણી ” ના ખેતાખ રાખીઆ હતા.

રાણી જનોબીઆના અંખલ ઉપલી રીતે આખાદાંની ઉપર આવીઆ હતા, તેહેવાંના રૂમની ચોદનચાહલ અંધ એ ક અગતના ફરકાર થાએઆ હતા, કે જેહેની અશરથી એ રાણીની હુકમત જેમ ઉતાવડે ઉઠી નીકલી હતી તેમજ ઉતા વડેથી તારાજ થાઈ હતી. રૂમના ચોદનચાહ વાલરીઅનનાં વખતથી એ નાખીબી ચોદનચાહતની ચતા પોતાની આશપા ચાના યુલકો ઉપરથી ધણી કમતી થાઈ હતી, અને એ રાજ ઉપર આતર તરશના કેટલાએક નંગથી ટ્રોડોનાં રોવાંએએ હોખતો કીધો હતા, તેથી એ અંખલની જલદીથી આખરી આ ને હેવી શરવે કોઈને પાસતી પડી હતી. પણ એ વંખતના રૂમના લશકરમાં કલાડીઅશ નામના એક શરદાર હતા. કે

જે ઘણે દાનીવ અને હીખતવાન હતા, તેહેને આલખનાં લો કોએ પેતાની ખુશીથી ચોદનચાહ દીધો, અને એ ચોદનચા હ રૂમની પડતી હાલત અટકાવી, અને એ રાજને પાહું તેહેની આગલી જાહેજલાલી ઉપર લાવીઆ. કલાડીઅશ નાં ઝુમરવા પછી બીજે એક લશકરી શરદાર નામે મોરલી અને ચોદનચાહ થાએઆ હતા, તે પણ કલાડીઅશની માંજ ક દાનાવ અને બાહુર હતા, અને રાણી જનોબીઆ જે પા લખાઈશ ચોદરમાં ચવતંતર રાજ કરી ચેડી હતી, તથા ચોદે નચાહતી હુકમતના તીરશકાર કરતી હતી, તેહેને ચજલ દરવા ડું તથા પાલખાઈશના રાજ ઉપર રૂમની ચાહેબી પાછી આ છ કચવાનું એ ચોદનચાહ મોરલીઅને અગતનું વીમારીઈ હતું, અને તે કારણુશર એક મોઢાઈું લશકર લઈને શીરી આના યુલક ઉપર તે ઉતરી પડીઆ હતા. ચોદનચાહ અ રહીઅન તથા તેહેના લશકરનાં આલવાની ખબર શાખલીને રાણી જનોબીઆ તેઓની શામે લડાઈ દરવાને ચાડ તરત તાઈ આર થાઈ હતી, અને ચોદનચાહનું લશકર પાલખાઈશ શુધી આવી પોરોએ તે આગમન પોતાનું લશકર લઈને મુરમખા તેઓ શામે તેલુએ મોલાકાત લીધી હતી એ લશકરની શર દાર જનોબીઆ પોતે થાઈ હતી, અને તેહેને રૂમના લશક ર શામે જેએ મોઢાડી લડાઈઆ થાઈ હતી એ ખબરી પેહે લી લડાઈમાં રાણી જનોબીઆનું લશકર ધરખ ફતેખઈ થાઈ ઈ હતું અને તેઓએ રૂમીએને મારી નહરાડીઆ હતા, પ છ તે રૂમીએનાં નાહલોલાં લશકરની પછવાડે ચોડતાં જનો બીઆનું લશકર વેચાઈ ગએઈ હતું તથા તેહેની કલાએદ શ લાખલ રહીતી નહી, તે મામલે જિંદિ ચોદનચાહ આરલી અને પોતાની શેરનેના કેટલોએક લાગ જે નમાવ કરી રાખે લો હતા તે લઈને તેણે પાલખાઈશના લશકર ઉપર ફરીને એ ક શક્ત હોખતો કીધો, અને તે હામલાખા તે ફતેખઈ પાં ખીઆ. બીજ લડાઈમાં જનોબીઆના લશકરનું દીલ ટુટી ગ એહું હતું, તેથી રૂમી લોડો તેઓ ઉપર જલદીથી ફાવી નીક લીઆ હતા એ ઉપરથી જનોબીઆ તે લડાઈના મેદાનમાંથી નીકલી ગઈ, અને પોતાના પાલખાઈશ ચોદરમાં બાઈ પેઢો ચી, અને તેહેને કીડો તથા દરવાજા બંધ કરીને પોતાની છે લી ધડી શુધી એ ચોદરના બચાવ દરવાજાને તેલુએ ડરાવ કી થો. ચોદનચાહ આરલીઅન તેહેની પછવાડે નેડીઆ, અ ને પાલખાઈશ ઉપર લશકરનો ધેરો નાખેઆ એ લડાઈમાં ચોદનચાહને ધણીજ ચકતી ખેંચવી પડી હતી, તે પોતે જુખ ચી થાએઆ હતા, તોપણ તેણે પોતાની હીમત પડતીઅંજુકી

તી નહી. એ શેઠનશાહને એક કાગળ પોતાના પામેતખ ત ખાતે લખેલા આન શુધી શલાંખત રહેલોછે, તેમાં એ લ કાંઈ વીશે તે આમે રીતે લખેછે—“ રૂખના લેકિ જાલુમ કે હુ ખાતર એક મારત શાયે લડાઈ કૂંચ વાશતે તેમાં કાંઈ સુ શકેલ નેરેહુ નથી, પણ છનોખીઆ સણીની કામેલીખત અ ને હુખત કેરેવીછે તે વાતથી તેઓ અનજાણુછે, તેણીએ ને લડાઈના શરતજત તઈઆર કીચેઅ તે બામે તમાજ વી ગતવાર મેઆન યાઈ શકાતુ નથી, તેણીએ કીલાની દેવાલ ઉપરથી તીર, પથથર અને બીજ તરેહવાર ચીનિનેા ખાશે તઈઆર શખીએછે, કીલાના દરએક છુરખ ઉપર તે હીએ અજુત ચોકી સખીછે, તથા તે ઉપરથી ઘેરો નાખનાર લશકરની ઉપર આતશનો વરશાદ વરશાયેછે, કૃતેખરીની આ હારી શ ગલી આશા ખેાદ ઉપરછે.”

પાલખાઈરા શેઠર ઉપર શેઠનશાહ આરવીઅને ચેડી એક સુદત શુધી ઘેરો નાખીએ, પણ તેમાંથી તેડને થડી સુ શકેલીખત આલખ પડી આવી, તેથી તેણે છનોખીઆ ઉપ ર એક પેગામ ચોકલીઆ, તેમાં તેડનાં શેઠર તથા લશકરના અચાવ કરવાને શેઠનશાહે કહ્યુલ કીધું, અને છનોખીઆને આદરખાન શાયે એક નાપહુ પરચાહુ આપવા કહીઈ. પણ એ પેગામ સણી છનોખીઆએ કહ્યુલ કીધેા નહી, અને શે ડેનશીહને કેટલાએક તાનાજાણીના શુખન કેરેહવાલીને તેડે ના પેગામ લાવનારને પાછો ફેરવીએ:

એ વખત પછી ચેડી સુદત ધરાણુને પાદશાહ શાપુર શુખરી ગમેએ, અને તેથી કરીને રૂખીઆનું કેટલુએક લશ કર કાલતું પડીઈ તે શેઠનશાહને ખદરે આવીઈ, અને તે શખજથી છનોખીઆએ પોતાના કશે અચાવ નેએએ નહી, વાગત તેણીએ શેઠર છોડવાનો કસાવ કીશે. એ કસાવ સુ જખ છનોખીઆ એક શાહજી ઉપર શવર યાઈને શેઠરમા થી નીકળી ગઈ, અને રૂખનુ લશકર તે મથે લાખવ યાઈઈ. શેઠનશાહના ખાણુચો છનોખીઆની પડવાડે રોડીને તેડેને પકડી લાવીઆ હતાં, અને શેઠનશાહ તેડેને એક કેહી દા ખલ રૂખ લઈ ગમેએ હતા. રૂખના લઈ ગમેઆ પછી શે ડેનશાહે એ રાણીને તેડેનુ હુચપહુ જખચીઈ હવ, અને શેઠરથી આશરે વીચા આઈવની વેગશાઈ ઉપર એક ચારી જ ઝોખા તેડેને સખી હતા. સણી છનોખીઆ પોતાની પાદ શાહી સુકી વેચા પછી ધણુ વરચ શુધી એ સુકાખમા રહી હતી. તેણીએ રૂખી અખીર શોકોના કુટિયા ચાયે થણી રો શતેખખી હતી, તથા પોતાનાં ફરજોના તે કુટિયા લગ

ન કરેઆં હતાં, અને ધરાવી પાચમી શરી શુધી રોમ શેરે રમાં તેડેની આલદનાં ખાણુચો જિવાખા આવતા હતાં.

છોકરાઓની કેલવણી વીશે ખાતાઓને બે શુખન.

ખાતાઓ પોતાના બાલકોને વીરીઆની કેલવણી આપે મ અને તેઓને ધચ તથા ખીજલરા લાએક તદખીર શીખા ડેઅ, તે કાંખમા બાપ નેરેલી ખદદ કરી શએમ તેડેના કરતા બાલકને પોતાની ખાતાના આશરો વધતો લશરછે, અને બા પના કરતાં ખાએની ચાલ મલહુ તથા કેલવણી અચાની ઉપ ર વધારે અજુતીથી અચાર કરેછે ને ખાએ મંગલ અને અકલકઈ હુએમ તેડેનાં અમા કોઈઅવાર મેચમખ અને ન કારા જિવાખા આવેછે, પણ મેવકુદ ખાતાનાં અચાંઆ ધણી વેલાએ તેડેનીખ આકકતાં મેચમખ રહી નએછે. કારા ર શના નાખીઆ શેઠનશાહ નેપોલીઅન મોનાપારકના વજતાલ ખધેથી આએ ચોપાનીઆનાં પેરેલા થકા ઉપર હખો ને શખ રો છપીએ છઈએ કે “દેશની હાલત શુખારવાની શરવેથી શરશ રીત એછે કે ખાતાઓ ગનાની ધાએ હેહુ કરવુ” તે શખચે કુનીઆના અનુભવ ઉપરથી ખરા કહેઆછે. આપ હી કુનીઆ મથે એલખ, હોનર, બાડરી, નીતી, અને એ વ ગરે બીજ બાખતોને કીન ને ને નાખીઆ શખયો. કીરતી વાન યાઈ ગમેઆછે, તેઓના નજુમારાની તવારીખ ઉપર નેગાહ કરતાં આપણુ જિવાખા આવેમ કે તેઓ ખધેથી ધ હુ ખશએની ખાતાએ કામેલ અને કેલવએની અચારરી એ હતી, કે જેઓની અચારથી તેઓનાં અચાં ધણુ છુકીવ ન નીકરીઆ હતા, અને ધનશાનની શકને શોખા આપી હતી આપણે શેયેન દુર અરેશો કરીએમ તે આપણી ખા તરી શાએમ કે અચાએ ઉપર બાપના કરતાં ખાતાએ આપે લી કેલવણીની અચાર વધારે અજુતીથી વલગી રહેછે. બી લક પોતાના નનખથી તે ઉગરે મોહાઅવાની નનરીઆ આ

વેમ તાહા શુધી નેહલો વખત પોતાના પીતાની શંગતમાં કા હાડેમ તે કરતાં માતાની શંગત તેહેને વધારે હાએમ, અને નેહેની લાંબી શંગત તેહેની ચાલવણીની અસર બચાના કુ ત્રલા મગન ઉપર વધારે કુલવતથી લાગુ થાએછે એક છોડ રી ને પોતાની માતાને ધીરા શવચાવની તથા વીચારવાલી જીવેમતો થણું કરીને તેહેના ખવાશ તે છોકરીમાં ઉતરીઆ વચર રહેતો નથી માએ ને પોતાના કીકરાને નાપપણથી હીમત ભરેલા શુખનો કેહેવાની રેવ રાખેમ, અને તેહેની બીહીકને ધીકાદેમ, અને તેહેની મરદાનગીને પથંદ કરેમતો દર શેકેડે પંચોતેર છોકરાઓ હીમતવાલા અને બાકુર નીકલો આ વચર રહેતા નથી વાશતે, માતાની ચાલવણી અને માતાએ આપેલી તાલીમ નેઆરે બધા પર ઉપર નજાવેલી રીતે મનજીવીથી અચર કરેછે, તેઆરે બધાની કેલવણી પ છવાડે તેહેની માતાએ શુ શું તનવીન સખવી થરેમ અને ને કેલવણી કેહેલી રીતની આપવી નેહએમ, તે બાજતની અગત શરવે કોઈના થેઆનમાં ઉતરશે હુમે હાલ તરત માતરે છોકરાઓની કેલવણી વીશે ખેલવાની ધારણા રાખી એમ

“ કેલવણી ” એ શું થીનજે તે શરવે માતાઓએ મારી પેઠે શખજીવ નેહએમ, કાએકે એ બાજતના વીચારે જીરી જીરી કામના લોકોમાં જીરી જીરી રીતનાએ આરખ લોકો હેવુન શખજેમ કે ઉકારો ને થોડા ઉપર મેશવા અને તવવા ર પદરવા શીખીએ તો તે પુસ્તી રીતે કેલવાએએછે, ચીના લોકો હેવું શરવે કે છોકરો ને પોતાના બાપનો ધધો શારી પેઠે શીખીએ તો તે કેલવાએએ કાએએમ, આપણા દેશના વાહીઆ પોતાના છોકરાને નાસુ અને કુકાનદારીના ધધોચી ખાડેમ એથે તેહેની કેલવણી શખાપત થાએલી શખજે, બીલ પોતાના છોકરાને ને તીર મારવાના પુરતો હોશીઆર જીવેમ તો તેહેને બીજી કશી રીતની ચીનતા રહેતી નથી. એ પરમાણુ જીરી જીરી કામના લોકો પોતાના બધાઓના પાછ લના કાએદાને શાહું તેઓની કેલવણી વીશે તરહેવાર વીચાર રાખેછે પણ એ શગમાં લોકો ઉપર હાલ જમાનાના ચંચ લ ઉછેરોપીઆન અને એમેરીકન લોકો શરદારી રાખેછે, અ ને તેઓની કેલવણી શગલી રીતે પુરતીછે. ઉછેરોપીઆનો માં ફરમ લોકો ને શઘળી શુધેરેલા મણુએમ તેઓ પોતાના છોકરાઓને જમ એલમઅનનીતીની શારી કેલવણી આપેમ તેમજ પેટ ભરવાને શાહું તેઓને લાએક રોનગાર શીખવેછે, અને તેમ ખાંદક આએ ફનીઆના આમકા શખાલવાને,

શાહું મેહેનત અને શકતી ખેંચવા તથા લડાઈના હીઆર બાધવાની રેવ પાડેછે. ફરાશ દેશના કોઈ હીંદુશખાનેનો રહેવાથી ને ફરવા નીકળેઓ હાએ અને એક મોચી બચ્મ શુધાર ઈઆ હેવાન બીજા કોઈ કારીગરની કુકાનમાં તે ને દાખ લ શાઈને તેહેના ધણીની શાખેવાન કરી જીવે તો તે મુશાફરના નેવામાં આવશે કે તે ધધાદારી માણુશ હેવી કેલવણી ધરાવે છે કે નેહેની મરોબરીના થેકે એક માણુશ પણ હીંદુગથા નની વચતીમાથી મલવો મુશકેલ પડેછે. હેવી કેલવણી શાયે તે માણુશ પોતાનો ધધો શારી પેઠે શખજી શ કેછે, કાએકે તે પોતાના ધધાને લગતા તથા બીનાં પુચતકો વામવાનો માહવેરો રાખેમ, અને તે શ ગલાં ઉપરાત ને તેહેના દેશના કાએદાને શાહ કોઈપાર કાઈ કામ પડીજે તો કમરે તલવાર બારીને તથા હાતમાં ખડક પ કરીને લડાઈ કરવાને તે તાંઆર થાએછે. હેવી હાક ત ઉછેર પડના શગશ શુધરાઈ પાનેલા મુલકોનીછે, અ ને હેવીન હાલત એમેરીકા ખંડના ઉત્તાઈડે ઇથરેદેશના લોકોનીછે. ને દેશમાં હેવી કેલવણી પામેલાં માણુશો મલો આવે તે દેશના લોકો ફનીઆના બીઆ લોકો ઉપર શ રદારી ભગવે હેમા ફરી નવાઈ નથી એ દેશની કેલ વણી શાયે મુખાં મધે પારશીઆનાં બધાઓને ને કેલવ હી મધેમ તે આપણે શરખાવી નેહએ.

પારશીઆના ગરીબના ને છોકરાઓ શુધારતુ ઈઆ મ જીરતુ કામ કરેમ તેમાંથી પામ નણા ને ભાણુ દુર્લં લખી વાચી બાણુતા હાએમ તો પંચાણુ નણુ તેથી ખેનશીબ નેવામાં આ નેછે મજીરથી મહડતી પડવીએ કુકાન બધા ઉપરા છીનું માણુશ આપણા નેવામાં આવેમ, તે થણું કરીને લખી વાચી બાણુમ, અને તેહેની લખવા પટવાની કાએલી અત મેટલગાન અટકેલી હીરોચ પણ ઉપરો શુધાર ઈઆ મજીર ઈઆ ઉમરાણીશુ માણુશ ઈઆ કુકાનદાર એ દરએકના તેઓના ધધાની અચરે કરીને તથા તેઓના મા બાપો થણું કરીને શરીબ હેવાના શખબથી શકતી ખેંચવા ની તથા મેહેનત કરવાની તથા હીમત રાખવાની રેવ પડેમ, કે ને રેવ તેઓને થણી કાએરો કરનારીછે, અએ તે તેઓની કેલવણીને એક અગતનો ભાગછે એન કેલવણી પદશા ને લવવાના કામમાં મરૂરનીછે, અને એન શખબ ઉપરથી મુ બાઈની વચતીમાં આપણે નેહએમ કે થણુએક ગરીબ માં બાપના છોકરાએ નેઓ અગલા હાઈરાએ ઉપર નાપપણ થી મેહેનતમાં કશાએલા અને ધધાદારીને લાએદના, મુએ

ક્રી ખરાબ થાએ હુલી તેહની માવજત થાતી નથી, તથા પોતાની ઉમરના છોકરાઓ શાયે જલ્દી ફરેઆથી તથા રજેઆથી તેહને ફેરવીએક હોશીઆરી આવેછે. હુલી રીતની નીશાએ પારસી ગરહણોના છોકરાઓની ફેલવણીને શાસ્ત્રને ઉભી કીધી હોએ તો તેમાથી ઘણાન શારાં ફલ નીવડી આવે એ ખેશકછે, અને તેથી કરીને આપણા છોકરાઓની ફેલવણીની ખાત્રી બાએ હુરાએ ને કાઈ ઉપલા શક્તિઆના ફરીઆદ કીધીછે તેહને એલાન થાઈ શકે એ પણ ખરૂંછે. પણ જેની નીશાએ હાલમા આપણા લોકોમાં ચાલુ નથી, તે વેલાએ આપણી નેમ બની શકે તેમ બીજા એલાનથી એ ખાત્રી આપણે દુર કરવી નેહએ, અને આપણા છોકરાઓને નીશાયામાં વીદીઆ શબ્દી ને કાઈ ફેલવણી જાએ તે શાયે તેઓને હીમતવાલા અને કમાએલા દરવાની તદબીર રાખવી નેહએ; અને તે કારણસર દરએક ખાતાએ પોતાના દીકરાના કાનમા શબ્દ બાહાફરીના શબ્દોએલાવા, તેહને ખરદાનગી ભરેલી રખતો રૂખીપારવી, તેહને મેહનત શેશવાની રેવ પારવી, અને બીજી શબ્દી રીતે નેમ બની શકે તેમ તેહને દુનીઆમાં રીતે લાએકને કરવાની કોશિશ કરવી લાનખે.

હીનદુશયાનના સુલકની સુખતેસર હકીકત.

તવારીખ લખતારાએ એક મતથી આપણને જાહેર કરેય કે દુનીઆની શપારી ઉપર હીનદુશયાનના સુલક સુખ રાઈના બાબમા ઘણે પુરાનો જાહીઆમા આવીએછે. ને વખતે દુનીઆના ઘણા ખરા ભાગેમા આફનીએના યેલા બેકતી અવશયામા ફરતા હતા, તથા જેવાંનીઅતથી યોડી ન જુદાઈ ધરાવતા હતાં તે વખતમા હીનક લોકો ઉતર તરફના પાહાડો તરફથી ઉતરી આવીને પોતાના દેશી રાજાઓના અમલ તરે હીનદુશયાનના સુલક મથે શારી રીતે થરી યામ થાએલા હતા, અને વેપાર, એલખ, તથા કારીગીરીને કી ને મકાએલા અજુએઆમા આવતા હતા. "રાખએ ન" અને "પુરાન" એ પુરાતકો હીનદુશયાના આગલા વખતના એલખ વીશે આપણને ગવાહી આપેછે, પુરાતમ વખતનુ કોતરકામ તેઓની કારીગીરીના આપણને નમુનો બતાવેછે, અને હંડનાની અને ઇઆકરીઓની તવારીખ ઉપરથી તેઓના વેપાર વીશે આપણે વાકેફ થાએઆ છએ.

હીનદુશયાની પોતાની તવારીખ મથે બહાવીઆ મુજબ આ ન આસરે ૩૦૦૦ વરશની વાત ઉપર શુરીઆ અને મદર વંડયાના રાજાઓ આ દેશમા રાજ મલાવતા હતા. રાખ, કે જેહની બાએકી શીતાને લંકાનો રાજા રાવન મોરી ગએએ હતા, અને ને પછી રાવન શાયે લડીને શીતાને પાછી લઈ આવીએ હતા, તે શખ્શ શુરીઆ વંડયાથી ઉતરેલા હતા, અને જેહું કારેઆમાં આવેમ કે હવડના આઉદના સુલકમા એ રાજાનુ પાએતખત હતું. શુરીઆ વંડયા પછી મંદર વંડયાના રાજાઓએ હીનદુશયાનમા હકુમત મલાવી હતી, તે વેલાએ હવડનાં વપલાહુદા ચેહેરની નબીકમા પર તીશયન ચેહેર મથે એ રાજાએ રહેતા હતા, એ પછી ફર અને ખાંડવ એ એએ કુટબના રાજાએએ ઘણી સુદત શુધી રાજ મલાવીઈ હતુ. ઇશવી શહીની શરૂઆતની આસરે ૫૦૦ વરશ આગમન ઇરાનના કએઆની પાદશાહેએ હીનદુશયાનના ઉતર પુણાને યોડાએક સુલક ફતે કરેઆ હતા, પણ તે અંબલ લાંબી સુદત શુધી માલુ રહેઓતા નહી. ઇશવી શહીની ૩૩૨ વરશઆગમન ઇઉતાનના પાદશાહ શેક દર હીનદુશયાનના સુલક ફતે કરવા આવીએ હતા, તેણેપર ય નામના એક રાજા શાયે લડાઈ કરીહતી, અને તેમાં તે ફતે પામીએ હતા, પણ શેકદરે એફતે આગલ વધારીતી નહી એ વખત પછી હીનદુશયાનના સુલક કેટલાએક જુદા જુદા રાજાઓના અમલ તરે આવીએ હતા, રાખ મદર સુપત અને તેહના વંડયે ઉતર હીનદુશયાનમા હકુમત મલાવી હતી, રાખ વીકરમ ઉમન મથે રાખ મલાવતા હતા, શાહુલીવાન નામનો રાજા દખલ મથે હકુમત કરતા હતા, અને કરીશ નાની એલાદ સુનશત મથે ગાદી ઉપર મેહેલી હતી.

ચેઈદરના આવી ગએઆ બાદ હીનદુશયાનના દેશી રાજાએએ ઇનશાફ તથા આબાદી શાયે આસરે ૧૩૦૦ વરશ શુધી રાજ કરીઈ હતુ, તેઆર પછી ઇશવી ૧૦૨૦ નાં વરશમા શુલતાન માહમુદ ગઝનવી નામનો એક પુશલમાન પાદશાહ આફઘાનીયાતાનથી મોહાંડું લશકર લઈને આવીએ હતા. એ પાદશાહે શોમનાયનું નામીયુ રહેકુ હુદીઈ હતું, અને દશ મરતમે હીનદુશયાનના લોકો ઉપર તેણે રોખનો કરીને દશ મરતમે મોહાંડી કુદ શાયે તે પાછો પોતાને સુલક ડાએએ હતા. એ પછી મહમદ ચોરી નામનો એક બીજા આફઘાન શરદાર હી શયાન ઉપર મહદી આવીએ હતા, અને તેણે ઇશવી ૧૧૯૪ ના વરશમા પોતાનું પાએતખત રીલી ચેહેરમાં મુકર કીધુ.

હતું. એ સમયના વંદિયતી હકુમત આશરે પમાશ વરણ તુલકી હીનકુશયાન અથે આવી હતી, તેઆરબાદ બીજા કેટલા એક સુશલકાન પાદશાહો જ્યોત્ત મહમદ ચોરીની દરબારના વશકરી શરદાર અથવા અગીરે હતા તેઓએ એ દેશમાં હકુમત ચલાવી હતી. એ વખત પછી ઇશવી ૧૩૭૮ ના વરણના તેસુલંગ નાંખના નામીએ તુરકી શરદાર (મયા ન અને આફઘાનીશતાન ક્ષેત્રે કરેઆબાદ) એક મોહોદાં લ શકર શાયે હીદુશયાનમાં આવી પોહોએહો હતો, તેણે હીં દુશયાનનો એતર ભાગ તમામ પોતાને તામે કીધો હતો, અને દીલી ચોદરમાં મોહોદી પુનરેષ પાડી હતી, કે જેને ની બરોબર માલુશોનાં જાન માલની નુકયાની કુનીઆઆ કમીબની નહીં હોય એ શુરો શરદાર મોહોદી લુટ લઈ ને પોતાના તાતારનાં સુલક તરફ પાછો રવાને થાએઓ હ તો, ઇશવી શને ૧૫૨૫ ના વરણમાં શુલતાન બેબર, કે જે ધણી આફઘાનીશતાન અથે એક હકુમત દરનાર હતો, અને જે છુનીઆરે તુરકી હતો, તેણે હીનકુશયાન ક્ષેત્રે કરી ઉં હતું અને દીલી ચોદરમાં પોતાનું પામતપત અરથાથી ઉં હતું. એ પાદશાહ તથા તેના વંદિયતી હકુમત હીન કુશયાનના " મોગલાઈ " રાજા નામે ઓલખાએએ બેબરને પેરે હોઆઈવન નાખના એક બેરો પેદા થાએઓ હ તો, અને તેહેના છોકરો શરવેને જાણીને અને નામીએ પાદશાહ અકબર ઇશવી શને ૧૫૫૫ ના વરણના હીનકુ શયાનના તખત ઉપર બીજાએઓ હતો અકબર પછી તેહેનો છોકરો જહાંગીર તખત ઉપર બેઠો હતો, તેહેની પ છી શાહજાન પાદશાહ થાએઓ હતો, અને તે પછી એારં ગજબ અકબા આલબગીરે હીનકુશયાનના હકુમત ચલાવી હતી એ છેરો જહાંગીરે પાદશાહ ઇશવી ૧૭૦૭ ના વરણના શુન્દરી ગએઓ હતો, અને તે વખતથી હીનકુશયા નના સુલક ઉપરની " મોગલ " હકુમત નબલી પડી હતી દખણ અથે મરેઠાએઓ તથા નીજામનુ રાજ, તથા આઈક, ખં ગાલ, શુન્દરાત, કરનાટક, અને એ વગેરે બીજાં જુદા જુદા નાંખા રાજપોતો એ વખતના હીનકુશયાન ને ઉભા થાએ આ હતાં, અને એ શમેથી દીલીની શાહેની ખાતરે તાજની થાઈ પડી હતી, અને નાદરશાહ ઇરાનીએ જિઆરે ઇશવી ૧૭૩૮ ના વરણના દીલી ચોદર લુટીઉં તે વખતે દીલીની હકુમત ખાતરે એ ચોદરની આશપાશમાં થોડાએક પર ગણાં કરતા વધારે લાખી પોહોંચતીતી નહીં

નંદા સુધી મુશલકાની અમલ હીનકુશયાનની જમીન

ઉપર લાગુ પડેઓ નહીં હતાં તાહા સુધી (જ્યાંને ઇશવી ૧૭૨૦ ના વરણના સુલતાન મહમુદ ગઝનવી હીનકુશયાન ઉપર મહુદી આવીએ તાહાં તુલકી) દેશી રાજાએના અ મ લમાં આપણે સુલક થણે આઆદ અને સખત ભરેલો હ તો, પણ મુશલકાની હકુમત લાગુ પાઈ તે દીવશથી તે આજ આશરે એક શોએ વરણની વાત ઉપર ઇંગરેજ લોકો એ આએ દેશ ઉપર પોતાની શતા મજબુત કીધી તાહાસુધીની આશરે ૭૦૦ વરણની સુલતાન આએ રંગને આબારી તથા શુપરાઈ સબંધી ઘણીનુ નુકયાની પોહોંચી હતી સુથલ આન પાદશાહો અથેથી દીલીનાં તખત ઉપર શાહ અકબર થ વાએ એકબી બરો અને પરજનું હેત ઇજનાર પાદશાહ થા ઇ ગએઓ નથી. એ સુથલકાન પાદશાહો થવા પોતા ની આશપાશના નાથલાં રાખે શાયે લડાઈના શુલેલા રહેતા હતા, તેઓના છોકરાએઓ ઘણું કરને એકએકના લડાઈ ક રતા હતા, લશકરના ગરદારો અને અગીરે પોત પોતાને શાહ પાદશાહી મેલવવાને તપતા હતા, શરદારો, અગીરે, અને શાહજાદાએ એક બીજાને જાન લેવાને તથા જોહા યાં ચોદરો અને પરગણાએ ઉપર લુટ ફાટ કરવાને ક થો આમકો ખાતાતા નહીં એ શકલાં કારણોને લી ષે રઈએતનો પેઆર પોતાના હકુમત કરનારાએ ઉપરથી ઉઠી ગએઓ હતા, અને રાજા કરનારાએઓની બેઠનશાકી અ ને મેદદી મેએઆથી રઈએતની નીતીના વણેલગાઈ થાએ ઓ હતો, દર એક છતા તથા પરગણાના જુદા જુદા આપ અખતીઆર શરદારો ઉભા થાએઆથી હીંકુશયાનના આપા દેશનુ લશકરી બલ ઘણુ નબલુ પડીઉં હેતું, કે જે શ બળ ઉપરથી ઇરોપીઆન લોકો જ્યોત્ત પરથમ આએ દેશના ફકત વેપારને કીને આવીઆ હતા તેઓને પોતાનો પગ પેશા યે કરવાની જોગવાઈ મહી આવી હતી, કે જેહું ચેવટ આ ન આપણે હેતું એઈએક કે ઇંગરેજ લોકો તમામ ગામઢી રાખેને પોતાને તામે કરીને હીંકુશયાનની હકુમતના પોતે શા હેબ થાઈ મેદાછે

ઇરોપીઆન લોકો અથેથી પેટલ વેટલા, પોરકુગીન લો કોનો વાણાજ ખાતાનો એક શરદાર નામે વાયકોડ ગામના ઇશવી શને ૧૪૯૮ ના વરણના કેપ આવ જુડ હોપને તાર એ હાકુશયાન અથે મલબાર કોશતા ઉપર કલીકોટના બ દર અથે આવી પોહોંચીએ હતો કેપ આવ જુડ હો પને તારએ આએ દેશ ખાતે આવવાનો એ ધણીએ પેટલ વેટલા રચતો શોધી કાઢીએ હતો. એ પછી બીજા કે

૮લાએક પોરદુગીન શરેદારો હિંદુશયાન ગમે આવીઆ હતા, અને તેઓ માહેલા એકે ઇસવી ૧૫૧૦ ના વરશમાં એવા એકે ર ગમે પોતાની હકુમત શાષાધી હતી, કે ને આનશુધી કાએ ન રહેલી છે. ઇસવી શને ૧૬૦૦ ના વરશમાં વલંડા શોકો: વેપારના કામશર પોતાનાં વાહાણો લઈને પેહેલ વેહેલા હિંદુશયાન ગમે આવીઆ હતા, અને તેઓની પછી એએ વ રશે ઇંગરેનેના બારકોએએ આએ દેશ ખાતે વેપાર કરવા માં ડીએ. હતા. ઇસવી ગને ૧૬૩૯ મા ઇંગરેન લોકોએ ગધ રાન ગમે એક કોઠી ઉભી કીધી હતી, અને ૧૬૬૨ ના વર શમાં ઇંગરેનેના પાદશાહ બીજા ચારલસના પોરદુગાલના પાદશાહની દીકરી શાએ લગન થાએઆ તેહેના પલવાં દાખ લ બુખદીના રાપુ ઇંગરેનેને ગલીએ. હતા.

ફરેમ લોકો હિંદુશયાનમાં પેહેલ વેહેલા ઇસવી ૧૭૨૩ ના વરશમાં આવીઆ હતા, તેઓને ઇંગરેને ગાયે આએ દેશમાં ઘણી સુલત શુધી લડાઇ માણુ રહી હતી, અને ઘણુ ક રીને ગામડી રાનવંશીએ નેચારે પોતપોતાના લડતા હતા તે આરે ઇંગરેન લોકો એક તરફવાલને સદે દરતા હતા તેા ફરેમ લોકો તેહેની શાંખણી મેરુરને ઇચારો આપતા હતા ઇંગરેન લોકોની હકુમત પરશમમાં ગધરાન શવશયાન ગમે ગનશુત ધાઇ હતી, તેઓએ ગામડી રાનએ તથા ફરેમ લોકો શાએ લડાઈએ કરીને પોતાની શાહેબીના પાએએ એ શવશયાનમાં ગનશુત કરેએ. હતા. ઇસવી શને ૧૭૫૭ ના વરશમાં ઇંગરેન લોકોએ બગાડું ક્રતે કરવા માડીડ હતું, તેઓએ “ પલાશી ” અને “ બકચર ” ની લડાઈમાં બગા ળાના નવાબને હરાવીએ. હતા, અને તે પછી યોડીએક સુ દતમ કલકતાથી તે દીવીની અધ શુધીના તમામ સુલક તે યોને તામે થાએએ.હતા. ઇસવી શને ૧૭૮૯ માં ઇંગરેને એ તોપ શુલતાન શાએ લડીને મેહસુરના સુલક કીનવી લીધા હતા, કે નેહેના કેડોએ બાગ તેઓએ મેહસુરનાં આગલ, રાનના ફરનદને આપેએ. હતા. એન શનેમાં આઉદ તુ રાન ઇંગરેનેને ખંડણી આપતુ થાઈડ હતુ, અને ગધઅ હિંદુશયાનમાં ઇંગરેનેએ કેરલીએક ક્રતે નેલવીને પોતાનુ ક વિવન શામેન કીધુ હતુ. શુનરાતને સુલક પલુ એ વખ ત પડી એક એએ વરશે ઇંગરેનેના હાતમાં આવીએ. હતા. શને ૧૮૧૮ ના ઇંગરેનેએ પુણુ પેશવાઇ રાન લીધુ હ તુ, ૧૮૨૫ મા તેઓ આશામ અને આરાકાનનુ પરાનોની માહેક પાએઆ હતા. શને ૧૮૩૮ ના વરશ મા ઇંગરેનેને સ્માકધનીયાન શાએ લડાઇ થાઈ હતી

૧૮૪૩ મા ઇંગરેનેએ શાંધ ક્રતે કરીડ હતુ. ૧૮૪૯ ના વરશમાં પળખનો સુલક ઇંગરેનેને હાત આવીએ. હતા. ઇસવી ૧૮૫૪ મા નાગપોરનાં રાન ઉપર કોઇ વારે શ નડી રહેઆથી એ સુલક ઇંગરેનેએ લીધે. હતા. ૧૮૫૫ મા તેઓએ પેશુ ક્રતે કરીડ હતું, અને ૧૮૫૬ નાં વરશમાં આઉદના સુલક તેહેના શુલમગાર નવાબના હાતમાંથી તેઓ એ કીનવી લીધા હતા.

એ રીતે ઇંગરેન લોકો આન આખા હિંદુશયાનના સુલકના ધીમે ધીમે શાહેબ થાએઆ છે. હવડા શોડાએક ગામડી રાને હિંદુશયાન ગમે રહેલા છે, નેહેવાં કે નીનામ, ગાએકવાડ, હાલકર, શાંધીઆ, રાનપુતના અને શુનરાતના રાના, તરાવનકોરતુ રાન, અને એ વગરે બીએ, પણ તે ઁંગલા રાનવાલાએ ઇંગરેન શરકારના તામેદાર છે તથા ઇંગરેનેને ખંડણી આપે છે. આપઅખતીઆર રાનના નેપા લ તથા કાશમીર એ એએ પરાંતો શાબત છે, પણ તેઓ હી નદુશયાનના ઘણાન એાતર ભાગમાં આવેલા છે, અને તેઓ ની આપઅખતેઆરીની અચાર આખા સુલકની વરાતી ઉ પર ઘણીન ચોડી છે. ઇંગરેનેના આએ દેશમાં આવીઆ થી આપણે ગાયે એક પોરકું રાન અંમલ મલાએ છે, તથ આપણુ દેહી લોકોની શાહેબી ઘડી છે, તથા અમીરી ખાન દાના નાહુલ થતાં ગએઆ છે, પણ એ અવસુણુ હતા આ દે શના લોકોને ઘણાએક લાભ ઇંગરેનેના આવીઆથી પરાપત થાએએ છે. ઇંગરેનેના અંમલ થાએઆથી આએ દેશ ના રાનવંશીએની માહેતાહેની મારામરી નીકલી ગઇ છે, તે થી રધમ્મિતને શત્રાધાની ગાપેતુ શુખ મેએ છે, આગલનાં કર તા માંણુએને ઇનરાકુ શારી રીતે મેએ છે, દેશી લોકોમાં કેલ વણીનું ઉતમ બીન વાવીઆમાં આવીડ છે, દેશના વેપાર મ લો વધીએ છે, ઇરેપખડના શુપગેલા સુલકોની માંદક આગ ની ગાડી, વીનવીના તાર, અગનીના શાયાના વાહાણ, ન વા રગતા, પાણીની નેહર, અને બીજુ શુધરાપની નીશાનો આ દેશ ગમે આપણુ એવામાં આવે છે. એ શંગલા ઉ પરાથી હેતુ વીચારવાને બની આલેમ કે સુચલતાની દાર થ ર થાએઆ પછી ૭૦૦ વરશની સુલત શુધી આએ દેશની ને હેવી રીતની માકી હાલત માલી હતી તે હાલતમાં ઇંગરેનેના રાનથી આએ દેશની લોકોને કાએલા ભરેલો શુપારો થાએ યોએ તથા હજુર થતો જાએ છે.

હિંદુશયાનના સુલક આપણી પડશવીના નેચાર બ રત ખડો મધી “ એગીઆ ” ખંડી દખણ દયાએ આપે

લોહ એ મુલકનો એક નકશ અર્થે બીતાની સાથે આપેલો છે તે ઉપર લાચનારે પેઆન પોહોંચાડવાની આજ્ઞા કરીઆમાં આવેલે. હોશલ વીદીઆના અલેઆમીઆ તહેની આશપાશની અધ ઉપરથી એ દેશને “દીપ કલપ” કરાને કહેલે, એટલેએ મે મુલકને તરણ તરફથી શમુદરે પે રેલોલે, અને એથી તરફથી જમીન આવેલોલે. નકશ મધે જોતાં ગાલમ પડેએ કે હીનકુશયાનની એતાર દશાએ પે શાવરની અધથી તે જુતાનના મુલક શુધી “હીમાલીઆ” નામના પરવતોની હાર લાગેલી છે કે ને પરવતોની દેકરીઆ હુનીઆમાં બીજા પરવતે કરતાં શગલાથી ઉનચી છે. ઉગમજ દશાએ યોડાએકે ભાગ ઉપર બરખાનો મુલક આવેલો છે, અને બાકીના ભાગ ઉપર બગલનો શાગર લાગેલો છે આદમજ દશાએ યોડાએકે ભાગ ઉપર આદ્યાનીયાતાન અને બહુમીયાતાનના રોલે, અને બાકીના ભાગ ઉપર આરબશયાનના શમુદર લાગેલો છે હીનકુશયાનની ૬ અજ દશાએ ને મોહોરો શમુદર લાગેલો છે તેહેને હીનકુશ હુશાગર કરીને કહેલે હીનકુશયાનની આદમજ દશાએ રીધિના મુલકની મોરકુ ઉપર આવેલા પાહોડોની હારને “શુ લેખાની” પરવત કરીને કહેલે. તરેએ હીનકુશયાનના ઉષેપરથી તે બગલા શુધી ને પાહોડોની કશર જોવામાં આ લે છે તેઓને “શાતપુરા” ના પરવતે કરીને કહેલે હીનકુશયાનના પશ્ચિમ કીનારા તરફ શુરતથી તે રામેશવર શુધી ને પાહોડોની હાર લાગેલી છે તેઓને આપલે “ધાર” કરી કહીએ છપ્પે, અને એન આક્ર પુરવ કીનારા તરફ પણ પાહોડોની હાર છે (જુલો નકશ.)

હીનકુશયાન મધે નદીઓ ઘણી છે, તથા તે મોહોટી પ છુ છે એ મધે બરહમપુતર નદી હીમાલીઆ પરવત મ મધી નીકળે અને તેહેના પાણી જુતાનને આરમે યાઉને બગાલ શમુદરમાં પડે. ગંગા નદી તથા જમીન એ બધે નદીઓ પણ હીમાલીઆ પરવત મધેથી નીકળે, તેઓ બધેના અલાહબાદ રોહર આગલ એલાપ થાએ, અને તે હેનાં પાણી બગાલ શમુદરમાં જાય છે. હનંદશ નદી કે ને હેને રીધી નદી કરીને પણ કહેલે તે એન પરવતમાંથી નીકળે, તેહેનાં પહોળીના પર્વાજની બીજી એઆર નદીઓ સાથે તખતકોટ રોહર આગલ એલાપ થાએ, અને પ છી તે આરબ શમુદરમાં પડે નરમદા તથા તાપી એ બધે નદીઓ શાતપુરા પરવત મધેથી નીકળીને આરબ શમુદરમાં જાય છે એલાવરી અને કરીયાના એ બધે ન

દીઓ ઘાટ માટેથી શરૂ થાએ, અને તેહેના પાણી બંગાલ શમુદરમાં ગાઈ મલે. એ વતરોગ હીનકુશયાનના બીજા ઘણીએક ઉતરાં કદની નદીઓ છે. એ શંગલી ન દીઓ ને મુલકો માટેથી પશાર થાએ તો મુલકોને ફલવા ન કરે.

હીનકુશયાનનો મુલક ભરતમાં આશરે ૧૩૬૯૧૦૧ ચોરસ માઈલનો છે અને તેહેની વશતી ૧૫) કરોડ માણશ ની ધારેઆમાં આવેલે.

ધમરેને લોહાએ હવડાં હીનકુશયાનના એઆર મોહો ટા ભાગે કરેઆ છે, કે ને દરમિદને ત્રાયે એક “ગવરન ર” અથવા હાકમ મુકર કરેલો છે, તે ભાગોના નામ—લાવાંઅખુજાના પરાંતો, બંગાલ, મુંબઈ, અને મધરાન વા વીઅખુજાના શવશયાનના હેલ બજાવેલા પરાંતો આવેલા છે.—આગરા, દીલી, ખીરત, રોહીલખંડ, અલાહબાદ, અને બનારસ. બંગાલ શવશયાનના શાત મોહોટા પરાંતો તેઓના નામ—જેશોર, ભાગલપુર, કલકત, પુરશોબાદ, કાકા, પટના, અને ચીતાગામ, મધરાન શવશયાનના અલાર ભાગ કરેલા છે તેઓના નામ—રાનહુમનદરી, મથલી પતમ, અનુર, નેશોર, મીનગલપત, મધરાન, આરકટ, બલે રી, કાડાપા, શાલમ, કોઈઅખુર, તરીમીર્નપોલી, જાનજેર, મહરા, તીનાલેલી, મલખાર, અને કનેરા. મુંબઈ શવશયાનના જલ મદલ છે તેઓના નામ—મુંબઈ અને કોલાખ ને શપ્, શુરત, ભડમ, અમદાવાદ, ખેરા, ખાનરો, યા જુ, પુણ, શતારા અમદનગર, સોલાપુર, મેલગામ, ધારવાર, અને રતનાગીરી ઉપલાં એઆર શવશયાન મધેના દ રએકને ત્રાયે હોએએ જાણીઆ પરાંતો એક એક ગવરન ર મુકર કરેલો છે, અને ઉપલી વીગત મધે જાણેલા પરાંતોને “રેજુલેશન પરાવીનશીશ” કરીને કહેએ, અને તેઓ મધે થી મુંબઈ, કલકત, અને મધરાન, એ તરણ રોહરે ઉપર ઇનશાફને કીને પારશાહી “શુપરીમ કોરટ” ને અમલ લાગુ પડે, અને બાકીનાં શંગલા પરાંતો ઉપર શર રેવાંની તથા શર રોહરની અદાલતનો અખતીઆર આવેલો પ છુ એ ઉપરાંત ધમરેને શરકારને અશતેક કેટલાએક બીજા પચતેલ કે જોએને “નાન રેજુલેશન પરાવીનશીશ” કરી ને કહેલે, તેઓ ઉપર ઇનશાફને શારૂ શર અદાલતનો અમલ આવતો નથી, પણ તે પરાંતોના “કરીશતર” અથવા હાકમ મુકર કરેલા જોએ, તેઓ પોતાની નજરમાં જેમ જાણી દીશે તેમ ઇનશાફ કરે, અને તે બાબતમાં માતરે શવશ

યાનના ગવરનરોને તેઓ ભવાય દેવાને બંધાએલા રહેજા. એ “નાન રેણુચેન પરાવીનશીય” ના પરાતોના નામ હેઠલ જણાવીઆ માફક છે.—પળખ, શીધ, આહિદ, બાર, નાગપોર, પેણ, શાગર, સીશ શતલેન, આશામ, ગેલમાર, આરેકાન, તનાશરીમ, શુનદરજક, ગનગજમ, લીનગ પતામ, કરનુલ, ધતીઆદી.

હેલ કહેલા ગામડી રાજે હીનકુશયાનના ગવરનર ને નરલતા તાળા ટપે છે.—નીનખ, શીનધીઆ, ગાએકવાક, હેલકર, ભોપાલ, રજપુતના, રામપોર, બાવલપુર, ધતીઆદી. નકશાના ગવરનરના તાળા ટપે મેહસુર, તરાવનકોર, અને બીજાં રાજે છે. મુંબઈના ગવરનરના તાળા તલે કછ, બાવનગર, કાઠીઆવાદના બીજાં રાજે, પાલનપોર, ખંખાત, ધરમપોર, પેનક, હરથાલ, કોલાપુર, શાવતવારી, ખાહીકાઠાના રાજે, અને એ વગરે બીજાં

કરે મે લોકોના હાતમા હીનકુશયાનમા જીભ મુકમ રહી ગએઆ છે, તેઓના નામ.—કુલચેરી, કરીકલ, ધનાએ ની, ઝીહી, અને મંદરનગર પોરકુગોન લોકોના હાતમા ગેવા, દંખન, અને રીવે.

હીનકુશયાનમાં પરખીઆત પાએલા મોહિશ ચોરેરી હેલ જણાવીઆ પરાતએ કલકતા—એ ચોરેર બંગાલ મ ધે ગંગા નદીની એક શાખા કે નેરેને હુગલી નદી કરીને ફેરે છે તેહના કીનારા ઉપર આવેલુ છે એ ચોરેર હુલડાં હીનકુશયાન નું પાએતખત ગણાએ છે હીનકુશયાનના ગવરનર ને નરલતા રહેવાના મુકામ એ ચોરેરમાન છે હીનકુશયાનની પારા બા ધનારી શાખા એ મુકામ ઉપર મેચે છે. વેપારને કીને પણ એ ચોરેર આખા એશીઆ ખંડમા ચગલાંથી મોહિક ગણાએઆ ખાંઆવે છે. એ ચોરેરની વચતી આચરે પામ લાખ મા હુયાની છે મધરામ—એ ચોરેર હીનકુશયાનના પુરવદીના રા તરફનું એક જંદર છે, તેહના વેપાર શારો છે, અને મધ રામ ચલકયાનના ગવરનર તથા તેહની “કાઉનથલ” એ ન મુકામ ઉપર રહે છે એ ચોરેરની વચતી આચરે તર પ લાખ માણ્યાની છે. મુંબઈ—એ ચોરેર મુંબઈના એક નાધરા રાપુ ને હીનકુશયાનના પચમ કીનારા તરફે તાં હ આવેલું છે એ ચોરેરના વેપાર કલકનાથી ઉતરતે છે તેપણુ કહે મોહિશ છે મુંબઈ ચલકયાનના ગવરનર નપા કાઉનથલ એ ચોરેરમા રહે છે એ ચોરેરની વચતી આચરે પામ લાખ માણ્યાની છે વેશાવર—એ ચોરેર હીનકુશયાનની પચમમ અધ તરફ આકુગાનીયાતાના નાકાં

ઉપર આવેલું છે. એ ચોરેર બામે આગલા દાહાડાએ ઉપર શીખ તથા આકુયાન લોકો વધે વારેવાર લડાએઆ થા તી હતી; હુલડાં જંદરે લશકરની એક મોહોદી હાવણી ના મુકામ હાખલ તે વખણાએલું છે. લાહોર—એ ચોરેર રનજતશીંગના વખતમા મંજબતું પાએતખત હતું, અને હુલડા પણ એ ન પરાતનું મુંબઈ ચોરેર ગણાએ છે. અમરીતશર—એ ચોરેર પણ પળખના પરાતમા છે, તાહા શીખ લોકોનું મોહોદુ રહેકુ તથા એક તલાવ છે, કે નેરેને એ લોકો પોતાના ધરમને લગતા કારણને શાઝ ઘણું માન આપે છે. પુલતાન—એ ચોરેર મંજબ અને શીધ એ બધે પુલકોની અધમા આવેલું છે. પુલતાન ધણું પુરાત ન ચોરેર છે, અને ધુધવી ૧૮૪૪ ના વરયામા તેહના હાકમ દેવાન મુનરામ પાથેથી જંદરેને એ ગકત લડાઈ કરીને એ ચોરેર લીધું હતું તે બામે તે વખણાએલું છે. હેરામાલ (શીધ)—એ ચોરેર આગલા અમીશોના વખતમા શીધના પુ લકનું પાએતખત ગણાતુ હતું. કરામી એ ચોરેર શીધનાં પુલકનું બંદર છે અને જંદરા નદીના મુંબ ઉપર આવેલું છે જીભ—એ ચોરેર કછના રાણાનું પામે તખત ચોરેર છે, તાહા જંદરેલ લશકરની એક હાવણી પડી રહે છે. ખંખાએ ત એ જીનશત પરાતનું એક બંદર છે, તે ખાહી નદીના કી નારા ઉપર આવેલુ છે, અને તેહની હાકમી એક મુશલાન રામવશીના હાતમા છે. વેરાદરા—એ ચોરેર જીનશતમને ગાએકવાડના રાજાનું પામે તખત છે, તાહાં જંદરેલ લશકર ની એક હાવણી પડેલી રહે છે ભરૂચ—એ ચોરેર નર બદા નદીના મુંબા ઉપર આવેલું છે, અને રૂડના વેપારને કી ને નામીયુ ગણાએ છે. શુરત—એ ચોરેર પચમમ હીનકુશયા નમા આગલા દાહાડાએ ઉપર ઘણું મોહોદું ગણાતુ હતું. એ ચોરેર તાપી નદીના કીનારા ઉપર આવેલુ છે, અને રૂડના વેપારને લીધે હજુર તુલક તે શરી હાલતમાં છે. અખલ લાદ એ ચોરેર આગલા વખતમા જીનશતના મુશલાન ખ દશાહનું પાએતખત હતું. હુલડા તેમા જીનશત પરાત ના ઘણાએક માતબર હીફુએ રહે છે. ઉદપોર—એ ચોરેર રાજપુતનાના પુલકનું એક મુંબઈ ચોરેર છે, નેરપુર, અનનીર, અને નેરપુર એ ચોરેર પણ રાજપુતનામા નામી માં ગણાએ છે. * ઉનન—એ ચોરેર માલવા પરાતમા આ વેલુ છે, અને રાજા વીકરમના વખતથી તે વખણાએલું છે. જંદરા—એ ચોરેર પણ માલવા પરાતમા છે, અને હેલકર ની ગારીનું તે પાએતખત છે. આગરા—એ ચોરેર રીલીથી

આગરે પચાસ માઇલ દુર છે. આગરા શવથાનનો ગવરનર એન થેડેરમાં રહે છે. આગલાં મોગલાઈ રાજના વખતમાં એ થેડેર મંદિરમાં હતું, અને તેને બ્રહ્મચારી બાદ કરીને પણ કહેતા હતા. દીલી-એ થેડેર હિંદુસ્થાનનાં મોગલાઈ રાજનું પામેતખત હતું. હિંદુસ્થાનની તવારીખમાં એ થેડેર ઘણું નામીયું છે. મોગલાઈ થેડેર નસાહાના વંદેશનો ચપ્પસ હવડાં પણ દીલીના થેડેરનાહી નેહલમાં રહે છે. દીલી તથા આગરા એ બંધે થેડેરોની બેરકુ ઉપરથી નજમના નદી વેહે છે. લખનૌ-એ થેડેર આઉદનાં મુલકનું પામેતખત છે. અલાહાબાદ-એ થેડેર ને નેજા ઉપર નજમના અને ગંગા નદીના એક બીજા સાથે મેલાવ થામેચ તાહા આવેલું છે. બનારસ-એ થેડેરને આપણા શુભરાતી લોકો કાશી કરીને કહે છે, તે ગંગા નદીના કાંઠા ઉપર આવેલું છે, અને હિંદુ લોકો એ થેડેરને ધણું પવીતર ગણે છે. પતના-એ થેડેર પણ ગંગા નદીના કીનારા ઉપર આવેલું છે તે વેપારને કીન્નિ વખતમાંલું છે. મુરશાદાદ-એ થેડેર આગલા દાહાડાએ ઉપર બંગાલના મુલેદારોનું પામેતખત ગણાતું હતું નાગપોર-એ થેડેર દખણ અધે આવેલું છે, અને નાગપોરના રાજ્યોનું તે પામેતખત હતું. હેદરાબાદ (દખણ) એ થેડેર નીજમના મુલકનું પામેતખત છે. મોરગાહાદ-એ થેડેરનું નામ દીલીના થેડેરનાહાદ મોરગાહાના નામ ઉપરથી આપીઆમાં આવેલું છે, અને દખણમાં તે એક નામીયું થેડેર ગણામે છે. પુણા-એ થેડેર દખણમાં છે, અને આગલા વખતમાં પેશવાઈ રાજનું તે પામેતખત હતું. હવડાં મુંબઈ શવથાન ખાતેના લશકરની એક મોહાલી ડાલણી એ થેડેરમાં છે. ચાતારા-એ થેડેર ચીવાજીની એલાદના મરેદી રાજ્યોનું પામેતખત હતું; હવડાં તે ખાતરે ઈંગરેજ રાજને તાબે એક નામીયું થેડેર ગણામે છે. બીજાપુરા-એ થેડેર ચાતારાથી આગરે એક થોમો માઇલ દખણ દશા તરફ છે એ થેડેર આગલ બીજાપુરાનાં રાજનું પામેતખત હતું. શીરીગપર-એ થેડેર તીવ્ર મુલતાન તથા તેડેના બાપ હાઈદરના વખતમાં મહેશ્વરનું પામેતખત હતું. રામેશ્વર-એ નાથલું થેડેર હિંદુસ્થાનના ચઢવી દખણ તરફના છેડ ઉપર આવેલું છે, ત્યાં હાં તીરે જવાનું હિંદુ લોકોમાંથી પુનનું કામ ગણે છે. હિંદુસ્થાનની દખણ દશાએ ને મોહારા ટાપુ આવી

મે છે. તેને ચેલાન કરીને કહે છે. આગલા વખત

માં તેને લંકા કરીને કહેતા હતા. ખાનડી થેડેર એ ટાપુનું આગલ પામેતખત હતું. હવડાં શીયાનના ઈંગરેજ ગવરનર કોલમબા અધે રહે છે.

હિંદુસ્થાનનો રાજકારોનાર ઈંગલંડ અધે ઈસ્ટ ઇન્ડીયા કંપની નામના એક એકડા મલેઈ બેસાલના "કરેક્ટરો" અલાવે છે. એ કંપની હિંદુસ્થાન ખાં તે વેપાર કરવાને શરૂ ઈસવી ૧૬૦૦ નાં વરસમાં લંડન અધે ઉભી થાઈ હતી તેઆર ઘણી થોડે વરસે એક બીજા કંપની ઉભી થાઈ હતી, અને એ બંધે કંપની એ ઈસવી ૧૭૦૯ નાં વરસમાં સાથે મેડાઈ હતી. એ કંપનીની તરફથી કેટલાએક માણસો આગળ જવાબીઆ પરમાણે અને ૧૬૦૨ ના વરસમાં હિંદુસ્થાન ખાતે આવ્યા હતા, તેઓ ધરધન વેપાર કરતા હતા, પછી પોતાના વેપાર ના બંધાવને શરૂ તેઓએ કાઢી તથા કોલાએ બાધીઆ હતા, પછી ગાંઠડી રાજવંશીઓની માહિતીના મારામારીની વચે પડીઆ હતા, અને હાલ તેઓ હિંદુસ્થાનની પાદશાહી ઉપર મોહાસતવારી સાથે રહેલા છે. ઈસ્ટ ઇન્ડીયન કંપની પોતે હવડાં કશો વેપાર કરતી નથી. એ કંપનીના ભાગીદારો અધેથી હુડી કાણડેલા "કરેક્ટરો" તથા નાંચ દાર રાહીની તરફથી પસંદ કરેલા ૩૦ કાપ્પો ભેગા થાઈને હિંદુસ્થાનનો રાજકારોનાર અલાવે છે. એ કરેક્ટરોને ખામે નાંચદાર રાહીના પરધાના અધેથી કેટલાએક ચપ્પો "મોરડા આવ કન્ટરોલ" ને નામે ઉપરીપણું અલાવે છે. હિંદુસ્થાન ખાતે ગવરનર નેનરલ તથા મુંશબ ધન અધરાલ શવથાનના ગવરનરો તથા લશકરી સરકારો તથા "કાઉન્સલ" ના અધીકારીઓ અને બીજા થોડાએક એધેદારો મુકર કરવાને હક ઈસ્ટ ઇન્ડીયા કંપનીના કરેક્ટરોનો છે, બાકીના સંગયા એધેદારો દરએક શવથાનની શરકાર પોતે મુકર કરે છે.

હિંદુસ્થાનની શરકાર આસરે યોગ્ય તરફ લાખ માણ રાજનું લશકર પરાવે છે. તે અધે આસરે ૩૬ હજાર માણસોનું ઈન્ડીયીઆન કવામેદવાણું લશકર છે, બાકીનું ગાંઠડી લશકર છે. એ સંગયા લશકર ઉપર દર વરસે ૧૨ કરોડ રૂપીઆનો ખરચ થામે છે. હિંદુસ્થાનની શરકારનું વાહાણ ખાતાનું લશકર ઘણું જુજ છે. તેજનું મધક સુખખાઈ અધે છે, અને તે "ઇન્ડીઅન નેવી" ને નામે એલાખામે છે.

હિંદુસ્થાનની શરકારની દર વરસની કુલ આવક આસરે ૩૦ કરોડ રૂપીઆની છે. તે અધેથી ૧૩ કરોડ

રૂપીઆ બેઠત લોકો પાસેથી જમીનનાં મેહચુલ દાખલ લીધામાં આવેલે. બીજા ૩) કરોડ રૂપીઆ નીચખની નગાતમાથી, ૪) કરોડ રૂપીઆ અફ઼ીન ઉપર, ૧) કરોડ માંડવી ખાતાઓની નગાતમાથી, ૧) કરોડ દારૂ તથા બીજી ચીજો ઉપરના કરે અધેથી, ૬૦) લાખ રૂપીઆ ચરકારી દારૂ ગળાઓના છાપા તથા અદાલતોના લવાનગાંના, ૧૬) લાખ ગામડી રાજવંશીઓ પાસેથી ખંડણીના, અને બાકીના હુડી કરોડ પરચુટણ, મલોને આશરે ૩૦) કરોડની એકદર આએપતાં.

હીન્દુશાનની શરકારને દર વરગનો ખરચ પછી આ એપત નેટગેળાં, તેમાં ૧૨) કરોડ ચુશકી ખાતે વણકરી ખરચ, ૫૦) લાખ વાંછાણ ખાતાના લણકરને ખરચ, ૫) કરોડ નેઆએ તથા રાજદરબારી તથા મેહચુલ તથા બીજી તમામ ખાતાઓના ખરચ, ૫૦) લાખ રૂપીઆ ચરકારી ઇમારતોની ખરામત તથા બોંધ કામ, ૨૫) કરોડ રૂપીઆ ચરકારે કરેલા દેવાં ઉપર વીઆન, ૩) કરોડ રૂપીઆ ગાંઠ હી રાજવંશીઓને આપતાં કરેલા લવાનગાં, ૪) કરોડ રૂપીઆ ઇગલંડ ખાતાને ખરચ કે જે અધેથી ઇંડર ઇંડી આ કંપનીના ભાગીદારોને વીઆન તથા પુરાણા ઇંડરોપી આન અખલદારોને બેઠા મુશારા મહેલે. એ ઉપરાત બીજી આશરે ૨) કરોડ રૂપીઆ ખરચ યાદને હીંદુશાનની શરકારની દર વરગની શંગડી આએપત ખરચાઈ જાએ.

હીંદુશાનની શરકારને શંગડું મલોને આશરે ૬૫) કરોડ રૂપીઆનું મેહુલે. તે અધેથી આશરે ૫૫) કરોડ રૂપીઆ ઉપર દર વરગી દરકા ૪) નું વીઆન શરકારને આપણુ પહેલે, ૦) કરોડ ઉપર ૫) દરકા વીઆન મહેલે, અને બાકીના ૩) કરોડ ઉપર ૬ થી ૮ દરકા મુશીનું વીઆન આ પીઆમાં આવેલે. એ શંગડું રેવનું આપણી શરકારે મોહોરી મોહોરી લડાઈઓના સુદીને કીર્તિ, કે નેહોનાં વીઆનનો મોનો હવડાં રાખેત ઉપર પહેલે.

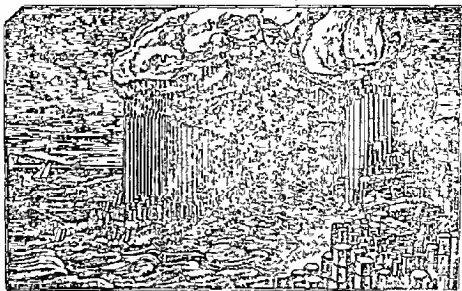
હીંદુશાનના સુલકનો દેશાવર ખાતેના વેપાર મોહોરાં, રોડે, અને તેહના મુખીય બદર મુંબઈ તથા દલકતાલે. મુંબઈ દર વરગે આશરે ૫) કરોડ રૂપીઆનો માલ ઇંડરો ૫ ખડ ખાતે, ૫૦) લાખનો બરશની નાલ માલ, અને ૩) કરોડનો ચીન તથા તે તરફનાં સુલકો ખાતે જાએલે મુંબઈ ઇંડરો ખાતે રૂઢ અને અલદોનાં ધંધા મોહોરાં. ચીન ખાતેના વેપારનો મોહોરાં ભાગ આવવાઈ અફ઼ીનનોએ

ઇંડરોપખંડથી મુંબઈખાતે દર વરગે આશરે ૪) કરોડ રૂપીઆનો વેલાતી કારીગીરીના માલ આવેલે, અને ચીન અને બીજાં દેશાવરોથી આશરે ૨) કરોડનો બીજી માલ આવેલે કલકત્તાથી ઇંડરોપ તથા એમેરીકા ખાતે દર વરગે આશરે ૧૦ કરોડ રૂપીઆનો માલ જાએલે, તેમાં મુખીય જાન્ય ખાંડ, ચોખા, ચાવડી, મઘી, રંશમ, અને એ વગરે બીજી. કલકત્તાથી ચીન તથા બીજાં બંદરો ખાતે દર વરગે ૪) કરોડ રૂપીઆનો માલ જાએલે, તેમાં ચીન ખાતે આશરે ૨૫) કરોડ રૂપીઆનું પતનાઈ અને બનારસી અફ઼ીન જાએલે. ઇંડરોપ, ચીન, અને બીજાં દેશાવરો મલોને કલકતા ખાતે માલની આલક દર વરગે આશરે ૧૪) કરોડ રૂપીઆની. એ રીતે હીંદુશાનનો દર વરગનો નીકાશનો વેપાર ૨૨૫) કરોડ રૂપીઆને આશરેનોએ, અને આએઆત વેપાર ૧૪) કરોડ રૂપીઆનો. એ માલની આલક તથા નીકાશમાં જે દાઠા કરોડ રૂપીઆનો હવડાં કેર પડેત તે અધેથી ઇંડર ઇંડીઆ કંપનીના ઇગલંડ ખાતેના ખરચના ૪૫) કરોડ રૂપીઆ વહેલે અને બાકીના આશરે ૪) કરોડ રૂપીઆની દેશાવરોથી આવેલી નમઘી (આવ જાવ કરતા) દર વરગે આપણા મુંબઈ રહેલે.

હીનગાલનો ગોશો.

સ્કાટલંડ દેશના પશ્ચિમ કીનારા તરફ હીઆઇલીય નામના કેટલાએક રાખેલે, તે અધેના એકને “ થાતા કા ” ફરીને કેરેલે, અને તેના આએ નામીયા મોરો આવેલે લોકો મુદરતે એ ગોશાને અખલએ રીતની મુખ શુરતી અને બનાવંદ આપેલે, તે ઉપરા ચીતર જોતા માલજ પડી આવેલે. એ ગોશાની મોરડાએ ઉપર મોહોરાં અને ઉનચા મનારાઓની હાર લાગેલે, અને વચમાંથી દરી આવના પાણી વહેલે, અને તેહેને મઘાલે નાપલા મનારાએ લકકતા એએ હેણુ પથરનું છાપર આવેલું, અને તેહેને માથે એક ડુગરલે. એ શંગડી કારીગીરી મુદરતી. જે મુશકને એ મોરો નોઇ આવીઆલે તેમને તેરેનું તારક લાએક અઆન કરેલે, તેમને કેરેમ કે એ મોરો મેહલ વેરેલા નેઆ રેવનું કારેઆના આવેલે કે તેમાં આણેશની કારીગીરી લાણ પહેલે, પણ લગાર બારીકીથી તપાસતાં એ વીમાર જાવડીથી દુર પાએલે જે ફતીઆના માંછણો મો

હોદા મિહેલ અને નનારાઓ
બનાવા ચીખીઆય તે બેશક
હેવી ખુદરતીચીને નેએઆથી
ચીખીઆ હુયે એગોદા
નો પપર આપણા દેશની કસ
ને ખલતો આવેછે, પણ દેખાવ
મા તે કરતા વધારે ખુબશુરત
છે. એ ગોદા લંબાઈએ
બરતા ૨૫૦ ફીટ લાંબાછે, અ
ને તેહેની પોટાલાઈ મોટોડા
આગલથી ૫૦ ફીટછે, પણ અં
દર નતાં શાકલી માલખ પડેછે.
એ ગોદાના ખીતારા ઉનઆખં

ઉનઆ ૧૨૦ ફીટનાછે, અને દુકાઆ દુધા ૭૦ ફીટનાછે. પાદ
શાહી મેરોહા અને દેવાહો એ ખીતારાએની મોટોડાઈ અને
દબાઆ આગલ કસું વલન કાપતી તથી એ નજો ઉપર વ
શતી કગી તથી, અને આટલાનદીક ખાહુ શયુદરતા પાહી
એ એકા શાયે નેરથી અડરેછે, અને શુરજતા ફોરજોથી એ
ગોદાના પપરનો રંગ ખાહુચની આખને ઘણો દીવપરંદ
લાજેછે, અને ને ઉપરથી મોદાતાવાની મેહુદ કશાતો અપેની
આએ એક નાખીચી દરાંત નેએઆથી તે શાહેબની મો
હોદાઈ વીસે ખાહુચના દીલ ઉપર અનખુત અશર ધાએછે.

ધાશતીની વખતે ચીતરેકાણે રા ખવાના પ્રાગ્ગેદા.

ખીશરરીય ફોલાર અને તેહેની દીકરી એલાઈજા.

એક દાહુડે ખીશરરીય ફોલારને વધરે શમડા સુકાવા
ની બલાખણ દીરી, તે ખુબજ તેહીએ એક શમડા સુકાવા
ને બોલાવી ન ગાવીએ, અને તે શખગ આવીએ તે નેએને
ખીશરરીય ફોલારની દીકરી એલાઈજા ને પોતાની માએના
એરડા અપે હવી તેણે તરત ખાહેર નવા ખાંડી, તેઉપરથી તે
હેની માએ તેહેને પાહુ મોલાવી

ખીશરરીય ફોલાર —એલાઈજા, દીકરી, તું એરડાખ
થી ખાહેર શું કરવા બએય ?

એલાઈજા.—માએ તમેને શમડા સુકાવા આવીએ
મ, તે ગંગડા સુકયે તે ખાહુરાથી નેલાઈ શાકયો નહી.

ખી૦ ૧૦—કાએ નહી નેલાએ !

એ૦—હોહી નેએને મહુને ફેર આવે અને ખાંડીરો
છપ બમડે તેહેની મહુને કાશતી લાગેમ.

ખી૦ ૨૦—ગમે તે હોએ પણ તમે આએ એરડા
ખાથી નતાખં અને છાટી કહણ કરીને ઘંભાં રેહુએ.

એલાઈજા ખીશરી પોતાની માએના હોકમ ખુબજ ઉ
ભી રહી શંગડાનું લોહી નેએને તરત તેહેને છપ ગભ
રાએએ, પણ પોતાનું દુખડ કાકત રાખીને ઘોખી રહી, અ
ને શંગડાવાહો ગીઆ તેઆરે તેહેની માએ ફરીને વાત કર
વા લાગી

ખી૦ ૩૦—એલાઈજા, હવે તારેથી કેમ ઉભું રહેવાઈ ?
હેવી બીહીક રાખયો તો આગલ માલતા શશર કેમ મલા
વયો ? શંગડાતો મહુને સુકી અને હું બીધી નહી, અને ત
મે શાને કાને એટલા બીધા !

એ૦—માએ ખાહુરી છાટી ધારી ઘાઈ નથી તેથી મ
હુને બીક લાગેમ, અને શંગડાવાલાનું નશતર નેએને તમે
પણ બીધા હોયો.

ખી૦ ૪૦—પણ તમારી છાટી ધારી ઘાએ રેહુ ખાહ
રે કરુચ આપણે એરડોને માપે શ શારને કેટલોએ
ક કારોઆર આવી પડેમ, તેઆરે કુખ શુખઆ ચરીગત ધણ
પડેમ, અને ઘણાએક કુખ તથા કુખ ભરેલા એલાએ નજરે
નેલા પડેમ, વાશતે નાકપણખાથી તેહેણ નેવાની આશરખ
પાડીએ, અને ચીતરેકાણે રાખીને કુખને એલાન કરીએ

તો ઘણું શાકું. ને ઐરાતનું હાથે દેકાણે હાથે નહીં અને ને જરા જરા આકૃતતા ગભરાઈ જાય, તે ઐરાત પોતાની શંકાથી ફરજ બરોબર બજાવી શકતી નથી, અને તેણે વી ઐરાત ઘણી વેલાએ પોતાનાં બચાવોને તથા ભરવારને કાચેલાં કરેલાંને બદલે ઝેરકાચેલાં કરે છે.

મીઠાદરીય કસોવર ઉપલી રીતે વાત કરતી હતી તેટલામાં તેણેની શંકાગાને પાટો શરી ગીએ અને તાંદાથી પુચક લ દોહી વેહેવા લાગું, તે જોઈને તેણેની નયતરના બખત ઉપર આગળું દાબી અને પાટો છોડવાનો પોતાની દીકરીને, ડાકત દીધો, અને બીજી શેની પાટો બંધાવીએ.

મીઠા કૃ—ને દીકરી આપણે લગાર હીખત રાખીએ. મ તો કેટલો કાચેલો થાયેમ, આપણે પાટો છુટી ગીએ અને ને હું ગભરાત કરતે તો તાહારાં શરીરમાંથી અનવરતો રીતે લોહી નતે અને તેથી મહને નુકસાન થતે વલો જીવે. કે ને તમોને પરખમથી ઐરાદામ ઉલું રહેવા કહીકું, તેથી તમેએ મહને શંકા યુકાવતાં નેજ. અને શંકાવા લાગે પાટો બાંધીએ તે પણ નેજેએ, તેથી તમોને કેટલી હીખત અને માહીતગારી આવી, કે તમેએ પેતે તે પાટો પાછો બાંધીએ, અને તેથી મહને કાચેલો કીધો.

એઠા—મીઠા તમારી વાત બરી છે.

મીઠા કૃ—કોઈ ઉપર કુપ પડે તે નજરે નેજું, અને તેહને એલાન કરવા શીખવું, અને તે એલાન કરતી વખતે મીત ફેકાણે રાખવું, એ શરને કોઈની ફરજ છે. હેવી રીતે કુપ શખલઆથી તથા તેહને એલાન કરેઆથી તથા તે વેલાએ મીત ફેકાણે રાખેઆથી તાણે પોતાને તથા એક બીજાને કેટલો કાચેલો કરી શકે તેહની હું યોદ્ધાએક વાત તમોને કહેઉંમ તે શાંલે.

જ્યારે તમે ઘણું નાપવાં હતા તેઆરે આપણી પાસેના પોઠાથી મીઠાદરીય ઉપરની એક છોકરીનાં ગવનને એકા એક દીવાની જાહાલ લાગી, તેથી તે કપડું તરત શવગી ઉઠીક, અને છોકરી નાંદાન હતી તથા તેહની આગલ એક બીજા ઐરાત હતી તે બધે ગભરાએઆ, અને મોહિતે બીચારી પાડી; તેથી બીનાં તાણે આવીઆં, તે શવગા રાહ લાગાં, અને કેટલાંએક જણ પાણી લેવા એએઆ, તેટલામાં ગવન વધારે શવગી ઉઠીક, પણ તેહને એલાન કોઈને આપવીએ નહીં. હેવામાં એક ગરદહાય રસદેવી આવી નતો હતો, તે જીવ શાંલેને યેરમાં આવીએ, અને છોકરીનાં જરન ઉપરનું કપડું તમામ શવગી ઉઠીક તાણે.

તેહેલાં બીજાના ઉપરથી તે એક જાકું જરનુંય ઉંચકી લાવીએ, અને તેના પેલી છોકરીને લપેટી લીરી, અને તેથી એક મીનીટની અંદર આગ જીવત જોઈ. હેવો એ આનવાલો તાણુ એ જોએએ ને હતે નહીં તો મે શક તે છોકરીનો જન નતે.

બીજા એક વાત આપણે રીતની છે. ઘણાં વરયાની વાત ઉપર આપણાં ચેરનાએક કુકાનદારનાં યેરના આગલી તરફના ભાગમાં રાતને વખત આગલાગી, તે જોઈને તે કુકાનદારની બાએકી ગભરાઈને ઉઠી; તેહને આવુંદ યેરમાં હતો નહીં, અને બચાએ તેહનાં ઐરાદામાં કુતેલાં હતાં. હેવે એ યેરને પાછો બારને રચતો હતો, તે રચતે ને એ ઐરાત પોતાનાં બચાને લઈને નીકડી નતે તો પોતાની માંક તેઓનો પણ બચાવ કરી શકતે, પણ તેણી એ તેમ કીધું નહીં, અને તેહનું મીત ફેકાણે રહેતું નહીં, તેથી આગલે દરવાએ આગનાં બલતાંમાંથી તે બાહેર નીકડી, અને પોતાના છોકરાઓનાં શંભાલ વીધે રચતામાં મોહિતે એ દાર દરવા લાગી, હેવામાં આગ આપનાં યેરમાં દેવાઈ, અને તેથી તે બીચારીનાં બચા બલી થયાં.

યેઆન કોહાણે શર રાખીઆથી ને કાચેલો થાયેમ તેહની એક બીજા વાત ઉપરથી વાત કરતા ઉઠીક. ની ઉંચારક ચેરેશમાં એક યેર થતે એક વખત આગ લાગી, તેમાં એક જરદ તથા તેહનું કુટુંબ રહેતાં હતાં. એ આગ તેઓના યુવાના યુધામની પાસે લાગી હતી, અને એ આગના બલતાં દેવાલની અંદર પડેલી કાંટને ખારે તેઓને ફીસતાં હતાં. યેરો જરદ ગાબરો પડેએ, અને ઐરાદાનું બારણું ઉઘાડવા લાગે, પણ તેહની બાએકી ઘણી ચંચલ હતી તેણીએ વીચાર કીધો કે ને ઐરાદાને દરવાને ઉઘાડે તો તે ખારે પાસેના ઐરાદાનાં બલતાં અંદર લાખલ થાયે અને તેથી વધારે ખરાબી થાયે. હેવું શખલને તેણી એ પોતાનાં આવડને તે બારણું ઉઘાડવાથી અટકાવીએ, પછી બીજાના ઉપરની શંકલી માદરો એકડી કરીને એક બીજાં શાયે બાંધી, અને પછી તે માદરોનો એક છોરો બારી શાયે બાંધેએ, અને તેહને આચરો આપીને મેહલ વેહેલાં પોતાના આવડને તાલ ઉપરથી રચનામાં ઉતારીએ, પછી પોતાનાં એક એક બચાને આંદરને છેડે બાંધતી શક અને પોતાના આવડને આપતી ગઈ. એ રીતે તેણીએ શગ લા બચાંએને બારીને રચતે ઉતારીઆ, પછી ધીરજથી પેતે ઉઠરી, અને તે ઉતરીઆ પછી એએ મીનીટ યાકું નહીં એ

ટલાંમાં આશપાશમાં બસતાં તેહેનાં એરડામાં લખાયેલાં
અંમાં અને તમામ ઘેરે એકદમ શલકી ઉડીઈ.

મં એક " લેડી " વીણે હેતું શાંભલીઈય કે તેહેનાં ના
પલો છોકરો રમત કરતાં એક ભાગેલા દાદરા ઉપર ચડી લા
ગો, તેહેને ધીરજથી હેડલ ઉતારીઆને બદલે એ લેડીએ ચી
ચારી પાડી, તેથી તે બચું પાશતી પાછને નીચે ટૂટી પડીઈ,
અને મરણ પામીઈ.

એક બીજી વાત શાંભલો. એક કુનબી બેતરના
છાપણી કરતો હતો, તેહેવામાં તેહેનું દાતરડું તેહેના હાતઉપર નો
રથી લાગું, અને તેથી તે હાતની ધોરી નેરા કપાઈ ગઈ. એ
નેશતા નજમનું નો મોઢેડું બંધ કરેઈ હોયે તો તેથી લોહી
મેહેનું કપી નરમ પડતું નથી, પણ નજમની બંધે બોરડુએથી
મળજીત પડીને શિકરિને બાધી લાઈએ તોજ લોહી અટકે.
હવે એ બીચારા કુનબીને ઉપલી રીતને બતાવ બનેએ તે વેલા
એ તેહેની આગલ ઘણાએક માણેણે હાનર હતાં, પણ તેમથી
કોઈને તેહેનું લોહી બંધ કરતા આવડીક નહી, અને ધરવે
કોઈ બચ્તોયે ગભરાઈમાં પડીઆ, તે હેતું કે મોઢેવાર એ
રીતે બેરમાં લોહી નમીઆ કરતેતો કુનબી ખરેખર મરણ

પામતે. પણ એ કુનબીનાં બેતરની પાસે એક જીવાન
ચંચલ અશ્વતરી કામ કરતી હતી, તે એ નજાએ આવી- લા
ગી, તેણીએ ધીરજથી કુનબીના નજમ નમીઆ કીધી, અ
ને તે વેલાએ હેવા નજમના વીરોઆગલ તેહેને શાંભલેથી કાંઈ
વાત ક્યાદ આવી તેથી તેણીએ પોતાના પગનાં મેળાં બાંધ
વાનું " ગારર " છોડીઈ, અને તે રાખશતા નજમની લ
ગાર ઉપરથી તતરાવીને બાંધીઈ, કે જ્યો તે કુનબીના શરી
રનું લોહી હાતના નજમ આગલ આવતાં અટકીઈ, અને
તેથી તે બીચારાના પરાણ બચેઆ.

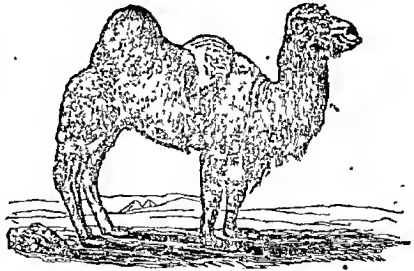
કુનીઆના કારોબારમાં એરડો તથા મકરો ઉપર ઘણી એ
ક અનચીતીઅડચણ અને આહતોઆવી પડેઅ, તે વેલાએ
તેઓ નો કાળમાં પડેઅ તો તેહેનો એલાન કરવાને કશું યુજ
પડતું નથી, પણ જો બને તેમ તબવીન કીને મગલ થકું
રાખઈ હોયે, અને પોતા ઉપર જીનરતા બનાવા વીરો ધીરજ
થી વીચાર કીધો હોયે, તો હેવી મુશકેલીઅત થોડી મેહેનતે
કર ઘાઈ શકેઈ, અને હેવી રીત મેલવેલો અનુભવ નીમાં આ
ણીને પણ ઉપીએગી થાયે.

૬૮.

મણા લોકોને હેલા એમ્માતર કે હ
દની પીક ઉપર નરને મેમે ખુંધ હોયેઈ, અને આદા અથવા શાંભલીને એક ખુધ
આવેઈ, અને નર-કરતાં આદા માલમાં થ
ણી શરથ રહેઈ. એ વીચાર ભલ બ
રેલોઈ. નર કરતાં ઉંઠની આદા માલ
આ શરથ આવતી નથી, પણ ઉંઠ મેમે જા
તનાં હોયેઈ, તેમાં એકની પીક ઉપર નેમે
ખુંધ રહેઈ, અને તે કદમા મોહોડુ હોયેઈ,
બીજી જાતનું ઉંઠ મેહેને એકજ ખુધ હોયે
અ, અને ને કદમા બીજાના કરતાં તાપલું
દીધેય તેહેને આપણે " શાંભલી " નું નામ
આપીએ છીએ, અને બીનાં ઉંઠ કરતાં
માલમાં તે શરથ હોયેઈ. એ રીતે ઉંઠ
અને શાંભલીના નર માદાના તફાવ
ત નથી, પણ એ જાનવરો એક બીજાંથી જુ

દાંઈ, અને તેઓની પેદાશ એક બીજાંથી જુદાં મુલકોમાં થાયેઈ.
ઉંઠ અને શાંભલીના નેલાપથી જમણેલા થાયેઅ એ વાત ખ
રીછે, પણ શાંભલી હુનેશા આદા હોયેઅ અને ઉંઠ નર હોયે
અ એ વીચાર યુજ નરેલોઈ.

મેમે ખુંધના ઉંઠ આરબશાતા તથા ટરકી તથા હીંદુશ
યાન મેમે મણા મહેઈ. એક ખુધના ઉંઠ ગીશર, ધરાન,
અને એ પગરે બીનાં રોશા નેલામા આવેઈ. ઉંઠના
શરીરની બાંધણી ઉપરથી આપણને વીચાર કરવાને બની આ

વેચ કે ને મુલકમા ગરમી ચકત હોયે તથા વનશપતી જીન
હોયે તથા પાંચી થોડું મળતું હોયે તે મુલકને કીને પરમેશ
વરે એ જાનવરને પેદા કીયે. આરબશાતાનો મુલક
મણા ગરમી, તાહા વનશપતી ખાતરે મોઢેએક કદાલે નેલામાં
આવેઈ, બાકીના તમામ મુલકમા રેતીનાં રાનછે, પાણીની એ
મુલકમા અતીથે અપહતછે, અને એ મુલકની હવા ઘણી શુદ્ધી.
ઉંઠ હેવાં મુલકનું અથવાથી રેહેવાયીછે. તેહેનું માનકું
શુરબની ચકત ગરમી ચોસી થકેઈ, તેહેને કોરાકને કીને

લીલા આરો ભેટતા નથી, પણ આડ પાનનાં જુલ પાતરાં વ
થા કાંઈ ઉપર એ જાનવર જુલસાવું કરેછે, તેહના પગ ખુદર
ભી રહેવા બનાવીઆમાં આવીઆમ કે જ્યો તે રેતીની ઉ
પર રહેલાઈથી ચાલી શકેછે, એ પગ રેતીની ઝાંઘર બેશી જ
તા નથી, પણ મટોરીની બનીન ઉપર તેહને માલવુ યુશકેલ
પડેછે. પાણીની તંગીથી જ લાલ કરવાને શાઈ પરમેશ્વર
એ જાનવરને હેવી શક્તી આપીએ કે પાંચથી તે શાલ લ
હાડા થી કદામ તેહને પાણી મલીં નહી હોયે તોપણ તે
શતેણથી રહી શકેછે. એ કારણશર પોદાતાલાએ ઉઠ
ની છાતીની અંદર બીજાં જાનવરો કરતાં એક માંઢ અથવા
કોઢલી વધારે આપેલીછે, તે કોઢલીની અંદર ઉઠ પાણી પી
તી વખતે બીજું કાલવુ પાણી ભરી રાખેછે, અને જ્યારે
તેહની જાનના યુકાઈ જાયે અથવા બીજી પરકારે તેહને
પાણીની ગરબ પડેય તેમારે એ કાલવુ પાણી પાછું તે પેતા
ના મોઢાડાંના લાવેછે અને પોતાની છાંદા માફક કામે લગા
ડેછે. પછી વેલાએ યુશકારો જ્યારે પાણીની તરથથી
રેતીનાં રાનમાં અરવાતોલ થાયેય તેમારે તેમો પોતાના ઉ
રને કતથ કરીને તેહની છાતી અથવા ઉપર જણવેલી રીતે
ચંબાલી રાખેછું પાણી કાઢાઈ લઈને પોતાને જાન બચાવેછે.
આખર લોકો હેવન ગરબેય કે પોદાતાલાએ તેમો
ઉપર પરચન થઈને ઉઠ નેહેવું નામીજું જાનવર તેમોને જ
ખરેયે કરીકે. હિંદુશયાન ખરે જાન નાલીએલીનાં
આડવું દર એક પાતરું અને દર એક કરમ માણુઓનાં અપ
ખ આપેછે, તેમજ ઉઠ જાનવર આરબશતાનનાં લોકોને એ
ગતવુછે ઉઠનું કુ આખર લોકોને અમતનો ખોરાક
છે, મિંદુ ખાધ પછુ એન લોકો ખોરાકને ફીને કામના લી
એછે. ઉઠના શરીરના બાલ દર વરસો નવા આવેછે, અને
જે જુના બાલ નીકળે તે કપડાં નવાવાના કામમાં આવેછે.
યુશકારી કરવા તથા મોને ઉડાવવાના કામમાં એ જાનવર ઘણું અ
ગતવુછે, અને તેજ સમય ઉપરથી કેટલાએક લોકોએ તેહને
“ નગલનું વાંદાણ ” હેવું નામ આપેલુંછે. ખરૂં કે
જેમ વાંદાણ વગર આપણથી દરીઆની રક્ષ થાઈ શકતી
નથી તેમ માફક ઉઠ વગર રેતીના રાનેમાં યુશકારી થાતી
નથી. ઉઠ દર રોજ ૪૦ થી તે ૫૦ ગાંઘલ થુપીની અ
જલ કરેછે, અને ઇરાન આરબશતાન, રૂરહી, અને બી
જા જુલકોના વેપારીઓના જે કાંઠા એક કેટલાંથી બીજા
કેટલાં આવજાવ કરેછે તેહના યરવે આણુઓ ઉઠ ઉપર ચવા
ર થાયેછે તથા માલ લાવેછે ઉઠ પોતાના ધણીના ફર
માલીઆ જુલમ શુકલ મરડીએ લેયો, પછી તેહની ઉપર
માલ લાધીઆમાં આવેય, અને જો તે માલને લેલ ખજા
ઈ નહી શકાયે એટલો રોએયતો એ જાનવર તે જોએયથી
ઉડવું નથી, પણ જો અંદાજશર માલ લાધેલો હોયે તો જો
ને લઈને ચાલવું થાયેછે. દર એક ઉઠ ૩૫ થી તે ૪૦
અંબળના મલુ જેટલો મોને ઉડાવી શકેછે. તેહની માલ
દર વખતે એક બનું જણેછે, અને તે આગમન એક વરચ
માણવ રહેછે એ જાનવરની ઉપર ૪૦ થી તે ૫૦ વર
ચ થુપીની થાયેછે. કેટલે કે ઉઠના દાનને રાગ અથવા
ચોરાદ ધણી પથદે પડેછે, અને તેહને : શવાર જો
ગાયેન કરતો હોયે તો તે ગુપ્તી ધાઈને પોતાની અંબજ ઉ

તાવલી કાપેછે. શવાર જો ઉઠને વાટકી પહોંચી શકેય
તો એ જાનવર તે બાંધવું વેર લુલવું નથી, અને જાર આરી
આથી ઉઠ કોઈવર મરતી કરેય અને માણુઓને કરડવા
જાયેય તેમારે આખર લોકોના એક હેવી હીકમતછે કે કોઈ
માણુઓનાં પેહરવાના કપડા ઇઆ દંગ્યા તેમો ઉઠના મોઢા
ડાં આગલ નાખેછે, તેહને ઉઠ તરત પોતાનાં મોઢાડાંમાં
લઈને કાકી નાખેછે તથા કુમેં કરેછે, પછી તેહને શુઓ પે
તાની મેલે નરમ પડેછે. ઉઠ ઘણું કાંકેલુ હોએય તો તે
હેને જારીને આગલ ચલાવીઆનાં કરતાં જો ધીમેથી તેહનો
પેલ ઘેકી હોએ અને પશવારીડું હોએ તો પોતાની કાંક લુ
લી જાઈને આગલની માફક ચારી પેડે ચાલવા માંડેછે

શોખ શાદીની ચતુરાઈ ભરેલી નશીહતો.

૧. ધન માલ જો છે તે પોતાની જાનદમાનીના યુખ
મેનને વાચતો છે, કાંઈ જાનદમાની ધનમાલ એકઠો કરવા
શાઈ નથી
૨. વીઠીઆ જો છે તે પરમ મારકે અને આમાર
અરવે માલવા શાકે, કાંઈ ખાવા અને પેડ ભરવા શાઈ નથી
૩. કુશટ લોકો ઉપર જાએઆ કરવી તે ભલા લોકો
પર જુલમછે, અને જુલમગારોને માફ કરવું તેમા અરીજ
અને કંગારોને જેર ઇનશાકી
૪. મેયે નણા જીએ એક બીજાના વેશી હોએય તે
ઓની વચે તમાએ હેવી વાત કરવી કે જ્યારે તે બુધે પા
છા ખીતારાચારી કરે તેમારે તમેને શરમીનહુ થાવું નહી પડે.
૫. અતીથિ જુદાં બલવું ઉપજવેછે, અને જેર વખતે કરે
લી જાએઆ બુરાં માણુઓના દીવમાંથી ધાકથી ઉડારી નાખે
વું હેવી શક્તી નો કર કે લોકો તાહારેથી કંવાલી જાયે, અ
ને હેવી નરખી નો પકડ કે તાહારા ઉપર તેમો મહડી વાગે.
૬. વગર ધીરજવાલો પાદચાહા તે પુલકનો કુશખન
છે; અને વગર વીઠીઆવાલો બગત તે લીનના કુશખનછે.
૭. લુડાં શવભાવું આજુથ રોએઆ એક કુશખન
ના હાતમા પડાએલુંછે, કે ભાહા તે જાયેય તાંહા તે પે
તાના શવભાવું કુગાલમાંથી પુટકારો પાંચવું નથી.
૮. ને આજુથ પોતાને વખાણુ, અને એમશજનકે
માહારા જેટલો બીજો કોઈ નથી. તે માણુઓને જો કોઈ રી
ખામલુ હોએ તે શીખામલુ દતારે પોતાને બીજાથી શીખામ
લુ ચાલવવી થોડેય
૯. કુશખણી ફરેય નો ખા, અને વખાણુ કરનાર
થી ગરવ વેચાતો નો લે.
૧૦. યરવે કોઈને જાન પોતાનું બનું ચ ચલાવી દો
હાંમણું દખાએય તેજન યરવે કોઈને પોતાની અકલ શારી
માલમ પડેછે.
૧૧. જો કોઈ માલના મલજમા અને પોતાના ચલ
લા વખતમાં લોકો થાયે લખાઈ નહી કરે તે પોતાના નલજ
વખતમાં કેટલી મોગવે
૧૨. જેમ ચમાઈને માહતારા લોકો ઉપર પોતાનું

બલ ફાવતું નથી, તેમજ ગરીબ લોકો ઉપર પાછાહોને જીવન રેળ પામતો નથી.

૧૩ ને કાંઈ વેરેલું થવી આવે તે ધણું શુધી નહીં રહે, અને ગનેઆની લોકો છઠી ગીઆમ કે જે શલત વે રહી આવેછે તે વેરેલી ભતી રહેછે.

૧૪. ધીરજ રાખેઆથી ત્રણદ બર આવેછે, અને હતાવલ ફીકાથી થણા હસીલા ખવા પડેછે.

૧૫ ને કોઈ ભૂડા લોકોની પાસે થેયે તે બલાઈ નહીં જીવે.

૧૬. લોકોની છુપી એબને તું પરગટ ના કર, કાએ કે તેઓને તું જીવત કરશે પણ તે શાયે તું પોતે વગર ભરે શાનો દરશે.

૧૭. મુરખ લોકો વીદવાંનોને અને મેહોનર લોકો હોનરમાંને દેખી નહીં શકતા, જેમકે બગડે કુતરા શેકા રી કુતરોને જોને વેગલેથી બોલેછે અને પોતાની નબળીક આવવાઈ રના નથી.

૧૮ રજાએકે આણુ જ્યારે બીજા કોઈને હોનર અને વીલીઆમાં પુરો પડી નહીં શકતો તેઓને તેહેના હજારે અવગણુ મેલવા મેલેછે.

૧૯. કોઈ ગનેઆની પુરજ નેઓરે પાછા લોકોની શેલકીમાં મેલવામાં ફાવે નહીં તેઓરે અચરત યદું નહીં, કાએકે તંબુરોના આવાજ ડોલના આવાજથી દંકાઈ જાએછે, અને અનબરની શુધે થયણી બઘો આગલ દબી રહેછે.

૨૦. જેબત લાલજ તેહેને વાટપાડા શરીઆ શખન્વો. ૨૧. હામાન મળલીને લોકોએ પુછીએ કે તું હાલી આહુભારત વીલીઆની હાંચી પાએરીએ કેમ પોછીએ? તે આરે તેણે ઉતર વાઢેએ કે ન વચહુને હુએ નહીં બજી અને નહીં શખન્વો તે વીશે બીજાને પુછવાની ખે લાજ નહીં પકડો અને શરમ નહીં ધરી.

(૧૦ પરનખાનગની કુસેચર્મી)

પરચુરાણ બીનાંઓ.

જોઈને કુડકો મારવો—ફનીઆના ચંચારના કેટલાએક લોકો મેહલા કુડકો મારેય અને પછી પછવાડે ફરિને જીવેય. પછવાડે જોતા તેઓને ખાતરે પોતાની મેલકુરી રીયેય. વગર તપાશવે કુડકો મારીઆથી દર ચે કહે પં ચોતેર બજા પાછલથી પથાવના કરેય, અને કોઈવાર હેલી ચકતમાં બવાવી પડેય કે નેમાંથી તેઓ ભજુમ શુધી નીકલી શકવા નથી, વલી કેટલાએક લોકો હેવાછે કે જેઓ ચાદા કુડ હા મારવાને ચારં તપેઆ કરેય, તેઓ આશપાશ ભેજેઆક રેય, અને ને કામએક પલવરિમાં તેઓના પગુ કરી શકેય તે કરવાથી તેઓના રોડા બીહમ અને તેઓથી કપી કુડ કો મરાઈ શકાતો નથી. ઠીપણ આએ ચંચાર હેવાછે કે શંખલા આણુએ પોતાની હુઈઆતીઆ એક ઇઆન્તેથી વ ધારે કુડકા મારવા બરેછે. કુડકા, મારીઆ વગર ખાં હય ફનીઆના આગલ વધી શકતો નથી. તાયતે માં

હય જે પોતાની આશપાશ નેગાહ પોછીંચાડે, અને આવ તી વાતનો દરીઆહત કરે, અને પછી નનર તાકીને કુડકો મારે તો ચેકેડે પંચોતેર બજા પોતાનાં શુખમા વધારે કરેઆ વગર રહે નહીં.

એક વીલીઆરથી—રેકાટલંડ રેશના આબરડીન ના મના રોહર મધે “ ફીચ કાલેમ ” નામની એક મદરેશાછે, તેમાં ગીલો ડાનલડ રાખરટશન નામનો એક વીલીઆરથી જાએછે, કે ને ધણી બીજા શંગલા વીલીઆરથીએ કરતાં ગી આ વરચની પરીખશામાં શરય નીકલીએ હતા. એ જીવાન શખય વીશે કહેય કે તે એક ધણોન ગરીબ આણુશાછે, મય ને આબરડીન રોહરની પાશોના એક પરગણામાં કોઈ બેટને તાણ મજુર હાખલ માકરી કરેછે. નેઆરે મેતીવાડી કરવાનો વખત આવેય તેઓરે ને ધણી હોડ લઈને મેતર બેઠેછે, અને ને કામમાં તેહેને ને પરખા મહેય તે શાખવી રાખીને દર શીઆવાની રૂતમાં આબરડીન રોહરમાં તે વ્યાર લેછે, અને તે પરખામાંથી પોતા હુમલાણુ ચલાવીને ઉપલી મદરેશા તથે કેલવણી લીએછે. એ વીલીઆરથી ગનીત શાશતરમાં થણે પુરવીનછે.

ગરીબી હાલતમાં આવીઆથી એક પ્રાએદો—તવગરીમાંથી કોઈ આણુ નેઓર લાચારી હાલતમાં આવાયે તેઓરે તેહેને એક અગતનો કામેસો હાંચલ થાએછે, તે એછે, કે તેહેના ખરા રોયત અને મોડા રોયત કોણ કોણ છે તે બાપે તે આગલ અંબાણો રહેતો હતા. તેઓને પીછા છી શકવાની તેહેને હેવી વખતે જોગવાઈ મહેલે.

છોકરીઓના વેહેલા કરવા બાપે લીલા નો શીની શીખામણ—એ નેચી હેલી ભવામણ કરી જાએય કે ને કોઈ માં બાપે પોતાની દીકરીનું કારન કરવું હાએ, અને તે કારણશર વર ફનેઆની “ રાશી ” દેખાડવાને શા રૂં નેચીને તેરીએ હાએ, તો પરચુરાણ પોતાની દીકરીની શા થે તેહેની રાણુની રાશ દેખાડવી, અને ને રાશ રાશે રાશ બરોબર આવી તો પછી વર રાશે રાશ નેવા કેહેવુ શંગલા લોકો છોકરીની રાશ માતરે તેહેના વર રાશે તપાશાવેય, અને રાણુની રાશે દેખાડવા નહીં, તેથી થણું માતી બદાએરને શારી મોખત રહેય, પણ રાણુ વહુને બરાબર બાનનું નથી લીધા નેચી દીકરીઓનાં મા બાપોને બીજુ હેવી નશીબત કરેય, કે દીકરીને કીને જે આરે કારન કરવું હાએ તેઓરે તેહેનો વર પોતાનાં કરતાં ગરીબ ચોથી દાણાડવો, કાએકે છોકરીના બાપ કરતા વર ને પરખા વાલો હોય તો છોકરીને તેહેની આગલ મર્મીને ચાલવું પડશે, પણ વર ને ગરીબ હોય તો ને પોતે છોકરીની આગલ ન ખતો આવશે. ને લોકો પોતાની દીકરીઓને મોણા ટે મોણેટે ઘેર અદાશવાની પેરવી કરેય તેઓને આએ શી ખામણુ અગતનીછે.

શીખી આણુ—જે ધણી પોતે જીવેા રહીને બીજાને ખબડે ને જીવેા રાખી બીજે કાંઈ નહીં.

પરણી લોકમાં પછીનો હરખ.

“જેઝારે સીતાજ પરણીને લેકાં તેઝારે યોતાની
બેઠેન પછીને યોતાના હરખની. વાત
ને કહી તે વીશેણું ગીત.

“છપ્પે બોલામાં થાલી ખીચડી”

“છપ્પે ઘેર ઘેર ગામી ફીકરી—એ રાગછે.”

લેકાં પરણીને ને સમે જાનકી ॥

વધી હુધ્યામાં હરખ વિવા વધી ॥ ૧ ॥

તલી શાંણી સાહેલીને મુંદરી ॥

બોલી બોલ અતોલ ખુસી ભરી ॥ ૨ ॥

સખી સાંભળ કહુ એક વાતડી ॥

ખારી આન શીતળ થઇ છાતડી ॥ ૩ ॥

ખારો દુરી વરે હાથન આલીએ ॥

“અને અખડ મુઠો એણે આલીએ ॥ ૪ ॥

વર પાંખી મુંદર વર વીડેલો ॥

મેંતો કાને મુંનોતો તે દીડેલો ॥ ૫ ॥

“અને પળ ન ગમે હવે પીચરમાં ॥

મારૂં અન મેહુ રામ શરીરમાં ॥ ૬ ॥

વર અલીએ અને છેલ વાંકડો ॥

હવે કેમ ન રાખીએ આંકડો ॥ ૭ ॥

વર પાંખી હુંતો વરણાગીએ ॥

મેંતો ભાંડે ભવ એ વર ગામીએ ॥ ૮ ॥

અને અન ગમતુ અંલુ સાસરૂ ॥

હવે કેમ થડક અતમાં થડ ॥ ૯ ॥

ખારી એ સંજે નેણે સગાઈ કરી ॥

એને આસીસ આપું ફરી ફરી ॥ ૧૦ ॥

ગુરને સીર નાચુ લગી લગી ॥

અને પરણાવી એવરને વળી ॥ ૧૧ ॥

હવે અત ગમતાં મુખ આંતીએ ॥

કેમ કોઈની શરમ રીજ આંણીએ ॥ ૧૨ ॥

ખારે દસર ન રહી કોઈ વાતની ॥

ખારે ભાઆ દહી આવ તાવની ॥ ૧૩ ॥

અને આનીતી કરી દુરી થાપ્યો ॥

હુંતો ને ને આગીય તે આપ્યો ॥ ૧૪ ॥

ખારે નિસરી ખાંલુ એ કદમની ॥

વાત હરખ નજાણે મરમની ॥ ૧૫ ॥

પુતિઅ પૂરવે કીધાં હુધે મેં લણું ॥

તેણે પાત્રી ચરણ પીચર તણા ॥ ૧૬ ॥

વરતદાન કરે જોને દારણે ॥

તેને પાંખી હુંતો મુલી પારણે ॥ ૧૭ ॥

હુંતો કાંસી કે દારમાં નવ ફરી ॥

હુંતો ઘેર મેકાં એ વરને વરી ॥ ૧૮ ॥

હવે સગા સંબંધીને મું કડ ॥

હુંતો મુંદર વરની શાયે ફર ॥ ૧૯ ॥

અનખાનુછે દરાર થાલમાં ॥

વર લખા લુધર ખારા ભાલમાં ॥ ૨૦ ॥

ભુલી દુરમતી દુરણી ટેવને ॥

પરણી દલપતરાંખના રેવને ॥ ૨૧ ॥

સાહેલીઓને સીખાંમણી ગરમી.

“ખારે ગીરધરમુ વરવાય, વરખા રહુધરે”

એ રેસીછે,

મુલા ઉઠી મુળ રીતથી ॥ સાહેલીરે ॥

પરમેશવર ભલવા પરીતથી ॥ સાહેલીરે ॥ ૧ ॥

પછી ઘાતાણુ ખાંણી યાચછે ॥ સાહેલીરે ॥

જેથી દુરમતી જાચછે ॥ સાહેલીરે ॥ ૨ ॥

નાહણુ નીતિઅ નિરખન નીરથી ॥ સાહેલીરે ॥

સઘળો જાચ એલ શરીરથી ॥ સાહેલીરે ॥ ૩ ॥

સંતોષે નખીએ ને અલીઉ ॥ સાહેલીરે ॥

નહી આપ્યે નીતિઅ ગણુ ગણુ ॥ સાહેલીરે ॥ ૪ ॥

પરકુળ ત્રીણું નહી પેડરીએ ॥ સાહેલીરે ॥

ગાથ ન જનુ પરશેરીએ ॥ સાહેલીરે ॥ ૫ ॥

આખરણુ ગાથા નહી છાંચિએ ॥ સાહેલીરે ॥

સદગુણી ચોલા પીરીછિએ ॥ સાહેલીરે ॥ ૬ ॥

નિરધનની સોબત છોડીએ ॥ સાહેલીરે ॥

વાણાંબી વેર ન જોડીએ ॥ સાહેલીરે ॥ ૭ ॥

રુઝણું સરખુ નહી લેખિએ ॥ સાહેલીરે ॥

રવમાં રહેઆ થઈ રખિએ ॥ સાહેલીરે ॥ ૮ ॥

શ્રી ઝોધ

પ્રકાશક ૧ હું

જુન ૧૯૫૭

આંક ૬ ફે.

લાગેડીવાલી ઝોરત ગરેશ હારલોગ.

પુરુષ અથવા સ્ત્રી ઘણી વેલા કુતીઅંતમાં કોઈ મોટી પરવી અથવા દોષત ન થાયતા પેતાના શાસા કુચે કરી પર ખીઆત અને આન ખોજેલાં યોએ. જ લાએડીવાલી સ્ત્રી નુ. નામ આ બીનતને મથારે લેકીડે તે પેટલા એક હલકી પરવી ધરાવતી હતી. પેતાના ગરીબ જાપના એકત મેકનમાં તેના યરખી હાથતના જુનવી લોકે શીવાએ તે કાઈને લંછીલી હતી નહીં પણ દમ્યેઆની ખાતર પેતાનાં છવને પુણીમાં નોખી બીજાનાં છવ બનચાવવાને તે લે હેયથી ને કોયેશ દીધા તેથી શયરે દેહલે ચાવવી પરવી

ના લોકોના, ખાનને લાએક થઈ હાકમ તથા પરવા એક શરખી રીતે તેનીપર આકરીન કરવા લાગ્યાં. એ વીશી ને હક એહેવાલ નીએ લખ્યોએ.

ગરેશ હારલોગ તા. ૨૪ મી નવેમ્બર ૧૯૧૫ ને દી ને બનતી હતી. તેના બાપ એક લાઈટ હાઉસ અથવા દી વા હંડી વાલે હતો, શ્રી હંગલંડ ગવે શ્રીનારધનરણક પરા તના કીનારા પાશે "શૂરન" નામના યાપુ અથવા ખરેશી તેમાના એક નામે "ખરાઉનશખન" ખરકપર પેટલા એક ની જેનુ નામ વીલીઅમ હારલોગ કરીને 'હું' તે 'માકરી ક રતો. તાહા તેની દીકરી ગરેશને નાનમ ધમ્યેઆ હતી. ૧૮૨૨ મા તેજ ખરકોના એક બીજ ખરક નામે "લાગશ રોન" પર વીલીઅમ, હારલોગને દીવાં દાડી 'તપાયાવાનુ કા મ થોફીક' તાહું તેની દીકરી નાખીવી યાફ.

ગરેશને જાવપણમાં કલવની કેહી બ્રેએ ખલીની તે વીશી ક્યુ મોકા નથી, પણ કોકરીની, અવશયાથી-તે 'પોના ના ખરકુ શુધી તે શ્રી લાગશરોનની દીવાદાદીમાં 'ગેહતી હ' તી એ વાત મોકશા. તે વચલાં કવની, તાજુંક શરીરની, એકખારશી સ્ત્રી હતી. પરોપકરીવાણું તેના મોહકાં પર ચલા પરકાચનુ. શ્રી ફારનના પચીસા દીગુ. ને કી નાર ધમજરલંડ પરંતથી ઘણા દુર નથી તેમની અતી ઘણા ઉચર. જુન લીશીતરી શીવાએ શયલા ફેરસા ખાતરે નવર, પડે એ ખરકોની ઉતમી દટન, અતી, પતી દશંકની. બીખાઉ બંધેરાં શીવાએ, તાહું કાઈ વચનું નથી કમે શમ્યોની વચેની જાતમાં શરૂદરના ધાણીના બેર પતેના હો મેકે જેથી ધતાએક મોહોરા નાથલા ખારકોશી ભાગી તેમાના આદખમ્યાના નાન કીઆએ ૧૬ ગરેશ હારલોગ નરે ૨૨) વચચની ઉમરમાં હતી તારે એન ચીવાતની એક ખચખી ચાફ.

ખરકશાએ નાખની ચાંપરે ૩૦૦ દરતી એક

ઉં કે તેમના બનવાવાનારમાં એક જાણીતો વરેશની જીવન યોગ્યતા હતી તેમના ઉગાર કરવાને પેટલું છે. હુડી ધણી મેહનત કરી હતી, તારે થના જાણીતો આખાથી વધારીના આશુ ગંભીર લાગ્યા. 'તે શબ્દોમાં તે રીવા દીડીવાલાં મકાને, ગીચાં, દરીએ થના જોરમાં હોવાથી તે લોકો તાણે બે રીયા શુધી રહેમાં. તેવામાં એક બીજા બોલે જીનારેથી તેમના બનવાવને શાહે જ તો તેઓ તોફાનેને લીધે તાણાળું રહી. તેનાના તથા બીજા મલી તે જ જાણે વીચ આદરી થઈ પડેમાં. પછુ તે શ રવેની, મદારત ગરેશે પોતાથી બની આવે તેમ કરી. પોતાનું બીજાનું બીજા યોગ્યતાને આપી પોતે અગવડથી શુતી અને તેના બીજાએ તેમના આધા પીધાની આવજત કીધી.

એ પછી ગરેશ શરદીય વીચોને હેવાલ થોડા શબ્દોમાં કહી શકાયે તેણે કરેલા પરાકરમથી તેનું નામ આપ્યાં ધરોપમાં મજબૂત થઈ. એ વાત વસતઅન પતરેમાં છપાએથી પેલી એકાત રીવા દાડી નાગીમાં આદરીએની આવજત કરવાની જગે થઈ પડી હજારો આદરી ગરેશને શાખાથી રવા તે જગેએ જતાં. તેમાંથી તવ ગરેશોએ થતી વેલા કીમતી નજરનું કરી પોતાના શાસન તત્તી શામેતી તે બાહુર જીને આપતા. કીનરમનજરલડના રીકે તથા તેની બાનુએ પોતાના એક મેહલમાં ગરેશને તથા તેના આશીર્વાદને નોતરીયા. એક શુનાનું થડીયા લે નજરનાં તરીકે ગરેશને આપી. 'હીકેને શોશાદરી' નામની દેએઆનું કામ કરનારી મડલીએ તેના ઉપકાર માનીએ તે અડલીના શરનધીને તેહને એક શારી રૂપાની રીપાટ નજર કરી. તેની બાહુર તથા દેએઆને બદલે આપવા શાહ લોકેએ એક ઉપકાર કીધું તેના આશરે રૂ.૭૦૦૦) શાહ હજાર લખાયાં. તેનું નામ શબ્દે વાંચના કોષ્ટાએ પરખીઆત થઈ તેની છબી શરવે કોઈ લેવા લાગ્યાં. તેને આરે લોકોનું દીલ એહલુંતો કીલ થઈ કે જીવનને શરખા મોહાલ શેહુરના કેટલાએક નાગીમાં નાટક શા

તે વાલાએએ તેને દરખાસ કરી કે તેના પરાકરમથી નાટક કરેતી વેલા તેને એક ભાટમાં થોડો વાર બેસેતો તેને તેની એક મોહાલી રક્ષા આપવામાં આવે. પછુ આ બાહુર યોગ્ય દેએઆનું તેવી જ શંકા હતી તેણે ક્રયાલામાં પદશા લઈ પોતાના કામની પોતાની ચેલે ઇત બની પોતાના વાજ હલકો કરવાને શાહ નાપાકી. શરે પછી આપવા એક આશુ બીના) કે એવી શબ્દો

તારીક તથા વાખવાખીને વખત ગરેશ પોતાના મધને થોડી શુદ્ધિ અને શેઆન શેકત વીચરી ગાળી નીકી. તેને જ માન મંહતું તેથી માલે પોતાની ફરજ બજાવવા માં કેહું શાહુએ એહલું તે શમનતો હતી. પોતાની છ લતમાં શારે ફેરફાર પવા છતાં તે પોતાના પોતાની શાયે શ્રી લાંગશરોનની રીવાદાડીમાં રહેતી હતી પોતાની માએના ધરના કારોબારમાં તેને મદદ આપવામાં પોતાની મેજ શમનતી હતી નથી શાયેત થઈ કે ફુનીઆના લોકોએ જ કાઈ કરી હતું તે એક ખરી લાએકી વાલી જીવન સો નજર આરે કરી હતું.

એ પરઆણેની વાત કેહતા જેમ પ્રુશાલી લાએમ તેમ તેને અત લાવતા રીવગીરીથી ઉપજે. ગરેશની નાખલી વએના મોહાલી નામદારી બરેહુ કામ કરીને તથા શુદ્ધ શબ્દો પાતીએ લાએકીથી ચાલીને તેણે આપણને જ ખુશાલી બખરીએ તેના તેના કવખતના અશુધી થના કારોબારે થાયે. આશોશ કે એવી જીવનની કનેઆને ખુશના જુરા મજનથી તા. ૨૦ મી આક્ટોબર ૧૮૪૨ ને દીને અંત આવેએ. તેણે મરણની આગમ્ય પોતાના શબ્દો કબી લદારોની તથા એવંખીતાએની ભેટ લીધી શરવે કે ઇને થોડો થોડો વારશે આપી બાકીની પોતાની કુટુંબ પોતાના આપને આપી તે શવરગવાશી થઈ તેની આગમ્ય થનાએક ઉનયા દરજનના આદરીએ નવા કે જી નરખ મજરલડના રીકેની બાનુ તથા બીજાએએ તેની ભેટ લીધી હતી. તેને અવલ જમલ મોહારતી વખત આજરૂદા ર લોકો તેની લાશની શાયે ચાલી ફુનીઆનો લોકોને બતાવતા હતા કે કોઈની હાલત અથવા દરજનથી માન અને શરમીદથી ઉપજતી નથી, મગર પોતાની ફરજ બજાવવામાં મથતું માન અને શબ્દો વાખવાખી.

ચીત અને ચીનાઓ.

ચીનમાં નરલી મોહાલી વચતી, તેથી મોહાલી વચતી ફુનીઆના કોઈ બાગમ નથી. તેના અવશ્યેતો જીવી જીવી રીતે કીલામાં આવીએ. શારી શતાથી જીવી વીઆને આવીએએ દેશમાં ૩૦૦,૦૦૦,૦૦૦ કરતાં એથી વચતી નથી.

ચીનને ૧૮ પરજણમાં વેદેથી નાખેલું. તેના લીધે તારે આશરે ૧૪૦૦૦૦) મોરશ માઈલથી, ચીનમાં

કદરની થકી તેમજ તેજ મીચાને શખત ગરમી પડેમ. કમતાનના જાહા આપણા ઘણાએક પારશી તથા બીજા અને આતના વેપારીઓ હવેકાની લકાઈની આગમજ રહેતા હતા, તે જગા પર હુનાલાના પારાની ધીરી ૧૦૦) ડીગરી સુધી કોઈ વખત યાએમ. મુંબઈના જીવી ગરમી હુનાલાના પડેમ તેના કદરતાઓએ વધારે છે. જાનેવારી મહીનાના કોઈ રાતના થકી એવી તો પડેમ કે પાણીથી બધાઈ જાએમ એ પરમાણે મીનના ઘણાએક ભાગમે ઉનાલાના ઘણી શખત ગરમી અને શીઆલાના ઘણી શખત થકી પડેમ એ દેશના મોટાલી ખેતી કીધાના આવેમ, તે તથાબી જા કદરણીથી હવા ધનશાનને માફક આવે એવી છે.

મીનના હીનદુશયાનની માફક ઘણા ઉચા પાહડો નથી એ દેશના બે ઘણીજ મોટાદી નદીઓ વેહેમ એ નદીઓ એટલીતો મોટાદી છે કે તેનાની એક નદીને મીના ચો "દરીઆના છોકરો" કહેમ એર શરખુ એ છે, કે એ બે મોટાદી નદીઓ એકજ પાહડાથી થોડે છેડે નીકળીને એક ઉતર તરફ અને બીજા દખલુ તરફ વેહેમ અને વેહુતા વસાન ખાઈ પાછી દરોઆના થોડેજ તકાવ તે તેઓ ખાલી યાએમ.

મીનના મોટાદી નેહર છે, તેની લગાઈ ૭૦૦ માઈલ છે, અને તેના ઘણુ ઐર "વનહો" નામની નદીનું પાણી લીધાના આવીકેમ એ નેહર પુરાતમ વખતની બાધેલી છે, તેની આરકુતે મીનના મોટાદી ભાગના એક પરમજુઆથી બીજા પરમજુઆ માલ લેઈ જવાને તથા આશપાચની ના મીનને પાણી દીવીને ક્લવન કરવાને ઘણુ રહેલ પડેમ.

ને જામરથી વધારે વરસ યાએમ્યા મીનના પેહલા પાહડાએ મીનની આશપાચ મોટાદી એક દેવાલ બધાવેલી છે એ નામીથી દેવાલ ઇગલ શરકારની તરફથી જે એલચી એા મીનના પાએતખતના ગીઆ હતા તેઓના નેવાના આવી હતી એ દેવાલ કોઈ દેશલુ ઉડી ખીણી મોટી થી, કોઈ દેશલુ નદીઓ ઉપરથી મોટાદી આરકા બાધીને અને કોઈ દેશલુ પાહડોના મધ્યાલ ઉપરથી બાધી લીધાના અવીમ એક જગા ઉપર એ દેવાલ દરીઆની સપાટીથી ૫૦૦૦ ફુટ ઉચી આનેલી છે. એ દેવાલની ઉપાઈ શસાશરી વીચથી પચીસ ફુટ સુધીની છે તેની પોહલાઈ એટલી છે કે જો થોડે સવારે એ દેવાલની બાજુએ વગર અડચણે પોતાના ચોરા દોડાવી શકે. એ દેવાલ તારાતાર તથા બીજા મેજાનાઓ ના હુમલાથી મીનની વસતીને બનયાવવાને શારૂ બાધી હતી.

મીનનું રાજ ઘણુ પુરાતમ વખતનું છે. હાલુકાના વરસના ફેરફાર ઉડેલીએક વેલા થયે છે તેથી બીજા પુરાતમ રાજેની માફક તે કુના થઈ ગઈ નથી અથવા વેહવાઈ ગઈ નથી બીજા મહુક શાયે શરકારવતા એ રાજના એટલી લાખી સુરત સુધી મોટાદીને કીશાદ અને લકાઈ ઘણીજ થોડી થઈ એ માફક મીનના એક બચાને પોતાના બાપના રો કમને દરી કીલ કીધા વીના તાએમે ઘણુ જેઈએમ તેજ મીશાને મીનના ચેનશાહના હોકમને યથલા મીનાવોએ માન આપણુ જેઈએમ એવી તરબીએત યથલા મીનાવોને અચળ હુધીલ આપીઆમે આવેમ મીનની શરકારે તેરલાન, વાસતે યથલા બાણને પોતાના બચાઓ ઉપર હુકમે રીતની શતા ચલાવાને પુરતો અખતીઆર આપેતો છે ચેનશાહ હુ અને બાપનો બચાના શરીર ઉપર એક શરખોલ અખતીઆર છે. બાપ મરણુ પાને, ઇઆ રહેનશાહ મઈ હુ પાને પણ એ બચેના મરણ વાસતે શરખોલ ચોગ રાખેલ પડેમ એવા રાજના રધઅનથી પુરતી છુટ ભોગવી શકાએ નહી.

મીનના રાજની સોલત, તાહાના લોકોને મેહદ ઉડીએ જ અને તેઓ પોતાની હાલત ઉપર જે શોશા કરે છે તે ઉપરથી દીશેમ કે શરકાર પોતાની ધનીએક ફરમે શારી રીતે બંબતી હો તાહાના લોકોને પોતાની પેહલતવતુ ફક્ શારી પટે ચાખવાને બની આવેમ જે રાજના ઘણે જુલમ હોએ તાહાની પરજા પુશીથી નેહતવ કરે નહી અને પોતાની હાલત ઉપર કતિાશ રાખે નહી.

આએ બાબદ કિઆનના રાખવા જેમ છે કે મીનના વચે વાવેના અને તેથીથી જનતા દરખતા લોકોને નરરની ક્રેવણી મહેમ, તેથી એ રાજની આબાદાની અને શુદ્ધ લેહુ ઘણી નવલાએમ. મીનની મોટાલી વચનીઆના ઈના અશ પુરુશોને લખતા તથા વચતા આવડેમ. દરમક મીનાને પોતાના છોકરાઓને ક્રેવણી આપવાનો મોટો હોક ઉલટ એટલા ઉપરથી યાએમ, છોકરાની તકશીરને વચતે તેને રાજ થઈ શકેમ અને તેની શારી માલને વચતે તેને ઇનામ પણ મળી શકેમ. દરએક શોકરના ગરીબોને વચતે એક શરકારી નીચાલ હોએમ અને તેરતવરે પોતાના છોકરાઓને ક્રેવણી આપવા શારૂ પગાર આપીને શીખરકો રાખેમ. મીનના નેહરુક કામને શખશોને માન તેલેમ તેરુ પછયા વાલાઓને મલતુ તથી શરકારી અમલદારો જે અકાર કીધાના આવમ તે અકાર પરીખા આપી.

ને અને તે પરીખા આપવાની ગરીબ અને તવંગરને એક શરખી છુટા.

ચીનના ચેહનશાહને પોતાના હરેક છોકરાને તખતને પારેશ સુકર કરી બનાવે પુરતા અખતીઆર છે. એ વી માલ અંશલથી માલતી આવીય. ચેહનશાહના હુકમનોશા તથા રાજ દરબારને લગતી શયલી બાબરો દર રોજ પાચેત ખુતેશ "પીકીંગ કેસ્ટ" નામની વસ્ત્રમાન પત રંગા છાપીઆમે આવેચ. ચેહનશાહના સુખીય વજ રોજ હોએચ. શયલ રાજેએઆર કામ છ ખાતામા વે હુચી નામેછુ. એક ખાતુ શયલા ગામખાતાના આગ લદારોને સુકર કરેચ. બીજુ ખાતુ રામની શયલી આએ પત વશુ કચે તીજુ લશકર ખાતાને કારોબાર મલા વેચ. કોણુ પરમને લગતી બાબરો ઉપર ઘેઆન આવેચ. પાચસુ ઇનશાહના કામ ઉપર અને છકુ પરમને ઉખીઆમ ના બાધકામપર ઉપરીણુ મલાવેચ. એ ગણા ખાતા ને કારોબાર બેરોબર મલાવાને વાસતે ઘણુએક આણુશો ખુદે.

શરકરી શતાથી દર તરણુ મહીને એક રાતાં કવરની એપડી છ બાગમો છાપીઆમે આવેચ. તેમા દરએ ક શરકરી અમલદારનુ નામ, તેની જનમખુમી, અને તેને લગતી ખીજ બીના છાપેલી હોએચ પોતાના ગા મમા કોટવાહનુ કાંમ મલાવનાર તથા શયલા બીજ અમલ દારોને પોતાના હાથ નીચે પોતાના છોકરા, ભાઈ, ઇઆ હુકમ અમલગનાં શાગવોને માકરી રાખવાને કારણી મના ઇ કીધામા આવીચ. તે અમલદારોની વારેવાર બહોળી યાએ મ-કે લાંચ રૂથવતનુ કામ માલે નહી. અમલદારોને આપે લા ખેતાઓની ઈપમા જણાવુ પડેચ કે દર એક જણુ પદ વીમા કેટલે દરજે મહદીઆ ઇઆ ઉતરીઆ. મોટા અમલ દારોનાં વાંકની તપાચ ચેહનશાહથી સુકર ઇએલા શખોચ કરેચ. ને હરેક પરગણામા બલો ઇએમતો તાહના ગવરનોરો શખત ઈપમા કીધામા આવેચ અને જેની રા મની શીમે બલો કરેચ તેને કાશીની ઈપમા વતરોએ બી છ. શખ કીધામા આવેલી નથી.

દરએક અમલદારને દરએ તેઓ પોતાની ઠોપી ઉપર જીવન દો સુકેચ તે ઉપરથી માંજમ પડેચ લશકરી અમલ દાર કરતાં ગામે ખાતાના અમલદારને વધારે માન આપી આંગે આવેચ. ચીનમા શયલુ લશકરે ૮૦૦૦૦ કરતાં વધારે નથી તે લશકરને ઇગરેલ લશકરની આંક કીડ

શારી કવાએદ આપીઆમે આવતી નથી. લશકરનાં કરતા દરીઆઈ રોજની હાલત વધારે ખાડી અને એ બાબુ દમા તેઓ કશે યુધારો કરતા નથી.

ચીનમા તકશીરવારોને શખ કરવાની બે તરણુ રીત છે. અમલતમા નેઆપીધાની નજદીક બાણુની કેટલીએક લાકડી આ પહેલી હોએચ અને જેની તકશીર કીધી હોએ તે આંક અપરાધને દરબારમા બાંધી મારીઆમે આમેચ એ નેઆ બીશ પાંચ ફટકા મારવા કેહમતો મારે ફટકા મારીઆમે આ વેચ અને એક ફટકાની ચેહનશાહની તરખી મારી મલી હોએ એવુ વીધારીઆમે આવેચ કાએકે ચીનાઓનાં એક કેહવત છે કે ધારા શખત બાંધવાં એએચ, પણ તે ઉપર અ મલ કરતી વેલાએ દમા લાવવી એએચ.

શખ કરવાની ખીજ રીત લાકડાનો ખોટો હુકમો પે હાવાની છે. તેપર તકશીરની બાબલ લખેલી હો એચ એ હુકમો પેહરાવીને તકશીરવારને ખોટા મેહ લે ફેરવેચ ને વધારે તકશીર કીધી હોએતો તે શયલુને તેમા ગમ થી પચાય ખાઈલ દર અને તેથી વધારે તકશીર કીધી હોએતો ચીનની હડની ખાડેર દેચનીકાલ કીધામા આવેચ. ને કોણુ એરતે તકશીર કીધી હોએ, અને તે વખતે તેને હુએક હોએમતો બધાને જનનીઆ પકી ડા મહીને તેને શખ કીધામા આવેચ. દર મારતા અ પુનમે આડેશીને પરમ ના ભોડો આમલ ભાણુ. કરે ચ તારે તેઓને ધારાથી પુરતી રીતે વાકેક પવાને કરાવેચ. તે ધારાની શયતી એપડીએ છાપીને લેખીમા મેહોલો ફેલા વે કીધામા આવેચ કે ભોડો ધારાથી વાકેક યાએ અને તેક શીર કરવાથી વેચલા રહે.

ચીનમા જુનગ અદમીઓને ઘણુ જાન અપાધીઆ મે આવેચ. એક ચેહનશાહની દરબારમા એક વખતે ૧૦૦ થો વધારે ઉમરનો એક ઘણી હલકી પદવીમા અમલદાર આ વીઆ હોતો, તેને ચેહનશાહ પોતાના તખત ઉપરથી ઉડીને ધારા પરખાણે ચેહનશાહને નમશકર કીધા વગર ખુરશી પર મેગવાને ફરચાઈડે હેવુ

ચીનાઓની કેટલીએક રીતો ફનીઆના બીજ ભોડો થી તદવ ઉલટી છે તેઓનો હોખના એક બે આંગેલા ના તખ ઘણુ જાણુ વપવા દેવાની માલ જેવી મરેચો તે મલ એરતોની છે. કેટલાએક ચીનઓએ નખ મા ગી નહી જાએ, એટલા વાસતે બાણુની પાનલી શલીએ તેની નીચે સુકેચ. વધી નવાઈ જેવુ એકે છે એરવાની છ

બધુરતી તેના મોહરા ઉપર નહી, પણ પગપર આધાર રાખે. જ્યમ પગ વધારે નાહુને તેમ શરીર વધારે ખુશ્કુરત ગણીઆપા આવે. જ્યમ ચીનીઆના એ વા હક પગ હોએમ (૩ થી ૪ ઇંચ મુશીના) તેઓથી બરોબર મલાઈ શકાતુ નથી જ્યે જોવાથી ચીનાને દલગી રી ઉપનવાને બદલે એમ ખુશી ઉપજે. જ્યમ આ રંગ ના લોકો પોતાની મોહરાઈ બતલાવવાને વાચતે પોતાના બાએને ધરેણુ પેહરાવેમ તેવી જ મતલબથી ચીનાવો પોતાની મોહરાઈ બતલાવાને વાચતે તેઓની એરતોને મેહનત કરવાની બરૂર નથી એમ કેઆડવાને શાસ્ત્ર તેઓના પગ દુકા કરેય!

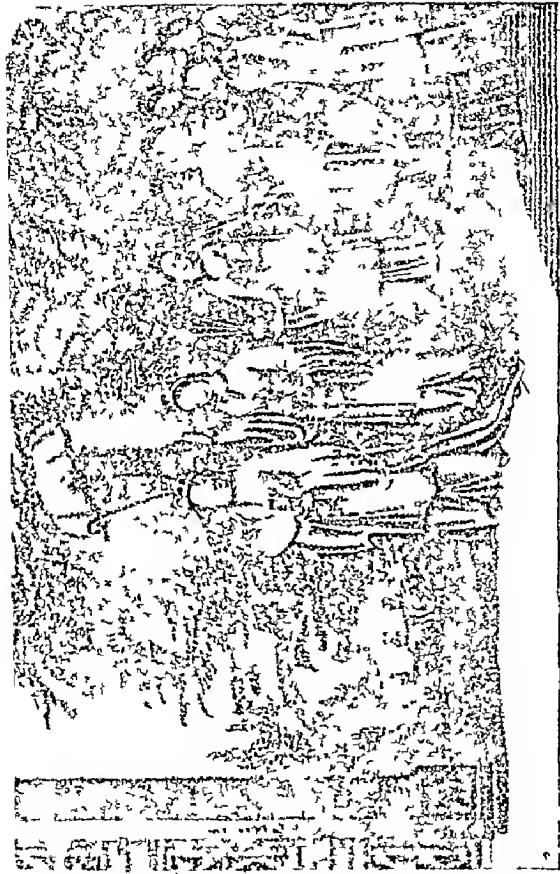
ચીનના એરતો ઘણી જ શારી રીતે ચીકન ભરી જાણે, તે શાયે તેઓ રેશમી કાપડ ઉપરથી શારી રીતે ચીતા રો ખાડી શકે. પોતાના ભરથારોને પોતાના મીટા શરોદોથી શુભ આપવાને તેઓ માએનનો હાંતર શીખે જ્યે જ્યે તેઓના ચેરખારના શુભનાં ઘણા વધારે થાયે.

જરે કોઈ ચીના ખરૂં પામેય, તારે તે વીથોની શયલાએને ખબર પડવા શાસ્ત્ર શકે રંગના કાગળના તે વીથો ચીના લખીને, તે કાગળ ચેરના દરવાજા આગલ ચેરાડીઆઓ આવે, અને રાગા વાલાઓ તે ચેરના આવીઆ પછી જ રનારને વડો છોકરી, એક વાથણુ જેના બે ચપાક નાખેલા હોએમ તે હેઇને પાથેના કુવા ઇચ્છા નરીખોથી પાછી લેવા જાયે. તે માણીએ ખરનારનુ આગ શાસ્ત્ર કરીને તેને પોતા કપડા પેરેશવે. તે પછી મુરતોને એક મેટીઆં મુકે જ્યે જ્યે નીચે ફરીજોના નાખે. પેટીને બંધ કરી પછી તેની બંદર હવા નહી જાયે એટલા વાચતે શયલા શુરાઓ બંધ કરી લેઇને તે પેટીને વારનીય મારે એ પરખાણે એ પેટી રૂબ દાહડા મુશી ચેરના રાખીઆ પછી ઠાઠવાને વાચતે કબરથાના આગલ લેઈ જાયે. ખરો તથાએ રતો શકે, રંગના શોગનો પોણાક પેટીને તે પેટીની પાક વ મામે. પેટીની આગલ એક જાતનુ મુરતર વજે. દાઠવાની જો આગલ નહી જાયે, એ વેડુઓ મી નાએ ખરનારને પેટી ફનીઆમાં લાગે એવા થેલા વી ચારથી કેરનીએક કપડાની મીટી બાંધે. જેના મેટા રાખે તેઓ પેટીને મુશાક બનાવીને તે ના ચીનાવો વરચાએ એક મુખત પોતાના રાગ વાની કબરેને નમરકાર કરવા શાસ્ત્ર જાયે. એ દા

હડે ચીનાવોના રોલાંને રોલાં ડુગરો ઉપર જાડેને કબરો ના હાડીને શાસ્ત્ર કરેય અને તાણું કપડા, તથા કાગલ બાંધેમ તથા બીજા કેટલીએક ફીટીઆ કરેય ચીનાવોના કોઈથી થે હરોની બંદર મુશાક દાઠવાનો હોકમ નથી. બીજા મને આત શાયે શરકાવતાં ચીનાઓ શુભરેશાઓના શોગ વધારે દાહડા રાખે. આ બાપના ખરજીની તરજ વરચ પછી જ છોકરાઓની શારી મુશ શકે.

ઘણા ચીનાઓ પોતાના લાંબા મોટલા શીવાએ માથા નો બાકીનો લાગ, મુશ તથા દાહડી બેરાવે. પણ જરે કોઈ શણુ ખરજ પામેય તારે તેના શોગ રાખવા શાસ્ત્ર મુતલમ હજમત કરાવતા નથી. જરે મેહનશાહ ખરજ પામેય તારે આપના રાગના શયલા ચીનાઓ જાણે પોતાને બાપ ખરજ પામીએ હોએ તે ખીશાયે શોગ રાખવા શાસ્ત્ર ૧૦૦ દાહડા મુશી મુતલમ હજમત કરાવતા નથી.

ચીનાવોના તેહવારના દાહડા ઘણા શોડા. મુખી એ નવા વરચને તેહવારે. તે વેલા શયલા ચીનાઓ પોતા નો વખત મતલબ શુભરેશા શયલાં ચરકારી ખાતાં રચ દાહડા મુશી બંધ રહેય વરચના છેલા રીવગની મ ધરાતે શયલાવો ફરકા શેરવા મંડી જાયે. શયલા પે રો શાસ્ત્ર અને શોળાંમાં ફીલાઆ આવે. નવા વરચને દાહડે રોડ અને માકરને એલખવાને ઘણી મેહનત પડે. કાએક શયલાવો ઘણો ઉંચો પોથાક પેડે. એ દાહડે નવા શાલની ખુબારકવાદી આપવા શાસ્ત્ર એક બીજા ઉપર રાતા રંગની રીકીટ મોકલે જેના એક ચીતાર પાડેલા હોએ. એ ચીતારના તરજ ચીન, જેના ચીનાઓ ઘણા ઉંચેવાર હોએ તે જાતલે. એક છોકરાનો, એક આદરીનો, અને એક કબાવર જે લાખી મુદત સુધે તેના આધાર પાડેલા હોએ. નવા વરચની મુશાલીના કરી હરકત નહી પડે. એ વાચતે આગલા વરચને છેલે દાહડે દર એક ચીનાને પોતાના શાપુ રેડુ પગાર કરવ પડે. એ તેમ નહી ફીલા આ આવે તેની આગલને ઘણુ હીનુ લાગે. એક બીજે મુખીએ તેહવાર ઘણું કરીને ફેરવારી મહીનાની મુખવ મના આવે. એ દાહડે મેહનશાહ પોતે પોતાની દરખા રના મુખીએ વજા તથા આગલદોર શાયે પોતાના મેહની નનરીકના એક પેતરના નાને પેટલાં પોતે હેર મેડે તે પછી બીજા ઉપરએ તે આફક કરે. તાર બાકી પાચ જાતના મના જામીના રાખે. શાપુ હોમ મુશ યઆ પછી તે પેતર એક અખવારના શાવાધીરના આ

પ્રાણના નૌકેને રાહની બાજુ રોજ પુરનો આગ મંથેથી રે રાજ કોટીજ દુલમો ગાભી કરવા બલિ મનકે નાચીવાર

પીચાઓ આવેલ. તે બેરમતી ને પેદાર થયેલ તે દી
રીઆ કરવાના કામના લીધે.

જે મોક્ષ ચીનના ચેહનશાહ પોતાના દાખવાથી પોતા
ની રહેલોને ધનશાનના ખોરાકની મુખીય છનમ પાકવ
વાને ઉદ્દેશ્યે તેજ મોક્ષ ચીનના ચેહનશાહની રાણી
ને કપડાંથી ચીનાવે. પોતાનું દીલ દીકરે તે બનાવ
વાના કામમાં પોતે આવેલા થાયેલ. ચીનમાં રેશમ
બનાવવા તથા રેશમના કીડાને ચેહનશાહના ખાતરના ખે
રાક આવવાનું કામ મુખીય આવેતોલ કરેલ. એક મુકર
કીલે દીવરો ચેહનશાહની રાણી બીજ ઉતર્યોની આવેતો
શાયે પેહલા એક રેહાંના નળને કેટલીએક કીરીઆ
કરેલ. પછી મેહલની નળીએ નળું ચેહનશાહના જાહ
રા હોયેલ તે ઉપરથી પાતરા રેહાંને રેશમના કીડાને
ખાવેલ. એ કાહાડે રેશમ ઉપજવવાનું શબ્દ કામ
ચેહનશાહની રાણી કરેલ એ કીરીઆને દીવરો ચેહનશાહ
ની બાનુ પોતાની શામેલીએની શંગાયે ચેહનશાહના બામ ન
દેથી દેવલ તરફ ભગતી કરવા નામેલ તેહને એક ચીતર
આમે ચીનાં શાયે આવેશે.

ચીનાએ કાઈ બાનુ આવેલ છરી કાસ વા
પરતા નથી. પણ તેઓ એ કાસપર થે શલીઆ
વાપરેલ તેથી તેઓ પોતાના શાયે ખોરાક તથા આવ
લવી થણી કાપથી ખાઈ શકેલ. તેઓ ખાણ ઉપર એ
ક જાતને કાઢ વાપરેલ. તે થણું કરીને વાઈનને ખલેતો
આવેલ ચીનાએને તાહા ને ઇંગરેલે ખાઈ આવેલીઆ
અ તેઓ કહેલ કે તે કાપથી કેક કાઈ મરતી નથી એ
કાહ તેઓ ચોખાઓ બનાવેલ ચોખાને કેટલાએક રી
વશ થુધી બીજ છનરે શાયે બીજવી રાખેલ, તેખાર
પછી તેને ઉતરેલ. પછી તેના ખડાય નાખીને કેટલાએક
દીવશ થુધી રહેવા દીધેલ, અને તલીએ ને કરે બેથી જા
એલ. તેને હીલવીઆ વગર તેની ઉપરનું પાંછી કાહડી તે કા
હ તરીકે ગરમ કરીને તેઓ પીએલ કામમાંથી એક જા
તને લલદ કાઢ બનાવેલ. તે તેઓ ખાણું ખાઈ રહેલ પછી
ખરાનડીની મોક્ષ પોરાએક, દીવા પાછીઆ નાખીને પી
એલ.

ચીનાએ શાહ પાંછી કાણું ચોકુ પીએલ; પણ પા
છીને કાણું તેઓ માટે પીએલ, તેઓ આપણી મોક્ષ
માટે પીવાને વાચતે તપાસ કરતા નથી, માટે પીવા
ના પેચાકાના ચોરી થુધી માટે નામેલ અને તે ઉપર ખા

રમ પાંછી રેહીને કાંકણ પાકેલ. માટે મોગલવા
પછી તેના કાંઈથી કુલ, કાકર, ઇઆ મીડી ચીન ના
ખીઆ વગર તેઓ તે પીએલ. એ રીતે કીધાથી એ આ
એ ચીની હોએલ તે તેના પતરાટ થણી શાયે આવેલ.

ચીનના મેહલીતો મોહાલી વશતીએ કે તાંહાના ગરી,
બોને કુંદર, બીલાડાં, કુકર, અને ઉદર વતીકથી આવેલો
અશલ્યોજ માહવેરો પડીએલ. એ ચીનેના બખ કરવાને
આપણું હોઈ નેમ છોટ રાખેલ, તેમ ચીનાએ રાખે
તા, તેઓની વશતીના થણાએક ભાગ છુપે મરે. ચીન
ના આવેતો ને પેરાક પેહરેલ તે થણી શાયે પૂલ તે
શાયે થણી શોભતી હોએલ. ચીનીએ મોહારા પાએલની
ઉપર અને તેની ઉપર હુન થુધીને રેશમી નજો પેહરેલ.
ને પારથીએ ચીનના બખ આવેલીઆ અ તેઓ કહેલ કે લા
બી શારી અને મોલી કરતા, ચીનીએના પેશાક વધારે શો
ભતો તથા આગને રાકનારો. ઇંગરેલે નેવા થુ
ધરેલા હોએમી કહેલ કે તેઓની લેડીએ નજા કરતાં વધા
રે રેશમાનો મોટો માધરો પેહરેલ તેનાં કરતાં ચીનીએના
પેશાક વધારે શારો. ચીનના કુશારી આવેતો પોતાના
બાલ પુરા રહેવા દીધેલ પણ લગન થયા પછી તેઓ
બાલનું શુદ્ધ કરી તેના તરેવાર રંગ તથા કુલ જુડી
લીએલ.

હાલ જમાનાના શરૂથી અગતના તરફ હુનર એટલે
છાપવા—કાઢ ગેલો બનાવા તથા જેથી વાંહાણુ ભર
દરીઆના વગર કાશતીએ ખેડાઈ શકાયેલ તે હોકા ઇતર અ
નાવાના હુનરો નેમા કશીપોઆનેએ મોહરોશુધારો કરેએ
અ તે હુનરો પેહલ વેલા ચીનાવેને ખખર હતા. દશાશદી
આ ચીનના છાપવાનું કામ માલવ હણું તે લીધે હાલના ક
શો શરૂ રહેએલ. ચીનના ચોપડીએ થણી શયતી
વેનાએલ કાએકે ચીનના કાગલની ઉપર કાઈ ભગત લીધા
આ આવતી નથી. ચીનાએ છાપવાના કામમાં થણી પતલાં,
આરપાર હેખાએ એવાં કાગલો કામે લગાડેલ. તે કાગ
લોની એકજ બાજુ કાપીઆને આવેલ. એટ કાપેલા કા
ગલના બે પાણુ હોએલ અને તેને બાહરથી વાલવાને બા
હો અંદરથી વાલવાને આવેલ જેથી કાગલની કોરી બા
જુ હેખાએલ અને તેથી એક અનજાણુ શખરને એવું
માલમ પડેલ કે તે ચોપડી કોરીએ, અને તેના પાણુ કાપી
આ નથી.

હોકા ઇઅનતર નેકે ચીનાવેએ, પેહલ વેલે, થોપી કા

હુડિંક તોએપણુ તેઓ દરોએ ખેડવાના કામમાં ઇંદોશી
આનેાથી ઘણાજ પછાત પડીઆછે. તેઓના વાહાંણુ(જુક)ને
આધાર અતરેના બ્તેલાઓને ખલેલા આલેય અને એ યો
રોના શઠ કપડાના નહી, પણ શાદરીના બનાવેલા હોએય

મીનાઓ લાકડાં અને હાથીદાંત ઘણાજ ગરમ રીતે
કોતરી શખેય હાથીદાંતના દરા ને મીનથી આવેય અને
ને દરાની અંદર મીન પ—૭ દરા અંદર કોતરેલા હોએય,
અને ને દરએક દરા ઉપર નકશી હોએય તે એઆથી શરવે
કોઇને ઘણી અચરતી ઉપજાય કે એ દરાએ એક બીજાની
અંદર શી રીતે કોતરીઆ હોય. તે થોડી કાહુડવાને ઇંદો
પીઆનેએ કેટલાંએક વરસ શુધી મેહનત કીધી હતી અને
હમના એવુ સાલમ પડીકાય કે એ દરા એક બીજાની અંદર
ર એક અણીદાર હાથીઆરથી ઘણાજ કારીગરીથી કોતરી કા
હાડી છુરા કીધામાં આવેય.

● મીનીકાંમ તથા રેશમ ઉત્તપન કરવાના હોતરની શરૂ
વાતુથી પેહલુ વેલા મીન રેશમા પાછુ હતી. એ રેશમ એ
ક જાતના કીડામાંથી પેદા થાએય. એ કીડાઓના મોરક
રોહુરના પાતરાંછે. જારે કીડા ઘણુ નાહાના હોએય
તારે એ જાડના પાતરા કાપીને કીડા આગલ મેલી
આમે આવેય. એ રેશમના કીડાએ એકાંત જગા ઉપર
ઘણી મોકરાઇથી રાખીઆને આવેય. જારે કીડાવો
તુ કદ નેહુ નિહમે એહુ વધેય અને તેમને રંગ
પીડા આરપાર રેખાએ એવે થાએય તારે તેઓને બી
જા મોરકાએમ, રાખેય. એક અડવાડીઆની અંદર
કીડાએ રેશમની દહીએ તઈઆર કરેય વધારે કાહુડા કીડા
ઓને રેહવા દીએતો તે કીડાનુ એક પતંગીડ થાઇને બાહરે
નીકરે, અને રેશમની દહીને ખરાજ કરે તેટલા વાસતે રેશ
મની દહીએ તઈઆર થયા પછી તે કીડાઓને ખારી નાખ
વા શરૂ તથા રેશમના તાર એક બીજાશખે ગુરુ જેવી મીનથી
વલગેલા હોએય તે છુરા કરવાને ગરમ પાણીઆ નાખેય. રેશ
મ છુટ પડીઆ પછી તે વીતારીઆમે આવેય. એ કા
ચા રેશમના બરડો કરીને બીજા રેશાવરો ખાતે મોકલેય અ
થવા તેનુ કપડ બનાવાને કામે લગાડેય ને બનાવાના મી
નાએ ઘણુ હુશીઆરછે. કુશાશ,શાંતીન, અને કહેય મી
નાઓના જેવી બનાવાને ફરે એએક ઘણી હોયેગ કીધીય પણ
તેરોની બરોબર બનાવી શકીઆ નથી

મીનીકાંમ બનાવાને! હોતરની ઇંદોશીઆને પેહલે
મીનમાંથી શીખાય તોખી તે ઉપર રોગાત આરવા તથા

શુનેરી ધાર ચડાવાના કાંમમાં ઇંદોશીઆને મીનાએ કરતાં
ઘણુ શરશછે. તેનુ કારણ રેખાંતુ કે મીનાએ, ઘણી મે
વકુદીથી બાપ દાદાઓની રીતને વલગી રેહાય અને તેથી
એ તથા બીજા હોતરમાં તેઓના કરતાં ઇંદોશીઆને કારી
નીકરીઆય

હવે આપણે દરોએ ને માહે પીછાએય તે માહે મી
નમાં શી રીતે તઈઆર થાએય તે આપણે જોઈએ. કાલી
અને ગરીન માહે હરેક માહેના રોપામાંથી મીનાએ બના
વી શકેય. કાલી માહેનાં કરતાં ગરીન માહેનાં પાતરાં
શુધવાને ગારૂ ઘણુ થોડો વખત તકડામાં રાખેય અને તે
થી તેને રંગ વધારે ગરીન રેખાએય. પણ એ ગરીન માહે
લાભા દાહડા શુધી રાખીઆથી, અને તેને શરૂથી લાગીઆ
થી બીજુ માહે કરતા વધારે જલદીથી ખરાબ થાઇ જાએય
જેમ જેમ આએના પાતરા કુમલા અને પુષ્પોદાર તેમ તેમ
તે માહે વધારે શારી ગણીઆમે આવેય અને મોપા ભાવે
વેમાએય કાંએક કુમલા પાતરા જાડ ઉપરથી તોડીઆથી જાડ
જલદીથી ખરજ પામેય. શકી ઉતરતી માહેના પાતરા ઘણુ
જારડા હોએય શકી શરરા કાલી માહે જને આપણે “પી
ઉ” કરીને કેહીએય, તે માહેના પાતરા વરતાંટુઆ નેપાં
કુટલાં માહેય કે તે તરત તોડી લીએય. એથીની “માહશનપી
કોમ” જાતની માહે શરરા આવેય પણ તે મીનની બાહરે ઘણી
મોકલીઆને આવતી નથી કાંએક થોડી અમેય
અને તે માહેના ઘણાજ નાહાના માકરો એટ દાખલ આંડ
રીના નરા વરચને દાહુએ એક બીજા ઉપર મોકલેય.

મીનથી ને કપુર મીન મહુકો ખાતે મોકલીઆમે
આવેય તે એક જાતના જાહુડમાં થાએય. તેની ઉ
નચાઈ ૫૦ કુટા અને યેરાવો ૨૦ કુટ થુપીના હોએ
ય એટલેકુટમાંથી કપુર કાહુડવાને વાસતે પેહલા તેની દાં
ખરીઓના નાહાના કટકા કાપેય અને પાણીઆ ઉકાએય
જેથી કપુરને ઠરો પાંણીઆ બંધાએય. તે પછી એ પાણીને
ફરીથી ઉકલીને કપુરને શાક કીધામાં આવેય રોહીઆર
ને જુલાખના કામના આવેય તેથી જાહુડમાંથી ખરેય તે
ને રંગ પેહલુ વેલા શરૂદે હોએય પણ શુધાએય પછી
સાતો થાએય

મીનમાં નેવો ઘણાજ શરશ થાએય મીનનુ એક વા
તનુ આંડ નાવાદમાં ઘણુ વખણાએયું છે. કમકતના હરે
ખા ઘણુ જાહુડીઆ ખાધામાં આવેયો હોય. મીનમાં કે
રી હીઆં જેવી શારી થતી નથી.

ચીનાઓ ખેતીના ખાતર ઘણું વાપરેય. જે બે હજારના ફલખાથી તેઓ તેલ કાઢેય તેનો કસો, છાન, હા ઠકા, ગંધરોનું નરખ, ચુનો અને બાલ વધીક બી તેઓ કામે લગાડેય. જમીનના બી વાલીઆની આગમ્ય તેનેથી ન રમ ખાતરના બીબી રાખેય. પછી તે થી જમીનના રોષેય જીથી તે બી જમીનખાથી ઘણું જલદી કુદી ની કામેય. ચીનના બે હજારથી વધારે વરસ થયા “કનકુશી અથ” નામનો એક નામીનો ફીલચુક થાઈ ગીએછે તેનું નામ આજની કુદી ચીનાઓ ઘણું જાન રાખે ધ્યાન કરે ચ. તેના નામની ધ્યાનકારી રાખવા શરૂ ચીનના લગ બગ દરમ્યે શેરેખા એક રહેલું બાધીઆનો આવીડય એ ફીલચુક પેગમચીનો દાલો કીધોતો નહી પણ તેણે જગરેય બનાવીઆય તે આજની કુદી રાખવા ચીનાઓ પામેય અને તેનાના યોગ્યેક ભાગનો તરજુનો ધગરેખાં છપાએ લોઈ.

ચતુરને ચેતવની.

માહરો ખીતર છુઈ આશરે પીચનાલીય વરસની ઉમર નો કુમારો પુરચાછે. તે વીસ વરસનો ઉમરનો હતો તા રથી પોતાના જાતોના ધગરેખ વેપારીને તાહા લખનાર ત રીકે આકરી રહેઓ હતો. તેની ધ્યાનકારી, ઉદ્યોગ અને હુડીઆરીએ કરી તેના રોડનો ઇતબાર તેનીપર વધતો ગીઓ. રોડે દર વરસે તેના પગારના વધારો કરીઓ અને તે પનીશ વરસનો યાએ તારે પોતાને ભાગીઓ કરી શી અમેરીકાના પોતાની પેહડી ખાતે પોકડેઓ તાહા પાંચ વ રમ રહેવા પછી છુઈ પોહો પોતાને દેશ ગીઓ જાહું તે ત રેલુ વરસ ચુકી રહેઓ. તારબાદ થી ચીનની પોતાની પેહડી ખાતે ગીઓ જાહા હવડની લાઇય ચુર થઈ તાહાં તુલીક તે શી કનતાંનાં પોતાના એક બીજ ભાગીઓ રાખે કામ કરતો હતો. લાઇયને વખત બીજ પેહડીલાઓની આક છુઈ તથા તેનો ભાગીઓ શી હામકાગમાં પોતાને વહીવ લઈ ગીઓ. પોહાએક દીવસ રાખે રેલવા પછી છુઈ તે ભાગીઓને ચાહું કામ દાન થોડી પ્રમખઈ આવીઓ જાહા તે પોહાએક દીવસ થયા રહેઓછે જે ઉપર કહીક તેમ એ માહરો ખીતર બનો કામેલ તથા ઉદ્યોગનો પુરચુ જીથી તે છે. પામી પાંચ પાંચ શાસ મેલવીઆએ અને પોતાની ચ

કમાઈની ખુલનો ઘરતો ખરચ કરી શકા ગુખ, ચેતવી ચંત શાર કાહડેછે. પણ એ ખીતર શારી અંપનવાસી આજની છતાં હજુર પસંદગી નથી અને હવે પછી પસંદગી માંગતો હોએ રહેલું લાગુતી નથી વાશતે થોડા દીવસની વાતપર મેં એ ઘરથાને પુછીક કે તેને પસંદગીનો વીચાર કેમ નથી કરે એ વાત ?

તેણે જવાબ દીધો કે “મેં એ વીરો વીચારતો કરેઓતો” મેં પુછીક “વાર તારે તમે પસંદગી કામે નહી ?” તે બોલેઓ “હું તે કારણ તમને કેહું, તમે રાખરદ ય રહીને એલઓચતી”

મેં કહીક “હા તે બીઆથમે ગીએ વરંશે દીવાપુ કા હડીક કેમકે હયાય તપાથના તેહને એક લાખ રૂપીઆનો ખારો લાગુપ પડયો, પણ તમને જે શવાય હુ કુકુચ તેનો જવાબ દેવાને મેલી ઇને એ વાત તમે કામે કાહડોય ?

તેણે જવાબ દીધો “એ વાત કાહડવાની અગતએ જે તમે હવડા ચામચો મેં પસંદગીનો દેશ એકમ ગુખત રાખીતી અને તે વેલા હુ એ ખી કારલીની બાએકી જે છે તેની રાખે લગણ કરવા માંગતોતો કેમકે તે વેલા તે કુમારી હતી અને કારલીની રાખે તેનું નામબી પાડેલું હતું નહી પણ તે ખેઆલ મેં પાહલથી છોડી દીધો.”

હુ આરજુબ થઈ પુછવા લાગો “કામે કામે વાક તે ખેઆલ છોડી કામે દીધો ? લગન કીધા કામે નહી ?” છુઈ—તે વેલા હુ જુવાનીના આહરના અને દીલ ની ઉદારતાથી બરખુર હતો, તે કનેઆ, ખુબચુરત તથા કામેલ હતો હમે ખીતરથાના એક બીજને મળતા તે ના નખચ તથા અનુસાઈથી આહર દીલ તેનીપર રાહીક મેં વીચારીક કે હવે રૂપ તથા શુચતી બાએકીની મા

હરાં ચેરની ચોલા વધશે. તેની તરફ આહર દીલ હતું એમ મેં તેને કહી કહીકું નહી તોઓ આહરી ગાઆપુ માત્રો તે ચમત્ ગઈ. હમારા કામે બાપને એક બીજ પ્રાપે. રો ગતી હતી વાશતે તે કનેઆ જેનું નામ “હુસન”, કરીને હતું તે પોતાના એક નમરીકના ખેચને જેમ માહે તેમ મ હને માહતી હતી.

મેં પુછીક “તમે ધારોય કે તે તમારી માથે પરલુ વાને રાજ હોએ એમ બતાવા નીચે પેચાર તે તમારીપર કાતી હતી” ?

છુઈ—નહી તેહનો કચુ રેખાઈક નહી પછે હુ થા રૂપ કે તે અને અગાવીને આહર દીલ થું છે તે કુ

તી રીતે જાણી લેતે ને પછી જ તેના અનગાં આવતે તો પરણવાને હા કેહતે તહીતોડિ ના કેહતે, પણ તેવામાં એક બ નાવ ધીમી ભેળી મેં જગન કરવાના એઆલન છોડી દીધો

મેં પ્રશ્નકિ “ તે શુ વાર ” ?

હુ—એક દીને શહેવારના હું હેલનના આપને તાહા ગીઓ તાહાથી પાછો આવતી વેલ ને હુનીને મોલી કે “ હું આને બજારમાં બવાની છેઉ તેથી તમેાળી આવોતો ચાર ” મહુને એ વખતે કાંઈ અગતનુ કામ કરવાનુ હતુ નહી, તે શયે એ દરખાશ નવાઈ ગરખી હતી અને ગંગત રીલવશદ તથા શેલ આનદકારક થશે હેવુ ધારીને મેં હા ક રીઉ થોડા વખત લીતેથી હુમે બધે નણુ બજારમાં ગી આ. રથતે નતા ખાહરી ગંગતી લોકકિ “લુઈ આને હુ મે ડીન ખરીદી કરવાની છેઉ વાયતે તમને જાહેરને મોલે ઉ મકલે પડશે નહી” એમ કરતા હુમે પેહલ વેલા એક કાપડીઆની કુકાને ગીઆ

હેલને પ્રશ્નકિ “ તમારે તાહા કાઈ કીરના દંડાછે ” ?

કાપડીઆએ હા કહીને થનીએક તહરાના કાઠા દેખાડે આ પછ તે શયલા થના શયતા હતા તેથી હેલનને પચાં આજેઆ નહી અંતે કાપડીઆએ એક કંઈ કાહડીને કહીઉ કે શરૂથી શાસના ગામે આએછે, એની કીમત પાચ રૂપીઆ પડશે હેલને તે કીમત શાલવી ને તરફ બરા મોઇને પચાં દ દીધે ને લીધે ખાહર નતી વેલા ને અને કેહવા લાગી કે ખાહરી પાશે ફરશો ધનાછે વાયતે એની કશી ભરતો હ તી નહી પણ એ હેલો મજાનેછે કે મહુને લેવા ગળે

એક બીજા કુકાનપર એક ઉનચી શાલ મોઇને હેલન નુ ધઆન ને ઉપર ગીઉ અને ને મોલી કે હું પેલી શાગે મોઈને ખરી, ને ઉનચી જતની ને વલીનવી તહરાની લા ગેમ એમ મોલી કુકાનપર ગઈ અને કુકાનવાલાને કહીઉ કે પેલી શાગે અને દેખાડો, ને નવી તહરાની છેઉ ૧ કુકાનદાસ મોરેએ “ હા બાઈ ને લવડાલ જી કાયામી રયી આવીય ને હેવી ઉનચી તથા નવી લાતનીછે કે અર આ બજારમાં તેવી નથી જોવો તમારે મોઈતી રુએમો આ લેવો” થની શારી તહરાનીછે

રેને પ્રશ્નકિ “ હની કીમત શુ ”

કુકાનદાસ મોરેએ “ નાવો રૂપીઆ ”

હેલન—અમીને મોની, “ એના થની મોગી પડશે, કીમત બજારીછે, ”

કુકાનદાસ—બાઈ માલ જોરે કે નહી માલનુ મુલકે કાંઈ અમીની કીમત કરાએય ? ખાહર કહીઉ માનોતો લઈ લે વો કી હેવી ખલશે નહી, વાપરીને ઇઆદ કરશે.

હેલન—ખાહરી ખરીદવાનીતો અરજ નથી પણ વાર લાવો આપો ને એનો આદરો ખાહરા બાવાપર કરને, રોવન રૂપીઆ આપશે, ” .

કાપડીઆએ તે શાલ કાગનમાં લપેરો ને ખાહર હાથ મા આપી. ને હાલને હુમે કુકાનમાંથી ઉતરી ચાલવા લાગા, એટલે હેલન મોલી કે “ બાવા શરો થશે ને કહેશે કે એટલા બધા પધશા શું કરવા પારેઆ, પણ ને હુઈ એ શાલ કેહવી ઉનચીછે વાર ” .

મોડાએક આગલ ચાલેઆ એટલે હુમે એક બીજા કા પડીઆની કુકાન આગલ આવીઆ, તેણે કરવાજને માથે પાટોઈ ખારી તેપર લખીઉતુ કે “ ધનો ઉનચો માલ ખરીદ ભાવે વેચી નાખવાનાછે ”

એવું વાચીને હેલનનુ મન ને કુકાનમાં બવાનુ મઈઉ. તાહાં જઈને તેણે કાપડીઆને કહીઉ કે તમારી પાશે ને ઉ નચું રેશમી કાપડ લેએ ને બતાવો, ને કાપડીઆએ મે થા ૧ તાકા બતાવીઆ પણ હેલનની નજરમાં ને થાં હાકલ લાગા તેથી મોલી કે એવું નહી મોઈઉ ઉનચામાં ઉનચું રો એ ને બતાવો. કાપડીઆએ અંતે એક ગાહડી કાહડી કહી ઉ લેવો કીમત ખરેખર વારના માર રૂપીઆ પડશે કીમત શાલલીને હેલને મુખ દીકા કરી ને કપડાનો કુમાશ જોયો પછી કહીઉ કે હા એ થારૂછે પણ કીમત થનીછે.

કાપડીઆ—કીમત કાંઈ થની નથી માર રૂપીએ વાર મકત છે, ખાહરે વકરો કરવો છે તેથી ખરીદ ભાવે કાહડી નાખુંચ બાકી પાચ રૂપીઆ વગર વેચું નહી

હેલને કહીઉ વાર વારે “ બાર વાર શરો ને રૂપીઆ ખારા બાંધ પાંચો લેને ” હેવુ કહી પોતાના આપની એલ ખા આપી. એટલે કાપડીઆએ કશલ કીછ ને કપડુ શરી માં દહી મારા હાથમાં આપી હુમે ખાહર નીકલીઆં ને હ લન બજારમાં આગલ ચાલવા લાગી તેથી હુમે કમશવા લા એ કે ચા ૧ તથા રેશમી કાપડના પોટરડા ઉચકતુ મુશકેલ પડેચને રખેને વલી કાઈ બીજે લાર ઉચકવો પડે પણ ને, વાગા હેચને અને કહીઉ કે “લુઈ તમેા બીહના નો હું હ વે કાં લેવાની નથી. માતરે આપણા અંચેરીને ખાહરી લા, કીટ ચમકવા આપીએ ને આપણે હાલને મેર, બાંધાં, એમ કહી ઈ એક મોહડા અંચેરીની કુકાન તરફ ચાલી, તા જા નેવેરા પાંચેથી લાટી લીધી.

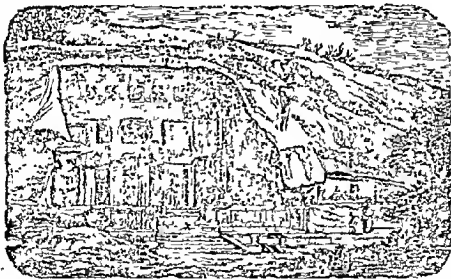
લાકીટ લઈને જઈને બાહર નીકળી નહી. તેની નજર એક ખીંચ બોરતની પર પડી. તે એક એરીના ને હો તપાસતી હતી. તેને તે ઘનો પગદ આવીશો હતા પણ ભાવ આપતો લાગતો હતો તેથી બોલીને એ ઘના આશરે પડે પોણેશો રૂપીઆની મોઢી કીમત હતું એટલા માટે આપ નાર નથી. હેવ કહીને રુદાનમાંથી ચાલતી થઈ. તેવામાં હે લને અવેરીને ફીકિટ કે "જેઠ" લેઈ મહને દેખાડો."

તે તેને દેખાડેઆ અને જોઈને ઘનીન પુચી થઈ હતું મારૂં કે કીમત ચાલવીને તે લલચાઈ હશે કેમકે તે ખોટાં અવેરમાં ખીંચે કોઈ દમ હતો નહી, અને જોઈ તેમોઢી કે મને એરીન જોઈતા નથી તેથી તે ખરીદીમાં ને બાવા પર આંકડો મોકલવાનો હુકમ આપીઆ. બાહર નીકળતા મોઢી કે હવેતો થેર જવું જોઈએ. તેણે રથતામા ચાલતાં ફીકિટ કે "આને ઘના પછાયા ખરમ થયા. જો હું ચાલતેતો એ બાવ નહીંની ખરીદતે કેમકે મહને તેની કશી ભર

ર હતી નહી. બાહરી પાસે પ્રસક્ત કપડાં તથા જરીઆનહે પણ નવી તહરાં જોઈને બાહરે હવ થયો વાશતે લીધાં વે ગર રેહવાઈ નહી. "

હવે થેર ગીઆં, પણ હેવને એક વખત બજારમાં ફરતાન આશરે અડીશો રૂપીઆનો ખરમ કરી નાખ્યો હતો તેનો જેઆલ બાહરે મગજમાંથી ગીમ્યો નહી અને તે જો મને કહીઈ તું કે તેને કશી અગત નહી હતી તેમની તેવી ખરીદી કરીહતી, તે વીશે ઈઆદ કરતાં તો આ હરા અરેશામા વધારો થયો વાશતે મેં દેડાવ કરીઆ કે બાહરી ચકતી કરતા વધારે થેતાબીથી મદદમા એકકા દર વાને મને બની આલે તાદાશીથી હેવી ખરમાલી કનેઆ ને બાએરી કરવાનો જેઆલ બાહરે છોડી દેલો એ બાહરે દેડાવ કરેલો વાનખી હતો તે તમા ઠારલીના દીવાલા ઉપરથી વી મારો !

કનેરીના ખોડ.

આપણા રથમાં જુદે જુદે ઢેકણે તહરેવાર મોહરી થ મારતો તથા બીજાં બાંધ કામોએ જેવાં કે મેહીયો, રેહડાં, માહ ડમા કોતરેલા ખોડ હતીઆરી નેથી મે સુરુકમાં રેહવારા પુખ્ત થોકોની તવારીખ વીશે આપણને ચારૂં ગવાન મોછે. બીજાં બોઈ કામે કરતા પાહડાં કોતરેલા ખોડ એ દારણને લીધે થાવો ચુપરેરી હોતીઆમા વખનાએવાછે. એવા થડ થી થારા ખોડ દખત હોતુથાપાંનાછે, તેમાં શ્રી કનેરી (અ

નેરી કનેરી) ના ખોડ સરવેથી નામીમાછે. એ સુદાં એ આપણી સુખમતની પડેશમાં કાચરીના ટાપુ છે તેમાં છે તો આપણા રેહરથી આશરે બાવીસ આઈસની વેગલાઈ પરછે. મુંબઈથી ભોંકુપ સુધી આગતની રથમા, ને તાદાંથી ગાડીને બારએ તુલરીના ગમમ સુધી બલદ અપવા યોડોની ગારી માં રેહલથી અને સુખથી નજર ચાકવેછે. પાડુ ને ગમમુ મેલવાં પછી રેકડીપર લવાનો ઘનો ડીકટ રંથતા આવેછે

તે રચના હેઠળ હોય છે કે નબળા પાણીના ધોડાઓની ગરીબશરણવાને તાકાત રહેતી નથી બલદની ગરીબો અથવા યોડાની શવારી એ રચના પર ચાલવાને દરજત ધારવામાં આવીય. બલદની ગરીબ ધના મનશ્ચુત બાંધના આદમીની પછી શારી પહે, ખાતર નજા દરેક વાશતે જનમાંથી બની આવેલ તેઓ શવારી અથવા પાલખી અથવા બેઠેલા પંથક કરેલ. એ આગપર આગલ વધી આપણે બોહાની નબળીક નહીં એમ તારે મેહલા એક મોહરો એક નબરે પડેલે તાહાં ફતરના કેટલાએક ગુણોએ એ જગોએથી શુદ્ધિઓ ના છ તબક્કાએ. શબલા તબક્કા એક એકની ઉપર છે. કુગરપર ફોતરેલી પગતોએપર થઈ તાહાં નવાએ છે. એ પગતોએથી એ શબલા તબક્કા મેહરોએલા છે ઈયાન ખુને થી નહીંત ખુના તરફ આપણે આગલ વધી આપણી જમની બાજુએ એક મેહરાપદાર અધુરો ફોતરેલા બોહ પડે તો મેલી આગલ જોતા મોહરો શુદ્ધ નબર આવેલ તેની અભાવી બાજુ એ થામના પર થોભાવેલો એક મોહરો પોર દીકો છે. તે બોહની અંદર બુધ લોકોના શુર બુધની એ મોહરો પુરતી છે. તેને બીજા છેડે ફતરના એક “રેહોપ” એક શુધના કોઈ ચેસાની રહેતી કોઈ નીશાન સખચાની જગો કરેલા છે. એ મોહરો શુદ્ધ મેલી ચોતરાપર થઈ ઉપર મહદના એક નાહું નજર પડેલ તેની બને બાજુએ મોહરો મોહરો ફોતરેલા છે તે મોહરો તહેરવાર પુરતીઓ, ની શાયે તથા મીનતશના આધારમાં અથવા ધેખાન ધરતા કોઈ જોગીના બ્લાકારમાં છે. તીજ તબક્કાની કેટલાએક હવા જો હો તથા પાણીની દાહીઓ છે. એ પરમાણુ ચોથો તથા પાંચમો તબક્કાઓ છે તે મેલી કુંગરને મથાવે જતા એક ગક રહે. તેની બાજુએથી જમન તરફ ઉતરતા પનાએક “રેહોપ” રેખાએય. કેટલાએક મોહરો તે ફોતરતાં બીલકુલ અધુરા રહી ગીઆમ. જ પુગ કરેઆમ તે ધનાજ રો નદાર છે તે એકની ઉપર એક હવા ફોતરેઆપ કે પની પુલ શુધી રૂમને મોહરો જોખમ મોહરો નહીં મથાવેના પાડકને દેહો આપવાને ફતર યામવાના આકરમાં ફોતરેઆપ અને તે યામવાની વચે મેહરાપ, દીધામ. તે મેહરાપોની મોહરો બાજુએ કેટલીએક જોએ ચોરડા તથા જો એસે છે એની બાજુ થતી જમની ઉપર નહાવમા થ રૂખા ચોતારો અથવા નકરુંબીથી બનેલા છે. એ ચોતારો લીટી મારીને જુદા જુદા ભાગમાં વેહેવેઆપ” તેમજો કે હક ભાગ વીસીઆશાના નૂરો, કોઈ ભાગ મેહન રંગની

બેકડ જોયો, કોઈ શાધુને શાધ તરફ ધેખાન ધરવામાં મથે શુલ ધમેલી હાલતના જોયો હોય છે.

એ જગોએના “ગુજ” અથવા “રેહોપ” ગરીબો એક ગુણ્ય કાકર નરડ નામના એક કાચેલ વીંટીઆરમાં છે ૬૦ શા ૧૮૩૬ ના વરચમા ઉત્તરીઓ હતા તેનાથી તાંબા ના બે વંથિનો ગલીઆ હતા. તે બંથેના બાંધેલા આદમી નાં હાડકાની ખાક હતી. એમાના એક વાચનમા શુનાની એક નાખલી ઘબડી હતી. તેમાં ચીથરામા બાધેલ એક મોતી તથા એક મુશ્કિ અને શુનાના કેટલાએક શીકા હતા બીજા વાચનમા એક મીચાલની ખાક અને રૂપાની એક ઘબડી હતી એ બંધ વાચનમા કાચે તાખાની એ તખની જોખી ગલી હતી જેપર મુશ્કિનાશામા કાઈ વધેલું હતું એવી તખતીઓપરના જોખ તથા ઉપર નહાવેલા શરખા તહેરવાર આકરના ચીતારોપરથી આગલા વખતની રીનજાન અને લોકોની રાજશઆરી તથા ચનશારી હાલત વીશે વીંટી આરથીઓ તહેરવાર વરતાત કરી શકે છે એ શુદ્ધિઓ અથવા પાહડમા ફોતરેલા રેહોપમાં કરાઈશરની ૨૦૦ વરસ આગઉ જરે શુધનો ધરમ પાલનારાએજુ, આ દેશમા બલ ધણ વધેલું હતું તારે તેઓનાં હુકમથી અન્ય આશરો રેહલ નાવેઆ હોયે હેલું ધારવામાં આવીકે છે. એ શુદ્ધિઓનાં એક શુદ્ધિના ચીતાર આજે બીતાની શુદ્ધિમાંતમાં આપણે છે.

કુતરાનો પરોશ.

એક ગરબ કરતા લખો ગીઓએ કે શ્રી કરાનમથએ પાચમો મારલય પાડયાહ હુકમ કરતો તે વેલાએ તે પાંચ શાહનો એક અમલદાર નામે મોદર એક બીજા અમલદાર નામે “આખરી હી માનદેહીઆર” શાયે વેર રાખતો હ,

તો, એ બંને બહુ એક દીવરો શ્રી પારીમાં ચેલુરની નજરીક
બાનાડીશ તાનુ નગરછે. તાહી, મહેલ્યા આકરે, કામુ ધણક
તરીકરીને પોતાના દુશમનને દગાથી મારી નાખી તેની લાશને
એક નજાએ લઈ મળીને ઠાડી, એ વેલા માનટડીઝમ્મર શાયે
એરેહાઉતડે, બાતના એક કુતરા શીવાએ બીજી કાંઈ હતું નહીં.
એ કુતરાને પેહલા પકડીને બાધીઆ હતા કે શુ, પણ હેલુબ
નીક બાંહે કે તે પોતાના પછીની કથી મદદ લાગેતા નહીં
ડાશીઆ પછી તે કુતરા પોતાના પછીની ઘોરના ઉપર શોગ
કરતા બેઠો ને લુખધી આંજીઆ થયા તાહા, તુલક તે નજાએ
થી હાંચી નહીં, બરે થના લુખા થયા તારે મરના
રના એક અતલગનાં રોશતને થર તે ગયા બંધાં તેને કાંઈ
આવાનુ મલીઈ નેવું પેટ ભરાઈક તેવેા ને પાછો પોતા
ના પછીની ઘોર પાંચે ગીઆ. એ પરમાણે એ કુતરાએ
પના દીવરા મુંધી બ આપ કર્યા દીધુ, તે લોકો માનટ
ડીડીઝમ્મરને શુભ, પલા વીરો એ કુતરાની માલપરથી કાઢ ખ
બર મેલવાની આશા રાખી એક દીને તેની પછવાડે ગી
આ. કુતરા પેલા નગલ વરફ માલી એક નજાએ ઉભા,
તે નજો આગાંબની મટોરી થોડાજ દીવસપર ખની હાએ
હેલુ લાગીક, તાહા એ કુતરા ગમ અને કુખને પોકાર
કરવા લાગે. એ પોકાર હેવા કુખદાએક હતા કે રા
હાંચીઆ તે શાલહીને ઉભા રહેઆ, અતે કેટલોએક લોકો
એ તે નજાપર ખારો ખનથો, તેઓને માનટડીઝમ્મરની લા
શ હાંચ લાગી તેઓ તે તાહાથી કાહડી લઈ ગીઆ અને
શ્રી પારીયાના એક કબરશતાંનના કીરીઆ કરી ડાડી

એ વખતથી પેલા કુતરા માનટડીડીઝમ્મરના પેલા અત
લગના ખીતર પાંચે રહેવા લાગે. એ પછી પણ આકરેને
એવખીતા હતા વાચતે પછી વેલા એ આકરે એ કુતરાની
નજરે પડેના હેવે દર એક વખતે એ કુતરા શુશાથી આકે
સ્પર હતા અને એ બીજા લોકો વચે પડતે નહીં તો તે
તેની બાંધી પીચી નાખીઆ લીતા રહેતે નહીં કુતરાની
હેવી દુશખનીથી લોકોના નનખા શક ગીઆ કે માનટડીક
ઝમ્મરના શરીરપર, હેવી નીશાન દીશતી કે તેનું કોઈએ પું
ન કરીક હાએ, વારંતે, કદામ તે ખુનખા આકરે શામેલ હયે.
કેસાંનુશના પાગમાં આરલશ, રાજને એ વીરો ખબર પડી તે
મી કોહશી કરવાને તેણે દેડાવ દીધો, તેણે પેલા કુતરાને ત
મા આકરેને પોતાની નજરીક મેલોલીઆ તે નેહાંક કે આકરે
ને દેખના, માનટડીક કુતરા તેપર કરીને પંચારો કરવા ગીયા.
એ ઉપરી પાદચાહે આકરેને કેલવાંકે થીલા કરેઆ, પણ મા

નટડીઝમ્મરના ખુનની કશીબી વાત તેણે કેલુલ કીધી નહીં,
તે કેલવા લાગે કે એ બાબદમાં તે બીજા શપલા લોકોની
આક્રમ અનગણો હતા.

આકરેતો એ પરમાણે ખુનકરે નતા; પણ કુતરાના પી
કાર તથા શુશાપરથી મારલશ પાદચાહને ભરાત ગીઆ
એમા કાઢળી મેલ્લે, વાચતે તે નનખાની, રીત પરમાણે
એ બાબદની તલાશ કરવાને દેડાવ દીધો તેણે હુકમ દીધો
કે કુતરા અને આકરે એક બીજા શાયે શુભ કરે ને નિ આકરે
નીરપરાથી હુચેતો ઈશવર તેની શાહતા કરશે, એ નાખી
મી લડાઈ શ્રી પારીશમયે પાદચાહ તથા તેની દરખાતના મ
થલાં આપગીઆની હજુરમા ચઈ, આકરેને પોતાના બન
માવ શાઈ એક અનુપત લાકડી લેવાની પાદચાહ રજા આ
પી, કુતરાને વાચતે બનમાવ એટલેજ હતો કે તે જો
પણે આનજા થાયે તો નાહામીને ગંતાવાને બની આવે એ
ટલા માટે એક ખાલી પીપ આપી પાડીને તાહા મેલવામાં
આવીક, લડાઈ કરનાશમેા મેલનામાં આવીઆ, કુતરા
પોતાનું ક્ષમ તે વખતે નલદીથી શમલ ગીઆ, મોડાએક વ
ખત આકરેની આરાપાશ ચેતાબીથી કુદમા પછી તેણે પશારો
કરી આકરેના રોશ પકડીઆ અને હેવા અનુપત આવીઆ
કે આકરે તેને છોડવી શકીઆ નહીં, હેવામા આકરે પોતાના
અપરાધ કણુલ કરી દેએઆ મગતે નહીતા કુતરા તેને પો
તાના પછી માનટડીડીઝમ્મરની પાંચે તેજ વખતે મેકલતે
છ તેના પોકાર શાલહી આશપાશના લોકોએ તેને છોડાવ
આ, તેને તેઓએ કુતરાના હાથથી તો છોડાવીઆ પણ
દેશના ધારાએ તેને તુરત પકડીઆ, ખુનના અપરાધમાટે
તેને શીખશા ચઈ.

એ પરમાણે એ કુતરાએ પોતાના પછી તોરફના પરોવો
ની શાએતી આપી તે કામપરથી પછાએક ગીત તથા વા
તો નેહાઈખ. એણે આકરે શાયે કરેલી લડાઈને વખતના
એના કતે ભરેલા દેખાવને એક ચીતાર આએ મીતાને મ
થાએ આપીએ.

બી આએડીઓ.

મી પંથમા પછી નહીં હેવા સંવાવાની હાએ, તે
એ પોતાના ભયારનાં તાખાના રહેવા મુને
રજા આકરે માલવા કરતાં ભરથારને પો

વા અંને પોતાની ખરજી આફક મલાવવાને વધારે ઇછા રાખે છે. એ ઇછા કેટલીએક બાઈઓના એટલે બધે દર બંને વધારે છે કે પોતાના ભરથારખર આગલ મલાવવા માટે પોતાની શાહેલીઓ તથા શયલા બીજાં એવાબીતાઓના પરખીઆત થવાને ઈરાદી ભરેલું રાખે છે. અરુદેકે શુણ્વનાં બાએડીની શારી શલાહ અંને વીમારથી ન ભરથાર હુ શીઆરી પકડી તેપર ધરતો અલખ કરે છે તે શુખી યા એ છે. ઘરશનનારના તથા બીજા કાનો, જેમાં ધર પછીઆ નીઓ જાહેડા ઇલાકા રાખે છે, તે શયલા કામે ભરથારએ વચે પડવા વીના બાએડીએ કરી શકતી હોએ તો તે તેઓ ને કરવા દેવાખ ભરથારોના છવને નીધત રહે છે. બાએડીઓની શુધી વધારે તીખસન થાય છે. તેઓની શકતી શારે ખારજે વાપડવાને તેઓને વધારે જ્યેવાઈ ખગે છે. વાશતે, ને કોઈ બાએડીએ ધરશનનારનું અથવા પોતાના કબીલાના લાલ સાથે ઇલાકા રાખનાર હુરેક બીજી કાંમ અછી પાછરે કરવાને શકતી ધરાવતીએ હોએ, તેઓના ભરથારોને હુમારી તરફથી હેવી ભલામત છે કે તે બાઈઓને પોતાની રીત ખરાણે તે કામે કરવાં દેવાં, એટલે તે કામે ગબ્દી તેઓને અખલ મસાવવા દેવા. પણ અખલ મલાવનારી બાઈઓએ તેમ કરતાં પોતાની શુખરા શું તથા દરખે કહેવો છે તે વીસરી ભુલું નહી. તેઓએ ઇમાદરાખ હુક તેઓ નજમ ધર પછીઆની હેલુવાએ તેમ તેઓના ભરથારો ધર પછી છે. ધરનારના શુખમાં બધેનો ઇલાકો એક શરખો છે. તે શુખ મેલવવા તથા જલવવાખ બધેની શકતીની અંગેત છે બાએડી જેમ ધર શીતનારવાને વધારે શકતી ધરાવે માત્રનખર શીતનાર માટે રામ રચીએ મેલવવાને વધારે શકતીવાન છે. બાએડી જેમ છોકરાઓની કેલવનીપર વધારે વખત આપી શકે તેમ ભરથાર તેવા વખત તે બાઈને ખે એટલા માટે તેને જાહેરી વચ્છઓ પેદા કરેચ. બાએડી બચાએને અગ્રાવવા પેહુસાવા વધારે મેહુત કરેચ તેમ ભરથાર તે બચાએ ખરે પોતાકી પોસાકી મેલવવાને વધારે હરીઓગ કરેચ. બાએડી ને ધર શુવર શોહામનુ રાખેચ તે ભરથાર હુ રાખતો અંને ચોર અહોતા દુખલાથી બંનમાવેચ. એ પરાંએ શંનધારનો મામતો બધે નહીંઓને ભાગે એક શરખો વેહુઆએ છે વાશતે ને બાઈઓ ધરતો ખાહેડો કરનાર શારી પકે કરી નાજીની હોએ તેઓએ કુલાઈને ગરૂરી પો એમ નહીં રામનવું કે હુખો, શયલી ખરકારે શરખ હાંએ, ને ભરથારએ હુખાશ તાનાખા ફેહુ શરવે કોઈ હાએ

કા એરતને હુકરે ઘરેચ કે ભરથારખર કોઈબી ખરકારે કાએશ થવાવવાની ઇછા કરવી નહી. “હુ ખારા ભરથાર ને જેમ ગમેચ તેમ મલાવુંચ” હેવું પોતાની શાહેલીઓ તથા બીજા લોકોને નહીંવાવનાની બાએડીઓ શરવે કોઈ શુની આંદ એરતોએ હુર રહેલુ ધરાવત છે. ને એરત હેવો કા કા રાખે કે હુ શયલા કામખા અખલ મલાઈ ને ખારા ભરથારને હુકમ કર તેમ તે શરવે ખરકારે માગે તથા, ને બાઈ હુનીઆના લોકોને હેવું બતાવવાની કોશિશ કરે કે ખારે ભરથાર ખારી રખા વગર કશુ કરી શકનાર નથી તથા ખારી ખુશીથી હુકરે માલવાતી તેની તાકાત નથી, તે બાઈ હુનીઆના લોકોને હેવી માલવી પોતાના ખંખીરની હુલકા ઇ ખાતરે બતાવે છે. હેવી બાઈ ગમે હેવી અલખમંદ હોએ તોબી તેને લોકો ઇતર તથા ખાલ હેલુ છે. બાએડીઓ કા હી કાહેર કે બરે પોતાના ભરથારખર પોતાની ખરજીની શર હેવી ખાખારે કરે કે તેથી ભરથારના છવને કશી રીલથી રી ન લાગતાં તે પોતાની નેકે ખરજી આફક ભરથારને મલાવી શકે કેમકે પછી રાજ રહે, તેના દરખાને હુનીઆની નજમમાં હુલક ન લાગે ને વધી બાએડીની ખરજી આફક કામ થાયે તેવી રીતે બાએડીઓએ માલવાધીન તેઓની અખલ મલાવવાની લાએડીની રાખેતી વધારે ખગેચ. તેવી બાએડીઓની વાખવાબી પણ ઘણી થાયેચ. એ ખરાણે શુકાકાધી માલનારી બાઈઓએ ઇમાદ રાખવું કે તેવા શુલકથી તેઓ પોતાના ભરથારોના ખગમખરે એટલે બધા કાજ મેલવશે કે તેથી તેઓને પોતાની નેક માલનો પુરતો બહો ખગેડો તેઓ નાજરે ને કોઈ ભરથાર શારી શખ ધરાવતો હુકે તે એ હેલુ જ્યે કે તેની બાએડી અલક ઘણી ધરાવેચ તે વધી તે અલક શારે ખારજે વાપરેચ તથા તેનીપર કોઈબી કમરેશ મલાવવાનુ હોલ બતાવવા વગર કા એદા ભરેલી શલાહ આપેચ, તો તે ભરથાર તે બાએડીને પોતાની ખરજી આફક માલવાને હતાવલેથી હુર આપશે. બાએડીના ચેઆનપણ, સહુકાર, નરખાગ તથા ખીકા પ્રકૃત ભરથારને હેવી રીતે કાંતા લેચ કે ખગમનાં નજમ બૂતીની રોશનીપર, તેમ ભરથારોની રીત બાએડીઓની ખરજીપર શકા રીકા રહેચ ઘણી ઘણીઆનીના અરથપરશના તેઓઓ તેઓના શુખમાં શકાહુમેરો થાયેચ. હેવા ધરખાં ધરપછીઆની ના પુરતો અખલ હેવી રીતે માવેખડે તેથી શયલા નેનાં એ તેપર આપીતી કરે છે. એકવાર રહેલુબી બને કે ભરથારો તાના બીજાંના તથા ગરૂર હોએ ને અપરપણે પો

પોતાની બાએડીઓનો મરણથી યદા ઉદ્દાન સાધવાનો વીચાર રાખે તો તે વેલાની ભરથારની શામે તાતું થવા તથા વદવા કરતાં ઘટની તંદબીર કીધાથી બાએડીઓ પોતાની મરણ માફક કામ કરી શકે, તે હેવી રીત કે તેઓની શુભહતો દશે બીગાડો થામે નહીં તથા પાર પડોશિયા હુશી કરે નહીં એ વીચે ઉપદેશ કરતાં નીચે ટંકેલી દુક વાત વાંચવાથી વધારે અગર થશે.

જુનબાઈ ચેહરમા થોડાં વરસની વાત પર માંદગી નામ નો એક યંદશાવાલો પારસી રહેતો હતો. તેની બાએડી પીરો બાએડી કાંઈક હુશીઆર હતી પણ તે અરૂર ઘણી હતી. તેની શરૂા હેવી ધંધા કે તેના કેહવા પર માંહે શબ્દો કામ કાન થામે તે એટલા શુધીકે ચાલુના બંધના રોનગારના કામમાં બી પોતાની મશવત માફક કામ કરાવવાને તે હક લીએ ને માંદગી એ તેમ નહીં કરેતા પોંકાર થોહર ને વડવાઈથી ચાલુ થેર મુખથી મેરે. માંદગી એકે કાંઈક ચમત્તુ પુરૂશ હતો. તેઓ બાએડીના કીશાલીઆ શવભાવની શામને કામ કરવાની હીમત રાખતોતા નહીં. ઘણી વેલા પીરોબાઈની રીતે તેને ના પચાંદ બાવતી ને ચમત્તોતા હોતા કે તે પરમાણે આશવાઓ નુકશાન છે તેથી તે રીત પરમાણે કામ કરવા ને તેને ફેરબ પડતી. તે એ તેમ નહીં કરેતા બાએડી રૂંચાંધ, બેસે, દોશ ઉઘા થામે ને લોક ફજેતી નેએ. એ પરમાણે પીરોબાઈ પોતાના ભરથારને પોતાના અમલમાં રાખતી હતી. તે શરૂ પોતાની શાહેલીઓમાં કુકરાતી હતી કે હુ પોતાના ઘરમાં પુર મુખતીઆરી ભેગવુંડું ને પોતાના ભરથારને પોતાની મરણ માફક ચલાવુંડું. પીરોબાઈના ભરથાર જેમ બહારની માલથી નાપુશ હતા તેમજ ને ચાલનો શરૂ કાંઈક એવાખીતાએ કીકાર કરતા બહારમાં પીરોબાઈના વહરકતીઆઈ કરીને કેહતા ને પુરોચ માંદગીને બાએડીઆઈ, દરી ચીલવતા. માંદગીની પડેશમાં તેનો એક પ બનતુંબાઈ નામનો ખીતર રહેતો હતો. તે ઘણા વાતા નીચે ભવે માંદગી હતા તે પોતાની મરણ માફક કામ કરવાને ચાહ દેશવ રાખતો. બાએડીની મરણ પરમાણે કહુ માલ વુ નહીં હેવો તેનો વીચાર હતા. ધનત્તબાઈ શવ માંદગી ને બાએડી દરી કેહતા ને બરબી માંદગી પીરોબાઈના કેહવા પરમાણે કામ કરતો તારે તે પોતાના ચેપતદારને હુશીએ કેહતા કે આરો બાએડી ને આરો વીચારથી મુકે બી ઉવુંડુ કરવા માંહે ને પોતાની મરણ માફક કામ કરે તો હું તેની આતર નીચા કરે. પંતલબાઈની બાએડી નામ ચાકર

વહુ દરીને હતું. એ બાઈના મગનની શક્તી પીરોબાઈના શરખીઆ હતી પણ તે પીરોબાઈ કરતાં વધારે મુશ્કેલ હતી તેણે વીચારી લીધું કે ભરથારને ધનદાવી કામેલામા રાખવો એ કાંઈ એવારતની મોહકાઈ નથી. તે પોતાની શાહેલીઓને કેહતી કે ભરથારને આપણી મરણ માફક ચલાવા ગત વડવાઈ કરવાને બલે દાહપણી કોઈ શારો ઇલાંન કરવાથી માટી બાએડીને ચલાહ રહે છે ને લોક ફજેતી થતા નથી. એ બાએડી તે પીરોબાઈના શરૂા ચીખામન રેતી પણ પીરોબાઈ કાંઈ ચાંબતે નહીં ને કેહે છે “શાકરવહુ” તમે વરની ચાકરડી તરીકે રહેવાને તે વાશતે શું તમે બીબં નેની તેમ રાખવા માગોચ કે ”? શાકરવહુ તેને શમત્તબીને કેહતી કે એવન તમે કેહવાને તેમ કાંઈ હુ આશ ભરથારની ચાકરડી ઘડને રહેતી નથી, તમે એ આરૂ શાંબતો તો હું કેહુંચ કે જેમ તમે તમારા ભરથાર પાશે તમારી મરણ માફક કામ કરાવોચ તેમ હું આશ ભરથાર પાશે કરાવોચ આતરે તેમ કરાવતાં હું તમારીથી જીવીન રીતે ચાલુચ. આશ ઘરમાં વડવાઈ થતી નથી. અમારી કોઈ હુશી કરતું નથી. અને ગમેચ તેમ શબ્દો થામેચ, એ પરમાણે રોન વાત થતાં પીરોબાઈ કંદાલી ગાઈ ને શાકરવહુપર કરડી નગરથી વેર લેવાનો વીચાર કીધો. તે બાએડીને હતો કે ધનત્તબાઈ ઘણો કહલુ હાઈડોના આંદગીને બાએડીની મરણ માફક ચાલવાને તે શરમ ભરેલું ગણે છે ને કરી ધંદ તેમ કરવાને નથી. તેથી તે બાએડી પેહલા ધનત્તબાઈ શાંબલે તેમ પોતાની ઘર ભાડતની શામે એહટથી તાત કરવા માંડી તેમાં એલી કે “આરો ઘણી મારી મરણ રાખેચ તેટલા વાશતે કેટલાએક માટીકામે તને બાએડી કેહચ પણ તેઓ પોતે શાત બાએડી કરતા નેપરચે તે શમત્તબાઈ નથી તેઓ પોતે બાઈરીઓના કેહેવા પરમાણે હમેચા ચાલેચ તેતો બાએડી કોઈ ચમત્તુ નથી. ભાડતનીઆઈ તમેચા એ વાત બાહુતા હોયો, ને નહીતા કે વલી ચેહન દાહકામા રેખાડશ. પીરોબાઈએ ભાડતની શામે એ કીધાવલી વાત કરવાનું યાકરબી શાકર શાકીઈ હતું. કેમકે તે વેલા ચાકરવહુ મહી રે ગમેલી હતી તેથી તે વીચે તે કહું બાએડી ને તેનો ભરથાર ઘરમાં હતા તેમજ શાંબલેઆ વીના રહે નહીં એ વાત ધનત્તબાઈએ ચાલવી તે ચમત્તબો કે પીરોબાઈના રીપર તથા બીજા આરો નિવા લોકો ને માંદગીને ચીકેતેચ તેઓપર. એવાર કાહડેચ, તેથી તેણે હુશીઆર રહેવાનો વીચાર કીધો. બાએડીની મરણ માફક ચાલવા નહીં આ

લેવાને આગલ કરતાખી વધારે પકડે દેડાવ દીધા. તાર થઈ એક બે દાહડા નવા દધને પીરોજબાઈ શાકરવલુને બેર ગઈ, તાહા તેઓની બીજી બે તરણુ ચાહેલીઓ તથા પેલી બાઈતની આલેલી હતી. વાતપર વાત દાહડતા વલી પીરોજબાઈ તથા શાકરવલુને વચે ભરથાર થાય કેમ માલવું તે ની તકરાર નીકલી

પીરોજબાઈ બોલી કે “બેન તમે શલાહ ચપલની વાત કરોય તો તે ચપલુ ખરૂં પણ ખરે તો તમારી માફક વર ની શુલાખી કરવી નથી.” શાકરવલુએ કહી કે “વલી તમે હેવું આરૂં બોલીઆ ” ? પીરોજબાઈએ ઉતર વાલીઓ કે “વરી નરૂએ તે કેરુવાએ. તમે ધારતી આઈને તમારા વરના કાએદામાં રહેલોય ને તમારી ખરજ માફક કયુ ચલુ નથી તેમ ખારીખીતો થવાનુ નથી. તે કરતા તમે હેવુજ કેહ વા ખાંગતા હોયો કે તમારો ધરખા કરી અખતીઆર માલે મ ને તમારી ખરજ માફક તમે કરી શકોમ તો તેની શા બેતીનું” ? શાકરવલુએ નવાબ દીધે કે તમે ને કાઈ થતી શામેતી આજો તે આપવાને હું તઈઆર હેઉં પીગેજ બાઈએ કહી કે “ શારૂં માલો આપણે બે મહીના નશારી ભઈ આપવાનો ઘેડાવ કરીએ ને આપતા હોરખલ રોને ન બાઈએ મોરા તથા તમારા વરને હવડા કયુ કામ તો છે ન હી બધે ભણુતી ગપખબી શરખીએ ને બે તરણુ વરશ થ આ આપણે પોતાને વતન લીઆ નથી તેથી એ બામે થો યે ખરમ કરવાને તમે અનધરતું ધારજો નહી. નશારી પીરોજબાઈ તથા શાકરવલુના વડવાનુ ગામ હતું ને થંનજ બાઈતો શુરતનો રેહવાથી હતો તેથી પીરોજબાઈ બાઈતીતી કે શાકરવલુ ને નશારી નવા ખાગશેતો થનજ ભાઈ પોતાની શદાની માલ પરમાણે ના કેરુએ, ને ને શાકરવલુ હુનત કરશેતો પીરોજબાઈએ ભાઈતની શામે વાત કરતાં થનજભાઈને ને તાનો ખારીએતો તે ઇઆદ કરીને પુરી ના પાડ્યો વાશતે એ વાત પોતાના પહી પામે કમુદ કરાવવાને શાકરવલુએ કમુલ કરી, તા કે પીરોજબાઈ ચમખડે શધી શાએલીઓના હવે શાકરવલુની કેજેતી થશે ને પહી તે શીખામણુ દેવાની છેડી રશે શક શક પોત પોતાને ધેર ગીઆ. તે દાહડે રાતના માદજ ધેર આપતાં વારન પીગેજબાઈએ નશારી નવાની વાત કા હી, ને આંરજને કાઈ નારાજ બેનને પોતાની રખેતા ગુન બની ધુગામ કરી શુ કમલ કરાવી. પહી શાકરવલુ ગું કરેમ તેની વાત ફેની બેરી. શાકરવલુ ન્દે થની ચમખડી

તથા ધીરી હતી તે પોતાના ભરથારનો શવભાવ ચમખડી હતી તે બાઈની શદા રેવી ખરજ કે થણીને રૂગો નકશવતા, પોતાની ખરજ માફક કામ કરાવવું આ વેલા પેહવાંતે તે હો પોતાના થણીના ખનની ગતી કેરુવિહિ તે નેજવી બાખદ થી તપાથી લીધું ને બેઉ કે પોતે ને કાઈ કેહ તે નહી કરવા ને થનજભાઈએ દરાવ કીધો તેથી પેહલાં એક રેવી ચી ન ખામી કે ને આપાવવાને થનજભાઈએ મા પીરોજ ને કહી કે હવડાં નહી યોડા દાહડા રહીને.

શાકરવલુ બોલી કે “ વાહલા તમે અને હવડાં આપો ”

થનજભાઈ—નહી હવડાં નહી

શા—ખને હવડાં બેઈએમ

શા—બશ તમને હુમલ કે હુમલ નો કરો.

શા—હુમલ શાની ? તમે મહુને ને બેઈએમ તે આ પાવવાને શદા એમન હુમલ કરોય ને અખડી ના પાડોય, પહો ગરમ થઈ રેહ્ય તારે અપાવોય તે શું અપતુ ?

શા—હા ખારી ખુશી એમન કરવાની છે. તમને ખ બર નથી કે બાએડીની ખરજ પરમાણે હું માલવાનો નથી.

શા—પણ એખા ખરજ શાની એ ? તમે પોતાની બાબક ગમે તે કરોય તો હુ કાઈ તેમાં બો મ ? તમારે એ મે તે તમે કરો ને ખારી ખુશી માફક અને કરવા રેવો તે દરતા ને હું કાઈ અનધરતુ કહીતો અને મના કરો.

શા—બશ રક રક છેરો ને નેજ હું કેહુ તેમ માલો

શા—છેરજ તે ના કોણ કેરુએ; પણ તમે ચમખડી કેરુએ ખરાની ? ખારી એક વાતે ખુશી નહી હામેતો તમે ખુજખપી તો કાઈ ખને તે પરમાણે માલવા કેરુએ નહી

શા—હા ખરે ગમશે તેમ તમને માલવુ બેઈએ પ હી તમારી ખરજ હામે કે નહી

શા—એમે રે આહરા વાહલાની વાતતો બેયો ? તે મૈતો હવડા કેરુએ કે બાંદજને પીરોજબાઈ નશારી નવાના છે તે આપરેલી નધમે તો હું શુ હવડા આવાની છેડ કે ?

શા—હા હું કેરુતા આવાવું પડશે

શા—કઈ વાત કરવી

શા—(શાકરવલુને નવાબ શાબલીને બોડીએ ને બાએડી યામે પોતાની ખરજ પરમાણે કરાવવાને શારૂ દેડાવ કીધે કે ને ને હુનત કરેતો ખમીન રેને નશારી પહ ને વી તેથી મોનીએ કે) માલો હું દેડાવ કરું કે આપણે નશારી નધમે તમે શુ કેરુએમ

શા૦—વામ્મે કેહે શુ છુ હુ આર્વાવાની નથી

ધા૦—હુ તમોને લઈ જવા વગર રેવાનો નથી

શા૦—પણ તારા કાકાના દીકરાની આદરની આ વતા રાત રોજિંદે તમી જને તાહા જવા વગર ચાલશે ન હી તેથી તમે ગમેતો જાવો જાહીથીતો નશારી અવામ્મે ન હી ને તે કરતા હુ આવવા આહીતી નથી

ધા૦—(કાંઈક ગરમ થયેને કહીકે) વાંડ જોડમ તમે કેમ નથી આવતા આવતા હોરખન રોજિ આપણે આ દલ શાયે જવાનો હુ યેડાવ કહ્યમ

શા૦—અહને શુ તમારે ગમે તે કરોની

એ પછી થનજાઈએ હુનતના ગરિયા આકરોને હુ કુમ કીધા કે ચાકરનો ચથલો શાખાન તડખાર કરે ને તેવને માદલ તથા પીંગેભાઈની શાયે જવાનો ચથલો બંદોબસત કીધો હોરખન રોજિ ખારેર નીકલતા પીંગેભાઈ તથા શાકરવહુની ચાપલી શાહેલીએ તેમને ખવવા આવી તાહા શાકરવહુની કોપી તેતુ હુરાતુ મોહકુ તથા ખીંગેલા રૂખા રા નેહને તથા પીંગેભાઈના નરદ મેહુરો નેહને શક કો ઇલે શમજ ગીઆ. શરવે કોકો પોત પોતાને મકાને ન ઇ શાકરવહુની ફેતેની તારીફ કરવા લાગા.

રમુન શાયે હાપદેશ.

આ નીચે લખે રી વાત લાખરદાઈના નાખના નાખીયા કરે નમ અથકારે કહીછે શ્રી આકરીકા ધરાતમા નેમડે રેલા ના એક અરખ નામે નામેર પારો એક થલો નાખીચા યેડો હોતો જેની તારીફ આખડ સુહોડોમા થાપતી બીડોઈન રા વાના અરથોખાથી એક જલુ નામે ડાહરની તે યોડાપર ન નર ખેખી રહી અને હુરકે ધરકારે તેણે પોતાની ખતલજ ડાથલ કરવાનો ફેશલ કરીઓ તેણે તે યોડાના કુણીને કહી ઉ કે ને ગમે તે કીપત લઈને એ યોડો આપ, તે એટલા શુ થી કે એક વેલા પોતાના ચથલા યોડ તથા ઉટ અને બીએ શાખન તે યોડોને વાચતે આપવા કહી પૂજુ નામેરે તે કાઈ ચાલવીક નહી શયથે શુથે ઇલાન થઈએ તારે કમાઈ પ્રવાનો ડાહરે વીચાર કીધો તેણે નીચે નજાવેલી જોડ વણ કરી પોતાનુ મોહકુ કોઈ જાહુડના રાયી ખરડીક ફાટેલા મીથશથી ચરીરે ધાકીડ. ગારદન અંતે મગ વડેલા

રહે હેવી રીતે પાડા આધીઆ લંગરા બીખારીનો ચોગ લ ધને રથાનામા બેઠો તાહાથી નામેર જયે હેવી તેની ખાતુરી હતી. નામેરને પોતાના ખુબ શુરત યોડાપર આવતા જો ધને નખરે અવાજે ડાહરે પોકારવા વાગે કે “હામેર હુ ગ રીજ બેગાનો બીખારી છોડ તરણ તરણ દાહડા થીઆ આ જોગપરથી ખીરી શપીઓ નથી. કાઈ ખાપુંબી નથી હુ ઉકે મરતોલ થાઈ ગીઓમ, વાચતે અને મ દદ કરો કે ઇશવર તમારૂ જનુ કરશે.” હેવા કાલાવાલા ચાલ રીને નામેરના દીલમા દયા આવી ને ડાહરને કહી ઉ કે આવ હુ તુને ખારા યોડાપર મેશાડી થર પોચાકુ પછ પેતો છુન્ટો મોલઓ કે ખારામા ઉડવાનુ કવત નથી નામેરનુ હીન વખારે પીંગલીક તે યોડા પરથી નીચે ઉતરીઓ. યોડાને પેલા ટોંગીની નજરીક લઈ ગીઓ, થની મેનુનતપીન ઉચકીને તેને યોડાપર મેશાડીઓ ડાહરને જનુ માહુમ પ ડીક કે તે યોડાની પીકપર ચવાર થયેલ તેવોન તે યોડા ને એડી ખારી મારે પડે ડોડાવી અખાલ નીકલી ગીમે જતા જતા પાણુ ફીરને ચોકારી મોલવા લાગે કે “એ નામેર એતો હુ ડાહર ઉકે. યોડો ખારા હાથમા આવીઓછે તે લઈને હુનાહથી જાઉકુ” નામેરે જુમ પારીને કહીકે કે વાંડ જ રા ઉભો રહીને ખારી વાતતો ચાલલ. ડાહરને વાગકે કે હુ ફર ઉભો રહીશતો કાઈ ચીતા નથી. હેવુ વીચારી તે યો કે છેટે ઉભો કેમકે નામેરના ડાખમા એક ભારો હોતો ના મેર ચોલીઓ ને તારે ડાખ મારો યોડો આવીઓમ ખજે ઇશવરની હેવીન મરજ હયે વાચતે તે તુને જુમારક હોતે એમ ખારી દુવાછે. પાણુ હુ તુને આજુબુક દેરી કરેકમ કે એ યોડો તારે હામ કેઈ ઇડતીથી આવીઓ તે વીધે કો ધને કહેતો નો ડાહરે પૂછીક કે કાએ નહી? નામેરે ઉત ર વાલીઓ “તારી કમાઈની વાત ચાલવીને લોકો હુથી આર રહેવાની નજર ધારથે ને રચતે જતા કોઈ આદમી ખરેખર કાએલી હુથે તોની તેની અરનખર કોઈ થેઆન આપથે નહી અને બીહીને પોતાને મનશે કેહેથે કે થવા નામેરને કમવા ચરખુ રથેને થાએ. એ પરમાણે તારા એકના કરતુ ક થણાને નરશે” એવા શખજોની ડાહરના હીનપ આઈ અચાર થઈ થોએએક વખત તે સુપકીક ઉભો રહેઓ પછા યોડાપરથી કુતકો ખાઈ નીચે ઉતરીઓ અને નામેરને કો ટી કરી તે યોડો પાડો તેને હવાલે કીધો. નામેર તેને ચ મજબીને પોતાના તણખી લઈ ગીઓ તાહા કોડાએક દીવથ તેને પંચોના તરીકે રાખીને ચારી મઠે જાદત કરી

એ બંને જાણી જાણી તાણી થયી એક બીજાના અતલગ રોશન થઈ રહેલા.

કામેલ આદમીઓ ખામગી મીનલશમાં મુગા.

ડીગકારીના નામના નામીયા ફીલ્મફે તથા ગણીત શાસ્ત્રી તથા લા ફાન્ટેન નામના રસુજ વાતો લખનાર અને બહુ નામના નામીયા પુસ્તકો વીરીયા જાણનાર વીરો હેબુ કહેવામાં આવેલા કે મંડલીમાં બેથે એટલે તેઓ હેવા દીધાતા કે કાંઈ વાત ચીત કરવાની કોઈ બાબદ તે એને ખાલુજ હોએમ નહીં. મારમનદલ નામના વારતા 'એનુ ગરેય બનાવનાર મંડલીમાં હેવા મુગા રેહતો કે એક વેલા તેના ખીતરે તેહની મુલાકાત લીધા પછી કહીક કે તે ની માથે નકામો બેસવા કરતા તેની બનાવેલી વાતો વા સુતો માફ. વધી કારનેલી નામનો ફાનગ રેસનો શર વેર્ધી નામિયા નામકના ગીત અને પેલ લેડનાર મંડલીમાં વાત ચીતની વખતે હેવેતો બેસવા લાગતો કે તેને એ બા બદલાર પોતાની મથખરીયા એક બેહત બનાવીડ. બદલાર નામના 'ગરય' કરતાનાં "હુરીમરાય" નામના ગરયના જે જે આની થયી શારી રમુખ આવેલીકે તે વધીને ઈમલડ નો પાદશાહ બીજી મારલશ એટલો ખુશી થયો કે તેની વાત ચીતની મગ ભોગવવાને તેની મુલાકાત લીધી. પછુ તે મુલાકાતથી તે પાદશાહ એટલો નાચીપાચ થયો કે તે પોતાના બીજ શોખતોએને કેહવા લાગો કે એવો "રેજ જેવો" આદમી કદી "હુરીમરાય" શરખુ અપુલીબ ખુલક બ નાવનાર હોએ નહીં ! મીઠો આડીશન જેની કામેલીઅત અને મીડાય ઘણાએક ગરય કરતાએ નખુના તરીકે થમજે તે થયી મંડલીમાં મુગા મંતર અને એક મારગી થઈ લાક ડાની માફક પોતાની જાલ બંધ રાખતો. ગરે તથા અ વડીએરી નામના કવેશરો મંડલીમાં કોઈજ વખત વાત કર તા અપવા હુતા હતા, મીલટન શરખો કામેલ પુરથ મંડલી મો કોઈજ વેલા ભેવાતો અને બીજાએ તેની શાયે મોફતેજો કરવાને લખાન કરતા તેઓરે એર ખીજવાતા.

એ પરમાણે ઘણી વેલા આપણું જેકએય કે જ્યો પો તાની કમ અને જુવાને દુનીઆનાં કોઈકોની જુહીને બલ કાટ તમા નનને રમુખ અને જનકોને રમુખ આપનારાં કા મો કરી શકે તેઓ ખામગી મીનલશમાં અને મુખીઅ ક

રી મેગનાઓની હજુરમા. મુગા મંતર જેવા અને કોઈને પ શદ નહી આવે હેવા એક મારગી દીશય, કે જ્યો ઉપર જ છાવેઆ મુજબ બીજા મારલશ શરખા મોજલા અને કમ શમજ શખશો દશલીને તેઓને નકામા ગણેય

પરચુટન બીનાંઓ.

ફુશટ માલની અશર—એક બાપે પોતાના પુ તરને કેટલીએક શીખામન દીધા પછી કહીક કે મેરો વુ જરે જરે આરો માલે તારે આ થામલામાં એક ખી થો મારજે અને તારી આડી માલ મુશરે તારે એ કેક ખીજો કાહડજે. તે બાપે હેવી રીતે શીખામન દીધી હતી કે તેથી છોકરાના મગજપર શારી મહે અ શર થઈતી. તે છોકરો જરે હેબુ શમજતો કે તેનાથી કાંઈ બોલુ કરજ થઈકે તારે પેલા થામલામાં એક ખીજો માર તો. એક દીને તે થામલા તરફ ખુબ નેધા કરી જોતાં તે થ નો ખરો ખીયાથી ભરાઈ ગમેનો દીધો તેથી તે ધને પશતો વા લાગો અને પોતાની ખાંખી મુશરવાતો કોડાવ કીધો. જેમ જેમ એક છાડતો ગીએ તેમ તેમ એકકો ખીજો કા હડતો ગીએ. એક દીને તેનો બાપ તેને કેહવા લાગો કે પુત્રા તું તારી એક મુશરતો માલીએમ તે જોઈને અને ઘણામ આનંદ થાએકે હેબુ શાલલી છોકરો બેથેએ કે બાપા તમો કહેય તેતો મરુકે કે થામલાની અંદરથી એક ના ખીવા નીકલતા જાએમ મગર તેના આપશ નીયાની ત રીકે રહી જાએમ તેથી અંકડોશ લાગીઆ લીના રેહતો નથી.

એ નાધલી વાતપરથી માળાપોએ કેહવી શીખામન લે વી જોએ ! ઈઆદ રાખજુકે ખચામાં ને પેહેલી એક તે ગ મે હેવી રીતે પાછલથી મેલવામાં આવશે તોની તેનો ડાગ રહી જવાને અને લુડા કરજુકે ગમે તેમ છોડી દીધામાં આ વે તોની તેની શોડીની અશર પાછલ રહી જવાની મારે બમા ની એક છોડાવવાની મેહનત કરતા તે એક નહી પકડે તે વીધેની મોકશો રાખવાની મેહનત ઘણી વધારે કામેલમકે.

દેડ હીતકારી ધણીએએ ખુબ ઈઆદ રાખજુ કે લેકો ને બીજડેલા મુશરવા કરતાં તેઓને બીજડવા નહી રવામ વધારે કલાણે. મુશરવા એખીએક આખર કરે થયુ, બાને લાં વાહનના બોખાં શરખોન રેહમ. મુશરવા છોકરો મુશર

લોન જુગારી શુધરેલો ચોર, શુધરેલો ફીટરી એ આદમી
અતની લામ્પેકીના ભાગા ખોખાં ખાતરે હોએછે.

કલ્પઓ લડનારોને કેટલો પ્રાએદો—એક ચોલત
ખંદ આદમી મોહુદી પુજી શુક્રિને ખરી ગીએ. તેના ક
બીલદારો ભાગ હીયાને વાશતે ખાસવા લાગ્યા. એક બીજા
ના દાવા વીશે તેઓ શુચવણ બરેલા વાધા લઈ મેકા. ત્રા
હા માહે કોઈ અરકરે શમજીતી થઈ નહી તારે તેઓ ઇન
શાકની અદાલતે કલ્પઓ લડવા મહુદ્યા. હેવું જોઈને એ
ક કામેલ લામ્પેર ને તે કલ્પઆપોરોના મુરબીનો ખરો રોશ
ત હુતો તેણે તેઓને પોતાની પાશે યોલાવીઆ ને તેઓને ચ
અજવવાને આમે કહીકની કરી પેલા લોકોને કહીક કે
એક બદામ લાવો. તે પરમાણે તેઓએ કરીક તે બદા
મ તેજ બજાએ ભાલ માહેલી મોહુદી બીજ તે લામ્પેર તે
ઓના દેખતાં મોહુદાં ખારી ગીએ ને ભાગેલા કોટલાનો
એકક કટકો પેલા ગંધા કલ્પઓ લડનારાઓને વેહુચી આપે
આ. એવો ખાખો મિદ તેઓએ પોલાયો ખાંગીઓ. લા
મ્પેર મોલઓ કે તમારા મુરબીની ચોલતછે તે એ બદામ શ
રખી શમજી ને તે તમા ખાણાહુ શમજીને વેહુચી લેવો
ખાકી ફર ફરીઆદીધી કામ લેવાપરજ નઘરત રાખજોતા હ
ઓ લામ્પેરો તમા બીજાઓ બીજ ખાઈ બધું ને થણી મેહુન
ત કીધા ખાઈ અંતે તમારે હાથ નાહુના મોહુદાં કોટલાં વી
ના બીજું ક આપનાર નથી. એ વાતની જીજ નેનાપર
પડી હશે મેન કરી લેશે.

શ્રી લંડન ફોરુરુ પોલીસ ખાતું—શ્રી લંડન
ફોરુરુ પોલીસ ખાતાનો ગમેઆ ઇં ૩૦ ૧૮૫૬ ના ચા
લેના ખરચ ૪૩૪૦૮૧૦ રૂપીઆનો થયેઓ હુતો ને એ
ખાતાને હસાવે આપક ૩૪૦૮૯૧૦૦ ની થઈ હતી. એ
પોલીસના રક ખાલશરેરે, ૧૮ મુપરીનરેનડેનર, ૧૪૨ ઇન
શપેકર, ૬૩૧ શાન્નનર ને ૫૦૫૬ ગીપાઈએછે.

નવજાતો ઓલાન—એક પારથી ધરધપ નેની
આશરે પાંતરીયે વરચતી ઉમરજે ને નેના મેલવાની ચમ્પા
ઈ વીશે તેના મેલખીતાઓની ખાતરીજે તે કહેચ કે આ
ગલકેટલીએક સુલત શુધી નવજાતના કુશટ મરજીયે તે યને
હુલાક હુતો પડુ નીચે નજાવેલો ઇલાન કરવાથી તે હુલાકી
બીલકુલ મૂટી ગાં છે તે એકે તોણે વરચ શુધી તેણે આપા
ધીયામાં મહુક ખાવખત રાખી અને ખારી નહીયામે તે વીશે

શુચ ખખરદારી રાખી કેરી વશત, ઘર તયા ખટાશનીતે બીલ
કુલ શજત કીધીજ નહી દવાખા ખાતરે બહુક હાલોવેનો
અલખ પગના અગાકાપર લગાડેલો રાખીઓ. એ ઇલાન કી
ધાધી નજલો તેની પાશેથી નાહુલ થયો. નો કોઈ વાર પ
ગુનો અગેલો બરાકબી રૂખવાની નીશાન ખાલુખ પડેચ તે
તે ધરચંચ આધા પીધાની ખાવખત રાખી ઉપર કહેલો અલખ
લગાડેચ એટલે નજલો પાછો આવી શકતો નથી ને એ ધ
ણી ધની સુલત ચઈ મુખી ફરેચ. બીજા બર જીવાન આદ
મીઓ નજો એ દરદી હુલાક હોએ તેઓની એ ઇલાન
કરેતો કદમ તે ચેહુનો અને કારી ખાલુખ પડશે.

દરિપના જુદાં જુદાં રાતોની આંદ—
શ્રી ઇંગલંડની શરકારની તરજી કાની નોરનો ભાવ
ચેકેડે શાડીતાનુ દષ તથા ફરેનચોની શરકારની તરજી દષ
ની નોરના પેહીરિતર, રૂચીઆનની શાડા ચાર કાનીના
એકાનુ દષ, શ્રી આશરચીઆની શરકારની પાચ દષાનીના
શાડીખરચક દષ, શ્રી દરકીની શરકારની ૭ દષાનીના ચાંવા
રૂચી, એ ધરખણેનો ભાવ ચેડુની વાતપર હુતો.

એ ધરખણે ઇંગલંડની શરકાર ચાદ એક દષા આપ
વાની ને કલુલાત કરે તે કલુલાતની કીમત શકીથી શાસં ના
હા બજારમા હરેક બીલ શરકાર કરતાં વધારેછે. એ કહે
વી આદ !

ધોડીએક ઝેળ—આપણી ખાખી કોઈ યટની રીતે
ખતાવે તેની શાયે નાજુચ થડું, ફરજ અદા કરતાં ચાખાચી
ન ખલેતો તેવુ કરવાથી પાછા હટડું, ધરખાડું કામ કરના કો
ઈની મનાધથી અટકડુ, બીજા આદમીની એખપર શકત દી
કા, કરવા તથા ચોડા નેઈને વાત કરવી એ ધણએક શાસ
આદમીઓની મોહુદી એખછે. હીરાખા છના ચેશ હોવા
થી તેમની કીમત જેમ ઘટેતેમ તેલોકોની લામ્પેકીની કીમ
ત હેવી એખની ઘટેછે.

બદનની કશરત—બદનની કશરતથી આદમી હે
ડું થાયએક કે તેવુ કડ ચોએકે, દુશમન બીએકે, રોગ ફર ર
છે, માછી નાહશેકે, મનચકતી જોર પકરેકે, ઉડીઆગ વરે
છે, છઠ્ઠી લાંબીધાયએકે, ખમાં શાસં પેહા થાયએકે, શબલી ફની
આની મજા હોવાને બાંછે. એટલી જીજ બદનની કશરત
નાછે. નજોને એ કશરત નહી ખલે તે કવાં કમનચીબ
ને ને મા આપો પોતાના બમાઓને હેવી કશરત નહી કરો
વે તેઓની ચમખન કેવી રૂકી તથા તેઓની હેવી મહુલત
કેવી રૂકાં લાયએકે તેના નેક, વામનારીઓએ વીચાર કરવો.

શારે વચંતો.

બાલક વચ્ચેથી ભણી ગાણી, મહારી નારી થાએ,
અનુભવ લે વીદિઆ તણા, ખોટા વેહેમો જાએ,
ખોટા વેહેમો ને ખરો, દલદરનુ કુખ જાએ,
ધણા ભરોશો વધી પડે, શરવે શુખીઆ થાએ

પરીતી પરાણી આતરની ઉપર રાખો,
હુઆખાથી વેરને કાઢી નાખો,
ચોરી ચાડી કોઈ તણી નવ કીછાએ,
પડીકે જડે તે ખાલ ધણીને કીછાએ.

જો શે દરોખા કોઈ પાપ જુડા,
અને બીજા ને હોએ રૂઠા,
તો રાખવા જોઈએ તેમને જુદા,
વાગેછે હેતુ વીચારી જોતા

(ગરબાવેલીમાથી)

શાદીની શીખાંખન.

જે શક્ટ વેલાએ ફરીઆદ પોષવા ચાડે,
કહો તેને કે શુખ વેલાએ જાએઆવેતો થાએ,
દાશ શરોશો બીન જાએઆ કાઈ ઉભા નવ રહે,
ક્રમેઆ કશાથી ભેગાંનો પછુ ટુચને હરે

પાણી કદાચ વાદલનુ અમરૂત શરીયુ વરશે,
કાઈ નેતરના જાહડે ટુચને ફલ નહીં જડશે,
રજવા પાછ શય નાહકે વખત નવ શુભાવે,
તે આરોગ્યા નધી કે વાચના જાહડોથી શાકર ખાવે

આરોગ્યા ધરતા ઉમર શુભરી ગડ હોએ!
કે મુલ મનની આરોગ્યા શયલી પુરી થાએ,
અન ચીતી આરોગ્યા આવી ઉભીકે ઉમરે,
આરોગ્યા નધી કે વચ્ચે શુભરેલી પાણી ફરે.

બીન વચ્ચે બોલવે જો કામ શીખ થાએ,
તે વચ્ચે ને બોલીનેતે મુરખે કાઈ કેહવાએ,
અમર હું નેહ કુએ કોઈ આધલા આગે,
તર્ને જો ન કહુતો મુનને પાપ લાગે

આ પરધવી નીચે દશમેવાટે બહુ મોટા નામદાર,
તેઓની એક ધધાણી પછુ કોઈ નહીં બતાવવુ હઆર,
તે છુટી લોધને આ જમીન નીચે કીપીકે ગાડી,
આ માટીએ તેને હાટ સુધા ખધીકે જાહડી,
જગતમા જનુ નામ આદેલ નોરોવવાનું કેલવાએ,
તેને શુભરને બહુ કાલ વીતો તેમો શુ જાએ,
અનેઆ ટુખીતો કાઈ નેહી સુખીનો કરી લે જાડાર,
અગાઉ તેની, કે તારા ખરણુના નીખને ખોટાર

તુ મે જાણ વચેના જાણને એક આજા શરીખી જાણે,
તે વચેના છુતરોકે એક ધધણી વેહનારો શખાણુ,
કોઈ વેલા પછુ તે બધે એક બીજા શ ગાયે ભરો મલી,
પેનો છુતરો મહાલ તારે બહુ પગતાવો ખાશે વલી,
શલગાવી મુકવી કોઈ મે જાણ વચે જાહડાની આજા,
તે દાહપણુતથી વચના બલી જરવાનીકે અજાગ

તપેશરીની ખીદરીધીતે પીજાનત થાએ,
જગતમે શરવ ખાનવીતો શરખા કેહવાએ,
અનખાને તે પેહરીને જમની શાચી કરતો રહે,
શરપર તાલ ખાધપર જીનડો ધરતો રહે,
પેહરવી નીશમે ન ઘરે ભણતને કામરી,
અન પવીતર સખી પેહર મલમલને પામરી,
શાધુ તે શ શારને કામ તજધીકેહવાએ,
શાધુ પવીતર કપડા તજધી નવ થાએ,
પેહરવુ ઘરે શુરાને શયરામે અખતર,
હીજડાને શુ કામ લાગે લડાઈના અથતર.

સુખકે રેહવુ ભણુ કે ભેદ પોતીકા દેલના,
કોઈને કો વે ને કેહવુ કે કોઈને કેહતો નો,
અને જેઓની અટકાવી દે મરોવરનો નવ,
જો ભરાઈ જાયેતો બદ ન થારો નહીનુ જાહ,
કોઈ મહલીમા કેહવા જંગ ન હોએ જો પોલ,
તે કોઈ આગાલ કુણે લશી છુપેઓબી નો પોલ.

મરદ જાણી નહીં કાહડે પરગટ વાણુ,
એબ અધવા હોતર તેને છુપેઓ જાણુ,
હર વનને તદન તુ ખાંડી નો ધાર,
નીશમે શુતરોકે મીતો વીચાર

(૧૦ ખરજાનજની હુપેશનખ)

સ્ત્રીઓધ.

પુરાતક ૧ હું

જુલાઈ ૧૮૫૭.

આંક ૭ મા

લાએકીવાલી ઓરન.

પરાગઝેવી લોપોકોષ.

બાપનુ કામ તે રીકરોલ કરેય, બાપનુ નામ તે રીકરોલ રાખેય, હેને ધના લોકોને વીમાર છે. એ વીમાર આ દેશના મુખીય કરીને ફાંચેને છે. હેવા વીમારથી દી કરીઓના લાભને ઘણી પરકારે નુકસાન પોહોતુ છે. રીકરીઓ નો હક શું, તેની જા બાપોએ પુરતી સરકાર ન કરવાથી આ દેશની અચારી પધની હાલત ઘણી ખાટી ધઈ છે. તે માઠી હાલતે આ દેશના લોકોની શનશારી તથા રામદોઆરી તથા નીતી ને છુધી રાખી અવશયાપર ઘણી ખરાબ અસર કરી છે. તે અસરના ફલ હેવા નીપજ્યામ કે હરેક શવદેશ હીતકારીને ઘણો થતાપ લાગે છે. એ વીધે આએ લગેએ લાખી ચરમા કરવી દરૂગત નથી ને કોઈ રામજી આદમી હોય તે પોતાની આશપાશ નેહને શાસ, ખાડાને નુકાળો કરવાથી સમજ લેશે કે શેઆલુ, નગત કરતાએ દુનીઆ કા એમ રાખવા શાસ્ત્ર ને પરાણીઓને એક બીજાના નનમ શરીક થઈ રહેવાને પેદા કરેઆ છે તેઓખના એક નજી (પરચે), બીજાની (અચારી) ઉપર નજરની કરવાથી

તથા તેનો હક ઇનકારી તરીકે નીચા પાડવાથી દુનીઆના મોહી ખરાબી ધઈ છે. તે ખરાબીનાં ચક્રમા આ પુરાત મ, કીરતીખાન ને ફલદરૂપ દેશના રહેવાશીઓ ઘણી મુલત ધ ઇ પેરાએઆ છે એ ખરાબી વીધે લોકોને હુશાર કરવા ને ને તરેવાર કોરોશો કરવામા આવેય નેને વગતુ આ ના ઘણુ સરખુ “સી મોપ” ગ્રથબી છે.

સીઓએ પોતાના ખાખાપના શુખ, ભરથારના ઇલાકા, વડવાઓના નામ, કબીલાના લાલ તથા દેશના ક લાલ માટે શુ શુ કરી છે તથા કરે છે તે વીધે દાખ લાએ આપીને લોકોના મનમાંથી જી પધને નુકસાન કરના રી ભલ કાણી નાખવાની ખતલમથી તે પથવાલીઓની કા મેલીખત, હીમન, ચખાવત, નીતી તથા લાએકીની વાતો આએ ગર ધમા મુખતેસરમા લખાએ છે એ વાતખાની એક વાત નીચે લખી છે નથી દેખાઈ આવશે કે બાપના કામ તથા નામ રાખી રીકરી કેટલી ઉપીઓગી છે

પરાગઝેવી લોપોકોષને બાપ શ્રી હંકેરિપખાદખાના હ ગરી દેશને એક ઉત્તરાવ હોતા, તે એ દેશમાન નનમી એ હોતા. નાપલી વચેયીન એ ઘણી શ્રી આસતરીઓની શરકારના લચકર ખાતામાં “બલક હુત્તરચ” નો એક વ્ય ખલધાર થએ ને તે શરકારની માકરી કરવા લાગે. પાછ લથી શ્રી રૂથીઆ દેશની એક ઉત્તરાવતરી શાયે પરચેએ બાએકીની ખાતર તે શ્રી રૂથીઆને પોતોદ્રા રૂલુક કરી તા હા નહ વડીઓ. થોડીએક મુલત શુધો એકાગમ બાએકી શાયે હજરી જુમરી. પછુ પછી વડી તે લચકર ખાતામા કાને લાગે ને ધના વરરા શુધી રૂથીઆનાના લચકરમા રીકરી રક લોકોની શાખને રીકરીએક લચકર દીધી. શ્રી ઇચામા એલ તથા મોહકોદાઈ રીકરીપરના પેલાની વેલાએ એ અમ લચકર ઘણો માહુરુરી કરી પોતાના મરદાનગી લલેલા કામ માટે તેણે પોતાના વડાઓથી શાખારી મેલવી

એ લડાઈપરથી આવેઆની થોડુ પછી લોપોલોકને કેદ કરી તેની તપાસ કીધી તેને શ્રી શાઈબીરીઆ ખાતે દેશ નીકાલ કરવાનો હુકમ થયો. તેનીપર કીમ્બો અપરાધ નેલવાના આવીઓતો તે વીશે કશી ખબર તેને અથવા કુનીઆના લોકને પડી નથી. તે વાંકને ખાટે તેની તપાસ તે ન જાણે તેમ ગુપ્ત થઈતી તે વીશીનો નામનું દફતરખી પાછલથી ખાવાઈ ગીઈ, શાઈબીરીઆની જાહનખ શરખી જ જોએ-દેશ નીકાલ કરવાને તે ન જાણે તેમ મએલો હુકમ અમલના નહી આવવા દેવાને તેણે અચર્ય કરી તે વેરથંગળ તેને તથા તેની બાએડી તથા છોકરીને બીજા અપરાધીઓ ની શાયે તાવરતોખ દેશ નીકાલ કીધા એ વખત રૂથી આખા ૧ લો પાલ શેહનશાહ રાજ કરતો હતો. એ શેહનશાહ ઇં ૧૨૦૧ ના વરથખા ખરણ પામે.

શ્રી શાઈબીરીઆનો દેશ શ્રી રૂથીઆની શેહનશાહ નો એક મેદિ બાગછે. તે શ્રી એશીઆખડની એતર ત રહે. તેની લંબાઈ ૩૫૦૦ માઇલ તથા પોલાઈ ૧૨૦૦ માઇલછે કુનીઆના એ સુલુક અતી ઘણે ઉંચક તથા શરદ તથા રોગી ને શરયે પરકારે આદમીને પીડાકારીછે. એ દલાખપરથી રૂથીઆન શેહનશાએએ કુદીએને વાશતે તે પરકારીએમ, અપરાધીએને નેજાવાક તે પરખાણે તેએને એ સુલુકના એાહી વધતી હુખ દાએક જોગપર રાખનામાં આવેચ વલી શીખશાખી જુદા જુદા અપરાધીએને એાહીવધતી થા એચ કોઈ પાશે તે દેશની ધાતુની ખાનોખા સખત મજુરી કરાવેચ. કોઈ પાશે ખેતી કરાવેચ, કોઈને ખાતર દેશથી ને કબીલાથી દુર કરવાને નાંહો રાખેચ. કેટલાએકને તેા તેમ ના બધા છોકરા શાયે રેહવાની રજત મેચ. થંધાએને શરકારથી એાછો વધતો લવાનમે મેચ, વધતામાં વધતો લવાનમેા એટલો થોડો હોએચ કે તેથી માનરને હાડકાનુ માન ખાન પોચાન ધાએચ કોઈ કોઈવેલા કેદીએના કબી લદારોને શેહનશાથી રજત મેચતો તેએ કોઈ મદદ મેાકરેચ. પણ તે દર વરશે એક હજાર રબલથી વધારે મેાકલવા દેતા નથી. એક રબલના ચાડા શાત આના થાયે.

લોપોલોકપર ગમે હેડું તોખત નેલવામાં આવીઈ હો એ પણ તેણે શ્રી શાઈબીરીઆના શરથી એામાં હુખકારક પરાત શ્રી ઇશમીખા રાખીએ. એ સુલુક આકા મહીના થ હો ચરદ રેહે છે ને ગીઆવાની સખતી ખાતરે ચારખ મહી નાં કમજર ધાએ છે. એ સુલુકમાં વેરાણ મેલાનોને નચથ પાલીના સરોવર ધણે છે. લોપોલોક કી ઇશમીખામાં આવી

મેહતો તારે તેને ખબર થઈ કે શેહનશાએ તેને દરરોન-દેશ કોપકેનો લવાનમે આવવાનો હુકમ કીધો હતો. એ શરદ પછી આપણા દેશના પાચ દેડીઆ નેટલા ધાએ એટલી રજત થણ કરીને લોપોલોક શરખા કેદીએ જોએને મજુરી કરવી પડતી નથી તેએને શરકારથી મેચ, શરખાએએ લોપોલોકના કુટુબમાં એ વેલા ખાતરે તેની બાએડી તથા દીકરીન હતી. એએાથી તેને હુખને વખત શરો દીવારો ખલતો હતો. બીચારી પરાકોલીની ઉમર ઘણી ના ધલી હવાના શખબધી પોતાના બાપ પર પડતી આકતની સખતી વીશે તેને પુરતી રાખન હતી નહી. પોતે ને ઇંગાલ હાલતમાં ઉપરતી તેઓ તેને કથો ગમખી લાગતોતો નહી કેમ કે વધારે શારી અવશથા તેણે શખનમા આવેઆ પછી ભોખ વીતી નહી. એ લાએકી વાલી દીકરી નેના પરાકરમે કરી તેનાં બાપના આકેલત છુટકારો મેચો હતો તે નાધપણથીન પોતા ના મા બાપના સુખરાતમાં મદદ કરવાને ખુશીથી શેકતી કોઈ વેલા ધોબીએને તાણ કપમાં ધોવા, કોઈ વેલા ખેતરમાં અને કોઈ વેલા બીએ કેકાણે મજુરી કરવા નતી. એ મજુરી નામલલા તેને કોઈવાર શેકડા પછા પાણી ખરી વેલા મેદ, તરકારી, અનાલ છતીઆદી ખલતું તેની માએ શરદા વખત કરતા ખરલામાં ધેઆન રાખતી ને પોતાપર પડતી ભકા શખુરીથી ખખતી. લોપોલોકે નાધપણથી લડાઈ ના કામ તથા મોન મજનાં પોતાને વખત કાઢેએા હતો તે નાધી બાએડીની માફક શખુરી રખાઈ શકી નહી. તે થની વેલા ઉદાશીમાં ગીરફતાર મેતો ને પોતાના હાલપર હોએ અકુશોર કરતો.

દેશનીકાલ ધવાને કેટલાએક વરથ સુખરી ગી આં પછી શેહનશાની દરખાર ખાતેના એક અખલ દારનુ શરકારી, કામ ચાડ શ્રી ઇશમીખ મધે આવું થઈ છે. તેને લોપોલોકે શેહનશાહ નોગની એક અચર કરી આપી. તે અચરખા પોતાની સખત હાલતથી છુટકારો ધવાને તેણે માંગીઈ હતું. તે અચરને ટેકો આપવાને પોતાનો થથો વગ મલવવાને તે અખલદારે કબુલ કીયું. તે અચરખો તે લઈ ગએા પણ વરથોનાં વરથ સુખરી ગીઆં તોખી તેના કથો લવાખ મેચેા નહી. હરકોઈ શરકારી અખલદારનું અથવા હલકારાનું નેજા આવડુ થાયે એટલે લોપોલોકને ઉમેદ આવે કે તેની અચરખો કાઈ નવાખ આવેએા હશે પણ તે ઉમેદ શંકા ખેડી થતી. પરાગકોલી એક દીને મજુરીપરથી થર આતી તારે

તેણે પોતાની આંખને રડતી જોઈ. તેના બાપ પણ ધનૌ
ઉંઘાયા પછી વીલાપ કરતો બેઠેલો હતો. પરાશકોવી - તુસ્ત
પોતાના બાપની યોડે ગઈ ને કાલાવાલા કરી પોતેબી આશુ
લાવીને ખુંઘવા લાગી કે પેચાશ બાપ આપને તમે તથા આ
એ એટલા બધા ગમગીન કેમ થયાં છેવે? તેના મીઠા ને
નરમ ચકુન તથા પેચાશના આશુ બરેલી આંખોથી તેના બા
પનુ દીલ પીગલી ગઈ. તે બેએએકે મારી વાહલી દીકરી
હુબી નથી જાતુતો તેવા મારા ક્રોધ અપશબને લીધે આજ
કેટલાં વંશ થયા તારી મેહરબાન આંખે તથા તારીપર મો
હુરી નક્ષા પડેચ તે જોઈને અને ધનૌ અકુષોચ લાગેચ. તે
છે એ વેલા પોતાના નચીબના ફેરફારની શુધી વાત દીકરીને ક
હી મેહરબાને આજ દીનથી એક હલકારો આવીએ પછુ તે
મારી અરજીના કશો નવાબ લાવેએ નથી. હુ નથી કહી
ચકતો કે હુઆથી આપણે છુટકારો દારે ધરો. પરાશકોવી
એ શબ્દો બીના શાલવી થણી અંદેશામાં પડી. એ વેલા
શુધી તેના મા બાપે પોતાની હાલતથી તેને નાવાફે રાખ
વાને ખબરદારી રાખી હતી. પછુ હવડા બરે તે જાણતી
પછ તારે તેઓના ડુખનો કેટલેએક ભાર તેના મનપર પ
ડેએ. એ વેલા તેની પંદર વરસની ઉંમર હતી. ડુનીઆ
શું છે તે લીધે તે સુતલગ શખજીવીતી નહી કયાના ધારાથી તદ
ન નોવાફે હતી. પછુ પોતાના માબાપનો છુટકારો કરવો હે
તું તેના મનમાં આવ્યો. તે છુટકારા લીધે પોતાના મન
મા ખુબ એઆવ કરવા પછી તેને લાગુ કે મેં પોતે શ્રી શે
નરખીરશખરો ખાતે નહ મારા બાપની તરફથી રહેનચાહ
ની હજુર, મારી જાતે અરજ કરવી નેહએ. મોહોરી રંજ
બરેલી થની લાખી શક્ષ કરવાને તેની પાંચે પછરચાતો કાંઈ
હતા નહી. કોઈએએકખીતાની અંદરની આચારાની હતી નહી.
વખત - શર ને અંતે તે ખાતું ને પહે ચાલવું એટલે
ઇલાજ તેની પાંચે હતો. હેવું ભારી કામ જેના એઆવથી
જોશવર મરદખી હારીને પાંચે હુટે તે કરવાને આપણી બા
હુર સીમે દેડાવ કીયા. પોતાની શબ્દો મોહલણ આબાપ
ને કહી તે લેહીએ પેહલાતો અખમરી દરીને ચર્ધી વાત
હુરી નાખી. પરાશકોવીએતો પકડો દેડાવન કીયાતો. તે
દનપર દન પોતાના પોતાને કામરે કરી અરજ જુઓરી કે
અને શ્રી શે રખીરશખરો ભવાને રજ આપો શોપેએકે ને
હું કે એવાં ભેએએકાર કામંથી ડોકરીને પાછી હરા
વવાને ને કાંઈ ચમત્કાત કરી તે, કોઈક ગઈ, તારે
તેણે ધંમથી વાપરી. પછુ શખજીવીતીએ પરાશકોવીનાં મન

પર નજીલી અચાર કરી હતી તે કરવાં ધમકી કહ્યું વધારે
કરી શકી નહી. પરાશકોવીએ ને કે પોતાના બાપ
ને તે વાત કહેવાની મોકુફ કીધી તોખી પોતાના મનમાંથી
તે એઆવ કાઢેએ નહી. ઇશવર પાંચે તે સુતલ ભ
ગતી કરી હેવું મંગતી કે એ શાહેબ તું હેવું કરકે મારો બા
પ અને શ્રી શેરખીરશખરો ભવા દીએ. એ મીઠાએ તરફ
વરચા જુઓરી ગીઆ. તેટલો વખત એ લાએકી વાલી કને
આ પોતાના મા બાપને વાચતે રાખેતા સુખમ જુઓરી કરવા
ને શદ મવારથી શાલ શુધી મેહનત કરતી હુરચતને વ
ખતે તેઓને છુટકારો કરવાનો ઇલાજ શોધતી. તેણે કરી
ને આ બાપને અરજ કીધી. તેઓએ કરીને કહીલ કે એ
લીચાર શબ્દો નાદાની ભરેલાં, તેની આંખે મોલી કે “હી
કરી શેરખીરશખરો શુધી સુચાકરી કરવાનું કામ શું છે, તેની
તુને સુતલગ શખજીવીતી નથી. વલી તુ પગપર માલી વગર
પછી તાણું તુલીકે નવા મંત્રિય તે કેમ અને તારી કાએ
નાત કેટલી? તું અરજી રચતે તો કહી નવા પાચેન નહી.
રાહમા તું કોણ જાણે કાહા અટવાઈ ગયો. તુને કહ્યું યાએ
તો પ્રછી હમારા શુ હાલ? તુને નેવાથી હુને ને દીલાયો
છે તે પછી હુમને કેમ અથે? વાચતે તુ હુમારી નનર આ
ગલ રહી હમારી આંખોને રાહડક કરતી રહે એટલે તે અથુ
કીધુ.” આંખોના હેવા ચકુનેતો નવાબ પરાશકોવીએ પો
તાનાં આશુથી આપીએ. પછુ શેરખીરશખરો ભવાને તે
ના એઆવ મનમાંથી ગીએ નહી રાહમાં વરચના ધનો
ખરો વખત ને બરફ રહેચ તેથી એ વખતે પીગલવા લાગે
ને પરાશકોવી પોતાના મા બાપને વધારે બજાઈ થવા લા
ગી હેવાઆ એ કનેઆને પોતાના ધારેલા કામ ચાલવી એ
કે મોહરી અથુચ દીરી. તે એન કે પોતાનાં માબાપની
રજ એકવાર અંતે તોખી સુચાકરી કરવાના ચરકારી પરવાનાં
વીના તેનાથી એક ડગલ ગામ બાહરે કાહી ચકાએ નહી.
તે પરવાનાં શોબલશકને હુકમ માતરે આપી થકે. પરાશકો
વીને તે અંતે હેવી જાહાજ આશા હતી નહી. પછુ તેને કો
ચેચ કરવી દરચત લાગું. પાંચેનાં ગામડામાં નહ એક અર
જ વખાવી લાવી. તેપર પોતાના બાપની શદ અલાવને ધના
કલાવાલા કીયા. લોપોલોપે ધની આનાકાની દરીને તે શ
કી. તે અરજ તપ પોતાના હેવાજુલોવીને એક જ
થે વતર તેણે શ્રી રામીલચકના કામપર નોકરીએ.
એ પછી પરાશકોવીના મોહડાને રજ કાંઈક શુધરવી
લાગે. પોતાની ભલી ઇજાની બાબદમા તેના માબાપ ને

વારો લેતાં તેથી તેને થતુ કુખ થતું તે વાચો મઠી ગીઝિ
એટલે તેને પાછી ઉલટ તથા ઉગેલ વ્યાવી ને તેના હુરખમા
તેની તનદોશથી સુપરતી ચાલી. દીકરીની હાલતમાં ફેરફાર
ર નેજા તેના મામાપનેથી કાઢ વ્યાનંદ થયો. એમ કરતા
છ માસ નીકળી ગીઝા. અતે લોપોલેક જંગમ એક પર
બીડુ એક હલકારો લાવીએ. તે ઉમેડતા તેમથી
પરાગદોવીને મારેના પરવાનો નીકળીએ. પણ લોપો
લેકના પોતાના હેવાલ થયેથી કયો નવાલ હતો નહી
એ નવાલ નહી મલવાથી તેનો છવ થનો કમવાએ ક
નશાવાના શબ્દથી તેણે પોતાની દીકરીનેથી કહીલ કે હરે
કયુ વલવાતુ નથી. વૃથી તારો એઆલ મેલી રે કથી
અટવાઈ ન્યો ને મારા હાલતા કુખમા નવો ઉમેરો થયો

આપની એ રીત એક પરાગદોવી કાઢ નીરાશ થઈ ન
હી તે વધારે અજલ થવા લાગી ઇશવરની આગલ વધાર
રે આરજીથી પરાશયના કીધી કે મારા આપને હેવી તોફારી
અત આપકે અને રજા અને એમ કરતા એક દીને હેલો
ખતાવ બનીએ કે તેને નરતી હુકત થયે દરનજે મઠી ગ
ઈ શારી હાલતમાંથી કુખમા પડનાર લોકો નજ તહરેવા
ર વેહમ કરેછે તેમ પરાગદોવીની માએથી કરતી દરએક
નાખી બીનાપરથી પોતાના નશીબા વીચે શારા માઠા શમ
ન જોવાના તેને વેહેમ હતો એવા શમન જોવાના તેનો
એક ઇલાન એ હતો કે પોતાનુ પરમ પ્રથતક લઈ તે એક
એક ઉગાડવી ને જાડા પેહલી નતર પડે તે વાકીઅ વાચતી
તે જો પોતાની હાલતને અલતી નવી કઈ વાતને લગતો હો
એતો તે ઉપરથી પોતા વીચે મારો માઠો વીમાર કરતી એ
આલ અલખના મેવકુરી ભરેલી હતી પણ તેથી પરાગદોવી
ની માએને દીલોશ થતો તેના આપ દરશોન એ પ્રથતક
લઈ પોતાની આએડી તથા ડોકરીની આગલ તેમના એક
આખ વાચતો ને તેઓને શમજાવતે એક રામે પરાગદો
વીએ પોતાની માએને વલી પોતાની અમરન કીધી તેવામા તે
ને ઉગરા જોઈ તેથી તેને વાતે લગાડવા શારૂ કહીલ કે
પરા પ્રથતક લેવો ને જ પાતુ ઉગડે તેના નજના હો
ના શકાની અગીઆરની લીટી વાચો. ને તેમ
ને આએ પરમાણે વાચીલ "પુદાનુ નીકળા કી
પરથી હાગરને હાકુમારીએ ને કી રીથતએ આશમાન
ખ થાએમ રીકરિયા દર " તે કી હાગર પુને થ ક
એ વાકીઅ વાચી તે એકરત
નર કરી કહીલ કે પરાગદોવીની પાર માતા ભરધાર તરફ ન
દીએ આપણે ન

એઆલ કીએઅ તેથી પુદાને ઇમારો તે જુરોનજે. આ
પ મોએમી કે પેઆરી તમારી શમજન મોડીછે, આપણે
એ પરમાણે પરમ પ્રથતક ઉગાડી હરેક વાકીઅ વાચી ને
શમજએકે તે પુદાની તરફને ઇમારો ને આપણા કામ લી
ચે શારા માઠા ફલની હાગાઈ તે તેથી આપણી મુરમાઈ
માતરે નજાએકે. હેવી મુરમાઈ ભરેલા વેહમથી નીપનતા
એઆલપર અમલ કરીએતો વધારે કુખી માતર ધઈએ પ
રાગદોવી મોલી કે આપા ઇશવરપર મે પુર નરૂતો રાખી
એમ ને જાહ કુખી તેનીપર મે પોતાનો શયો આધાર રા
ખીએમ તાહ કુખી અને આશાએ કે તે મારૂએ મારી ને
માની કરવા લીના રેહ્યો નહી એ પરમાણે તેણે દેહાવ કા
એમ રાખેલો જાણીને લોપોલેક થનો તાજુખ થએ પો
પરવાનો તેણે પેટીઆ બધ કીધો કે રખેને પરાગદોવી કોઈ
વેલા કુખી જતી રેહ પજુ હેવો એઆલ પરાગદોવીના મ
નમા હતોલ નહી મામાપની રજા વગર નજુ તે જુનાઈતુ
કામ શમજતી.

લોપોલેકે તે પરવાનો ચતાડી ડોકરીની મરજના અ
ટકાવ તે કરીએ ખરો પણ તેને માત્રમ પડીલ કે તે કીક
રીની તનદોશતીમા દનપર દન મોહરો બીગાડે થતો મારે
એ અતે તેને લાગુ કે ઇઆતો એને એની શખત મુશ
કરી કરવાને રજા આપવી અમલતો અક્ષાપાથી તવાઈ મે
વા દેવી જોઈએ એક દીવશે પરાગદોવીએ હારોને અતીઅ
હી મીનતથી અમરન કીધી રડીને કહીલ કે મને રજા આ
પો હેંપોરોડુ દીવ અતે પીગલીલ, તેણે પોતાની બા
એડીને કહીલ કે "હવે એ ડોકરીને થ કરીએ 1 મેહતાઈ કે
એને નવા દેવી " આપને મોહડે હેવા મકુના શાખી પરા
ગદોવીને થતી મુશી વેશ યા. તે મોલીકે માપા તેનો અ
ત કરીને જાણે કે મારી એ અમરન કજીલ રાખવાને લીધે ત
મોનુ કરી પશતાવો થનાર નથી હુ કી થેટ પીરશયારો
એને આપણ મોનુનાશકાની બીદમતમ અમરન મુજારયો.
પરદોશારને તેએ કામ કરવાનો અને વીમાર અખરીએ,
તેણે રજા આપી. પવાને તપુને તેણેએક શખશીય, તે શાકે
આપણ મોહર નાહના દીવમા રેહમ રેડીઆ લીના રેહ્યો ન
હી. લોપોલેક મોએમી કે "આ 1 દીકરી તું હેલો જુવ ક
રેમ 1 તું મુ હેકુ ધારેમ કે મારી આગલ વાત કરવાને નજ
મોહરો. તેજુ મોહનનાહની દરબારમા જઈ તેની માએને અ
રન કરવાનુની મોહર 1 નહી નહી તું રથતો જાણીની
વી. કોઈ મોખીઆ લેવાની પુને શમજ નથી. બીના

બાન નંગલે, ડરામતા પાહોડી, મોહી નરીએ વેરાવથી અ
તી યુથકેલે. ગાડી અથવા તર કરવાને તારી પારે પ
ઈયાતો છે નહી. વલી શેલનસાહના મેહુવા દરએક દરવા
નાપર પેહુસાગીરો. તેમ્ને તુને કથી અદર દાખલ થવા રમે
નહી. તું શરખી ગરીખ ગીથરેલાલ કોઈના આશરા અથ
વા લાગ વગરની સ્ત્રીતે શેલનસાની નમદીક હાલર દરવા
ને કોઈની હીમત ધનાર નથી. એવી તદ્દયરતુ વગન પરાય
કોવીને શારી પઠે લાગું. પણ તે નાહીમત થઈ નહી તેને
હેલું લાગતું કે ઇશવર અને કૃતે આપશે. હેવા એઆલ
માં કરીથી હરકતની તેણે દરદાર કીધી નહી પીલ કરવાને
તેણે દરસત પારીક નહી. તુરત શયલી તદ્દયારી કરવા લા
ગી એ વખતે એ બાહુર દનેઆના બાપની શયની રાલ
ના ખાતરે એક રખલ (શાત આના) હતી એના વધારે
દરવાને લોપોલોચે જે કોઈ મેહુતન કરી તે ફેકટ મળી પ
રાશકોવીએ પોતાની લાખી યુગારી નવા નીકલવાને દેરવે
લા દીવસની આગમમની સામરે તે વીંચીની ખબર શયલા
ગામના મધ. શયલા એલખીતાએ તેની યુવાકાતને આ
વીઆ. વાત ચીન કરતાં બે નજી શવાએ શરવે કોઈ પરા
શકોવીને હીમત આપવાને બદલે નાહીમત દરવા લાગા
રાહુની શખતી ને કૃતેની યુથકેલાત વીચે શઈ કોઈ તદ્દયેવાર
કારણે બતાવવા લાગાં. પણ પેમાં બે નજી જેઆ લોપો
લોકના થરખાન ફેરી હતાં તેમ્ને મેલવીઆં કે ધનાએ
ક ભારી કામો નહવા ઇલાએથી બની આવીઆય ખુદ
કરશેતા આપણી પરાશકોવીની ઉમેદ અંતે બર આવશે એ
ને ને કોઈ લોકો રાહમાં મલશે તેમ્ને એના કામના બેદ જા
હોશેતા એને મદદ કરશે. પછી લોપોલોચે પેના રૂપાંને રખ
લ પોતાની દીકરીને આપીએ. પેલા બે નજીબી
તેને મોડાએક પડશા આપવા ગીઆ પણ તે લેવાને પરાશકો
વીએ ના પાડીક, તે રકમ ભાએએ બાર આના જેટલી હ
તી પણ તેપર તેમ્નોના ધના દીવસના યુગસાનના આપાર હ
તા. તેમ્નેએ જે ધની મોહણ કીધી તેના એ રમથુ દને
આએ એદેલોન નવાબ આપેએ કે તમારી મેહુરબાંની ખા
રીપર છે તે બચ છે તેથી હું તમારી પછી ઉપકારી થઈ છે
ઈ. ઇશવર જે તારા કામના જે આપશે ને તારા બાપ
નો મંદીયાનેથી મુદકારે થશે તો તેના યુગમાં તને ભાગીઆ
થી. શવાર પડતાં પરાશકોવી પોતાના માળાપ તથા એલ
ખીતાએની રખ લઈ બાહર નીકળી એ વખતેએ જુદાઈથી
તેના અભાગીઆ મા બાપને દેટલુ કુખ થઈ હશે તેનું અ

તરે વરણ દરવા કરતાં વામનારાએએ કલપના કરવાથી તે
વીંચે વધારે શખન પડશે, એ બાહુર એરતને મેલવા શુ
ઈ પેમાં બે એલખીતાએથી નહા શુધી બનીક તાહાં શુધી
ગીઆ તેમ્ને પાછા ફરતી લેલા પરાશકોવીતે કેટલીએક
જુવાન એરતને તરી જે ગામડામાં થઈ તે ભવાની હતી
તે ગામડામાં બે આશરતીએ રહેતી. તેમ્નોની સાથે એ આ
લી. રાતને વખત તેમ્નોમાની એક નજી સાથે રહી. શુવા
રને પોહર કુખ પાછી માડી. પેહલાતો તેને રેહથત લાગી
કે હું એક જુવાન એરત છેઈ ને એપલી છેઈ પણ જા
રે પોતાના બાપનેા હાલ ઇઆદ આવીએ તારે શખના અદે
શે મેલી પછી હીમત અખતીઆર કીધી. મોડાએક દલા
ક ચાલવા પછી કી રીટ પીકરશખરે ભવાનેા ખરે રશતે કી
એ. તે વીંચે તેને ખબર પડી નહી તેથી કેટલાએક રાહાદારી
એાને પુછીક તેમ્ને એવેા થવાલ હશેઆ ને ખ
શકરી કરી મેલવીઆ કે ગને તે રશતે જલો ફતીઆ ગ કી
ઉગાડીક તે બીઆરી શરખાઇને પોતાની શખનન પરખા
લે માલી ઇશવરની કેરપાથી તેણે ખરે અદકલો કીધો
તો કેમકે તે ન રશતે માપી ને કી શેટપીરશખરે ભવાનેા
ન હતો.

શ્રી કેમલએક પોહમવાની કેટલી એક મંજલ હુર હતી
એટલું વાલપર એક ભારી તોફાન એકડુ થતું તેણે નીકળ
એ દીને તેણે ઘણી લાંબી કુખ કીધી હતી તેમ્ની તોફાનથી
બનમવાને તેણે મેલડા મેરથી દગલો ભરવા માડીઆં પ
ણ તે શેકટ ગીક. પવનના એક મેરથી એક ભારી જાહડ
તેના મારગમા આડુ પડીક, બરે એ પરમાણે તોફાન બ
ધીક તારે અલખતા પારોના નંગલના કોઈ મોહુટાં ગાહુરને
આગરે પોડી રેહવાને તેણે ધટલુ કારીક આપી
રાત ને બીઆમાન નંગલના ઉગાડી જલોએ ડંડીને
થાકનો ઉપદરવ ખમતી તે બીઆરી રહી શવા
ર પડતાં કોઈ વધારે શારે દેહણે આશા લેવા
ને તે બાહર નીકળી. ભાએગ જલે એક આખરીએ પોતા
તુ ગાડુ હારી પારોનાં ગામના જતો હતો તેણે તેનીપર રમે
આ કરી તે ગામ શુધી ગાંડાના મેશાડી પણ હીએડા
લોકો તેને કોઈ છુટું આદમી શખલઆ ધનાવાર આગ
લી રાતના તોફાનમાં રેહપાથી તેના કપડાં શયીખરડાઈ
ગીઆ હતા ને થાક તથા શરદીથી તેના મેહરે શીદાઈ બ
દન શુચત થઈ ગીકલુ શોધે દેખાવ અનગમતો આ ગાં
આથી શરવે કોઈએ પોતાના આગના આગલથી તેને હા

આવ કે હું તારી આવનત કરશ તે મડખની પરાશકોવી એ મોહી "તારી શોભલી હતી તેને વીધે" એ બાધ હલ કુ ભોમી તેથી પરાશકોવીને ભરાંત ગીએ કે રખેને એ બાધ ગીલાખોરી હોએ ૧. તેની શાયે તેણે ઘેર જવાને હા કહીક નહી પણ રથતામુતિશાયે રહી તે બાધ બોલી કે જે મ ગીલીનને તાહુનુ તમે જવા માગેમુતિશાયે આએમુતિ નુ ધરછે. આએ હુએમુતિ તો ખરી કે તે તમારી ભરદાયત કેહવી કહેમુ મિતમુને મગેતો હીઆરેહુએ નહીતક ખારી શાયે આરે ઘેર આવએ તેએ તે ધરમા દાખવ થયાં. એ કે માદર તેએની શામને ઝોલીએ પરાશકોવીએ તેને પુ છીક કે મડખ ગીલીન કાહુછે હેવા થવાલ ગાંભલી આ કર અમરત થએ પરાશકોવીએ ફરીને પુછીક કે મડખ ગીલીન મને મલશે ? તે આદર વધારે તાણુથ યદિને કેહવા લાગે કે " આએ તમારી જોડે ને આવીઆવ તેવન પોતે ને મડખ ગીલીનછે । " પરાશકોવી અમરતીથી નેવા લાગી તે બાધએ ભરા હેંશ કીશે હુતે તેપર હડીને પછી પરા શકોવીને ઉતારાની જગે ખતાવી આને પોતાથી બની આવ તી શકલી આવનુત કીધી

એ બાધ પાહલથી પરાશકોવીના મુરબી શરખી થઈ તેની મદદ તથા મગને લીરે પરાશકોવીની બાકી રહેલી ચક્ર રોહરી થઈ થઈ

પાછી કુચ કરવાને વખત આવીએ તારે મડખ ગી લીને પરાશકોવીને શયે શર શમન આપવીએ તથા ની જીની શુધી જવાને એક વાહનનું નેરબી તેણે આપીક. પોતાના એક વેપારી ગીતરના હવાલામા પરાશકોવીને આ પી તે મડખે તેને રવાને કીધી. ખાડીમાથી પેપેપાર જવા પ છી તે વેપારી મારો પડેએ તેથી પરાશકોવીએ ખડી આગ લ વધી, એક નદી એર આં ને મોટામા તે મેટી હતી તે તેમ્હાને ગમે આરીઆ થવાથી પરાશકોવી નદીમા પછી પ છુ ખલાશીએની મેહનતથી તેને પાછી વોટમા લીધી, એ વખતે પરાશકોવીને શલકમ શીવાએ બીટ કશી પીડા થઈ નહી. શ્રી નીન્તીના આવી ખરી પ્રણ આગલી હરેક ન એ કરતા એ જગેએ તેને વધરે ક શયે આવીએ, હરેક બીજ શેહુગેની માફ એ શેહુરખાબી તવગે મરીએની થો ડીન દરકાર કરતા રખાએઆ મામડીઆ લોકોની ગીલ ગુશાર આલ ને દએઆમુ શુખના તથા પોરોનાની ભરદાયત હેવાનો શવભાવ શ્રીનીન્તીના શેહુરીએમા પરાશકોવીએ એ એએ નહી. કેએ થાર લાગે નહી તારે રખતા મુખજ તે કે

જલ તરફ ગઈ તાહું ઇશવરની ભગતી કીધા પછી એક વે રાગન તેને ખલી. તે પોતાની વડી "આએશ" પાછો તેને વઈ ગઈ એ એારતે પરાશકોવીનાં હેવાલથી વાકેક થઈ તે નીપર જ્યા ફરીને પોતાને તાહા રખી પરાશકોવીને એ વખતે કોએલાવી આશરમની મની જરૂર હતો થણા દાહડ ની યાદ, જંગલ તથા તેમ્હાનની શખની, ગથથી પરકાર ની મુગકલાત તથા ચીતાના મોએ તેના તન મનપર મને પડેએ હતો જેથી તેને યકત તાવ આવીએ. ધના દીવરા શુ થી તે માદમીના બીછાનાપર રહી એ જગેએ તે જગેબી તાવથી મેહલી થતી તારે મહડી વેરાગણે શાયે બંદ ગી કરવાના કામમા રોકાતી ને તે ખાતાના થયલા કાએદા પરમાણે ચાલતી એ જગેએ મહુતેજમારી તથા ભગતીના હીધામ તેને હેવા પરાદ આવીએ કે તેણે હેવા કીયા કે આરા બાપને મુદકારો થવા પછી હું જવતી મેહુશયે શ કો શનસાર છોડી વેરાગન થઈ દીરતારની ભગતીમા વખત કા હુશ

તદન શાલ થવા પછી પરાશકોવીએ આગલ રાહ કા પવા મારી પેરી આએશની રત્ન કોતી વખતે તેણે પરાશ કોવીને પોતાની શ્રી માશકોવાશી એક શહી પર કાગલ આ પીએ માશકો પોદોતા પછી એ શહીને તે મલી તે બાધપણ એક દએઆણ ઉમરા જરી હતી તેણે પરાશકોવીને થોડો વખત પોતાને તાહા રખવા પછી પોતાના એક એસખોતા વેપારી શાયેથી થેટ પીટરશબને ખાતે રવાને કીધી એ પરમાણે બીઆયાન જગલો, ઉમડ માહુડો, તેમ્હાની ખાડી તથા નદીએ એારંગી, મોર તથા મગપેશએમોના ભોગ થઈ, માદગી તથા યાકથી આડ આક મહીના શુધી મે જર થવા પછી આપણી માહુડર પરાશકોવી શ્રી થેટપીટરશ બરો ખાતે આવી પોહુચી, એ શેરમા પોહુતા પછી પરાશકો વી ને વેપારી શાયે આવીની તેનાજ ઘરમાં થોડા દીવરા ર હી કારણ કે નેને તાહા પોરોના તરીકે ઉતરવાને તે ભવાંમન પતરો લાવીતો તેએ રીશાયમા ફર રહેતા હતાં ને એવેલ ન દી એરંગી પેપેપાર જવાને થેલકિયા માહુશો શરવે કોહને અદકાવતા કમકે મરફ પીગલવાની ધાયાતી હતી તેથી રખે ને કોહના જવ જએ. / એવા શયેમાં પેલા વેપારીએ પરા શકોવીને શમનની કે તુસા ભાપને ને ટેપ ખરીછી તે વીધે સતાવાલાએ ફરીને તપાશ કરે હેવી અરજ છ કોહ લાએ ર પાછે લખાવ પરાશકોવીએ તેમ કીધું તે અરજ લઈ ને પોતેજ આપવા ગઈ. રાનરોઆરી થબા ભરવાના મહા

નપર તે ગઈ. એક વ્યાક્રીશમાં આવી એ વેલા માણતી થી તે ઘણીને પુળતી હતી કેમકે જુદે જુદે વાવેના એટલાં બધાં લોકોની ભરિમાથી તેને કદી જવ વ્યાવ કરવાની રેવ હતી નહી. તે અરજ તે શાનાં એક ચોકરેટરીને તેણે આ પી. તે અરજ લાએશેની રીત પરખાણે શકત ખોલોમાં ત થા કાએલા સુનળના પુરતા માંનથી લખેલી 'હતી નહી ખાદે એક શબ્દ બોલીયા વગર તેણે તે પાછી આપી. એટલા માં એક ધરડો શીખાઈ તાંહા આવીઓ. તેણે પારીડ' કે એ કોઈ ભીખારણ હશે તેથી તેનેા હાથ પકડી દરવાજા બા દર દાહુડી પુકી પણ પરાશકોવી કાઈ હારી નહી. તે દ રશેજ તે મકાનપર આવતી ને શીરીપર ઉભી રહેતી કે કો ઈમી દએઆણુ અધીકારી તેની અંચન શાલવશે. પંદર દી પરા શુધી તેણે એ પરખાણે નકાખા પકેલા ખાયા. એક ગર દારી અમલદાર ને એને તે નજોએ રોજ નોતો હતો તેણે એક વખત એની અરજ લીધી. પરાશકોવીને વ્યાગા, આવી કે હવે કાઈ થશે. પણ તે ધરથયે કરો જવાબ દીધાને બદ લે પોતાના ગજવામાંથી કેટલીએક અગરફી કાહુડી તે કામ નજાં લપેટી પરાશકોવીના હાથમાં પડીકુ આપીડ' ને ચાલતો થયો. પરાશકોવી તે લઈને ધર આવી યણુ અચવાડીઆં શુધી તેણે 'એ પરખાણે કીધા પછી કશું વલીડ' નહી નેટલાં તોફાન તથા રેલની મોશમ પુરી થઈ. શતાવાલાએએ પે લી નદીપરથી લોકોને જા આવવ કરવાની છુટ આપી. પે લા વેપારીની આએડી પરાશકોવીને, શીરાઈમાં પેલી ચારત ને ની શાયે એલખાનું કરાવવાને મઝમ મીલીને કાગજ આપીએ, તો તેની પાથે લઈ મઈ. એ ઉતરા જરીને મઝમ મીલીને કાગજા આગાઉથી રાધડો હેવાલ લખી વાઝેએતો તેણે પરાશકોવીને જોતા વેતલ ધના દેતથી તેની ભેટ લીધી. એ બાઈની એક શગી ને ચેહનચાહુની દરબારમાં કાઈક વગ હતો તે કામી શાયે તેને અનળનાવ હતો તોખી પરાશકોવીની ખાતર તેની શાયે પાછી શલાહ દીધી. એક દીને તેણે તે કામીને જામવા દેડી તેની ગાયે પરાશકોવીની સુલાકાત કરાવીને શાયે હેવાલ દહી શબ્દલાવીએ. શરયે બીતાં શાલલી તે ગગી બોલી કે રાજ દોઆરી શાખાની મારફતે કામ ચેતા ધના રીવશ નીકલી ન ચે વાશતે હુ પાંધરી દરબારમાં વગ રાવાવી લોખોડફેના છુટ કરા દરાવાને મેહનત દઈ. એટલાખું પેડી ગ્રામકોવાલી ઉ ખંખ જરી જોણે તે ચેહરમાં પરાશકોવીની ધની મદારન દીધી હતી તેણે શ્રી ચેટ પીટરશબરો વાંડી પોતાની શાહી એક શા હુનદીને ચંપી બીના લખી હતી. તે શાહનદીએ પેલા વે

પારીને તાહાંથી પરાશકોવીને તેડાવી, તે શાહનદીના 'મેહ લમાં જતા રા.મેરંમી દપડા વાલા ખદિખતગારોને જોઈ જો લી પરાશકોવી શમજ કે ને આગાઈ જોએઆંતા તેવા એ લોકો કોઈ શન અધીકારીઓ હશે. તે મેહલના રામ રચી લાં તરફ તાજુખ થતી આગલ માલી શાહનદી તેની શા ન ચેકત તથા શાદાઈ જોઈને ધની ખુશા ધઈ. તેને પોતા ના મેહલમાં રાખી. શરવે પરકારે તેની બરદાશત કીધી. પો તાને વગ લગાડી તેના બાપને છુટકારો કરવાને મેહનત કી ધી. ચેહનચાહુની માએની શધી ખમર કરાવી. તે રાંણી એ પરાશકોવીને પોતાની નમદીક બોલાવી. પરાશકોવીને રાણીનુ તેકુ આનેકુ જાણી તે કેવી ખુશી ધઈ હશે વાઝ ! તેણે ઇશવરને ઉપકાર માંનીએ. શાનના છ દલાકને અ મયે તે ચેહનચાહુની માએની હજુરમાં ગઈ. મેહલમાં દા ખલ થતી વખતે તેના બાપના બેલ તેને ઇઆદ આવીઆ, કે " દીકરી મેહલમાં દાખલ થવું બરૂ મુશકેલછે." તે પો તાના મન શાયે બેલવા લાગી કે ખારા બાપને જો મારી હતું, ડાની સુલાકાતની ખમર પડશેતો તે શું કેહશે ? તે ને જાણ્યો. કે ખારૂ પગલુ ચેહનચાહુના મેહલની ખાનગી જોએએ છે તો તે શું વીમારશે ! રાંણીની હજુરમાં દાખલ થતાં વેતન પરાશકોવીને તેણે દીધાશે! દીશે ને તહરેવાર શવાયે પુખી આ શંકા જવાયો પીરા શવલાવધી બરોબર આપીઆ, તેણે કહીડ. કે ખારા બાપને વાશતે હુ કાંઈ માફી માગતી નથી પણ એટલુજ આંજુલ કે તેને ને અપરાધ લીધે શીખ શા કરવાને હુકુમ થયો હોએ તે અપરાધ લીધે ફરીને ચેક સાઈ કરવામાં આંવે કેમકે ખારો બાપ રાંધી પરકારે નીર અપરાધીછે. તેની હીમત તથા બાપને ખાદે જોએલા રંમની રાણીએ ઘણી તારીફ દીધી ને કજુલાત આપીકે હું રાંધી બીતાં ચેહનચાહુને જાદરે કરથ. પરાશકોવીને તુરત ખરમને શા રૂ રૂખાના તરણશે રબલ અપાર્વીને વરદા દીધી. (પરાશ કોવી ચેહનચાહુની માએની અચન સુનરેજ તેના એક સીતા ર આએ બાબતની રૂઝઆતઓ આપેએછે) થોડા રીવશ ન વા પછી એ રાણીએ પરાશકોવીને જનમ શુધીના લવાનજો કરી આપીએ ને એક દીને ચેહનચાહુની સુલાકાત કરાવી. ચેહનચાહુએ શધી બીતાં શાંલલી પોતાના એક પરધાને હુમક દીધો કે લોખોડફેના મુકદમે ફરીને તપાયે. તે પરધાને એક દએઆણુ પરથપ હતો. તેણે જમ બને તેમ ઉતાલયેથી એ વાત ની ચેકસાઈ કીધી. શયથી ચેકસાઈ ધાયે તેટલાં જૈનાચક ની દરબારના રાધડાં લોકો પરાશકોવીપર દેતુ કરવાં લાગ્યાં.

શ થી જેવા લાંચિકે નગાઓ, કારખાંતોએ ને ઇમારતો તેને બતાવવોઆ આવી. એ પરાયકો પોતાની બાપના યુદ્ધમાનુ કામ અનખાંતની રીતે ચાલતું ને પોતે ચારી અવશથાના વખત કાઢતી તેની ખરાનીમા પરાયકોવી પોતાના બાપના યુદ્ધમા પેના બે કમનશીબ બહીવાનો જે તેના હેતુ એલખીતા હતા તેઓને વીસરી ગઈતી નહીં દરબારના લોકોમા પોતાની વગ ચારો ભેડ તેઓના છુટકારાને વાચતે તેણે વાત છેડી. પણ તેના ખરા હેતુઓએ તેને ચમત્કારીક કે જાહ શુધી તારા બાપની બાબતોને નીવેરો આવે તાહાશુધી એ બીનાની ચરમા સુતતવી રાખવી પરાયકોવીએ તેમ કીધું. અતે એક દીને ચેહનશાએ પરાયકોવીને જાણવીક કે તારા બાપને તુરત છુટો કરવાને તથા વાટનો ખરચ તેને પોમતો કરવાને જે શ્રી શાઈખીરીઆ ખાતે હુકમ મોકલીએછે પેના પરાયક ને ચેહનશાહની તરફથી એ પેગમ લાવીઆતો તેણે પરાયકોવીને પુછીક કે તમેએ પોતાને વાચતે કાઈ અમર ન ચેહનશાહને કરવી હોએતો તેથી શાલવવાને તે હુકમ તરખારેછે કરો આપકો આધાવીનાં તેને પોતાના પેલા બે આલખીતાઓને વાચતે ખાદી ખાઠી પોતાને કુએએ કરવાનો મેલી દઈ પેલા બહીવાનોના છુટકારા માટે તેને મેહ નાન કરતા ભેડ ચેહનશાહના દીકરા આફરીતાનો જુએ આવીએ. તેણે તે અમર કબુલ રાખી. લોપોલોહને છુટો કરવાને ને દીને હુકમ ગીએ તે પછી ચેહનશાહ હાલે પેનાં બે જાહને વાચતે તેમ ગીદાલતો હુકમ મોકલવાથી આવીએ.

હવે શાઈખીરીઆમા શું ચાએય તે આપણે જાણીએ. પરાયકોવીના મા બાપ દીકરીની થતુ શુધીની જુદાઈથી અલલાઈ ગીઆંતા. તે દીકરી પોતાના દાજમા કુતે મેલવશે હેલુ તેઓ કપી પારતાતા નહીં બલકે શ્રી ચેટ ધીરચખરોની હલ જેવાની આગમ મ અટવાઈને કંઈ મરજ પામશે એમ તેઓ બીલીતાતા તેઓની નાઉમેરીમા થઈ જાહ તાહરેવા પાટતીથી વધારો કરતા દીલશે. માતર પેલા બે પડોશીએ આપખતા. એ બીમારો બંદીખાનાની જાલસીને દીકરીની જુદાઈથી હાએ અરથોય કરવાં વખત કાઢતા તેવામા એક દીને પેગ નહીં વધી રામેયે હુકમ આવેથી પરબીડ ઉમેરી લોપોલોહ તે વાંમીએ મેહલાંતે તેણે માંનીક નહીં કે તેણે શું વાચીક. જરે તેની અચરતી પુરી થઈ ને ચમત્કાર. કે તેની છુટકારો ખરેખર થએછે તારે તે પોતાના પેગ બે પડોશીઓને તે વાત કહેવા ગીએ. તેઓએ મેહલાં ધની

પુરી રખાડી. પણ પશ્ચાદથી જરે પોતાના હાલ ચાપે લોપોલોહની અવશથાનો ફેરફાર શરકાવીએ તારે નાઉમેરીની નીશાન તેઓના મોહકાપર નજર આવી. તેઓ કાંઈક કુખી થયા. લોપોલોહ તથા તેની બાએડીએ તેઓને દીલશે આપીએ. પોતાના વાટ ખરચ ચાર ચેહનશાએ મોકલેલા પડોશીમા કાઈક તેઓને આપવા માગીઆ. તેવરે તેઓમાથી એક જાહ બેલેએ કે હુમેને પડોશીની થુ અગત તે દીને ને અમલ તમારી દીકરીએ લીધા નહીં તે હુજુર ખારી પાથે પડેલા. હુમેને તો છુટાપણ મલેલા ફુનીઆ ખરે એતુ શાલવી લોપોલોહ પોતાને મકાને આવીએ. તેની દીકરીને તેને કાગજ આવીએ કે આપણે શ્રી નીજનીમા મલથ તાહા જવાની લોપોલોહ તથા તેની બાએડીએ શકલી તથામારી કીધી કુચ કરવાની અમલ ગલી રાતે તેણે પોતાના શયલા આલખીતાઓ તથા પેના પડોશીઓની રજ લીધી. અતે તે શુવાને બીજાનાપર અરે થએએ તેજા શરકારી હલકારો તેના જોગનો એક કાગજ લઈને આવીએ. તે ઉમેરી ભેતા પોતાના પડોશીઓના છુટકારાનુ હુકમ નાનું તેણે વાંમીક. તે તુરત પુરી થતા તેઓના શારા નશીબની વાત કહેવાને તેઓની પથે ગીએ. તેઓએ તે વાત શાલવી ઇશવરને ઉપકાર માની પરાયકોવીને મેહલ કવા દીધી.

લોપોલોહ તથા તેની બાએડી શ્રી નીજનીમા પોતાની દીકરીને જઈ મરેઆ. તાહા તેઓ પેગ દીવશ ચાપે રહે આ. દીકરીના કામની કીરતી તથા તેના અતતા ફલથી તેઓ ધના ગયન હતાં. પણ તેઓની ખુશીમા એક બાબતથી અલવ થઈ. તે એમકે પરાયકોવીએ જોલાપણે પેલી બાપા લીધા જુએલ ફુનીઆ ઠોડી વેરાગ લેવાની જરૂર જાણવી. તેના માબાપે તેમ નહીં કરવાને થઈ શમજતવી ને તેની હાલતને લગતા શકા મેરકાએક કહી જાણવેઆ. પણ એ વેહરી દીકરી શમજ નહીં ને પોલી કે ખારા સુર બીઓના છુટકારો કરવાનાં કામ માટે ઇશવર ને મને કુતે અખરીય તે કુતે માટે હું તેની શકા થેવા કરવાને વેરાગ લઈ હીઆની વેરાગનોના મકામાં રહીશ તેને દેશવ થકે માં ભેડ તેઓએ જાચારે રજ આપી. વેરાગ મેહલાંની શંકી કીરીઆ પરાયકોવીએ પુરી કીધા પછી લોપોલોહ શ્રીની જનીથી જવા નીકલે ક્રેમકે તે જગાપર રહી શકવા નિશા નામણ તેની પાથે હતા નહીં. તેની બાએડીના કેટલાએક ચકા શ્રી લાડખરમા હતા તાહા પોતાના દેલલા દીવશ પુરા કરવાને તેઓ ગીઆ.

લાએકીવાલી પરાયકોવી તારપછી ધના દીવસ જીવી નહી તે તારીખ ૮ મી ડિસેમ્બર ૧૯૦૦ ને દીને સરણ પાત્રી એના એવા પુનવતા કાનપરથી ફેટલીએક ચોપડી એ લખાઈને જે હુમના લોકો રોગથી વાચેય

મારાં શ્રેયસ્ક બપાઈ.

હું હવડા કોટના પારથીની મોહરી વચતીવાલા એક મોહલાના રહેલું આરી બપાઈ બપાવા શી શુરત ચેહરના રેવાસી હતા આરો બપાવો શુરતને એક નારીએ શો દાર હતા તેના અરણ પછી શુરતની હાલત પડી ભાગતી થઈ તારે આરો બાપ ધનયા કીને સુખબંધ આવીએ આ રા બપાઈ જે ધરડી અવશ્યાના હતા તેવને પેહુધાતો પોતા ના વડવાઓનું ચેહર છુધાવાના વખતના ઓડવા મળીડ ન હો પછુ તેવન ધના શમજુ ને રૂર અરેચો કરનારા હતા આરા બાવાના શમજવીઆથી તેવનના વીઆરના ઉતરીડ કે શુરત કનપરદન ભાગી પડતુ હતુ ને સુખબાઈની અવશ થા ધતયા રોગગારની બાબતના શારી ધતી હતી વાગતે જાગ બાપને રોગગાર કરી શખન મેલવી પોતાના વડ વાઓના શરણે આમરદાર થવાને બની આવે એટલા ગા રૂ આરા બપાઈએ સુખબંધ આવવાને કશુલ કીધુ તે વખતે આ રીછ વચની ઉમર હતી થોડા વરયા ગુનરવા પછી હમે હવડા જે ધરમા રીએય તે આરા બાવાએ બાધીડ, તે ધરમા હમે ભડ રહેઆ પછી ધનબાઈનું નામની એ ક પારશન આરા બપાઈને મવવા આવી તારે આરી ઉમર દસ વરધની થવા આવેરી હતી. ધનબાઈનું અગાઉથી આરા ધરમા આવતીની પછુ હમે તારે ભાડેના ધરમા રહે તાતા તેથી તે હમુને મળીને પાછી ભતીની હવડા જા રે.આરા બાપે મોહરૂં થેર બાધીડ તારે ભમે હુશકલ હેવા ના શખબંધી આરા બપાઈએ ધનબાઈનું હમારા ધરમા આવી થોડા દાહડા હમારી શાયે રેહતા કહીડ. ધનબાઈ એ તેમ નીધુ ધનબાઈનું આરા ધરના શધા લોકો થ ને મેચારકરતા રેખાએઆ ને આરા બપાઈના પોતારની દીકરી ની આકરજ તેવનની બરદાર પોતાના ધનબાઈનું શા થે આરા ધરના શધા આકરજીએ એ પરનાજી ૯ લી મલીને આવતા નેને એક દીન આરા બ

પાઈને પુછવા લાગી કે “ ધનબાઈનું આપસા મે લુ થાયે ” એ શવાલ મે પુછીએ તારે ધનબાઈનું આગર હતા તેથી તેવણને હથુ આવીડને તેવન મોલીઆ કે તારા બપાઈની દીકરી થાઈ એવો જવાબ શાલવી મે કહી ડ કે “ બપાઈના દીકરીતો કુઈ મએએ તનેતે કોઈ બીજા બધરા છેએ ” . આગે મોહરૂં હેવા શકુન શાલ તો શ ઉ કોઈ હથી પડેઆ . મે જાણીક જે શક કોઈએ આરો મ શખરી કીરી તેથી રડવા જીવી થઈ આરા મ એ અને પરા વીને સુગી રાખી એવી મારખરજા હું ધનબાઈનું વાલ કરવાની ભુલો મેઈ વવી થોડા દાહડા થયા તારે આરા બ પાઈને મે કીરી પુછીડ કે તમે ધનબાઈનું એટલું બધુ હેત ખાલેય તે એવન આપણુ કોલુ થાયે બપાઈએ મ ને કહીડ કે ધનબાઈનું આરી કરી લીરેવી દીકરીડ મે પુછી ઉ કે તમે એવનપર એટલું બધુ હેત કાએ કરોય તારે બ પાઈએ અને કહીડ કે તુ મોદી ધથે તારે તુને શમજવરા હવ ડા તુને તે કેલવાએ નહી મે ધનુખી કીધુ પછુ અને બપાઈ એ તે વખત કથો જાલાશો કીશો નહી પછી આરા અએ ને મે પુછીડ તેવનેબી એન ખીશાલને જવાબ દીશો જારે હું બલક થવા લાગી તારે તેવને અને ધરકાવી કે “ તુ બ માને જેમ કહીએ તેમ માલુ જોઈએ ખમરદાર ને એ પરનાજી હુનત કીરીચતો તુ નાશાનને મોહરૂંએની વાત જાણવાની થુ માર ? તુ જેમ જેમ શમજની ધથે તેમ તેમ તારે લાએકની વાતો તુ જાણે ” એ પરનાજી આ રા બપાઈ તથા માએ તથા કુઈ શધા જાણાએ મ ને કથો જોલાયો કીશો નહી તેથી મને તે જાણવાની વધારે આરજુ થઈ અંતે જારે અને બારસુ વરયા ઉગી ઉ તારે આરા બાવાબી ચીનથી તુરતના આવેલા હતા આરા વરયાનુ શકુલ જોઈ આરા બપાઈએ હમારા નન્દરીનું શગાએને મેનખાની આપી બીત શધા લોકોતો વચને ત દાહડેન આવેઆ પછુ ધનબાઈનું આરા બપાઈએ મોશ કરીને મે દાહડા અગાઉથી તેરીઆતા અને વરયા ઉ મવાની આગળી કાતે આરા બપાઈએ આરા માએ તથા કુઈ તથા કુઈની દીકરીને પેહરાવવાને નવા કપડા દાટડી મેલીઆ તે તરણ નજાના કપડા આરા માએને રેખાડવા પછી આરા બ પાઈએ કપડાની ચોથી જીડી કાહડી તે વીધે મે પુછીડ કે બપાઈ એ કપડા કોલુના ? બપાઈ મોલીઆ કે દીકરી એ આપરી ધનબાઈનું મે પુછીડ કે “ ધનબાઈનું વાલો મે તમે એટલું બધુ હેત કાએ કરોય એવન કાદે આપ

જાણ્યો છે તેની તમે અને કહેવો, ખર કે એવન કોણે? ગવારના અને વરસ ઉગવાનું હતું તેથી-મારાં મે હરખાતે બપાઈ અને દીર્ઘગીર દરવાને માહતાતાં નહીં વલી મારી ઉઠતી હવે પુત્રી થવા આવીતી. વાસતે બપાઈએ વીચારીકે એ ટવડીઆ કરેય તેા હું ધનબાઈજને વીધીએ ને સુધી વાત કેહું. પછી કપડા દાહાડી એક કબજા ને લી તેવને ઝોરડાનું બારનું શાકીકં અને કહીકે કે પુ પુ હીઆ કરેય કે ધનબાઈજ આપણુ કોણ થાએ તે વીધે પુ ને હું બહીતી કર્ય. હું ઉઝેદ શય્યુ કે એ વાત શાંભલી પુ મગર થયે નહીં પણ ધનબાઈજને દનપરદન વધારે આ ન આપશે તથા તારા અન શાયે અરિયા કરી રાહી થયે.

એ પરખાંજી મારા બપાઈએ કબજાત કરાવવા પછીની એ નજીવવા પરખાંજી વાંત કીધી.

“મારા શયરા શુરતમાં વનકરે પાથેથી કપડા વઘને ક રંગીએને વેચતા. તે લોકોનું તેવન તરેવાર કામ હકથાઈ લેખને કરતા. એવા ધનધાના તેવને ચારી કમાઈ કીધે તે તેવને કર કથરથી બંનચાવી. જારે શુરની ગીઆ તારેઆ શરે કેસી હુમર રૂપીઆ રોકડા તથા મે પેર તથા કેટલુંએ ક નરીઆન કપડાં શર શાખન વીગરે મેલી ગીઆ. તેના શયે અખતીઆર તારા બપાવાં શોહારબથાને કથા કે અકે ખારાં શાશુ મારા શયરાની આગળ શુરની ગીઆ હતા. મારા શયરા શુરની ગીઆ તે વખતે તારા બપાવાની ઉમર આશરે એકવિધ વરધાની હતી. એવનને બાપે પોતાની શા ધે નાકપણથી-પાંખી શારી પકે કેરવીઆ હતા. પોતે બધ કીનાં શબ્દથી જાણી હાલ આલ કરી શકતાતા નહીં તેથી અંજી કામ તારા બપાવા પારી કરાવતા એ પરખાંજી નાક પછાંખી શારી પકે ઉમરવાના શબ્દથી મારા શયરો અરી ગી આ તારે તારા બપાવા શોરબથાઈને તેવનનું કામ કાન્યા લાવખતે કપું મુગકેવ પડીકં નહીં. શોરાખશા દીવના ઉલ રે હતા. તેક તરીયે અરચ મુદનબી ચારે કરતા. મુલ પોતાના બાપની કંજીઆઈની અપર તેના અનપર ચારી રીતે મહતી. તે એકે શોરાખશાની ઉમરતા કાંઈ ઉડાવોડોના નેની હતી નહીં તે મે કંજાએતો એક અરચી એક ઉનએ કરે. વલી મારા શયરા શાશુએ નાકપણથી અનેબી કર ક શર કરવાને તથા શરે શાખજ બંધવવાને સીખવીકે હતું. વાચતે હોતો એવે બધાં થના અરચાત નહીં તેમજ થના ઉ ડાંબી હતા નહીં કોઈ નાચાર મેચારને કોઈ વેલા કાંઈ પુછતો તેમ વલી કોઈને ધરમને બાહુને નકામત પછણ આપ

તાતાં નહીં. એમ કરતાં થના વરથ શુરની ગીઆ. તારા બપાવાએ પોતાના બાપનો ધનધો માહું શાખીએ તેથી રોલ તની શારી વધારી. તારા બાપ તથા કુછને બંનચ થયો. તારો બાપલો તે વખતના તથા શોહરના લોકોની રીત યુવ બ શર અવશરે નાત નજાહતો. બીમે ધરમ થેઆન કરે તો. એમ કીધાથી શુરતના પારસીઆના તે પોતાના બાપ કરતા વધારે વખતાયેઆ. તારા બાપને શાતમે વરથે શદ રો પેહરાવવાને હતા તે જારે પેહમાં હતા તારે તે વખતની કેટલીએક વેહની બાએડીએના આફ મે માનતા કીધીને કે “મારે પેરે ને દીકરો મ્યાવશે તે તેને શાંતને વરથે ઉદ વારેના આતશ મેહરામ શાહેબને પગે લગાડયા. વાસતે જારે શાતપુ વરથ ઉગવાને પોડા દાહડા બાકી રહેઆ તારે મે તારા બપાવાને ઈઆદ આપી કે શોરાખશાહ આપણુ ના દરથાહને આવતા શુવાદ રોજે શાતપુ વરથ મેશયે, તે વખ તે એને ઉદવારેના આતશ મેહરામ શાહેબને પગે લગાડયા કહેઆ વાચતે હવે આપણે તાહાં નવાંને તઈઆરી કરવી નેપ્તિ. શોરાખશાહે તે કજીલ કીધું. તારા બાપને વરથ ઉગવાને અઠાર દાહડા આગમમથી રાહી તઈઆરી ક રી હવે ઉદવારે નવા નીકેઆ. તે વખતે તારી કુછ રીને બાઈની ઉમર આશરે આરી વરધાની હતી. ઉદવારે નજા પો તા પછી તારો બપાવો કેહેવા લાગે કે આપણે નાદરસાહને શુરોની હીઆન પેહરાવતા નજાએ કે પુછતુ કામ થીએ. તે કલ મારા નરન આવાનાઈ મોલીઆ કે “બધ નહીં એમ થુ ૧ કોઈ આપણુ વડવાએના નામ ધરો ને કેરો કે ખાલ બંનચ કરવા તથા બીને અરચ કરવાને લીધે અખતી કરી ઉદવારે નજા છોકરાને શરો પેરાવીઆ વાચતે આપણે પાછા પો તાને ગામ ચેહર બંને આપણા બાવાની જાનને દાહડે એને શરો પેરાવયું” શોરાખશાએ નવાબ દીસે કે મેહન એજા નામ ધરવાનું શુદે. આપણુ બંચાને આપણે ગમે તાંહું શરો પેરાવીઆ. શું સુરતમા અરચ થયે ને હીઆ નથી થવાને કે? હીઆં શું મેલેએ આચોદાઈ લીધા તુમરે રહેવાના છે કે ગામની નાત કરવા વગર માલવાનીએ આવાનાઈ મોલી કે “ગમે તે કરો પ્રજા શુરતની નેપુ નહીં શતા વાચતે આપણે પોતાને ગામ ચેહર બંને ને કરવાનું થાયે તે કર્યું” એ લીશે નરા વધારે ચરયા થઈ. શોરાખ શાહે કહીકે આપણે શરોતા હીઆન પેહરાવી લીકે એ ને એ બાબદ શુરત ગીઆ પછી બાપ બંનચ કરતુ પડે તે તેની કર્યું એકે કોઈ નામ ધરવાનું નથી શોરાખશા

હુના વીમાર અને દરથત લાગે તેથી મેં બી કહીલું કે તેમ કરવું બેઠાં. અતે આવાબાઈ શનએમાં પછી તાર શાહના વરથ બાદ હોરખજ રોને શરદો પેહુરાવવાને કેડાવ દીધો. હમે શુરતથી શય કપરાં લતાં વીગરે શાખનં અંગા વીચ્છા. શયી તદઅમરી દીધી. તારશરશાહના વરથને દા હોડે તારા અપાવચ્છે ઉદવારેના લોહોને વાયતે અપાર રાતનુ નમન કીધું. મોબેદને આચોદદ તથા શય કપરાં ગરીબ ગુર બાંચોને કપરાં આપીયાં. અપારનુ ખાનુ પીનુ શદ થઈ રહેલા પછી આપણાં આવાંબાઈ શાયે હું વાત કરતીતી. તે વાત આપણા પેરેના મોબેદ કાવશદાઈ આચરે ખંચ વરથની વચ્ચેના એક છોકરાંને લઈને હમારી આગલ આવીચ્છો. તે છોકરાનુ ગેરં રૂપ, લાખી પેથાની, શુરા શરખુ નાખ, અલકતા હોવા, અનસુત બાંધે ને શંધો ઘાટ ઘરમ અનખાનતો બેઠાને ખારી તથા ખારી. નરન આવાબાઈની નવર તેની પર બો બી રધ. મેં તુરત વીચારીડ કે એ છોકરો કાઈ નવી તેવી છુતીઆદને હોચે નહીં મેં પુછીડ કે “કાવશદાઈ એ છોકરોના છોકરો, એને કાહથી લાવીઆ” કાવશદાઈએ નવાખ દીધો ને બાઈ આલ આપણા તારશરશાહની શાલગીરીની પુ શાલીમાં શદ કોઈને આચોદદ અહીં પણ એ બીમારને કશુ અહીંડ નથી. મેં તુરત કાંઈકોતરી ઉમારીને બે રૂપીઆ કા હુલેઆ ને તે છોકરાને આગલ તેરી તેને હાથમાં આપવા મા ઉચ્ચા. ‘તે ખારી આગલ આપતાં આશકાએચ્છો ને કાવશદાઈના પાશમાં ભરાઈ ગીચ્છો. મેં તે રૂપીઆ કાવશદાઈ ના હાથમાં આપી રૂપીને પુછીડ કે એ કોણનો છોકરો, અ રા શવાલને કુદો નવાખ કાવશદાઈએ આપીચ્છો નહીં પણ તે રૂપીઆ લઈ પેલા છોકરાના હાથમાં આપીચ્છો ને બોલી એ કે એની બેનને વાયતે એક નવનુ રોપી તથા એની માએને વાયતે કપરાંને વગરે ને ગયેતે આચોદદ આપી. તેનુ રેહુ કેહેવુ શાંલવી આવાબાઈ બોલીચ્છો કે “વલી એ અ કરીને તમે એકાવવા આએઆમ કે શું ? તમને હમે પુછીએચ કે એ કોણનો છોકરો તેનો કયો નવાખ આ પતા નથી ને તેની માએ મેહનને વરે અગેમ, તે હમારી ખાતરી કેમ થાયે ? હમે શું જાણીએ કે તમે શદ લઈ નઈ ને તેઓને આપશે કે તમેજ રાખશો.” એવા શકુને શાંલવી થરડો કાવશદાઈ જમ હમેશાં લેગેના ગુચો કરતો તેમ એ વેલા દીધો નહીં ને ધોરનદીન બોલીચ્છો કે “શું આવાંબાઈ તમારી નાદાની એઈ નહીં ? તમે નહીં ખરૂં શમ જુ કે નહીં જોહુ ને શદા ભરભર મોલીન રેલમ.” આં

વાંબાઈએ ઉતર વાલીચ્છો કે તમે લોહો થનીવાર ‘જોહુ શમ જવોચ તારે રૂપીથી તમાર કહીલું’ માનવામા આપવુ નહીં તેમાં ખારો વાક શુ કાહડ્યો ? એવુ શાંલવીની કાવશદાઈએ કયો ગુચો દીધો નહીં. ‘પણ પેલા છોકરાંને પેટમાં આપી તે ના મોહડા તરફ બેઠાને આપી કરવા લાગે. મેં આવા બાઈને કહીડ કે આઈ નરા ચોભો. પછી કાવશદાઈને રૂપીથી પુછીડ કે ‘અને કેહવોતો ખરા કે એ કોણનો છોકરો કાવશદાઈએ તેનો કયો ઉતર વાલીચ્છો નહીં ને “પરવરીઠા ગાર—પરવરીઠા ગાર” કરી મોલી વપારે શતાપ કરવા લાગે. જરે હુ થઈ ખલદ થઈ તારે તેણે કહીડ કે એની માએ આપણા ઉતારાની પડોશમાન રહેચ, તમે બધે બાઈએ ખારી શાયે એને ઘેર આહોતો એ કોણનો છોકરો તે તમે જાણુ થો. આવાબાઈએ કહીડ કે “કાવશદાઈ તમે આને રેવાચ રેવા કેમ થઆચ ? હું તમને ને પુછુચ તેનો, કયો નવાખ રેવા નથી ને આડી અવલી વાત કરોચ એને ઘેર નવા ની શુ નરરછે ? તમે મોહડેથીન કેહવોતી એટલે બધા કાવશદાઈએ ઉતરવાલીચ્છો કે “હા હવે હું થરડો અચ્છો તે રેવા વાયતે અરેશોની થયેચ્છો. મેહલાની આદરજના વખતથી હું તમારા પેરનુ કાનકાન કરતો આવીચ્છો, અ પણ કોઈ દાહડે એવા શકુન અને કોઈએ કહે આ નથી. શુ કહ તમારા વડીતોની શરમ કરવી પરેચ.” હું બોલી કે કાવશદાઈ તમે આકલા નો ધાંધો આવાબાઈનુ તો રેહુ મોલવાનુ રહી ગઈ. પણ તમે આજે છોકરાની વાત હોમને હીઆ કેહવોતો શું અડમણછે ? કાવશદાઈએ નવાખ દીધો તમે બેડગલાં ચાલી એના થરનાં આવીને ત વાત શાંલવોતો શું અડમણછે ? હું બોલી કે તારી કોઈ ખારીઠો અનખ હોયે તે હમારીથી કેમ અવાચે. કાવશદાઈ કેહેને “નહી તારા એની માએ ને એક નાપલી બેઈન શવાચે બીચુ કોઈ નથી” રેહુ શાંલવી હુ તથા આવાબાઈ અનહીં જોહુ થઈચ્છો. હમારી શાયે શોબાઈ નામની સાફરી ત થાંજુઆરક નામના ગુલામને લીધો. હમારા ઉતારાની ન એએથી બાહર નીકરી પંદર વીચ રેશે. એની એક નાપલી જુકાં પારો આવીઆં તે જુકાંના એક એકા હોતો તે ની અંદરની બાજુએ એક એકા રો તેની પછવાડે મોતરે હોતો. તે એકામાં એક હંદકી કીમતનો થોલીચ્છો, એક ને હાંકી, એક તરંગાની ધારી, એક કરશીચ્છો ને મેં આંરે થરડો ના વાંચને તથા એક નાપલી પેટી થવાચે બીચી છો. અ અન હોતો નહીં. તે થોલીઆની પાછે એક શારી પાપરી

ને હજીમા માતરી લઈને એક બધરી શુતર કાટતી હતી તે બધરીનાં રોશાન એક પરીનાં જેવાં હતાં પણ લાચાળીના શબ્દબધી તેનું શરીર ધનું શેશાઈ ગીએજી હતું તેનાં ગાલ પીનાં, કોવાં અરર બેગી ગીએવાં, હોદ કીધાં ને સધે દેખા વ વાખાનો ખારેનો હતો હજીને અદર પેશતાવેતલ તેણે પોતાનાં અતી ધંજા જરડાં ને ફારેલા શદશપર એક ચીયશ શરખી શારી વીટારી ને હજીને જીવને લગવાતી રાખે તેમ દેખાવા લાગી • તેની પાશે એક નાધલી છોકરી જીવાઈની શુદી રેટલીનાં કટકે કરડતીતી કાવશદાજી પોતાને હાં યે હમારે વાગતે પેની ઘોલધી વારી તેપર હજી મેડા પછી તે પોલીએ કે આમે છોકરી જેનું નામ શીઆવકશાહજી તે એ બાઈનાં છે જેનું નામ બીઆહજી એ જીવતીઆદનું ફીજનજી પણ બીઆરી વાખાની ખારેલી હીઆ શુતર ખતીને પોતાનું તથા મે બચાઓનું પાલન કરેમ ખુદા ગવાએ એને વાલી કેઈ નથી એટલું થરડાં કાવશદાજી પોતાનું કે તે બાઈ જાણે દુવી બીધી હોએ તેમ થર થર હુબવા લા ગી તેની નાજીક આખાબધી પોતી થરખા આપુ તેના પી વી પપુ ખુબશુતર આપેપર ગલવા લાગા તે પોતાનાં કોમ લ શરખા હાથે પોતાની બીધેરે હાલ શારીતા છેડે લઈ નુજ વા લાગી તેને એવી કુખી થતી જેઈ મારા દીલમા કુચા રો થઈ આવીએ મેં ટુરત ઘોલધીપરથી ઉઠી તેની પાશે એવી તેને પેટમ આપીને ફીશો દીધા કાવશદાજી દીલ બી પાછું કુચાઈ આવીઈ તેણે કહીઈ કે બીઆહજી તમે એમ શુ કરોમ હવા હીમતવાન યાદને આજી હીમત છો ફી કેમ દેલોમ કાઈ મીતા નો કરો ખુદા કાજે દાહો ફેરવ રો તમે ધીરજથી એવનની આગલ શધી વાત કરો એવન શારી લાએધી વાલા ખાનશહે કાવશદાજીએ મેં થરખાણે ક હીઈ પણ તે બાઈએ રડવાનું બધ કીડું નહીં ને શોખાઈને તથા ખુમારકને આગલથી ફર કીડા પછી તે બાઈનું હાઈકું ને પોતાની હાલતના કુખ ભરેલા લીવારથી ભરાઈ આવીઈ હતું તે અમના અમજી નાખવાથી ખાલી થઈ તારે મે ધનો ફીશો આપી તેને શમજીવની પુછીઈ કે તરુને શુ કુખા છે તે મને કહેવા પણ તે બાઈની હીમત ચાલી નહીં ને પોતાની દીકરીને પાશામા આપી તેની તરફ જીવને વરી રડવા લાગી તેને તેમ કરતા જેઈ શીઆવખશાહજી ધલસમે એ ને ઉનજી નેવા લાગે આવાંબાઈએ તેને મથાવરીને પોતાની કુખાલ મેચાડીએ મેં બીઆહજીને ફરીને પેટ માં દાખી કરીઈ કે તમારીપર ને • • • તે મને કે

હોવા કામ મીતા કરોના એ પડખાણે શમજીવતા ધનોવાર થયા તારે બીઆહજીએ નીચે જણાવવા થરખાણે પોતાનો હો વાલ ક્યેએ • • •

“હું એક કુલવતી ગરીબ અવગથામા આવી પડેલી હી ન નશીબ બાએધી છેઈ મારા કુખની વાત કોઈનીબી આ ગવ કરવાને હું દરજત ધારતી નથી કેમકે મારી ખાતર જમા છે બીજાના કુખની વાત ધીરજથી ગાલવવાને થોડા જ લોકો રાજ હોએમ ને કોઈતો વધી તેવી વાત શાગલી શુઆએમ ને કદાચે આએમ પણ તને શરખા લાએધી વાલા બાઈ જરેજીવન થઈને પુછોએ ને મારીપર આટલી બધી માએઆ કરતા દેખાએમ તારે મને મારો હોવાલ તરુને કે વવાની કરલ થાએમ મારે બાપ નગરી છવામા એક વજીધાર હતો તે મને દયા દાહડાની મેલી મરડું પાત્રી એ તો વેલા મારી માએને પેટે તરજી છોખા હતા મે દીકરા ને એક દીકરી મારા બાપના ક વખતના નોતપા મારી માએને ધનું કુખ થઈઈ તે વેલા મારે એક ભઈ અગીઆર વરજીની વએનો હતો તથા બીએ નવ વરજનો હતો મારા બાપના વજીધાર કામ મારી માએથી મલાઈ શકાઈ નહીં મારા લાખાએ નાપલા હોવાના શબ્દથી તે કામના કશી ખદદ કરી શકીઆ તહીં પણ અમાનું પા લજી થાએ હેલું ધારીને મારી માએ તે વજીધાર કામ મે વ રજી શુધી મારા બાપના જીના માણેશીના મારકેતે મ તોવડિ તે માણેશીના ઇમાનદાર કોઈ હતો નહીં જીના હાથના ને આવીઈ તે શકીઈઈ છુટવા પડેઆ મે વરજ વીતા એટલા વજીધાર માએ ધનું કરલ થઈઈ મારી માએ જે ઇઈ કે બીજા થોડા વરજ ને એ થરખાણે તથોતે ગમડુ ચાક થઈ નજી તેણે દર અરેશો ફરી તે વજીધાર મારા બાપ ના એક એલખીતાને વેચીએ તેનું ને કાઈ ઉપજઈ તે મારી પેહવાતો પેહુ કરલ આવીઈ બાપીના તાણા એક ગાહુધરને તાહ વેચાને નાખીઆ ને વેચાનામથી પોતાનું તથા હમાઈ પાલન કરવા લાગી હમારો ખરક જીવનું વે આજી ઉપજનું નહીં તેથી મારી માએ દર મીનીને કુદવમા થી થોડા રૂપીઆ ઉપાડતી હતી એમ કરતા મારે વરજ જીવની ગીઆ મારી માએની નાધલી પુજી આપીને એમ તે આઈ થવા લાગી, તારે ને નાંહુપરમા પડાના લા ઇની શાયે આવી રહી તેને દુની ઉનેદ હતી કે મારા દીકરા મોહરા થાએમ તે જલદીથી અગી થો હો ફેરવશે તેણે મારા વડા બાઈના લગન મારા

આત્માની દીકરી શામે કીધાં. પણ પરણવાને છ મારા થવા પછી ક્યેનાના દરદારી તે મરણ પામીએ. એ પોતાથી મારી માએને ઘનુ દરદ થઈ. ખાનુ પીનુ શબ તેણે કબર દીધું ને ઘેની ઉદાશ, રેહવા લાગી. એ વાતને બે વરસ ગુજરી ગયા નહી તેટલાં મારા નાશવા બાધને શનેપાત, થયે તેથી તેની મરણ પામીએ એ આશ્વત્થી મારી માએનું દીલ ટુટી ગઈ. તેને મોહની રીકર પેદા થઈ. ધાશતી શનેત તેને બી તાપ આવી ને ચાર મહીના શુધી માદમી બોગવવા પછી તેની મેહનતી થઈ. એ પરમાણે હુ દશ વરસની થઈ તેટલાં બીલકુશ નાવારેય થઈ પડી મારા મામા આત્માની બીએકની એકન દીકરી મારી બોગવ થતી હતી. તેમ્મએ મ ને પોતાની માએન રાખી મારી માએની વરસી વીતા તે એમ્મએ અને નાનપરાના એક દાપડીઆ વેપારીને તાહા પરણાવી તે વેલા મારી માએની ને કાઈ પુણ મારા મામાના હાથમા બાધી હતી તેમાથી લગનનો ખચ થઈ અને રીત ભંગત શંક મારી પડે કીધું હુ દાહડેની થઈ એટલે શાશરે રેહવા લાગી મારો શરારો દાપડોને હુક દુક થનથો કરતો હતો તેણે કરકશરથી ચોરી પુણ એકડી કીધી અને પરણવાને ચાર વરસ થવા પછી મારો મારો મરણ પામીએ. મારો વર પોતાના બાપનો થનથો મલાવવા લાગે. તે ચુરતી દાપડ તથા ખીનખાન ડોડી વગરેનો વેપાર કરતો હતો. એ થનથોમા તેને મારી કમાઈ થતી એક વેલા મારો શ નો મેહન જુદાં જુદાં કાપડની મોહની મરદી કીધી. મારા માએને ને વખારમા તે ભરી રાખીકે હતું તાહાં આમ લાગાથી શું બહીગીકે, એક રાતમાં હું ગરીબ અવશથામા આવી ગીએ. પણ મારો ભરથાર કાંઈક હીનતવાન, આદમી હતો તે રેવી કમખખતથી લામાર થઈ ગીએ નહી. ર શાવર નહ મેહનત થનથો કરી પોતાના નશીબને પાછું તા જુ કરવાને દેવાવ કીધો. તેના કામમાં મદદ કરવાને મે માર નરીઆન તથા બીનુ ને કાઈ હતું તે આપીકે. તે લઈને એ ભરથાર એક ખતેલામાં શ્રી ખંજાત તરફ જવા નીકરીએ. હમાર ને કાઈ બીન વચત હતું તે વેચી તેનો ખાલ ખરીદીએ હતો તે પોતાની શામે લીધો એ પરમાણે મારો ભરથાર વેપારના કામ શાઈ રીએ તારે આએ શાવક શાદને તો જુ વરસ ઉગવાનું હતું ને આએ મારી દીકરી પેટમાં હતી થતા દીવરા નીકરી ગીએ પણ મારા ભરથાર નો કશો કામજ આવીએ નહી. હુ થતી રીકર કરવા લાગી. મહીના બે થયા પછીનો મારો તપ દેકાણે રહે

નહી. ને કાઈ એલખીતાં હતાં તેમ્મ પાશે એલ કરાવી પછી શંકી વેરથ મદ. તે કોણ જાણે કાંઈ ગુમ થઈ ગીએ તે આજના દાહડા શુધી અને ખચર નથી મે પાછલથી આએ દીકરી નહી. મારી આગલ કાઈ મદદે નહી રેવાથી તહરેવાર શખતી એ મી શુવાવર પુરી કીધી. મારી મારો શેકક નાંવું જાહજ હતો નહી તેથી ને કાઈ બીન વચત રહીકે હતું તે વેચી ને એક વરસ શુધી નાનપરામા વખત દાહડીએ. પછી હાલ થનો તંગ થવા લાગે. મન વચતરના થના વાધા આવીએ. મારા કાકાશરારા વોલાએ મારી કે મારા બચાએની જુકામ્મએ ખચરની લીધી નહી. અને હાથ હોરવા નતાને લાણી શરમ લાગી. બીમાર કાવે મદદ મારી દમ્મએ આપ મારા વડીલાની ખચર કરી આ એ બચાએને કાઈ વાર પછી દેકો પુલતા. એવલુને ખચર પડી કે મારા બાપની ઉતારામા કાઈ જાગે તેથી મેહનત કરી તે વીશે ખચર દાહડી ને આએ જુકુ તથા આ દેકો જાગીના કાકો શોધી દાહડેએ ને અને બપોવીએ. હુ ડીઆ આવી એ જુકામ્મએ રેહકે અને આએ જાગીને મે કાવી ને ઉપજ્ય તેમા પેટ ભરવાની વેતરણ કર્યમ પછી એની પેદાર એટલી થોડી થાયેમ કે માર મહીનાની બગ નથી પડતી વાશતે લાચારીએ માર કાંતુંમ આએ દાહડો મેહનત કરતાં માનમા એટલું ખચ કે નથી પેટ ભર્યે એક દાહડો રોટલી કર્યમ તે વેતરણ દાહડો ખાઈએ. વચતરને આએ તમે જોવાય તેવા ખચેમ. મુદા શાશમે કાઈ વાલી નથી. હુ પોતાનોતો કરો અદેકો કરતી નથી પણ માર બચાએનુ શુ થશે તેનો અને મનો અરેશ લાયેમ માવકથાને મે મુદા છવતો રાખશેનો મોટો થઈ એ પોતાનું પેટની ભરશે પણ આએ દીકરીનું શુ થશે એ બચાએની ચીતા મારા શાશ કુખનું શકથી વધારેક

એ પરમાણે ભીખાઈ જાલની જાએ ને રહે તેની લાન આલજીને મારી આખામાં આશુ આવી ગીએ કે દેકો એક વખત હુ ગુગી વેધી ને મન શામે લીમારીકે કે ખચ પુત કરી નશ મેલવયાને આ શાને રાખેકે. નરી બીમાર કરવા પછી મેનીખાઈને દીસારો આપીએ ને કીકે ઉ કે મુદા કામે શાઈ કાકે કાંઈ ચીના કરોનો તેની ટીકરીને મારા હાથમા લીધો. શાવકથાને મે કાવકથાની શામે લાવવા દેએ. હમા શાશ નાજ પોતાને મનને આવીએ. મે શાવકથાને તથા તેની મેનને નજી બહુ શોધી મોલીક ને બધે નજીને નજીએ પ

છી બીજાઈતને વાચતેથી પેહેરવા લાએક કપડા તથા પાંચ રૂપીઆ રોકડા તથા બીજી પરચુટન શામન કાવશદાઈ ની પાંચે મોકલ્યો. મે તે અપીઆરને કહી કે કાને ચાલુરે એ ઊકરાએને પાછા લાવને હવે નાદરશા હતા વરશની ચકી ધુમધામ તે કાહડે થઈ ચુકી બીજી કા હડે હંડવે વખતે કાવશદાઈ તે ઊકરાએને લઈને આવી એ ને આગળ કહીકે તેજન શાવકશાહ તથા તેની બે ન થકા રૂપાસ 'હતા વલી નાઈ થોઈને નવા કપડા પે હરિનેઆવીઆતા તેથીતા તેઓ થલુલ શારા ચોલઈતા લા ગતાતા તે ઊકરાએને શાયે લઈને હુ તારા બપાવાની આગલ ગ્રેઈ એ ઊકરાએને જોતાવાન તારા બપાવાનો જવળી થલો ખુશી થયો તે શમજીએ કે ઉલ્લાશા કો ઇ આપણવાહ આદમીએ આવીઆ હશે તેના એ ઊકરા હશે અને પુછી મે પેહલાતો નરા ઠોગ કરીને કહીકે કે નાહનપરાવાહ એક થોડીઆના એ ઊકરાએ તારો બપાવો કેવવા લાશે કે તે કોણુ થોડીએ જો હોલોતો આપણી એ લખાનનો હો એઓ હીઆ કાહીધી આવીઆ મે વાત ઉડાવીને પુછીકે કે તમે નાદરશાહને શરો પેહલાવવા શુ લીધાર કીધો? નવાબ દીશે કે કામે વરી હીઆલ પેહ રાવવાનો આવતા હોરનજોરે શરો પેરાવવા પછી અપશ દાર રોજે આપરે પાછા શી શુરત તપ્સ રવાને થયું મે પુછીકે કે તારે વરી શુરતના આપ નજન જુક કરશે કે? નવાબ દીશે કે હા. મે ફરીને પુછીકે કે એ ખપાણે નાદ રશાહને શરો પેરાવવાનો શયો ખરમ શુ પૂરો? નવાબ દીશેકે શકેને નરીઆન, કપડા, શુખડી, પાદખનન શકે ખલીને હી આપતા શુરતના આશરે ચાર હજાર રૂપીઆનો ખરમ થશે ને પુછીકે કે ચાર હજારની વતી આપણે ચારથોમા કરીએ તો શયે કે નહી એવો શવાલ ચાંલલીને તારો બપાવો કા ઇક અપરત થયો તે થોલેએ કે એક જુહવાનુ શુ દાર છુ પડીકે મે નવાબ દીશે કે અગતને શર પુહુમ ખતા રા બપાવાએ કહીકે કે હા ચારથો ચેલીને માલીશા કરી એતો તેથી થાયે ચારથો કાઈ થોડા નથી તેમાથી મો મેહોને તથા બીજા ગરીબ શુરુઆએને આરોહાદ અપાયે ત આ આપણા શમવાહલાએને નજવાનુ કરી શકાયે પણ ત હુને તથા આવાઆઈને તથા આપણી જુચીને ને નાદરશા હુને તેજન બીજીએને નરીઆન થશે નહી તથા આપણા આશુરોને તથા મોલખીતાએને કપડા તથા શુખડી અપા ઇ શકાયે, નહી અપવા નાદરશા લોકોને યાઝ મેઝ આ

નુ થઈ શકશે નહી મે શમજીએ કે તારે આપણે ચાર થોનાલ ખરમ કરીએ ને એટલા ખરમતા બાકી રહે તેમ થી એક બીજું પુનનુ કામ કરીએ જ્યો આપણને થલુ જુખ થશે તથા આપણી ઇઆદગારી જવેદાન શુધી રહી નરો એક કરીને બીજાઈત. તથા તેના ઊકરાએનો ચ થો હેવાલ લીગતવારે તારા બપાવાને મે કહેઓ પ છી મે શમજીએ કે એક લાએકીવાલી પણ ગરીબ ને કે ખીઆરી જુવાન લીધવા તથા તેના બે થકુ બાલકને પાલવા તથા ઉછરીને લાએકના કરવાની નોગવાઈ આપણા હાથમા આવેમ તે આપણે શુ કરવા નતી લેલીએ? મારી એવી ખ રજીકે કે નાદરશાહને ચારથો રૂપીઆ ખરમીનન તમે કહી કે તેલ રોતે શરો પેહલાવીને માડીવાલીએ આપણા ચેરના ઊકરાએને આપરે એ કાકનાશર નરીઆન નહી દરમુતો આપણને કોઈ ખારવાનુ નથી તે કરતા કોઈ નરીઆન વગરનુ નથી શકે કોઈ પેહરી શકેમ તે કરતાતો વધારે. વલી શુરતના લોકોને નજન કરશુ તેથી આપણી મોહીકોઈ થની વધવાની નથી, ને એકવાર નહી કરશુ તો આપણા વડ વાએની શોભા કાઈ ઘટવાની નથી આપણે આટલી બ ધા વેલા નાત તથા નજન કીધામ તે કોઈએ ઈઆદ રાજે આ નથી, ને તેના બદલામા આપણને કોઈએ કહી જીભા થી આપી નથી લોકોના ધારોએ કે ખાએ તેટલાથી ગા એ નહી બધાએને કાઠાવાલા કરતા મેજર થકુ પડેમ તેરા કરવા શકેને ચેરેર રખડતા તોભા મેલવી પડેમ બરી મુશકે લાતથીભાર અપશારી કરીને લોકો આવેમ કોઈને 'મઝ મઝ' એાણુ પરચતા તે વલી મોહકુ ચહડાવેમ 'પેર બહને કોઈ ખલીકોને, કોઈ શાખ તરકારીને, કોઈ થીના, કોઈ ખીકાઈ નો વાક કાહડેમ નેલન મોકલીએમ તો કોઈને એાહા પડે મ કોઈને લાવતા નથી એાલખીતા પાલખીતાએને કપડા કે રીએમ તો તેખરી તેવાલ લાવકા પડેમ છતા પછા ખ રમવે બદનામી લેવી પડેમ વાચતે માઝ કહીકે તને આનો ને આએ વેલા શકે દુકામા કરીને ખાડીવાને ને આ ર હજારમાથી ચારથો ખરમતા ને કાઈ વશે તે વે આને નાખી તેમાથી આએ ઊકરાએ તથા તેઓની આએને આપણે પાલવિએ આએ ઊકરાએ ઉધરતોને થોડે હુશીઆર લાગેમ ને એને જો આપણે ગીખવશુ દેવણું તે થલોશારો નીકલશે એ પેતાના કખીતાનુ પાલન કરવા થયોતો આપણને આપણે અલશે એની આએને જુખમાથી ઊડવવાથી તેની આદરહીની કહેવી દુવા આપણને લાગે?

આમ્મિ છોકરીને શારે કેકાણે પૂરણાવી એને, નનમશ્યુધી શુખી કરવાથી આપણે બેહુ નેહનના પ્રુથી રહીશુ. એ પરમાણે નારદશાહની નવજીતે ને રૂપીઆ નકાખા વેરી નાખવાને ત મે ધારીઈ મે તમાથી હાહુ શાર કામ કરી ગકાથે વીશતે તમે આરૂ આનો ને આપણને પુદાએ ને નગ આપાએ ત તમે લેવો. એ પરમાણે મે તારા બપાવાને ધનો શખજીવી એા ભીખાઈત તથા તેના છોકરાએના હેવાલ શાલવી તે વનનેથી ઘણે બધાપા થયેા તેવને મારી વાત પથદ કી ધીને કહીઈ કે તમને ગમે તેમ કરો મે તુરત તારા બપા વાને આવરના લીધાને કહીઈ કે પુદા તમને ગદા એવી શારી તેકીએત આપે પછી ને શંધી વાત આવાબાને ક ત તેવનેથી તે પથદ કીધી પેલા છોકરાએને હામી શાયે જ્ઞાડીઆ શોબાઈ પાછે ભીખાઈતને વાશતે બોતુ મોક લીઈ. તે લેવાને પેન તેણે ગરબાને આનાકાની કીધી પ પુ શોબાઈએ શખજીવીને તેને નજાડી આચરે તરણવા માંતે અમલ થયેા એટલે હુ તથા આવાબાઈ તથા શોબાઈ તથા પ્રુબારક તથા પેસા મે છોકરા ભીખાઈતના વેરમા ગી આ તાડા અમર જતા એડતે ભીખાઈત શાદરીપર મે થીને રેડીએ કાતતી હતી તેણે વેટલી વેટલી ઉડીને હ મેને બેસવાને પગ વારી આપીએા તેના દીલમા આ ગમે દાડેના કાટેલા કપડાન હતા હને એ વીથે એક દમ કસી વાત કીરી નહી આગન પાછલની વાત કાડી આ પછી શોબાઈ તથા પ્રુબારકને અસારત કીધી એટલે તે એા ખીશના થયા પછી હુ ભીખાઈતની અગલ શા દરી પર વેરી, હુ રહીને કીઈ કે ભીખાઈત તમે અને પોતાની બેઠેન શરખી ગણોતા હુ તમને એક અમર કરૂ. ભીખાઈત હેવા શકુત ચામસી તાણુબ યદને બોલી કે બાઈ તમારે ને કેહવાનુ હોએ તે શુખેથી કેહેવો મારા ગરીબના હેવા ભાએગ દાહાથી કે તમે મારી શાયે એ પરમા ને મરિને વાત કગે પછી મે તેને મારા પાસમા લ ઇં શખજીવીને કહીઈ કે છોકરાએને લઈને તમે, મારી પ્રુ મે મારા ઘરમા આવો ને હામી શાયે રહેવો તમે આને આથી નનેથી શોવાઈ નચે ને તમારેથી વખત નીકલશે વડી તમારા છોકરા મારા નારદશાહ તથા શુચીના મગતી ઘરે તેથી એ બપાએનેથી શારૂ થયે. તમે કહો આપણે આ વો નો અને તમારે એને નેવીની નામને મારૂ વેર તે તમારે એને બાપુએ તમારા છોકરાએ તે મારા છોકરા કહીને મે કાલના ગણીઆએ ને પુદાએ કરયો તે એ મોહ

શ થઈ તમને કામના થયે એ વાત શાલની ભીખાઈત એ આનાકાની કીધી ને પેહલાતે શરખાને આપવાને તા કહીઈ પણ આવાબાઈએ તથા મે તેને ધની શખજીવી ને અતે કમલ કાલીઈ તુરત તેને નહવારીને હમે કધરા બે દલાવીઆ પછી હમે ગધા નજા ભીખાઈતની શાયે પા છા હમારા ઉતારાની નજાએ આવીઆ

વો મારમા બરે કાવશદાઈએ નેએએા તારેપ્રને પ્રુધી થઈ હુવાદેવા લાગે ભીખાઈત હમારી શાયે રહી નેની ચારી રીત, મીકી જુવાન, મારા બરેની માલ મલન તથા શુપડાઈથી દનપર દન મારૂ હેત તેનીપર વધુ ગીઈ. તેના છોકરાએ બી તારા બાપ તથા કુર્નની શાયે હરી મરિને આંડવા લાગા નેથી તારા બપાવાને તવ ધનો પ્રુથી થયેા તારા બાપને શરે પેહવાવવા પછી હમે પાછા શુરત ગીઆ તાહ ભી ખાઈતની મગતથી મારે વખતથી શારી પક નવા લાગે તે આપણા વેર પડવાડે ધની અમરદારી રાખવા લાગી અને અથવા છોકરાએને કમુ હોએતો તે આખી રીત થુને નહી ને પ્રુબ મેહનત લઈ શકીને વેક કરે શાવકશાહને શાતમે વરશે શરે પેહરાવી નીશરે પ્રુકીએ તેની બેહન નેથી કેરવી શીખવીને ઉતારી બધે ભાઈ બેહનપર ભીખાઈતની ચોપ શારી હેવાધી મોહાલ ધને તેવન શારા નીકરેઆ. પ્રુગતી ઉમરના થયા એટલે શાવકશાહ કમાઈ કરતો થયેા તે કમાઈમાથી પોતાની જાતે તે પરણેઆ તેની બેહનના ગાન મે શારૂ કેપાણુ નેઈને કીધા તે લગન પછી વરયા દાહકે ભીખાઈત થોડા દાહાડા મારેથી ભેગવીને અરણુ પામી તેના અરણુથી અને ઘતુ હુખ ઉપજઈ તેના છોકરાએને મે એા તાના છોકરા કહીને અવલ શુધી રાખીઆમ તે બધ ન જુ અને આએના દરનએ આપેમ શાવકશાહની વેપાર વનનના માનમા શારી નમર હોવાના શખજી તારા બાપે તેને ભારીએ કીધા તેની બેહનને વરખી શારા માણુગનો લી કરેઈને ને વડા મલખાર ગીએતેઈ જાહ મોહરો ધધો મલખાર મે શાવકશા પત્રો પારખી કે ને છુને શરે પેહાવેએ તારે પોતાલી શાને મારીઆ પેસાડીને વારી લઈ ગીએતો ને તેની બેહણુ આપણી પુતખાઈતએ એ વાત પુરી કર તી વેલા મારે છુને ફેહુ મોઈ કે મેહશાતન ભીખાઈતની શાયે અને એવખાન થઈ તેની અંગતમ ને તેની પછી ત શ બપાવા તથા બાપના વખતમા શરે મહે તાત નમોડવા તથા બોણુ વેક મલખ તથા મગા વડાએના કપડાં વડે આપના લેવામા મે ઘણા નાણુ અરએઆમ પણ તેથી અને કાઈકા

પરજ્ઞા કમાવાની રીત

એક એવરે પોતાના હોઠકાને ઘણી મેલનત લઈ શકે પછે કેવલેએ હતા તે પુણી ઉચરના કચ્છા તારે રોજ ગાર કરવાની જરૂર કરી પોતાની જાએ પાછો દાંડ પુછ મા ગવા લાગે. જાએ એક મોહરી રકમ તેને હવાને કરતી વેલા નીચે જાણવવા પરમોણે ગીખાખન દીધી —

“તારા વાહલા દીકરા હું જે શીખાખન તુને આપુચ તે પછા કમાવાની આખર તુને ઘણી કામની થશે વાચતે તે પર તુ ચલ અખલ કરતો રહેજે. ચપા સોકેતુ કામ પડતુ મેલી તારા પોતાના કામપર ક્યમાન આપજે જે તલરેનો રાજગાર ક્રમે તે વીધે ચમનન હોમેતોલ કરજે જે વચતુ ને તુને ખપ હોમે નહી તે કપી ખરીદતો નહી જે આ લ હોમે તે મળવી ગમતે ભાવે લેજે ને તેનો પોરો નફો લઈ જલદીથી વેચવાની તખ્ખારી કરજે. જેમ અને તેમ જે કંઈ નાણે અથવા થોડાના થોડી પુકતે ઉધાર વેચજે જે નફો મને તે જલવી રાખવાને કોથોથ કરજે હમેશા શખ લો વખત તારા કામમા રોકજે ને કુશલતની ધડીની કામેદા ભરેલી કેમ થાએ તે વીધે ખેચાલ કરજે પોતાના કામપર અખરદારી રાખવી ગમત ચમનજે. તારા દ્વતર શલ ત પાશ્વેતો રહેજે, કાંઈ ભલ માણુમ પડેતો તે ચોધી કાહડવા ને વેતરણ કરજે, મેલતા યુગલીએને ઘરતુ જાન આપજે. ચાકરોની બરદાશત લેજે. જાડા ભાએજે કોઈવાર જેનના ખમા નુકશાન થાએ તો તેથી દારી નતો નહી પણ તેવે વખતે ખરચ કમતર કરી વધારે મેલનત લેજે, કોઈની યુગ કોલતથી બીધી નો. લાગત કોથોથ કરવાથી ચાધી અડમ્મણે જરી નયે એકવાર તે કોથોથ નીશકલ નયે તો બી તારા ઉઠીએગ વખા હીમત ખારે લોકો તારી વખાન ક થશે લોખી તથા કેફ કરનાર આદમીને તારા ભેદની કચી વાત કેહજો નો. લોખીએ લાલચની ખાતર તથા કેફી અમલની અચતીમા તારો ભેદ ભેદર કરી તાર કામ ખરા બ કરશે હમાનદારી તથા શમાધને તારા શધાના હમાર ચમનજે કેમકે તથી તુને કપી ચરનોનદગી પોહ્યમે નહી રકરકે તથા જુગ આદમી શામે કપુ કામ પાડતો નહી કેમકે તેએથી તુને કથો લાલ થનાર નથી, કોઈ ચાપે ક લી થનો કુથો કરતો નહી ખીડી જીખાખની ચઈ ચાપે લો લને દેશીવર ભમેતો તાહાના લોકો શામે હલી અધીન ચા લને, ખરચ યુજન કરકથારથી કરજે. એક રૂપીએ અ રમવાની આગમચ મે વખત વીમાર કરજે કેમકે રૂપીએ કમાવવાને ધની મેલનત પડેચ. વેહ્યો મુજે, વેહ્યો હજે ને ચત પરમથી રહેજે.”

કેતરાંની શમેજ

અમેઆ વરથના એપરલ અહીનાખી શી અમેરીકાના હોડનાપેડે હથરેરથના મેશીઅરથા હથરેડ નાખના તખાફ, વાલાએ માલ ૨ છ ને રીને પોતાની વખાર બંધ કરીને ધ

ર ગીઆ. તે વખારની મોઝીને શારૂ નીઉકલેલેડ જાતના એક કુતરો તે જગેએ તેએા રાખી ગીઆ. બીન્ડીને શ હવારના વખાર ઉગાડતી વેલા તેએએ પાછલા “મોરગુખી આગનું ભડકુ મોહક એસે કુતરો પોતાના આગેમ પચ ત થા મોહકથી તે આગ દખાવવાને ભારી મેલનત કરેતો હ તો તે મોરગુખા એક પાણીનું વાચન હતુ.” જે ખારા માધી તે આગ પેરલા નોકવતી તેમા તે શધુ પાણી એ કુ તરાએ શારી મીકવધી રેડીક હોમે હેડું દખાઈલ એ વ મધાર જાણવરે આગની શામે હેલીતા ક્રમે ભરેલી લઘાઈ દીધી હતી કે બરે તેના ધણીએ આવીઆ તારે તે આગ મે અ થવા તરણ મોરગુખી જગોની હદથી વધારે દેવાડતી નહી. એ બાહુર જાણવરે એ આદમની શામને કેરેલો ગધો વખ ત લઘાઈ કીની હશે વારૂ ધારવા મેવે થના કલાક શુધી દે મકે તેના ચારે પગ તથા મોહુ અતી કમકમાદ ઉપજવા મેગ રીતે બધી મીડ હતુ કેરલા દીવચ શુધી તે દાઈ આ હ શક્યો નહી એન કુતરાએ એ બનાવતી મોડા દીવચ આગમચ ખરકમા દટાઈ ગીએલા એક આદમી નામે લા લીને ચોધી કાહડેઆ હતો. ખરખર હેવા જાણવરે ખારે ભાર શુતુ આપી વેમાતુ લીધુ હોમે તોખી મોણું કેહવા એ નહી.

પરચુટણ બીનાંઓ.

ક્રીમતી વારશી—મા બાપો જે બચાંએને લીંદીઆ, રચાનતધારી, ઉઠીએગ, હીમત ને શણુરીના હધીઆર આપી ભમેતો એક ઘણી ક્રીમતી વારશી તેએએ આપેમો કેહેવાએ. એ વારશાની શામે પરજ્ઞા એકકા અહીઆ હોમેતો અલખ તા તે વારશાની ક્રીમત ધની વધારે થાએ.

શારી બાએડી—તોફાનનો શખચા અનગમતા દે ખાવને વખત વરશાદની કમાન જેથી રલીઆમની લાએચ તેમ ચશારની નજલને વખતની મધલી ફીકરમા શારી બા એડી બરખારને રલીઆમની અને છવ રોજવતારી ધઈ પડેચ

બદનામો—બદનામી હેવો ખરાખ ડાગકે કે તે ક શાધી થોવાડ ચકાતો નથી તે હેવી નજર ચીનકે કે તેની બલ્ચો કથે છુપી રહેતી નથી. તેના હેવો રંગકે કે આરી રશખી અખ ગુરત મોરતની કીમત કોચલા કરતોએ છી કરી નાખેચ.

મા બાપની ખુશી—જેમ કારડન, નાખના ગરં ધધાર કેહકે મા બાપને છ મોહરી ખુશી ઉપજ્યે—પેહ લી બરે છોકરુ જનમવાનું હોમેચ તારે. મીડ છોકરુ જન મેચ તારે. તીડ બરે છોકરુ માવવા શીખેચ તારે. મા થી બરે છોકરુને ચમનન આદેચ તારે. પાંચમી બરે છો

શ્રી ગોધ.

પુશતક ૧ હું

આગસ્ટ ૧૮૫૦

માંક ૮ એ.

લાએડી વાલી ઝોરત.

લેડી નીધીયડેલ.

બીરીડીયા મુલકના પલ્લવ થયેલા સ્ફુટ વડા
ના સખ્ત્યેને હુકમત પાછી આપવાને કેટલાએક લોકોએ
હાથથી શને ૧૭૧૪ ના વરગા ને કોથેય દીધી તેમા યે
હાએક ઉમરાવો પણ શામેલ હતા. એ કોથેય અથવા તે
વખત રાજ કરનાર પાદશાહની શામનેના એ બલવો રટ
અરડ લોકોના લાભમા ક્યુ કરી શકીએ નહી બલવો ક
રનારાઓ હાર ખાઈ વીખરાઈ ગીઆ. તેઓના ગરદા
રો મુનીપર ચઢી અથવા દેશનીકાલ બંધ નહી શરખા થ
યા. જેવી માંડી હાલતે પેહલનારા લોકોના લારડ ની
થીયડલ નામનો એક બાહુદુર તથા ઉદાર દીવનો ઉમરાવ
હતો એ ઉમરાવની બાએડી પોતાના ભરથારને શકટને
વખત કેવી ક્રમની થઈ તે નીચે બહુલેલી મુખતેશર બી
નાપરથી શરખ પડશે

લારડ નીધીયડેલ શરકારને હાથ દેદ પડકારવા પછી
થોડે દાંતે બલવાખોર શરદારોની તપાથ થઈ તેઓનીપર
હુકો કરવાનો વાક સામેત કરી શકાએને શુદ્ધિએ ચહુડા
વાનો હુકમ થયો જેવા માંડા બાએડીના મહીઓખાંચાર
ક નીધીયડેલ પણ હતા. તેની બાએડીને પોતાના ભરથાર
ની શકટની જેવી ખબર મહી તેવીજ તે પોતાના કબીખાનુ
વતન ને શ્રી ઇશકાદલડખાંચે તાહાથી કી લડન ચેદરમા
આવી તેણે ઠેકાવ ફીચ કે કોઈબી શગતી ખેચી હુકે ઇ
લાઈ કરી પોતાના ચાહુલા ભરથારનો ટપ ઉઘારવો અને
ગલવી કોથેય વેરથ બાએડી પછી લાચારે તેની આગ
લ રાંતિનું મોતની હેડી ઘડી ગુપી તેની ખીદરમા કર
વી, એ સેરા શેઆશાની ભર રૂઢ હતી જેવે શમે એ ઉ

મરા બરી તેણે લાડ તથા શુખથી મોજ મજામા વખત
કાહુડેઆ હતા તે કોઈબી બજાલ કધી ભાગવીતી નહી તેને
મુશકરીકરતા અતી બની શખતી ખેચવી પડી ગયા રસતા
ભરકુથી ભરાઈ ગીઆના શબકથી ડાકની તથા બીજા ગાડી
એ આવી શકતીતી નહી માટે તે બીચારીને શ્રી નીકીકાગ
લથી લડન શુધી તરછુથો માઈલની લાખી ચક્ર એવે ખરાબ
શમે પોડાની પીડખર કરવી પડી હતી તરેવાર વીખત ખે
ચી ચેતાબીથી લડન આપવા પછી તેણે પેહલા વ્હરન પાહ
દશાહને ને અરજીએ કરી તે તથા તેવી બીજા હાલતે ગયા
શેકટ ગીઆ શાપારજી હાલતે વેરથ ગીઆ તારે પોતાના
ભરથારને બદીખાનેપી નચારી મેલવાનો હાલાક ખાતરે તેના
હાથમા રથે તેને લારડ નીધીયડેલને બરીનો વેથ આપી
કેદ ખાનેથી નચાહવાને દરજત લાજી એ હાલાકપર તેણે અ
મલ કીધી તેજ કરવાને પોતાના ભરથારને મેહડી દલીલી આ
પી કજીલ કરાવીડ એ વીચેના ભેદ તેણે પેહલા પોતાની એક
વીગવાયુ ખીદરતગાર નામે હવાનરાને ને તુર પછી બી
જા બે બાએડીઓ નામે ખીરાતરીયા ત્રીલથ તથા ખીરાત
રીયા ખારગનને કહ્યો લારડ નીધીયડેલને શુલી ચહુડાવ
વાના દીવચની આગવી શાખરે એટલે તા. ૨૩ ત્રી ફબર
વારી રાને ૧૭૧૬ ને દીને તેની વફાદારી મહીઆની પોતા
ની શાયે ખીરાતરીયા ત્રીલથ તથા ખીરાતરીયા ખારગનને લઈ
ને લાહુતી ગાડીમા શ્રી લડનના શાવરમા ગઈ એ બદી
ખાનાખાધી પોતાના ભરથારનો છુટારો એ બાહુએ ચી રી
તે ખીચા તે તેણે પોતાની નરદ કાઉદશ આપ દસકુએરને પા
છાથી લખેવા કાગળપરથી રામખેએ તે કાગળની લા
જીવમેગ સતલથ નીચે રાકીએ

ને કાચ કરવાને ખીદરતરીયા ત્રીલથ તથા ખીરાતરીયા ખાર
ગનને એ કહીકે તે વીધે તેઓએ વીચાર કરવા વીનખા હા ક
હીકે વાચતે અરે હુ તેઓને તે કાચ કાચ લઈ બતી ની

તારે તે વીગે તેઓ વીમાર કરી પોતાનું મન ફેરવે નહીં એ
 ટલુ માટે મેં ગારીમાં શયિષ વખત તેઓને વાતે લગાડેઆં
 હતા ધાવરમાં પોતેથી પેહુલાં ત્રીશતરીશ મારગમને આ
 રા ભરથારની આગલ હું લઈ ગઈ દારકુકે મારી શાયે એક
 ન લખેને અંદર લઈ જવાની છુટ હતી. ત્રીશતરીશ ત્રીશથને
 વેશ લઈ લાડ નીચરાડેલ બાહેર નીકલનાર હતો. વાશતે એ
 બાઈ પોતાના કપડા બંદે મારા ભરથારને આંધે તારે તે
 ને પેરાવવાના ને કપડા તે ત્રીશતરીશ મારગમને મેં પેહુરાવી
 લીધા હતા. તે કપડા મારા ભરથારના કેદખાનામાં દાહડ
 વા ધૂધી હું ત્રીશતરીશ મારગમને પાછી બાહેર લઈ ગઈ
 આશપાશના કોકો બેઠ થયેલ નહીં એટલા શાફે હું તેના
 અંતથયા દાલાવાલા કરી કેહતીકે મારી ખીદમતગારને હતા
 વેનેથી મોકલ્યેને કે તે અને ચીનગાર કરાવે હું આજ રાત
 નાં મારા ભરથારને વાશતે અંદર આપવાની છેલ્લે કેમ
 કે આવતી ધાલે તેમ કરવાને બનશે નહીં એવી રીતે
 મારગમને બાહેર દાહડી હું ત્રીશતરીશ ત્રીશથને અંદર લા
 વી. તે રડતી રડતી અંદર આવી. તેના વેશ લઈ મારો ધ
 ધી બાહેર નીકલનાર હતો. વાશતે તેણે પોતાને મોહાડે આ
 ડો રૂઆલ ધરીમિતો કે મારો ભરથાર બાહેર નીચરે તારે તે
 મન કરે. તેના તથા મારા ધૂધીના જવાના રંગમા કાઈ
 એક ફેર હતો માટે મેં મારા ભરથારના જવાના બાલને કા
 ધ રંગ લગાડેઆં. વધી ત્રીશ ત્રીશથના શરખુ તેનું આ
 ધું રૂખાએ એટલા શાફે તે સ્ત્રીના બાલને ખલતા હેલ
 ની એક ટોપી હું લાવી હતી. મારા ધૂધીના મોહાડાંપર શ
 ફેર રંગ લગાડેઆં. તેને દાહડી મોરવાને વખત ખલીઓ
 નહીં માટે તેથી હેળી રીતે રંગી કે શાન્ને વખત રૂખાએ
 નહીં. એ કામ માટેના શયેલે શામાન આગલથી કેદ
 ખાનામાં લઈ ગઈતી. તે જગેના ગરીબ મોડીદારને મેં
 થોડી રૂખાવત કીધી હતી તેથી તેઓ મારીપર રૂખેઆ લા
 વતાવા ને મારા કામની જાહેલ ખબરદારી કરવાને તેઓ
 અનમદતુ થયેલતા હતા. તેઓ વધારે ગફલત રહે એટલા
 માટે મેં તેઓને થયેલવીઆતા કે મારા ધૂધીના તથા બી
 જા કેદોએના છુટકો થવાની આશા છે. ત્રીશ ત્રીશથ ને
 પોસાક પેરી આવી હતી તે મારા ભરથારને વાશતે તેણે કા
 હરીઓ. ધૂધી ત્રીશ મારગમ તેને વાશતે ને પોસાક લાવી
 હતી તે તેને પેરાવીઆ. કોઈ આલખે નહીં તેમ હું તેને
 બાહેર લઈ ગઈ. બાહેર જતાં હું તેને કેહતા-લાગી કે “મા
 રી વાહલી ત્રીશતરીશ ક્રમેસાઈન તમે હતાવતે બનને મારી

ખીદમતગારને મોકલી દેવો. તેણે ધૂધી, મોહુ દીધું ‘મને’
 અંદર આપવાના વખત જતા રહેલો. અંદરથી કેતે
 આંખે એટલી બેજોમ રહીય. તે આવારો તાહુથથી અને
 કર પડવાની નથી વાશતે હતાવલ કરો. ” મારા હેલ કા
 લાવાલાના શબ્દે શાંભવી પેશ મોડીદારની બાએડી કોક
 રીઓ મારે માટે ધાણુલ દીલગીર ધતાં રૂખાએઆ ને પેરે
 ગરિ શરુકાપથી દરવાજે ઉગારેઆં. હું પાછી અંદર ગઈ
 મારા ભરથારને ધાવરા તથા ગવન તથા ટોપી પેહુરાવી લઈ
 આર કીધો. જતી થવાના વખત આવાંઆ એટલે
 અધારે બાહેર નીકલી જવાના મેં શયે શાધીઆ. લાડ
 ને મોહાડે રૂઆલ આરો કરાવી તેનું નામ ત્રીશતરીશ મેરી
 શખોડ. તેના હાથ ધકડી હું લઈ ચાલી. આણલ માંબ
 તા મોલીકે “મેં આરી ત્રીશતરીશ મેરી છુ શેતાબીથી જ ને
 મારી ખીદમતગારને કેહેલે જીવ નાખતી હીઆં આને. આ
 જતી ધીલથી તેણે મારી મોહાડી ખસાવી કીધીકે, અંદર
 કરવાને વખત જતા રહેઆં. અને કાલે માહેતમમા પડડ
 થયે ” પેરાગીરે દરવાજે ઉગારેઆં. દારદરથી હુકા ઉતર
 તા અને ધવાનથ તરી તેને હવાને મેં મારા ધૂધીને કીધો.
 હવે મોડીદારો મનકે નહીં એટલા શાફે પાછી મારા ધૂધી
 ની કોઠરીમા એક વખત જવાને અગત પડી. હું અંદર
 તી જલસતી પાછી ઉપર આવીને હામે અંદરથી કરતી ર
 આઈ. અને ડુખી ધતાં મિલ શક કોઈ વધારે રૂખેઆ
 કરવા લાગા હું મારા ભરથાર વાલી કોઠરીમા મઈ.
 તાંહાં તેની શાયે વાત કરતી હોઈ તેમ પેહુલાં ‘મારા
 ખુદરતી અવાજે પોડા શબ્દે મોલીતી. તેને જવાબ આ
 રા ધૂધીના શરખુ માંહુ કાહડીને રતી પાછી જાએ
 તેની રખ લઈને હું બાહેર નીકલી દરવાજે બંધ ક
 રતાં શાફેની હેરી હેવી રીતે એમકે તે અંદરથી બંધ થ
 એ. દરવાજે બંધ કરતાં હું મોહાડી તરફ જાઈને મોલી કે
 “મારી વાલા ધૂધી જો બનરેતો હું મોડીરાતે પાછી આવશ.
 પણ તાપર બંધ હોયેતો શવારનું પોહર પડતાં આવશ મા
 હુ પુગનુહેતા મારીના હુકમ મારી શાયે લેતી આવશ.”
 પછી મેં મોડીદારને કહીકે તારો ધૂધી ધંધલરતી બનતી
 મા રોકએય તેથી મેં બગતી પુરી થાયે તાહુથથી તેને કા
 મેર કરશે નહીં તે માને તારેજ જતીથી લઈ જાને.
 હું બાહેર નીકલી ગારીમાં મેરી દર આવી તાંહાં
 ‘ત્રીશતરીશ મેરીકે ને મારા ભરથારને વાગતે અંદર લાઈઆ
 કરી ઉગારે હતો. તેને મેં મારી અંદર કીધી તારામા હું

એકેશ આપ માનદરેચને તાહું ગઈ. એ ઉઠરા જાદી ગા
રા ભરથારના છુટકારાની વાત ચાલવી થની અવન થઈ. યે
હોવાર રહી ધવાનયે અને બંતાવેલી જાએ હું ગઈ. તા
હા તે અને અલી, હું તેની સાથે આરા ભરથારને શંતાવાની
જાએપર ગઈ. તે એક ગરીબ અથતરી ને પેલા બંદીખાના
ના ચોડીદારોના અઠાનની શાખનેજ રહેતી હતી તેના ધર
માં હતા. તે નાથવાં જુડકાંના હુનેએ બીજાનાપર ભેરી
જુપચુપ રાત કાઢાડી. વખતશર ને અલી આવીડિ તે ખા
ઈને હુનેએ યે દાહાડા તાહું જુજરીઆ. પછી ત્રીયતરીય
ત્રીયથ આવી હુનુને શ્રી વેનીયના એલચીના ધરમા તેડી
ગઈ એ વીથે તે એલચીને કશી ખબર કીધી નહી. પ
છે તેના આકરીએ આરા ધણીને તેના પોતાનાજ આરકામ
શતાએ. ૮૨જુ દાહાડા પછી એ એલચીના ભાઈને લાવ
વા શાહું તેની ગાડી શ્રી હોવાર ખાતે ગઈ તેમાં એક ખી
જાતગાર તરીકે વેચ લઈ તે ગાડી સાથે આરો ભરથાર એવ
૨ તરફ વગર હરકતે ગીચો. તાથી એક નાવ કરી આરા
ભરથારને શ્રી કુશનથ પ્રથે ચોકલી હોયો. તે નાવના અન
જાણ અજાણીએ માહો માહોવાત કરતા હતા કે આરકય
હેણી ઉતાવળું આનય કે કોઈ ધણીને નાથી જામી જહું
હેએતો તેને એધી વધારે શારો ચમે અને નહી!

તારપછી હું પોતે એક લલા આદમીના ધરમાં ચંતા
ઈ રહી. આરા ધણીને શહી ચલામત શ્રી કુશનથા ઉતરવા
ની ખબર અને એ જાએ અલી. ચંતાવાલાએએ આરે
વીથે હેયો દેહાવ કીમે કે આરે વાચતે વધારે ખાલ કરવી ન
હી. પણ એ હું ઇગલ'ક અથવા ઇશકારલંકા કોઈ દેહાણે
ફેરના અને પકડવામા આવે. એ પરમાણે ભરાઈ રહેતા
અને દ્યુચત લાગું નહી. એ વીચારીકે હું કુપી બેચી રહે
શતો આરો છોકરો ભીખારી થઈ જાય

એ પરમાણે વીચાર કરી એ ઉઠરાજાદી શ્રી ઇશકારલં
ક ગઈ. તાહાથી પોતાના કમીલાના શંધવાં કાગળ પતરો લ
ઈને પાછી ઇગલ'ક આવા. પોતાની તથા રીકરાની જાબદ
માં ચકારને અરજ કીધી. પણ તે ચંતાવાલાએએ ઉઠાડી
નાખી ને તેના ભરથારની ખીજકત શંધી તેખાએ નપાત કી
ધી. કયો દીરગ રહેએ નહી, તેના આવ ખીજકત ચના
ચકારે કાખલ થયો. શુખખાથી તે એકદમ દુખમા પડી.
ગજુ ભરથારની 'લ'દગી શધી દુનીઆ કરતાં તેને વધારે કી
મતી જાતો. શુખરી અખતીઆર કરી પોતાના વડવા
ના જુલક છોડી એ બાઈ પોતાના ભરથારને જઈ અ

લી. એ પરમાણે એ ઉઠરા જાદીના પોતાના ભરથારપરનાં
મેઆર તથા તેની બાહુરીઅને ચેઆનપણથી તેના ભરથાર
ના અચેલો-લવ જાએઆ પાછો આવીએ. એ કામ આરે
તેની કીરતી જરીદીય લોકોમાં આન સુધી રહી ગઈછે.

ક્રીમીંગ તથા ધન—એક ખેડશી.

—o—

ચોડા વરથાની વાતપર આપણા સુખજુ યેહરની વથ
તી ચોડી હતી. ચોડીયાના કારભાર અથેર હતા. કે
લવનીના દેશાચે ચોડાજ અથેતો: ચેઆન ચોકત ચોડાજ
લોકમા હતી. જુગારખાનાઓ નાણાવદની પેહડીઓની
માફક દીચતા ખડા દેગાએના રોનગાર તામે હતા. ૬
આરા આદમીએ લોકોને શારો પેટે લખાવી ચકતા. તે વખ
તે અને આરા રાશતો "લોલતમા" કરીને ચોલાવતા હતા.
અને ધરથારનીતા કશી કીકર હતીજ નહી. વડવાઓના પ્ર
નથી તે વેલા આધા પીકા તથા ચંનુશારના બીજા શુખ વી
થે કશી વેદના બે ચવી પડતીતી નહી. ને જોઈએ તે વખ
તયાર અલી આવાવું પુરખીની મેહુરખાનીધી શંનગારનો
તાપતો લાગતોતો નહી પણ ખાડા ભયેએ શંગત પરવા
રતા અથવાતો ખડા ચોડાની થઈ. તે શંગતે ખારીપર
અથાર જાદીધી કીધી. તાલીખખાનાનુ જીર, જુગારખા
નાની ઇફતી, વેશીઆવારના અકર, જુદા જુદા અમલ ખા
નાની કેર, એ શરવેના પવનો અને શારી પેટે લાગા. એ શ
ધાના ભેદ હું ચોડી યુદ્ધમાં થમજ ગીએ. તેથી ક્યેએ કે
અ મેલવવા ને તેના નુકશાનથી દુર કેમ રહેવું તે વીથે અને
થમજ હતી. પણ જુવાનીનો બાહુર, શરીરનુ કવત તથા
ચગાઈની કમકતો વીચાર ધણી વેલા અને મેરડાઈ કરવાને
હેવકાવતા. આરા બીજા શંગતીઓની માફક ખાર પકરના હુન
ર હું વાપરતો. તેઓના કરતાં વધારેદુરુશીઆર હોવાના ગમજ
થી મેરડાઈ કરતી વેલા તેઓની માફક હું ફરીજતોતો નહી
હું તેઓની માફક ફરી જતોતો નહી એમ કે ચ,
તે પરથી તથાશ વાચનારાએએ એમ નહી થમજવું
કે ઉપર જાણેલી રીતે, લંકાની જીરવાથી અને કયો
ફાએતો થએમ રુવી રીતે લદખાની જીરવાનો હ
વડા અને કેતો થયાતો, થાએમ તેતો આઈ દીલ'જાણે
અ. અને શું શું અમજું પડીએ તેતો આદમીના દીવન
વાત જાણાર ને શાહેવ તેનય ખબરછે. હું આપજુલ
કેહેવાને અથ ધણેએ કે આરી આખી લંકાખા ને કોઈ

ચોરી કીધી નથી. કોઈના દયા કાશીએ નથી. કોઈની પરકારની મરફત આજારી કીધી નથી. હવે તો પાપથી હું ચલા દુર રહેશો. તોપણ ઉપર નજીવેલા ગરખા આડા મારગથી મને જોડાના એ ના પચાશ હજાર રૂપિયા રોકડા બોવા પડેઆથ. મારી જીવનની શરૂઆત જ શરૂ થઈ. વખત તે બરાબર થયો. મોહરી કમીષ કરવાનો શરો મેં જોયો. વડાએના નામ પરનાં મારો જીવનને સમવાળી જોવાઈ જતી મેલી છે. અંતે હાર માર થઈને કોઈએ લાગે છે. મારા મનને હવેથી દીવાલો મારને એટલેજ કે મારી આખી જીવવાઈ છે ને હવે હું મુખારની રાહ પર છે. પરંપરા મારી જીવની નો હવાલ ફનીઆના લેખિને મન થાયે શીખાન આ પનારી એક આછી વારતા થયે; પણ એ હવાલ મને દર શત લાગે તે વખતે જાહેર કર્ય તેટલા મારા અનુભવ ને લગતી કીમતો તથા મન લીધેની એક વાત હું તમને કહું.

એક દીવરો હું મારા શંકાઓ શાયે એક બાગમાં રાખેલા સુખ મોલ કરવાને ગયો. તાજા પુર પુશીના બાજુના હોતો તેવાં શાંભલી કે વડની ગાદી આગલ એ ક જોશોઈ આવીએ. તે બરા કીમતોગરજે, ગરીબ ગુરખાં એને, ચુનાના કદા શીલાએ બીનું કહું તે આપ તો નથી કોઈ આછો કીમતોગર મરેતો શરૂ એ મ મારા મન શાયે ધણી વેલા હું વીચારતો. વા શતે એ કીમતોગરને આવવાની વાત શાંભલી તે ની પાસે નવાનો દેલવ મેં કીધો. બીજા દીને હું મારા ગરખા એક વેલની પાસે શ મતીને શાયે લઈને તે કી કીમતોગરના મકાન તરફ નવા નીકળીએ. એ શ મતીનું મારૂ નામ હાલમા જાહેર કરું નહી. એ નામની જીવ હો એતો તેને લેહરીખાના નામથી એલખાવને હો, લેલ તખાં તથા નેહરીખાં, વડની ગાદીપર ગયા. તાહાં ધ હો વખત શુધી આશપાથ ખખર કાઢતા માલુમ થઈ કે કીમતોગર બાંધેતો એક શાંકરી ગલીખા એકાત જોપર રહેતો હો. તે વેલા મોખાઓની નેમન હતી. એ ગલી ખા મુંદીપર કરતાની વધારે કીમતો હો. તથા બીજા ન જીવતે હો મો મારતી કે કીમતોગરના લોભ નહી હોતો હો એ ગલી તરફ જોતો નહી. પછી તે લેખને લીધે હો મોએ તોહાં નવાનો દેલવ દીધો. દરમિયાન દેલવેલીએ દેલવેલી બાહે મહાલવી જોરા હાથમાં લીધા ને આગલ

વધેઆ. રાતે આલતાં આમારા પગ કીચલમા ગુતી નવા લાગા ને હોવા હવાલ થયા કે કીમતો શીખવાની ઉમેદ હો નહીનો હો. પાછા ફરતે અંતે એક મેરી પાસે આવી લાગા. તાહાં કેલકાએક શાધુએને હોમોએ બારનો આગલ બેલો નવા. તેમને પુછતા એક નજી નવાંમ દીધો કે કીમતોગર બારો એ મેરીમાં રહેલો પછી શાધુએમાંથી એક બીજો નજી હોમોને તાહાં નવાતું કારણ પુછવા લાગો. અમોએ કહી કે હોમો બાવાને નમંચકાર કરવાને આવીઆ હતા. પેહલાતે તે શાધુ કેલવા લાગો કે તે કી કીમતોગર આમારી શાયે મુલાકાત કરે હોવું નથી કેમકે તેને કોઈની કમી દરકાર નથી ને તે પોતાનો શાયે વખત શાંક ને જાવામાં જીવે. એવી વાત શાંભલી હોમો કાંઈક અં રેશામાં પડેઆ. પછી તે શાધુએને પુછી કે તમે કોણ લોકો છો. તેમને નવાંમ દીધો કે અમારો બાવાના શાયે રો જીવે. હોવું શાંભલી અમે તેમને દાલાવાતા કર્યા. મંડી ગીઆ ને અમર દીધો કે કાંઈની કરીને હોમોને બાવા શાયે મેલવો. એ પરનાં અમોને મની કાંઈક કરતા મે મને એક કુષી બીજાને કેલવા લાગો કે બાંધ એ બીજા મોની મુલાકાત આપણા ગુરૂ શાયે કરાવી કે. એમો શાં રાં બાજુએ અંતે બરી મુશકેલતાથી તે બીજાએ હોમોને કહી કે હું બાવાને રાતના પુછા ને તે ને રજા આપ રોતો આવતી કાલ દીને તમારી મુલાકાત કરાવશ. વાથ તે તમે હવેજો જોવા ને આવતી કાલે પાછલા પેહરે આવજો. હોમો તેને કેલવા લાગા કે શાધુ, તમે જો હ મારીપર દયા લાવીને બાવા શાહેબને મનજીવોતો તમે ગરખા ખાથ મેલાતું તે શાંભેઆ વીના રહેવો નહી. હ મારી દાદ લાગેથી અમો શાયેકાલ તમારા ઉપકારી રહીને ત મને હવે મેં એ પરનાં મનનવાઈ કરી તે શાયે જો લાએને આગરથી શલામ કરી હોમો તાહાંથી પાછા ફરીઆ. તે દીને હોમોએ મોએ એઆ કીમતોગરની મુલાકાત કરવામાં અ ને કીમતોગરના હોમર શીખવામાં હો. હોમો વાંડી ગીઆં પણ સમેતા સુખ કોડ દોરાતદારો શાયે હવી મરીને મન કરવા મરીક નહી. ખાનુ બહુજી લાવીક નહી. રોતની ઉધળી કરી આવી નહી. બીજા દીને પાછલા પેહરની રાહ જોતા મોરી રહેઆ. એક કલાક આખા દાહાની શરૂ જો લુખો અંતે મે વાગા એટલે મારી મારી મેંકવી આ શ મીપર લેહરીખાને શાયે લઈને હોમો વડની ગાદી તરફ ગીઆ. પેહી શરૂ કરી આગલ આવી નીને પેટરીખા.

આગેસા દીવશની માફક જપડા કછારી એકા હાથમાં લઈ ને આવતે, મકાને ગીચા. ' પેલા શીશીને જિતા વારન નથી ને શલમ કીધી યેહોવાર તેઓઆના બે ભણુઓ શાયે દોઝા વાત કરવા બેઠા તેટલા બીજા ભણુઓ ખીશતા થયા તે બે ભણુઓ એક પેરો હુલો ને આગરે રીકો દોઝારી દ વ્યા ખાતો દેખાતો તે પછુ હલો તેણે હુમોને કહીક કે આવોને શુભવતા ધણુનુ સુગકેલ પડીક ને તમારી સુલા કાત લેવાને તેણે બીરી શખતીથી ક્યુલ દરીકેચ. પછી બા વાને તાલમ કેમ કરવી તથા તેની શાયે કેવી શેખાન શો કતથી વાતો કરવી તે વધે તેણે હુમોને શખનવીક ને બોલી એકે નારાએણુ કરશેતો ઉમેલ પાર પડશે હેવા શકુન શાલ લી હુમાર હુકુ દરખાઈ ગીક ને તે હુમોને હુમો કોઈ ખ રો નેક તરફ શખજ્યા આશરે શાડામાર વાગાને અમલ થયો એટલે પેરો બાવાનો ખાશ શીય હુમોને ઉપર લ હ ગીચો તાહા આદરની બાણુએ એક કાવરાની કુર બ રેલી હુની તેની શાયે પેરો બાવા બરા તરોશરી બેરો હ તો તેને જિતા વેનન હુમોએ નમોને તાલમ કીધી પછુ હુમો તરફ તેની નમરબી પડી હોએ નહી તેમ તોરમા તે બે દો રહેઓ પેરો શીય કેલવા લાગે ને બાવા શેખાનમાછે વાશતે તમો હુમા હુમા બેરો. એ સુભવ હુમો શાડા પાચ વાગા શુધી સુપકીલ બેઠા રહેઓ. બાવાના ડોલ તથા મ રોર તથા ધપકપથી તે હથવરનો કોઈ બરો સુખરો રોશવા લાગે. બવા તાની ડોલા મહકાવી, કમર ઉભી રાખી રોક નીમી કરી હુયેતો દેખાવ કરતો કે તેથી હુમારા દીલ મા તેના દખલ્યાએ અશર કીની હુ ભલા ધનેતરની હ જુરમાખી ને તોરથી નતો અપવતો ને ઉઠા રેહોતો તે તોર નેલો દઈ ગરીમ લોકકીની માફક એક તરફ બેઠો રહેઓ અતે બાવા શેખાનથી કારેગ થયા ને પેકાર કીતો કે " કોઈકે " તારે શીધે જવાખ રીકાકે " હા શાહેબ દાનર " એ પછી શીય તથા શુર વમે કેટલેએકે વખ ત વાત ચીત યદ તેટલા લેહરીખા મને કેલવા લાગેકે " હો લખખા કેમ તમારૂ શુ શેખાન પોહએ? " એ કોઈ ખરો જ સુધનો લાલકે " હેલવા બનીતો વખત થવા બાવી એ એટલે તે જોતપર કીકો ભીખ જાગવાને અપવા લા ગા નુએને, પેરો બાવો પોતાની પાશોના એક વકોરમાથી શુનાના કટકા કી કવા લાગે તે શુતુ તે બાવે વગર જીવે રહતો ને કોઈ આપકો, કોઈ લગડો કોઈ નાવારેશ મિકે કટકો લઈને ચાલતો થતો એ કટકો તેઓની તરફ કેલતો

તારે હેબ ડોલ કરતો કે જાણે તેની પારો કેવોદ અપુર ખ જનો હોએ કીકોને એ બીશીને નેહાલ થતા જોઈને હુમા રા દીવશ કીમીઆની ઉનેક પાછી ભગવા લાગી લેહરી ખા બેલેઓ કે હમાર ખોલ કાઈ એ વલીતા દીવશા રેહ મ પેરે ને આપલ કામ થાયેતો ગાહ એવી તહરેવાર રો તે વખત શુનરી ગીચો ને આગરે શાડા શાતનો અમલ થયો તારે બાવો હુડોને ધરની માટેલી કોરે ગીચો ને તેના ગીધે દોઝારી કહીક કે અપવતો કાલે અપવતો એટલે બાવા શાયે વાત ચીત થશે અપાને ભનન કરવાના કામમા ધનો વખત મશયુલ રેહવાના શખખથી તમારી શાયે વાત ચીત યદ ચકી નથી ને હુવેતો ગોહ યદ બાવાએ એ દીન હુમારી શાયે કરીથી વાત ચીત કરી નહી તેથી અલખવા હમો થના ઉદાશ થયા પછુ શીધે બીજા દીવશની ઉમેલ આપી હુની તેથી શાડુરી અખતીઆર કરી હુમો પોત પોતા ને મકાને ગીચા બીજા દાહડે બે વાગાના અમલ થયો એટલે હુમો બધે ભણુ પાછા બાવાની મેરીએ ગયા તા હ દરવાજા આગળ પેલા શાધુઓ બેઠા હતા તેઓઆથી પેરો ધરડો પેલા ખાશ શીશીને સુલવા લાગે કે એ ભલા આદમીઓની સુનાકાત કરાવી કે નહી? તારે શીધે જવાખ દીગ કે હુલાકાત તો કરાવી પછુ વાત ચીત યદ નથી હુને ખખર નથી કે શુરજ શાયે આપણેની પુરી પ્રાધરી વાત કરી શખતા નથી એને સુલા શવાએ બીજા કોઠાની તળી નથી એ લોહોની સુલાકાતથી બીરી સુથકેલાતથી કીકીય હ વે વાતતો એના દીવશા રેહમ આયે તારેન ધરેતો પછુ ને નારાએણુ કરશેતો આન ચેહરખાની મુઠ નયે ધર ડો બોલએ કે લાઈ એઓની ને ઉમેલ હુએ તે મર લા વીરે કે આપણા શુરની કીરતી અન આપણી ભલાઈની હમાદમારી આએ ચેહરમા રહી જએ એ પરમાણે આશરે અશરી કલાક શુખરવા પછી શીમ બાવાપારો ગીચો તાહા થોડી પલ રહી પાછો બાવીઓ ને દોઝારે ઉપર તેડી ગીચો તાહા હુએએ આગવની માફક નમોને શલમ ક રી બાવાએ ભપખથી હાથ હોલવી હુમોને જુલા દીધી હ મોને પોતાની નમરબી એક મશાધપર બેશવાનો કુકમ કીલ તે પછી હુમાર નામ નીશાન પુછીક ને તેની સુલાકાત લે વાની મતવળ તે જાણવા માગી હુમોએ શલલી ખરી બીના કહીને બોલીમા કે " બાવા તમારા મશાકારીક પશકે પ્રમોની ઘણી વાતો શાલવીને તમોને નમશકાર દરજ હમો આવીઆવા તમારી ભગની તથા શેખાવત મીધને દોઝાર

રીલ હેલું થઈ છે કે રાત દાહડો તમારો શેવાળ ફરેલો કે હુઆરીની ઉનેદ ખર આવી જાએ. રહેવી વાતો શાલવી આવે મોહરથી હસી ને મોલીઓ કે હું એક શાશું મરદ છેલ ને પ્રશાસ્ત તરીકે હીઆં આવેઓ છેલ હુ મોડાં દીવશ મૂલ હવારકાનાથજીની તરિય દરવાને નતાર છેલ વાચતે ત મો શંનચારી હોકો મારી પાથે રહીને શું કરશે ? મારો શેવા કરવા તે મોંઈની દાઈ શેવા કરશે તો કલાણ થશે. હુ નો કેહવા લાગા કે ધરવર તમને મલીઓછે વાચતે એ ત મારી શેવા કરીશું તે હુએને ક્યોએ થવા વીના રહેશે નહી તમો હુઆરીપર મેહરખાન ધાવેને હુએને માકરંગા દળુલ રાખો. એ તીથાલ હુએમે થણે કાલાવાલા કીધા અતે આવેનું રીલ પીંગલીક ને તેણે કહીલું કે તમારી એમજ ખુ પીટો તો હીઆં આવતા જાવે ને નારાએહુને બન્ને બાવા ના હેવા શકેના શંભલવાથી હુએને કેટલો હુરખ ઉપજેઓ તે કોણ કહી શક્યો ? હુએ તે નગોએધી આશરે આઠ ક લાકે ઉએના તે પાંધરા વાડી ગીઆ, તાહા જરી મુગીથી ખુ બ નોમ કીધા પછી પોત પોતાને ઘેરે ગીઆ હુએ દર રો જ કેહવેને વખતે બાવા પાથે જવા લાગા. હેવાન કરતાની બદતર નમનતાઈ કરતા રહેઆ. તે વેલા મારા ગવાતા શુનાતી મોહરી હાંચાડી તથા કાનમાં કીમતી બાલી, કમરે ક રોરો ને હાથે શુખના ભારી વાલા હુવા તે તરફ બાવા અ છી તહરે નેતો. પાચ શાત દાહડા ગીઆ પછી એક દીને બાવાએ અને પોતાની નવલીક તેરેએ ને કહીલું કે બાલકા તાઝ ભાએમ થણુ શાઈ છે. શ્રી નારાએહુજીના બ્રશારાથી તાઝ મોહ નેતાનેવાર મારા રીલના થણી મેહર આવેલે. તુ નારાએહુને ભજતો રહે તે શાઈથી તાઝ કલાણ થયે, તે કર મે તો (મારા હાથ તરફ આગલી કરીને) બાવા કાઈ વાલા તુ વારા કમીલાના શથલા લોકોને પેહરાવયે. એ પરમાણુ અને ઉમેદ આપવા લાગે. તે શાંભલી મેં ધારીક કે માલ પાર પડી ગીઆ. પણ બાવાનો ભેદ તો એ હતો કે જુનેની હાલ કરવાની વતી તે પોતે નેહાલ થાએ ને શુતુ કરવાને અને શ્રીખવવાને બદલે તે પોતે મારા આંગપરનુ વીત લઈ લીએ. એ વીરિતો મોલાશો હવે પછી થઈ. હુએ બાવા ના શીય યદને રહેઆ. મારીપરે મોંઈની મોહરી મેહરબા ની ભેદને લેહરીમાં સુલાપો કરવા તે કેહેવા લાગે કે અમાર ખુદાનીની શુ રીત છે કે મેહરીના ભરે. તમને કથી ખજારની ખોરતો છે નહી. સુદ રામે પ્રાણીની શેલવથી ને ભેદએ તે વખતપર હાનર થાએ. તે

છતાંબી વલી બાવો તુને કીમીક કરવા શ્રીખવવા મેહર થાએમ ? મારી દારતો કોઈ લેલું નથી. હવે હુ આગવતો બાવાને તાંહા મે તરણ કલાક નતો તેને બદને હવરા ઉપલી બાવાની વાતો શાંભલી આપો દાહડો તાહા નાઈ પેથવા લાગે. એ પછી મે માર દાહડા થયા એથે હુ બાવાને કેહેવા લાગે કે શુરણ મેરખાની કરી અને ખતાવો કે કીમી ઉ કેમ થાએમ. બાવો જાણે મેઆરથી શાંભલતો હાએ રે વા નેન કરી અને કેહેવા લાગે કે મેહા હુ તુને આપલી કલે બતાવશ. તુ પોતાની ચાથે મોડો પારો ને એક/ચું તથા કોલશા લાવજ. બીજી દીને પાછલા મોહરના એ વણુ એા લઈને હુ લેહરીમાં શાથે બાવાના મકાનપર ગીમે. આશરે માર કલાકે બાવાએ હુએને કહીલું કે પેતુ કીકુ લઈ તે કોલશા ભરી આગ શલગાવો. મે લેહરીખાને હાથે તે કીકુ ખંગાવી તેમ કોલશા નાખી મદાનના કોલશાથી પારે પ્રથમા રેડી તેપર હમારે હાથે જોલશ ભરી તુરતી કુ દી આગ શલગાવી કે બાવાએ કીમીક કરવાને બાને કથી પરકારે હુએને કમો નતર મુકાવી હુએને ભાવેઆ હેમે શક આવે નહી. આગ શારી પે શલગીઆથી પેરી મુય જગે લાલીપર આવી થકથકવા લાગી તારે બાવાએ કહીલું કે હવે કાઈ કાકી લઈને મુશમા હલાવો. હુને આશપાશ ને વા લાગાતો હલાવવા લાએક કથી શલી અથવા કાંડી કીમી નહી બાવાએ કહીલું ઉતાવલ કરો. હીવથી નાખો કા ઈ બીજ કાકી નથી તો કશી ચીંતા નહી આ કુશાથી કાવ ર બાજ તેણે હીયવો. મે મારે હાથે તુરત એક કાવરે આ જીલ ને પ્રથમા રોવવા લાગે, તેથા બાવાએ એક રીથી કાહડી. તેમ કાઈ શાંદ લુકી હતી. બાવા મેતેઓ કે કીમીઆની શથલી કરામત એમણે. એ અખશીરે. તુ મે હીવવા થકથકતા ધંગાર તથા તુરતીના પવનથી થતા મેરકના તાપે કરી પેતુ હીવવાનુ કાવર એક પલવારમાં મેરકની એથે બાવાએ રાઈ નેથલી પેલી. લુકીની કરમ મેને આપી કે બાવાએ અખશીરે પ્રથમા નાખ. મે તેમ કીયું. પ્રથમાં કાઈ પાંજી થઈ. બાવાએ નખીનખા એક આરો કરાવી તેમ તે પાંજી રેથવા કહીલું. તે રેથતાને વા ર હુએને જ અખશીરે ઉપજી તેને અરકને કોણ કરી શક થે વા ? ને આદામાં મોખા કુનદનનો કંકડો હુએમે ને એએ ? ને એક બીજ તરફ નતર કરી મોલીઆ કે રોવ તખા લેહરીમાં ? હવે હુએમે કીમીઆરે બાવાના હુકમ પ્રમાણે બજારમાં ભઈને તે શુતુ વેચી તે મોગનીય રૂપીઆ

નેાં ભાવ ઉપજાવે, તે રૂપીઆ હમે બાવાના કરાવવા મુજબ તેની નનદીક લઈ ગીઆ, તે તેણે લઈ મેલીઆ. તેણે અને કહીલકે તારૂં ભાગ્યે શારૂં વાળતે તું નારાએજી છતી ઈઆદ કરતો રહે ને લોલ લાલચથી તારાં દીલને દુર રાખ ને ક્રીમીની બરદાશત લે. એ મોલવાનો બેદ છેક મોરદી હું, શુભચે, તે એક હાથે પગે ને માથે ને હા એ તે કાહીકી બાવા, તથા તેના ક્રીમીને વરતાવી રહુ.

એ ત્રીશને કેટલાએક દાહડા યુવરી ગીઆ, હું તથા લેહરીખાતે ખમીત શમજઆ કે બાવા ક્રીમીઆગર છે તેથી શવારથી તે શાંભ શુધી તેની આગલના આગલ રે હવા લાગા બાવાના મકાનપર દરરોજ જતા રહેઆ. બાવાની મેહરખાની પોતાપર ખેંચવા શારૂં લેહરીઆ દરરોજ ગાડના પધરા ખરચી તહેરવાર વચતુએ ચોગાદ લાવતો જાએ ને બાવાના ક્રીમીને તે કરારથી અગીકાર કરે. પછી એક દીને હું મણે બજલ મણે ને ક્રીમીજી શીખવા આગીક બાવા મોલીએકે "સોલખા" શાઈની તારીપર મેહરખાની છે પણ તું ક્રીમીઆને ખેઆદ ને કર, તેથી તુ ખરા જ ખલશે. ક્રીમીઆગરને શ નહાર તજ ધરબાર વગરના થઈ નગલખાં દેરાગીની આકૃષ્ટ રહેતુ પડેચ. બાને વખત જાહડના પાતરાં આઈનેજ વખત લેવો પડેચ. ચંધી વાતે શખતી ખેંચવી પડેચ, તે તારાથી બનશે નહી ને તું ક ખી થશે" પણ એવી શીખાખત મેતા શાભવી નહી ને તે શીખવા હુજત લીધી બાવાએ કહીલકે કે એ કામ શીખ નાર જરે એલખને અભીઆશ કરવા આડે તારે તેની પાથે આએ અખશીર મેહલાં કરાવવી ભેદએ. એ શીખતું શુ શકેલછે ને એ આડે ખરચળી થાએચ તેટલું ભે તુ કરશેતો પછી તું શીખી નશે ને પછી તો હુનરાત બલધી રહેવી કાઈ અખશીર બનાવશે. પણ ને તું ઈઆદ રાખ ક્રીમીજી શીખીઆ પછી તુને શ'નશાર તજશે પડશે. મેં એહકે એતોં શાહુએની બધી વાતછે. એકવાર ક્રીમીજીઆવડીક એ રહે પછી દલદરજ ગીલેતા મીતા શાની. પછી મેં બાવાને પુછીલકે કે એ દારણ્યાર ખરચ શું મશે. બાવાએ કહીલકે પે હલ વેલા અલખતા પાચશે શાતશે રૂપીઆ મશે. તે તુ લ ઈઆવ ને હું તુને એમ કહું તેમ તારૂં હામેજ ખરચ કરી ને હું તેની રજા લઈને ઉડવા લાગે તારે તે ક્રીમી અને શીખાખત રેવા લાગે કે તું જાણે ધરખાર તજવાને હાએ તેજ એ એવમ શીખવાને ઉડાવ કરને. ખરેતો ગીમીપર મેહર અવેચ તથા તું કોઈ યુનીઆને બેરેછે વળતે હું

તુને ને જાતાવા આંચમ, આકી ખારા શુરતુતો તેહકીકે હેવું કે રખાંતછે કે એ એલખ કોઈનેથી કપી શીખવશે નહી. હે વી વાત શાભવીને હું રેર ગીએ ક્રીમીજી શીખવેનેતો ધની ખરજ પણ બાવાએ રૂપીઆ ખાજેઆ તારે તેની પા થે ક્રીમી જવાને બરા આંચકો લાગે. એકતા તે 'વખતે હું' કરકે હોતો. બીજુતો ખારા બાપની પાંથતી લાગી કે રખેને તેના બાણવાખા આવે કે હું ક્રીમીઆના લખખો પડી નાહું ઉડાઉહું. કેમકે ખારા બાપનો હેવોજ વીચાર હોતો કે ક્રીમીઆગર નામે ધુતારા હોએચ હેવો આંદરો ક રી ક્રીમીઆગર બાવા પાથે જવાનું મેં ચોડેવાર બંધ રાખીલ. લેહરી ખાનને મેં વખતવીએ કે ખરે વીધે બાવા પુછેતો કુને કે હું કાએલે ઉછ તેથી અવાતુ નથી. લેહરીઆ મ ને કપકો આપી મોલએકે ઈઆર લખખી માને કરવા અપ વેચ તારે મોડું થોવા જાએચ? ને બાવા મેરખાંતછે તેટલાં શીખી રે. મેં તેને ખારા અપેશાની વાત કહી નહી ને મ મજલીને કાહડેએ. લેહરીખાતે બાવા પાથે દરરોજ જાને થોવામા હાજર રહેવા લાગે બાવાની તારીક આંખમા થાે કાણે થવા લાગી તેથી હખાશ ધરખા ધનાએકે લોલીઆ તેની પાથે આવવા લાગા. બાવા ખારા ધરખા છવાતોનાં મોડા ભેડ તેએને વારા કરતી ક્રીમીકે કરવાની, પોતાની શકતી જતાવવા લાગે. શઉ કોઈ પાથે બાવા પાથે તથા યુચ મજાવતો. શઉ કોઈને હાથે કોલશ ભરાવી યુચમા પાથે ભરાવી તે યુચપરથી કોલશ ચીચાવી તુરતી હુદાવતો. શઉકાં હુચતકે દાવરાએ હલાવી રેતુ શુતુ આડામધી ઉચધવતો ને વેચાવ તો. શધાં જણ હખારી આકૃષ્ટ અમરતુ શધ બાવાપર એકી ન લાવતા. ઘણા લોલીઆએ પાથે બાવાએ તારી આકૃષ્ટ રૂપીઆ મજાવેઆ ને કેટલાએકએ થોડા ઘતા લાવી આ પીઆ ને ક્રીમીજી શીખવાની, ઉમેદમા પછારા બાવા લાગજ. પણ અતે ચાકી ખારજ લાગા. લેહરીખાં ને બાવાને તારાં દરરોજ જતો તે મને મેડે તારે શધી વાત કરતો. મેં બાવા ને તાંદા જવાનું બંધ કરવાને આપરે એક ખખડાડીક ગી આ પછી લેહરીખાનને ખીશો હું તર ભેવા લેશો. તે ન વી પાગડી આગડી બધાવીને ભારી લપકાથી કરવા લાગે વાડીના રોચતદરોને વા મેં તહેરેવાર ભેટ લાવવા લાગે મેં પાંચસારતુ રૂપ લઈ મેરો. હું લેહરીખાની કીડેઆ નજી તો હશે તેથી વીચાર કરમા લાગે કે એને કાંઈ તરકો પડે એ. ને તેની હાલવખાં હેવો શારે ફેરફાર થવાને ખોખા શે પુછીએ પણ તેણે કાઈ રકડીક નહી. એ ત્રીશને પદર

વીથ દાહડા મુધી ચાલીઈ. પછી લેહરીખાને દગમ કાઢ
ક નરમ પરચે. તોળી આગલી દલદરી હાલત કરતાં તે
ધની શારી અવશયામાં રહેતો. તેના મોહકાંપરથી રખાતું
કે આગલની માફક સંનશારની ફીકર તેના મનમાં હતી ન
હી. એક દાહડા મેં લેહરીખાને બજદ થાને પુછીઈ કે તુ
ને કાઈ માફરતો લાગી નથી. તુ કયો ધવેળી કરતો નથી.
તારી પાશે કશી હોલત હતી નહી. વાશતે આગલ કમાલ
ને હવડાં હાવી શારી અવશયામાં કેમ ચાલીએ. લેહરી
ખાએ અને કહીઈકે ધચાર તું મોલનો. મારી પરતો બાવા
ની મેહરબાની થઈય મેં પુછીઈ તે કેમ તારેતે ધભરએ
એ. હું બજદ થયો. તેણે કાઈ આનાદાની કરી ને અંતે
ભેદ કહેઓ. તે યોલીએ કે એ બાલેતો ખરેખર મુતારોછે.
હું અચરત ધધને પુછવા લાગો “ કેમ કેમ ? ” લેહરીખાએ
કહીઈ કે તે દીને આપણને સુતુ કરી બતાવવા પછી તે તો
રૂપીઆ આપવાને હપે તાંહા આપવાતુ બપ કરીઈ તે શાસ્ત્ર
થઈઈ. “ નહીતેકે નહામે કશી ગીએ હેતે. ખનેતો લા
લખ લાગી તેથી તુને પડતો મેલી હુ તો લાજુન રહેઓ
કે બાવાની મેહરબાની થાએ ને અને કાંઈ બતાવી દે અપ
વા થોડુંક આપી દીએતો દલદર જાએ હું તાહા બધને
રોજ આપો દીવથ મેશવા લાગો. બાવાને વાશતે મારીથી
બની આપવતી મીન શોગાદ લઈ નતો ને કાંઈ આપે જ
એ તેને શેઆન શોકત શીખવતો બાવાની યેવા કરતો ને
તે જરે જરે કીમીઈ કરે તારે હાલત થતો. કીમીઈ જને બ
નાવડું હેએ તેની પાશેન એ બાવો મુથ તથા પાશે તથા
કોલથા મગાવતો ને મુથ કોલથાના મેલી તુરતી કુકાવી હી
લાવી અખશીર નખાવીને ખાડામાં શુતુ રેડાવતો. ને
શુતુ તેમોજ પાશે બજરખા વેચાવતો એ પરખાણે કેરવા
એક દીવથ શુધી મેં જોઈઈ. એક દીને મારા મનને લાગીઈ
કે મારી તઈખારી કીમીઈ જોનારના હાથથી કાવેય ખરી
પણ હીવતો વેલા કાવડન કામ આપેય ને બાવાના શાગર
દો ભાજેલા કાવડાં દરેરોજ ગુપ ગુપ દાહડી પાછાં આ
ખાં મેવેય તેનો ભેદ શુ હશે ? તે વોશે અને ધની ચર
પર યૈઈ. મેં તેનો મોલાયો શમળવાની દેરાય કીયો.
વાશતે બીજી દીને નવડ જોઈને એક કાવડ ભાજ મેં આ
શમળવાની કીમીઈ પછી બાવાની રજા લઈને ઘેર આ
વીએ. તપાસીને કાવડ નીરીઈ. જીંદમ તો કાવડાને
ગર કોનકી દાહડી ખાલી ભંગામાં શુનાની રેતી બરી મોહક
કાવડાના ગરથીન પુરીવાવેડું. મેં જોઈઈ કે ભદતો થાએ,

હવે કીકે. હું તે રેતી એકકી કરી વેચી ચાલીએ. એ
પણે શામે મેડું શુતુ વેચવા ગીઆના તારની માફક તોલાએ.
એગનીઆ રૂપીઆના ભાવ ઉપજેઓ ને રૂપીઆ ખેગ્યા
તે મેં ગળવામાં મેલેઓ, પછી દરેરોજ બાવા પાશે જવા
લાગો. મારી શામે ઉંચી મીંગેની શોગાદ પણ લઈ નતો રહે
એ. દાવ જોઈને કાવડ ભાજ ગળવામાં મેલતો ને ખજાર
મા વેચી વકરો કરતો. આઠ દશ દીનું શુભરી ગીઆ તો
રે વારા કરતી કાવડાં મોહાં થતા જાંણી બાવાનેતો ધભર
ક થયો કે વધી તાંહા કોણ કમ લાગુ થાએઓ તેને આ
રીપર શક ગીએ એક દીને તે મોલાની કોઠરીમાં ગી
એ. નવડ પારીને હું કાવડ ભાજવા ઉડીએ પણ બા
વેતો એક સુનાનાં આપરામાંથી મારી તરફ જોઈ મોહકી કરતો
હતો. જરુ મેં કાવડ ભાજને ગળવામાં મેલીઈ તેવેજ ને
પુખધાન કરતો બાહર આવી કેહવા લાગો કે કમખખત એ
શું કામ કરેછે ? મેં જોઈઈ કે હીઆ કાઠળી નરખાગ કરય
તો કીક પડશે નહી તેથી હુથી પુખધાન કરવા લાગો. બાવાને
મેં ધમકી આપી કે તું બરો કપારોછે ને અનજાણી લોકોને
મકરથી કુશલેવેલાશતે હુબધિનારો રરકર શરકારને જરુરેકર
મ. બાવાએ જરે જોઈઈ કે આએ કાંઈ લકોછે તારે અને
શમળવી કેહવા લાગો કે જો તું મારા કેહવા પરખાણે માલ
શેતો તારની કામ થશે. મેં પુછીઈ કે તે શું ? બાવાએ કે
હીઈ કે તુ એ લાત કોઇની આગલ કરતોના તું હી
આ દર રોજ આવી મુજો મેશને ને શાનતા એક રૂપીઆ
લઈ તારે મકાને જાએ તારી પાશે કાંઈ શેકાર આજિતો
લઈ આપને એટરે આપણે શ ધાતુ કલાણ થશે મેં વી
મારીઈ કે એવી કીકે. હવે એ પરખાણે આન પામ થા
ત દાહડા થયા તાંહા જાઈમ. રોજ થાવના રૂપી થઈને
ઘેર આડમ એજ મારે મનશે કીમીઈ. બાહી કીમી
આને ભદતો હવેછે વડી ને કીરીને બાવો પુખધામથી
શુતુ જાપેછે તેતો બાવાના ભેડુ મકલીઆછે. તેઓ મલા
પરથી લોકોનાં રખતા શુનાના કદા બધને ઉતરેય તે બા
વાના જાણો હેટીથી તેઓ પાશથી લઈ મેલેય ને એકકુ તો
ડીઈ આપી તેઓને કાહડી મેલેય. તે કીરીને લેહરીઆ
ની લાલએ દર રોજ તાંહાં આવીઆ કરેય. વધી મુથમાં
ને પારો નેકવામાં આપેય તે ગરખી લાગાથી ઉડી જાએય.
પછી કાવડથી હીવવા બધએય એટરે કાવડ બાઈને પે
લી જાણી મુથમાં પડેય. તેમા પેલી લુકી નખાવેય તે કાંઈ
ખારછે વાશતે કાવડાંથી હીવતાં મુથમાં ને શુનાની

બારીક લુકી પહેલી હોએ તેનુ પાણી ધાએએ ને નજી નનાં ખારામાં રેડવાથી પાણુ શીર્ષીન શુનુ બની કે હય વધી બાવાએ તપુને પેહલાં પશદ કીધા તે ત ખારે હાયે કાણે ને ગણના ને દાખીના હતા તે એકને ન કીધાતા કે આએ કાંઈ શરો બીજીએ. લેહરીખાની હે લી વાત શીખલી ને અને થણુ હુથુ આવીકે, પણ હું કાં ઇ થુમે એકો નહી એ એકાં કે હુ બી શાંનને છેડે બા વાનાં મકાનપર એક ફરો ખાઇને ૩૧ દર રોન કાંએ નહી લાઈ, બીજીએ રીને હુ લેહરીખાની શાયે બાવાને મકાને ગીએ. હુમે બથને નતાં એક બાવે મનગતો કાઈ બ બરોએ કે વહી એકે અપર બીજીનેથી લાવીએ પછુ તે બીવારો શુ કરે? કરો ઇલાન રહેઓતા નહી. ખારી તર ફે નેહ હુશીને એએએકે આએ 'ગોલખખ તમે થણે દી વધે કાથી આએઆ ?' એથી કોમગથી હુશીને નવાલ દીધો કે બાવા થણા દીનશ થયા દરશન થયાંતાં નહી વાથતે અજને હીઆ આવીએ બાવા નાસએહુની મારાપર ખરે ખર લેહરીખાની થઈએ કેમકે તમારા પરતાબથી કીમીક કરવા નીરીત અનેથી આપેઆપ શખએ પડીએ ને આએ કુરનાકાવ રાં હીલાવવા કાન્ય ને તમે અને આપસેતો હુ બી શુનુ કરશ. અને અખગીરીતો કાંઈ નર નથી. બાવા હો કું હીલાવી ને કેહવા લાગો કે તમે રોલતખ તથા લેહરી ખાં શરખા બીજા કોઇ આદખીએ અને કોયે ખરેખા નથી. ખેર હવે તું શાંધી વાત માડી વાલ ને લેહરીખાની આફક રૂપીએ એક દરોન પુનેથી તલયો તે લઈને સુપડીથી પકડ ને. મે ઇશવરને કુવા દીધા ને બોરેએ કે દરોન વારી ની ફી ને કપડાંની ધોવાખન નીકલી. હવે હુમે દરોન બાવાને મકાને નવા લાગા હું તો તોણુ આશરે અપરો કલાક થેથી રૂા લઈને પાછો ફ રતો, પછુ લેહરીખાને કાઈ વધારે લોલ લાગેએ તેથી તેતો તાંહોં આએ દીવશ પરીએ પાંચરીએ રહેતો. એ પરખા હે બાવાને હુમે બે નણુને હયાએ દર માયે રૂા નો ખ રમ લાગો તેની શાયે હમારુ શરખા બીજા લડાં પેહ લાંથી વલેલોં હતાં. બાવો લેહરીખાને કેહવા લાગો કે તુ કાંઈ થેકારો પકડી લઈ આવશેતો આ રણુ રોનગાર આણુ રેહયો નહીતો કે મારેતો સુખલથી નહુ રેવું પડ્યો. લેહરી ખાખી શખએએ કે બાવાની લાંત ખરેછે. તેથી તે કોઈ ક્રીમીખાનો લખ રાખનારાએને રોધવા પડેએ. તે કોઈ એક ત્રેલા કોઈ થુનોના પુતલાએને કાઇમાં પકડીથી લાવ

તો પણ એ કીમીકીં ગીખવા આ વનારાએ પાંચે બાવા ને ખરમ કરાવવા માંગતો હતો તેવા ખરમનાર લેહરીખા ને કોણ અરેઆ. એક કાણડે બાવાનો એક થેશો ગાન મા ફરી શાંનને વખત પાછો આવીએ તેને બાવાએ અપર અંતર પુછી બીજી બીતાએ શાયે તે કેહવા લાગો કે આએ લેહરીખા કીમીક શીખનાર કરતા થન પુડનારુ લો કો વધારેછે બાવો હુશીને બેરેએ કે કીકે. અને નિમ કીમીક કરતા તેમન થન કાહુડતા આવડે લેહરીખાને તે હે કહીકે તુ આ લેહરીખા રેહવાઈછે વાથતે કાઈ થન પુડ નારને પકડી લાવ આપણે તેનુ થન શારી પડે કાહરી લેયુ. લેહરીખાએ હા લખી તે રોકર રોધવા લાગો. બાવો રોકર ને વાથતે કાંઈ તડઅાર કરવામાં શુડીએ. લેહરીખા પોતા ના પડોશીએ શાયે બરેથી વાત ચીત કરેતારે પોતાના શરમે વીધે ડીગ ખારવાને સુકે નહી. એક વખત તે પોતાના એક ખીતરને ખચીએ. તેનુ ખર નામ અતરે હુમાવી તેને લુવેખાં ને નાખ હુ આલખાઈએ. એથી હમારી માફક પારથી હુમે ને એક પછાવાલા ખારવાડી શોદામરને ચાકર હતો. તેની આગવ લેહરીખાએ પોતાના શરના એવજની મેહક તારીક ફીરી. કીમીઆના તથા થન કાહુડવાના કામઅ બાવો એકોએ હેવુ કહીકે. તે વીધેનો મનતકાર અતરવા શારૂ શાંનને વખતે લેહરીખા લુરેખાને બાવાને તાહા તેડી ગીએ. બાવાને મેતાવીઆ પછી લેહરીખા લુરેખાને મા લપર લઈ ગીએ તાંહાં ને કાંઈ કદરિશ આએ તેને બારા સુનાના કડકા આપે તે નેનને લુરેખાની અકલ હુશન રહી તે વાહાથી યોડેકવારે ઉડી પાપરે પોતાના ખારવાડી રોકની પેહડીપર ગીએ તે પેહડીનું કામ રમનલજ નામનો સુ નીમ મલાવતો હતો. તે સુનીને પુછીકે નોહુ કેન થઈ હ ? લુરેખાએ ગધી બીતા કહી. તેને મોહુકેથી શયુ આંભવી ખારવાડી અપરત થયો, તેણે બાવાની સુગકાત ની આએગ કીધી. બોરેખાએ ધીરજ રાખવાને બધાખન કીધી. તે પાછો લેહરીખાને ખરેએ. લેહરીખા ખર લોલ કરીને યોએએ કે એ સુલાકાત કરાવવી મોહુડી સુચકલે બાવાને કશી તંબા છે નહી. તે પોતે લોખીએ નથી તે બીઆએની શંગત માંડેતોથી નથી. હુવી ડખરની વા તો ચાંલવીને લુરેખાં નીરાશ થયો. તેને રોક ખરી એ તારે કહીકે કે બાવાની સુલાકાત ? કરરોને લેહરીખા સુચકલે ધારમ. ખારવાડી પોતે કાઈથી કરીને બાવાને મ લવા માંગેતો. તે પોતાના ચાકર લુરેખાંની શાયે ચાહ

વારને પોહર લેહરીખાને ઘર આવડીઓ. ઘણા કાલાવાસા કરી લેહરીખાનને શમજાવીઓ ને પોતાની ઉમેદ બર આવે થી હેનામ આપવાને કજીવ કીધું. લેહરીખાં નજ તેમ કરતા શમજાવે. તે ખરે જાણને લઈને મારે ઘર આવડીઓ. ગંધી બીના અને એકાંત કહી. નંખી જોઈક કે રોકારતા આંડા છે. મે પોતાની ગારી નેડાવી તેમાં હું તથા લેહરીખા બેઠા. મારવાડી તથા લુએખાં તેની ગારીમા બેઠા. ચંધા જાણ બાવાને મદાને ગીઓ. હું મારવાડીને તથા તેના મારણને વાતે રોકી નીચે ઉઠા. લેહરીખા બાવાને ઉપર ચેતાવી શધી તદબીર કરી આવડીઓ. અંતે હુએ ચંધા નજા ઉપર ગીઓ. બાવોતા ધુઈ શલગાથી બસા તોરથી બેમ્યાન થરી જાનન કરવામાં મથાણ હતા. હુમરી કીધની તરફ તેણે દકરી નજરથી કીધી નહી. હું તથા લેહરીખાં થોડે છેટે શાદરીપર બેઠા. મારવાડી તથા તેના મારણ ચ થોડા દુર ઉભા રહેવા ઘનો વખત ગીઓ પણ બાવો જાનનથી ફારંગ થયો નહી. મારવાડી તથા લુએખા ઘના તવેખા, પગ કુખવા લાગા ને અમર વકર ધઈ. અંતે બાવાએ ખખાર મારી પુછી “કાઈ હુએ?” લેહરીખાએ જવાબ દીધો “હાનર શાહેવ.” બાવાએ કુખ માગીલ. લેહરીખાએ તે તુરત હાનર કસવીલ. કુખ પીધા પછી મારવાડી તથા લુએખા તરફ જોઈને પુછીલ કે એઓ કાણ છે. લેહરીખાંએ બેલાશો દીધા ને કહીલ કે એઓ સુરજના દરયાન કરવાને ઉમેદવાર છે. હેવુ શાખલી બાવાએતો ચ થો મીજાન જોઈ દીધો. બાવાએ સુચાથી લેહરીખાંને હરત દીધી કે તુને દકરી અમર નથી કે જોને તેને હીઆ લઈ આવેચ. હું કાંઈ હીઆં ધનનો કરવા કે ધુતારાપણું કરવા નથી આવડીઓ. મારે ડનીઆનાં લેડો શાયે શું કામ છે પછી મારવાડી તથા બેલાશાહેને હેવા ધમકાવી કાઢેઆ કે તેઓતો લે દકરીની માફક કામપવા લાગા. લેહરીખા તેઓને અચારત કરી નીચે લઈ ગીઓ. તાહાં તેઓને કહીલ કે આજની રાત્રીએજા છે. કાઈ ચીંતા નહી વલી કાપે વાત. તમે કાલે જાનર વેહવા આવજો. ચેમ્યાન કરવાને વખત કાઈની શબ્દ એને પગ નથી. મારવાડીનીચારે કુટલાએક દવાંક મુખી ઉઠો રહેવા પછી એ પૂર્વ તરફે નાજમેઈ પાં ખાંડો ફરીઓ. બીજીની આશરે તરણ કલાકે હુએ પાછા બાવાને તાહાં આવડીઓ. લેહરીખાં આગવની માફક મેહલાં ઉપર ગીઓ. તેલમાં મારવાડી તથા તેના લુએખાને વાતે રોકી હું હેડા ઉઠા. થોડી પવન લેહરીખાંએ બચા

રત કરી હુએને ઉપર તેડેઆ. બાવાની નજર દાદર આગલ હતી મારવાડીની તથા તેની નજર એક થતા વેતન મારવાડીએ નખીને હાથ નેડી દંડગ દીધો. બાવાએ પાછો હાથથી હલાવીઓ નહી. લેહરીખાંએ કહીલ કે એ થણે શારો માણુય છે ને નેક દેખાનતથી સુરજના દરયાને આવડીઓ. સુરજનો વલી ના કેહવા લાગા. તેવન મે લોઆ કે મારે કાઈના દરયાન જોઈતા નથી. હું શાયે બાઈલુ. હું શાઈને જાનવા થવાએ કયો બીજો વીચાર રાખતો નથી. મારવાડીતો પાછો ધુનવા લાગો. પંચીએ તેના આખાં શરીરને થેવા લાગો. મોહકુ કુખલાવીને હુમરી તરફ તેણે જોઈલ. મે હાથની અચારત કરી તેને કહીલ કે કાઈ ચીંતા નહી. પછી હુએએ બાવાને ઘના શમજાવીઓ. બાવા અંતે રાખેતા મુખજ હાથીઓ. તેવણે મારવાડીને તથા ભુનેખાને મેથવાને ફરમાવીલ. મેર આડી એતની વાતો કરવા પછી મારવાડીએ અમર દીધી કે બાવા તમે અને પોતાના રેવડેખાં શામેલ કરો ને મારું કલાણુ પામે. એ અમર બરી પુચકેલાતથી બાવાએ કજીવ રાખી. એ પાંખાં વાતમીતે થતી. એવામાં વલી આપસ પાગલા ફકીરો આવવા લાગા. તેઓની તરફ બાવો મેથક ક જુનાના દરકા રેડેતા ચાલીઓ. તે લઈ ફકીરો તેના પેતાનથી તારીફ કરતા પાછા ફરીઓ. એ જોઈ મારવાડી તો અતીથણે તાણુ થયો. ને તાણુ નહી કાંણુ થાયો. બતીના વખત થયો એટલે મે મારવાડીને અચારત દીધી કે હવે ઉઠો. હુએ ચંધા જાણ બાવાની રજા લઈ નીચે ઉતરેઆ. બાવાના શીશ પાછેથી મે મારા મે દાહાડાના મે રૂપીઆ આગતમા દીધા. મથા જાણ પોત પોતાને મદા ને ગીઓ. તારપછી મારવાડી રોજ બાવા પાંચે આવડી શારો દાહડો મેથવા લાગો. હું બાવાને વાશતે તથા તેના ફકીરોને વાશતે ઉપ, શાકર, પીતરકારી, આગ્રા, મેથો શરવે કુખવતે ગીઓ. અને તથા લેહરીખાંને હુમરે લાએકની મે દવાસકરતી કરવાને લુલીઓ નહી. એક શાનના બાવાએ હુએને કહીલ કે મારવાડી જાણે નહી તેમ તમે કાચે મેથે એક રજ લાવજો. તેના અમર થાયે તે તેજેન આવડીઓ. હુએ તે બીજે દાહડે ચહવારમા લઈ ગીઓ. બાવાએ ચીમુ તાતવો, રંગના નખાવીલ. પછી મોહકુ તાખના પાંક નાંખી ચંધા કરી હુએને કહીલ કે કાંઈ મારવાડી રોકો. હુએએ તેમ કરીલ. પછી બીલ રાતે સુપસુપ તેને તાહાં

લઈ ગીઆ. તેપર બાવાએ ગળકનો તેજ્ય લઈડીઆથી તે વાશનપર મોરશુકનો કીટ ચઢાડ્યો ને થતુ પુરાતુ હોએ કે કુંદીશીડ. પછી બાવાએ હાંડુને હુકમ કીધા કે કોઈ દે વીનજો નેઈ કાહડો કે તે થણુ શુધી હવન પડી હોએ. હોએ બીજી દાહડે ખુમ ખોલ કરવા પછી ગીરગામના એ ઠ નજો શોધી કાહડી તે નજો વીથે તેના થણીને હુવો વેહમ હતો કે તાહા ભુતલે તેણે તે હવન નાખી મે લી હતી તે નજોને વીથે લોકોના મનમાની હુવી ધારા તી હતી કે 'ધોલે દીવથોની કોઈ લોકો તાહા જાએ નહી. તે નજો હોએ બાવાને રેખાડી. બાવાએ તે પચાંદ કીધી. બીજી દીને શાનના હું તથા લેહરીખાં તથા બાવા તથા તે ના ફેલાએકે એલાએ પેલી રંગ તથા મે તરણ પહરાઈ લઈ ને તે નજોએ ગીઆ. અથાડું થવા પછી બાવાએ પોતા ના માણસો પાસે એક ખાસે ખનાવીએ, તેમોએ મથા રાપુર ખાસે ખનીએ. તેમાં પેલી રંગ મુશ્કવી તે પાછો પુરી લીધો. તે નજોએ પાણી રેડી ધારના બી છાંડી એક મેમાલુમ નીચાની કરી હુવો પાછા પોત પોતાને મકાને ગીઆ. એ વાતને થોડા દીવથા ગુનરીઆ. તેઠલાં બાવાએ તે મારવાડીનેબી ક્રીમીડ' ખતલાવીડ. તે નેઈને બાવાના એકમ વીથે મારવાડીની પુરી ખાતરી થઈ. તે શોસે દાહડો બાવાની શેવા કરે તેને વાગતે તહેરવાર મી ન લાવવા લાગે. બાવાની તેને નિમ બને તેમ પડકતો રહેએ. પછી તે એક દીને થણીજ બલદ થએ કે શુરજ અને કીમીડ શીખવા બાવો મોલીએ કે "તારા નશીબના ક્રીમીડ' નથી પણ તું રેખાંતન શાણત રાખ નારાએજન હું કરી દો. રેખાંતન નેક રાખ કે થોડા દીવરાખ અમ રકાર નેજો" મારવાડી મોલીએ કે શેકોક તમારો ઉલ' ને દી વી નીશલ પાણી શરખુ રાખુંય હવે પેલી રંગ ડાટવાને આશરે પંર દાહડા થયા પછી એક દીને પાછલા પેહરના આશરે પાચ કલાકને અમરે બાવા મોલીએ કે હું થણા દીવથા થયા મુખઅઈમાં વણુડું પણ એ સેહરમાં શેલ કીધી નથી વાશતે આપણે આનં કરવાને નહએ. મારવાડી તથા અમો પુરત તપ્પમાર થયા. મારી ગાડી ખાં હું તથા લેહરીખાં મેહા. બાવા તથા મારવાડી તથા ભુ લેખાં મારવાડીની મારીમા મેહા. ૨૨ એક રચતને નાઠેઅ તાજી થઈ બાવા પુછેકે આએ રચતો કાંઈ નવાને? પછી ને પોતને પચાંદ પડેતો કહેકે, હાએ રચતે મારી હાં ફેડાં એ મંકેમા આપણે નેજુ. વડની ગાડીપરથી બીડી

બજરમાં આવી પ્રાએધોની પરથી ખાલખી ગીઆ. તાહા બાવા તથા મારવાડીએ રશાંન-કીધા. પછી તાંહાથી તારે સેવપર થઈ ગીરગામ તરફ વલવાના નાકાપર આવેઆ, તારે બાવા વરી પુલવાલાગો કે એ રશોના કાંહા નવાને? મારવાડીએ કહીકે ગીરગામપર નવાને બાવા મોલએ શાડું ચા લો ગીરગામ નેઈથુ. આગલ માલતા પેલી રંગ દારવાની નજોની ગલી તરફ આવવા લાગા એકલે બાવા કુંકરા મારી ડોલા કાહડી આગપાસ નેલા લાગો ને અકરાએજો થ ભરાએજો રીધીએ. બરે પેલી ગલીની નનરીક આવેઆ તારે નેજી કુતડો મારી મારીખાંથી બાહરે પડીએ. મેલા આ કીમીડી આક્રંક વાંઠો વલેને આશપાશની નજોના વાશ લઈ જીવી જીવી મટોરી હાપના લઈ મુંબવા લાગો તેના મકર નેઈને મનેતો હણપુ આવીકે લેહરીખાં મારી તરફ નેવા લાગો ભુ લેખાં તાજી થએ, મારવાડી મુંબવા લાગો બાવા થોમ કરતો પેલી ચાકરી ગલીમા મુંગતો મુંગતો આગલ માલીએ, હમે બી તેની પછવાડે ચાલીઆ. એ નામતો કુદતો પેલી ન જો આગલ આવેએ તાહા એક કુંકાર મારી મેહો પછી મુંખપાશથી મારવાડીની તરફ નેઈ મોલીએ કે અમરદાર આદીન શાણતરાખને. મારવાડીએ અકલાઈને પુછીકે કે બાવા શુછે તે કહેતોમર. બાવા મોલીએ ને તુ આદીન શાણત રાખને. હીઆ આખી પુરધવીના ધનને મારગે મેમાતુ થતુ ધન તારા નશીબનુછે પણ તું આદીન શાણત રાખ. શાણતુ કરો મારવાડી હાંત હાંત કરતો જાએ તે ના હરખ હણડામા આએ નહી. બાવાના દોગોનામી કરો માર હોતો નહી. કુંકરું નામતું ને હાપમમ દોગવાતો મેશમા ર હતા. અતે હમે મર ગીઆ. બીજી દાહડે ચાહવાર પડ તો મારવાડી મારે મેર આવેએ. મારે વાશતે તે ધનો મે મે રોમદ લાવીએ. તે મોલએકે આને આપણે બાવાને તાહાં નહએ. રેહજ અરે કાઈ થઈ નેજીમા મારી તેમા બહુએ. આપણે શધા બાવાના શામેરે કહેકે તેમો એકતુ બહુ તે બીજતું ભણું. હું તથા મારવાડી તેમા ભણેઆ બાવાને તાહાં ગીઆ. તે નજોએ લેહરીખા હાંતરે કહેકે, હ મેને નેલા તેતલ બાવા મારવાડીને કેટલા લાગેકે અમરદાર આદીન શાણત રાખને. પછી મેતુ ધન કાહડવાની હમે મચલત કરવા મેહા. મેહલાતો મેહો નજો કાંઈ કરવી નેઈ એ મેતુ કીડ. બાવાએ મને કહીકે શેલતમા, એ દીન તારે, વાશતે મેહા, તું બને એ નજો હાપ કરે આ રવાડીએ તે વેચતો લેવા કહી ને મેલીએકે આને આપણે

જ્યાં મે કાઈક મડાટ કરીયા. મારવાડીએ કાલાવાલા
 કરી અને ચાપે લીધા. હું બરી બાર મધ્યથીથી આવ્યો.
 વલી મારવાડીએ મને ઉનેદ આપી. ઘણી મેહનતથી પેલી
 ત્રગોનાં મણિને શોધી કાઢીશ્યા. તે જતવને બાંધી હતો.
 તેણે મોઢક રદ પડેલી ત્રગોના પંથા ઉભા થાએમ મા
 રવાડીએ એક ઉ કે કુતીઆનો રાધો ખનને ખારે ઉપ લાગે
 ન ગાહુ નજીથી મળે. થોડા દીવગમા તે નજી
 મારવાડીના નાનપર મહુડાવી લીધી તાહા બારાએ આ
 ની કરીને થકી તપાચ દીધી પછી કહીક કે હીઆ પુગદ
 લ ખનને છે તે મારવાડીના નજીખનો છે. પણ તે કા
 ઉડવાની આનખ એ નજીએ મારે ઘણા દીવગ શુધી બ
 નત કરું નહીં. મારવાડીને ફરમાવીક ને તાહા એક
 જાકડુ બધાવું મારવાડીએ ટુરત તે કરીક. પછી એક
 લખત કરાવીક. તેમા મારવાડીએ એકુ દટલ દીધું કે
 તે જાનીનગથી ને કાઈ નીકયે તેના માર બાગ કર
 વા. એક ધરખાઉના, બીએ બાવાના ચેલએનો, તી
 ને મારવાડીના ને ચોથા મારો તથા લેહરીમા તથા બુનેમા
 ના. એ પછી બાવા બનને વલએઆ હને ઉત્તની કર
 વા. મીઆ. શરાબ, દવાબ, કુષ, ખાખન, મોરગ, મેવા, ખી
 કાંતુ ખાતુ પીકુ ને ગવડઆએનો ગએવતી ખજમા હ
 નો વખત કાઢડવા લાગા. મારવાડી પોતાના ધનને રો
 નગર છોડી આમેતી રોલત લેવાના બેઆવખાન ફરેઓ.
 એ બીધાને એકતાલીય કાહડા શુનરીઆ. તેટલામા બાવા
 એ મારવાડી પૂરોધી તહેરવાર બાહને આચરે પંદરશેહ રૂપી
 આ આકાવીખા, એક કાહડે શોખવારનીશ તના બાવાએ હ
 યુને કહીક કે આવતી કારે મે પાએય છોકરા, એક ટાલશાયે પે
 રી તથા અગરખતી, લેખાન, જુલાવ, તેક, મરી, મગ, શેખારી, લી
 ય, ચીંદુર, નાલીમર, થોડી કાલવ, તે છોકરાએને લાએકના
 થોતા કપડા ઇતીઆકે તખ્માર કરમે બીને રીને હમે
 એ મેહનત વચગમે તખ્માર દીધી. પવ પા
 એલ છાદરોતો મરીઆ નહી. બાવાને તે વીશે ખબર દી
 ધી તેણે કહીક કે કાઈ ચીંતા નહી હું તેમને મગવગ
 પછી તેણે પોતાના મેલાને હુકમ દીધા આચરે એક કે
 લાક પછી તે મેગા મે છોકરાએને લઈ આવીશ્યા. તેઓ
 બી બાવાના બીજા ચામેરોના મેગા મેહ હતા. પણ બા
 થા મોનીએ કે એઓ પાએલ છે. પછી રાત મેહડતાં બા
 વ એ દીકર કે હું હીઆ આને પત કાહડુ મ તાહો મને
 એક કુસર પારકુ છે તેમ તમે થકાએ મેહડું પડશે. પણ

હું તરુને ચેતાકિય કે તે કુડારની બાહર મારી રખાવીના
 ને કોઈ નયે તે તતકાવ મરણ પામશે. તેને નવાબ
 હું દેનાર નહી માટે તને મને એ વીશે કણવાત પતર લખી
 આપો. તે યુબા હમેએ તે કણવાત પતર લખી આપીક
 બાવાએ પેલા છોકરાએને નવારી નવા કપડા મેહડથી તેક
 ચીંદુરના ચાલા કરી આખમા કાલવ આપ. તે નજીએ
 ચાલા મગાવાં અગરખતી લગાડી કુડારા પારી આથ
 પાચ લીકુ કરતા મેવીશ્યા. બાવો પોતે ચીંદુરના આને, કે
 રી તે છોકરાએને લઈને મેગા. હમને પોતાની શામને મે
 ચાડીઆ. પોતાના ચેલાએના હાય પહરાઈ આપી કુડાર
 ની એક કોરે ઉભા રાખી પોને અંતર ભનવા માડીક.
 થોડાએક વખત થમે ને પેલા છોકરાએ ચીચારી મારીને
 નાગવા લાગા. બાવાએ તેઓને હોકીખાધી પકડી પાડા મે
 ચાડીઆ ને પુડીક કે શુછે તેઓએ નવાબ દીશે કે કે
 ટલાએક વગર મગાના એમલીશે. હથથા તવવાર લઈને
 આપણને કાધી નાખવાને આપણી તક રહે છે બાવાને
 પોતાના ચેલાએને હુકમ દીધા કે ખારી ખનવા મગા. તે
 વે પેલી રંગ કાટલી નજીપર ખારો ખનવા લાગા. બાવે
 અરક તથા મરી મુડીમા લઈ પેલા છોકરાએને બતાવેલી કે
 શાપર મેરથી ફેરી ખર ભનવા લાગે. પછી છોકરાએ
 ને પુડીક કે હમે તરુને શું દેખાએમ તેવા મોલીઆ કે
 પેલા લોકો આને આપણી વશે એક પાહડ થમેય બાવાએ
 ખખાર મારીએને હમેને શમનવીક કે એ બહાગતની વ
 ચે મે આરી હરકત કરીક થોડીએક બીનીક પછી મેગો
 છોકરાએ વડી ચીચારી મારી નાહાથવા લાગા. બાવાએ
 તેઓને પાછા મેગાર્યા ને પુડીક કે શુછી તેઓએ એક
 દયા જતાવી કહીક કે પેલા લોકો પાહડને મથાલે આવી પુ
 ગાયને આપણી નજીક આવેચ તે દયા તરક બાવાએ
 વલી અરક તથા મરી ફેરી અંતર પહરેઓ. પછી પુ
 ડીક કે શું મળે ? તેઓ મોલીઆ હમે આપણી વશે એ
 કે દરીએ થમેચ ને પેલા લોકો છેક પેને કીનારે મીઆમ
 પણ તેઓ તરકા મેચી મગા આપણે મારવા આવેચ ના
 વાએ કહીક કામ ચીનતા નહી ચેલાએને હુકમ દીધા કે
 ઉતાવલ કરો તેટલા પેલા છોકરા વની રડતાને મોહતલ
 નાહડવા લાગા. બાવાએ ફરીને પુડીક કે શુછે તેઓ મેલી
 આ કે પેલી બલાઆએ પાર ઉતરીને આપણને હાલીખરધી
 મારના હોરે છે. બાવાએ તે તરક અરક મરી ફેરી મેહડેથી
 તર ભનવા માડીક. તેના ચેલાએની ચેનાની કરવા લાગુ મે

વખતે શઘ્વા રેખાવ મગાન જાએ તેવો ધમ્મે હુતો હુ શઘ્વા
 બેઠાથી વાકેડે હુતો તોળી અને પાયાતી લાગી, લેહરીખાળી કાં
 ઇકે ધુલુએ ને ખારવાડી તથા ભુનેખાના પેઠાઓ છવહ
 તો નહી હવાખા બાવાએ છોકરાઓને ફરિને પુઝીકે કે
 મ શું રેખાએમ ? તેઓએ જવાબ દીધેકે પેલા દરિયાની ને
 આપણી વચે એક મોહરી રવાલ હતી યદ્ય. તેઓ એક
 મોલી રહેઆ તેવાખા એક પહરાઈ કાઢ ધાતુના વાશન શા
 ચે અડવાથી મોહરો અવાન ધમ્મે. તેવાખા બાવાએ કુ
 તકારા મારી આશપાશ અરદ તથા મરી ફેંકીઆ ને લીજી
 કાપી શીહુરમાં ખરડી તે ખારાની આશપાશ નાખીઆં પ
 છી મંનાર બની તે ખારાના ઉતરેઓ, ખારવાડીને કહી
 ઉકે ખબરદાર તું જાણે આએ વેલા નારાએએને ઇઆદ ક
 રી તારૂં આકીન શાણત રાખજે. હમેને કહીઉકે કુડારા
 આપી કોઈ બાહેર નીકલશે નહી એ નીકલશેતો તમારો જાણ
 તુરત નીકલો જયે હમેતો બીહીને તાહાન ઉખા. બાવાએ
 કાશી કહુરાજને પેલી રંગ બાહેર કાહડી. તે જોઈને ખારવા
 ડીતો ધણેન વાણુખ ધમ્મે, અને બાવાએ કહીઉકે “ખ
 બરદાર આકીન શાણત રાખજે. આએ મરૂ લે ને તારે
 હાથે પેલી પેટીના મેલીને ઠાણું દે. પણ ખબરદાર આકીન
 ફેરવતો નહી” ખારવાડીની શઘ્વા પાસતી ઉડી અડ ને પુ
 શીએ તેના દીલખા પાછી જગો દીધી. તેણે તે રંગ પેટી
 માં મેલી ઠાણુ દીધું. કુમી બાવાએ તેની પાચે રાખવા ઠ
 હી. પછી બાવાની રખા બેઈ શઉ કોઈ પેતાને મકાને ગી
 આ. ખારવાડીએ મહુવારને પોહર લેહરીખાનને તથા મ
 ને અણુ છનામ આપીઉ. તે પછી બાવાની આગમ ગી
 આ. બાવાએ ખબર અંતર પુઝી તે બોલએ કે એ જ
 જોપર અણુ અજનેમો. તે શઘ્વા ખારવાડીના ભાએગતો
 છે. પણ તે કાહડવાને વાશતે ઘણા દીવશ મેહનત કીધી
 જોઈએ તે શઘ્વા તે કાશણ શારૂ એક જડી જોઈએ. તે જ
 ડીનુ નાગ તેણે લીધુ ને પેઠા કરવા કહી ખારવાડી ઉલટ
 બર હુતો તે તુરત ઉડીએ હુ તથા લેહરીખાં તેની શાધે ગી
 આ. શધુ ખબર ફરી વનેઆ પહું તે જડીતો કેમે જલો નહી
 શરવે કોઈ જો તેનું નામ શાલભતા તે હાશીને કેહતા કે હેવી
 જડી લીધે જનખમા શાલભવાખી આવીઉ નથી ! નીત
 શ ધનને હમે બાવા પાસે પાછા આવી શઘ્વા હેવાલ કહેઓ
 બાવા હાશીને બોલઆ કે કાઢ આંતા નહી, યુખબધમા ન
 ધી તો ખેરુ નમે બીમડી જમ્મે તાહા ધરમ શાલાખા એ
 ક ફકીર વેદેય તેની પાચે એ જડી અબી

દીવશમાં બીમડી જવાની હમેએ તળખારી કીધી ખારવા
 ડીના બોલાશાહ તથા લેહરીખાં તથા હું પેતે તે કા
 મ શારૂ નીકલીઆ. રથતાખા હમારા ખરમ શારૂ
 શવારો રૂપીઆ લીધા. બીમડી પોતા પછી તુરત તે ફકીર
 ની બોલ કાહડી તેને અબીઆ. તળખારી વાત કરીને પ
 લી જડીની બીનાં કહી. તેની કોઈ હમારા કીમીઆગર
 નો જોડન હતો. તેણે કહીઉકે શી જગરાપણની તી
 રથે હુ ગીએતો તારે તે જડી ખારા હાથમા આવી હતી તે
 ખારી પાચેએ, હું જોઈ કાહડીને તમુને આપશ તે દાહ
 કે હમેની ધરમશાલાખાન મકાન કીધું. બીને દીને વલી
 તે ફકીર પાચે તે જડી માગી તારેતો તે બારી ધનને કેહવા
 લાગે કે મારી પાચેએ કોણ જાણે કાહ પડી હયે પછીતો
 વલી તે આપવાને બીલકુલ ના પારીઉ. હમે ઘણાની કા
 લાવાલા કીધા પણ કય વલીઉ નહી પછી તે જડીની કી
 ખત આપવા કહી બોલાશાહ પામ રૂપીઆથી પામશે શુ
 ધી કીધા પણ ફકીર એકેનો બે નહી ધયો. તે કેહવા લા
 ગેકે મારી પાચેએ નહી તે આપુ કાહડી. લામારે હમે
 પાછા ફરીઆ. યુખબધ આવી બાવાને શધી વાત કહી.
 બાવા રાખેતા યુખન વાત કાહડી બોલેઆ કે કાઢ ફીકર ન
 હી. તમુને નહી આપોતા ખેર હુ પેતે જાજે લાપેશ.
 પણ તે લેવા જવાની આગમમ મેં જો જનન કરવા મારી
 ઉચ તે પુરૂં કરજુ જોઈએ તે પુરૂં ધમ્મેથી હું તે લેવાં જવશ.
 અલભતા તે ફકીર લોભીએકે તેથી તેને પામશે રૂપીઆ બ
 શ પડેઆ નથી પણ હમારે રાજ ઘયે. હમે વખત બોલે
 જોઈતા નથી જનનના પંદર દાહડા બારીકે પણ હુ એક
 ઇઆનથી બનને વખત બેશગ તો શાત કાહડમા પુરૂં ધ
 શે. તેટલાં લાઈ રતજણ ખારવાડી મને એ જડીની કી
 ખત અને લાવી આપજે. ખારવાડી બીજે દીને તે લેઈ આ
 લીએ. બાવાએ તે પોતાની પાચે રાખીઆ. પછી પેલા જુકડાની
 એક કોઈરીખા જનન પુરૂં કરવાના કેડાવ કીયો. તે કોઈરી
 ને બાહેરથી યાતુ જરાવીઉ ને હુકમ દીધેકે ખારવાડેલા વ
 ગર કોઈએ એ રાહુ ઉપાડુ નહી ને અને હલાક કરે
 નહી એ પછી દરોજ બપોરને વખત એક વેચા બાવા પેતે
 દરવાજે દોડી તાહુ ઇથડાવી ડુધ પીવા માગે. તે પીધા
 પછી પાછો જનનમાં નરાણુ ધામે. તીને દીવશે લેહરી
 આ અને કેવા લાગો કે, દાહતખા હમે આપણે શખા
 લણુ જોઈએ નહીતો કે એ શુતારોએ ખેડાન દહતો લઈને
 નાત અગીઆરા ગણી જયે. એ કહીઉ શારૂ. ખાર

અંબના નગીમ વાસતે ને બંને મહીના ખાલી મેહનત કી
ધીમ તનુ કેમ ? મારી મેહનતના કાઈ નહીં તો પાંચસે રૂ
પીઆ થાએ તે ને અને મહેતો આગલ કામ કરવાની ઉલ
ટ થાએ. ભુલેખાં બેલીએ કે રાલતખાં તમે કાંઈ ચીં
તા કને નહીં તમારો શુણ દમર રહે વીશરયો નહીં. એ ક
હીં કે તે શું બઈ ; પણ મનેતો પેહલાં કામનું કાઈ અ
પાવો તો કીક નહીં તો આઝ પેતાનુ કામ પડ્યું મેલી પાર
દાની વેઠાં વધારે ઘણા ખરામ થવાના નથી એ વીંચી
ઘણી તકરાર થઈ. હેહરીખાંબી મારવાડીની તરફથી અને શ
મળવા લાગે ને કાઈ ગંરમ થયો. પણ રોહડા લીધા વગ
ર ને કશીયો મેનત કરવાને ના પારીં એટલે મારવાડીએ
મેહનત કે વલી ભાગા ધરપર રંગ કોણ લગાડે. તેથી તે પોતા
ને દેહાંલે ગીએ ને હું તથા હેહરીખાં કાઈ નવો રોજ
ગાર થોધવા પડેઆ.

હવે જ્યોને ક્રીમીઆનો તથા ધન કાણડવા
નો વેહન હાએ તેમોને તમે આએ વાત અહેર કરી
મારે નામે જાણવો કે 'મે' હવે વેહન રાખનાર ઘણા લોકો
ને જ્યોઆય. તેઓ ઉપર જાણલેલા ગરખા તહેવાર ધુતા
રામોના હાપર અનક પરકારે ઠગાઈ ખરામ થઆમ ને
હજુર પામેમ. તેથી એવા વેહનથી શરયે કાંઈએ ડર રહે
'હું' એ તેમોને ક્રીમીઆગર હોવા તથા ધન કાણડી જાણવા
નો કાવો કરનાર કાંઈ મહેતો તેને શય ધુતાએ કરીને શય
નવો. બાકી જે કાંઈ એ વેહન રાખયો તે પછા વેરી, વ
ખત શુખાવી, અતે ખરામખલી, હેનકમાં ખપી અતે પડેલા
ખારો ખાસ અનુભવથી તો મારી પડી ખાતરી થઈય કે
સારી, રેખાનંતદારી, મોહરો ઉઠીએગ ને ભણે પધો એન
ક્રીમીઈ ને ધન છે. તે ક્રીમીઈ હેહુકે જેને નેહમ્મેત શીએ
ને તે ધન જેને ગમે તે જલેવ.

શ્રી ફરાંનદેશ.

ફનીઆમાં શુધી કાણવાલાં રોલતમં, ને કીસ્તી
વાન દેશોમાં ફરાંનદેશ પેહલા દરખાએ. સઘલી ફનીઆના હા
વના કારોમાર તથા નશીઆપર એ દેશની શરકારની રાનની
તો તથા લોકોના કામની અધાર થઈ. હેવાં અગતના રે
શનો સુખાશર હેવાલ નીચે આપીએ.

શ્રી ફરાંનદેશ દેશ ઉત્તરેખાંડની પશ્ચિમ તરફ આવે

લોકે. બીહીડીયા માનક અથવા નાંચે કરી એ સુલુક બી
રીયોના સુલુકથી છુટો પડેલો. તેના વીચાર આશરે
૨૦૮૦૦૦) ચારસ માઈલનો છે. તેની વચતી અંશરે
૩૬૫૦૦૦૦) આદમીની છે. એ દેશની જમીનનો ઘણો
ભાગ થપાડ છે. કેટલેએક દેહાંલે પાહરોખી આવેલા છે.
એ પાહરોમા વેશવેશ તથા શીવેનીસ તથા આપરની સુખી
અ છે. તે શીવાએ આલપશ તથા આપેનાઈનસ નામના પ
રખતો એ દેશની શરહદપર આવેલા છે. એ દેશમાં મોહ
ડી નદીએ વેહમ. તેમાં સુખીઅ અગતની રોત તથા લોઈ
ખર તથા રોહન તથા ગારોન નામની છે. એ દેશને એથી ઉ
તરતી અગતની નદીએમા રાહીન તથા રોહડત અંચને બીજી
એ છે. એ નદીએ મેડવા લાએકે એટલે વેપારને કીચે તથા
બીજા વેહવાર શાઈ મોહાં તથા નાપવા વાહનો તથા ઇજ
ડીખરે તેમાં રોહડો માઈલ શુધી ઉપર નીચે જ આવે કરી શકે
છે. એ દેશમાં શરોવરો જાહજ નથી ને જે છે તે એટલા
નાપલા છે કે તે જાહજ અગત પરાવતા નથી.

એ પરાખાંલેના એ દેશ છે. તેની હવા જુદે જુદે કે
કાણે જુદી જુદી છે તે હવાની અશર પરાખાંલે એ દેશમાં
તરવાર મોહી વપતી વેદાશ થાએ. એ વેદાશમાં સુખીઅ
દરામ, ચેતુર, લીજ, અનજર, પેર, રોય, આહ, તરહમ, ઘડ, બક
ઈ, ભવ અને તરહવાર ખોંને કાનો, પડેશ, મીટ, કારક,
અને બીજી બાત ભાતની તરકારી, અજત, કેશર, હાંપશ, ત
આકુ, એકના, અખરોડના, કારકના, દેવાદના, મેપલ અને
બીજા લાકડાના જાહસે ઇતીઆવી થાએ છે. હલલી ધની
પરકારના થાએ છે. ખરેખર ફરાંનદેશમાં રેશી તથા પરદેશી
અનાજ મેનો, તરકારી, ફલ, અને જાહડ, પાન એટલી તહરાંના
થાએ છે કે તેની શલલી દીપ અપરે આપી શકાતી નથી. એ
રહુલ કેહવું બશ છે કે થોડીએક ઉનડે જમે શીવાએ ફરાંન
દેશ તરહવાર ઉપીઓગની વેદાશના ભાગ બગીચા તથા જે
તર અને રોપાઓથી ભરપૂર છે. જાહં જાહડ પાન તથા અ
નાજ તથા મેવો નથી તાહા રોરનો ઘણો રશોશ મારો થાએ
છે, જેથી શનવારના કામને લાએકના જુદાં જુદાં રોર, બકરાં
ઘણાં થાએ છે તે તેની વેદાશથી શારી છે. એ દેશમાં જમીન
પર જાણવરો તથા નદીમાં ને દરીઆમાં તરહવાર માહલી
એ અને જમીનમાં થણાં રેહવાગીએના ખોરાકના કામ આવે
અ. જમીનમાંથી કોલચો, લોહકું, તીકું, પલાશર અપુવ
પારીસ, સુનો, સહેર, ગરેનાઈટ, ફરકી, ચીની કામની મેનો.
હી અને બીજી ઘણી ઉપીઓગી પાતુ અતની વચતુએ ની

કવેય, જ્ઞાને એ દેશના મોહરો ખપે. તરણ, શીથ તથા
રૂપ, શોભવ, શુભો, વીરો યોગુ' યોગુ' અભય, હવામાં રહેનાર
પરખેશીઓમાં કોલેસ્ટ્રિક નવાઈ શરખાં. જ્ઞાના જાણવરો
માં મધ્યામી રેશનના કીડા, બલીશરની માખ, ગાલનર
નામની માખ, મોહા કામની. એ દેશના મેહવાશીઓ
ની શંખીઆમાં નવ ભાગ દેશી ફરેનેમો. બાકી નરમન
તથા ઈતાલીઅન તથા હીઆઉદી અને બીજા પારકી છુની
આદ વાલા. દેશી ફરેનેમો ઘણા કામેલ તથા ચોખ્ખાન
રોક્ષત ભરેલા અને તે શાયે ઉદાર હીલના હોએમ. તે
એને જાણ નલાલી તથા કીરતી શાયે શારો સવાદ તથા ભ
પકો ધણે પશંછે. હરેક ચીલ શાપી ચોલરો તથા વધારે
નામદારી કેમ મહયે તેવીયે ફરેનય લોકો શક વીચાર ક
રતા રહેય. કપરાં પેહરવા તથા ચમ રમીલા બનાવવા ત
થા સનશારના શુખને માટે ને અગતની મીંચે, તે વીરો ન
વી નવી ફાશીના કાહડવામાં ફરાનશના લોકો ડુનીઆના
બીજા શંખા લોકોની આગેવાની કરે. ફરેનય લોકોની
ભાશાની ઘણી રસીલી. તે ભાશા શાયે વીલીઆ હુનરના
લોકોએ ઘણો વધારો ને શુધારો કરીયો. લોકોને કેલવણી
આપવાને શારો બરોબશત રાખેલો. એ કેલવણીના કામ
પર ઉપરીપણ ચલાવવાને એક પંચમ ફેડેલી હોએમ, તે
નો વડો ચેલનશાની પરધાન છે તેને કેલવણી ખાતાનો
પરધાન કરીને કેલય. એ પંચમના ઉપરીપણ હેલવ ઘણી
એક મદદશાઓ તથા વીલીઆશાઓ સુખીઅ ચેલરો ત
થા કરાયાઓ અને ગાંમડાઓના રાખાપેલી છે એ નીચા
હોના ખરચને વાંચને શારો બરોબશત કરેલો. શારી કેલવ
ની શાયે ઇનશાફતુ કામની ફરાનશના ઘણુ ચાર આપે.
અદના તથા આલા આદમી શંખી બરીદીશના એક શર
ખા ઇનશાફતેનો કોઈબી બીજા દેશ વાલાઓથી કહી પો
તમી મકાવાનુ નથી. મગર બીલીદીઓથી ઉવરનો ઇનશાફ
કરાવનારાઓના થોડાએક ને દેશો તેના ફરાનશ છે મો
કા ભાએયે વસતમાન પતંગેતે મોહડે હાલમાં શરકારી યાહ
રેહડે જોધી લોકો છુટથી જાહેર બાજારોપર પેતાના વીચે
ર આપી શકતા નથી શરકારી આવક તથા ખરચ દર વ
રયે પચાસ કરોડ રૂપીઆથીની વધારે. એ દેશના લોકો
નો વરમ રોજન દેખેલીક ખરીદીઓ અનેનેમો છે એ દેશ ને
દેશો ખેતી વાલીના કામના ચોરડે છે તેવો કારખાનાઓના કા
મમાં નથી. પણ ઇશિય ખડેનો કારખાનામાં કામમાં ફરેન
ય લોકો બરીદીશો ચીવાએ શરખેથી ચરચે. ખેતી વાલીના

ઉદીઆગની દર વરમ શારકારી ઉપજ દોર તથા ઉનશાપીઆ
પણા રૂ૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦) ની કીમતની યાએક કારખાનાએ
આ દર વરયે શરા શરી રૂ૦૨૦૦૦૦૦૦૦૦) કરતાનેબી વધારે
કીમતનો માલબને. કારખાનાઓમાં થુકરી, રેશી કાપડ, શુ
તરાઉ, કાપડ, શનતુ કાપડ, મામરકામ, લોહડા કામ, ચીની
કામ, બીજાર કામ, કાગળ ઈતીઆદી પુશકલ બને. વાહ
નોબાધવા તથા શાચાઓ બનાવવામાં તથા તાહેરવાર કારકારી
ના હુનરમાં ફરેનય લોકો દનપર દન વધારે નામદારી મેલ
વતા જાયે. તેઓના વેપારના દર વરયે વધારો યાયેય ને ડ
નીઆના ચંચલા દેશો શાયે વેહવાર યાયેય. તેમજ દેશોના આ
એત્રો વેહવાર રશતાઓ તથા લોહડાની ચકડ ને નહી તથા
નેહરોને મારે પુશકલ છે હુવડાં એ દેશના ચેલનશા રાજનો.
વરોછે રાજ્યો કારભાર તેના હાથમાં. લોકોના વકીનો ત
થા પરધાનોની ચાહકા તે લે છે તો પણ તે શહલા એ તેમ
વીચારથી ઉલટી હોએ તે તેપર ચોક્કસ મેઆન આપે. હા
લેના ચેલનશા છુડ નેપોલીઆન એ પરખાણેની આપઅખ
તીઆરી વાપરેય ખરો, પણ તે દેવી રીતે વાપરેય કે પરખા
લાલ તથા કીરતીના વધરો યાં પારકા દેશ વાલાઓ શાયે
નીશખતનો માંડ શારી પકે મનહુત યાયેય. એ દેશને માટે
માહેના બજેડાથી તથા પારકા દેશના હુનવાધી બનચાવવા
ને તથા વેપાર વેહવારની જાલવની કરવાને શરકારના ત
મામાં પુશકી તથા ચાહુર ખાતાની મોહડી શેનો રહે
છે. ચાહુર ખાતાની શેન માતરે ઈંગરેજીશીન ક
તરતી. પુશકી ખાતાનુ લશકર ઘણુ ચરચે. ફરે
નય લોકોના લશકરની બરોબરી કરનાર આએ ડુની
આમાં બીજે કોઈ દેશ છે નહી એ વાહુલુ તથા
પુશકીની શેનના બલથી ફરેનય લોકોએ ડુનીઆના શંખા
ભાજોના તેના સુખીઅ કરી શ્રી આફ્રીકા તથા અમેરિકા
ના મોહડી પુશકીની કીપી. ફરાનશની શેન જોધી મો
હડીને ચાહુરી ચરચે તેમજ તે શેનના પારકરખોની ભારી
છે. તે શેનને માથે કેલવાએક નામીયા ચરકારોએ ડ
નીઆના અગતને ફેરફાર કીધો. ફરાનશને વાહતે લ
ગડના કારખાં ને પુશકીની કરવામાં ચાહુરી મોહડી કી
તી એ દેશના હાલના ચેલનશા છુડ નેપોલીઆનના કાકા
રાજથી ડુનીઆમાં પરખીઆત થયેતા નેપોલીઆન ભેન
પારે નેવવી. હાલબી રશીઆનની લડાઈમાં ફરેન
ય ચીપાઈએ તથા ચરકારોએ કેલવી બાહુરી (કુરી નામી
ચી કુત્તેચા જેલવી હતી તે પાના જાણીએ શાલવી હુ.

આરથલ પેલીશર.

એ લગાઈમાં નામીયા થનાર શરદારોમાંથી જે છવતણે તે
માં આરથલ પેલીશરહે જેણે શીમાશરેપોલના મહીને આપ
હી ઇંગ્લેન્ડ શરદારનાં બાહુર શરદારો શામે જલી લીધાથી
રૂઝીઆનનું બલ ટોડી તે રેશના લોડો તથા હાકમની ગર
તી તથા લોખી નીચરાને ટોડીને રૂઝીઆનોને ફનીઆની
નનરઆ નીચુલગાડિછે. એ શરદારને મીતાર આએ ચોપા
નીઆઆ આપીઆછે. એ શરદાર તા ૧૨ મી ને
શને ૧૭૮૬ ને દીને શ્રી રોએન શેહરમાં જાણમેઆ
હતો. આના વડવાએ શ્રી આએરલંડના રેહવાથી
આ હતા તે ફ્રાંસશાખ બંધ વચીઆ હતા. નાપપ
લુધી એ શરદાર લડાએક શવભાવ રાખતો હતો. તેની હુ
શીઆસો તથા ઈમાત એક શતાવાલાએએ તેની અસર વ
રશની વમેખાંત તેને અમલદારને આધે આપીઆ. પે
લીશર શને ૧૮૪૨ ના વરશ શુધી હલવે હલવે પદવી વધતો
ગીઆ ને એ વરશમાં લફ્ટનેનટ કરનલ ઇસ્ટ મેનરનો એ
તાબ એને ખલઆ. તાર પછી એની પદવી તથા જાનઆ
અતી વખાણવા લાએક હુમેરો ધમેાછે. એ શદ કોઇ ન
હી ને કોઇ અગતની લડાઈમાં ગુપ્તો રહેઆય ને શદ પો
તાની જતો આપવા બીજા અમલદારોની શાપે પોતાના રેશ
ને આટ ફીતી બરેલી ફતે મેલવતો રહેઆય. ઉપલા વરશથી
પેલીશર શ્રી આફરીકાખંડના જુદાજુદા નામીયા અરજ શર
દારો તથા તેમના લશકર શાપે લડાઈ કરતો રહેઆ ને તે
આને શીકશતે આપતો માલીઆ. ૧૮૪૬ ના વરશમાં ક
રેમ લોકો શાપે લડાઈ કરતા આશરે ૧૧૦૦ આરએની
એક ટોલી નાહુચીને એક રૂઝામાં જરાઈ હતી તાહા તેઆ
ખુઆશી ગુગરાઈ જરણ પામીઆ તેથી શયા ઇરોપઆ તથા
કરાશ રેશના મોહી રીઆહ ઉડી ને પેલીશરપર અનલ
રજુ પાટકી પછું મલાવવાનો વાક મેલવામાં આવેઆ. પણ
પેલીશરના મીતરોએ શામેત કીધુ કે તે કબજા પે
લીશરને કશો અખતીઆર રહેઆતો નહી બીજા
નહી મીતરની ને લડાઈની આફતો જીએમ તેમન
એમી જીએકી હતી. પેલીશર નીરપસાથી ઠરેઆ. તેને મ
હડતી પડવી પડી. ૧૮૫૧ ના વરશમાં ટાલના શેહનશા
જીવ તેપાલીઆને તેને જીતરલનાં આધે અખતીઆ ને બી
ને વરશ એક અમલની ફતેહ આટ એવ ફરેમ શેહનશાએ
પોતાના હાથ દશકતે તેને શખાથી લખી મોકલી. રૂઝીઆ
ની લડાઈને પેહલા હીખાંતને વખત ફરેમ લશકરના પર
ખીઆત શરદાર આરથલ શેટ આરનોલડના ખરણ પછી શેહ

નશાની ફરમાથી પેલીશરે ફરેમ લશકરની એક ટોલી
ની શરદારી છજીલ રાખી. તાર બાદ એવી બાહુરી તથા
તદબીર એ શરદાર બતાવતો રહેઆ કે ૧૮૫૫ ના મેએ
મહીનામાં તેના વડા જીનરલ જાનરોબરે રોનોપતીના આ
થે છોડી તે તેને આપી તેના હાક હેલક એ જાનરોબરે કા
મ કરતો રહેઆ. પેલીશરે શીમાશરેપોલની છેલલી ફતેહ
શુધી ને પરમાણે કામ કીધું તેથી શદ માહુમ પડી કે તે
આધાને તથા તેને પાછલથી બેલાં જાનને તે ધણે લાએક
હતો. આરથલ પેલીશર હવડા એકશક વરશની વમેનોછે.
પોતાના રેશના આલે તે રેશની ફીરતી વધારવાની ઇતેજરી,
તે ફીરતી આટ પોતાની શુધી ફરેમ અદા કરવાનો રેશવ, તે
રેશવ જીનરલ અમલ કરવાની શકતી તથા હીમાત, એ શરવે
આટ એ નામદાર શરદાર પોતાના શેહનશા તથા રેશીએ
નો જાનીતો થઈ ફનીઆમાં પરખીઆત તથા જાન પ્રાપ્તે
ધમેાછે.

શનતોશ નોહટ્ટ શુખ.

પણા લોકોને પછાશા તથા ઇજનની ખુટ હોની
નથી બમાં છોકરાનીની કોતાઇ પડતી નથી. શરો
રે તનદરોશત હોએ હુડુ દેખાએછે તોખી તે લોકો પોતા
ને લાએગગન શમજાતો નથી. ફેલકમેકતો ફનીઆ
રોવાની ફરીઆહ કરેછે. પછાશાવાલા તથા ઇજનવાલા
જ નહી પણ વચરે વાપેને તથા મોડી પુતવાલાએમી એ
જ મીસાવે કરેછે. તેઓને મતરો આ ફનીઆમાં શુખ
છેન નહી હેવા લોકોના ફખન કારણ થુ તે નીચે લખે
લી વાતપરથી અમલ પરશે.

એક પછાશાદાર જોહાએ આદમી એક અરખ વધાની

અને બીજા એકાએક બીજા નહીં કરવાને વારંવાર કહે છે. એવું નહીં કરવાને તો બધાંએને ઘણાં જણાં કહે છે પણ બધાંએએ શું કર્યું, તે વધી થોડાં જાણનાં તથા રમેલાં શીખાન રતાં હશે. શુદ્ધ શખ રાખવી તે તેમાં વધારે થાય તેમ કરવું, શાસ્ત્રોપવિત્ત તથા શાસ્ત્રોપવિત્તની હીમાત કરવી, ગમે તેવું તુકથાન થાયે તોથી શ્યામને વલગી રહેવું, ગોર છાહીતોઆરીલોકોને મેહનત લઈને શીખ્યા કરાવવી, કે કરનારાએને તેવા અમલથી દુર રાખવાને મેહનત કરવી, તે શત્રુ હીત ઇલાવાને પોતાના તન મનથી અને પદશાથી હર વેલાં મદદ આપવી, એવી એવી શીખાન થોડાં જ લોકો પોતાને આશરે પડેલાં બધાંએને આપે છે. જેવી અધુરી કેલવ છીનું પરીનાંમ હેતુ થાય છે કે બધાંએ પોહાં થવા પછી ભુગં કરતુકથી વેગલાં રહે છે ખરા, પણ શારા અને પરોપકારી કાગે કરવાની તેઓના ઉવર રહેતી નથી તથા રીત આવડતી નથી, જેથી તે બધાંએ પોહરપણમાં ખરી કીરતી ગેલ વવાથી ધની વેલાં મેનરીય રહે છે. ભુગં કરતુક નહીં કરનાર આદમીને ત્રાતરે એટલી જ શાખારી ઘરે કે તેનામાં પોતાન અથવા હેવાન અથવાત નથી. “પણ આદમીએતની ખરી લાએકીએ પોહાંમેલાતો તેમ લોકો કે જેઓ આદમી જાતનું હીત ઇછી વેલાં હીતના કાગે કરવા ને કોઈથી પરકારની કથુર રાખે નહીં. વાશતે ને ત્રાતાએ પોતાના બધાંએને આદમીએતની પોહી જુનરમીએ પોહાંમાડવા આંગતી હોયે તેઓએ પોતાના વાહલાં બાલકોની કેલવણીના કામમાં ઉપર જણાવેલી કથુર નહીં કરવાને ખુબ ખબરદારી રાખવી.

પરચુટન ખીના.

વેહલાં શુવા તથા વેહલાં ઊડવાના પ્રાએદા મેનજીનની કથકલીન નામનો નામીએ કીલચુક કે હોતો હોતો કે “વેહલાં શુવા તથા વેહલાં ઉડવાની આદમી તનદોરથાત તથા તવગર અને ઘણીક થાય છે” એ કેહવાત વાંચનારી પ્રાઇએને જણાવતાં તેઓને જાહેર કરવાની નરર છે કે એ કીલચુક એક કંગાલ ખીન બતી બનાવનારના કાકરો હોતા, પણ પોતાના ઉડીએગ તથા કલા ઉડાવથી રૂનીઆમાં ઘણે પોહાંને ને ખતખર પુરૂ થયેા હોતા. તેણે પોતાની આખી જનદગીમા ગેલવેલાં અનુભવ જીવથી, ખુબ વીચાર કીધા પછી લોકોને ઘણી જીખાન આપાં છે. ઉપલી શીખાનની તેણે પોતાની છલ

તને લગતી બીનાએપર વીચાર કરીને આપી છે. ને જ કોઈ આદમી તેપર અમલ કરશે તેને ક્યોએ રોખાખા વીના રહેશે નહીં.

હુમેશાં આંખ વીવાની નરર—હુમાં કદ તથા ચીરી તનદોરથાતી વાહાં આદમીના કીલખાથી પરોધાને રૂપે દર રોમ એક આદમીને આશરે પાંડી અરે છેવે અમલકો કાહીએમા. આપણી-માઝરી ને વારીક શુખાખી નરરેલી છે તે શુખાખીને આરમે એ પાણી બાહર નીચરી કુખાઈ જાય છે. એ શુખાખી ને બંધ પડેઆંતો પછી એ પાણી બાહર નીચરવાને કેહાણે શરીરની કોઈ આહલી ઇરીની ખરરૂતે નીકલવાથી આદમીને રોગ થવા વીના રહેતો નથી. વાશતે શરીરને શાં થોઈ ઉપલાં શુખાખી હરવખત મેલવાં રાખવાં, એ તનદોરથાતી બનમાવવાનો એક અંગતની ઇલાએ.

ઊંઘઈથી ખનમાવ—આ રથમા ઉંઘઈ કપડાંની કબર પેટી તથા તરડોમા ઘણી વેલાં મોહી ખરાખી કરે છે. એ નાશ કરનાર જાણવરથી કપડાંને તથા બીજા વશતુને બંનમાવ કરવાને શકથી શારે ઇલાએ એ છે કાગલ આથવા ચનના કપડાંનો એક કુકડો ટરખીનઈને તેલમાં વરશમાં બે તરણ વાર ભીજવી કપડાં મેલવાની કમર અથવા પેટી આ રાખવાં એક છે એ જાણવર તેથી શાં દુર રહેશે

મીઠું ઉવાઈ તરડી—હુમાં એક કાકરે જણાવી કે એ મીઠું કોલાને અરકાવનાર એક અછી દવા છે. શાં મહીનાની વાતપર એક બીજા ઘણીએ જણાવી કે હુમાં કે જને શુક થાયે લોકો જગુ હોયે તે દરરોજ બે વખત આંખની ચમચી ભરી નીચક ગરમ પાણીમા ભીજવી લોયે તો એ દરદ મરી જાય છે. જનો કોહો નાજુક હોયે તેને, તુકથાન નહીં થાયે એટલા શાર એ દવા તેણે નાશતો ખાધા તથા શાહની જામીઆ પછી આશરે અરબે કલાકે લેવી એ દરદવાલા ઘણીએ દારૂ પીધાથી બીજુલ પહરેન કરવી. એવી દવા બતાવનારે જણાવી કે જો તેથી ઘણાં લોકો શારા થયા છે.

વાતમીત કરવાની રીત—શાહેલીએ જરે વાત મીતમાં વખત કાહડવા માંએ તારે શકને પચાંડ પડતી તે ખાઈ કેહવાયે કે જો પોતાની શાહેલીએની ઉજરમાં ઘડતી તથા શુખાખીત વાત કરે. એટલું નહીં પણ પોતાને ગમે તેવું કુખ થાયે અથવા શુખે ચહડે તોથી બીજાને નહણું હીનું અથવા કુખ લગાડનાર મેલવાથી પોતાની જાનને લગામના રાખે. એજ કીધાથી મોહાત તથા લાંએકીમા વધારે થાય છે.

જીરો કરવા વગર તાનો કેમ માચો—પેશબાઈ રોમમા એક મગર શુખે એક દીને એક કારકુન થાયે અથવા તારની બાજબ વીધે તકરાર કરતાં કારકુનની ખરાખરી કરી બોલોએ કે ને આપણને ઘણેકો તથા પોડો બનાવવાનો ભગત કરતાની ચરહ હોયે તો કીએ અવતાર પચાં કરશે ? તેના કારકુન આશતે રહીને યોલીએ કે અલખતાં હું ધણેખાં વા માગ્યા. કુળાએ પુછી કે કાએ ? કારકુને જવાબ દીધેકે ઘણાંએ સુખાના મોખા મહે છે તેમ પોડાએને મલત નથી.

માતાઓને એક ચેતવની—જ્યાંઓની ખામી શુ
ધારતાં તથા શલુક સીખવતાં બધાઓને ધમકી આપવા ત
થાત્તાર આરવા કરતા હેતના શકુને ખોલી શમજવવા તથા
કોઈકવાર નાપશ દીના ચેહરો કરવાથી વધારે અથાર થાએ
શુધરેલાં દેશના હવડા નેતર, આબાદ ને ગુયાના શકુને કેલ
વનીના કામથી બીલકુલ દુર કરેઆછે. થાડા પેચારના થકુ
ન, થાખાશી અને કોઈ કોઈ વાર ધીરજથી ખરાબ કામને
લેધિ બધાને શરમાવવાની રીત ધમકી તથા માર કરતાં ઘણી
શારી અથાર કરનાર હુધીઆર ખાલુસ પડીછે.

શાહીની શોખામણ.

નગારા કુચલુ અબજ હોયે ઠાકુ,
રે બધે આખો તમા લીધા કરો ઠાકુ
રે કામ બાણુઓ પાણુઓને પળ,
તમા લીધા થાએ વેટુના કોઈથી બીખ
તમા યતરે મુનપર અદી વલો,
રે ખીતરો નસા મુનને આવી ખેલ
મુજરી શારી નાસાનીયો વચ્ચે મારી,
હુએ ગુપાલુ તમા રેકેતો થા મારી
હોએ મારી બાણુઓ નેતરે હાથમા બજ ઘણુ,
નેએ નમવતે થાત કરતી તે છે અઘણ વણુ
પડતાને થાથી ધરવા નેએકે નવ લીધા હાથ,
નરે તે પડે તેનાથી કોઈ નવ નલે હાથ
જુક બીજા વાળીને બાણુની રાખ ને કોઈ આથ,
શિકર હરેકે ચેકેતલ શેવડા ધવાનો નીરાથ,
કાનનેથી રૂઠી કાંઠાકી થાખત પાળની કાઠ,
તુ નવ થાખતેલા કોઈ કાંઠાકીથી રીઆથ

પોતાના જુના લતાઓ કરતો પોતાને શલુગાર,
તે મજુકે તેમકે નવાં લતાં વેટુના ઊપાર.

ખામ રીને માથ પાલો ને પોતાની ચેકનતથી ખરી આને,
તે હામખની ગરી રોડપીને ધમકી કરતા વણુ મારે.

ને દે થાડા થમ ચેતમા પપીલો બચે,
ગુપા પેચાવાળો કપી તે અમુજા માએ
ગુપા કંગામના દુખને નલે તે, નહી,
તિગણ હોએ કહર નેલે પાને મારી

(૨૧ મહામાનવની જીવેચાલન)

સુરખ ધણીઓ પોતાની બહરી ઉપર ધણી ચંકની રૂ
બરેકે તેમારે પેલી અબલા ધણીની ગેર હામખીનો નીને
પરમાણુ ધણીને કોક મારતો એવો ચોક કરેકે. હીનકુઓ
માં આપુ ધણું કરીને ઘેરે ઘેર નેવામાં આવેકે.

ગરબી.

પણવા થાડા ગાડો મળે, વડુ વડુ મુખથી પાલેઆરે ॥
ચતર લીધ્ય તન ખન બીગાડી, કામ કામ પછટો ખાખીએ ॥

થમન સુદ થવાની ગુ ૧
ઘલે ઘલે કોટ પરલેઆ કુને, નહી શલુ આસ નેઆરે
પરલેઆ પરલેઆ કવડાવવાને, ગેર વાટે ધન ખાખા ॥

થમન ૨
આર લીવચલુ ખાન ને ખાક, તેમા બુકુ મકલણુ રે
આલે લેકુ નર કરાવી, મજી મારે અકલણુ ॥ થમન ૩
શાહી રોનતો રેકેઆ ચોક મુનપર, પછી હુ લાગી કડમીરે ॥
પુર યાતમથી ગમી કર કડમી, શીખામણુ મુજમા ગામી ॥

થમન ૪
વણુ તુ તો પીડીએ સુખ કુધી, હુકને વેચી મારીરે ॥
થેન વાતમા આપુ લાઈ કરી, કરેકે મારા મારી ॥ થમન ૫
જામ ખારવાને પરલેઆ થેવા, દુખ દેવાને કાલેરે ॥

થમન ૬
અમગમી નવીખારીકો ગુડા, વડતા દેખ નાલાને ॥ થમન ૭
થેર આલેઆ ક કામના નેવે, તામખી તુ વીકસારે ॥
અકરમી વર વડુએ શરો, થેકેકે અપરે આપ ॥ થમન ૮
તુ પોતાના દુરશલુ છોડી, રેવને શીખ પાઈરે ॥

થમન ૯
પરખા નાહી નીરની નીરખે, કરે ખીજલુ વધુ ॥ થમન ૧૦
ગુમાર પજા તાણે મારી, રોય ન સુખમા લેથરે ॥
હીનકુ ખેલેકે નારી નીચી, વાક કહે મુન દેથ ॥ થમન ૧૧
શરીર દુખલુ તુને પીડે, નર કાકતરે મિલકેરે ॥

થમન ૧૨
ખાખીએ અમીનીઆને ધેરીઆ, વેગલુ જુગુ થાએરે ॥
ઘણી પેર નલે સરથી ખરે, થાન હમીથી બખાએ ॥ થમન ૧૩
જામ કરી અકરેથી આને, ઇયાતી થનને નાકલેરે ॥

થમન ૧૪
ને ગમે મુખ મારે ગુનેતો, નરેકે પાઈ વેત સુખરે ॥ થમન ૧૫
નકાનકાનકા સરજુલી ખાખીએ, તુમ ખાખરમા આપેરે ॥
ધીકધીક માએક અઘાડા થરખ કાઈ, કાઈ વણુ મારાથાઈ લારે ॥

થમન ૧૬
ધણીના ધરવા નેને લોચારી, વેક ખને નકુ છોડેરે ॥
કુપ થ મરથી તણ ધરી થપ, કામ ન પતુ ચોક ॥ થમન ૧૭
વણુ થ કુકુ એ થવાથી ખાસ, કહેતા બુકુ લખવાકેરે ॥
નમ શીખને આને તેકનેથી, પતી પતીના ખાણુ ખાણુ ॥
થમન સુદ થવાની ગુ ૧૫

સતીબાધ.

પ્રસાદક ૧ હુ

શપ્તમેષર ૧૮૫૭

આંક ૯મો.

લાએકીવાલા ઓરત.

છ ની વી વ.

મેહરબાની તથા માચ્છા કરવામા પુરુષ કરતા સ્ત્રી હ
કયા શરણ હોએછે એમ આપણુ જ્ઞેવણમા સ્પષ્ટીકરે
પ્રાપ કરતા પ્રાતી મેહરબાની બનાવર વધારે હોએછે બ
કારના બાએકી પરાના પેચ્છાર કરતા બાએકીનો પેચ્છાર બ
કારપર વધારે હોએછે બાઇની મેહરબર કરવાને મેહર
ની બાઇપર માચ્છા વધારે હોએછે દુધમા ફીએતો આ
શનશારના શબલા કામે સમગ્રી સીએ માચ્છા તથા મેહરબા
ની ચ્ચને તેવા બીજા મન રીતવનારા તથા આતમને શુષ્પ
આપનારા ઘરગુણો સમગ્રી પુરુષપર શરણપાછુ મેલવીડે
સી પથે પેતાના બેરોપર તથા બીજાઓપર મેગરત મેહર
બાની તથા માચ્છા કરવાના ઘણા લાખલાએ દરએક દેશ
મા શરણ મહી આપેછે નેવાં રાખલાઓમાનો નીચે ટાકે
લોખી એકછે

શ્રી દરાનસ દેશમા પેલા વરણ ચ્ચમા શ્રી આરટીને
નામના મામદામા માં આપણામા તથા તેની બાએકી લીધે
દી પેતાના)મે બેરીમા બચા તેમા મારીશ નામના એક છો
કરો તથા છનીવીવ નામની એક છોકરી શાયે મહેતા હતા

એ બચાએ તનદરેશત તથા શુનેહ રાખનથી ચાલનારા હ
તા. મામદાના બીજા ઉછ છલા છોદ્રાઓની માફક પેતા
ના મા બાપને તેઓ દલી પરકારની બેજારી સ્થપતાતા નહી
માં આશલીન માકના માક બતાવવાનુ કામ કરેતા તે
વુ કામ તેને પુરુર મવતુ તેથી પેતાના કબીલાનુ સુચનાવુ મ
રીખ ચનશારે કરી વખત કાલહતો હરેક દેશરતને વખતે
બાએકી શાયે મેશી પેતાના વાહલા બચાએને હલી મલીને
શાયે રમતા જોતા તારે તેને ઘણા આનદ થતા પાછુ તે
આનદમા એક ફીકરથી વધારે પેતા તે ફીકર હેવી હતી
કે ને હરેક લાએકીવાલા મામાપ પેતાના વાહલા બચા શા
ર ફરેછે એટલે માં આશલીનને અરેશો થતા કે કાલ કે
બધી એ બચાઓની શી ગત થયે તેની બાએકી સુધી ફીક
ર દુર કરવાને તેને દીવાણે આપી ઇશવરપર ભરેશો નામ
વને શમતવતી એ પરમાણે એ બચાઓની નવ વરણ
ની ઉમર થઈ તાહુ શુધી એ મારી બાએકર એક બીજામા
પેચ્છારમા ચ્ચને વખત નતે વધારે શુષ્પ થવાની આપણા પો
તાનો શ નશાર શુજરતા તેઓની શુદ્ધિ ભરેલી માલ તથા પરી
પકારી શવભાવ મારે શધા મામદાના લોકો તેઓપર હેત ક
રતા એક દીને આશલીન એક મોન્ને લાધેલુ માડુ શમર
તે હતા તેટલા તે માડુ ઉધુ વધી ગીચાથી તે બીચારો દયા
ઇં પુરત મરણ પામીએ એ મન્નેની વાત માલલી શધા
મામદા લોકો દીલગીર ચ્ચમા શકેલે એક એક શાયે વા
ત કરવા લાગા કે લેરેદી શરખી શાયેશ બાએકી તથા તેના
મે શરણરણી બાલકોનુ શુ થયે બીચારી લીધેદીને પેતા
ના વાહલા ભરથારના મરણથી હેરણુ દુખ થઈ તેનુ વરણ
અતરે દરાતુ તથી પલ્લુ આ બીના પરથી વાચનારી બાઇ
ઓ મેહરબા તે લીધેદી અપરકાર કાહુકી ચક્રે કે એ અપરક
તથી તેને હેવી ગમગીની તથા દરદ થઈ કે ભરથારના મર
ણને લીધે દીને તે પલ્લુ મરણ પામીને બધે નહી વધઈક

માં શાયે થયાં. ગંધા પાર પહેરીએ છાએ અકથોય કરવાં લાગ્યાં. અરનારનાં નાંધવાં બચાએની ચઉ કોણે દયા" આધી. તેઓની દયા આતરે. મોહાડના પોલોખાન પુરી થઈ નહી શયે કેહાણે ગામડાના લોકો ચેહરીએ કરતાં પાડપડોરીએ વધારે કામના થાએછે તેજ એ ગામડા આવી હતું. "પેલાં છીન બાલકોનું પાલણ કોઈએ કરવું એ હાથે હેલાં વીચાર થયાં. અરનાર આશલીન જે પુકાદમ ના હાથે હેલાં કામ કરતો તે એ બાલકોના વાલી થયા. તેના આશરા હેલાં તેઓ પાંચ વરસ થયી રહેયા. તારખાદ તે પુકાદમ ખરણ પામીએ. તેના છોકરો પોતાના આપનો સુખતીઆરી થાએએ બાપના અખતીઆર શાયે તેનું પરોપકાર પણ એ છોકરો પરાવતો હતો નહી. તેણે પેલા મોહાયા ભાઈ બેહુના જે હજુર નાથ લાં હતા તેઓને એટલું બધું કામ શેકવા ગરીબ કે ઉમરે પોહયેલા આદમીઓનેથી તે હાંલ વાએ ખાધા પીધાના હાલ લેલા અલાવીઆ, ચંધી પરકારે હેવી અખતી તથા અપખાન આપવા લાગે. કે તે છોકરાની ઘણી શકુરી છતાળી કરાયે ઉપજાયા વીના રહેએ નહી, લાગારે તેઓએ તે થર છોડવાને હેલાં કીધે. તેઓ જીવં થઈ એ એક બીજાથી દુર પડી અજુરી કરતેતો તેઓને એટલું બધું કામ અલતે કે, તેથી તેઓ પોત પોતાને અજુરો કરી શકતે. પણ તેઓ આ એના પેટના ઉગીઆ તારથી તે અલત વરયાની ઉમરના થયા તાહાથુધી શાયે રહેવાથી એક બીજાના પેઆરમાં એવા લપે રાઈ બીઆંતા કે કોહાંથી દારણુથી છુડા પડવાને એઆલ તે એ બધને નહી. ખખાએ હેવી આફત થારજો લાગતો, નાથ લો ખારીશ વીખારતો કેહું એ દુરના ખેતરમાં કાંમ કરવા નચેતો ખારી બેહુનની પાથખાની કોણ કરશે ને તે બરજી વાનીમાં આવતી બાએવ તેનાઆશરો કોણ થશે? છનીવીવ વીચારતો કે હું દુર રાહપર જુરી કામ કરવા બહોતો આપા ભાઈને વાચતે થુતર આનું કોણ પકાવશે તથા જાંનને વખ તે તે થાડેયો પરાડેયો આને તારે તેને થુખ આપવા ચરે ખું શેપુ શાનું? વેર કોણ રાખશે? તેના કપડાં વ્યતો કોણ ચલાવશે ને તલઆર કરી આપશે? કુખને વેખન કોણ ખદદ કરશે? એ પરાજીએ એ ભાઈ બેહુનને બીજાના આ દેશાથી છુડા પડવા આગતાનાં નહી. છનીવીવને પોતાના ભાઈપર એટલો બધો મોહાવન હતો ને તે ચંધી ફનીઆ કરતા તેને ત્યાંરે મેઆરો અજુતો. જે છતા તેએ પેના ની ર દેશોનું શેકના ધરમાંથી નીકલી એક બેહુનને તાહા માથ

રી રહેઆં ખારીશ પોતાના બાપની આફતે ગાડાં વીગરે શાખન ચાખરાવાનું કામ કરતો ને તે કામથી પરવારે એટલે ખેતરમાં રોપની તથા કાપની કરવાના કામમાં બીજા અજુરી ને ખદદ કરતો. છનીવીવ પોતાને લાએકનું કામ ગમખાનતા રીતે કરતો. એ પરાજીએ દનપરકન બે ભાઈ બેહુન એક બીજાની નજર આગલ હેતથી અને ઉલટ બરેઆં નહી પોતાના કામથી પોતાના શેકના તથા પોતાની શાયે કામ કરના રાએના જાનીતાં થતા આલીઆ. ખારીશ અપલ તથા બેહુન, છુ હતો તેથી શરવે કોણ તેને આહતા.

એવી તહરે કેટલીએક મુલત જુઓ ગાં. એક તોફાની શાખને વખતે ખારીશ બીજા અજુરી શાયે કાપેતો અનાબને દગ કરતો હતો. તે એક ઉનગરી ગજખપર મહુડી ભારીએ ગોડવતો હતો તેવામા વીનજી થઈ તેના કોકો હેવા લાગે કે તે બેહુરા થઈ નીચે પડેએ, એ વીનજી હેવા નેરથી થઈતો કે તેથી બીજા કેટલાએક અજુરીથી બેહુરા થઈ ગીઆ. પણ ખારીશ મીવાએ તેઓ ચંધા નજલીથી પાંછા હુશીઆર થયા, ખારીશતો સુરદાં શરએ પડી રહેએ તેના શ મતીએ તેને વાશતે ધણા ગમખીન થયા, ઉમરી ને તેને ધરમા આણેએ. તેના હાલે હાલ એજીને તેની બેહુનને કેહું કુખ થઈ હું કે હેલોક વાશતે તે શોલી શકી નહી શઉએ ધારી કે તે અરણ પામીએછે. હેવામા ખારીશના શવાશ આચતેથી આલવા લાગે, થોડેવારે તેની આંખ ઉગડી છનીવીવ ને તેને પોતાના હાઈમાં શાયે શાયે, રડતી બેડીતી તે તેના હોલા નિહ કાઈક ઉમે બરેવી થઈ તે ઈશવરના ઉપકાર જાની બોલી કે "એ દીરતાર નેવી હું ખારા ભાઈ શાયે નનગી છેઉં તેવી તેની શાયેન ખરણ પાંચ હેવું અને બખશન." તેના ભાઈ એવા ચાનુના શાંલવતો. તેથી કચુ-બોલી ગતતો હતો નહી તેની નખાન હીકી થઈતી નહી. બેની પુચકેલાતથી હાથ હીવવીને તેણે દેખાડી કે તેના આશામા દરદ થતું તેના પગ ચુરા વીગરે ચંધી બીજા અરી ગીઆ હતો. તે પરગનાના શઉથી કાએલ થઈ તે આધાર હાથ કરી દરદની નજો બતાવી ચડેકે તેથી આ શાએ કે તેની જુધી તથા અીત તથા મેલવાની શકતી પાછી કેહાણે નજલીથી આવશે. એવું શાખની છનીવીવને ઉમેદ થાયે ફીર રહી.

એ સુખ એક અકવાડી ને ખારીશ પોતા

ની મૈદુરબાન બેહનનું નામ લેવાને શકતીવાન થયા તે શકુનથી જાનીવીવને કેટલા આનંદ થયો હશે વાજ રવશ વસ્તુ આપતાં સુધીમા પોતાના ભાઈને જાણે થવાની તેને આશા આવી રાત દીન તેના બીજાના પાંચે બેસી તેની આકરી કરવા લાગી. તેને જરા આમકડે લાગે એટલે કુખથી હેલે પોકાર તો કે જાનીવીવ આકલાઈ જતી વર્જધને ફરીને બેલાવામા આવીએ તેણે તપાસ કરી કહી કે ચારિને હેડો ભાગ જાણે થવાની કહી આશા નથી પણ માથુ વખત જતે ચારી પહે શુધરશે હેવા શકુને રાખલવાથી ખારીશ થણે કુખી થયો જનન શુધી પાગલો તમા લાચાર રહેવાને ખેચાલ તેને કુખ કરવા લાગો. હેવી લાચારીમા પોતાની મૈદુરબાન બેહનપર બેસે થઈ લાગવાને બલાપિળીતને થણે થયો એ પછી શીઆવાની રૂતુ તે જોડીઆ ભાઈ બેહન નોને અતી મખતી ભરેલી જુઓ જાણી કરવા બાદ કુર થાતો શકે વખત ખારીશની ચાકરીમા જુઓવાથી જાનીવીવનું શરીર કુખનું થવાલાજુ ને તેના જુઓ જાણાન ગરક થઈ ગઈ. હેવુ છતા પણ ભાઈપર તેના પેચાર હેલે હતા કે ખારીશ કોઈવાર ઇશવર પાંચે મોત આગે તારે તે કુખી પછ તેના કાલાવાલા કરીને કેહે કે “ખારીશ તુ હેવુ ના પોલ તારા ખરણ પછી એક કમળી ખારીશી જવાવાનું નથી તા જી બરદાશ લેતા અને ગાનુ જુઓ થયેય તુને જોવાથી આશા જવને આનંદ છે ઇશવરે અને શકતી બખશીય તારા સુધી હું જાણી કરી આપણુ પાલણુ થવા જોગ મેલવશ કુખ ચાલ રહતુ નમી આપણી દેખાનત શારી રાખી ઇશવ રખ ભરેલો રાખીયુ તો તે શાહેય આપણને જુઓ આપે છે તારુ દરદ તે કીરવાર જાણી તુને જાણે કરશે કેહે વાતછે કે દશમના તોફાન પછી રલીઆમનો દડકો પડવા વીના રહેતો નથી વાશતે જુઓના દડમળી આપણી જાણીના પાછલે વખત માઆહુ પરવરીમાર રલીઆમનો કરશે” હેવા પેચારના તમા દીવારાના શકુને ચાલવી પેલા દરરીને કોઈ કોઈ પેલા હીમત આવાતીને તે ધારતો કે હજુર હું જાણે થવશ પોતાને શાકુ તમા અચલ રાખવા જાણે તે પોતાની પુરશીપર બેસીને શારી કલાધી જુઓ જુઓ વચતુના નયુના બનાવતો તેમા એક આર માખતી ગાડી બનાવી તે તપચાર કરવા પછી તેણે હેવી ખરણ કીધી કે તેમા બે શાડી ઇશવરની ભગતો કરવ ને કોઈ અને દેવતમા લઈ જા જોતો જાણે તેની બેહન જ તેને હરેકપાતેમ જુઓ રાખવાને જનતેજાર હતી તેણે પોતાને તેમ કરવાને કોણ, કીધો

મે તરણ દીવશ આગમમથી નજીવીકે કે આદીતવારે હું તુને દેવલમા લઈ જશ એ લાએકીવાલી અખલાએ એવો કોણ કીધો પણ તેને અંદરો થયો કે ઘેરથી દેવલ જુધી જવાનો રસતો રહેલો કે ગાડીમા આચકા આવીઆ વીના રહેશે નહી જોઈ ખારીશને થણુ કુખ થશે પણ એની આલ તમા કામથી એના ગામડાના શધા લોડો એટલાતો કીધ હતા કે રવીવારની પરભાતમા તેઓએ શધે રસતે પેડો પાથરી આ હતા ખારીશને ગાડામા બેસાડી જાનીવીવ બાહર નીકળે તેની આગમમ ગામડાના શધા લોડો વાડની બધે ખાંજુ ઘેરી જોના રહેઆ હતા તેઓ તે ખાંજુ સ્તરજ જોઈને આકરીન કરતા થણુ અણુએએ તેની ખાતર તેના ખાંજી ગાડી થયઈ લઈ જવા માગીક પણ તેઓને અન થઈતી તથાઈ આપવી દર્યાત નહી તમા પોતાની આકક શખાલથી ગાડી કોઈ બીજુ ઘણરો નહી હેલે વીચાર કરી તેણે થણી નમનતાઈથી શકુને નાપાડીક દેવલમાં પોતા પછી તાહાના લાએકીવાલા ધરજોપરથકે લાએક કરતી લેલા પોતાના દેવાને શકુથી ચારો ઉપરથ એ કીધો કે જાનીવીવ તરક હાથ કરી અતાવીકે કે તેનું હેત ભરેલુ કામ ઇશવરને ગમતુ ને અતી મોહુક જુન ભરેલુ હુડુ જાણે થયો આલે તારે હેવી તહરાનુ પુન કરવાને ધરવે, કોઈને ભલામન કીધી તે જોડીઆપર જવા કરી એ પાદરી બેસીએ કે “ખારીવાલી દીકરી તુ હીમત પકડ કેમકે ઇશવરે તારા કામ પશદ રાખી તુને આશરો આપે”

એ પરખાણે શધા લોડો તેનું કામ પશદ રાખતા તેથી જાનીવીવને અવખતા પોતાના ભાઈ જાની વધારે મેહુર આવી તે ભાઈની રાત ને દીન ઇશવર પાંચે પરચરમા કીધી હેવુ જાણતો કે કોઈની પરકારથી તે શાહેય તેનીપર હેવી અખરેશ કરે કે પોતાની મેહુનના પેચારનો યોરોળી બદલો લાલવાને તે શકતીવાન થયે થણુ દીવશ એ ખારીશને જુઓ કીધો તેના શરીરને કરો તકાવત પડેઆ નહી અ તે આશાજોડી જનન શુધી દલદરી રહેવાની ધારતી તેજે લાગી તેની બેહન તેને જાણે વખત પછી ગાડીમા બેસાડી ધરની બાહર ગમતને જાણે લઈ જતી તારા એક દીને એક જુઓ સીપાઈ અલીએ ખારીશને આશા હેવાલ જાણી લેવા પછી તે જોડીએ કે ચીલાની લડાઈમા એક “ચેલ કામથી અને બી લકવાનુ દરદ થઈક હુડુ જોઈ બે વરશ શુધી તારા ગાથા શાધા નીરજીવિએ થઈ પડેઆતા તારા અધી આ તારીઆ આકક દરદ થતુ હુડુ જોઈ ખારી જુધી શધી ન

તી રહેવા નવું કાગતું તું અને તહેવાર દવા કરવાને ભલા
 અને થયતી. પણ કોઈની કરી પરકારે કારગત થઈ નહી
 શકા ઇલાન થયેલા તારે શરુદરમાં જાણક નાહવાને ઇલા
 ત અને બળવવાના આવીશી. આરંધી ખાતે તાહામુધી
 દરી ભાગપર મેળા હલુવે હલુવે હુ લાગવા દેતો. એ પર
 'આજે ઉનાલાની આખી મોશન શુધી કીધું એટલે હું' શાને
 થયો વાશતે તું ને તેમ કરશે તો તુખી શાને થશે. ”
 હવે વાતે કહીને બીજારા અનભલા મારીયતા પુછવાપરથી
 તેણે જણાવીકે હવે નાહવાની ભજો આ ગામની અડીશો
 આઈશની વેગનાઈપર શ્રી મોરોન બંદરાછે. મારીસે કહી
 ઉકે એ તેણે શુધી મારાથી જવાએ કેમ તેમ બનવું મુચ
 કેલે. વાશતે મારેતો બનત શુધી કુખીને રહેવું પડશે પ
 તુ તેની મેહુરબાન મેહન ને શારી પકે થેઆન રાખી શકી
 વાત શાબલી હતી તેણે પેલા શેલજરને એક કોરે દેડી શ
 કી વીગત પુછી લીધી. થેર આવીને પોતાના ભાઈને શ્રી
 મોલન લઈ જવાને કેશવ કીધો થોડા દીવશમા શકી ત
 હઆરી કીધા પછી તે વીશે તેણે મારીયને જણાવીકે. તે
 ની વાત શાબલી મારીય મોલીએ કે મેહન તુ એ કામ ક
 કી કરી શકવાની નથી, જવા આવવાના પછા કાહધી
 લાવશે, જનીવીવે જવાબ દીલે કે કુનીઆના હેવું કાઈ નથી
 કે ને મારાભાઈને વાશતે હું કરી નહી શકું તારી ગાડીમા
 મેળાઈ હું તુને ઘણી લઈ જવા જતી વખતના વાટ ખ
 રમ શાકે મારી પાછો ચુતાની પામ અશરકીએ ને આવતા
 વેલાતે તુ શાને થઈ મારી શામે આવી શકશે. મારીય ક
 રીને બોલીએ કે વાટ થની લાખીએ આપણને કોઈને આ
 ગજો છે નહીં નહીએ તથા પાહડ મોર ગવાને તારી તાકાત
 રહેશે નહીં જનીવીવે જવાબ દીલે કે હાથર ને મેહુરબા
 નછેતો એવી શકી મુશકેલાતે તે ગાહેન રહેલું કરશે ને આ
 પછને શકી પાતીએ આશરો આપશે તુને શાને થવા
 ની બાબતમા મને ગમે હવે થાક લાવેતો મું ચીતાએ કેકે
 રીએ ને નહી મોર ગતા વલી એટલા કાહડા વધારે તાજશે
 વાશતે તુ હોમત પકડને આપણે કુચ કરી નહીએ
 એ પરમાજે હેતથી ભાઈને ચમત્કવવા પછી તેણે
 પોતાની તથા ભાઈની વરમાડને કાહડે એટને તારી
 ખડ જ જુનને દીને રવાને મારાની મોહવણ કીધી
 પોતાની ચમત્ક કુચ તેણે કહી મોહવણ રાખીતી પ
 રી ચાર પડાની નીમી મોહીને કાર કીધુ ને તેપર મેળા
 તથા અશરક શકાએ હવે રીતે મોહવણ કીધુ ને ગાડી

હામે થકડતા થાક મહો તારે ખલા અપવા કમરના મોર
 તે કામ કરવા શારૂ મામડાને એક પટો તેણે મેલવીએ,
 પોતાના પગમા હલકા ભેડા તથા ગાયે શાદાની દેખી મેહુ
 રી મારીયને તેહવારના કાહડા મેહુરવાને પોશાક મેહુ
 વીએ ને પોતાને તેલો પોશાક કોઈ વખતે કામને જાણી તે
 ની બીરી કરી મારીયને તકીએ કરી આપીએ.
 બાહર નીચરીઆ પછી જનીવીવે હરખની ભરી થઈ
 ઉતાવને માલી પાછુ પોતાના ભાઈની મેતવણી પરથી તેણે
 આશતે આશતે પગલા ભેગ્યા કે દુર રાહ કાપવાની હતી
 વાશતે થાક જવદી લાગે નહીં મેહુલા તેઓ એક દેવજમા
 ગીચા તાહા ભગતી કરવા પછી આગવ માલીઆ. શ્રી
 કરાનશ દેવતા અધીઆ ભાગમાથી તે દેશના એક નાક
 શુધીની ચકર એ મોડીઆએ કેમ કીધી તેની વીગત ભેકે
 જાણવા મેગછે તોખી આ નાપલા મર થમા લખી શકતી ન
 થી મેદાન તથા મપાટ ભજોએ જનીવીવે આશતે આશ
 તે પણ જાણક રાહ કાપી. બપોરને વખત ટકકાણે ઉપ
 દરવથી કોઈ જાહડોને છામ્યો લેતા ને શતને વખત ને
 કાઈ આજરદાર અકાન ખલી આલે તાહા વાશો કરતા ને પો
 તાની શુભગ માફકતુ ખાતુ ખાતા ફરજામદીના મોહોમ
 ગામકા તથા ભર વચતીમાથી પોતાના ભાઈને નહી લઈ જ
 વાને એ અબલાને અતીશે વીચારથી તદબીર કે
 રવી પડતી એકમ વેલા લાચારીના શબ્દથી પો
 તાનાભાઈને હાથથી ખેંચવાની જાહુતી ગાડીમા મેળા
 ડી એક કશાને એક નાકેથી બીને નાકે લઈ જ
 વે પડીએ હતી કેમકે તેમ નહી કરતેતો તેને બે નહીએ
 મોરગીને જતુ પડતે ને તેનીથી બનતુ નહી. હીઆથીએ
 ભાઈને મારગ વધારે કીકટ થયે લોહડાની શરકપર હોડ
 તારી ગાડીમા કાઈ તે વખત એ પરાતમા હતી નહી, ને હ
 તેતો તેલો મરમ આપવાની શકતી તે મરાવતીની નહી,
 વાશતે મેહુરબા થોડાથી રાતેતાની મનજવ કરતા જાહો થા
 ડીએ તેથી ઉતરી દેકડીએને વાકા દુકા રથતાપરથી તે
 ને પડે જતુ પડીકે એ મેહુરબાની જનીવીવે થઈ થાકી ગઈ
 તેને ચથે પડે ભાગરા ઉડીઆ ને ભેડા પડતા મેડી ચાંકે
 વાની ફરજ પડ. હાથ તમા કમર ગાડી ખેંચવાથી કેમ
 કમાર થવા નેજ રીતે થકાડ ગીચા થાકને લીધે મારેમા
 વીકાને લેવાની મરદ થતી હવા શબ્દથી રાહ કાપતા
 જાહ દીવશ લાગા માર દીવશ શુધી ચમત્ક અવડ
 પછી તે મેડીમનદર રોટ નાખના ગામડામા મોહીઆ તા

હું એક સીપાઈની વધવાએ તેઓને ઉતારો આપી શાસ્ત્રી
બરદાશ કીધી છનીવીવ બાઈને મારે શું રંનન એમતી
હતી તે જાણીને એ ગરીબ વધવાની આપના આશુ આ
વી ગીઆં, તેણે છનીવીવને રીકરીની તાફક પોતાની આ
ગલ કેટલાક દીવગ મેહુણ કરીને રાખી, તેઓના ઉતારા
નો કોઈ ખરચ લીધો નહીં ને પાછલથી કેટલેએક અગતની
વશતુએ આપી પોતાના મુગ હેતથી દીલ શાયે છનીવવને
ધરી કુવા દઈ રવાને કીધી, પણ શેકા દીવગ પછી એક
બીજા ફેકાણે એ વાખાના ત્રાસેલાં બાઈ મેહન શાયે ને તુ
ખીએ કરી છનીવીવ શાયે કેટલાએક કમજત યુગાફોએ
ધરગજાલામાં હેવી નીકાભરી માલ મલાવવા તાડી કે પોતા
ની શોખાની ખાતર તે બીચારી પોતાના દરદી બાઈને લઈ
બાહર નીકલી ઉગાડી જોએ શાસ્ત્રી રાત રહી, એ પછી
એઓને બીજું કુખ ગમરાત તથા વીગલી શયનાં તોફાનથી
ચઈ, તે તોફાને શાસ્ત્રીના દરદને ઉભરાવીક ને ઘણી
પીડા એમવાવી, એ તોફાન ચઈ તારે તેઓ લેકઆ
ઈલ આડમ નામના નંગલખા હતા, એ વખતે છની
વે પોતાની છાતી તયે બાઈનું તાંકુ રાખી તેની આ
બાઈને હાથ દઈ જોખ ખને તેમ પીનથી તથા વરથા
દની અચરથી તેને બતમાવીએ ને પોતે તે શુ બ
નીકડ તેણે રવી કપડાની લાગી કે રખેને વીનથી ઘણે
વાર ચાણું રહે ને લકવાને ખરલ પેહલાની તાફક શાસ્ત્રીશને
મારે પાછુ દર ઉપજાવે પણ દમેઆણુ ઇશવરે તેના બા
ઈ શબ્દથી ધાગતી ફર કીધી પણ શીકર તથા ચાક ને શરદી
ચી તેને પોતાને તરણ દીવગ શુધી તામે પરંતુ યઈ, બા
વીશ દાહડા જીવરતે તેઓ અચરથી અનન્ય કાપી રહેઆ,
એવેશ આગલ આવાતાં છનીવીવની પાશની પામ અચરકી
ખાંતી તરણતે ખરમાઈ સુકી હતી, બીખ ગમગવાને તે પ
શે પીકાર કરતી, વાચતે વધારે કર કશર કરવાની નરૂર થ
ઈ, હીઆથી રાહુ પણ વધારે રીકટ હતી, ઘણાએક કુખ
શે વધારવા પડેઆને તેમ કરતા તે બાઈ ઘણીન ચાકી ગઈ,
અંતે મેહોન તરફની છેતની રેકડી મહડવા પછી ફરથી ચ
સુર તેને દખાશે, તેમ વેલા શંખી રંનન તે જુગી ગઈ,
સુકીથી પોતાના બાને કેરવા લાગી કે ચણુર હુંને મેલા
શાર તારી ગાડીનું ખન હુ ખીયાનું તેમ કરી તેણે તેને
ચણુર તથા મેહોનની ઇનસારની નીકાન હતીઆતે બના
* વોઆં, અમીચ ઘણે મથન થયેા પેતાની મેનન
વીશાપોદોવાને તેણે બચાવન કીધી, પણ મેગીજે તે કુણું

શાંભલીક નહી, તે મોલી કે રેડેલુ મકાન નવરીક આ
વીક એટલે તાંકા પોતા શુધી હું ચાક લેનાર નથી, આગ
લ વધી પુજાતાં પુજાતાં તે બાઈ મેહન ચણુરને કાઢે થઈ હ
યાન ખાનાંઆની જોએ ગીઆં, એ કાંકે ચણુરનાં મોલ
એક બીજાની પર ધીને ધીરે વલતા હતા તે જોઈ એ લોકોને
પોતાના ગમગાંના દાનાના ખેતર ઇઆડ આવીઆં એક
પાહડને હેકા કેટલીએક ચોરસો નાહવાને શાકથમે ભેતી મે
ટી હતી, તેઓને એ બાઈ મેનને વીશે કથી ખમર હતી તહી
તેથી છનીવીવને પુછીકેકે તમે એ અરદને પાશેના કીઆ ગમ
માંથી લાવીઆ છેએ ? તેનાં જવાબના છનીવીવે પોતાના
બાઈના હાથ પેઆરથી જાહલી શંખી બીના હુકાંને કહી
એ બીના શાખલી શઈ કોઈ છનીવીવને ફરેસાતે ફેહવા લા
ગા ને આફરીત કરતા શંધા જણાહમાન ખાનાવાલાની ધણી
તેને લઈ ગીઆં, તે ઘણીએ શંધા હેવાલ શાખલી તેઓને
ઘણી મોહળતથી પોતાની પાશે રાખીઆ, તે ઇશવરને ઉ
પકાર ખાનવા લાગે કે છનીવીવ શરખી પુનવતી અખલાના
મગલા તેને તાંકાં આવીઆં હતાં, તે બાઈ મેહનને વાશ
તે તેણે એક મકાન તુરત તાંઆર દરાવીક ને શાસ્ત્રી જ
ણે કોઈ પાશ્યાહ જોરો હોએ તેમ પોતાના મે બાહરોને કા
રી ખખરદારીથી તેની બાકરી હમાનખાનામાં ફરવને કુકમ
આપીએ તે જોએ શઈ કોઈ નાહવા આવાનારુ છનીવી
વપર મથન થયાં ને તહરેવાર વશતુએ તેને પેહુમારી આ
રશે આડ દયા વખત નાહવા પછી તેના પગના લોઈ ડોડતુ
તેને જાણુપ પડીક, એ શગલથી છનીવીવને કેવી પુરા
ઉપજ હશે તે રાકીકાઈ પોતાની મેહલ લીઆરી ચકશે મોડે
રીતશે મે લાકડી લઈ ખાશી આલવા લાગે ને ઇશવરને ઉપ
કાર માની પોતાની મેહરખાન મેહનને ફરારેવા લાગે, જમ
એક જાએ પોતાના પેહુથી વેતના બાલકને ચાલતા નેહને ખુ
ચી ચાએય તેમ છનીવીવ પોતાના બાઈને આશતે આશતે
વમર લાકડીએ ચાલતા નેહને પુચી ચઈ, ફરખના આશુ
વરથાવી ઇશવરની આગલ ચર નમાવી તે શાંભલી મેહર
ખાની ગમધી પોતાની ફરજ તેણે અદા કીધી, મેહુરુઆખ
ત નવે પુરો ચાએ થયો ને કેક જાએક ગઈ શુધી ફરતો
તેને કડવન પણ ચાડે આવીક, પોતાને ગમગાંના
ફરવાની આગમય શી મેનનના કેટલાએક આપણ
દર લેકેએ છનીવીવને મેનખાની આપી, ને તે, મે
જખાની રવી કપડી હતી કે જે ઉંમરી પછીના ના
ખીઆ લેકોનેલ આપવાના આલેને તે લોકોની નવરખ

છવ' આશુરો ને આરાંમ તથા ખુશીમાં રહે તથા તેવા નવીન ધણા કાએદા થાએ. હવે કોઈ કેહશે કે એ ધલા નતો શારોછે પણ તેમ કીધાથી કોઈ કોઈને તાંડાં જાએ આ વે નહીં ને ને પેહલાં હેવી ચીડીઓ માફને તે લગનને દાહ ડે આપવા બીનાં તેવાં ઠાકણાં થર વાત નેતું રહી જાએ, 'પણ હેતું નહીં બનવા દેવાને ધલાન પેહલછે. એ શુધારો પેહલ વેહલાં મોહરે વાવેના આનરૂદાર થેરેની શેખાની તથા મોલાવાલી બાઈઓએ કરવો જોઈએ, કેમકે ને શુધારા વીરો હું શુચનાં કૃત્ય તેપર અનલ કીધાથી તેઓને વધારે કાએદો થયો, એટલુંજ નહીં, પણ હેવા શુધારાની ગરીબો પેહલ કાહડે તે કરતા પછાતા તથા મોલાવાલી પરખીઆત બાઈઓ કાહડેતા તેથી તે શુધારાને દેવાન ધણે ઉતાવળે લોકોમાં પડે. મોહરે વાવેના લોકોના શારા કામની નકલ કરવાને બીજા ગંધાં કથી અડચણ જોયે નહીં, એ કારણે શારૂં આઠ દશ આનરૂવાલાં ને મોહરૂ આનદાનની થરવાલી બાઈઓએ પોતા પોતામાં હેવો દેડાવ કરવો કે હવે પછી તેઓ શાથી જીનેબી થેર શારૂં રૂં હોએ તારે તેઓમાંનાં બીજાં જોને તેમાં કરવા પડેતા ખાતરે એ બીચાલની ચીડીઓથીન તેમાં કરવા ને શાથી નહીંજોએ તે ચીડીને હાલની માણુ રીતના તેમાં થારખુંજ બલકે તેથી વધારે માન આપી દેડવેલે વખતે તે ચીડીમાં નજીવેલા કારણે શારૂં તેમાં નજીવેલી ન જોએ હાલન થયુ ને કોઈએ તેમ કરવાથી ફરકું નહીં. એ પરાજો શેડી બાઈઓએ અરથપરથ બ નરાબરાત કરી તે બીચાલે પોતે ચાલી તથા પોતાનો લખડો આપી પોતાનાં લાગતા વલગતાએ તેમ કરવાને લવામન કરવી એ હું કહું શઉ કોઈને કાએદા ભરેલુછે ને એકનો રાહ તે થઉનો રાહ થવાનો, એ પરાજો શુચ્યાત થવા પછી એ વી રશમ ગ્રામમાં મોડાન દીવમાં ફેલાઈ નયો. આપણી બે હનીઓ પરાધી ધનુએક દુખ ટલી નયો ને જાડેની ચાખાચી એ બાબેની પેહલ કાહડનારી બાઈઓને મલયો વારાતે હું મારીઉ નયે વાવેની ચાધી બતરીથી બેહનીઓને ભલામન કૃત્ય કે આએ બીનાંપર મુખ લીમાર કરી પોતાની વાહલી ચાહલી જોને હવે પછી જરેબી અરથપરથ અને તારે એ બાબેનીઓ ડવણ કરવાની તેઓએ ફેરવી કરવી ને આએ વરચતા લગનના ધબ્બામમાં એ શુચગારો શુધારો લોકોમાં દેવાન પા મેડા કરવાને પોતાથી બની આવતી ચાધી કોરોશ કરવી ખરેખર હેતું કામ કરવાનું હનખી ધનુછે. વારાતે જોએના બાએગ મોહરાં હોએ તેઓને એ વાખવાખીનું કામનું પેહ

લ કાહડવાની કોરોશ કરશે. હેવી કોરોશ કરવાને પરવરદા શાર શઉને તોડીખત આપે હેવી મારી દુવાઈ, અને ઉમેદછે કે મારી શંકલે વાવેની બેહનીઓના ભરથારો તથા બાઈઓ દૌલ ભરીથી તેઓને તેમ કરવાની ઉલટ તથા મથલત આપશે. મુદા તેઓને તેમ કરવાને જુધી આપે.

ગણીત કરવાની અચરત શરખી શકતી.

આ નીચે લખેલી બીનાં ઘણી તાજુબ અશરખી ને તે શાપે ખરેખરી હોવાથી નીચે પરગટ કીધીછે. ને ગર થ કરતાના ગમીઆ આગરથટના આક્રમાથી એ તાલવી કાહડીછે તે કેહેછે કે હેવી અચરત શરખી ગણતરી કરનારની મનદ કારીક શકતીના નમુના જિવા શારૂં અને મોતરવામાં આવી એતા, અને ફરમાયબી ધટતી કે તેને પુછવાને એક બે હયાબ મેં તપઆર રાખવા, મોરેથી હયાબ કરવાની એ ધણી વીરો ઘણી તાજુબ શરખી વાતો મેં શાબલી હતી તેથી એક મે મોરૂ હયાબ તપઆર કરી મારાં અને શાપે મે, લકાવા લાગે કે લોછે જમ મોએછે તેમ એ ધણી એ હયાબ એકદમ મોહરેથી કરી આપી ચકનાર નથી, પછી જ્યાં અને વખત હુ દેડવેલે મદને ગીએ તાંડાં ઘણુજ તમા ચમીરો આવીઆ હતા, ગણીત કરનાર આપણા આદમી જોની આક્ર એકાત લેખ્યાં રાખી ઉમેરો હતા, તેણે અરન કીધી કે અને ગણીત કરતા ભલ નહીં પડે તેટલા શારૂં શઉ કોઈએ મુચ રહેલુ. તે મુખ્ય શાંખાંજુ મુગા રહે આ, તેણે મોરડામાં હલુવે હલુવે ચાલવા બીડીઉ, પછી થરવાલાથી તેની તપાસ કરવા મારી. જુદા જુદા લોકોએ એક દશ શોધી તે કરોડ, દશ કરોડ મુખીની શ'ખીઆએ આપી એ જુદી જુદી શખીઆ એ શલાના મુનશીનું કાં ન કરનારે લખી લોધી દશ બાર શખીઆ થઈ એટલે મોહરેથી થરવાલો કરવાને પેવા ગણીત કરનારે શુર કીધું, ને પેવા મુનશી કાગલપ થેરીન લીએ તેની આગમમ એ ગણીત કરનારે મોહરેથી ખરી થેરીન કહી ચ લલાવી 1 ને પછી બાદમાં કોના એક કામને મોહરે કરવા આપીઓ, પરાધની ચખીઆ પરાધમાથી એક આખના પલકારામાં તેણે ભલ કીધા વગર બાદ કરી આપી બાજુ આપણે કોઈને મુશી કે કેટલા વાગીને તે ટાંચના ધરીઆલતર મેદને નેટલાં વારમાં નવાબ આપે તેટલાવારમાં એ બારબારીને નવાબ તે ધણીએ આપીઓ

હેના માનસો એક મેં મારા મન સાથે વીચાર કરી
ધો કે મારા હુશાબી એ ધનપ્રવાનો નથી. મેં તેને પુછી
ઉઠેવું મોહુદેવી ધનપ્રલ કાઢી શકશે? તેણે જવાબ દીધો કે,
“ હા એક દાખલો આપો. ” મેં પુછી કે નવ હજાર છરો
ને તેમનાચીનું ધનપ્રલ શું? “ શતાવીશ ” એમ તુરત જવાબ
દેવું તે યોદ્ધાએકે એવો ધનુષ થોડલુછે. પછી તેણે માર
શંખીઆનું ધનપ્રલ કાઢીડી તે જગોએ હજાર રેહના
ર નીચાલીઆઓ એ પછીની હેવી ગદતી નેહ પુચીમાં
આવી શાખાગીનો આવવાન કરવા લાગ્યા. પછી મેં તે ધ
છીને કહી કે હું થોડાએક હયાબ પુછું નેના ચુકાદાર ધ
છો વાપરવો પડશે તે એકેકે અછી મારોની તોતર થોડો
નો એક કાફલો તાળ ૧ લી એપરેલને દીને શ્રી રૂરક બહર
ધી રવાને થયો. તેઓ નારથ મી નામના દરીઆવાસના મા
ઘલી પકડવાને ગીઆ તાંડીથી તાળ ૩૧ મી જુલાઈએ પા
છા આવીયા. એરથે માર અહીના તેઓએ શકર કીધી
હું એમ મોખમ તેરલામાં મારી લુલ બાજ તે ગણીત કર
નાર મોલોએકે તેઓ એકથો બાવીશ રાહડા રૂરપર હતા.
એ લુલ મેં કહ્યું કરી હું આગલ યોદ્ધાએકે દરએ
ક મોટા આગનીય આદમી હતાં તારે શંધા કાફલામાં કે
ટલી આદમી હશે? તેણે તુરત જવાબ દીધો કે એક હજાર ત
રણ શૂને શીતીઆરી.

જવાબ—દરએક આદમી દર રોન માર રતલની રોટ
લી ખાએતો શંધી મોટના માણ્યો દર રોન કેટલા
રતલ રોટલી ખાતાં હશે?!

જવાબ—અતબતા પાચ હજાર પાંચથોને ઉડતાલીશ
રતલ

ગવાબ— તારે માર અહીના શુધી તેઓને કેટલી રોટ
લી લેવાની જરૂર હતી?!

ગણતરી કરનાર જે ઉપલા જવાબો દેતા થઈ ઉભો હ
તો, તે એ જવાબ શાંબલી આશયે આશયે ચાલી નસાટ લી
મારી માછો ઉભો રહી જવાબ દેવા લાગે તે લોથેએ ચોતા
ની સાથે ૪ લાખ છોતર હજાર આંકથોને છપન રતલ રોટ
લી ગમવી જોઈએ! મેં કહી કે બરોબરછે શાખાશ? શંધા
ઠાકરાએ કરીને હરે પગા આંધી શાખાશીનો આવવાન દર
વા લાગ્યા મેં જવાબ બરોબર ને ચોદ્યાએ કે એ અછી
મારોને રોટલી સાથે જન દાખલો જોઈએ દર આદમી
દરરોન એકેકે ગલાય જન પીતો તારે ને નીલામા શંધા
જવાબોને કેટલા રૂશન દાઢ પીશે હશે?!

જવાબ દેનાર મોહો વાર ફેરી ખાંધા પછી યોદ્ધાએ
કે એક લાખ અગણીતર હજાર ખરો ને ચઉદ રૂશન,
જવાબ—પણ તે જન બાટલીઓના રાખીએતો ને
દર એક બાટલીમાં શાડતીય રૂશન પરમાણે શંધા રાખવાને
કેટલી બાટલીજોઈએ?!

જવાબ—માર હજાર પાંચથો તોતર ને તેર રૂશનનો
અપુરનાક—

એ પરમાણે મારી પરીખામા તેને પાર ઉતરતાં ને
ઈ હું તાજુબ રહેઓ. શંધી શાખા અમરત થવા લાગી.
તે ગણીત કરનારને ઠાક આપવાને જરા વાર થોવી પીઆ
નોનો એકદા રાગ શાંબલવા પછી મેં તેને પુછી કે તમે
શાકી ગીઆ? જવાબ દીધો કે નહીં! વહી પુછી કે તરુને
વધારે મોહુદી શંખીઆના હયાબ પુછીએ?!

જવાબ—હા પુછીનો.

જવાબ—એક બાટલી ભરી ઘટરનું પાંદોછે. તેમા
શીતીઆરી હજાર પાંચથો બીચક દીપાંછે. શુખશાન દરથ,
ક ઇઆતરી જેતાં દરએક દીપામા મોહુડાં વચલાં કરના ને
નાથલાં હેવાં તરણ જતનાં જાણવરોછે. તેમાં શાત
નાથલાં આગતચાલીશ વચલાં કરનાં ને બરો મોશક નાથ
લાં. વાચતે મેહુડાં કેહુલા કે તે બાટલીમાં મોહુડાં જાણવરો
કેટલાછે?!

જવાબ દેનારે મોહો દગલા ભરી ખરો જવાબ દીધો કે
ચઉદ લાખ છઠીઆરી હજાર પાંચથોને મોપન.

જવાબ—વચલા કરના કેટલા?!

જવાબ—ચોતરીયલાખ ચઉદ હજાર નવથોને બધાર

જવાબ—હવે તેમાં નાથલા જાણવરો કેટલાછે?!

જવાબ—બે કરોડ એકતીશલાખ છવીશ હજાર

એ છેલ્લો જવાબ કાઢક લુલ ભરેલો હતો તેથી મેં
જુવરી કરનારને કહી કે તે તમા કાઢક ચુકામ. તેઓને તેણે
જરા વીચાર કરીને કહી કે ખરો જવાબ બે કરોડ એકતીય
લાખ ચોલ હજાર તરણથો અડગાછે.

જવાબ—વાર તારે એ બાટલીમાં શંધા નાથલા
હયને વચલાં કરના જાણવરોની શંખીઆ કેટલીછે?!

જવાબ—બે કરોડ હેરી લાખ આગનીય હજાર આં
કથી ચાલીશ

જવાબ—પણ થેઆંન રાખી નેતા હેવું મારું પડે
કે એમાનુ દરએક મોહુડે જાણવર વચલા કરના એક અને
નાથલા કરના તરણ જાણવરો એ પરમાણે આખો તારે
કાઢક ને બાટલીમાં કેટલાં જાણવરો બાંધે રહેશે?!

એ પરખાણે શરવાલા ખાદ્યાકી, શુભાકાર, ભાગાકારના શુ
ચવણુ ભરેલા તથા ડીકટ હથાળો મોહકે તરોતર કરવાની
એ ગણીત કરનારની શક્તી કે શારી પહે કશી નિષ્ઠ. તે
શક્તી વધી શકે કોઈ અચરત થતાંતે એટલાં તેણે એક હુલી
એલતેમાશ કરી કે તેથી શરવે ભજાની અચરતમા વધારો
થએા. એ અચરત શરખી એલતેમાશ નેણે એજ કરીકે એ
ક લખેલાં કાગળ ઉપરથી અને એકરો પચાસ હરેદોર અંક
કેરુલો એટલે હું 'તે કાગળનાં એવા વખત મોહકે મોલી નય.
એ ડોરથી અંકમાથી છ ૭ એકેક વારે મેલો.

શબાના એક ધરથયે તુરત કાગળ તથા પેનશીલ લઈ
ને પોતાના જનના આવીઈ તેમ ડોરથી અંક હરેદોર લખી કો
હુંડેઆ પછી ગણીત કરનારને તે કહી શંભલાવેઆ. જેમ
કે શાક, શુનય, નવ, પાચ, તરણ, એક ને શાભલી લઈ આ
ગલ બોલવાને કહીકે. તે તેને શંભલાવીઆ જેમકે શુનય, પા
ચ, શાત, ૭ મે તરણ. એ પરખાણે ડોરથી અંક થઈ રહે
આ તારે એ ગણીત કરનાર મોલીએ કે તમારે ગમેતો હ
જીર ખીજ પચાસ વધારી ભયો પુરા કરો. પણ શબાના લો
કોમે તેના જાગને એટલી બધી થખતી આપવા ચાહ્યું
નહી ને એટલાંમાજ નય કીધું. તારે એને કહીકે કે મેહરખા
ની કરી કરીને એ શંકા અંક એકદમ થાયે મોલી ભવે. પોતા ધ
રથય તે મોલી ગીએ. તેશાંભલી ગણીત કરનારે કહીકે "કે હવે
એ અંક હું મેલુમ તે શાભયો ને ભડાં અને ભુલ પડે તાંહાં તે
ભુલ શુધારેઆ, પણ ભુલકે કરીને આતરે મેલવે, એટલે હું
પોતે તે શુધારથ. હવે શબાના લોકે કેરુલો મેહરેથી ને કેહતો
છેડી એ અંક હું મોલી ભઈ. " શુકોઈએ મેહરેથી મેલ
વા કહીકે

એ તાણુલ શરખા આદનીએ આચપાચ પગલા બ
રી આપો અપરથી બધ કરી પોતાની આંગઠી કપાલની ગા
જીએ ફેરવી બેલવા આંડી. શાત, શુનય, નવ, પાચ, તરણ,
એક, શુનય, પાંચ, શાત, ૭, મે, તરણ, ઇતીઆરી એ
પરખાણે મેહરેથી અંક પુરા કીધા. એ શંકામા આતરે એ
ક કે મે સુક પડી હતી તે એ કણીની ભવાગન જીમળ તેને
જાહેર કરતાન વીચાર કરીને પાછો ખરો અંક કહી મેલ
તો કે શુનયથી અને કોઈવાર સુચવણુ પડેરો એ પરખાણે મેહરે
થી છેડેશુધી નહી પણ પાછો છેડેથી તે મેહરેલા શુધીની એ આપ
ક એ મણી મોલી ગીએ. પછી કહીકે કે એ અંકમાનો હરેક
અંક શુ છે તે મને સુજીતો હ તેના નવાજ રથય ૧

તેના વખત શવાલ થએા કે એ શ ખીઆમાં છેડેથી
ગણતા પ્રીશતાલીયો અંક શુ છે ૧

નવાજ—આતુ તેની જમની બાજીએ એક ને દાખી
બાજીએ નવ એ પરખાણે છે !

શવાલ—મેહરેથી ગણતા એ શંખીઆમા એકલીતમે
અંક શુ છે ?

નવાજ—પાચ, તેની દાખી બાજીએ શુનીઅ ને જમ
ની બાજીએ તરણ એ પરખાણે છે.

હેવો જામો નેઈ શકે કોઈ તાણુખીથી હેરાન રહે
આ એ ગણીત કરનાર મોહકી શાખાશીના અવાજ શં
ભલતો ને પોતાના મોહકાંપરને પચીકો નુકતો મેહોવાર મે
રો. પછી પાછો ઉગા થાઇને એ રીને પોતે પ્રીલેશ શંકા હ
શાખ શખીઆમા પાછા કહી શંભલાવીઆ !

હેવી શક્તી શરાવનાર આદનીનું નામ હમ્મન નેકશ
વીકર કરીનેછે. તે શી શુવીતનરલક હેરાનું યુરીક શેહર
મા ઇયવી રાને અદારશે એકતીયના વરથમા ભજીએ
હતો. તેના માખાપના શંકા જલી આકાંછોકર હતાં તેમાં
માર છોકરા ને ચાર છોકરી. એના બાપ આગલ હુડીની
દલાલી કરતો હતો પણ હવડાં એકાંત મેશી પોતાની પુછ પ
ર પોતાનુ જીનસાણ કરેછે. એ બાપની કણીખી ખરેછે કે
તેના એ પુત્ર ને રો રો ભરકતો ફરેછે તેને પોતાના ધર
મા રાખે. હમ્મન નેકશ વીકર નાથપણીન રાત ને દાહ
કો શધી પરકારની વીદીખાને અબીઆરા કરતો. શુકમાં
ગણીત શાયતર પર એને કણે શવાલ હતો ને મેરેશુ થ
કતી અતી શારી હાવાથી એ શોખને ટેકો થતો તેણે જી
દા જીવડે શેહરોમા જીદા શીખયાશુએ પાચે કેલવણી લીધી
છે. તેના શીખયાકોમા નાખીએ ફરેનય વીદીઆરથી ત
થા ફીલશુક માંબ આરજો પણ હતો. એ ભારી અબીઆ
શધી તેની આંખો નબલી થવા લાગી. અતે તેને તદન
અધાપો અવાડીએ. હેવી ગાડી હાલતમા અડી વરથ શુ
ધી એટલે અદારશે તેપણી અદારશે પંચાવન શુધી તે ર
હેઆ. તે વેલા તેની ઉતર ભાવીશધી પચીય વરથની હ
તી. શેલધી એ કણી કેહુક કે એ અધાપો માધુ અથવા
આખ દુખીઆ વગર આવીએતો. કુકામા કહીએતો એ ધ
ભીપોતાની આખી છંદગીમા કોઈ વારની શખત કાએલી
પડેઆ નથી. તે આધાપો રહેઆ તાહાં શુધી પોતાના જન
જાને જનમાં હયાજ કરી વખત કાહડતો. આંખનુ તેજ
જેમ હવે હવે ગીડીનું તેમ પોતાની મેલે પાછુ અપવન
લાલું. માણુ તેમ હજીર શુધી પુર આવીકે નહી. વધ
ક એ મણી ને પોતાની રીત જીમળ જનમાં

હુશાબ કરવાની મેહનત ઠોડી થીએતો એની આખો પુરી શાળ મથો. પણ એ ધણી હેધી શલાહ પરમણે ચાલતો નધો ગણીત, લુખીતી, બીજગણીત, ત્રીકોન ચેતરી ઇતીઆ દીના રીકટ હુશાબો એ શલા પોતાના ખનખા કરેતો રેહેછે એ હુશાબોએ એને ખનખે શલેથી સુશકલે કામ લાખા અ ઢની ગ ખીઆના શુદ્ધકાર કરવાનુછે જેમકે વીચ અક ઢની શ ખીઆને પદર અ કની શ ખીઆએ ખનખા શુણતા એને દશ બાર ખીનીટ લાગેછે. શાધા હુશાબ ખનખા કીધા શલા એ એ બીઆરાને હાલખા છુટકોખી નથી કારણ કે તેની આંખનુ તેજ છુટ્ટ એટલુ થોડુછે કે તેનો હાથ ધરી જતાવ વા વગર પોતાની શાક કે કરી શકતો નથી

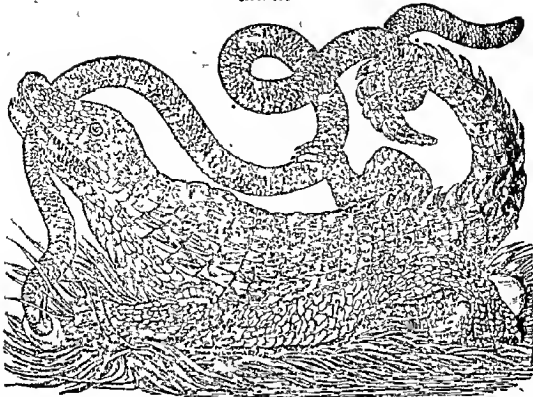
ગણીત કરવાની મોહરી શક્તી ધરાવનારા બીજા ધણી એની માફક વીકલર કાઠ એમ નથી કેહતો કે તે કરવાની કોઈ રીત નથી એતો કણુલ કરેચ કે શાધી જતવા હુશાબ કરવાની તેણે કેટલીએક રીત ચોઠવેલીછે એ રીતોથી ચણા રીકટ હુશાબો તે શેહબા ને પારે ખરા જવાબ શાયે દરેછે. જેમકે તોશ આકની ગ ખીઆનુ ધનપુલ કાહરતા તેને ગા તરે ૪ થી પામ ખીનીટ લાગેછે એ કામ કેહકુ તાણુબ ગરખુછે તે આએ બીનાપરથી ગમન પડેછે હુગીઆર ને પચથ મેહવાને શાયેપર ગણતરી કરી એવુ ધનપુલ કાહક તા મોહાખા એણે મોણે કલાક યામે ગણીત શાગતર ના રીકટ હુશાબો શેહલથી કરવાને બની આને એટલા શાગ એક ગરથ બનાવવાનો એનો વીચારછે પણ આખની કુચ લવાને લીધે તે લખી શકતો નથી આરે એ કામ આખ શુ થી અટકીછે.

એ ધણી વચલા કદ, કાલા બાલ, હકી દાહરી, રી કા મેહરાવાનો આદમી, અંધાપાથી કોઠબી તહરે ક ખી થતો નણ્ણતો નથી. દાહાગામ એકવાર ખાએ છે રોટલી અને પડેશ પથદ કરતો નથી પુશકલ શા કદ નાખી કુષ વગરની લલદ આએ પીરાતો તેને ચોખ્ખે. ગાએન ધનુ પથ દહે, તેની શાલજવાની ચક તો પલુ ધની ચારીછે. જેની શાયે વેહવાર હોએ તેના અ વાન તથા મોલવાની રીત પરથી તેની ખશલત તથા દેખા નવ વીશે એ ખત બાપેછે. હેકુ ખત બાપવામા ધનુ કરી એ ઉતરાતો નથી એમ પોતે કેહેછે. એ ધણીની જાતી ભા ચા નરખનછે. ભાગી મુરી હેરેનચ તથા ઇગરજ તે જાહેછે. એકે રથથી બીજે દેશ બરકવાને એને ધણે ચોખ્ખે જોઈ તે એકુ દેહણે કાને લાગવાને પથદ કરતો નથી પોતાની

શક્તી સુખ્ય કોઈ પેહલીપર એ મોહરા કામનો થાએ પ ધુ કથેથી ચાકરી રેહેવાને તે ના પાડેછે. એ પરમારે ના પાડવાનુ એક કારણતો એકે તે એક જગએ કરી થામ રહી ચકે નહી બીજુ એક તેની આપે દેખાતુ નથી વાશતે તે છે કરેલા હુશાબના જવાબમા કોઈ રકટ કરેતો તેનો અર કાવ અ કાપાને લીધે તેનીથી ઘઈ ગકે નહી જોઈ તેને બાહ ને હુશાબો પોતાને શવાચ શાધી જતમે એ ધણીની અ ચરત ચરખી શકતીના કોઈ શામે ઉપમિાગ કરવાની વેતર પુ કરવાને કેટલાએક પરોપકારી આદમીઓની ધારતાછે. ખરેખર એની આપે એ શાળ થાએતો એ તાણુબ શરપુ આદમી કુનીઆમા અપશિ ઉપમિાગ થયો

શી શ વા ટ .

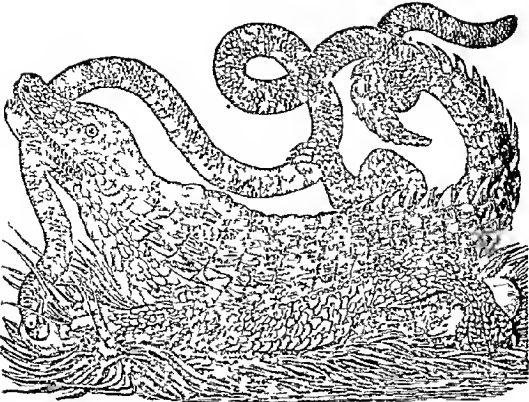
ચોશવાર, એ નામ ધણા જણાએએ શામલીઈ હયે એ નામ ધરાવનાર પરાણીએ વીશે અમત કરી જા હુવાનિજ બીના હીઆ લખીછે. આપણુ જને શોશવાર ક રીને કહીછએમ તે પાણીમા તેમજ પુશીકીપદ રહી શકેચ. એનુ સુખીઅ રેહકાન નરોમા એકાત જગે હોએમ. તાહા તેમો ધણી વેલા કીનારે આવી પડી રેહુચ એ જાણવરની લખાઈ તીશ કુટ સુખીની થાએમ ને શારેરનો ચેશયો ટ કુટ સુખીનો હોએચ. કોરડી જાગીત કરતા તે પા હીમા વધારે રેહુચ એ તાવપર તે ઘણુ કવત થા શાયે ને તેના પગ તથા નીમલી તરફથી ચપકુ પુકુ તર વાના કામના સુખીઆ તેના હુધીઆરછે. ચોશવાર તરણ જતવા હોએચ એ જાત ઘણુ કરીને તેમના ખાયાના રી લપરથી મોલખાએચ. આપણુ દેચની નરીએ ઇતીઆ રીમા જો શોશવારોછે તેમના સુગ અતીચણુ લાખા તથા ચાં દરા હોએચ આફરીકા દેચની નરીએ વીગતેના ચોશવા રેહમા સુગ વધારે મોહલા હોએચ ને આખ આગલથી ચપ ડા શરીખા દેખાએચ અમેરીકા ખટની નરોમી ઇતીઆ રીમા ચોશવારોના સુરા લખાઈના પરમાણુથી વધારે મોહરા હોએચ તેમના નચકેરા મોલ હોએચ. ઉપડી બે જાત ના જટલા એ તોજ પાણીમા રહી શકતા નથી કેમકે એએ ના પથ તે બે જાતના ચોશવારોના પગના જટલા એએ લા નથી તથા બરજના કાંડાએ કરી પાછલા પગનુ કુદ વધા કે ઘડ પડેચ, જેથી તરવાને ઘણુ થેટલ પડતુ નથી એ

દલા ફરક શીવાએ બીજી ગંધી બાળદા ગ પા શોશવાટો એ
ક બીજને મલતાંછે. તેમનુ શરીર જાણે રાખત ભીંગરાતા
અખતરમા ધંધાએલુછે જેથી કુશમનોતો હુમલો તેમનીપર
એકાએક ફારી યતો નથી, તેમના પગ ટુકા હોએમ ને બડ
બા એટલા મોહરા કે મોહરુ વધુ કરેતા આખુ આલુશ ગ
લી જાએ એ બડબામા ઉપર નીચે દાંત એવા છુટાછે કે
મોહરુ બંધ કરતાં તે દાંત બીજાગચાની આકૃષ્ટ એક બીજ
શામે મલી જાએમ તરતી વખત તેઓ પોતાની પુછડી
આજુબાજુ મારી આગલ વચે ને જમજમ આગલ વચે
તેમ પાછલ ફીનનો ચરેટો તેને મારગ બતાવેમ, એ જાનવરના
ઈંડા હાથના ઈંડા કરતાં મોહરા હોએમ. તે ઈંડાની આચપાચ
શુમારી થામકીનુપર હોએમ શોશવાટની માઠ પોતાના ઈંડા નહી
કીનારે ફેરડી રેતીમા અપવા કાદવમા શંતાડેમ. તાણુ મુર
જના ટડકાથી પાકી તે ઈંડામાથી, બચા નીકલેમ તે બચા
નીકલવા પછી તેમની માએ આવી તેમને પ છીંમ્યાં લાઈ જા
એમ તે પેહલાંતો પોતાના પેટપ્રાનુ અપરુ નડેલુ ખાનુ કાહ
ડી તેમને ખવાડેમ એ બચા જનમતાંવાર આચરે છ ઈ
નમ લાંબા હોએમ ઉપર કેહવા, સુખ એ જનાવરો દા
હડાને વખપુ ઘણામરી સુચત હાલતમાં પડી રહેમ જમકે
શીધુ નદીમા કીનારા ઉપર જાહા તેઓ કુતરે મારેઆબી હી
લતગ નથી તેઓ રાતના ઘણુ કરી પોતાનાં ખોરાક મારે

માહવા તથા બીજા જનાવરોનો શોધાર કરેમ એ વખતે તેઓ
પોતાનો ડરામનો પોકાર એવા નેરથી કરેમ કે તે કુર શુધી
શંભલાએમ તેમના મોહરા હેવાછે કે જડબામા શોધારને
પકડી તેને શુગરાવે ને પોતે નશકાઈ ઉંનમુ રાખીશરીરથી
હવા લેઈ શકે નદીમા તાહતા આદમી જારે વમર ધાશ
તીએ દાવમા આવી જાએમ તે વખત તથા પોતા
ના બચાએને કોઈ આદમીથી કથી, ધાશતીમા નિ
એમ તે વખત શીવાએ શોશવાટો આદમીપર હુ
મલો કરતા નથી તેઓ એ કોઈ દેવો શોધાર પકડે કે તે
એક વેરની લુખ કરતાં વધારે હોએ તે ખવાએ તેહલ ખા
ઈ જાકીનુ નદીમા કાદવમા ડાડી મેલેમ ને જમ જમ ખપ
પડેમ તેમ તેમ ખાએમ.

કેટલાએક શોશવાટ કીનારે ફરતા જનવરો તથા આ
દમી પર હુમલો કરવાની હીમત મલાવેમ. કોઈ કોઈ વખતે
તે વાઘનેબી એ રાખરના હુમલાથી પોતાનો બચાવ કરતા
શકત લગાઈ કરવો પડેમ. આદમીઓ નિ પોડાપર મવારે હા
એમ ને પોડા તે કામમાં વપરાએલા હોએમ તે શોશવાટનો
શોધાર કરેલો કોઈ કોઈ વાર શારી રમુજ ખાએમ આદમી
જારી શોરાથી એ જાણુવરને મારેમ એ જાણુવરથી કોઈ
ધાર પોતાનો શોધાર પકડતી વખતે રડુન મુખનિય જમ
કે કુતરો અથવા તેલું બીજુ જનાવર મરીમા તરલું હોએમ

ઠલા ફરક શોવાએ બીડા શધી બાબદના ગધા શોશવાટો એ
ક બીજાને મદવાળે તેમનું શરીર ભાણે ચપત ભીંગસાના
બખતરના કદમિલુએ જેથી ફરામનોનો હુમલો તેમનીપર
એકાએક ધારી થતો નથી તેમના પગ દુકા હોએમ ને નડ
બા એટલા નોહટા કે મોહુ વડુ કરેતો આપુ તાણે ગ
લી જાએ એ નડવાના ઉપર નીચે દાત એવા હુણે દે
મોહુ બધ કરતા તે દાત બીનાગરાની આક્રમ એક બીજ
શાયે મલી જાએ તરતી વખત તેઓ પોતાની પુછડી
આબુબાલુ ખારી આગલ વધેય ને જેમ જેમ આગલ વધેય
તેમ પાછલ ફીનનો શરેટો તેનો ખારગ બતાવેય એ જનવરના
ઈડા હાથના ઈડા કરતા મોહુ હોએમ તે ઈડાની આશપાશ
શુભારી આમડીનુપર હોએમ શોશવાટની આદ પોતાના ઈડા નહી
કીનારે કોરડી રેલીમા અથવા કાઢવા શતારેય તાણ શુરુ
નવા દરોડી પાછી તે ઈડામાથી બચા નીચેય તે બચા
નીકલવા પછી તેમની આંખે આવી તેમને પછીમા લઈ જા
એય તે પેહલાતો પોતાના પેહલાનુ અપરુ નેલુ ખપુ કાપ
ડી તેમને ખવાડેય એ બચા જનમનાંવાર આશરે છ ઈ
નચ લાખા હોએમ ઉપર ફેલવા મુજબ એ જનાવરો દા
હડાને વખત પછાપાસ મુજત હાવતા પછી રેહેય જેમકે
ફીધુ નહી કીનના ઉપર બાહુ તેઓ ફતરે આરંભાની હી
ફતર નથી તેઓ રાતના થણુ કરી પોતાના ખાસાઈ આરે

માછા તથા બીજા જનાવરોનો શેકાર કરેય એ વખતે તેઓ
પોતાનો ડરામનો પોકાર એવા જોરથી કરેય કે તે ફર શુધી
ચાબલાએય તેમના મોહુ હુણે કે નડવાના શેકારને
પકડી તેને મુજશવે ને પોતે નચકોડ ઉતર શખીખરીશથી
હવા લેઈ શકે, નહીમા નાહતા આદમી જરે વગર ધારા
તીએ દાવમા આવી જાએય તે વખત તથા પોતા
ના બચાઓને કોઈ અદમીથી કથી, ધારાતીમા ને
એય તે વખત શીવાએ શોશવાટો ઓદમીપર હુ
મલો કરતા નથી તેઓ ને કોઈ હુણે શેકાર પકડે કે તે
એક વેરની ભુખ કરતા વધારે હોએય તે બચાએ તેલુ ખા
ઈ બાકીનુ નહીના કાઢવા ઠાઠી મેલેય ને જેમ જેમ ખપ
પડેય તેમ તેમ ખાએય

ફેરલાએક શોશવાટ કીનારે કરતા જનવરો તથા આ
દમી પર હુમલો કરવાની હીમત ચલાવેય કોઈ કોઈ વખતે
તે વાણેબી એ રાખદના હુમલાથી પોતાનો બચાવ કરતા
શકત લડાઈ કરવી પડેય આદમીએ ને પોશવાર શવાર હે
એય ને પોડી તે કાચમા વપસાએલા હોએય તે શોશવાટનો
શેકાર કરેલો કોઈ કોઈ વાર શારી રમુજ થાએય આદમી
બારી શોશથી એ બાજુવરે આરેય એ જાણુવરબી કોઈ
વાર પોતાનો શેકાર પકડતી વખતે રમુજ શમલેય જેમ
કે ફતરે અથવા તેલુ બીજી જનાવર નહીમાં તરલ હોએય

તેા ચોથવાટ પાણીમાં નીચેથી આચરતે રહીને આવી તેના એકાદ પગ પકડી ઉઠા પાણીમાં ઘસડી લઈ જાએ ને તા હાં ઊડી દીએમ. તે જાણવર પોતાને છુટ્ટ થમજી કોનારા તરફ આવવા માટેય. પણ જમીનપર આવી જાયે તેની આગમય તેના જમ તેને પાછું પગમાંથી પકડી ઉઠા પાણીમાં ઘસડી લઈ જાએ. એ પરખાણે ઘણેવાર રીઆવીને તેનીચારાને જાન એ રાખય દીએમ.

આદમી ચોથવાટની શાખને કેટલી હીમત મલાવી તે ને જર દરી શકે તે વધી એક જીશાવ નીચે આપીછે. એ ક ઇંગરેલ વીદીઆથી નાને મારલય વાટરંન થોડી પુલત પર શ્રી અખન અમેરીકાનાં વીદીઆ શખથી ખોલ દરવા શાફ ગીઆ હતા. તે વેળા તેને તે તરફના એક ચોથવાટ કાયે મુશીબી નદીપર રસામની લડાઈ થઈતી. તેણે એક લાકડાંના ગલ શાયે એક નાધણ જાણવર વલગાવી પાણીમાં મેલીડ. એક ચોથવાટ જુલું તે ખાવા આવીઈ તેવેજા જ લને આંચકો આરી તેને પકડી પાણીની થપાટી પર એ મી કાણીડી. અચરત થરખું મેલે કે એ રાખય જુલું બાહર આવીઈ તેવેજા તે કુવીને તેની પીડપર ચઢી પેઠો. પછી તેના આગમય જ પગ જરફથી પકડી તેમને ખરીને ઉપર વા લીલઈ લગામની આફ પકડીઆ. એ વખત એ જાણવર પોતાના છુટ્ટકારને શાફ પોતાની પુછીથી તહરેવાર એતન કીમે ને કાલે તથા રેતી ઘણીથી ઉસડી. પછુતેખી ખીંગ વાટરન તે ની પીડપર અખ્યુત વેચી રહેએ. કોરડી જમીનપર ચારીપડે તે ચોથવાટને લઈ ગીઆ પછી તેનુ જડકુ રીછની આફ આધી લીડું. જોરથી તેનુ પુછકુ નીચે દનાવી રાખી તેને ખુરુ કેદમાં લઈ જાવથી આરીડ ને ખુરલી વચનુએના પોતા ના શંખરને વાચને ધીરનથી શમરી તઈઅર કીડું!

વીદીઆથી ઇનશાફને યતી મદદ

મા રીવરપરેશી ખરીલન રેશમાં એક ખુન પઈ ગીતાં એક જાણવર ગીઆથી તેની આધારન શાખથીએ એ એકાદ પગ પકડી ઉઠા પાણીમાં ઘસડી લઈ જાએ ને તા હાં ઊડી દીએમ. તે જાણવર પોતાને છુટ્ટ થમજી કોનારા તરફ આવવા માટેય. પણ જમીનપર આવી જાયે તેની આગમય તેના જમ તેને પાછું પગમાંથી પકડી ઉઠા પાણીમાં ઘસડી લઈ જાએ. એ પરખાણે ઘણેવાર રીઆવીને તેનીચારાને જાન એ રાખય દીએમ.

લખ પાર પડી. એ ખીનાને ચારાઈ થ નીચે જણવર પ રખાણે.

એ ખુન કતાર અંધવાની એક દરી તપાશની વખતે હાનર દરી. તે દરીમાં પાના તથા હાપાષ હોહીના ડગ હતા. જેલું વીધારવામાં આવીઈ કે તેણે તેના પાણી લીધે હતા તેના એ હોહીના એ ડગ હો. પણ તે ખુની જારી છુટ્ટતીથી પોલીઆ કે અનરમાં ને ગમેનુ કાય અથા ધાપીઈ હતું તેના હોહીના એ ડગ છે. એણે જેલું વીધ્યાના બે પોલું પાડીઈ વીધવાન હોહીએ કરેલી ચોથવી ખાલુંમ પડીઈ કે જુદાં જુદાં પાણીએ જમકે આદમી, ગાએ, બરડું, મુરગી, ઇત્યાદી એજાના હોહીની અંદર ને એક જાતના પદારથની દરએ આણે તે દરએનું કદ એ જુદાં જુદાં પાણીએ પરખાણે જુદાં જુદાં હાએ. વીદીઆએ કરેલાં એ અનવાલાંની રોમનીથી એક નાખીઆ કાકર નાને હીરાપે ઉપવા અંધવાના ખેડવાની તપાચ દરવા ખાંડી તેણે એક જેલું શાફુઅથમ દરશક ઇતર પોતાની મદદ લીડું કે તેના કાષમાંથી એક તથા, દરનો વચનુ દય વાર જોડતી મોહી રખાએ. એ ઇતરથી પેડી છરીપરના હોહીની કરચની થ ખીઆ, કદ તથા આકાર જે હવથી જમને ખાતરી થવા જો રીતે જોખમ ખાલુંમ પડે આ વીના રેહા નહી. ચારી પડે જોતાં કાકર હીરાપધની ખાતરી થતે તેણે જાણવીઈ કે એ હોહી ગાએ, જલદ જન ડા અથવા કુકરનું નહી હતું. કેમકે એ હોહીની કરચે કરતાં એ જાણવરના હોહીની કરચે ઘણી મોહી હાએ. બીજા ચાએતી એ આપી કે એ છરીનાં ઉપર લોહ લાગય પછી તેપર તે છરીખીઈ હતું. વાચતે તેપર જવનું હોઈ લાણુ હો. અને હોઈ જાણવરના ખાલુંમ હોએ નહી. વળી એ જાણવી કરચની શાયે કાંપ હોશની કરચે મલી, થ અથમ દરશકે ખતાવીઈ કે તે કરચે ચુતરના હોશની હતી. જેલું ચુતર કે જોથી તે મરનારને જો તથા મોજાંદ ખતાવે લે હતાં પણ એ આદમીના હોહી તથા એ કરચાંની કરચે નીનીચાનન ખાતરે વીદીઆએ ખતાવીતી નહી. વીદીઆ એ જેલું ખી જતા વીધેમ કે ને ખલ અથવા રથ આ દમીના ચારીની આશપાચ રેહુ છે તે તથા તે ખલવાડુ જલુ કે જમથી એ રથ નીકયેમ, તેજામાંથી ભીગાં જોવી ના લી કરચે બાહર નીકયેમ. એ કરચે ચારી નીલાવવા ક. મમાં આવવા નથી એ ભીગાંજોવી કરચે જેવી નાધી, હાએમ કે ખોલકી આએ તે રખાઈ થકવી નથી. પણ ઉ

અને જોના પુત્ર શુરતી શંપરણે તથા જે ઇંગ્લેન્ડ પુત્રશુરત ઉમરા બદીઓમાં શબ્દી પેલુલિ. લેડી બ્લેન્ડીંગને પણ તાજુબ શરખી પુત્રશુરતી ધરાવવાને લીધે પાદશાહે ને ઉમરા વો તેના આકાશાર હતા. શ્રી ઇટલી દેશમાંથી લેકો તેને "લાડી વા" (રૂપારી) ખાતા કરી કેલતા. તે નાનનીના ખાલાપર તેની હોકી જાણે ઇટલીની લેકોના અનુભવનુ આકાર મુજબ જો કવેલી હતી. તેના હાથ તાજુબ શરખા પુત્ર શુરત હતા. તેના હેવા કે જોરેથી હુથે તારે શકોઈ લલચાઈ જાએ. પુત્ર શુરતીનાં શ અપરનપણમાં ઉચેચ આપ શરલંડનાં કરતા બી તે શરશ હતી. હાલના રીલિ આપ. વેલીંગ્ટનની બા નુ જોરે ખારશીખનેશ આપ હોરે કેલવાતી તારે લેલાએ તે ને જોઈતી. તે ઘણી તારફ લાએક હોયાના ધરાવતી. જ ગર તેના મીજાન ઘડોન ધડો હોવાથી તે જાણે ઠંડું પણ પુત્રશુરત પુત્ર હોએ તેમ દીશતી. ઇંગલંડમાં શબ્દી પુત્ર શુરત કબીલા નામીયા શેરીડનનોછે. એ કબીલાના જે છોક રાછે. તે ખંધને લેલા પીઠાનતી હતી ને તેઓ પોતાના નના નાના શબ્દી પુત્રશુરત પુરો હેલવામાછે એ કબીલાની તરણ રીકીઓ નામે પેલી નામીયા પણ કુબીઆરી નામદાર મીશરીશ નારદન તથા લેડી બલાકઉડ અને લેડી શેમોર ક રીનેછે એ તરડેને ઇંગલંડની તરણ ગરેશીય, એટલે પુત્ર શુરત એરતોના એતાખ તબીઓમ. શ્રી રીનશના લેકની પુત્રશુરતી વીથે પેલામાં લેલાએ પેલવી તખાનું "ખરકુઇ થ ડી લા ગરેન"ની કીધા પછી હાલના પેલુનશાની બાનુ ઇ ઇલની વીથે કેટલેક બીના દહી. લેલાએ છેલલા એ સં હોને મેઈ તારે તે ઘણી રચુલ, હાનર તવાબી વાલી તથા મંચલ શવબાંદની અને નાકશાં કદ તથા વ્યજા હોયાનવા લી એરત દીશતી.

જુલું જુલુ દેશની પુત્રશુરત એરતોનુ વરણ કરી રહે વ્યા પછી લેલા મેલી કે આધા પીધામા વ્યંજને તથા શરીર શકાઈને શુકરાઈ સાખવાથી તથા કથરત દીધાથી પુત્રશુરતીના જેમ નીળાવ યાએય તેમ બીજા કથાથી યતે નથી. બલકે તે નીળાવ કરનારા હાલ એજછે. લેલા મેલી કે શરીરની પુત્ર શુરતીની શાયે ને જગલને કેલવની તબી હો એતા તેથી એરતના શમરોના મીશાશ નેનાનાં તેન, રૂપ શારોના બાહર અને શંખા દીલની ચોળામા વધારો ધઈને એરત વધારે રહીઆતની લાએમ.

એ પરમાણે તાજુક પંધનીઓપ્રાપી નેજીડીઆમણી, નેજીય તે પોતાના અનુભવ પરથી કેલે છે એરતના હકમાં

શરીરની કથરત તથા શુષકાઈ તથા ખાધા પીધાની બાવદ વ્યંજને ને જગલને કેલવની ઘણી કાએરેનછે. લાંબનારી બાઈઓ એ પોતાના પંધનીનાં એ ઘણા મોતેબેરને કાએરેનદ વીચારપર વેચાન આપેતા કેલુનુ શાહ એ વીચારપર અ ખલ કરવાને કજી મુશકેલ નેજી નથી. પણ તેમ વ્યવહાર વાના કાએક કેટલા બધાછે તે વીથે શમજી બાઈઓને વ્યવ રે શીખવવાની કશી નરૂર નથી. આરહુન કેલુ જાછે કે એરત ધઈને તનઅનેની પુત્રશુરતી જલવવાને ને જરણ ધ રાવે નહી તે બાઈ છાવરે નાજુક પંધનીઓને કુરેલી મોહ ડી બખુશોને લાએક ધવામા ઘણી પજાત છોલી કેલવાએ

ઈંગ્લેન્ડની મોહરાઈનું એક કારણ.

પારકા દેશના લેકો ઇંગ્લેન્ડના હાલના બારી બલ ત થા મોહરાઈ વીથે તહરેવાર કારણે બતાવેછે. ખરેખર ઇંગ રેએ ને મોહરી બુનરગી તથા કીરતોએ પોહુમીઆમ તેથી કોઈબી મુપરાધના કાકો રાખનાર દેશના લેકો અનજા નથી. શકોઈએ એ બુનરગી તથા કીરતોના કારણે વીથે પોતાના જત બાધીઆછે. શિયાખ દેશ નેની, શાયે ઇ ગરેન શરકારને કેટલી સુલ્તા ધઈ મીતરાઈનુ નાણ ચાલેછે તે દેશના અનેઆની લેકો ઇંગ્લેન્ડની મોહરાઈના પોડાં ઘણા કારણે શખજવાને પજાત રહેઆ નથી શર જન બાઈરી એ એ દેશના હેવાલ લખતા તાહાના રાજના વડા પરધાન નુ જત પોતાના હેવાલમાં શકોઈછે. ઠે હરેક દેશના શરવે કોઈ લેકોએ જાણના લાએક શખજ અતરે ઉતારીછે.

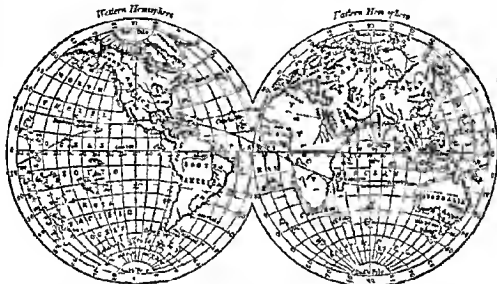
તે પરધાન મેલીએ કે "ઈંગ્લેન્ડના દેશ હેવી રીતે વ્યવેરોછે કે તેથી તેઓને કાઈક કાએરોછે. તે શાયે તે દેશના લેકો શીંહ શરખા બાહરુર, વ્યવ એ કારણએ ક રીન તેઓ હાલની બુનરગીએ પોહુમીઆમ એમ શખજુ નથી. બીજા મુવકના લેકોનેમી દેશના શધાને શખધી હે તો કાએરો તબીઓછે. તેઓ પારોમી બાહર શીપાઈ તથા શરદારો હતા. પણ તેઓ ઇંગ્લેન્ડના શરખા મોહરા ધઈ કીઆતા નહી તેઓની મોહરાઈનુ કારણ તેઓની શરકારો તે શરકાર ઘણી તારફ કરવા લાએકછે. તે શરકારના વહી વટ હેવી રીતે ચાલેયુ તેથી પાદશાહ (વ્યવધા રાહી) તથા ઉમરાવો તથા પરજના લેકો એક બીજાના કારખુ આકોશ રાખી શકેછે. પરજનુ દર એક વ્યાદમી શખજે ને

રાજાને કારભાર મલાવવાના તેને યોડા થઈ કડવેલો આપ
તીઆરછે. દર એક આદમી જાણે છે તે તે રજાના તેના લા
જ તથા હવાકાની પરવા થાએછે. આદમીને લડાઈ કરવા
ને ચકતીવાન કરનારા એ કારણેછે. છુટ ભોગવનાર આદ
મીની હીમત હેવા હેવાકામ કરવાને તાકાત રાખેછે કે તેવા
કામથી ગુલામો થયરી રીઠે આપણે એટલે શીઆમના
લોકોએ) હવડા શુધી શામે અખતીઆર ઉઠાવ લોકોને
આપીએછે. અને તેમ કીધાથી આપણી હાલત કહેવીછે !

(શની ખરાબ). વારાતે હવે આપણે થોડો અખતીઆર
(અથવા હક અને છુટ) પરજના લોકોને આપીએ તે પ
છી આપણે નેપુએ કે આપણુ (લોકો તથા રજા)ની અવધ
ધાના શારી ફેરફાર થાએચ કે નહીં."

એ એ શીઆમના પરધાન શરખા બીનફરયાને પરધાને
શમજીએ ને તે શમજ સુખ્ય મોતાના રજોગા અમર કર
તો ધના રજોની હાલત શુધરી તાહાના લોકો થોડી મુદતમાં
હવડા કરતા થો થણે વધારે શુખીઆરા તથા કીરતીવાન થાએ

પુ ર થ વી.

ને પ્રથમીઆર આપણે વચીએચ તેના આકાર ઇ'શ
ને મલતો આર્થ હેવો ગોવણે વીધવાન લોકોએ તથા બી
જાએએ ગણતરીથી તથા મોતાની જાતે કુનીઆના જુદા જુ
દા બાજો તરફ તહેરવાર અખતરા કરી શાએત કીધુચ કે ન
જીનનો આકાર ગોવણે. એ વીધે શમજ પડવા શાઝ થો
ડી શીસાઓ અતરે આપીછે

જારે એક વાહન દુરથી કીનારા તરફ આવેછે તોરે, કી
નારે ઉત્તેજા આદમીને પેહલા નેતા શર પછી ઉપલુ તુતક ને
તે બો'ભાગ રખાએછે. જમીનનો આકાર એ
એ તરે ઉત્તેજા આદમીને તે વાહન એક દ
વેલા નીચેથી કે જાહા

જારે એક વાહન દુરથી કીનારા તરફ આવેછે તોરે, કી
નારે ઉત્તેજા આદમીને પેહલા નેતા શર પછી ઉપલુ તુતક ને
તે બો'ભાગ રખાએછે. જમીનનો આકાર એ
એ તરે ઉત્તેજા આદમીને તે વાહન એક દ
વેલા નીચેથી કે જાહા

શીપર હાથએ તે શપાટીપર વાહન આવી એ તારે તે શપુરે
ખાએચ (જુવો આ મીતાર.)

એમ શીયાને વાહન કીનારેથી દુર જાએચ તારે પેહલા
તેતો હેલો ભાગ ને આશયે આશયે શપુ બાપુ જાએ જર
ક થા' જાએચ. શમજ એલ કે જમીનની શપાટી ગોવ હો
વાથી તે અતરે આપણે નજરે પડતું નથી

વરી પ્રથમીપરતા પાહરો આગલથી આપણે જમ ને
મ દુર જાએચ તેમ તેમ તે પાહરોના તલીઆ પછી મધી
અ ભાગને છેલલા અગાલા આપણી નજરે પડતા નથી. તે
અન દુરથી આપણે પાહરો તરફ જાએચ તારે મિહવા તેમ
ના અગાલા, પછી મધીઆ ભાગ ને છેલલા તલીઆ નેઆએ
ચ. જમીન ને અપરી હોતેતા આપણને પાહરો દુરથી ને

પલાં શુક્રવાર દરશક ઇચ્છતરની મદદથી એ ભીંગરા ડાકતર હીરાપથને મોહટા પથરના કદજિવા દીશીઆં. શરીરના જુદા જુદા ભાગના એ ભીંગરાઓના આકર હુમેશાં જુદા જુદા હોલનો હોએછે. જેમકે ધારામાંનાં એ ભીંગરા ફરશ બંદી ચરખા દીશેછે. જાનના હેકલા ભાગના ભીંગરા લાખી એવા ચરખા હોએછે. આદરનાં ભીંગરા બાલ ચરખી હાલતના હોએછે. હવે ઉપલી છરીપર ને ભીંગરાં હતાં તે ફરશીબદીની માફક હારમાં હતાં. તે ઉપરથી ડાકતર હીરાપથે કહીલું કે એ ભીંગરા ધારામાં ભાગના હતાં. પેલા મરનારને નખતખી એજ ભાગપર થયેલો હોય! એ પરખાણે વીદીઆની રેશનીએકરી વીદ્યા બજે બનાવેલાં ઇતરથી શાક માણું પડીલું કે મુરખ અપરાધીએ પે તાને અપરાધ છુપાવવા શાસ્ત્રે હેતું બાહ્ય કાહડીલું હતું કે તેની છરીપર ગામેનુ માથ કાપવાથી લોહીના ડાગ પડેઆ હતા તે ખોટું હતું. તે છરીપર આદમીનુ લોહી ને આદમીનાં શરીરમાંથી નીકરતાં ભીંગરાંનુ હતા એજ ચરવે કોઈ ની ખાતરી થઈ. અપરાધીના અન્યાયે વીરો કથી પરકા રના શક રહેઓ નહી. ધારાએ પોતાનુ વેર લીધું. ઇનશા ફની મતલબ હાથક થઈ ભુડા લોકોએ જોઈલું કે ઉપર ચરખાં બાહુના કાહડી છુટી નવાના વખત હવે સુભરી ગી એછે.

ઇનશાફના કામને વીદીઆરૂપી બીજા મદદ એજ અને છે કે વીદીઆરૂપીઓના જાણવામાં આવીલું કે મરતી વેલા આદમી છેલ્લેલી ને બીજાં જેએ, તેની મુરતી તે મરનારની આખની કીકીની ઉપર આમેલુજ પડી રહેછે. ડાકતર ચાનફરોડ તથા બીજાઓએ એ બાબેના અખતરા કરી કરાવીલું કે ને આદમીનુ ખુંન ઘણું હોએ તેની નજરે તે ખુની ને છેલ વેલા પડેતા તે ખુની કથી પકડાએઆ વીના રે હ નહી, તે ખુનીની મુરત તથા તેના કપડા ઇતીઆદી વગરના મીતાર મરનારની આંખની ઉપર પડી રહેવાનો. તે આંખની નેજા બને તેમ ઉતાવલેથી આદરોફાઇનના પાણીના ઘેર ડોવાર બીજાવી જાની ચીજ મોહટી રખાએ હેવા શાસ કામની મારફતે તપાશ કીધાથી મરનારે પોતાની છેલ્લી લડીએ જેએલી એજ અથવા આદમી ઇતીઆદમી મુરતી તેની કીકીપરથી રખાઈ આવવાની. અલબત્તા ખુની લોકો જ રે અપરાધ તાનુનકરે જાએ તારે તેએને શપકાવવાના એ મજા એક અતી લણી કીમતી ઇલાજ કુનીઆમાં શહે રેહાં છે મજા પૂરવાનો.

કુનીઆમાં શહીદી મોહટી આગબોટ.

“ ગરેટ ઇશટરન ” એવે નામની કુનીઆમાં શહીદી મોહટી આગબોટ ને મીરાટર ઇશકાર રચલ નામના ના મીઆ વાડીઆઓએ ઇંગ્લંડના તખ્ખાર કરીય તે હાલ નજાનામાં એક નડું કહવુંકહે એ વીદીઆનુ બલ શુ કરી શકે તે એ આગબોટની હુગતીપરથી તાજીબ થતા મગજને ચમજ પડેમ. એ બારકશ આનશુધીઆ પાણીઆ ઉતરી મુક હશે.

એ બારકશની લંબાઈ એક નાકાથી તે બીજા નાકા શુધી ૭૦૦) કુટનીછે તેનાં ઉપલા તુતકની મરોમર લંબાઈ ૬૮૨) કુટનીછે તનીઆથી ઉપલા તુતકની હેકલી બાજુ શુ ધીની ઉનચાઈ ૫૮ કુટનીછે. પોહલાઈ ૮૩) કુટછે. પાડ લ બાકશની તરફથી પોહલાઈ ૧૨૦) કુટછે. એ પરખાણે તેનુ કદ છતાં કુનીઆની મોહટી આગબોટો તેની આગલ નાપલી મોટોના શરખી દીએમ. એ બારકશ નજદીક ૨૩૦૦૦) ઇનતુછે.

એનો વીચતાર ૬૦૦૦) કુટનોછે. તેની બાધનીમા હેકલ ૩૦૦૦૦) લોહડાની તખતીઆ ખપીય તે ૬૨ એક તખતીનુ વજન એક તરતીઆઠારા ઇનછે ને તે ૬૨ એક ૧૭૦) મેખથી નડી લીધામા આવીય. વાશતે તેના તલીઆમા નડે લી તખતીએને ૩૦૦૦૦૦૦) મેખ ખારવામાં આવીય એ બારકશને વધારે મજાખુતી આપવાને શાસ્ત્રે એનાં નેટસો બાંગ પાંણીમા કુમેલો રહે તે તથા તેથીથી તરજુ કુટના ઉનચાન શુધી મેવડી બાધની લીધામા આવીય. એ, પરખાણે ખોટું છુ તલીલું બારેના તલીઆથી બે કુટ દશ ઇનચ છુટું એ બાધની હેવીરીતે લીધામાં આવીય કે બારેની મરામતને વાશતે કોરડી નજાએ એ બારકશને લીધામા આવે તારે તેના બાર પડાનથી ઉપર શુધી ચારી પદે મગતેલ રહે ખાહેલી બાજુએથી એ બારકશના છ ભાગ કીધાછે. એ ગાલા હેવી રીતે મીધાય કે તેના ચથલા શુધી પાણી ભરવામા આવે તેથી એક ગાલા નુ પાંણી બીનચા નજ શકે નહી વાશતે બારે મરામાપર અપડે અથવા ઘમટ થાએ તારે એ બારકશનો નાશ નલદી થાએ નહી. એ બારકશના મરીબ ભાગ આગલ ના પાંચ ગાલા ઉતાડેએને પાંચ હાટેલની માફક કામ મનાવી શકે હેતુછે. હરએક ગાલામા ગાલા કીધાય તે ખાલાંપર લીવાનખના, શુવાના મોરડા, મોહટી ને તેનાં બીજા

ગોડવલુએ એ પાંચ ગાલામાંના નીચલાં ત્રુતકપરના ગાલા
ની ઉનચાઈ તેર કુટ વ્યાઠ ઇનચ ને ઉપલાં ત્રુતકપરના આ
લાની ઉનચાઈ ૧૨ કુટ છે. ઉપલા દીવાનખાના ૭૦) કુટને
નીચલાં ૬૦) કુટ લાંબા છે. એ ખાલાઓના ચોરસા હેવી
રીતે કીધાચ કે તેમાં પેહલા વરગના ૮૦૦) બીજા વરગના
૨૦૦૦) ને ત્રીજા વરગના ૧૨૦૦) તલ્લી ચાર હજાર ઉતાડ
એ એકીયેલાહરી શકે. અગતને વખતે એ બારકશમાં
૧૦૦૦૦) દથ હજાર વ્યાઠમીનુ લશકર એકલ એપે લઈ બ
વાઈ શકે! એ બારકશના ખલાશી તથા ઇનચરો તલી,
૪૦૦) વ્યાઠમીએ થયે, તેઓના 'અધાન એ બારકશના બે
ડો તરફ કીધામા આવીઆંચ. હેર દાશવની લંબાઈ
૧૪૦) કુટ ને પોહલાઈ ૮ કુટની છે. એ બારકશપર બંદ
ફેકાઈ લાઈટ તથા હવાને શાઈ બગારા છે તે શવાએ બાકી
ની નનદીક શાતરો કુટની જોડે પચારને વાશતે છે. એટ
લી જોયાર ચારવાર ફરી વલ્લેએ તો એક માઈલનો પચાર
થાએ એ બારકશના ઉપલા ભાગની બાંધની પણ હેકવાઈ
ની આફ બનતી છે. પયાનમાં જે લોહડાના તખતા લીધા
આ આવીઆંચ તે એક ઇનચ જરડા ને ઉપલી તરફના અ
રશે ઇનચ જરડા છે. એ બારકશ સંકડે તથા પાડલ હુઈલ
તેમજ શરધી ચાલી શકે, તેના ૧૦) માઈલરને ૧૦૦) બ
કી છે. દુરએક શાખાના શીલીનડરની અધીઅ રેશા ૭ કુટ
ની છે. એ બારકશના શંખા શંખાઓનુ વનન ૧૨૦૦૦) ટ
નનું છે. ચાપરણ બાકી માતેતો એ શંખા શંખાઓનુ એક
નંદર બલ ૩૩૦૦) ઘોડાનું છે. પણ અગતને વખતે એ ગાં
ચાથી ૫૦૦૦) ઘોડાના નેટલું બલ વાપરી શકએ એના
૭ ડોલ ને દથ લાંગર છે. એ ચલાવતા ચારરો ખલાશી ત
થા ઇનચરોને લાગર હંચકવા, ચાર મહડાવવા તથા પાણી
કાઢી નાખવાના કામખા જદક કરવા શાઈ ક્રેટલીએક બા
કનાં ઈતરો તઈઆર છે. બીજા ચાખન શાપે ૮૦૦) વામ
શાકલ તેના લાગરને વલેલેલી છે. તેની શાપે વીશ મોહરી
મેટો ત્રુતકપર રેહ્યો તથા બાજુએ રોડ કુટ લાંબી ને વ્યાસ
૨ ૭૦) ટની જેમે ઇચરીમર ઇંગાએલી રેહ્યો. તે ગફરને
વખત ૧૩૦૮ ટન કોએકો બાઈલરની વ્યાસપાસા ભરી લઈ
નઈ શકે એ કોએલા ખાંડ ગોડવલુ હેવી ઈપીચ કે તે
'ગંધે' આગવાલાઓની નનદીક રેહવા શાપે ગરમીના ઉપદરવ
ધીઉતાડેઆના બંચાવ કરે. કંપતાંનના હુકુમ ખાલેખા, ઇનન
રો, ચુકની મોકીધાર તથા બીજાં બાકુરોને ઉતાવડેથી ચે
હમાડવા શાઈ એ બારકશપર ઇલેક્ટ્રીક રેલીગાફ છે. એ

પર ચાતને વખત રોશની કરવા શાઈ નેઈતી ગાથ એ બા
રકશમાં બનાવવામાં આવે. તે દર કલાકે ચોલ નાઈ
અથવા વીશ માઈલ ચાલે. ઇંગલડથી નીકલેલી કેપ આ
વ કુટ હોપને આગે એક આશની સુદતમાં શ્રી વ્યાસરેલી
આ તથા હીનહુચાંન શુધીની ચકર કરી શકે રેહ્યો. એ
બારકશ જરે ઉતાડેઆ તથા બીજા અગતના ચાખાનથી બે
રેલું દરીઆમા ચાલતું હોએ તારે તેનુ એકદર વખત
૨૫૦૦૦) ટન કરતા ઓછુ થશે નહી. એ બારકશ ઇંગ
ડ તથા અમેરીકા વચે થયુ ખરૂ કરે.

ઘોડીએક ખુબશુરત ઓરતો.

લોલા ખાનદીશ નાખની નાખીની અને કલેસ તથા
ખાનપામેલી ગાનારી તથા શુભાખીત ખેલ કરનારી ને ડની
આના ઘણાક શુદરેશા રેશમાં ફરીવલી છે ને જોયુ જુરી જી
રી ગણેઆતની સીએને નેઈ છે તેણે ખુબશુરતી વીધે શી ક
નેડા રેશમાં ભાશાન કરીઆ છે. પેહલાતો ખુબશુરતીની બા
બદ વીચાર કરનાર બીજા શંખા લોકોની આફ એ ઓરત
ને પોતાના ખન શાપે ચલાલ થએકે ખુબશુરતી શાખા છે. એ
ટલે, કીઆ ડોલ અથવા નાજુકીએ કરીઓરત 'ખુબશુરત' કે
હેવએ એ ચલાવના નવાખ પોતેન વાલી તે મોલીકે
છી વેલા કેકત ખીલેલા રૂખશારાના ખાડાઓમાં, કોઈ ને
વા કખાન ચરખા લવાતા નરખ રેખાવખ, અથવા લશકરી
જીલકતા વેચખા ખુબ શુરતી નંદર આવેચ. "અકુરોશ" ન
એ ઓરત થણી અશર થવા નેગરીતે ઘોલીકે "અકુરોશ
અને લેવતા લાન આવેચ કે કેટલીએક વેલા કેહવી નેડવી
બીના પરથી નેરાવર ખગબવાલા બાહુદર અંદેશના રીલ ખીં
લી જએચ. ખારી લંગાનીમાં થણી વેલા પાદશાહો તથા
ખરાવોની ચંચતતા ઉઘા કચેચર ખીલરનના ચાખરોપર
ને ઉઘાશી શાપે વીચાર કરવો પડેઆમ તે ઘોડોમાં તે કચે
ર ઓરતને વાશતે કેહચકે.

ખુબ શુરતો ખરીન

ને તારો જરદાશ, તારા ખાન તથા મોહખત આઈ લાએકે
પણ તારી તામેદારી બોડી
લોલાએ જુરીજુરી ગણતની ઓરતો નેઈ છે. તેના ઈ
ગરેલ, ઇશકાચ તથા આઈરીશ ઓરતોને તે 'શરવેધી શેનકે'
તી ગણે છે. શરવેધી ખુબશુરત કોએ આવ ચાપરલ ટન કે

નનદીકથી પુરેપુરા દેખાતે, પણ તે ગોલછે તેથી ઉપર, નજીક વળી નેજા દેખાવ નજરે પડેછે.

નમીનના ગોલ આકાર, વીંછે ચંદર ઘરણુ ઉપરથી શાયેલી અગ્રેય. હરેક ચીજનો નેજો આકાર તેવો તેનો એવો બીજા ચીજપર પડેય. નહડનો, ખાણનો, ધોરનો નેજો આકાર તેવો તેનો એવો પડેય હવે ચંદર ઘરણુ ધા એછે તેનું કારણ એમકે શુરીય તથા ચંદર વચ્ચે નમીન આવેય તારે નમીન આડે આવવાથી ચંદરપર શુરનની રો શની પડતી નથી. એ પરખાંજી નમીન આડે પડવાથી ચંદરનાં નેજા લાગપર રોશની પડતી નથી તેટલો લાગ વધ્યા રો રેડેછે એ અંધારું કાંઈ નહી પણ નમીનના એવોરો. તે એવો હમેશા ગોલ હોએય, નેજો એવો તેવો તે એવો નાખનાર વચગુનો આકાર એમ શબ્દ કોઈ જાણેય ને શન એય. વાશતે ચંદરપર પડના નમીનના ગોલ એવાપરથી શક વગરે આપણને શનન પડેય કે નમીનના આકાર ગોલ શીવાએ બીજી કશો છે નહી.

નમીન ઉતરથી દખન શુધી ગોલછે હરેક તારો નેજા વાહનવાલાઓની મોહટી મદરતછે, તે તારો હમે શા એવાત તરફ નજર આવેય એ તારો નેનાર ધણી જેમ જેમ દખન તરફ પાછો હરે તેમ તેમ એ તારો આ કાષ કંઠા ઉખતો દેખાએય ને અંતે પુરો અનદીય યાએ છે. એ પરખાંજી નેનારને માથે ને તારા તે હલવે હલવે થામને આવી એન પરખાંજી શુન થાએય. બીજા આગલ નહી દેખાતા તારા હવે દેખાએય ને તે પાછલથી ખામે ને માથેથી શાખા આવી એન પરખાંજી અનદીય થાએય તે મન આપણે દખન તરફથી નીકલી શીખા એવાત તરફ આ લીખેતા ને તારા આપણી શાખાજી હોએય તે માથે આવેય ને પછી પાછલ નજ પાછલજી શુન થઈ જાએય. ને તારા પેહલા નહી દેખાતા હોએય તે દેખાતા માડેય. આપણે તે મની તરફ જેમ જેમ આગલ વધીએ તેમ તેમ તેઓ પણ અંતે માથે આવી પાછલથી શુન થાએય. અંતે હરેક તારા તો આકાશ કંઠા ઉખતો શરભો દીશય ને જેમ આપણે તેની તરફ આગલ જાએય તેમ તેમ વધારે ઉપર દીશય. હ ને નમીન ને દખનથી એવાતર શુધી ચપટી હોતો આપણ ને એ તારાએ લાધી જોએથી એક શરખા દીશતે પ હું તે ચપટી નથી તેથી તારાપણ ઉપર નજીકવા પરખાંજી દીશતા તથા નહી દીશતા થાએછે. તેનું કારણ એટલું કે ઉ તરફી દખન શુધી પુરવધી ગોલછે.

પુરવધી પશચમ શુધી નમીન ગોલછે તે વીંછે શુખીય શાયેલી એછે કે વાહન વાલાએ કેટલાએક બદરો થી નીકલી પ્રાપરા પશચમ તરફ વાહન હુંકારી ગીઆય. તેઓ પશચમના પશચમ તરફ ગોલક રાખવા છતાં અતે ને જોએથી નીકળેલા તેમ જોએએ આવી લાગા. જાહો કાંઈ નમીન નરે તાહા જરા વાકા માલી પાછા પોતાની અ શલ દશા લઈને તેઓ માલીઆય. હવે જારે તેઓ એ પ રખાજી પશચમ તરફના મારગ લઈ જાહથી નીકળેલા તાહો ન આવીઆ તારે પશચમથી પુરવ શુધી નમીન ગોલછે હુંકાર દીશય નમીન એખડ રોએતા કહી હુંકાર બને હી તે ગોલછે તેથી એમ બનેય જેમકે આપણે એક દરો હાથમા લઈ તેપર એકજ દશાએ વ્યાગલી ફેરવીએતા અંતે ને જોનાપરથી આપણે આગલી ફેરવવાને શુર કીધુ હોએ તાહાન આપણે પાછા આવીએ.

હવે આપણી પુરવધી, એ પુરવધીના ગોલ નેના આકારના ને અરધા ભાગે કરીને તેનો નકરો આ બીતાને મધારે શુકીએછે તે પશચમ શુધી નેજો શરભો ગોલછે તેવો દખનથી એવાત શુધી નથી. તે દખન તથા એવાત તરફ કાષએક દશાએના શરખોછે.

એ આપણી પુરવધીના યેરાવો નનદીક ૨૫૦૦૦ મા ઇલનેછે તેની વચે વચના એક રોરી પોઈ હોએતા તે રોરીની લંબાઈ આશરે ૫૫૦૦૦૦ માઈલ ઉપર માઈલની થાએ. શુર નથી એ નમીન આશરે ૫૫૦૦૦૦૦ માઈલ ઉપર ચંદરથી તે આશરે ૨૩૦૦૦ માઈલ ઉપર, તે દરજેના પોતાની ધરી પર પશચમથી પુરવ તરફ ફરેય તે ફરવને આપણે કાહડો ક હીએય. નમીન ગોલ હોવાથી શુરનની રોશની રાંધા ભાગે પર એકજ વખતે પડતી નથી, પણ તેની આવથી વારા ફરતી ને ને ભાગ શુરનની શામને આવતો જાએય તેપર શુરનની રોશની પડેય. એ પરખાંજી ફનીઆના કેટલાએક ભાગે પર જાહરે મધીઆન બપોર હોએ તારે બીજાપર શહ વારને બાકીનાપર ત્રધરાત હોએ જેમકે આપણા શુનમઈ ચેહરમા જારે બપોર તારે શી લંડન ચેહરમા શહવરનું પોહ ર હોએ

નમીન જેમ દર રોન પોતાની ધરીપર ફરેય તેમજ શુ રનની આશપાશથી ફરેય. એ પરખાંજી શુરનની આશ પાશ ફરી વલતો આશરે ૩૫૫ માઈલ લાગેય. એ ફરી ને આપણે વચ કહીએય.

નમીનની શપાદીના વીશતાર ૫૫૦૦૦૦૦૦૦ ચોરસ

માઇલનો છે એ શપાટીના આશરે થે ભાગ થયુદયથી થ
કાએલા ને એક ભાગ કોરડી જમીનનો છે.

પરચુટન બીનાં.

પ્રાએમેનંદ શીખામન—જેટલુ નરે એટલુ ખાણ,
વામણુ તે ઇમાદ રાખણુ, કપામને જલવણુ, ફનીઆના
લોકપર માઆ રાખવી ને તેઓનુ હેતુ ચોતાપર ખેમવાને થ
રતા ઇલાન કરવો એટલુ કીધાથી તનદરોચતી, ઘાટપણુ,
રોલત ને આગરૂઆ ઘનો વધારો થઇ શુખ પરાપત થશે

શુનાની મોહરી લુંગડી—શુનાના મુલુક આશરેલીઆ
ની એક ખાનમાંથી થોડુની વાતપર શુનાની એક મોહરી લું
ગડી મલીય તેનુ વચન ૩૧) રતલ ૬) આરેય થઈ
તેની કોમત નમરીક રૂ ૨૦૦૦૦) ની છે એવો મોહરી લુંગ
ડી આગલ એકન વાર મરી હતી

શારા તપા માઈ કરતુક—માઈ કરતુકથી દુર રે
વાની કંટકી નજરે તે વીગે શક કોઈએ આએ વાતપરથી
ધુશીઆર થણુ નિઈએ કે આદમીના શપા શારા કરતુક ને
રવા દાહડા લોકો ઇઆદ રાખતા નથી તેટલા વરસ એકાદ
માકુ કરતુક થઈ રહ્યો તેા ફનીઆ ઇઆદ રાખે છે.

ફુશમન શાઈ કેમ ચાલવું—ફુશમેનને આનિન ક
રી નેર કરવા કરતા શામગલીને ગનાવી લેવાના વધારે શા
ર છે આનિન ધાએનો ફુશમન લામારીએ ઘુલત કાઈ ક
રી શપરો નહીં ખરો, પણ તે ખનમા કપર રાખી આપણને
લાલક કરવાની ખરજી રાખશે પણ શામગલથી નેલવી
લીધેનો ફુશમન ક્રીલા કપર છોડી દઈ ઘણી વેલા આપણા
મેનુ શામગીન રહે.

૧ એએપત કરતાં વધુ
એપત કરતાં વધતા ખરા કરવાનું
ખનમા આએપત કરતા ખરા થયો
પરવાની

લાંખી હામર—ખીરા આન કુક નાખની એક કુખારી
બાએડી ચાલતા વરથમા ઇગલડ મથે મરણ પાખી તેની ઉ
મર ૧૦૪ વરથતી હતી

વીનલીનો ડાપીઓગ—વીનવાન લોકો વીનલીનો
ડાપીઓગ દનપરદન વધારે કરવાની ઇકતીએ કરતા રહે છે
આગલા ડાપીઓગા હવડા આ એક વધારો કરવામા આ
વીએય કે વીનલીથી ખાનુ પકાવણુ માનશીઆર ઘુલારે
શ્રી પારીય મથે એક ઇતર બનાવીય તેમા વીનલીએ ક
રી ખાનુ પકાવી શકાએય એ ઇતરમા એક શકત માય
નો કદદો પાચ મીનીટ દસ થે કડમા રધાઈ તપઆર થયો
હતા એ ખાનાનો શપાદ નેવો નિઈએ તેવો ધારે હતો

થોડા વીશે એક ચેતવણી—અનુભ વાલા લોકો કે
છે કે ગરમીની રૂતમા કોરડી જમીએ થોડાએને લામે રપે
થોડાવીઆ પછી તેમને એકાએક ઠડા પાછીમા ચલાવીઆ
હોએ અથવા પગને અથવા શરીરને ઠંડુ પાછી લાગવા રીધુ
હોએતો થોડાને મોહરી નેખમ પોહવે છે

હામગરો—થણુ ખાણ તપા પીણુ જેમ ૧૫૬૫૬૬૬
કેલવાએય તેમ હામગરોની બદ પહરેછે આદમી આ
જથી વધારે ખાધા પીધાથી જેમ કુખી થાએય તેમજ આ
જથી વધારે હામગરો કરવાથી પણ આદમીને કુખ પોહનેમ
બલકે હામગરાથી નીખતી ખરાખી બેઆદમી ખાધા પીધા
કરતાથી વધારે જાતર જાણવામા આવીમ. વેન્ટુ થુડ
ને વેન્ટુ ડાણુ એ જેવુ શુણુમારૂ બીજુ કયુ નથી

એકે દોલત—થકલ સુણીને શુર રૂપી બાએડી ને
નીઆએ તે ભરથારે હેવુ શમનણુ કે તેની પારો એક મોહ
રી લેવતો

નંબોલ—જ્યાય તોફાની બયાએની ગાકુછે બ
માએની ગમતીખેરી રેવ દુકરેથી અટકાવીએ નહીતા તન
પરદન વધી જાએ તેમજ હુરકે નાનલનો ઇલાન વેનલાથી ન
હી કરીએતો તે એટલી બધી વધી જાએ કે પાણવથી તે શુ
ધારવી બીલકલ સુથકલ થઈ પડે

એકે—પોતાનો ભેદ ને આદમી પોતાના રેટમા નહી

રાખે તે કપી ડુનીઆમી છુપો રહેવાનો નથી. આપણા ભો કોની એક સાધારન કેહવાતો કે “ હાટખાદર તે કોટખાદર ” તે ઘણીમ કીમતો. હરેક બાઈ પોતાના ભેદની વાત બીજાને કહી તેને હેવી અરજ કરે કે કોઈને કેહતાં તો તે શેકટ બવાનું કેમકે જે બાઈ પોતાનો ભેદ પોતાના પેટમાં નહીં રાખી શકે તેનો ભેદ બીજા છુપો રાખ્યો હેવી આશા રાખવી મુરબાઈ ખાતરછે.

માએની ચાલની અશર—જેમ હરેક વચતુનો મોરો આરશાખા આપેહુજ પડેછે તેમજ માએની ચાલચલ ખતનો મોરો બચાના મગજપર પુરેપુરો પડેછે. તે મોરાની અશર ઘણી વખત નનમ શુધી કીટતી નથી. વાચતે જે માતાએએ પોતાના બચાને શુધી કરવા હોએ તેએએ જ માએની ખાતર ખુજ બાલાલધી ચાલવું કે તેએઆ બચ કયા હુશુશુ જોએ નહીં ને તેએઆ શદ્યુએની નકલ બચા એ કરે કે તેથી તે બચાએનો નશીના ચારો થાએ

જેવાં શાયે તેવાં એટલે શું ? એક વ્યાદમી એક દીને એક નાથલી બાબદ શાડ પોતાના એલખીલા લાએરનુ ખત લેવા ગીએ. તે ખત આપી લાએરે પોતાની કીના રૂ પીઆ રૂ) આગીઆ મેરાએ ઘણુંબી કહીું કે એલખાન ની ભગીએ હેવી નાથલી બાબદ યાગવા દરયાત નથી પણ લાએરે તે શમજાએ નહીં ને કહીું કે “ ખારી ફી થાએ તે આપો. મનધાની બાબદમા એલખાનનુ બાહનુ કાહકહું જોએ નહીં ” મેરાએ તે રૂપીઆ આપીઆ પ છી થોડા દીવચ રહી તે ઘણી એક કુખાનમા ગીએ તાહુધી પેગ લાએરે મોહટી કીમતનુ નહલેરાત લઈને નીકલતો હ તો. એ વ્યાદમીને ભેતા વેતન લાએરે પેલુ જરીઆન તેને ખતાવી તે વીચે કીમત પુછી. તે કીમત કહી તેણે પોતાની કીના રૂરૂ) આગીઆ લાએરે અચરત થએ. તેણે તકશ ર કીધી તે વેરથ ગઈ. એ વ્યાદમીએ જાણવીું કે જાનેરની કીમત કરવાની ખારી એટલીમ ફી થાએત તે તમે આપો. હું જાવેરી છેલ્લે તે મનધાની બાબદમા કોઈની એલખાનનુ બાહનુ ચાલવતો નથી લાએરે શરમાઈને તે નાણુ પુરત આપીઆ

એકે રેમુશ—એકે દવાખાનામા કેટલાએક વ્યાદમી એ વણો કાએલી હતા. એક દીને ડાકટરે પોતાના હાથ ત

લેતા ઉપરીને પુછીું કે કેમ કેટલાં મરણ આજે થયાં ? તેણે જવાબ દીધો કે નવ. ડાકટર થોલીઆ કે વાડ દશાન હુને મેં દવા અપવાવીતી તારે એક છવીએ ખરો. પેગે ઉ પરી પુરત થોલી ઉડીઆ કે “ અરે શાહુભ તે દશમે દરરી ને છવતોછ તેજીતો દવા લીધીન નહીં ”

અરખી.

આ શદ્યુન નારી તે કોણને કહીએ, ૩
અવચુન કપી ના કરે શહીએ,
શયુન શદા નેહને હુછએ,—મેહન,

લાલ રાખે તે કુલની

કષાતરથી શદા ને નાહયે,
વેશાની ને ના જાએ પાચે,
શદા કરે તેહનો તહુશયે,—મેહન,

લાલ રાખે તે કુલની

નીચુ જોઈને શદા ને ચાલે,
ખાત પીતાના કોલ ને પાચે,
પુછીએ ઉતર ને ચાલે,—મેહન,

લાલ રાખે તે કુલની.

વીરનાં વચનને જાન આપે,
વરીલ જોઈને લેખે બાપે,
એક એક હુધથી કાપે,—મેહન;

લાલ રાખે તે કુલની.

ના કરે કરી કશા મશકરી,
જયા મેલવે ને કશા કરી,
શવભાવ રાખે વશ કરી,—મેહન,

લાલ રાખે તે કુલની.

પીતતો હંમેશાં રાખે ઘડો,
કબી કરે નાં ફરેખ ફરો,
ઘરનો કરે દાહરી ધધો,—મેહન,

લાલ રાખે તે કુલની

કલેશવંતો ને કલ્યાણો,
તેહવી ચાપે ખસે ને થોરી,
સેવા શુનની હોએ જોરી,—મેહન,

લાલ રાખે તે કુલની.

કર નાહરો જે વહકનીથી,
વેગલી રહે જે કડકનીથી,
અશતી રહે તડકનીથી,—મેહન,

લાજ રાખે તે કુલની.

વહકતું જે જાને શપનાંત્રા,
મલી ભેદી આગે વપનાંત્રા,
શશાન્તેન મુખે રાખા,—મેહન,

લાજ રાખે તે કુલની.

જે નારીના શવભાવ નરંમ,
તે નારી જાલવેછે ભરંમ,
એજો નારીનો પરંમ,—મેહન;

લાજ રાખે તે કુલની.

જે નારી હોએ શતીઅ વારી,
જે ના આગે વપનીતીઅ વ્યારી,
તાતાના કરે પરભારી,—મેહન.

લાજ રાખે તે કુલની.

નારીએ ના કરમે શતનો બોગીઅ,
શતીઅ વખંન નારીને ધ્યેગીઅ,
હોએ હેવી દાધવતેગીઅ,—મેહન,

લાજ રાખે તે કુલની

શંતાશને જે રાખે શાહ,
ના કરે જે હાએ વખને વાએ,
રાખે અશીમા જે પતીરાએ,—મેહન,

લાજ રાખે તે કુલની.

પરભુ તોલે છેપે પતી,
શશા આને તેહના મલી,
એઆદ એ રાખે ખતી ખતી,—મેહન,

લાજ રાખે તે કુલની

જેવી પતીની તે શંખપતી,
કેટલીછે તેહનામા ગતી,
તેથી વધુ ના થાએ છતી—મેહન,

લાજ રાખે તે કુલની.

પતીના હોએ પંદર દરખાએઓ,
તેહમા રમે જે મર પાએઓ,
વહી પદશી કાહડે ધરખાએઓ,—મેહન;

લાજ રાખે તે કુલની.

આએ ધીએ ને રંગ મચાવે,
તે છતાં વલી કાઢ બચાવે,
કંઈક પુછ રચાવે,—મેહન,

લાજ રાખે તે કુલની

પરથવીમા છે ભલા ભનેક,
કોઈ ગીગર્દીન કોઈ છે અલેક,
તે જોઈ ના બને પલએક,—મેહન,

લાજ રાખે તે કુલની

કોઈ કાઈ લાવી વધુ ખરએ,
હેતું જે નારી ના પરછે,
બુનીઆદી તેહનીને શરછે,—મેહન;

લાજ રાખે તે કુલની.

ધરેછા ગઢામા કામનો મુરો,
તેહને જે નારી લેપે મુરો,
તેહીના પીતાબી કોઈ મુરો,—મેહન;

લાજ રાખે તે કુલની.

શાશુ શશાસની જે શાઈ રહે કુતરી,
જેહવી તે પેટથી ના હોએ વ્યવતરી,
ગરીઅ જેહવી હોએ ગઉતરી,—મેહન;

લાજ રાખે તે કુલની

નંનકુથી મલી આલે બેની શખાહો,
એક તમેલ આવે મુખે પાહો,
વહડે કપી નાં કંઈ બાહાને,—મેહન,

લાજ રાખે તે કુલની

ભર દરંમમા ભલ ભલ થાએ,
શઉ જે પરથી તલભલ થાએ,
કહે, ભલી આ મલી વહુમાએ,—મેહન,

લાજ રાખે તે કુલની.

ગરીઅ શુભા જે કુહવાએ બેશ,
તેમની ઉમેદ જે લાવે બેશ,
તેહીને કહેવાએ બેશ બેશ,—મેહન,

લાજ રાખે તે કુલની

એટલા ઝુંબુ શાયે વ્યાખી નોઈએ,
યુધી કે હુખી જે હોએ રોઈએ,
તે વીધે ના જાને કોઈએ,—મેહન;

લાજ રાખે તે કુલની

જે નારીને મોહડે હરી,
મોહા શીકવ ના લીધારે ધરી,
શરવ શંકરથી તે તરી,—મેહન,

લાજ રાખે તે કુલની.

જાએ ગરબી ને વ્યાપે ભય,
દારી, મોહવું, કહે એટલું ભય,
“બરે ખોદા” એ લીધા રય,—મેહન;

લાજ રાખે તે કુલની.

સ્ત્રીઓધ.

પુરાતક ૧ હું

અક્ટોબર ૧૮૫૭

આંક ૧૦ નો

લાએકીવાલી ઓરત.

નોઆન આપ આરક.

આપરે ઇશવી શને ૧૪૨૮ ના વરસ શુધીમાં ઇંગ્લેન્ડે શ્રી ક્રિસ્તના રેશની મુલકગીરી એટલી બધી ફીધીલી કે તે મુલુક થોડાવારના ઇંગ્લેન્ડ શક્તનતનો એકભાગ થઈ પડવાની ધારાની તે રેશનુ હીત ઇજનારાઓને ઉત્પત્ત થઈલી. હુવે ગમે ફરનથ, રેશની એક બાહાદુર અબલાએ પોતાની મર ઇતગીધી પોતાના રેશનો ઉગરો કરીએ. એ અબલાનુ નામ નેઆન કરીને હતું. તેના બાપનુ નામ નેકસ તથા માએનુ નામ હયામેલા હતું એ ખારી બધાઅરના તરણ દીકરી તથા બે દીકરી હતી તેમ અપણી બાહાદુર અબલા નેઆન અરે. મઈલ વરસની ઉમરની હતી તારખીન પોતાને બનમ રેશ બેગાનાઓના હાથ તણે પડવાનુ કુખ પર તરતી હતી એ કુખે તેના અનપર એટલી બધી અચાર દીધી હતી કે બીજા કશો વીચાર તેને આવતો હતો ન હતી. એલ બાબદના વીચારમાં આવે, તેને હુવે એ આવલ ઉપલ્પ્યો કે પારકા લોકોના દરાલધી પોતાના રેશને છુટા કરવાને ઇશવરથી તેને ફરમાન ઉતરીડય. તે ના આખાપ નેઆ ગમરાંમાં બરો ઉદમ કરી પોતાનુ મુલ રાંછ કરતા તેઓએ પોતાની દીકરીની જેવી વાતો ચાલકી નહી. પણ તેનો એક માએ નામે કુઆનડ લાકુચટરે તેની વાતો કાંઈક ચાંભલી. જરે શ્રી આરલીઅનથ રેહરપર ઇંગ્લેન્ડે મલ્લુત થેરો નાખ્યોએ ન તે રેહરખની તેઓનાં હાથમાં હતમે રેવી ધારાંતી લાઉ કોઇના દીવાનં મેદી, તે વેલા એ અબલાએ વીચારીકે હુવે ખારે લડાઇનં નેદનમાં ન ઇ ઇધ કરવું નેહએ, તેણે પોતાના દાકાની ખોડકતે પાથે ના ગામના હાકખની મુલકાત થાંજી કોચેયધી દીધી. તે

ની ખારકતે પાદશાહ તેને પોતાની આંગલ બેલાવી. મુલુકમાં શવે કેહણે, તેમજ પાદશાહ તથા બીજા શયા કલ્પવાલા રાજ અપીકારીઓની હજુરમાં તેણે પોતાની વાત જાહેર કરી બહાવીકે કે, શ્રી આરલીઅનથ રેહરને ઇંગ્લેન્ડ લોકોથી છુટારો કરી શ્રી રીમશમાં પાદશાહને તાબ પેહરાવવાની કીરીઆ કરવાનુ કામ ખારી ખારકતે બજવવાને ઇશવરે કેડાવીકે ને તે વીધે અને ગેબી આવાજ થયાછે. એ બેલી અબલાના જેવા વીચારમાં લુલ હતું તેમ કરી. ગક નથી. પણ ઉપર બહાવવા પરખાણે પોતાના રેશપર પડતા કુખથી થતાં શતાપે તથા તે રેશનો છુટકારો કરવાની હોયે તથા વીચારે તેના અનપર એટલી બધી અચાર દીધી હતી કે તેવી અચારથી હુરેક આદમીને ઓર તહરના વીચાર થણી વેલા આવેછે. નેઆનની શલાહ મુજબ તેની મદદ લેવી કે નહી તે વીધે પાદશાહના રાજ અપીકારીઓએ તથા થરમનાં ઉપાધીઓએ વીચાર કરવા આરીઓ. તેડલા આરલીઅનથ રેહર જેના બંધાવ ખાડ તેમાના લશકરે તથા રેહવાશીઓએ પોતાથી બની આવતી શધી કોચેય દીધી હતી તે રેહર ઇંગ્લેન્ડે હાથ પડવાની પાથલી માલવા લાગી. તે રેહર ને ઇંગ્લેન્ડે હીતતે તો શ્રી કુઆનડના હુકદાર પાદશાહ મારલશને નાહથી નજુ પડતે ને તે નો હુક બીલકુલ અબલા થતે. હુવે શકટને શમે. કોઈથી ઇલાવ કરવાને એ પાદશાહને દરશન લીજ. તેણે તથા તેના મલતીઓએ નેઆનની ખદદ લીધી. એ હીમતવાન ઓરતના માગવા મુજબ પાદશાહે તેને એક થોડો તથા બખતર તથા હુધીઆર અને કેટલાએક માણસો આપીઆ એ પરખાણે વાંચાર થઇ. નેઆન લડાઇનં નેદન તરફ ચાલી તે વખતના લોકોથી થણા વેહમીને બોલા હતા. તેઓએ નેઆનના લુલાવા બરેશ વીચારની વાત ચાંભલી લુલથી રેહન માનીકે કે શ્રી ક્રિસ્ત રેશ

ના છુટકારો ઇંગરેલેના હાથથી કરવાને પરમેશ્વરે જોઆનને મોકલી હતી. હવે જોઆલથી તેઓની દમી ગમ્બેલી હીમત પાછી ભગી. શ્રી આરલીઅનશના લશકર તથા રે હવાસીઓ વધારે મક્રમ ધઈ લડાઈ કરવા લાગ્યા. જોઆન તેઓની મદદ આપેછે હેવું થાબલી તેઓને નવેશરથી શુર આવીઈ. ઇંગરેલેએ ઘણી હુમ્મીઆરી રાખી શકત નાહક બંધી કરવા છતાં તેણે હીમતથી ધરાશે કરી પેહલાતો તે શે હેરના લોકોને વાશતે ખોરાદી અંદર દાખલ કરાવી. આ હેવા લોકોને લુખમરાથી આનંદ કરીને તામે કરવાની પ છુ ઇંગરેલેની તદબીર હતી, માટે તેઓએ એ ખોરાક તે શેહર આ ખોહુવવાની વાત શાંભલી તારે યાજા ઉઠાચ થયા. ફ રેનગોની માફક એ વખતે ઇંગરેલેથી અગતાની ને વેલ થી હતા. વાશતે હવડાં જોઆનની રેલાવરીની એ વાત તે જોએ બાહી તારે તેઓ બીહીવા લાગા કે એ કોઈ ખરી બહુ ગરછે. એ બીહીકની ખરાબ અશર તેઓની ઉપર ધઈ. ફ રેનમ લોકો, નાકા બાહુર આવી ઇંગરેલેને શીકયતે આપ વા લાગ્ય. તાઈર ૨૯ જી એપ્રિલ ૧૪૨૯ ને દીને એ અ બલા બાહુરથી લડાઈ કરી પોતાના લશકર શાયે તે શેહરના લોકોની મદદ શાફ અંદર દાખલ ધઈ. મે તરહુ દીવરા આ ફેરનગોએ ઇંગરેલે શાયે રાત તથા દીયાના લડાઈ થી થી. એ લડાઈમાં જોઆને જીનડો લઈ આગલ પડી ને પોતાના લગકરને ઉલટ આપી. અતે ઇંગરેલે શીંધી પાંતી એ આનંદ થયા. દરએક ક્તેહુધી ફેરનમ લોકોને જાટલી હીમત આપતી તેટલી ઇંગરેલેને નવી ધાસતી પેલ યતો. અતે આરલીઅનશ શેહરના એક કીલ્લો એ ઇંગરેલેના હાથમાં બાકી રહેલો હતા તેના કોટખરથી અહીં અંદર રહીલાં કરવાને કોથેય કરનારાં લશકરના જોઆન શઉથી આગલ હતી. એક વાર એવા કામગા તેને ગરદન તરફ ચકત નખમ થવાથી તેના લોકો તેને ઉંચકીને છાવનીમા લઈ ગીયા. પણ તે નખમ બંધાતી તે ગુરત પાછી આ વી આગલની માફક બાહુરથી કરવા લાગી. તેને ખરત તોલ થવા ભેગ નખમી કરવાથી ઇંગરેલેના હેવું માનતા હ તા કે જોઆન ફરીથી લડાઈના લેલાનમાં મોહું બતાવશે નહી. પણ તેઓએ નેને ગુરત પાછી કોટની રેવાલ પર અ હુટતી ભેઈ તારે તેઓના હેવા કોતા થયો. ફેરનગોના આથી તેઓ માફેલી તરફથી વાહુચ લાગા તેવામાં તેઓ ના કેટલાઈ બાહુર ચરફાં તથા શીપાંદા નદીમાં પડી બી મુવા. એ પરખાંજે તાઈ ૦ જી મેએ ૧૪૨૯ ને દી

ને આરલીઅનશના છુટકારો થયો. જોઆનને શક કોઈ એ ઇશવરની તરફથી ક્રમક લાવનારી કમલ રાખી. તે બાહુ નવી તાહા તેની પર આફરીન તથા હુવાના અવાજ નીકલતા. શક કોઈએ ઇઆગારને વાશતે તેણે “શ્રી આ લીઅનશની અખલા” નો ખેતામ આપીઓ. એ ખેતામ થી તે શધી પ્રથવીમાં પંકાઈછે. એ પરખાંજે આપણે ને ઇએમ કે એક ઉલટમંદ તથા હીમતવાન આફરી બારી રાં કટના વખતમાંથી કેટલું બધુ કરી શકેછે.

જોઆનનુ એ પેહલું કામ, એકે આરલીઅનશના છુટકારો થઈ ચુકે એટલે બાકી રહેલું બીજુ કામ કરવા, એક લે શ્રી રીમશખા પાદશાહને તાલ પેહરાવવાની કીરિયા કરવાનુ બજતવાને તે વીચાર તથા કોથેય કરવા લાગી. તેણે પોતાના કશર મુખમ આરલીઅનશના છુટકારો કરી આપ વા છતાં રીમશખર એકદમ શવારી કરવાની તેની ખલામતુ મારલશ પાદશાહે શાંભલી નહી. તેણે ને ‘મારે ભયને દરખાશ કીધી તેથી મારલશના અખલદરોએ જીકલ બતાવીઈ. તેઓએ પોતે દાહક ક્તે મેલવી નામીયા થવાને આ રજુર્તક હોવાના અખમથી કદાચ એમ કીધું હોએ. પણ જોઆને બાહુલે વાથે લીધા નહી. હરેક પરકારે રીમશ ત રક બહુ હેલો તેના વીચાર હતા વાશતે પાદશાહના થાં દારો એ ખારએ આગલ વધીયા તે ખારગમા તેઓની શાયે રહી તેઓના લશકરને એ ઉલટ આપતી રહી. ઇંગરેલે એટલા બધા બીધા હતા તથા તેઓની ઉલટ એટલી બધી કે ડી ગઇતી કે ફેરનમ લોકો થાં દેહાણે ક્તેમંદ યતા. આ રગમા પેહલાં દેહલાએક કીવાના લશકરે થામને થવાનુ હેવ બતાવીઈ. તેવા એક કીલા પર ધરાશે કરનાર લશકર થાં થે કોટની રેવાલપર અહુલવાની કોથેય કરતાં એક મોહોરે કશર ગખરે આપવાથી જોઆનની કોહલાને નેરેથી પકો લાગવાથી તે નીચે ટૂટી પડી. પણ દુરત પાછી ઉઠી જની પ ઇ. પોતાનાં લોકોને ઉજકેરીયા ને તે કીલ્લો અતે લાખ કીધા. એ પરખાંજે થવાથી ઇંગરેલેની ધાસતીમાં વધારો થયો. તેઓ શધી જગોએ પાછા હટવા લાગ્યા ફેરનગો તેઓને હુખાલે રહી તેઓને નહુશાડતા રહેયા. અતે તા રીમ ૧૬ જી જુલાઈ ૧૪૨૯ ને દીને જોઆનની ‘મદદથી પાદશાહ શ્રી રીમશ શેહરમાં દાખલ થયો. તેને તાલ પેહરાવવાનુ કામ બીને દીને થઈઈ. તે વેલા થણએક ત્રોકોએ હ રીઆરબંદ થઈ તેની માકરીમાં દાખલ થવાને એલેતેજાશ કીધી. શક કોઈએ એ પાદશાહની તામેદારી અખતીઆર કીધી.

ધારા મુજબ તાલ પેહરવાની કીરીઆ પુરી થવા મછી એ અખલાએ શુક્રાનું મંડીએ મેશી થોતે પાદશાહની પરજા હોવા નાં એકદાર કીધે ને ઘણી પરકારના ઉદાર લીઆરોથી આપ તાં આશુથી બરેલી આંખો તે પાદશાહ તરફ કરી દુવા દે છે ને બોલી કે "એ લાએકીવાલા પાદશાહ જે પરવરદીગારે હેવું ફરમાવીછે હવે કે હું આરલીઆનાની નાકાબદી છોડાવી છું તે તાલ પેહરવાને શાહ હીઆં લાવી તે શાહેબની તારા હકની પાદશાહની ફરવાની અરજની સામેતી આપું, તે તે તુ ફરમાન મેં બજાવીછે." એ પરમાણે બોલી તે પાદશાહની રજા લઈ પોતાને ગામ પાછી જવાની અરજ કરવા લાગી. પણ તેની હજુરથી પોતાના અખલારો તથા લશકર પર ફેરવી બધી અચર થતી હતી તેપર વીચાર કરી મારલસ પાદશાહે તેને જવા દીધી નહી. પાદશાહની અરજની લીધે થવાને તેને પથઢ આવીછે નહી વાચતે તેણે તે નાં શકેન રાખીએ એ વખતે તેણે કુશખનાની તરફના ચારદાર ડીકે આપ બરગડીને એક પતર લખીએ તેમા ધણીએક તદ્દમીરથી તેને શાખતવીએ કે કુશખ સાથે લડાઈ કરવામા કશે કશ્મેદો નથી, તે કરતા તેણે એ લડાઈ કરવાની અરજ રાખી હોએતો મુશવમાન લોકો નાં મુશક તરફ નજરે એ સાથે લડી કીરતી મેલવવી, એ કાર્ગન ફરેનસ લોકોએ હજુર શુધી બહવી રાખીએછે છી રીઅશમા જેઆન પોતાના આપ તથા મામાને અહી તેને ફનીઆથી ઘનુની માન અહીંવું ને તેની કીરતી યમ પ્રશ્ન હતી, પણ તે કોઈથી પરકારે અગરુખી અથવા દખામ ફરતીતી નહી.

જેઆન પાદશાહની અરજથી તેના લશકર સાથે રહી ખરી અપને પોતાનાં આગલી હીમત તથા હોશમા કશે થતા કે અમેકો બતાવતીતી નહી. પણ તે હેવુ ધારતી હતી કે ઈશવરે તેને ફરમાવેલુ કામ પુર પાડેલું હવું. હેવી પારખા થી તેને એજની ભરૂં છોત નહી કે ઈશવર હવે પછી તે ને: મોત્રીએ અથવા નેવેલાન હોએ, એવા એઆલ ત તા ભરૂંશાની કોતાઈ સાથે એ અખલા પોતાને ઘેર જવાની દનપર દન વધારે આરજુ બતાવવા લાગી. અફરોશાહે કે એ રેશહીતકારો બાહુર આરતની એ ઉમેદ અતનો ઘડી શુધી બર આવી નહી. વધારે અફરોશા એમણે કે એ બહી ઈછછાએ તે એ જમાનાના ઘાતકી વેહખનો મોજુ થવા થી નાશીઆથ થઈ હતી.

જે આ દીવસ શ્રી રીઅશમા મેહવા પાછી મારફતે પાદ

શાહ પોશાએક ગાંઠ ઉપર એક જોએ જતરજ નવા નીકળેએ. તેના આરગમા જેઆનના પરતામે કરી શક કોઈ કશામા રેહવાથી તથા કીલાએના પાદશાહને પોતાની રાજુ મુરતીથી અથવા બુધમાં કીકરતે ખાદને તામે થયા. શરોપીએરી ના ઈંગરેલ લશકરે લડાઈ કરવાનું હોલ શકથી વધારે કીધું હતું પણ પાદશાહી તેઓની નાહુથી ગીઆ એ જોએ એ મારલસ પાદશાહે જેઆનને મોહટી અખશીશ આપવા માહી પણ જેઆનને તે શુધું નાપાડી આરલીઆ અચર કીધી કે તેની જનમ જુમી જે શ્રી રામરખીને કશમે તેને થી પરકારના કરથી જવેલાન શુધી છુટો કરવો.

એ પરમાણે ફેરફાર કરતાં કરતાં પાદશાહનું લશકર શ્રી જ્ઞાનચતી રાખવાની શ્રી પારીસ મેહુર શુધી આવી લાગું. તે મેહુરનો પાદશાહનીને શાહ ઈંગરેલોએ પુરતું લશકર રાખી થની શારી મોડવણ કરી રાખી હતી તે છતા ફરેનસોએ તે પર હીલા કીધાં. જેઆને હોશમા રહી મેહુલી દેવાલ પાર કીધી પણ આગલ વથતા તેણે નિહાઈ કે નીત દેવાલ આગલની અર પાછીથી ભરપુર હતી. તેણે તાજુબ લાગુ કે એ લીએ તેની તરફ લાલા કોઈથી આરલીએ તેને આગલ થી મેતાવીતી નહી. હેવી અફરમાત હરકત થવા છતા તેણે હીમત છોડી નહી. પોતાના લાલાથી અચના પાંછી આપી જવા લાગી ને કાંઈથી પાર ઉતરી શકાએ તે લીધે તપાચતી જતી ને પોતાની સાથેના લશકરને લશક આપતી હતી. એ વખતે કોણ જાણે શું બનાવ બનીએ તથો ફરેનસ લશકર આગલના જેવી હીમત બતાવતું નહી પાદશાહની પોતાની ઉલટની કાંઈક ફંડી પડી ગંમેલો લાગતી હતી. આતરે આપણી બાહુર અખલાલ આગલની માફ કે ઉપરમંદ ને હીમતવાન દીયતી. તેણે ઈંગરેલ લશકરને પોકાર આરિને કહીલ કે ફરેનસોના પાદશાહની શાખતેથી તેઓએ પીઠ ફેરવી જતા રેહેલુ. પણ એ અખાલના નવાબમા તેઓએ પીકારથી તેની તરફ તીરના વરચાદ વરચા લીએ જોથી જેઆનનો જુનડો ધરનાર પુરત મશખ પાખીએ ને જેઆન પોતે જખની થઈ. એવા બતાવથી ફરેનસ લોકો પાછા હટીઆ. જેઆન પોતાના મન સાથે વખા રાવા લાગી કે ઈશવરે તેને શોરેલું કામ પુર પાડે લાશને હવે ઘેર નજરે એકાત મેશખ અજવારછે. તેણે પોતાનું અખતર એક દેવલમાં મેલી અપીઆર છોડી પોતાને માત્ર જવાની અરજ મેરલી નણાવી પણ પાદશાહના ચારદારો એ તેને રવા દીધું નહી. તેઓ શારી પડે અખત

હતા કે એ અપભાની હાજરી ફરેનચ લશકરને ક્ષેત્ર આપ
વામાં થયેલા કામગીરી. જેઆનથી પોતાની અરજી આક્ર
મણ શકીત નહીં થીઆએ પુરો થતા થુધી આપાએ
લેવાને પાદશાહ જેઆન થાયે અખન પરાંત તરફ પાછો ફ
રીએ. એ વખતે તેણે જેઆનના બાપએને અખીરી દર
જન પોદશાહીઆ જેઆનથી નેમ એક ઉમરાજી હો
એ તેમ તેની ખીદમતમાં થયેલ એક આદમીએ રાખીએ ને
વરતો જ્યેવો રાખવાને તેને બની આપે એવો બંદોબશત
કીધો. એ નામદાર આરતના કબીલાને હેવી આખર આ
પતા આરલશ પાદશાહે એકરાર કીધો કે તેની આરકતે પર
વરદીગારે જે ક્ષેત્રે પાદશાહને અખશી હતી તે વીસે ઉપ
કાર આનવા ચાહું તેણે એ કબીલાને દરજેને વધારીએ હ
તો. હેવા જાન છતાં જેઆને પોતાની ચાદાઇ તથા ચલુ
કાઇ છોડી કળી અગરૂરી અપવા દગમ અખતીઆર કીધો
તો નહીં

નનમ ૮. નાંદા ની મોચન ચુર થતાં ફરેનચ લશકર પાહું શ્રી
વા લાગા તા. ૨૯૬. એ વખતે આરલશ પાદશાહ પોતે થાયે
બવા આહુરીથી લડાઈ કરાખી, પણ પોતાના કોઈ નાખીઆ અને
લોકોની અદદ ચાહું અંદર રાદારોનેથી મોકલીઆ નહીં. બી
આ ફરેનચેએ ઈંગરેએ શાયે રા તથા અનુભવ અને કા
ધી. એ લડાઈમાં જેઆને જીતકો મારલ વધુ પડીક. હવ
પોતાના લશકરને ઉલટ આપી. અતે ઈ જે ક્ષેત્રે અહીં હતી તે
એ અંજીન થયા દરએક ક્ષેત્રેથી ફરેનચના કશબાની પર ઈ
હીજત આપતી તેટલી ઈંગરેએને નવી ધાસતી ખીએ હતા તાંહા
અતે આરલશનાં શેરને એક કીલકો જે જેના આવી પોહ
હાથના બાધી રહેલા હતા તેના કોટપરથી ચલુ તથા લોકને
રહીલાઈ કરવાને કોથેશ કરનારાં લશકરમાં જેઆન દુશમને પર
આગલ હતી. એક વાર એવા કામમાં તેને ગરદન તરફે
શકત નખમ થવાથી તેના લોકો તેને લંમદીને કાવનીમાં
લઈ ગીઆ. પણ તે નખમ બધાવી તે તુરત પાછી આ
વી આગલની આક્રમ આહુરી કરવા લાગી. તેને અરત
તોલ થવા નેમ નખમી કરવાથી ઈંગરેએને હેલુ આનતા હ
તા કે જેઆન કશીથી લડાઈના લેદાનમાં મોકલું બતાવશે
નહીં. પણ તેઓએ તેને તુરત પાછી કોટની રેવાલ પર અ
હડતી નેઈ તારે તેઓને હેજા કોતા ધમો ફરેનચના
આરથી તેઓ આરેલી તરફથી તાહુચક લાગા તેવામાં તેઓ
ના કેડાઈ આહુરી ચારદારો તમા ગીપાઈએ નહીઆ પરી
કુખી મુવા. એ પરમાણે તો ૭ બી મેએ ૧૨૨૯ ને દી

લી હતી કે તેથી લખનાર તથા વાચનારને બધેને થયું
લાગીઆ વીના રહે નહીં. વાચતે તે વીશે અતે વીમ
ર લખવાને દરજ લાગતુ નથી એટલું જાણવું
કે એ શવદેશ હીતકારી આહુર ને નેક અખબારી
કરવાનો તથા પોતાની ધંધેના પોષાક છોડી અરદનો
પેહરવાને છુનાહ કરવાનો વાક મેલવામાં આવીએ તે
ક તેની પર લાલ પાદવાને તહેરવાર ફૂન ફૂએ કરી
શાખશી ગોવાઈએ ઇનશાક તેના દુશમનેએ કીધો.
ઇનશાક કરનારઓએ તેને જીવતી બાલી નાખવાની રી
કરવાને હુકમ કીધો. પણ તે હુકમપર અમલ કરવાને
એને પેહલા ફનીઆનો કાઈક ડર લાગે તેથી બરનેશી
રી જેઆન પાશે તે વીશેના પથતાયો કરાવીએ તે તેને
હું ફરખાઈકે કે અરદનો પોષાક પેહરવો નહીં.
કેટલુએક થુધી તેને કેદ રાખી. એ કેદખાતામાં એ
કીવાલી અમલાપર તેના દુશમનેએ તહેરવાર જીકમ
રીએ. અતે તેની પર જાશતી કરી તેને એક વાર ફરીથી
દનો જમો તેના મોહીદારોની આરકતે પેહરાવીઆ. તે
કેટલાત તોરી પાહું પાપ કરવાનો વાક તેની પર નેહીતેને
લી નાખવાનો હુકમ કીધો. એ વખતે તેનાં દુશમનેઓ
શાયે મલાવેલી માલ પુરી મે ઇનશાકી બરેશી, નીતીથી
અને આદમીઅતપણને મોકલી એમ લગાડે હેવી હતી
બીની રાહે કેહવું નેહુએક એવી જલખીને એ ઇનશાકી
અરવામાં જેઆનના રેપીએ ઈંગરેએની પાછા લેવા
હી તેના રેયાના એકલે શ્રી ફરાનચના થલુએક વીશે
રીએ તથા ધરખના ઉપાધીઆએ ભાડુતી ધંધાં કાલ
દતાર હાલ લઈ એ આરતના થાત કરવામાં શામેલ
પણ એ નામદાર અખલા જેની અરદાનગી, હીજમ
તા, રકી, પહેરનગારી અને શંધી પરકારની લાએકીથી
ગવાં જાતે પથને અગરૂલ રેહવાને ધરતુ કારણે
ઈ. પોતાની છેલ્લી ગડી થુધી શજીરીથી શંખુ ખમોડ
કીધા. અખતે કોઇને કશી બદ દુવા લીધી નહીં. પોતાના
થમો. ધીપણ વીશે ખાતરે યોડા ચકુન મોહી ઇશવરની
તેઓનેરી તેણે હેવી અરન કીધી કે તેના દુશમને વીકને
રખ નાહ તે શહેજ અદ કરી તેઓનું ભણું કરે. એ પછી
પાદશ પોતાના કીમતી જાન ચરવે, અીને એ પાસઆન ચીક
વાનુ દને થવાધીન કીધો. તે જેની આહુરી તથા હીજમ
લીઆ લેવીન હોમતથી બધી રૂપ. તેના અનઅરુન થાન
થી ચીકની શાયે જીવતા જેવી બદ માલ મલાવી હતી તેવી

પછીની મલાવી હતી. તે ગતરમે તેની કોમ્પોથ શામેલી લાઇને અપમાન પોહ્યાકે રાજ ધમ્મા નહી તેથી તેમ્મે

એ તેની ખાદને પણ લુભીકા કરવા દીધો નહી. એ પરમાણુ એ લામ્પેટીવાલી ઔરત પોતાના ફરમાન નચાવ કરવા પછી ખરણ પામી હુમે કહીએકે રેખિના બ નચાવ કરવા પછી ખરણ પામી. કારણકે તેણે પોતાની મેહનત તથા મરદાનગીએ કરી પોતાના પાદગાહ તથા રેશીઓના હ ધીરેનું કામ એકલુ બધું શુધારીકે હુતુ કે તેના ખરણ પ છીની મારવશ પાદશાહે ફરમાનને હુશાવી કાહીઆ હતા ને હ'ગરમે તે પછી શ્રી કાંગેના મેહર વગર ફરમાનગા બીએ ક્રોડ મુલુક પોતાની હકુમત તમે રાખી શકીઆ ના નહી.

આ બીના પુરી કરતી વખતે આટલી બીના નતુવવી ફરમાલે કે જે તોહમત ઉપરથી નેમ્માનને ઇગ ફેલે તથા ફૂંડેનએ મારી નાખી હતી તે વીચે ૧૮૫૬ ના વરશમાં ફરીને તપાસ કરવામાં આવી હતી એ તપાસ ક રનાશ ધરમના ઉપાધીઆઓની પતન ને શરકારે કેવી હ તી તે પ એ માલેત કીધું કે તે નીરદાશ હતી. એ શામેલી તે મરદાનના કબીલાને જાહેલે લીકારા આપે હુતુ નથી. તોબી આદમી જાતને આ વાતથી શતોથ યાએકે કે જે આન આપ આશક ને "આરલીઅનગની અલવા" તેની કીરતીના ગીતા ને ગરમા શમે કેકાણે જાનથી મવાએકે ને પોતાના ફેપતુ પીત ઇકનાર શરમે કોઈ લોકો શું હ'ગરમે કે ફરેનથ કે બીજએ એ લામ્પેટીવાલી માનુતુ અમર નામ શરવશ જાન શારે ઇમ્પાદ કરેલે.

ઔરત કાકરો.

શ્રી અમેરીકા દેશ જહા ઔરતો હાલ નજમાના ડે વાં હેવા કમો કરવા માગેય કે તેવાં આગલા વખતમાં તે ઓના પ થંનીએકે કોઈનવાર કીધા હુમે તાહા કેટલીએ ક ઔરતો હવડા વધપતુ કામ મારી પહે કરેલે. શ્રી ફીલા ડેલફીઆમાં એમોને વાહુ રીખવવાની મરદયાએ. તે મ રેશીની હાલત શારી આશાલીમાએ રીખનારીઓની થ ખીઆમાં દેનખર દુન વધારા થતો આલીએમ આલત વ રથમાં હેલકી ગણતરી કરવામાં આવી તે વંશ તે મરદયા

ખા ૨૦૦) કીખનારીઓ હુખી જેમ આપણા લોકોમાં કા કટર કુવરબાઈ ને કાકર મોલેકુલાઈ તથા કાકર પતબાઈ જ ફરીને મોલીયું તારે મેહલા કેટલાએક લોકોને એ મરવા ન જેમ કટકો લાગે તેમજ એ ઔરતોના નામ તેઓના કાકરોના પેતાજ શમે લીધામાં આવેમ તારે કેટલાએક ઇ રોપીઆનોને હાલત કહ્યુ લાગેમ. તેઓને ગમે તે લાગે પણ અમેરીકાની ઔરતનુ નામ પરાવનારી કાકરો તે પત પાતુ કામ મની અછી રીતે મલાવેમ. વાહુકાપ આને બી જા હુનરમાં તેઓની માહીતકારી જેવી તેવી નથી તેઓ ક બીલકરોના ધરમા અને સુખીઆ કરી ઔરતોની ફવા કરવામાં ઘણી ઉપીઓગીલે. ઘણીએક વખત ઔરતના ને દરદો વી રો ફરદીથી મરદ કાકરોની આગલ હુરથી મેલાશે પતો ન થી તે એ ઔરત કાકરોની આગલ થઈ શકેમ. તે દરદ તેઓ જાતે ઔરત હેવાથી ઘણા ઉતાવલે પીછાની લઈ વધા રે ચેતાબીથી ઇલાજ પણ કરેમ, કુકામ કહીએકા શુવાવ ડ તથા બીજ તહેરવાર અગતની વખતે ઔરતોને વાગને જેવી નેઈએ તેવી તહુશના વધપ એ ઔરત કાકરોએ એ એ વર્ડ કરેમ એટલું નહી પણ વર્ડ રીખવવામાં કટલી નહીએ રોડાએલીલે. વધક શાયતરની જુરી જુ રી બાલરો રીખવવાને રીખશાહુએકા કામ મલાવનારી કેટલીએક ઔરતોએ. હા નાજનીઓને મીકે મોહુડે વડ દક શાયતરના કીમતી બાશાને કરવા શાલવીને તથા તે બાશાનોની બીનાના મેલાશા શાર તેમના નાજુક હામે અખાશ જતાવતા મેહને કોણુ ખુરી યાએ નહી. હેતુ શાલવવા તથા મેલામાં ને હુરખે તે ઉમરતુ ઔરતોની હે વી શકતીથી રી કેલવનીને કેટલો રેકો શામે વાહુ ૧ જએ. એ રી કેલવનીના કામ શમ્બી અનુભવ મેલવીએકે તેમે. જી રીખશાહોની મોહુટી કીમત શારી પહે શનજે, વાશ તે હુમારી ઇશવર પારો એન અરજે કે અમેરીકાની લા એકીવાલી ઔરતોનુ ખીતુ હુમારી રેશી મેહનોને નકરી થી શામે.

તપંગરોએ ગરીબને આશરી આપવી.

આપણી આખાલુ રાહી વીકટોરીઆને એમ્માનો ભ રથાર પરીનજ આલમરદ શ્રી ઇ ગર્લડ દેશ મપે ઘણું મોહુડા તથા દાનજ ને કાજુવાયા લોકોની એક અગતના રાકનાશ

રથોડા ત્રાસપર બહેલી જાહેર શબ્દોની હુલ્લુર ભાષાન કરતી વેલા શબ્દ કોઈના મનપર અસર થાએ તેમ નિરથી એજ બે લીજોતો કે,

‘અગત્યાનપણુ દુર કરવાને તથા મુશ્કેલી ડુનીઆની હુમવણુ બરેલી હાલત ક્રતા થયા આદર્શીઓ એક બીજાને ઉપીઓગના કેમ થાએ તે તેઓને શીખવવાની શરવે પરોપકારી લોકોએ નેમ રાખવી ધરેછે. પણ પરવરીગારની બખરોથથી નેઓ દરનજો, દોલત તથા કેલવણી પાંમેલાંછે તેઓની મુખઅકરી એવી નેમ રાખવાની ખાશ પ્રરનજે.’”

એ પરખાણુ એ શમજી તથા વીચારમંદ શાહજીએ બે લીઓ હતા. એ બેડો કાઠ પાસી બકબકાર નહી હતા. એ નામદાર પોતે તથા તેની કીરતીવાન બાતુ એ વીચારપર શદા અમળ કરતાં આવીઆય ને રાણી ડુનીઆના શ ઉધી મોહ્યા સમની વડી છે, ને સી પથની શદારછે, ને દોલતે ભરપુરછે, ને શંનશારના મુખથી આબાદછે, તે ખાતરે પોતાનાં અમતુને કામેરો અને પોતાના કુલને બાલ વધારવાનુ કામ કરવાપીન રાષ્ટ થતી નથી પોતાનો દરનજે પોતાના મનની મગજની દુશ્વત કરવામા વારસતી નથી. કાજી ખાતરે પોતાના શમાં વાહવાઓનુ ભરતીઈ કરવામા મલાવતી નથી દોલતને એખલી પોતાની મોન મગજ વાપરતી નથી. કુકાના કહીએતો એખલપેરી આપણુ તે કીકારેછે પોતાથી ઉતરતે વાથેના થોડી દોલત વાથા તથા મુખ્ય લોકોને ગતની તથા મુખી કરવાને તે આ હુછે. પોતાની રક્તના શયા લોકોની શંનશારી તથા નીતી સમંધી હાલત મુશ્કેલી તેઓની આભાદીમાં હુમેરો કરવાને પોતાથી બની આવતી મેહનત તે શદા કરેછે. એ વા મેહનત કરવાને તે પોતાની ફરન શમજેછે. તેવી શમજન તેને લાએકીવાયે ભરથારખી ધરાવેછે એ બધે લાણુ પોતાના બખાએને પોતાની નકલ કરવા શીખવેછે. ઇંગલંડનુ પાદશાહી કુટુંબ જેની વડી આપણી બખતાવર શરદારછે તે કુટુંબના નાધલા મોહ્યા આદર્શીઓ ગરીબ મેહનતની જીંદગીને હલકા દરનજવાલા કારીગરની કુકાના વારેવા ર નજે. મોહ્યાં કારખાનાને કેલવની ખાતાઓમા ઘટ તે વખતે હાનર થાએછે. પરજને ઉપીઓગી શખાઓમા બી રાજે. ગરીબતાઈલાકાના કામમા પછાયા તથા જાતી મેહનતની રજદ આપે, કેલવનીનો ને શધી પરકારની મુશ્કેલી વધારેને ને ફાવો કરવામાટે એનામેર રાણી તથા તે

ને લાએકીવાયે ભરથાર પોતાનુ દીલ નજુ ઉદાર રાખેછે તે લોન હાથથી છુટા રાખેછે. કુકામાં કહીએતો પરીનાર આ લખરના બોલવા મુજબ લોકોનુ અગત્યાનપણુ દુર કરવું ને શબ્દ કોઈને એક બીજાનુ બંધુ કરનારા થવાને શીખવવું એ નામદાર કણી કણીઓની પોતાની ખાશ પ્રરનજે. એ ફરન તેઓ અદા કરેછે તેથી તેઓના મન ને જાતી શતોશ થાએછે તે ઉપરાત લોકોના પેઆર તેઓ પર વધેછે. તેઓનુ નામ શબ્દ કોઈ દનંપર દન વધારે જાન શાયે લીએછે ને તેઓની ઉમરદશા આહેછે એ પરખાણુ એઓ પોતાની પદવીથી ને દરને ધરાવેછે તે દર જાતને તેઓના કામથી નેજ મજેછે ને તે દરનજાનો નીખાવ તેઓના શકત દશતથી નહી પણ લાએકી ખાતે શધા તે કો તેઓપર ફીકા રેહેછે તેથી થાએછે.

હવે આપણી માનદાર રાણી તથા તેને ભરથાર ગરીબાનુ કલાણુ કરવું પોતાની ખાશ ફરન શમજેછે ને તે ફરન જાહેરમા કબુલ કરી તે બજાવેછે તે પછી ડુનીઆમા બી, જા હેવાં કોણુ લોકોએ કે નેઓ એ ફરનથી બાતેલ હાએ ! કોણ નહી, પરવરીગાર ને કોઈને દોલત તથા દરનજે તથા કેલવનીનો કામેરો બખશીઓએ તેઓએ પોતાના કુલ બની શાયે પોતાના ફરીઓ તથા જાતીઓનો કામેરો વધારવો નેહાએ. એ કામ માટે પછાયા તથા મેહનતથી મરતી રજદ કરવાને ને કોઈ કમુર કરે અથવા પછાત રેહે તે પોતાની ફરન અદા કરવાને માટે જગત કરતાની નજરમા તકરીવાર હડે. એવી કમુર તથા મગજત કરનારે આદર્શી, ખુદની નજરમાં તકરીવાર થાએ એકલું નહી પણ આ દની જાતને મનરોખી તે અકાજ થાએ. શુ એક આદર્શી કે શુ શધી ડુનીઆના શરવે કોઈને જાતી ખવારા હેવેછે કે નેનાથી ભવ થાએમ તેની પર તેઓનો પેઆર રેજમ. બખી ર તથા મુશ્કેલી ને એખલપેરી આદર્શી ગમે હુવું ત વગર હાએ પણ લોકો તેની પર કચો પેઆર કરે નહી ને નીપર લોકોના પેઆર નહી તેને લોકો દીલથી માનની આપે નહી. વાથતે ને કોઈની એખલપેરી આદર્શી ફકત પોતાની દોલત પર મુશ્કેલી રહી પોતાના મનશે હુવું શમ ને કે હુવું દોલતનું બંધુ, માંદી હવેલી મોહી છે, માંદી પાશે રામ રમીલા પછાએ અને હુવું ભારી દબરવાવથી ફરજ તેલ વાથતેન લોકોએ મને માન આપવું નેહાએ તે તેમકથી બનવુ નથી. ઉલટુ હેવા વીચાર રાખનાર આદર્શી કીકાર ન પડે. વાથતે શરવે કોઈ શમજી ખાએ નેઓ

તાતી ફ્રેન્ચ બદ નહી કરવા માટે ઇંગ્લેન્ડને બોલે પોતાપર
૨ બેંચવા નહી માંગતીએ હોએ તથા જ્યો આદમી જા
તના ધોકારથી દુર રહી તેમને વેચાર તથા ખાન મેલવવા
માહતીએ હોએ તેઓને લાભજી કે પરોપકારી ભુધી રાખ
વી. શઉ કોઇ મોહટા લોકોએ પોતાના પડયા તથા અમલ
તથા મેહતવથી અરીખને ગનાની કરવા, તેઓને પંચે કર
વા શીખવવાં, શતીઅવાદીથી માલીને આદમી તથા ઇંગ્લેન્ડ
તરફ પોતાની ફ્રેન્ચ બદ કરવાને શમજવવા ભેદએ જે
કોઇ મોહટા દરમજ તથા દોલત વાલી બાદએ પોતાનો ક

રતા એકા બાએગવાલાંએ પરથી હુખ દુર કરવાને તથા તે
એનાં શુખ શપતીમાં વધારો કરવાને દીલથી ઇછા રાખશે
તેઓની મોહટાઇમાં આદમી જાતની હવા તથા પાક પેલના
કરનારની મેહરબાનીથી એટલો બધો વધારો થશે કે તેના ખી
કાં ફલ હેલું હુન કરનારી બાદએ તથા તેઓના મયા થાલું
શુધી ખશે. વાથતે જે કોઇ ખરી મોહટાઇ તથા ખાન ને
લવવા માહતાં હોએ તેઓએ આ બીનાંની શુરઆતમાં લએ
હો નામદાર શાહજાદા આલબરટે આપેલો કીમતી વીચાર
શદ બેખાનમાં રાખી તે પર અમલ કરશે.

ઈંગ્લંડ તથા ફ્રાંસની દોશતી.

ઈંગ્લંડ તથા ફ્રાંસ રશે શ્રી ઇરોપમાંની પચમખ
દુશએ આંવેલાએ એ રશે વીચારના નહન મોહટાં ન
થી પણ તાહાના લોકોની કલા કલ્યાલ અને બાહીરુએ
કરી એ બધે આખી દુનીઆપર ચારસારી ભોગવેલે એ
અધે રશે એક બીજની પડોશના આંવેલાએ ખાતરે એક
નાવધીન સિંચો છુટા પડેઆમ તાહાનાં લોકોએ એક બી

જની પડોશના આંવેલાથી ખીતરાઇ અને ખમતા એક બીજ
શામે રાખવી પડે તેને બદલે તાહાનાં રહેવાસીએ શે કદો વ
રશે શુધી એક બીજ શામે અંતરા, અદાવત રાખતા હતાં
એથી પેહલા એ રશેને મોહટું નુકશાન થઈલું. બધે તરફ
વાલાઓના લાખે માણશે લડાઇના ખારીઆં ગીઆં, બ
વે તરફ કરેલો રૂપીઆને ખરચ થયો. બધે બાણુ વાંલા
ઓના વેહવાર વેપારને અતી મોહટો જખમ પોહતો બધે
તરફના બસનો વેરખ બીગાડો થતો રહેલો. એક બીજ
શામે લડાઇ કરી નખલા પડવાથી ઘણી વેલા હલકા રાખવા
લાઓનીથી નહી થટે હેવી ખુશખત તેઓને કરવી પડી.
એ પરમાણુ બધે બાણુવાલાઓએ શેકેલો વેરખ શુધી એક
બીજની અલાવત કરી એક બીજપર અહડાઈ કરવાની કોચે
શ કરતા પોત પોતાને નુકશાન કીધું. શાદ લાએએ એ
ખરાબીની રાખત બધે દેશ વાલાઓને યોડા વરચ થયા
પડેલે. ફ્રાંસના હાલનો શેહનશા તે-શખમન ઘણે દરમ
જે વધારે બતાવતો ગીઆમ આપણી માઆણુ શાહી અ
ને ફ્રેન્ચ શેહનશા છુટ નેપોલીઆનની ચરકાર વ
મે હવડાં હેવી નીચાવતલે કે તેવી આગલ એ બે દે
સાની ચરકાર વધે કમી, હતી નહી, તેતુ એક હું
ખીઆ કારણુ એકે અંગરેજ તથા ફ્રેન્ચ પોતાના ખન
શામે હવડાં ચારી પડે શખજી કે તેઓએક બીજની શા
મે લડાઇ કરેલો તેઓને કચેલી લાભ પામે નહી ને નુકસા
ની ખાતરે ખમવી પડે પણ તેઓ એક બીજ શામે શમ
જીને માણે ખમીત શંધી દુનીઆના રાખેપર કાણુ ચલા

વી ગરવેલી મોટા થઈ રહે એ ગમતનપર અમ લ કરવાથી રૂઝીઆન શરખા માણ બલવત રાત્રની મગ રૂબી થોડાના તેઓ ઠોડી ગઈઆ, ધરાનની ગરકાર થાયે ડ ગરવને થયેલી લડાઈનુ શેવન થોડા વારમા આવીડ, ચી નની લડાઈથી વધારે થોતાખીથી નરમ પડે હેતુ લાગેમ ધ નાપમદના રાત્ર લાલચો ધ ગરેમ તથા ઝરેતમનુ મત લઈ આગત કામ કરવાની નર જોએમ ગથી ફનીઆ તેઓ ની એક મતથી મલતી ગલાલ અથવા હુડમપર થેઆન આ પવાની નર જોએમ ગઈ કોઈ તેઓનો દર થોતાના મ નમા રાખેમ તેઓ વમે હવે લડાઈ નહી રોવાથી તેઓનુ લગતર પારકા રોમાના તેઓના વેપારના બલવણી અને શા ંખીના વધારે કરવામા રોકાઈ શકેમ કાલ ન પડતી પેદા થ રેશના માહેલા શુધારા અને પરતની આબાદાની કરવા ના કામ શાસ્ત્ર વપરાઈ શકેમ એક બીજની કારીગરીમા અરથ પરશની મદદ મેએ ને ફનીઆની આબાદાની તથા શુધરાઈના તેઓની ખારફતે ઘણે વધારે થાએમ

એ પરમાણે એ વે રાત્ર એક બીજના શત્રુ હોવાથી થોતાની ખરાબી મતરે કરતા હતા. તે બધે રોશતીની ની અમત રાખવાથી થોતાનુ તથા ગથી ફનીઆનુ બહુ કરવા ને ધકતીવાન થયાછે રેવી રોગતી શુર થવા પછી આ પણી રાણી તથા ફરેતમ થોડનથાહતી મુલાકાત થતી વેલા ને હજા ફાંશરીના માન પાડવામા આવેઆ હતા તે આ બીનાને નધારે નેવાંએમ ને હેત તથા રોશતીને મગે ત થા અનજોએ એ માન પાડીએ હતા તેવા શમે ને શનજો મ હાગવર કરે ને થવા કાએમ રેહતા થાડ કેમકે તેમા ફનીઆનુ બહુ છે.

શાસ્ત્ર હવા તથા કશરતના પ્રાપ્તિદા.

આપણી તતદરોશતીના ચ બાલ તથા હ દગીની બ લવતો માટે ને મુખીઅ અગતની મીન, તેમા કશરત અ ને શાસ્ત્ર હવાછે હર પલ ઉવાતી એ હ દગીના આપ રછે દમ લેવાથી એટરે હવા લેવે થી આદમી અટકીડ ને તેનુ મોત આઈડ, અરોખરછે, હવા લેવાથી આદમી અટ કે અટકે તે શુમરાઈને તુરત મરણ પામે તેમજ ખરાબ હ વા લેવાથી શુમરાઈના નેવી અંશર આશરે આપેતે યદિ

આદમીની હ દગી ફરી થાએછે એ વીજે મુખતેશર બોધા, થો નીચે લખીએછે

ને હવા આપણે હર પલ ફેરકામા લઈએમ તે મુખી અ ફરી એ તતવની બનેછે તે તતવને રથાન શાશતરી એ આકશીન તથા નાઈરોશન ફરી કેરુછે હવામા આશરે વીજ કોષ્ટકા નેટહુ આકશીન તથા આશરે ફેરી કોષ્ટકા નેટહુ નાઈરોશન હાએછે એઓની શામે એ બીજુ પદારથ નામે કારમાનીક આશીડ ઘણુ ઠોડુ રોમે છે એને આપણુ શાસ્ત્ર હવા કહીએમ તે એ પરમાણે છે એછે આપણી તતદરોશતીના બ આવને માટે એ પરમા ણેની હવા એઈએમ પછુ કેટલાક મરણોને લીધે તેની થા થે બીજા પદારથે અથવા ખરાબ હવા ભેવાઈ જાએમ પ છી આપણુ તે બીગડેલી હવા શવાથની માટે આપણુ ફેર શામા લઈએમતા તેથી આપણુ ગરીર પર ઘણી માડી અ મર થાએછે માડા ભાએમે રાધા થોડો તથા કરામાઓ ની હવામા હેવી ખરાબ આશર કરનારા પદારથ થોડા થણુ ભેલાએલા રેહછે. ગરુનુ અને બીજુ ખરાબ પાણી, શાડા થના કચરો, તરકારી તથા ફલ ધતીઆરીની કોહતી કામ તથા મુશીઆ ને ઉકરડે પડે તે, રાધી ભીમી ભમી, આદમી તથા જાનવરને લગતી મુદદાલ વણુ, ફેર શામાથી પાછી નીકલતી વધાર, બલુ આને બીજા તફરે વાર કારણેથી ઘણીજાતની ખરાબ હવા અથવા દુગમ પદારથો ની ઉતપત્તી થાએછે એ પદારથ નેહુર શેરમા ખરાબ થ છુ પરાવેછે તે જેમ શાસ્ત્ર હવા થાયે થોડા અથવા થણુ મલીને આદમીના માદામા ધેવરા થાએમ તેમ થોડી અથ વા ઘણી ખરાબ અશર આશરે આશરે આદમીપર કરેમ તહરેવાર તાવ, રથવીકાર, હાફન, મોરમી અને શરીરને જે અમ થોડાકાડના નરમે હવામા ભેલાએલા એવા નેહુરી પદારથથી ઉતપત્ત થાએછે એ નેહુર આદમીને મોડે વેડ લે ફની ફરી અતે હ દગીના ભોગ લેછે હવા નેહુરી નેમ બને તેમ થોડી અશર લોહોપર થવા શાસ્ત્ર શુધરાઈ લે હુકોમા ગરોથ ગથ કરવામા આવેમ મોરીએ તથા શારોથે થોઈને દર વખત શાસ્ત્ર કરેમ રશતાએ મોકલાને વારેલા મ એમ થેરોમા બારમુ બારી એટલા બધાને ફેવી રીતે રાધી બાજુએ મોચ કે બાદમીના મોહાડાની તથા બીજા વારો થી ખરાબ થયેલી હવા જલદીથી પવનપર નીકળી નઈ બી હ શાસ્ત્ર હવા થરમા આવેમ એકન મોરદામા નેમ બને તેમ થોડા આદમી શુવેમ મુરદાના વારા થોડામા નહી ફે

ભામે હેવા બંદોબસત કરેય અને એન પરખાંણીની બીજ
જોકથી રાખેય. એવી જોકથી જેટલી વધારે તેટલી આદ
ખીને ઉપર નહાવેલી ખરાબ હવાથી જોકથી યોગ થાયછે
એ પરખાંણીની જોકથી રાખવા છતાંની ઘણી નહીં ને જો
કીની પીડા જોહવાને ગલીમાં રહેનારા લોકોને હલવે હલવે
થય્યાં વીનાં રહેતી નથી. આપણા રચનાં જોહરો તથા કશ
ભાગોમાં થોડુ ચાઇડ એ બીચાલની ખબરદારી કર
વા માંડીછે. તોબી એ જોહરો તથા કશમા હજુર
હેવી ખરાબ હાલતમાં છે હજારો બલકે યાંબો જો
કો ખરાબ હવાનાં ભોગ આપયતે આપયતે થાયછે. ઉપર
નહાવેલાં તહેવાર કારણેથી એ હવા કાંઈ દેકાંણે ઉતપત
પણ ને આદખીની તનદરોશતી તથા જાનની ખરાબી ને ક
રેછે તે ખરાબી યુષ્કારીના હવાને કરવાથી આપયતે આપયતે
કમતર થયે ખરી. પણ જોહર અને કશમામાં રહેનાર દર
એક આદખીને એ ખરાબ જોહરી હવાની અથરથી જેમ
ખને તેમ દુર રહેવાને ઇલાજ એન છે જોધી નજો નવી
કે જેહુલું મેદાન તથા બાગ તથા ચકુરને કશી છતીઆરી
તરફ ફરયતને વખત નહાવાંહાની હવા લેવી. એ નજાની
હવા જોહવા તથા ગંધીની હવા કરતાં ઘણી શાફ રહેછે. તે
હવા લીધાથી જોધી શાફ થઈને તનદરોશતીમાં વધારો થાય
છે જેમ્બોની અથર હાયે તેમ્બોને હેવી નજોએ રહેવાથી
ઘણે કાચેછે જેમ્બોની અથર નહીં હાયે તેમ્બોને હે
વી નજા પૂર દર રોજ નહા જોહવાર બેથવા તથા ફરવાથી
જોહરો લાલ થયા વીના રહેયે નહીં.

શાફ હવા કાંઈ તનદરોશતીને માટે બીજ એક અગ
તની ધીન કશરત છે. આપણાં શરીર તથા મનના બાંધો
રેવી તરફનો છે તે બાંધો કશરત વીનાં મનજીત થઈ શ
કે નહીં તથા ઘણી જુદા કાચેમ રહે નહીં. 'તન મનની
કશરત આપણે કરીએ નહીંતા આદખી તથા જોહને આપણે
જોહાંની મેદેન નહીં કો તેડવા શરૂ થાયે આપણે ગમે
હેવું થુનડ ને હનજુ ભોજન નજીએ, ગમે હેવું શાફ પાંડી
અને બીજ વંશતુ પીજાયે, ગમે હેવી શાફ હવામાં રહીજાયે
તોબી કશરત વીનાં શાફ ખાનુ પીનુ તથા શારી હવા આ
થયુને મન ખાનતા કાચેમ કરી થકતાં નથી. એવું ખાનુ
પીનુ અને હવા શરીરપર તથા મનપર કાચેમ બરેલી અથર
કશરતની ચુકેલ કરી થકે ખાનુ પીનુ કાતરે એક કામ
ને શાખત છે. તે શાખત તે કામ લાયકે કરવાને કશરત
નાં હુમ્મીઆની નજી છે. તે હુમ્મીઆર બંધાં નહીં હાયે

તાહા તે શાખતે મન ખાનતા રીતે જોહવી શકાયે નહીં.
આપણે ને જોહરો આપણે તથા પાંડી પીજાયે તે નરપ
ત થવા તથા તેનો કશ લોહ તથા બીજ રચનાં આકરમાં
ખની શરીરનાં જુદા જુદા ભાગોમાં કરી વલેવા જોઈએ તથા
ને ભાગમાં નેજુ લોહ અથવા રશ જોઈએ તેડો જોહ
મતો પડે જોઈએ. વધી કેટલાએક બીજ રશ અથવા પ
દારય શરીરના જુદા જુદા ભાગમાં નકામા થાયે છે તે પાંડા
ખાહે નીકલવા જોઈએ તે નહીં નીકલેતા ઘણી પરકારે શ
રીરને નુકશાન કરી આદખી અને દર ઉતપત કરે. હેવાં
એ કામ શરીરમાં થવાથી આપણી તનદરોશતી નલવાયે છે.
તે કામ કશરતથી થાયે. આપણું થયુ શરીર ને જોએ
આ છતીની છતીની નલીએ તથા કુકાનું બનેલું છે—તે ન
લીતથા કુકા કશરતથી તેજ થાયે છે. જોહરો નરવવાને બંધે
તે હુમ્મીઆર થાયે છે. તે કુકા તથા નલીએ નીમવાંબંને તે
ખનો રશ આપણા શરીરે. નકામા કમરો બાહર નીકલે
જેર આપનાર રશ બહુ નરશે જોઈએ તેડો પેવથ થાયે
છે. એ પરખાણે કશરતથી બદન રાંજીતે મનજીત થાયે
છે. તે મનજીત મગનાં ઉપર શારી અથર કરે છે. અગ
નજા બાંધમાં ને કાઇ ખેર આપણ હાયે નહીં પાંડો શ
રીરની તનદરોશતી મનની તનદરોશતીમાં વધારો કરે છે. ને
શારી કાચેમી તથા ચુરદાલ હાયેતે આદખીનું મન જોહાણ
કામ કરી થકતુ નથી. માદો તથા રચનાં હુમ્મીઆદખી
એની હાલત નેવાથી એ વીંચીનાં જોહરો ઘણે શારી પડે
થયે. હેવાં આદખી કશો જોહર વીમાર આપી થકતાં
નથી અથવા જોહખી ઉપીએગી કશા કુકરશ, તેમજોથી બન
તો નથી એ પરખાણે મનની તનદરોશતીપર ઘણે દરજ
ને આધાર રાખે છે. ને એ બેજો આધાર કશરત પર છે
ઉપર કહીયું તેમ કશરત વીનાં ખાનુ પીનુ તથા શાફ હવા
આપણને મન ખાનતા કાચેમ કરી થકે નહીં નેજ એક
થુપાર ગમે હેવાં ઉતમાં લાકડા, પાટીઆ લઈને એક શાખત
ખનાવવા બેથે પણ તે ખનાવવા શાફ ને અગતની હુમ્મીઆ
ર તે તેની પાંડો હાયે નહીંતા તે શાખત ખનાવવાને રીત
લે લાકડાં પાટીઆં કાતરે બીગાંડે ને ને ખનાવેતા હેવાં
મેદાલને કરતાં થાયે છે તે પારેલા ઉપીએગીમાં આવી થકે
નહીં. તેમજ કશરત વગર શાફ ખાનુ પીનુ આદખીને ત
નદરોશત તથા મનજીત કરવાને બરેલો જોર તવામેલુ અથ
વાતો પોપચાં શરસુ ચરમદાર કરે. તેવું આદખી-હુમ્મી
થાઈને જોહરો કાતરે બીગાંડે. તેમજ ચરમદાર થઈ ખાલ

હી મગરનંદને પોતાના ચતરસ્રોતી શાપે લડવા તથા પો
તોના અનંતસવ કરવાનું મુખ્ય અર્થ હોય છે. તેની લંબા
પ્રાચીન પદ્ધતિ હોય છે. એ પદ્ધતિનું બલ એટલું
મહત્ત્વ છે કે તેના એક નવારાથી મોહકારમાં મોહકાર ગણવા હું
કહે છું. યાદ હવામાં ઉડી જાય છે. મગરના પાંચ ખરા
ધારીને રંગ દારી અંખર શરમા હોય છે. પાંચ ખાણ
તથા પેટ અને પુડાં આગલનો નીચડો ભાગ ગરદ અથવા
પ્રાચીન પદ્ધતિ હોય છે. તેની આખા બલદની આખા નરદી
મોહકાર હોય છે. ડાહ્યા શરદ રંગના ને આખાની આખા
પાંચ આખા પદ તથા પાપન હોય છે. પે નશકાર હોય છે. પ
કે શાંભલવાની ધંદરી કશી જવાબ આવી નથી. એ બાલુવરના
પેટ શાંભલ શકે છે કે નહીં તે વીધે કયુ ચોકસ કહી શકાય
નથી. પણ તેના શરિરની શપાડી એટલી નાજુક છે કે પાણી
એ કાંઈથી હીલવાય થાય છે તે તેને લાગે, નથી પણ ક
રથી તે પીછાની શકે છે કે કાંઈ ગરબ થાય છે. ધારવા ને
લે એ લાગવાની ચકતી શાંભલવાની ધંદરીનું કામ થાય દર
ને કરે. તેનું મોહકાર મોર તંદરાની બનાવટનું છે. જર
તે પુર ઉગાડે તારે આશરે છ પુર લાલુ થાય છે. પણ તેની
ધારી એટલી શાંકરી છે કે બલદ નરદો છુક ગમે તેટલું તેની
ધી ગલી શકાય નથી. મોહકાર મોહકાર મગરની ધારી
આતરે મોહકાર ધંદરીની કહેવામાં આવી છે. એ કારણે લી
ને તે મોહકાર આજીવન નહીં પણ નાપવાપર પોતાનું જીવ
રાખે છે. એ આજીવન પકડવાને તેના મોહકારમાં રાંત ન
હી પણ જોને આપણે મગરનું હાડકું કહીએ. તે કયાનથી
હાડકા અને પંતલી નેથ શરમા માનકારી એક જાવીદાર
કોથળી બાજુ બનાવેલી છે. તે મોહકાર બાજુ ઉગાડી પાણી
આ રીતે તારે પોતાના જીવરાખ લાગે કેના જના આજ
વા નહીં ખૂબ પકડે. શાપે આજીવન પાણીને પાણી હોય
તેને કાહેડી શકે છે. મોરના આટ પકડાયેલી એક કરમળી
પાણી મોહકાર અથવા નીકળી જાય નહીં
મગરની આંખને પેટ અથવા છાતી આગલ મે થાં
હોય છે. તે આશરે દર મોહકાર બરબાલી રહીને જાય
પોતાના જમાને બીને કુપીઆર બાલુવરની આજીવન થાય છે.
તેનું કાંઈ ગરબ તથા મીઠાશર ને પાંચ હોય છે. ધવારતી
વેલાં તે આજીવન ફરીને રહે છે કે જમાને શોભવથી ધાવવાને
બીની આજીવન તે જમાને જમાનતી વેલાં દરથી પંચ હટ શ
બીની હોય છે. તે આજીવન આજીવન મોહકાર થાય છે. તે
રજા તેની આજીવન તેની પદ એટલી બધી બરદાશ હો

અને કે તેથી જ્યારે કોઈ બીજા બાલુવર લેતું હશે નહીં.
હરેક બીજા બાલુવરની આજીવન પોતાની જમાને થાય છે. મગર
ની આજીવન પોતાના જમાને આજીવન થાય છે. શાપે હોય.
મગરના શરિરમાં થાય તેવું હોય. એ તેવું આજીવન આજીવન
રાખીના કુકારા બરેલું હોય છે. મોહકાર જમાને દરએક મગરના
શરિરમાં આજીવન તોય જમાને તેવું નીકળે. એ તેવું વા
શકે જમાને જમાને રજાના મોહકાર મગરના શોકાર કરે. તે કા
મ આજીવન તથા આજીવન કામે લાગે. મગર પકડ
વાની જમાને વાહાન કેટલુંએક દુર ઉપર રહે. તાહીથી
આજીવન આજીવન આજીવન મોહકાર મગરના કુકારા પકડે. છ છ
મોહકાર એક એક મગર પકડાયેલા જમાને લાગે. તે
એ જમાને નીકળી આજીવન કોરડા શાપે આજીવન આજીવન
ની પર કહે. તેના જમાને મગરને જમાને થાય છે. તેનું
તે મીઠાશર આજીવન પાણીમાં નીચે નાહી રહે. પણ મોહકાર શોકાર
શાપેના આજીવન તેને વલગેલો હોય છે. મોહકાર રહીને તે
પાણી દર લેવા ઉપર આજીવન, એટલે ફરીને બીની લાગે તે
હવા શરિરમાં એક જમાને મોહકારમાં આજીવન. એવા જ
અમથી મગર થાય જમાને આજીવન તથા કુપી થઈ તોજાન
કરે. તે વેલાં જમાને થાય જમાને આજીવન પકડે. જ
શી ફરીએ તેના મોહકાર લાલ કીનને લાગે. એ વખતે
તે પોતાની પુછી આજીવન મોહકાર મોહકાર, કોઈ વ
ખતે પુછીના નવારાથી તેના ચતરસ્રોત મોહકાર કહેડું કહેડું
પદ હવામાં હોય પણ પાણી અંદર તે જમાને થાય છે. જમાને
મોહકાર પોતાના જમાને કરવાને આજીવન થાય કોઈ ગારવા
પણી અંતે તેના નાંજી જમાને આજીવન તેની પર પુરતી રી
તે થાય છે. તે મગર પાટ થઈ ગરબ થાય તે તેને પકડના
રાખી થાય તેના વાહાન પર અથવા કીનને લાગે
મગર શાપે કોઈ જમાને, પણ અમેરીકાનાં ગ
રીનલડ થાયના. શોકાર મોહકાર હોય છે. તાહી તથા
બીજી કોઈ કોઈ વેલાં તેઓનાં જમાને શોકાર કરે. તે
એ જમાને રજાનાં હોય તેમ પાણીમાંથી કુદી જમાને ઉછડી
પાણી પકડે તારે એક જમાને આજીવન થાય થઈ પકડે. તે
રજાનાં જમાને થાય જમાને બરેલું છે રહીને જમાને હોય છે. કે
હવા લાગે હોય વાજ? ખરેખર હવા મોહકાર બાલુવરને હ
વાજા ઉછડતાં જમાને એ કાંઈ જમાને તેનું નથી.
એ બાલુવરને તેવું આટ દર વરસ એટલો જમાને
શોકાર થાય એક કેટલાએક પાણીમાં કહેવા જમાને જમાને
શાપે થાય તથા કરના આજીવન આજીવન થાય થાય જમાને

યણ મોહક મગરો આશતે આશતે એણા યામેય. કેમ કે તેમને મોહક થવાને ન લાગી સુદત નેમ્મને તે એ શે કારીઓના કામને લીધે મલતી નથી.

મગરમગરો એક નમુનો આ બીજાને અપાતે મેલી એણે.

અચાં શબ્દી માતાઓને અગતની ચેતવણી.

અચાઓમાં ઘણી વેલા ઘણે કોણે કેલોએક ખેર આપણે જોવામાં આવેછે. એ આપણોમાથી થોડીન પુર તો અને જનમતી વેલા ધમેલી હોએય. બાકી ઘણી ખરી તો કોઈ કમથી અથવા આવાપથી ઉતરતાં દરદી તથા મા આપની ગફલતથી અથવા અચાની તર્જમિત શબ્દી શારી અખરદારી નહીં રાખવાથી નીપજે. વાચતે માતાઓ પો વાતાં અચાઓપર જેવું શાસ્ત્ર હેત રાખેય તેવીન શારી અખ રદારી રાખેતા કેદુશાએક અચાએ ન પોતાના વાલીઓની ગ ફલત તથા એ ફીકરાઈને લીધે દેખાવમાં ખેર આપણુ બરે લા તથા કુખી યામેય તેથી તેઓના જનચાવ યામે.

અચાઓમા એક મોહકી એવતા એ હોએય કે તેઓના બરદાનો કોરો હેલે વાકો યામેય કે તેથી કેટલાએક થોડાં ઘણાં યુધા ને કેટલાએક નાંધપણથી થરડાં ડોચાના જેવા વાકા વેલો રહેછે. એ પરમાણુ થવાનુ કારણુ ઘણી ખરી વેલા અણુ નાંધપણમા થડી જવાથી અથવા તેને કોઈ બીજા રી તે વાગવાથી યામેય. તેને જાંહ વાણુ હોએ તાહા ઘટતી દવા તુરત કરવાની મા બાપ ગફલત કરે એટલે મોહક થતા બ

ખેર આપણવાણુ નીકે. એવાં કારણુથી વાકા અથ ખવાને ત અને તેવી બીજા કુરબવાતા ઉપજવાનારી એજ

મેશીને અથવા

કે અથવા બાગ

શરીરને ગુપ્ત મે

લવની માટે ને ગુ

ને શાક હવાશે.

શે દમ લેવાથી એટલે હુવ

તેનુ મોત આઈઉ બરોબર.

કે એટલે તે સુગરાઈને તુરત તરણુ પા

વા લેવાયો સુગરાવાના જેવી અથર આઈ

હલથી હીલી તથા વલીને બરોબર વાકા શીખાં થઈ શકેછે નહી. એ થઈ શકતા હોએતા બહુ. પણ એ કોઈ ભાગ અચાને રાખતી આપતા દેખાએ અથવા અચાની શાતને વખતે તે કથો ખેર આપણુ બરેલા લાગેતા, તેના ઘટતા ઈલાન વા પની પાશે તુરત કરાવશે ને હુધીઆર ડાકર મે તે હલા જ કરવા ફરમાવે તે વગર આચકો ખાવે કરશે.

કેટલીએક વખત અચાઓની છબ મોહકાના નીમયા ભાગ શામે હલથી નેઆર વલચેલી હોએય એ પરમાણુ છબ અથવાના હોવાથી મોહકુ થતે તે બધું શાક મેલી શકે તુ નહી ને તેના મેલવામાં તહરેવાર આપણુ રહી અંતેપ થણુ એના ઈલાન નાંધપણમા ઘણા શેહલથી થઈ શકેય. રે વી છબવાણુ બાકશ શેહલથી કાવી શકતું નથી, કાવામાં તે ની માએ અથવા મવાડનારી ખેરતને તુરત અખર મેમુકે અચાને કુપ એચતા છબથી અતીઘણી મેલત કરવી, પં મ. તેવી અખર પડતા વધવાની ત્રદદ માજેતા તેના ઉપાએ યાએ વધપ તે બધાન કાતરથી નશ કાપીને અથવા કોઈ તેલો બીજે શેહલો ઈલાન કરીને એ આપણને કુર કરી શકે.

કોઈ કોઈ વેલા અચાના છ અચાગા અથવા નીમયા હાટ મે ભાગમા વેહુશાએકો થરઓ નીકડેય. તેનોમી નાં ધપણમા ઈલાન થઈ શકે ડાકર જાહરે મે તાહરે તે અ ગહું કાપીને તથા ઘટતા ઈલાન કરીને એ આપણુ ખડાડી શકે હેવુછે. એવી આપણુને જેમ ઉતાવળથી ઈલાન કરી એ તેમ વધારે શાસ્ત્ર.

સોતર મેલણુ તથા મેલતાં છબ લાગવાની એજ બ છો અચાઓમા રહી જાએય. એ વધે પણ નાંધપણથીન ઈલાન કરતે ઘટેછે. અચાને લાડથી અથવા કોઈની કોઈ છબીનેતરુ અથવા અથુપ શબરો મેલવાવા નેમ્મને નહી. નો ઘેરાવે તીશપીતે રતી પાશે થાંધા અથવા હુલુવે હુલુવે ને થ ની શરીરના એક વોચ કરવી એટલે મોહક થતા ઉપર માણે ના માયાને તથા અચામાં કણ રહેશે નહી તેથી તેની ડોકી બરોબર નાંધપણમા નબલી હોવાથી અથવા તે મેડેલ લાગેય એ જાનવર એક જાણુની શરાતી ઈલાન એ પામ્ય હોતી નથી. એ બધુ હમેશા જુલતા રહેવાથી ની શાક કામ આવેય. તે અચાને શાસ્ત્ર કોઈએ નવ કુર લાંગી હોએય પછી એજ કીપાથી બધું આઈ, મેહરાપ શરમે કાઈક રીએ તેની નેમ્મને દેતલીન રેખાની.

ને તેની બંધે આંખોપર શરખી પડે તથા હરેક વગતુ તે બંધે આંખે શરખી નોંધ શકે હેતુ કરતું નોંધ્યું. અચાંતો ખાધાના બાંધે આંખપર પડેલા રાખવા ઘટે નહીં ને તે શરખી વરાતુઓ શીધી નહરે નોંધ શકે હેતુ કરતું. અમા ખુદરતથી કોઈ કદાચેન બારો હોયછે. ગાકી ખાતાની અંને દાંધની ગફલત તથા એ પરવાઇથી એ આપણુ ઘણી ખરી વેલા અચાંતો નહર આપેચ

શીતલાના દાહમ, આખરા નોતીઆ તથા કુલા અંને બીજ બદલુરતીથી ખાતાઓની ગફલતથી થાય છે. તે ગફલત એ કે અચાંતોને નાથપણુના ગઈ થી તુલા મેલાવવામાં આવતા નથી. એ ગફલતથી ઘણા એક અચાંતો ને મોહક થતે ઘણા ખુબશુરત થવા લાગે છે તે અંતી ઘણા બદલુરત થાયછે અંને ઘણાનેપોતા કે વખતે જાણુ પડુ જતો રહેછે. અચાંતોને હેવાં દુખથી છુટા રાખવાને શયલી ખાતાઓને ફરજ છે. એ ફરજ અદા કરવામાં તેઓને કપૂરી મેહનત તો છેજ નહીં. બલકે ખાતાઓ ને બીજ અંતી ઘણી મેહનત અચાંતો પછવાડે કરેચ તે શાયે એકથી મોકશી રાખેતા ખાંચે તથા અચાંતો ઘણા ફાંચેલા થયે તે ખાતરે એકલું ને બચુ આશરે ને તરણુ મહીનાતુ થાયે એકલે કોઈ કદાચેન શીતલા કાહકનારની પોથી અચાંતો ગઈ શીતલા મેલાવવા ને તે વીધે પાચ દસ દાહકા વધવેનો ફરમાવવા ઝુનખ અચાંતી ઘરતી ખબરદારી રાખવી

એ પરમાણુ ખાતાઓએ નાથપણુમાં મોટી ખબરદારી રાખવાથી મોહકપણુના અચાંતો મોહક થુખ થાયછે. વાશો ઉમેછે કે સધી રોઆની ખાતાઓ એવી ખબરદારી રાખવાની કોશિશ કરશે એ કોશિશ કીધાથી ખાતાઓ પોતાનાં અચાંતો તથા ખુદા તરફ પોતાની ફરજ અદા કરવાનું પુનઃ એકવરે

ચીના લોકોની ઇમારતો.

ચીના લોકોના તદરેવાર હુનર તથા તેઓની તદરેવાર રીતનાત દેહલી પુરાણીએ તે વીધે આપણને કરી ખબર નથી તેમજ તેઓની ઇમારત બાંધવાની રીતના પુરાતન પછા વીધે આપણને ક્યાં સ્પષ્ટ પડીક નથી આટલીની બી

નાં મોકશ્યે કે પુરાતન તારતાર લોકોનાં તલુખા વાની રીત ઝુનખ હાવતા ચીનાઓના ઘરની દષ્ટે. એ તે ઝુનખી ધખને ચીનાઓના ઘરની દષ્ટે એકથી અંતી આંખેચકે સુશાક રોના કેહેવા ઝુનખ ચીનાઓના ઘરવાલા મોહલા તલુખી હાવની,સાચા દીશે. ચીનાઓના ઘરોના હાપસાની કોર ઉપલી તરફથી વાલેલી હોયચ. તેમના મોરદીકા પરદા આંધેલી ફુકાન શરખા દીશેચ. મોટલાની કોર કોઈ દેશાણુ એન ઝાફકતા હોયચ. તેમના દેવો તથા મેહલોના હાપસાની મેરોના હાપસાની આફ જાણુ કરનાતાના બનાવી વાલી લીધેલા હોયે તેવા દીશેચ. પણ એ હાપસા ખરેખર તો લાકડાના બનાવેલા હોયચ એ ઇમારતોના એક તલુખો આંચે આતરે આપીઆંચ

એ ઇમારતો લાકડા અથવા ઇંટરોથી બાંધવામાં જાયેચ. ફરજ કદાચેન વાપરવામાં આવેચ, ચીનાઓના ઘર ઘણાખરા લાકડાના બાંધેલા હોયચ તેથી તથા અગ્રાપાસા તદરેવાર વારનીચ તથા રંગ લગાડેલા હોયચ તેથી તે ઘણા નજુને પરક પડતા હોયચ. બીજ ઘણી બાબતોની આફ કે ચીનાઓના ઘર બાંધવા શખથી પણ કાંચેલા છે. જુદે જુદે વાયેના લોકોથી દેવેલી રીતનાત ઘેર બંધાયેછે, એન કે પાદસાહત તથા તેના નજકના બેશના મેહલ, ઉંચાંચો નાં અંદીરો, ને વેપારીઓ તથા ચાકડના ઘરો જુદી તદરે તથા લખાઈ મોહલાધના હોયચ. તેમજ વલી ઉતરતા દરજ વાલાઓના ઘર જુદા હોયચ એ ધારો અમલવા લાંબવા ને ચીના લોકો ઘણા મેહકીક રાખેચ તે ધારો કોંડનાર શરફ કદાચે મોહકેચ. એ પરમાણુ ઘણાએક દેશાણુ મોહલા ના મોહલા એકશરખા વીચતાર, કોલ, તથા ખારના મેરોથી બનેલા સુશાકરોને નહર આપેચ.

ચીનોની બાદર ઉતચા ચીનાના શરખી ઇમારતો અથવા મેહલો બાંધેલા હોયચ. તે ઇમારતો પાચ, છ, સાત, આઠ અથવા નવ માલમી હોયચ. એવી ઇમારતોનાની મહત્તી ત્રામીથી શ્રી નાંતકીનાથે હરખાંછે. તેને નાંતકીનાથ

કોરીના મેહલ કરીને કહે છે. જતાં આખે ચીતાર બાનુએ ત્યાં એક જુવાન બાઈ ને પુરત પરણેલી હતી તેની બીજી લીધામાં આવેલી. એ બાઈના લગન શુભધર્મીએ

વાનુ કારણ એમને તેના જુદા જુદા માલાના છાપરાં આપેર શોભાવતા રંગથી રંગેલી કોરીના ચારા નલીઆ ગોઠવેલા છે એ ઇમારતની આડ બાજુ છે. તેના નવ ખાર છે. તેની ઉનમાઈ આશરે ૨૦૦) થયો કુરુ છે. તે ઇતરડી નો મનજીત પાઆપર ઉઠાવેલી છે. એમને તલીએની દેવાલ મોઢાના મોઢી બાર કુરુ બારડી છે. એ ઇમારત જેમ કે મી મધ્ય તેમ શાંકી ઈમાના આવીય. તેના દેખાવ મજા શાશે વાચેય. તેની આધપાશ શંખેરખરની પગતી એ છે. બાર શીંડી મહુડવા પછી મેહુડા ત્રાલ આવેય. તે પછી થણા શાકરા દારાપર ઘડને નવ માલ શુધી નઈ થકા એમ. દરએક માલપર બાહેરની બાજુએ ઉચુ રેહવાને ગા લેરી ચરખુ મહાન હોએય. તેને માથે છાપરાની કોર વાલે લી છે. તે કોરેથી બંદરડી લટકાવીય જેમ જેમ ઉપર નઈ એ તેમ એ બાંહેડીનું કદ નાપણ હોએય ને તે પવનથી હી લીને વાચેય. દરએક ખાર મનજીત ભારવડીઆપર બાહેડા છે. તે ભારવડીઆપર બારડા પાટીઆ ગોઠવીઆય એ રડાની શીંડીઆ ચીતારોથી શીનગારેલી છે. ચીતારમાં રેશા ની તારની ભલીની શહે આવેય. રવાલોમના ગાખલાએ ત્રા પુરાનીએ ગોઠવેલી છે. એ ઇમારતના શીનગારને વાચતે જે ભાત ભાંતની ગોઠવણ કરી છે તે દુનીઆમની નવા હ શરખી ઇમારતોઆની એવી એક ઇમારત ગણાઈ છે.

પ્રસાદ હેતુની યાદશર.

બાનુએ ત્યાં એક જુવાન બાઈ ને પુરત પરણેલી હતી તેની બીજી લીધામાં આવેલી. એ બાઈના લગન શુભધર્મીએ મીનાં બાજુવાં લાએક તથા રમુજ આપનારી છે એ બીજા લખનાર નંજીવેય કે એ બાઈના બાપ બારેમોરેનો પેતાનું કસાવેય તથા તે ઉનમી પડવીના મોઢાવાલો છે. એ બાઈ ને જીવજીવત તથા જીવ ગતાન વાલી છે તેની શાયે લગન રવાની ઉમેદ રાખનારાઓમાં એક લાંબી ઉમરવાળા પુરુષ હતો એ પુરુષ થણા તવગર હતો પણ તે બાઈ કરતાં વધેય થણા વધારે હોવાથી તેને તે બાઈએ પથંદ કીધો નહી. તે ની શબલી અરજ વેશ ગઈ. તેના પેઆર તથા પડ્યાની વાતપર તે બાઈએ કહ્યું કે આનંદ આપીઈ નહી કે એ આંદ મી શાયે લગન કરવાને તેણે શાક ના પાંડીઈ. એ ઉમેરો રને એ પરમાણે એ આંદએ નાપથંદ કીધો તેમાં કહ્યું મંજી. ઇ શરખું નથી. નવાઈ માતરે આંદે વાતમા છે કે એ પર માણે નાપથંદ થવા પછી નાં ઉમેદ થએલાઓની તાકડે એ આંદમીએ પોતે કરી અદેમાઈ અપવા કપટ પોતાના ખન માં રાખીઆ નહી. મેહી જીવાન બાનુનીયર તે હરેશી તાકડે હેત કરતો રહેઓ. એ થણીએ પેલીને ખાતરીથી નજાવીઈ કે તે એ બીજા કોઈની પુરુષને વધારે વાચેક થારી તેને પોતાના બરથાર કરશેતો કોઈ મીના નહી. શુભધર્મી તેમ કરુણ પણ એ આંદમી તે બાઈપર ને મેહુરખાની રાખતો હતો તેમાં કયો બદારો થવાનો નહી. તે એકવા શુધી કે તેણે એ બાઈને નજાવીઈ કે એક વાર તમે રહેવો બરથાર પથંદ કરશો કે તેની પ્રથે આશા નેરથા પડ્યા નહી હોએયેતો તમારાં શુખને ખાટે હું તમારે વાચતે દય લાખ રૂપીઆ શુધીની રકમ જીવી કાહુડા કે તેની ઉ પનમથી તમે શુખમાં રહેવો ને કોઈને વ્યાથારે પડવાને મ રજ રહે નહી. એ પરમાણેની વાત પેલા વ્યાદમીને અંતરે લખી કરેતો નેઈ એ બાઈના મનપર હેવી અથાર થઈ કે તેની મ બંધી પોતે કરેલા થેડાવપર ફરી વીચાર કીધો. પરીનાર જે હું થઈ કે તે કોડાવ તેણે કરવીએ ને તેના હેતથી મેહી નઈ તેની બાએકી થવાનો કોડાવ કીધો. એ કોડાવ નજાવીએ અમલમાં આવીએ. એ ખર હેત કરનાર તથા વાચના વીચાર કરનાર થણી થણીઆની નામદાર શાંકી માથે ને થઈ તારે તેઓના લગન રાખેલી એ જાણવાનું બીનાનીએ દે વાયેના લોકોમાં વાત માલી એ બંધે મેહી હવેક એક જ બના પ્રસાદ પેઆરમાં વખત કાહુડે છે. એ બરથારની એક વા વીથે હોએતો તહરેવાર મોહી મોહી વાતો કરે.

માલા વેશમાં આપણી શંકી વીથેદીઆએ દરખા રા. ભારી માટે વાચેની બાનુએની જુગાકાત લીધી હતી તે વા વીથે હોએતો તહરેવાર મોહી મોહી વાતો કરે.

ખરા બોટા વીશે કશુ ચોકસા કહેવાઈ શકાતું નથી. 'પણુ આંટલી વાતનો શરવે કોઈને જાણીતી છે એ ધણીની એ ખલી રેલવે ખાતાની પુછની રકમ પંદર લાખ રૂપીયા શુ ધીની છે જાનાતી અરધી કરતા વધારે રકમની ચે કડે છ ટકા પરખાણે ઉપચ મામિ છે. વાશતે એ પરખાણે ખીટ રેલવે વણી હશે.

કાપડ વણવાનો હુનર

કપડા વણવાનો હુનર શણે પુરાતન જમાનાથી ઉતપત્ત થયેપો છે. એ હુનર આકાશી જાતના યનશારખા એટલે સિવા અગતનો તથા ઉપીઆગી છે કે તે વીશે કેટલીએક ખીના આ ગરથની વાચનારી બાઈઓને શાઈ નીચે લખવી રચેરા લાગી છે.

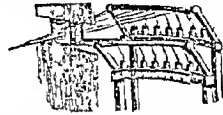
કપડા વણવાનો હુનર આ રેશમાં પુરાતન જમાનાથી ચાલીઆ હતા. આપણા રેશના વણકરોની તારીફ આ ખી કુનીઆમાં થતુ શુધી રેલાએથી હતી. આપણા રેશી કાપડના કુનાશની ચાકાઈ, બારીકી અને જાત બાતની તહુરે તથા રંગની વખાન શયા રેશીમાં એટલી ચાલી હતી કે હી નહુશ્યાનુંતુ કાપડ ચંપા રેશના હાકનો બને અખરો શો થતા ફરતા. એ પરખાણે આપણાં રેશી કાપડનાં ખપ તથા લારીક હતો. પણ પાઠશાળી પરીપીઆને એ ખીના હુનરોમાં તેમજ કાપડ વણવાના કામમાં આપણુ લોકોથી શરયા થઈ પડીઆ છે. તેઓની હીકમત તથા છતરોની આગણ આપણા રેશના હાપે વણનારા કારીગરો ટકી શકી આ નથી. એકે કાઠખીરી શાલ, બનારશી કુપટા અને ડા કાનખલન હજુર થયે છેકાણે તારીક વાએક કાપડ ગણા એવે લોખી શુધી પરકારના કાપડ શુતરાને શયતા વણવા મા સોંપારણુ રીતે ધરિપીઆનોની બરોબરી કોઈ કરી શકતુ નથી.

કાપડ વણવાની શાયરણુ એકવણુ એનકે શુતર યાન અથવા રેશનના વધારે એવા જડા જના રોરા કરી એક બીજાના શુધી લેવા. કાપડની લાઈ ખટે ને રોરો વપાયેય તેને લોનો અને પોલવાઈ ખટે ને રોરો વપાયેય તેણે વણે કરી કેહય એ વણે તાનો બનાવવા તથા તે ને કપડોના આકારમાં વણવાના શાંયાનાં અગતના ભાગ જુદા કરી શુખતેશા મોકાશે નીચે લખીઆ છે.

પોલવા કાપડના તાનાના રોરાને વણી કહેવામાં પર વીધોય જુદી જુદી જાતના રોરાના જુદા જુદા કાઠવા રે એય તે વણવા તથા વીધાવવાનુ કામ ચોરનો કરેય, તે આમે પરખાણે છે.

રેશની કાપડ ખાટે પચાશ પચાશ કાઠવાના ચોકશા માએય. તે ચોકશામાં અરધી અરધ ઉપર નીચે હારમા એ ડબેલા હાએય. તેજાના ચોકાકનો નજુનો અએય પરખાણે છે.

એ ચોકશા પરના કાઠવાનો રોરો તે ચોકશાના ઘટા પરથી થઈને તેના ઘાવા હાથપરની બે ઉપર નીચેની કપીઆ મા જએય તાકાંધી ફરીને વણવાની મશીની જુદીમાં આ નીચે રખાઆ પરખાણે બેરવાએય.

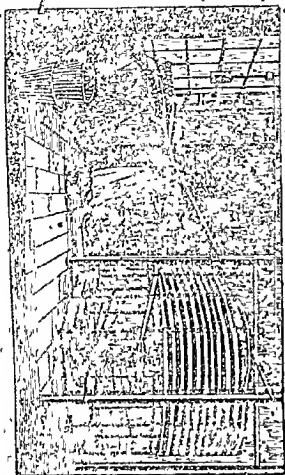
એટલુ થતા શુધી એ કામ કરનાર ચોરત આ ચીનાર માં બતાવવા સુખ્ય પોતાના હાથ વચમાં, તથ તે રોરાને પ

કહેય ને તે ખુંડી પરથી ઉચકીને હણવેથી આ ચીતારમાં મણાવવા સુખ્ય બેલેય. તે રોરા જુદા રેટ. એટલા શાઈ

મશીનપરથી ઉતારવા આગમય વચમાં એક ખુંડી અએય એ પછી એ રોરોને આગાઈલોનાં ચીતારમાં બતાવવા પરખાણેના રેટીઆપર વીધાયેય. એ રેટીઆની વધે વચમાં ખુ

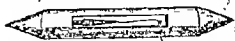

રા આથે લાણ કરેલા દોરો વીઠાલીઆથી તથા ઉમેડનાથી તે રેહડીઆ આગળ ચામળ કરેય એટલે કાટલાના દોરા તે ને હુડીઆ પર વીઠલાઈ જાણે ઉપલી તરફ એકડા ચાએય. એ રેહડીઆમાં નડેલો ઉપર નીચેની ખુટીઆ હુવીઝે કે દોરો નીચે ઉપર મહુડેય તેવોળ તાણાની ખુટીઆં ભેરવાઈ નીચે ઉ નેચ ને તેમજ નીચેની ખુટીઆ ભેરવાઈ ઉપર જાએય. કા ટલાનો દોરો એ પરખાણે થયા રેહડીઆ પર વીઠલાઆ પ હી તેમજ થાંભાલથી ઉતારી મોહડા ચાલના વેલણપર તે એ પરખાણે મુડવેય, એવો આખો ચીતાર. એના છેલ

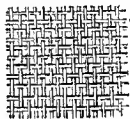

લ વેલણથી ભારી વળન તંબાએલું એમ કે હોરો વનાએ લો રેહડી કપડુ ખરોબર વણાએ રાવી માણુએ ને લાકડી આ. આગેલ કાટલાંપરથી એ જાતના દોરા કાટલાં તે ભે

લાઈ નહીં બવા શાસ્ત્ર તેમને ઉતારતાં ને નીચેએ ખુટીએ આપેલી હતી તે કાટડીને એ લાકડીઆ તેવ નડેએ એ પવામાં આવેય. શાલપર તાનો મેલીઆ પછી સાંભાપ પંચનું ભેરે છેને વણવાનુ કામ ચલાવેય. અરધા અરધ દોરા વારા ફરતી ઉચકેય એને આખે ચીતારમા નીચારે

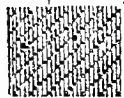
શરખો કાટલો ફેંકીઆ જાએય એ કાટલામાં એક અનુ દાર ચાતરીપર વાંતાનો દોરો વીઠાલેલો હોએય તે તાનાખે જુધાતો જાએય એ જુધાવા પછી હાલો આકાર પકડે

વણાએલા કપડાનો આકાર હોયો શાસ્ત્ર નનરે રીકડેતો નો પણ ને કામનાથી છતી વશતુ મોહડી રેખાએ તે કામના થી નેહડે હોએતો એ પરમાને રીકડેય. એ પરખાણે થાઈ કપડુ વણાએય, વહી નેને ઈંગરેને તુઈલ કરીને કહેય તેમ વાણા તાનો અવાર નવીર નહીં પણ આખેનીએ રેખારેખા

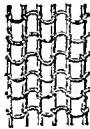
પરખાણે થાણા આંતરે આવેય. વહી વાણા તાનાનો દોરો એ ઘાણુએ રંગના લીએય તેથી કાપડપર જાણે કાઈ ભાગ દોરો હોએ તેમ તે વણાએય. તેના વાણા તાનાનો આકાર આખો

અમાએ હોએય. નેહડે કપડુ વણાએય તેના આખો

એ ઉપર પરમાણુએ અને ભાતભાતની ગતિનુ કપડ આમે નીચે

પરમાણુ વલુએ એ કપડાંના વાણા તાના નેવા ઉપર નીચે આમે તેવાન તેમને આંધી લેવા ગાંઠ વધાએય તે ગાંઠ વા લવાની બારીક ગોઠવણ થઈ અહી કાચીગરમી શંકામાં લાગુ કીધેલી હોએય. ગાલીઆએય તાનાને બેવડો રોરો લીધામા આવેય ને ને જુદા જુદા રંગની ભાત તે થર લા વવી હોએય તે રંગને રોરો તાનાના રોરાપર છેડે છેડે ગોઠ વવામા આવેય, નાંધથી ભરત અથવા ભાતના શાલીઆ ના એ છેડેથી રોરા વધારે નજીક હોએય તેથી તે વધારે મન્યુત થાએય. કુશા આને તેણ બીજુ કપડ વણું કીક રહે. તેની ગોઠવણ કરતા અલખતા થણે વખત લાએય.

શુતરના કાપડના વાના તાણાને ઘઉંની કાંલ એક જ તની પીછાંથી લગાડેય. એ કાંલ અથવા ખજ જુલ જુલ કારખાનીઓમાં વધારે ઓછા વાપરવામા આવેય. એ પર માણે શુતર ભીજવેય. ધણ રેરામી કાપડમાં હેવા ખલ આ લે નહી તે મીટે હલવાનતા માગડાને ખતલે પાછી ને નો રોમાન બનાવી તેના ગોટ નરી વણકર હલવે હલવે તે ની પીચકારી રેરામી કાપડના તાનાપર મારેલા જએય.

એ પરમાણુ કાપડ વણવાના હુનર શખમી મુખતેયર આણવા નેજ ખીનાછે. પછ તે વણવાના શંખા હેવા ગોઠ દા.તથા આઠમીના હાથ પુગતુ તહરેવાર કામ શંખાનીજ મારફતે કરવાને હેવા જમવાણ ભરેલા કીલેલા હોએય કે તે ની શમજન ખાતરે તે નેવાધીજ પડી મુકેય.

જલ તથા બીનની છાલ કોહાડીને તે

ખાયા વીસી.

શ ધા ફલ તથા બીનની છાલ હુનર થઈ શકતી નથી. ફલ તથા બીનના ખાવાનિગ ને ભાગ તે થણે નાજુકને નો ખોલવી હવામાં રહે તે નલરી ખરાય થાએ. વાસતે રોશ ના નમત કરતાએ એ માહેલા તાવાના મંચાવ કરવાને વાશે તે ફલ તથા બીનનો બાહરનો ભાગ હોતે મન્યુત કીધાય કે તેપર હવા તથા ગરમીની નાથ કારક અપરે એકાએક થાએ નહી. જુદાં જુદાં ફલ તથા બીનની છાલ જુદું જુદું કવત થરાવેય. કેટલીએક તેા હુવી શકતછે કે નખર્વા તેજા બધી પણ ખીગલતી નથી. એવી શંખી છાલ શામે ને ફલ અ થવા બીજ ખાઇએતી તે પેરમાં નરે નહી કેટલીએકતો બરી મુશકેલાતથી જાહાડાને રશતે નીકલેય ને બાકીનો છ ની છની કરમે ભીંજ કાગળની માફક પેરમા મન્યુત વ લગી મેથેય. એથી કરીને બદ હુનમીએત તથા તહરેવાર માદમી પેલ થાએય. કેટલોએક મેવા નેમકે કીધામીગ અ વા કરતક દરાખ પુરી અથવા મકવાનમા ભાંજાઆ અથવા આવીઆ વગર આખી ગલી ઝીઆમા આપેતા, તે પેરમાં થણીખરી નરતી નથી. એજ પરમાણુ મોહરો ફલ અથવા બીન નેચી કે બદામ પચતાં હતીઆરી વીથે શમજનું. તે મની છાલ કાહડીને ખાધામાં ફાંચેરોછે તેમ છાલ શામે આ ધામાં નથી. વાસતે હરેક ફલ તથા બીનને જમ બને તે અ છોડીને ખાણું કે તે નલરી નરી જએ, ને બદ હુનમી અત અથવા કોઈ પરકારની માદમી થાએ નહી.

સુડીમાં શાંતેલી વશતુ પારખવાની રીત

હરેક એ જુરી જુરી વશતુ કોઈ ધણી મોતામુ હાથમાં લઈને આવેતે તે કેમ પારખણું? જનકે કોઈ તમારી શાંદિ લી મોતાના એક હાથમાં રૂપીઆ અને બીજ હાથમા ડોડી ઉ તમે નહી જાણે તેમ શંતારી પકડે ને તમને હજેકે કો ડોડી કીઆ હાથછે ને રૂપીઆ કીઆ. હાથમાછે તો તમે તે કેમ પારખયો વાઈ? જુવો તે પારખવાની આમે રીતીકે. તમારી શાંદિ ને કેહુએ કે રૂપીઆને કાંઈ મેડીની કીમત આપા ને ડોડી

ડીઆને એકીની કીમત આપો. મેકી જમના હાથમાંની જે શાખીઆ થાએ તેને કોઈ મેકી શાખીઆએ શુભે ને હાંવા હાથની શાખીઆને એકી શાખીઆએ શુભે. પછી બધે જુ પાકારોનો શરવાલો કરીને મને કેહવો.

એ પરમાણે તમારી સાહેલીએ કીધા પછી તમને જે શરવાલો કેહે તેની શાખીઆ એકી થાએતો જાણવુંકે રૂપીઆ જમના હાથમાં ને રોહડીઈ દાલા હાથમાંજ ને તે શરવાલા નીશા ખીઆ મેકી થાએતો જાણવુંકે રૂપીઆ દાલા હાથમાં ને રોહડીઈ જમના હાથમાંજે. જેમકે એક દાખલો.

જમના હાથમાં રોહડીઈ.

રોહડીઆને એકીની કીમત ૧૯

જમના હાથની શાખીઆને મેકીએ શુભે ૧૨

૨૨૮

દાલા હાથમાં રૂપીઆ.

રૂપીઆને મેકીની કીમત ૧૪

દાલા હાથની શાખીઆને એકીએ શુભે ૭

શુભાકાર ૪૨

મે શુભાકાર વેળે ૨૨૮

૪૨

શરવાલો ૨૬

જે શરવાલો મેકીએ એટલે તેનો ૨) થી કરીને ભાગ ખેરોબર જાએય તેથી રોહડીઈ દાલા હાથમાંજે હેલુ પરખા એય.

પરચુટન ખીનાં.

ધર ધણીઆની—શ્યામની અને ભીલીઆની ધર ધણીઆની પરકાશતા શુરજની માફકહે. શુરજ તુ અજવાલું બંધ થઈ જાય એટલે શંધી દુનીઆ જેમ કરામની લાગે તેમજ હવે ધર ધણીઆની શુભ થઈ એટલે શંધુ ધર અકાલુ થઈ પડે.

એક દાહપણ—જે વાતની તમને ખબર નહીં ને વીકો ચુપકીઈ બેસવું તથા જે તમે ચારી પડેનાણાં હોવ તે તકરારને વખત જાહેર કરવું એ એક ખરું જાણપણ છે.

ખીનાવોની એક કેહવાત—શુભામતીઆ આ દમીના ભરૂશો કરતાં નહીં કારણકે, જાણી શકી તમારી અવશથા આખાદ હશે તાંહુ શુધી તેઓ તમને શેર શેર દુધ પાણી પણ જરે તમારી દુર દશા થશે તારે તે શુભામત ખોરા શુધી રોહડીઆ દુકડાઈની તમને પુછતાર નથી.

પરજ વીશે ગમ્મલત—આપણી પરજ ખબર વામાં ગમ્મલત કરવાથી ખીનાઓ કરતાં ગમ્મલત કરનારને પોતાને ઘણી વેલા વધારે નુકસાન થાએ છે હવે ગમ્મલત કરનારના એતેકાદ તથા ચાપાઈ તથા હુ શીઆરી વીશે લોકોને હવે છુરો શક ચાંચને આમતે ઊતરપત થાએય કે તેથી અંતે મોહડી હાંની પોહડીઆ વીના રેહતી નથી.

પોતાને પીછાંનવું—એક ઘણો કાએલ ઈશિના ની હકીમ ઘણો વીચાર કરવા પછી હેલું કહી ગીઆય કે પોતાને પીછાંનવા શીખવું એ દુનીઆને એક ખવા શીખવાનો એક એતમ મોરગે.

આલશ—આલશ બધાં પાપનું એક ખુંલ છે. જે કોઈ પાપથી દુર રેહવા માગે તેણે પેહલાં આલશ થી દુર રેહવું જોઈએ. આલશ આદમીનાં મનમાં તહેરવાર બદ વીચારને હુંડી ઈશિકતીની ઊતરપતી થાએ છે વાશતે આલશ દુર કરી તનમનને ભલા બી દમમાં રોકાએલું રાખવું તે પાપથી છુટ રેહવાનું શુંખી અ હુથીઆર છે.

કરકશર—જેમ આદમી જે ખાએય તેથી નહીં પણ ખાધેલું જે તેને જરેય તેથી પુચેદ. થાએય જેમજ આદમી કમાએય તેથી નહીં પણ જે કમાઈ કર કરથથી જાલવેય તેથી તને ગર થાએય વાશતે ભીલીઆની આદમી ગમે હવે કમાઈ કરે ને કર થા રાખે નહીં તો તે કરી તવગર થઈ થકનાર નથી.

ગરમ પાણી—પાણી ગરમ કરવું હોએતો તે કટલેએક દરજને ગરમ થાએય. તે હવે પછી પાણી નો બાક થઈ હવામાં ભીડી જાએય વાશતે પાણી માંથી ગરમ વરાલ નીકલવા માંડી એટલે તે વધારે જીતુ કરવાની કોશિય કરવી નહીં. કમક નથી કોશિ

શથી લાકડાં માતરે નકાંમાં ખસવામાં આવશે ને થાં
હી વધારે જરમ થવાનું નથી.

અમેરીકાન લોકોની દોલત—શ્રી અમેરીકા
નાં ઈજિનાઈટ્ઝ ઈજરેશનના લોકો જેઓ “અમેરીકા
નો” ને શાધારન નામે જાણીતા છે તેઓની દોલત
અથવા સંપત્તીનું એક ગણે કરતાંએ વરતાંન કીધું
છે. તેની કીંમત ૧૮૫૬ માં ૧૧૨૧૭૬૧૧૮૭૨
ડાલર અથવા નજીક ૩ ૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦ રૂપીઆ
થઈ હતી.

કવરી ખદાંમ—કેટલાંએક લોકોને ટેવ છે કે જ
યાંને તેઓ કવડી ખદામ ખાનુખા ખવાડેય તે એવી
મતલબથી કે ખાદી થાએ નહી. પણ એવું કરવા
ને મોહી ભુલ કરેય. ખદામનો કવડાટ એક જાત
નું ઘણું ભર જેહર છે. તે જેહરને લીધે આદમી અથ
વા હરેક પરાણી મરણ પામેય અથવા ડુખી થાએય.
વાદ્યંતે ખયાને કહી થઈને કડવી ખદામ ખવાડવી ન
હી.

જરમન શીલવર—જરમન શીલવર કરી
જે સીધર ધાનુ થાએય તેમા તરણ ભાગ સીધું, વી
થાં ભાગ નીકળે, વીશભાગ જશદ અને ચાહક ભા
ગ તરણું હોએય પેહલા તાંબુ કીમલાવીઆ
પછી નીકળે તથા સીધું ને તાર પછી જશદ તા
વી ચેલવવામા આવેય.

ખયાંને ચત્રાવડું—ખયાંને ઘણાવાર હાથમાં
અથવા ગાદીમા અથવા ખીલ જગોએ બેઠાડી રાખ
વાથી તેને મોહી હાની થાડેય વાદ્યંતે તેને ગાલીઆ
પર ક્રેશીઆં મારતા દેવાં તથા ચાલવા દેવાની ઘણી
જરૂર છે જે જરૂર મુજબ કામ કરવાપર ખયાં
ની છુટાનીનો આધાર ઘણી વેલા રહે છે.

બે ચીજ કદી કીડાતી નથી તે—ધરમાનું
આદેમીએ સખાવત કરેશ પછી અને ગીલાખીર આ
દેમીની જખાનપર કદી કીટ ચહુડતો નથી.

સંવાના પુનરેમાં એક શુધારો—ધરખાર અ
ને ખીલ વધતુ ગવા થાંધી હવાય એક હેતુ ઈચ્છાંતર

ખનાવવામાં આવીશીંય કે તેથી હરેક વસ્તુપર હુમલુ
રત લાકડાંએનો દાનાદાર દેખાવ લાવી શકાએય
એ ઈચ્છાંતર શાધી કાઢનારને, તેનો શાએશો કેટલાંએક
વરણ શુધી ભાવવવાને ઈજલંકની શરકારથી મનાદ
મલી છે.

મશખરી—અનાડી લોકો શાથે મશખરીનો વે
હવાર રાખશે નહી કેમકે તેઓ છુદ મશખરી ને પા
છ પણામાં શરક મશખનાર નથી જેથી તેઓની મશ
ખરીથી તમને કોઈ વાર અતીશ લજવાઈ મોહ્યો પ
શતાવે ખેંચવો પડશે. વલી મશખરીનો વેહવાર ત
મારી ખરોખરીઆં શીવાએ કોઈ બીજા આદમી શાથે
રાખશે નહી.

ધધેડાં—બે ધધેડાં એક ઘોડાના નેટશે બોલો
છીંચકી શકેય. એક ઘોડો પાંચ પુરુશના નેટશે બો
લો છીપાકી શકેય. એ પરમાણે એક ધધેડું આદમી
ના કરતાં અડી ઘણું બોલો ખમી શકેય. ખાલ
વખતે કેટલાંએક ધધેડાં કેટલાંએક આદમી કરતાં અડી
ઘણી અકલ પણુ ધરાવેય.

શાદીની રીખામણ.

ખાલી એ પડે દંનડો તો મરાખી તું પીર કુર
કે ડંકી રેયો તે ધીરજ તું દંડાનું પર
બહી નરખાઈ બંકે થાતી હોએ મરાખાર
નરખ રેશખને ના કાપે વેહતી વલવાર
ખીડી મોલી, નરખાઈ, નખતલાખી ધીરથી
એક બાવ વતે તું બાંધી લાવે મશતાનો હાથી.

એવે વીલીઆવાનો વચે ના હોએ બધકોને જમ
કપી નવ લડે વીલીઆવાંન કોઈ મુરખ શ મ
માક કુદાપી કોઈ મુરખ વખી કામેલને મોલે
કામેલ તેને ધીરજ ને રેતાવો દેવા મુખ મોલે
ગુલ્તા એક ખાલને મે દાનાવ મલી ખયાને
પતાવટ કરવાને વચમાં કોને નાહી મોલાવે
હોએ લડનારા નાદાની ને આમણુ ચામેલ બે
નીચે લોહાંતી શાકવ તોડવે તેમા ચામે

પ્રોષ એક દશને શ્રાંત ચોરેનાં ધણ ઉલડ
 લોક બધુ તાહથી ગાઈરે રશ ધણ ઉલડ
 કોઈ ગામડીઆનાં દીકરા હતા તે વીરિઆવાન
 તે પાદશાહનાં વજર યાદ પામેઆ મોટું જાન
 અશલ વજરના દીકરા હતા સુરખ વપાર
 • ભીખ્યુત પેરે ભીખવા લાગ ગામડીઆને ઘર

આઠાં ભામેગથી કડવું મોઢા લઈ નો જ દોશત પાશે
 કે કડવું મોઢ દીઠથી જીવ તેહના પજ આઠો ધાશે
 જે હથતું મોઢ લઈ પોતાંની હાજત માહાવાને જામે
 તે ખુલા કરાલે ગીઆથી તેહનાં કામની પજ ચીધી ધામે.

દાતાવ પુરશ વચન પોતાનુ બોલે તારે
 અથવા લુકમે લેવા હાથ લંખાવે કારે
 કે તેનાં નવ મોલાથી હેમ્મે ઉપજતી હાજ
 અથવા ન ખાધાથી જતો હેમ્મે તેનો પરાજ
 તે કારણે બોલવું તેતુએ મોટી રુકમત
 ખાવું તેનુ આણેછે શુખાકારીને જમીઅત.

કોણ આવેછે ઘરમે તને એટલી પણ નથી ખબર
 તારે તું કેમ જાણયેકે શું વીતેય ઉમા આકાશપર.

શવભાવ આહારો નવ ભાવે તજને ને દીશે મોડ
 તું પોતાંનાં ભલા શવભાવને હાથથી કપી નો છોડ.

(૨૦ પરજ્યાનજની શુનેયતાન)

ગરબી.

શમજુકે ધણીઓ ધણીયાર શુપીતા પોતાની બધીઓ
 ની આઠી ચાલ ચલણ જોવી ગહન કરેછે. પણ વ્યાખરે જ
 રે તેઓને માલમ પડેછે કે શીખામણ વ્યાપતાં છતાં તેઓ
 શુધરે તેવી નથી તીઆરે તે ધણીઓ અકલામણી, શુધાથી
 આવીને પોતાના ઉભરા કાહારી નામેછે.

મેં ના જાણું આગલ આણું, જાણી ને પરણત યુનેરે ॥
 જાણીને કો કુવામા પડે નહીં, નહીં કહી અંખન યુને ॥

શમજ હીજુ નારી તું ॥ ૧ ॥

કુંગરાતો કુરથી રતીઆવા કૃતેહુલ તાહરે રપરે ॥
 • કોઈમાં નિહતો કુએક ભારી, કેમ રહેતો જાઈ કુપ ॥

શમજ હીજુ નારી તું ॥ ૨ ॥

ધપ ધપ આવે ગદધી કુવી, પાવધિઆ રખાએરે ॥
 ટપ ટપ વલગે કામે જાઈવર, ખરી લુખાઈ જણાએ ॥

શમજ હીજુ નારી તું ॥ ૩ ॥

ખરાજ ચચકા રેખું તાહરા, કા લગવાવે કુપરે ॥

પટ પટ બોલે શાખું આહરી, જાણે નહીં નીન જીવ ॥

શમજ હીજુ નારી તું ॥ ૪ ॥

ધર ધવો વણ શાહે નારી, નથી ધીર કંઈ મીત ચાલે ॥

ભામે રોડે તે શહુ શહુ હુ, યામ ખરાજ ધર ગાવ ॥

શમજ હીજુ નારી તું ॥ ૫ ॥

ધણી મેહનતથી કડુ હુ પધણી, તેમ તેમ તું જાહુ ખોખરે ॥

કરવા આગલ યાણે ખરમ શહુ, વેલી તું કેમ ન જોમ ॥

શમજ હીજુ નારી તું ॥ ૬ ॥

ચાકરી મેં ખોઈ વાકે તાહરે, રતીઆલી તું ન શારેરે ॥

બધરી આણે લછમી પણ તું, નેય પગી વહુ ભારી ॥

શમજ હીજુ નારી તું ॥ ૭ ॥

શુણ મગુશાખે નહીં કંઈ ખાએરે, લાએરે કરવે નખારે ॥

જાઈ જાઈ બોલે ધાણી કરવે, ઘેર ઘેર જાહુ તું રૂઠ ॥

શમજ હીજુ નારી તું ॥ ૮ ॥

વરના ઉપરથી પરીત ઉડાડે, કારણ શુટે તેતુરે ॥

શબલી જરહ રાખું તોપણ, પર પર કા પાડે તેતુ ॥

શમજ હીજુ નારી તું ॥ ૯ ॥

નહારી ચાનિ કરે બીજને, કાં તું મટાવે આલેરે ॥

ઉઘરો મોર કુંટવાલને દડે, નહીં શમજશ ધણ નેઆલ ॥

શમજ હીજુ નારી તું ॥ ૧૦ ॥

વહુ અબલાને શીખવવાને, કાલ ધણી મેં ખોએરે ॥

કુશાંતથી શબલી ધાઈ જાહુ, મોઢો ખારગ જોએ ॥

શમજ હીજુ નારી તું ॥ ૧૧ ॥

હું નથી સુરખ જાણું નીતી, શમજવીને કહું હુરે ॥

મેં નહીં જાને છેલો શીખરા, કારગતી હું દલિહ ॥

શમજ હીજુ નારી તું ॥ ૧૨ ॥

ધણી ધણી હાથો ખારે હુતી, બનીને તારો પરીતમરે ॥

આખર તેં ચચાતાવ કરાવીઓ, તું ઉપત નહીં કંઈ ॥

શમજ હીજુ નારી તું ॥ ૧૩ ॥

જતી બધીઓ આવે હેરાન, શુખતો કાહાથી હોએરે ॥

ધીકે ધીકે બાએડી લંબવા કંઈ તું, હવા શા ચાહરે ॥

શમજ હીજુ નારી તું ॥ ૧૪ ॥

આ શહુ જુડી દેવ ને તાહરી, છોડી રતી મેટુવરે ॥

નરમ પરીત શપથી રહોએતો, ધર નીલીલે અમ્ય શહેવ ॥

શમજ હીજુ નારી તું ॥ ૧૫ ॥

સ્ત્રી આદ્ય

પુશતક ૧ હું.

નવેમ્બર ૧૮૫૭

આંક ૧૧ મો.

લાએકીવાલી ઓરત.

મીનાબાઈ.

હીંદુસમાજના સુલુકના ધાર પરાતના રાજ્ય અનુસારે ૧૭ શા. ૧૭૨૭ ના વરસના હુકમત કરવા આડી એ રાજ્ય ચત્તર વરસની વયેના યમ્મે તારે કાઠક મુગકેલાતથી તેણે મા હી મેલવી ખરી પણ તે આરામથી રાખી ચક્રિયા નહી શીધીઆ તથા હોલકરે તે સુલુક વેલમી લેવાની પેલી કીધી અનુસાર પેતાનુ રાજ્ય જાલવવાને વેરમ મેલતવ કરવા પછી મરણ પામીઆ તેના અપત્તીઆરપર તેની લાએકીવાલી વીધવા રાણી મીનાબાઈના જલકો હતા.

મીનાબાઈ મોહડી આબરુના માબાપની રીકરી હતી તેના બરધારના જરણ વખતે તે હમેલદાર હતી તે જાણતી હતી કે તેની માસરી તરફવાલા કેટલાંએક લોકો તેના બરધાર ના તથા તેના દુશખન હતાં સુરાસીરાવ પુઆર નામના એ કે હલકા જનમે જનમેતો શરદાર પેતાના કેટલાંએક ખલતી આપ્તિયા રાખે હમેસા કાવતર કરતો હતા એ ધણીથી મીના બાઈ ધાસતી રાખતી હતી વાશતે ધાર છોડી તે મંદુ ગઈ તોહું તેને પેટે એક પુત્ર અવતરત્યા તે પુત્રનુ નામ રા અમંદર રામ્મે પુઆર કરીને રાખીએ એ કુવરના જનમથી મીનાબાઈને હોમન આવી કે તેના બરધારની હકમતપર તે નો ઈલાકાકે તે હવે જનજીત થયો. ધારના કીલાની પાં સખાની કરનાર શરદાર જે પેતાના મરનાર રાજ્ય આનુસાર ની વીધવા રાખે વકાલતીથી આવડતા હતા તેથી ધારની ગાદી નો પુરસવારેગ અવતરેશો ચાલવી પેશા સુરાસીની ચાર્જને જ લવવારીથી યમ્મે સુરાસી રાવે બરજેરીઆ ક્યુ ચાર પરીના મન્નિએ મંદી તારે કાઠક અપત્તીઆર કીધી તેણે મીના બાઈનો તામેદાર થયાનો એકસાર કીધો. પછી તે બાઈને

ધર આનવાને કાલાવાલથી કેલવાડીકે તે મુજબ વીધવા થ રાખી તે બાઈ આનવા લાગી તારે એ દગા બોરે તેને રથ તાખાં અટકાવી એક ઘરમા તેણે વાસો કીધો હતા તેની અપાશ પાશ એ ફગલબાજનાં લગકરે ફરી વડી તેને કેક કીધી તે ૧ ચકરે એ ધરને આગ લગાડી બાઈ તથા તેના આલકને નાશ કરવાની કોરેશ કીધી એ વખતે મીનાબાઈ કશી પરકારે થ બરાઈ નહી તથા પેતાની અચલી હોમન છોડી રીધી નેહો. હડે મગને વીચાર કરી પેતાના કુવરને એક આમડીની આર નના કીકરા રાખે અદલ બદલ કીધો તે પછી તે આરતની પાશેવ તે આલસાજને એ રાણીએ રાતને વખત કેટલીએક તલબીરીથી ધારના કીલામા શઈ મલામત મોકલાવીઆ એ તલબીરીની ખબર જારે સુરાસીરાવને પડી તારે તે ના શીયાગ થઈ બરાલવા લાગે ને તે સુખ વેર લેવાની ધમકી આપવા લાગે. પણ મીનાબાઈએ તેને રાહ એક કહીક કે " મારા બરધારનો કુવર શઈ રાલામતજે એકમે બગ હું મારા જન ની દરકાર કરતી નથી ને તારીથી કોઈ પરકારે બીહીની નથી મારીપર તુને ગમે હવે ચેતમ જુઆર " એ મીશાલે સુરાસી રાવને કહી તેણે ધારના કીલાદારને અરજ મેલવી કે તે કી લાગે તથા કુવરના બનવાવ અત થુપી કરવો. એ બાઈએ કેલવાડીકે એ બાઈની પેતાનીમજા હાલત થાએય તે વધી તે કીલદારે કશી મીનતા કરવી નહી ને પેતાનુ કામ આશવવા રીધી કરવું. થોડાવરામા સુરાસીરાવને તે કીલદારે લગકરે રીકરતે આપી તેટલા મીનાબાઈ કાઈ પેતાની મેલકી રા જના બનવાવ કરવાની તલબીર કરવામા ક્યુર રાખતી હતી નહી પેતાની અજ નજ વધારે દુર દયા થતો તેને લગી તેમ નહીમતે થઈ જબરાવાને બદલે હીમત પકડી ચીન દેશ જે રાખી પેતાનીઆરાપાશના રાજ વાલકો પાશેતેણે મદદ આં મી રીધીઆ (એકે એ બાઈના બરધારનો વેરી હતા તેઓ તેની)પાશેએ રાહીએ મદદ આંમી કેલવાડીકે કે આંગલે ગમે

તે ઘણું જુએ તે વીસરી નહીં અનંદરાવના વારસાના હકને નીભાવ કરવો એજ મીશાસે એ બાહુર એસરતે બરીદીયા શરકારની બી મદદ માંગી હતી. એ બધે હાકેને એ વખતે એ રાણીને આશરે આપવાને દરજત લાગુ નહીં 'પણ' ગુનરાતવાલા ગામેકુવાડની દરબારના એ રાણીના શગા હતા તેઓએ તેની દરબારપર ઘેર્યાન આપી શકારામ ચીન નીજ નામના શરદર શાયે એક લશકરની મદદ મોકલી એ લશકરને આવવાની ખબર ચાલતા વેલજ ગુજરાતવા ધાર આગલથી પોતાને અશમાજ ઉઠાવી નાહડે.

એ મદદ ગુનરાતથી આવી તે મોકલવાને વરદેશની શરકાર એવા મેં દારના પોતાને કાણ ચાલુ કરવાને બી મરજ રાખતી હતી પણ તેથી કશો ફાયદો એ શરકારને થયે હેવુ હુવુ નહીં મીનાબાઈની મતલબતો ઘુરવ બર આવી પેહલા શકારામ ચીનના છએ ને તેના મરજ પછી તેના હાથ રોકના એક શરદર નામે બાપુ રચુનાયે ધારના રાજાને ઉઠાશે કીધો.

મીનાબાઈએ પોતાના ગુનરાતવાલા મીતરોની મદદ થી પોતાને ગુજુજાતલવીએ એટલું નહીં પણ આશપાશ ના પરાતોના કેટલીએક શવારીએ કીધી જેથી તેના લગકરને ખરજ કેટલેએક દરજત નીકળે ધારના કુશમનોના હુમલા અનંતે છુટથી એ પરાતની આવક રાંધી કુબી નવા શરખી ધકતી ને રાંધી તીચીરી તે કુશમનોના જીલમથી ખાલી થઈ લો વાસતે મીનાબાઈને પોતાનો નીભાવ કરવાને એ પરાતએ બીજા પરાતોના મરાઈ કરવાની અગત થઈ હતી

મીનાબાઈએ પોતાના ધણીના વારગને માટે ગાદીતો બંનઆવી બરી પછે તે વારેશ બાહુરેવખત જીવીએ નહીં એટલે એ કુવર રામમદર રાવ પુઆર નવદીથી મરજ પામે પણ હોનરઆના કાએક ગુનજ મીનાબાઈએ પોતાની બેહન ના એક રીકરને પાલક લીધો ને રામમદર પુઆરનુ નામ તેને આપી ગાદીને વારસા દેડીએ. મીનાબાઈના વેરી ગુજરી રાવ ઘણુ શુદ્ધિ રાણીએ વેરજ લગાઈ કરી અંતે લાગતે ન હોતે રહેએ તે પછી મેરેવારે તે મરજ પામે.

એ પછી કીરીને આગપાશના કેટલા એક શરદરોથી ધારની ગાદીને ધારતી બેહમી. કુકરીનુ પંચેલ ધારના રાજા પ્રોથી એક ગુજાવખાન શરદરે આગવ હોનવી લીધુ હવું તે તત્કાલ કેટલાએક પીનગરી શરદરો અને રાંધિયા પોતે ધારપર દબાઈ ફેરતા રહેઆ પણ મીનાબાઈ ને ઉમરે નાહડી

પણ અકરે જીનરજ અને જાતે એસરત પણ અનુભવ અને મરદાનગીના પુરી હતી તેણે પોતાના હકને બનયાવ જીવ તથા તદબીરથી અછી તહરે કીધો આશરે ૧૮૧૭ ના વર શમા બરીદીયા લશકર આવવાના દાખલ થઈ મીનાબાઈ ને શદા હુરીઆરી રાખતી હતી તેહવા શનેમાં કામેસે લેવાને સુકી નહીં તેણે મિલલી રીતે લેવતરાવ શીંધીઆને કેહવાડી કે જે નાણુંની બમીનગીરીમાં બદલાવરનુ પરગણુ મીરવી આપવામાં આવીડ હુવુ તે નાણુ પાછા પમાર કરવાપછી તે પરગણુ શીંધીઆ રાખી મેદો હતો તે કાંઈ શાક નહીં વાસતે તે પરગણુંતરત ધારની દરબારને હવાયે કરહુ તેમજ પી નડારા શરદર કરીમ પ્રોથી બરશીઆનુ પરાત પાણુ લેવાને પણ એ શીંધીઆની મદદ માગવામાં આવી હતી એ પરગણુ કેહવાડતી વેલા મીનાબાઈએ શાક નાણુડીડ હુવુડે ને એ વાળની એલતેમશ શીંધીઆ કચુલ રાખસે નહીં બરીદીયા શરકારને વગે નાખવાની ફરજ પડશે એ વખતેગામેકુવાડશે શકારની મરજ હેવી હતી કે એ બાબદમાં ઈંગરેજને વચ ના ખવો નહીં એ શરકારે હેવી તદબીર કીધી કે તેથીબદલાવરનુ પરગણું ધારની ગાદીને પાણુ આપવામાં આવીડ અનંતે બરશીઆનુ પરાત પાણુ અપાવવાને પોતાનો વગ મલાવવાને શીંધીઆની શરકારે કચુલત આપી પણ એ ઉલજુલેલું પરાત ને પીનગરીએના હાથમાં હવું તે તેઓની શાયે લગાડકરે તેઓને તારામ કરનાર ઈંગરેજના હાથમાં નલદીથી આપી ઉ ઈંગરેજ શરકારે તે ધારની ગાદીને અખમીય કીધું, તાર પછી એ શરકારે ધારના પરાતને પોતાની બહુકરીમાં લીધું

લાએકી વાલી મીનાબાઈ પછી ઈંગરેજ શરકારની શાયે વફાદારીથી ચાલવા લાગી એ બાદ જેવી બાહુર તેવી ન લાએકી વાલી હેવાથી તેણે શમાઈ, શમાયત, નીતી, ન મરતા અને મરોપકારી પણ માટે તેણે મેલવેલું નામ આરેજના અને બીજા લોકોના ઘણું શુધી વીસરાયે નહીં.

બીલાસ કઠીઆરો.

બગદાદ મેહુરની અદર બીગલ નામનો કઠીઆરો રે હતો હતો તે પરીદીઆમાં ઉઠીને ન મરોપા નતો અને મેદા દરખતો ઉપર પોતાની કાસલી મલાવતો હતો. બીલાસ એક મારગી હતો અને ને મરાજદના મરોજર અવધેઈ અ

ને અધીરની એક તાહાની ગોલી, મહુલાવી કે પછી બીજી બાજબની તેને દરકાર નહીં હતી. તે પોતાની કોહાડીને સાફ અને ધારદાર રાખતો હતો કાએકે શયે આધાર તે ઉપર ન હતો. તેને કહ્યો રોડી તથા વચતર લાકડા વેચીઆથી મલતા હતા.

બીલાલને એક દાહાડે ખલીફના બાવરચીએ હોકમ કી ધો કે કાલે સંક્રાશા માર ભાસ લાકડાના શરકારી રાપણી મા નાખી જાયે, બીલાલનુ ગોહાડુ એ હોકમથી ગરેહ થા એહ. તેને જોએકે કે આતો ઉલટી રોજ મલી લાકડા પંચ પપડે તેવાં હોઈ જવા પડ્યો, કાઈ કચુર ઘાળતા ખારખા થો ખરી જવશ અને વલી શરકારનુ કામછે તે એક દામ ન થી મલવાના બીલાલના હોતમા કયો ઉપાયે નહી કે છટ કી જાયે ના કેહુતો માધુ ધરથી જુઈ પડે બામદાદની અગાઉ ઉડીને બીલાલ નંગલ તરફ ચાલીએ શુદા લાકડા જેમ અને તેમ એકદા કીધા અને વખતશર બાવરચીખાનાં માં લાવી નાંખીઆં.

અલીફનુ બાવરચીખાનુ બીલાલને એક નવી ડનીઆ તાલુમ પડી તેની નબર આગલ તરેહવાર વાશજો અને તરેહવાર સામાન નબર આવીઆ ને કહી તેને સપનામ જેમેઆ ન હતા ખલીફ તથા તેના ખટલાને શાર પલાવ, કોફના અને શોકારોને રાપવાની તદખ્યારી માલતી હતી અને તેની અંદરના મથાલાના વાશથી બીલાલનુ નાખ તાજુ થાઈ ગીઈ. “હા, લેકે પકડાએએ અરો પકડ મારો જવ ખુ થી થાએએ,” તે બેરથી દમ લેવા લાગે અને આનદમા પડીએ.

“કેટલો વાર થાએએ તું ઉભો રહેએએ—નીકલ” એ વે બાવરચીના ગોશા ભરેહો આવાન શામલતા બીલાલના ઈલામાં ડુખ પરાપત થાઈ આવીઈ તેને એપુ વાજુ કે પે લી તાહાની કુરો લીતરના આટરપાને નથી લાગી પણ મને ન લોગી, તે ઘુજએ અને નલલીથી શાલમ કરી બાવર ચીખાનુ તાહુલી ખાહર નીકલી પડીએ પેલા કીગણા અ ને ખાતેલા બાવરચીએ પાતલા અને લુખા કઠીઆરાની કંઈ ર નહી ખાધી પોતે તરફના અને ત્રીચતાન ખાણાથી ધરાએએ અને પોતાની ચરખ, એટલીતે, વધારેલી કે આપો અદર પેશી ગમેલી, તે મેહનતુ ગરીબની લુખ શું જાહે ? ને એક તાહાને એજ ઉઆ તલવીનાં કંકડો ઉઆ ગરબીની પાખનુ એક દાહડુ બીમારા કઠીઆરાને આપતોતે તે ઉપર કેટલું હુઆનુ થતે ?

બીલાલ જેવો બાવરચીખાનાંમાંથી ખાહર ચોફના ની કવીઆ કે દાદર ઉપરથી રાપટ ઘણવાનો આવાન તેને શા ભલીએ તેની મગજમા ને કોફતાઆનાં જેમવાલ હતા તે ઉડી ગીઆ. પોત પોતે થામજો આવીઈ “ખલીફના નબા નાની ચોરતો મારી થામજો આવેમ ! નબર પડીતા ખાજે શરાની તલવારથી માર” કોફ ઉડી ગીઈ, કુટારા તાતારનુ લ શકર મલતેતો મેહતર “એકએક તેને એક ઉપાયે મુજ પડીએ ચોફની રાજે અમરની ફરશબંદી ઉપર તે ઉધે મથતડે પડીએ, જેમ કોઈ હીનકુ પોતાના જેવ આગલ શા શતામ નમરાસર કરે તેમ, અને પોતાની આખ વીમી તે ના મેલા કપડા અને ગરીબ હાલત તથા તેનુ શરીર બીકથી કાપતુ હતુ તેથી ખલીફની ચોરતોએ તેની મથકરી કરવા મા ડી અને શારી પને પોત પોતામા હરાંને ચાલવા માઈઈ, બીલાલ સું અપવા મા કરીઆ વગર મુજો પડી રહેઆ હતા, તેને વીમારીઉકે અવે શંખા ગીઆ તેથી આશતે ઉડીને પાક વાડે જેમેક કે કોઈખી રહી ગીઈ મ. તે જેમેએ શુ કે તેની નબર એક પરી મેહર પડી જેને પોતાના બુરખા ખીયાડી ક ડીઆરાની નમ મથકરી કરી જતી રહી.

ગરીબ, બીમારો બીલાલ ! તે નલલીથી પોતાની જુકડી મા ગીએ તેની આખી છઠ્ઠીમા આપું કહી જેમેજુ ન હતું બામદાદની અગાઉ ઉડીને હુમેશના કરતા વધારે મેહ તત કીધી હતી તેના લાકડાથી ખલીફના આખા બાવરચી ખાનામાના પકવાનો બનીઆ હતા પણ એક કહરો પણ તે ને નહી ખલીએ અને છેલે જતરજમા દેશની પરી મેહરે તે ના દીલને આજુરદા કરી નાખીઈ બીલાલનુ માધુવા પક ઉવા લાગીઈ અને પોતાની ખાટલી ઉપર પડી ખીમ જાણવી આ પરમાજો બકવા લાગીએ.

“અરે ! હુ દરવીઆવાન કાએ નહી થાએએ ? અરે ! હું ખલીફ રહેતે, નહીતો સારો કાલ બી હતો પછી પેલા મઝાલ બાવરચીને એવીતો વાત મારતે અને પેલી ચલકતા રોલાવા લી તાહાની શુંબર પરી મેહરને મારે ગયે લગાડતે શું મેહ રો, અરે તેના હોટ, ખમીત પરવાલાનાન હતા ! અરે તેની આખના ચમકાર, નરી વીનલી ! હનથાલા એ તાલા પેલા કમખખત ખાતેલા બાવરચીને મારા મેહલમાથી કાહાડુ અ ને તેને કઠીઆરો બનાઈ અને એટલુ તે કામ કરાઈ કે શુ કામા શુકી અને પતલામાં પતલી હીખજ જેવો બની જાયે. હુ ખલીફ અને પછી—શુભાગને તો એવા રોડાઉ કે મારી હરબાર હરદમા રહે શરખત મરાખર નામ—અરે કોફતા

એની રક્ષાબિંબા શુક્રગને છેડે બેર મુક અને ગોલાબ કાઢ્યા
) પરીખમ મુંકો નેવો મુક તીનરોને એક આખા મહી
 નાવેર આએઆય કદ અને પાણી પીડે—કદી નહીં આ
 ૩) ગોલાઓ પામે તરેહવાર તરખતો બનાવે એ પરી મેહ
 ૪) નેના દમ આગલ એતનની કશતુરી કુચ નથી, જેની
 આગલ શરવ વાકુ લાગેચ અને ગોલાબ તથા તરખેચના હ
 ત તમ થાઈ ગમેઆય જેની આખથી ખારા કનેતમા એ
 કોતો થા પરીઆય કે અગર પેના નાપાક બાવરચીએ કોક
 તાની શીકે ભોકી દતેતો તેહલુ નહીં લાગતે અને અને શી
 ક ઉપરનો મહી નાહાને કલામ ને આગલન દતો તે દા
 હાડી નહીં આપીએ. વાઝ, કાલા દીલના બાવરચી અને
 પરી મેહર ખારા પેટમા લુખ લાગીએ અને ખાઈ દી પે
 આપથી ગનેચ પરી મેહર અને બાવરચી બધા ખારા જન
 ઉપરન ગોલા એકતો પેઆરથી ખારી નાખેચ અને બી
 જોતો મગલ મુની, એના ગોલથી અને કલાનેચ તેબી ને
 પરી મેહર મહીને બાવરચી શુ કે તેના બાપની વ્યથવા કો
 ઈનીબી દરકાર નહીં કરે તે અને જોઈને હથીકે ખાઈ કુખ
 આશાગન તરક, ધુઆગના કરતા વધારે નજીરડી નવાનુ
 આવી રીતે તે ગોલતો હતો એવાખ નજીનથી હું
 એ નીકલીએ અને બીલાલ જોએચને ને તેના મનમા હ
 તી તેન પરી મેહર ઉબી થાઈ બીલાલની તાકાત નહીં મેહી
 કે એક ગોલથી ગોલી શકે પેલી પરી મેહર ગોલી કે “બીલા
 લ, બીલાલ, ખારા ખાવક, હું તારી ચોરત, તારી પાછો આ
 વીમ.”

“ખારી” ખામખ—ખારી પોતાની—ખારી પણ ખરખર
 ખારીને કની—ખારી અશકરીતો નથી કરતો” બીલાલ એન
 ગોલીએ

“ખાકીરી! પેતાના બાવદની મશકરી યાએ, અને જા
 રા બીલાલ હું કેટલી તારી ઉપર ફીલ છેડે” એન કહી તે
 ને પોતાનો દાત બીલાલના મેહરા ઉપર ફેરવીએ અને તે
 ની કાઠારી માંધે રમવા લાગે

બીલાલ ગોલીએ—“હતો પ્રોઆખમા પડીઆય, અને
 આ, એન નહીં ગમે, આપો શુદર હાલ, વાઝ પેઆરી
 આ હાલ ખારા આખમા માધુ.”

“હું શકી તારી પોતાનીને છેડ, ખારા ખાવક ખારી
 આખની તેન મુનકે”

બીલાલ પોતાની આખને ટુંડ આપેચ એટલામા કો
 ઈએ તેની જુકડીનુ બારણુ મોકીડે બીલાલ બીશે કું રમેને

કોઈ ખારી ચોરતને જોએ તેની જુકડીમા નવાન ખાનુ
 નહીં હડુ, એક કોડરી પણ નહીં, એન મેહીબી નહીં કોત
 આ પોતાની ચોરતને સતાડે તેથી મોઝએક લાકડા પડેલા હ,
 તા તેને એકક ઉપર નજલાથી જુકડીને તેની પછવારે ચતારી
 અને પછી બારણુ આગળ નજરને શાબેરમતો પેના માતેલા
 બાવરચીના આવાત” કઢીઆરો બીઆરો અતીશે ઘણાદન
 પડીએ તે બાવરચીએ એટલોતો બીહતો હતો કે તેમને
 એમ તીચારી નહીં લાગે હુમાએતો હોએ, તેન તેને આખ
 ચોલતો અને અવાચી ખાતો બારણુ ઉઘાડીડે

બાવરચી ગોલીએ, એ આલશુ કતાર, હું પોતે તારી
 જુકડી આગલ ઉમે રેહુ અને તુ શુદર કેરું શુ હું તારો મુક
 બી નહીં, ગોલ નીમખ હરામ ગોલાખ” શુ હું તેને વરતાવતો
 નથી” તારા બીજ ઘરાકે ખારા પાડની ખાકે બરાબર નથી,
 શધા કરતા વધારે લાકડા તારી પાશેથી કોણ લીએમ?

બીલાલે આનિલધી કહેડ કે “શાહેબ ગુલામને આ
 શુનાહ માફ કરો અને આવે પછી શાહેબની માફરી કરતા
 જુલુતો ખાઈ શર તમારા પાડની નીચે છેન” બાવરચી
 ગોલીએ કે “અને પછીની કણલાત આપેચ અને આનને
 શુનાહ,” એન કહી કઢીઆરોને એક લાત મારવા મીએ
 પણ કઢીઆરો ખીરી ગીઆપી લાત લાકડાની ચોરને શારી
 અને ચોર શામે ખાતેનો દીમશ નજીન ઉપર ચીલકની ખા
 કક કીમ રહેને પડી ગીએ. પેલી ચોરતતો ચીચોરી પાડી
 બાહેર નીકલી આવી અને બાવરચીતો નજીન ઉપરન રકે
 એ પોતાના બાવરી ઉઘવાની શકતી રેહી નહીં

બાવરચીને જોતોતો અતીશે આપીએ “તો ખુ પેહી
 ચોરતને એઈ તેની આખ ફરી મેહ. તેને તરખમા મકડીને
 કઢીઆરોને કહેડ ભાઈ તારો હાલ આપ હું ઉમે થાકે ને
 ખુ તેન કરી દીમશ ઉમે થાએએ

બાવરચી ગોલીએ, “ધમાર બીલાલ, તારો નથીખ
 નાજીડ, તારા વરખતો એક હીરોનકે”

“તેતો હુમ રાખવાનો”

“ને તુ રામજતો નથી શા નોહોર રોમ્પી લાવો આ
 પુ, આએ ચોરત અને આખ, લે, આપણે એન શાકુ કરીએ,
 આન પછી તુ ખારો માકર નાની પણ ખારો એક કોથન ને
 એમા તને ઘણુ શાકે”

કઢીઆરો નોરથી ગોલીએ, “હું કહી એને વેચવાર
 નથી, એની કીમત હનીઆખો છેન નહીં”

“વાઝ બીલાલ, એઆદ રાખને, આવતો ફાલે શો

મોહાણને થાક કહ્યો તુ કોઈ કોઈ રહ્યો તે દેખાડીશ ” આવી ધાશતી આવી બાવરથી નતો રહેઓ

બીજાસ બોલીઓ “ આ પીડાયા કાહા આવી પડીઓ ” તે આખો લાહડો દલગીર રહેઓ, એકે પરી ચેહુર પાશે હતી તોતી શહવારના ખલિકના શીપાહીઓ કડીઆરાની જીર ડીની આશપાયા ફરી વલીઓ અને એરતને તથા કડીઆ રાને પકડી ખલિકની આગલ લેઈ ગીઓ તાહા ખર્તી હોઈ ન કીના કે એરતને મારા હારમગા લેઈ જાઓ અને ચેહુર ની આનદરના મદી ખાનામા બીનાલને નાખો

બીનાલ બહાખાનામા માણ કુટવા લાગે અને લાહડી ના બાલ પીખવા લાગે તેને પોતાના નશીબને ખુબ બદના ન કીધુ અને ખર્તી તથા તેના બાવરથીઓને ખુબ આલો દી ધી “ ખર્તીન મારી પછવાડે ચેતાન લાગે હશે અને આ પ રીને મારી પાશે મોકલો મારે જાન લેવડવાની મેરમી કીધી હ શે શા મરે કે એવી એરત માહી કે ચેતાનને કાવતર કર વાનુ થુલ પડીકે તવગર અને કાણુવાલાઓની આખખાઈ અ ને મારી ગરદન ઉપર તકવાર એ મી અરે મુરખ બીજાલ ” અ રે કમખખત બીજાલ ! તુ કડીઆરો તારે જોગર પડે નહી થાઓ, ધરના કશુ લાગણ નહી, એકે એરતો નહી, શુબ્બાને કાયાનો શવરીઓ આખો નહી અને તુને પરી શાની જોઈએ ? એવી પરી શુ તારા ધરના શેલશે ? અરે તુ ઘણેને મુનેરી લગામ અને તોફે જાનથી શીતગારવા ગીઓ અરે તથા ર હુકર ને જાદીમા ફરેમ તેને પ્રાખી જોગે ચેહુરાવા ગીઓ અરે તુ ધારતો હતા કે તારા માયામા અખ નહે પણ તા રાખતો મુરખાઈ ભરેલી માણુમ પડી આવી આવે એ જા યાના શો હાલ થાશે

આવી રીતે બીજાલ પથતાવે કરતો હતા તેવામા તેની આગા એક જુનરગ મુરીદ આવી ઉગે બીજાને ઘુરતન તે ના પગ ઉપર ચેતાનુ માણુ પરીકે તે મુરીદ બોલીઓ, “ તુ એ આલુકરની અને ચેલી મુરાદ આહી અને જરે તે મુરાદ બર આવી તારે તુને શત્રુલ પડી કે એવી મુરાદ આહવી ન હી જોઈએ વારી આખ હવે ઉઘડી ને હાલવમા આખ હ હોઈએ તેમા શજુરી અખતીઆર કરવી જોઈએ જા, હી-માથી આવે પછી તારા ધરામા હેખાનવદારીથી માલને અને ઉરીઓની રહેલ તારો ધણે કાઈ નીમ નથી, ઉરીઓ ગમ કાઈ એખ નથી એખ માફ કરતુકોમાહે, તુ આવે છુ રો થાએઓ ”

મુરીદ પાછો નતો રહેઓ અને બીજાલ આખ દગાડીન

એવેચેતો પોતાની ખાટવીની નીચે ભાએ ઉપર પડેલો અ ને પાશે કોઈ નહી

જાડુગર અને તેનો ચાકર.

જાડુનો ખોટો વેહુમ આદમીના મગલમ કેટલેએક આખત હેવી રીતે પેચમ કે તે વીથે તે વેહુમ રાખનાર આદ મીને કશી ખબર રહેતીન નથી જાડુની કમાઈ એ આપણે પકડવા બેશીએમ તે ઘણી વેલા તે પકડાયા વીટા રહેતી ન થી એટલાવ મરણથી કોઈ હુશીઆર આદમીને જાડુ જા હવાની કમાઈ દરનાર આદમી પોતાનુ જાડુ જાવાવતા નથી ને વખત સાગે નથી, જો બરેખર નથી, શનમેગ શેષાતો ન થી, હેવા તહરેવાર બાહુના કાટડીને તેઓ તેવા હુશીઆર આદમીની આગમથી છટકી જાએ છે પણ તેવામા ને કોઈ ગાઈલ અને વેહુમી આદમીઓ તેઓને મની આવીઓ તા પછી શેષા વખત શારે, જો બરેખર, શમેગ ઘટતો અ ને બીજા શેષા વાના મનમાનવા ધઈ પરછે ? કમારઓ વેહુ મીઓની નબર મુકાવી ગાઈલનુ ચીત જાવાવી હાથની મલા અને મલતીઓ આદમીની છુપી મદદથી વેહુમીઓને અને મ પરખરના મનતકાર બતાવેલે ને જાડુ જાણવમા દોગ લઈ મેરેછે એ પરમાણે કમારના આદમીના મનપર દેખાઈની અગર થતા વાર લાગતી નથી તે ખખીન જાડુની ફશતી” કણુલ કરેમ ને પેલા આશા કલિકતી બાલને જાડુગર રાખતે મ પણ એ પરમાણે કમારઓથી ફેચ ખૂાડને જાડુનો વેહુ મ રાખવા ઉપરાત કેટલેએક વેલા કોઈ તીત ઘણેએ ગાઈ કીમા વગર કેટલાએક કારણેથી કેટલાએક આદમીના મનપર એ ખોટો વેહુમ આશર ફેચ તે વીથેની એક ર મુજ વાત અતરે લખોએ એક મોહુરા ચેહુરમા એ ક પદશાર આદમીને “ જાડુ કરવા ” તથા વીર શા પવા શીખવાનો ઘણો વેહુમ હતા તે હુનેશમે કા રહુ શાડુ પોતાના ધરમા તહરેવાર ફાફા મારતે હતા તેમા તેવા ફાફાની તલબથી તેમા માખ કાઈ અનન “ મારે ન હી એક દીને એ વેહુમી આદમીએ વીર શાપવાની કરેશ કીરી તે કારણુ માડુ પોતાનો એરદામા અમરમની, લાખતે ન, શીકર, મગ, લીજુ, મેશ વીગરેલાવી રાધી તનઆરી કી ધી રાવનો વખત ધણે એટલે તે એરદામા પોતે આદમી

કર પાંખી ગીમ્મી હોતો કે આનાં રોન્ન રોડ જાડુના કોઈ અખ તરો કરનારછે ખારે તે એવા શારે તે અગાઉથી તે ઝાંરડામાં ભરાઈ એક નાથલો બાકી તમે થઈ રહ્યો. તેના કહે તેને એ વખત ઘરના ભેગેએ નહીં તેથી અનથી પુગી થયો કે આના કોઈને કશું ખબર પડવાનું નથી. તેણે ઝાંરડાને ખા હેલી બાળુથી શાકલ પુરી પછી બતી ચુલ કરી નાખી શરૂ અધાર કીધું તારબાદ લીધું કાપી તેના શીરૂ ભરી અગર બતી શલગાવી ને આગપર લેખાન મેલી ધુઈ પીધી એ પછે ખાણે તહરવાર ગોઠવણ કીધા પછી તે પોતાને મોહડે કીરેલું કાઈ અંતર બુનવા લાગે. ને અરદ તથા લીધું આશપાશ ફેકીયા તેખાનું એકાદ લીધું તથા થોડા અરદ પેશા આકર ને વાગા તેથી તથા ધુવાડાથી અંને પેશા "અર" ના હસામ દા અવાળથી તે આકર ઘણે ધબરાએએ કે રખેને તેને ક ઈ કુખ થાયે. તેવાંખા તેની ઘોરકુએ એક આરગી મેલેવી હતી તેપર તેની નજર પડી તેના તેણે પોતાને ઝાંરો જો એએ. પણ ધબરાઈથી તે એટલા બેકામ થઈ ગીમ્મી હતો કે પોતાની પડખાઆ ને ફેકાણે કોઈ બધા ચમટ એ. તેણે ધાઈડ' કે તેના થોડના ખારથી એ બધા બાગી હતી હેવા મેહુઅથી તે વધારે ધબરાઈને ધુલવા લાગે. ઝાંરા ની કેહરાત તેના અનખા એટલીતે બેડી કે પોતે થુને હોતો તાહાઈ નાથવાને તેણે ધરાંરો કીરો. તે બાંકની તલે થુને લાં હોતે પોની હાથાદ રહીડ નહીં વાગતે જોવા જિશી ઉડવા બીએ તેવોન પેરો બાક ઉડી ને પેશા આઘનાપર પડીએ એ રને બારી અવાજ થઈ તેના ફૂડે ફૂડા થઈ ગીઆ પેરો થોડ શમટએ કે હું વીર જાગીએ ખરો ને તોફાન કરેછે તેથી પોને બરબડતો હતો તે અતર બધ કરી તે વીરને કાએ દાખ તેવાનું મનતર બહુવાલાએ પેરો આકર આકરાએએ ગબરાએએ ફરવાજ આગલ જવાના કા કા ચારતો ચારતો પનીઆંધાપર જઈ પડીએ. તાહાના રમ્યા વાચનની બોર હુડી પડી વાચને આશપાશ ગબરવા લાગા ને પાછીના થો ત માલીઆ" પેરો થોડ ધબરાએએ કે વીર જાગીએ કે કેરમાં આવતો નથી તેથી જલદી ચાગે બાહુ લેરો. વારન તે પુપરાન ઉધુ વાલી બારનું ઉગાડી તાહાને તે પાપાએ ચારની બોહર ગીમ્મી. તેના આકર કાશાતે ફૂડે તેની પાપાડે ની કડી પોતાને મક્કને જઈ ચુકે એ.

એ પુરખાંણે એ બધે જાણે પોતાની મેલે કાગાઆ તે ડ નાખાની અગર તેએના અગર પર થઈ થુધી રહી. આકર તેને ખેંચતો મેલે કે તેના થોડે અનતરથી કોઈ બધા જગા

વીહતી ને તે ખરેખર જાડુગરછે પેરો થોડ પેતાનું ખેન થો હેવોન વીચાર લઈ મેલે કે હું વીરતો જગાવી શકીએ ખરો પાણુ તેને કાએદાંખા રાખવાનો એવખ બજેબર નહીં આવરીએ તેથી તે કામ બધ કરવું પડીડ.

એ પુરખાંણે તહરવાર રીતે કેટલાએક આઘરીએ જાડુ શબ્દી કોઈના કાગીઆ વગર ખારે ધબરાઈથી તથા અગાના ન પછાને લીરે હેવાતો કાગાએ કે તે કરતા વધારે તેએ કો ઈ અતલબીઆ કાગાએના હાથપર કાગાએ નહીં વારાને જોએ જાડુને વેહન રાખતાં હોએ તેએએ એ વાત વાંચીને પુખ હુશીઆર થવું ને શમનું કે તેએએ કોઈ અનતર નેએએ હુએતે તે વીરો ચારી પડે બોલ તથા તપાસ તથા પુઠપરછ અને વીચાર કીધાથી હેવા અનપતીન બોલોએ જ લશે કે તેથી જાડુને વેહન રેહ્યો નહીં.

ઝોક મોહટો કુતરો.

કુતરાની જાત વીધે તહરવાર બીનાએ બહુધરો તેમા હવડા એક વધારી થયોછે. તેની લીન નીચે પુરખાંણે એ અમેરીકાની રાજધાણી નીઉ ઇઆરકાના એક પ છી નામે ફરાનશીય બહલર પારો એક કુતરો છે. એ કુતરીનું નામ પરીનય કરીને રાખીએ તે કુતરો લઈ ને ઓ બહલર ઇમલડ મધે આવીએજ ને કોઈ એ કુતરો ભેએમ તે અ ચરત થવા લીના રેહતું તથી તે હજુરો એક વરધની ઉ ખરનો થયો નથી તેટલા તેની ઉનઆઈ ગાડતીય ઇનમાતથા લંબાઈ શાતકુત નવઈનય તથા શરોરો થેરાવો એકાલીથી ઇ નમ તથા આગલા પગને થેરાવો તેરઈનય તથા, ખરડનેરો થેરાવો થયોય ઇનય તથા વનન બશે રતલનુએ. તેનું ભેર એટલું બહુએ કે બશે રતલના વનનવાડું આઘરી તેની પો હંમર કુરીને મેથેતો તે જરાબી વાકો વલવા અથવા આચરો ખાખ થીના પીડપર તેને ઉપાડી શકેછે. અલેભતાં તે પૂર્ તા ઉખરના થયેથી ઘણે વધારે જોરાવર તેમા જાહેવા થયે. એક છોકરાને પોતાની પીડપર ઉપાડવાને તે હવડાં ગીકિયે ને આગલ જતા આઘરીને ઉપાડવા લાએક થયે.

એ કુતરાના ઇનાએક ચીતરો. લીધાના આવીઆમ. તે મોહડા કદ થાયે મેહક હીમત તથા અતિથલું પુખપુરી થયોએ તે ઉપરાંત તે હેવા આપીનન કે પોતાના થીજીના તા બામ એક બોલીઆની આકર રેહછે. એ કુતરો

મેરોઝા મધે જનમીઆ હતા. તેની કીમત તેના પછી રૂપ૫૫૦
ચુલીની કહે છે. મોડા કીવશપર એ બાલુવર, આપણી સાંજી
તથા તેના કળીલાને દખાડવામાં આવીકે હુલુ. તે જોઈ
તમા તેની હકીકત શાંલકી શકે કોઈ સાંજી તથા ખુશી

યમાં હતાં. શરવે દેકાણે લોકો એ કુતરાને જીવાની આમે
શ કરે છે. એવા બીજા કુતરા આગલ-કદામ યઈ મીઆ હ
એ અને હવડાંબી કેમે રામે હુલુ. આગલોઆમાં આવીકે
નથી.

તાલ મેહલ.

આ દેશમાં થાણે દેકાણે જેવા લામ્પેક હામરતો છે તે
ધણી ખરી હુલુ તથા મરાઠાના રૂપની છે આમલ્યા વખ
તનાં હીનુલ તથા મરાઠાના હાકમોએ તે બનાવેલી છે. તે
બનાવવાપર મેહનત તથા પડ્યા અને હીકમતની કશી કશ
કીધાના આવી નથી એ હામરતો હેવી શાંલકી તથા
પકકી રીતે આપવામાં આવી છે કે તે ઘણી મુદત થુધી પ્રમ્મિ
રહી થયેલી હતીઆના મુસાફરોને પોતાના બપકાદાર તમા
ઉમદા દેખાવ અને અનુભૂતીથી અમરત કરે છે. હેવી હામર
તોમાં એક ચુખીઆ હામરત આગરા મધે છે. તેનું નામ
તાલ મેહલ કરીને છે જેના નકશા આમે બીનાને મથાલે મુ
કેલે છે. જે કોઈ આદમી એ હામરતની વાત સાંભળે છે તે
તેજવાની આમેશ કરે તે નાં કોઈ તે જાહેર છે તેને તે છે
ડી પાછું નવાં મંભુ નથી એ હામરતનો હેવાલ એક નામી
મા બનીશી અમલદાર નામે કરેનું શરીરને પોતાના ગરથ

મા લખીએ છે તેમાંથી મુખતેશર મારાઉચ અતરે રાહીએ છે.
આમરે છ માઈલની વેગલાઈ પરથી મેં પેહલા એ હામર
ત જોઈ તારે તેના મુખ અને બીનારા મારી નંનરે પડીઆ
પમીશ પમીશ વરશ થુધી એ નામી મુ બાંધકામ જેવાને હુ
આરજુમદ હતા. કારણ કે મેં એને વીધે એટલીતો તારીક
શાબલી હતી કે તેટલી તારીક હતીઆમાં બીજાં કોઈ બાંધકા
મ વીધે આજલી હતી નહો એ મગલક જેના રીકીનાઆ
ગલ્લ મેહનતશાહ શાહબહન તથા તેની રાણી મુરમેહલ
ને ડાટવામાં આવીઆમ ને આરી નંનર પરનાં વાર
નીચ રામલી હાકાં એક કારે જેલી તે જીવાની મે
આમેશ કીધી ને અમલે દેકાણે ફરીલીએ તાંજુ મુ
ધી મેં કશી આજની લીધી નહી પેહલાનાં મેં હુલુ લા
મુ કે અમલી હામરત પૂરાણે મુખ અતીથલે મોહલે હતા
તમા બીનારા અતી થાણે આલ હતા. પણ નંનરકીયો અ

છી રીતે જ્વેતાં અને શગલા ભાગેનું પરમાન તપાસતાં ખારી ખાતરી થઈ કે એ ઉખારત શયલી બાળકમાં શયપુરુષ અને ગોખાઈતી હતી તાન મેહલ વીધી મેં તારફે તેા ઘણીબી સાબલી હતી. પણ સુશાફરે લોકો ને સ્ત્રીન ભેગ્યેય તેનું શ દા થોડી ઘણી ચહરે ભરેલું વરણન કરેછે એવા વીમાર ઉપરથી ને ધારીઉતું કે કદાચ ને કોઈ કોઈ બાળકના હુનાઉવેદ યથા પણ જોવા પછી તેા વધી રાખવા કરતા અને વધારે હરખ ઉ તપન થયેા. ને સુખચર પરેહલા આપણી નજર પરેચ તે ના અપાસાથી તે કબરની આગલના પરદાની નકશી આપણે ઉલકી નેહ્યે તાહાથુધી હર રીતે, આપણને વધારે પુ થી ઉતપત થાયેછે દર એક ભાગ આનંદથી તપાસવા પછી આખા ઉખારતના એખાલ બરે જોવાર કરે તારે તેને દલ હીરી ઉખવા વીના રહેતી નથી કે હેવી ઉખારત શદા જોવા ને તેને બનશે નહીં ખરેખર ને ધણી તાન મેહલ જોએ તેના ખનખાંથી તે વીધેની ઇચ્છાદ કપી ખીયાનાર નથી

પાદશાહ શાહજહાન તથા તેની રાણી નુર મેહલને એ અચલના ભેગ્યેય એક બીજની પાંચે પાંચે જુબીલા કરેલા છે. એક ઉમર શીહુડી ઉતરી એ ભેગ્યેયના હુ ગીએ એ પાદશાહ રાણીની કબર પર સ્ત્રીચરતરતની બે તખતીએ છે. એ તખતીએની બરોબર અથાડેઅને ભેગ્યેયની ઉપલોતરક ની ભેગ્યેયર એછે શુંબંધની તથા વચલા એરડાની ભેગ્યેયર તેવાનું જોને અરતરની બીજ એ ઉમર નકશીવાલી તખતી એછે. ને તખતી રાણી નુર મેહલની કબરને અથાડે તે પર કુશતમાથી કેટલાએક કલામે લખેલા છે પણ પાદશાહ ની કબરને માથેની તખતીપર કયુ લખેલું નથી ભેગ્યેયના તથા ઉપલી તરફના એરડાની વચેવગમા રાણીની કબરની ત ખતીએછે ને પાદશાહની કબર લાલી તખતીએ દરવાજાના દાખલ ધનાર આદમીના દાવા હાથ પરછે. ભેગ્યેયનાની તખતીપર એક બાજુએ રાણીનુનામ આમે પરખેલું શારી રી તે કોતરેલું છે. 'સુનતાનહ મેહલ, નુર બેગમ' (એટલે ને મેહલનુ નુર બેગમ) એ નામની શાયે તેના ખરણની તા રોખની લખીછે. એનુ બાજુન પડેચ કે એ રાણી ઇચલી થ ને ૧૬૩૧)ના વરચમા ને તેના ભરધાર શાહજહાન ઇચલી થને ૧૬૬૬ ના વરચમાં ખરણ પાખોઆં હતા. એ રાણી ને હનેલ હતા ને તે એક કણુઆને બનમ આપતાં ખરણુ પાખી' લોકોમાં હેવી વાત માલુમ કે એ કનેઆ બહરે પે હુજામ હતી તારેન એ રાણીએ તથા તેની બીજ પુતરીએએ એને રડતે સાબલી હતી ધુધી તેણે પાદશાહને ગોલાવી અ

ગાવી હેવું કહીલ કે 'એ બચુ બનમવાની અંગમમ, રડતું શંબલાએ તે બનમવા પછી તેની ગાએ કદી છવે નહીં વા ગને હુ ધાર્ય કે ગારૂ મોત નબકીછે, ખારે એ અરત કર વાનીડે એક તેા એકે ખારા ખરણુ પછી તું કાઈ બીજા એ રત શાયે પરણીને નહીં કે ખારા બચાએને કાઈ બીજા રાણીને પેટના બચા શાયે તારા હેત તથા રામ માટે હરીકાશ ને લ કાઈ કરવી પડે નહીં બીજું એકે ખારા નામની હંચાઆ રી રાખવાને ને કણુલાત આપીછે તે મુખ્ય ખારી શેરધર ક બર બનાવને' એ પરમાણે કેહવા પછી મેલી કનેઆને ન નમ આપવા પછી એ રાણી ખરણુ પાખી, પાદશાહે તેના બન બનચાવવા શારૂ ગયલી દાઈએ તથા વધરેને બાવારી આ હતા પણ કોઈ તેના જીવને ઉગારે કરી શકીઆ નહી. તેના મોતની વખતે કીમેલી બને એલતમાય પાદશાહે કયુવવા ખીહતી તેની કબર ને પાદશાહી તાન મેહલને નામે જોલખી એચ તે ગુરત બાકડા ખારી ને પાદશાહ તેની નંગો કોઈ બી જ રાણીને કદી પરણેઆ નહીં ને ધણીએ એ ઉખારત થુ ર શાયેથી તે પુરી થતા થુધી જોઈતી તે કહીગીએચ કે બા વીધ વરગ થુધી વીધ હંચર આપાખી એ બાધવાના કામના ખપીઆ હવા તે ઉપર તરણુ કંગોડ રાતર લાખ ઉડાલી થ હંચર છવીગ રૂપીઆને ખચચ થયેા હતા બરે મરી બાએડી શપલે દેકંજે કરીને એ ઉખારત બંદ રહી તરે પ તેના વીચાર પુકીએ કે 'કેમ એ ઉખારત કહેવીછે?' તે જો બચાવ રીતે કે 'હુ થુ વીચાર્ય ને ખારીથી કહી ચંકુવ નથી કારણ કે હેવી ઉખારત વીધે અને અભીપરાએ આ પનાં આવડતુ નથી પણ એ જોવાથી અને કહેવું લાયક તેતા હુ તથુને કહુ છુ, તે એમકે ખારે લાગને તને દેવી ક બર બંધાવાને કયુલ કંગોડા હું આવતી કાશન અરવાને તઈ આર છેહ' ખરેખર ધણીએકે આરતોને એએન હુખ એક તોમ જેલ જોવાથી ઉપજ્યેછે એ ઉખારત બચુના નીતને કારે આએડીછે તેની તરણુ બાજુએ લાલ ફતરતી, ઉનચી રવાલ બાધી લીરેલીછે. એ ઉખારતની, બંગોમાં દા ખંચ થવાને કબરની ઉખત દયાએ એક અછી કારીગીરીથી બાધેલા દરવાજેડે કબરની બીજ બે બાજુએ બે શોલકંતી મશીરેછે. તે બંધે રોલ, કદ તથા કારીગીરીના શીપી પંરકે શરખીછે એ બંધેઆથી ઘવી બાજુનીજ ખાતરે લગતી કર વાના કામના આવી શકે કારણ કે સુશવનીન લોકો બરે ભગની કરેચ તારે તેમોએ પેનાનુ મોહડુ પરચાન લોકો બરે. એને રડતે સાબલી હતી ધુધી તેણે પાદશાહને ગોલાવી અ

બરવાના અથવા ગણના બીજા કામ રાશ્ત્ર વાપરવાના આ વેળે શબ્દો ખાલી નહીંનપર ચોરસ ખાનાઓ કરી વચ્ચે સુશોભાદાર હુંલ પાન રોપીઆમ તથા બીજા રાશ્ત્ર બહારો ઉઘાડીઆમ તાહા જુદા જુદા ક્ષત્રની ફરશાબરી કરી ફરવાની બજા કીધીયં તે વચોવચ હેવા કુ વારા કીધાય કે શાનને વખતે તે છોડવામા આવેય તારેશક કોઈ શેલ છતરનાને મોહરો આનદ ઉપજ્યા વીના રહેતો નથી એ જ્યોત્સે હરોપીઆન તથા શબ્દો કીચમના રેશી હોડો દર રોજ શેલ કરવાને જાએછે

મચાજદ તથા ચોતરો ને બીનારા ઉત્તમા રીંગિમરમર ના બનાવીઆછે તેમ કંદલાએક કીમતી ફરસા અથવા બનેર નડીઆમ આરંપાર કરતી દેવાલ રાતા ફતરનીકે પાવુ તે વચે ચાખલા તથા દેવરીએ રીંગિ મરમરનીકે મચીદના ત થા બીજા મેારદાની દેવાલની માહોલી બાજુ રીંગિમરમરની તથા બીજ વસતુને રીંગિમરમરના આધાર આપીને બાપીકે ને બાહરની શપી બાજુએ રાતા ફતરકે ને ઇતરડીના શર બા દીધેય એ શબ્દો રીંગિમરમર તરફથી માહલની વેમવાઈ ધરથી એકદે નેપુરના મુકુકમથી ગાડા બરી લાવવામા આવતો હતો રાતા ફતર ને કરલના યરમોછે તે ચેલપુર તથા ફતેપુર રીકરીમથી આજુએ હતો એ ઇમારતને નક શેલ પેહલ વેહલા તર્કમાર કરનાર ધણીજુ નામ આચડીન ડી મોરડો કરીને હતું એ ધણી ફાનચાને રેશી હતો તે ધણી કામેલ તથા કવી હતો તેનીપર પાદચાહના ધણુ વીચ વાશ રહેતો તે ને કાઈ કરવાને જવામન કરતો ત પાદચા હ પાદચુ લેખ્યાન દઈને માલધતો

શાઓલીઓ વીચાર કરો.

કુવરબાઈ આમો દાહરો ધરમા રહેય બીચારીનો આવદ મરી ગીઆ પછી તે કહે બાહર નીકલની નથી જુ કહેય કે એક વખત કોટમથી મેહમ લેખીકાની ચકક ઉપર હુ મેઈ તેથી માઝ માયુ ફરી આવીઉ અને બાહર ફરવાની તો અને તેવ નથી. તોબી કુવરબાઈ ઉતરો કોશની મુશાફરી એક કલાકમા કરેય શુ એ અનન જરુ નથી 1 એક કલાક મા ને બાફુની ગાડી પર કોમ ગઈતા આપણી આચપારાની બીલે નેવાકે શરો, ખેતરો, બાહારો, રેકડીઓ એટલાતો નડ પછી ચાપી નસો કે તેને ભેતા આપણી આખમા તમર આવે

તોબી જારે આપણે દર કલાકે વીચા હુત્તર કોશની મુશાફરી કરીએ તારે આપણને કાઈ માહુમ પડતુ નથી ચાક નથી લાગતી આમે તમર નથી આવતા છવફરી નથી આવતો એ કેમ 1 એ શુ મેલકે બાફુની ગાડીમા એક નાકે બેઠા અને એકે પવન નહી હો તોબી ગાડીની નડપથી આપણા મોહરો ઉપર પવન મારશે અને તારે આપણુ તરીશ હુત્તર કોશની મુશાફરી કરીએ તારેતો ધણી વખત પવન લાગ તોબી નથી અને લોકો તો પ મ્યા પણ હાતમા પકડેય એ શુ અન્યએય 1 બલદની ગાડીમા બેઠા તો ગાડીમા આમકા, હાકનારની ગકબડ, થોડાની ગાડીમા પણ તેણુ રેલ્વેની ગાડી નો ભારી થોષાટ પણ ને ગાડીમા આપણે દર કલાકે તરીય હુત્તર કોશ મુશાફરી કરીએ તે ગાડીનો ખખરાટ નથી, કા ઈ ગકબડ નથી, તેમા આપણુ આચાનીથી રહીએય અને જારે આપણુ કેલો એક કનેટો બનકે અમને કોશ કરીઆ કે પછી તે ગાડી છોડી ગાડીના બનાવનાર આમલ જાઈ ઉ બા રહીએય એ કેટલો ચમતકાર 1

પણ કોઈ કેહશે કે એવી ગાડી હોએ 1 અને આરદશી નડપથી ચાલે 1 હા, એવી ગાડીકે તેનુ વજણન ચાલશે. એ ગાડી બેલ દશના નેવોકે તેના શરથી મોહરો ચેરાવે ૨૫૦૦૦ માઈલકે તે ગાડીમા આશરે હુગી કરોડ ઉતામુએ છે. દર પને ઉતામુએ ગાડીમાથી ઉતરતા જાએય કાબી મુશાફરી તો જુન કરેય એ ગાડી થોડા ઇઆ ઉમી નંધો બે મતો, નથી બાકુ ઇઆ લીબલી કામે લગાશે પણ એ ગા ડીના બનાવનારે તેને એક આમકો શરમાતમા એવોતો આ બીઆય કે ગાડી રમેશવેર ફરીઆ કરવાની.

ઉપલીશાબલી બીનાટુકામા અને શાપારણુ બીઆમા નજુલ વા માગીએતો એકે કે ને ડુનીઆ ઉપર આપણે વનીએય તે એક મોરો મેલોછે તે મેલવાનો આધાર નાર ગીના નેવો છે દર એટલો કે નાર ગીની વચોવચથી ચેરાવો ચાગ છ આ પાચ તણુએ અને ડુનીઆનો ચેરાવો હુત્તર મા ઇલકે નેમ નાર ગી રકાબીમા પડી રહેય તેમ જુની આ પડી રેલતી નથી પણ મુરનની આચપારા કરેય ને આ ઉપરથી ડુનીઆ નીમી પાછી તેન જગે ઉપર આવે તા એક વરસ પાચેય અને મુરનની આચપારાનો ચેરાવો એટલો મોહરોએકે કે ડુનીઆ દર કલાકે ચાહાક હુત્તર માઈલ ઉપર ચાલે તારે વરશે તે ચેરાવો પુરી કરી રેહ આને ડુ નીઆ જારે એવી જામે ચાલી તારે આપણુ બેઠા હોએય, આવતા હાઈએ, ઉભા હાઈએ, ચુતા રાઈએ તોબી દર કલા

કે ફનીઆ શાયે ગાહાક હજાર આઈલ દુર ચાલીઆ બાઈએમ.

બાઈદોની કેસબની શંખધી માતાઓને

ચેતવણી.

બાઈદોને જરી શકે તેથી વધારે ખોરાક આપવાથી તેઓ મારો બીગડી તે કુખી થાએમ તેમજ તેની ચકતી કરતાં વધારે ગીખવાની ફોરોશ કીધાથી તેની તન ગકતી નબલી થઈ તે ને કુખ પોહ્યેમ વલી ને ખાણુ બચાને લાએકનુ નહી તે તેને ખવાડીએતો નરતુ નથી તેમજ તેને લાએકનુ નહી હે જુ શીખવવાની કોશશ કરવી વેરથ જાએમ જેમ ભારી બોરાક બચાને નુકશાન કારક છે તેમજ અપડી બીનાએ તેનેથી શીખવી ખુશકીએ અચું વંદા શુધી શારી પેઠે મોલી ગકે તથા બીજાનુ ઘોસવાનુ શમજ શકે તથા રહીરે જોરાવર થાએ તાહા શુધી તેને લખવા વાખવાનુ શીખવવાની કોશશ કરવી જોઈતી નહી પણ બચાને લખવા વાંચવા શીખવાની અગાઈ ખીજ વણી વણુ શીખવી શકાએમ બચાની નીતીના નાપલા ગીતો તથા ગરબા ગવાડવા. તેઓ પોતાની આશપાશ ને જાનવરો તથા વણતુએ જાએ તેમ ના ઉપીસોગ તથા આશીઆત વીશે પ્રખીઅ વીગતો તેઓને રહી ગંજાવળી ને કપડા તેઓ પેઠેરે તેમ કૃષ વણતુએ વપરાએમ ને તે કેહવી રીતે વપરાએમ તે વીશે શાધારણ ગનાત તેઓને આપવુ ને ખાણુ તેઓ આએ તે કેમ બને ચ તથા પકેચાતે વીશે તેઓને વાકેક કરવા શારા ચીતારો તેમને રેખાડી તથા મધુર ગાએત શંભલાવી તથા શારા ફુલ અને જાહાડો ખતાવી તથા તેમની શુગલ આપી તે શારે પથક કરવાના શોખ તેઓમાં હલવે હલવે ઉતપત કરવો દુકામાં કહીએતો બહુ ચાર પામ વણતુ થાએ તેની આગમ્ય તેમે લખવા વાચવા શીખવવાની કોશશ કરવી ન ચૂકું નથી પણ તેની આગમ્ય જુદી જુદી વણતુએ અગવાં વણતુએના નખુના તેઓને ખતાવી તે જોઈ તે વીશે શાભલી તથા ચકતને ગનાત નેલવની બચાને શીખવી શકાએમ. કહો ખખો લખવા તથા વાંચવા શીખવાની અગાઈ જો બચાના આપ કાત અને નાપલાં જનને મરતે મારતે હાકાડવા શીખવીડે હાએતો બચાને નાપલાજુ શારી કેલવની મરતે કેલવાએ ખરેખર બાલકની માએ જો શમજુ

હાએતો લીંગલી અને રમકડાં તથા પખેરા અને નાપલા જુલુવરોથી બચાને ઓટલુ બધુ શીખવી શકેમકે તે ચોપડીના હરેક ગીખવવા કરતા બચાના તનપર વધારે અશર કરેમ ને તેથી બચાને વધારે હાએરો થાએમ અલખતા બચાને ખવાની નજો તે તેની નીશાલ અને રમકડાં તે તેની ચોપડી એ દરવો એ કાંઈ જુલુ તેણે કામ નથી ને કાંઈ ખતા હેવી નીશાલ અને હેવી ચોપડી પોતાના બચાને કસી આપે તે જો ભારી કામ કરેલું શમજુ ને તે ખાઈને રૂડી જુલુની તથા તેના બચાને બાએગ શાલી કેલવા ઘરે છે.

દર્યાલુ હાથી.

હાથી ને બીજા જાણવરો કરતા જુલુ શમજુ તેમજ જે હી લેલા દર્યાલુ પરાંણીએ. એ વીશિનો એક દાખલો નીચે લખીએ છે.

લકનઓના નાત્રીમા નવામ શુજાઉદ દવશાને તાહો પછાએક હાથીએ ઉતા તેમા એક તેના આપતા વખતને પ્રસાણે હતા નવામ જાએની ચોકાર કરવા નીકલતો તારે એ હાથીને પોતાની શાયે લેતો. તેના હાઉકાપર નવામનો કોઈ મોહડી પદવીવાલો અમલદાર ખાતરે બેશતો હવે બચાની મોશમમા એક વખત નવામનો ચોકાર કરવા નવાને શોખ થયો. તેણે કેટલાએક હાથીએ તઈઆર કરાવીઆ તેમાં આએ ઘરશે પણ હતા તેપર તેનો વજર શવાર થયો ન વાખની શધી શવારી શેહર બાહર નીકરી જે ડુંગરોની કંઠે થઈ ચોકારના મેંદાન તરફ ચાલી તે ડુંગરની વચેની ખીંતે નાકે કેટલાએક કાહેલી લોકો પાછોના આમદામથી આવી પહેલા હતા. તેમના યજા વાહલા તેઓને ગવાડ પડના હવા આવાને તાહા જુડી પોતાને કામે ગીઆં હતા તેઓએ નહી. કારીડું કે નવામની શવારી એ રશતે નજો હવે જો શવારે આવી તારે એ કાહેલી લોકો વાદમા પડેલા તેથી હાથી આગળ વધી મકાઈડું નહી ચાવી શવારી ખોરી રહી શખજુ થું તે શાભડી નવામ થણો ગુરો થયો તેણે હુકુમ કીધો કે એ લોકોની ઉપરથી હાથી ચલાવવા અને એઓને કચરીને આગલ વણુ. નવામના હુકુમને કોઈથી રવાએ નહી વાસતે વજરે તે યુનમ અમળ કીધો ચોતા નો હાથી રંગેલમા હતા તેના આવતને હુકુમ કીધો કે પાસા બદ આમ. વણુ. આવને હાથીને આગલ રેલવીએ તે

પરશાસન આગલ માલીઓ તેની પછવાડે બીજા હાથીઓ બી માલીઓ, પણ એ મારડુ લાલુવર જેવું પેલા હુખલા અરક્ત-કાઠેલી આદમીઓની નાલક આવી જાયું તેનું બંધન રહીકે. આવતે ઘણેબી માલીઓ પણ એક તથા તે આગલ વધીઓ નહી નવાળ વધારે ગુણે યોગ્ય. વચ્ચે આવતપ રૂબુમ ફરારીઓને અતે આકાશથી હાથીને નજમ બને તેમ આવવાનો હુકમ કાઢી આવતે આકાશ શારી પદે વાપરી ઓ. અતે હાથી લામાર યોગ્ય. પણ તે તેના માત્રકી ધણી કરતા વધારે દબાણ હોને તેથી પેલાં નામાર આદમીઓને કુખીંદી નહી તે શમલ ગીચા કે તેઓને પોતાની મેલે ખીશવાની શક્તી નથી. વાગતે તેણે આગતે રહી પોતાની શુભી પેલા હુખલા આદમીઓને રક્ષાતાથી એક પછી એક ઉતરીને બાજુએ ઉતર્યા મેલીઓ, એ પરનાણે મારગ મોકલ્યા કરતો તે આગલ માલીઓ ને તેની પછવાડે બીજા હાથીઓ માલીઓ, ગવારી આગલ વધી, નજાનાં શુભરી કીચો, હાકમની પદવી અને આદમીની શુરત ધરાવનાર માત્રકી પરણીઓને હેવાના રૂપના દબેઆણુ બાજુવરની એ વાત ફનીઆમાં રહી ગઈ. ફનીઆના ચોક તે આદમીઓ કીકાર નાખી પેલા હેવાનપર આદમીને કરમ

ઈજારપનાના કેટલાએક અખીસો.

ઈવાલી અને વહલો મા પારીગ ચેહરમાં એક શરક નામે એશતરવાલદ અરણ પાત્રીઓ અરણતી થોડા દાહા હા આગાતે તેનો ચાકરે ઘણી મોઢાણ કીપી કે નરા શેરવો પી ઓ અતે તે શાર વચ્ચે અરખાથી થોડું ગોશ મગવો. અખીરે નવાળ હોગે "હા અનેબી શેરવો ગમેમ પણ, બોડા મારે એ ઉતરવાના નથી તારે તેનું શું કરડું" અમરશયા બોડા ખર બોડા થોગે. "એ અખીલ અરણ પાત્રીઓ પછી તેની પુલ ૧૨,૫૦,૦૦૦ રૂપીઆની નીકલી

ફનીઆલ વાનશરની રોપી અતીથ જુની થાઈ હતી અને તેનો એક રાયાત નરે ધણાજ બચક માએઓ, તારે એક ચીકીંગ (અપરે રૂપીએ) એક રોપી થોડાં દાહાડા વાપરે લી રેખાતી લીધી. બીજા દાહાડા કાઢી વરાક ગલી ગઈ તેને બારે આને પાંછી વેચી એ પછીના ધરતી પરોશમાં પાછી નાં એક મેએઓમાં હતા તેની અંદર નાહાલી હતા અને રીયનુજાનો ખરમ કાઢીને નાખી પોતાનું બીડું બંદને તે

કે શુખવતો હતો. બારે એ બીજારી અરણ પાત્રીઓ તારે તેની પુલ એટલી નીકલી કે તેની વરશની ઉપર પરીગ હ બાર રૂપીઆ આવે.

તામસ પીટ નામના અખીલ લીધો કેટલું કે અરણતી માદમીની થોડાં દાહાડા આગાતે હુકાને ફરીઓ કે મુરદાની પેટી મશવામાં મશતી કાઢી મલેમ તે ૨૪૭૫૦ રૂપીઆની પુલ મુકી ગીચા.

તામસ કુક બારે ઘણા બીજાર પડીઓ તારે તેના વર્ક દે કહેલ કે બાએરે તમે પાચ છ દાહાડા જાયો તે ઉપર થી કુક વર્કને કપકો આપીઓ અને કહેલ કે તારે અને દ વર્ક ના અમરશયા ખરમના સુ કરવા નાખીઓ અને અ વે પછી તમાર મોઢાડું દેખાડવાના. એ ધણીની પુલ તે ર વાખ રૂપીઆની નીકલી.

સર ઉલીઅમ સાખીય બારે સીતરે વરશના માએઓ તારે તેની આપે મોતીઆ પાકા અને તે આપણા યાદગી ઓ. નાખીઆ આખના-વર્ક તેલરે તેની સાથે પછલ છી થી કે જે હુ મોતીઆ કાઢાડું અને કુ નેતો માએતો અને ૧૦ ગીની (૧૩૦ રૂપીઆ) આપરે અખીરે કલુલ કીપી મોતીઆ કાઢાડીઆ અને આખતો એટલી સમરી કે વગ ર અસરે વામવા અને હખવાનુ બની આવીકે. નેબી પે છી નલર આવી કે અખીલ પરશતાવા લાગો કે હું શું કરે વા સાહાક ગીની પડી. તે કરશે કરવાની ફીરમ પડીઓ. તેને એલાલ લોખી કાઢાડીઓ કે બારે વર્ક આવે તારે જ લાવે કે બરોબર દેખાણ નથી. વર્ક હોકમ કીધો કે એક મહીના પાંચે આપે શખ. અખીલ એક મહીના વેરે આ બે પાંચે બાપીને ફરીઓ અને વર્કને નજમ તેમ કરી લી સ ગીની આપી પતાવીકે. એ વખતે એ અખીલની મોટી ઝીલકતો હતી, સરકારી લોનો હતી અને ધરના ૧૦,૦૦૦ રૂપીઆ રોકડા હતા.

ફેશકીટ નામના અખીલ લેઆલ વરાવ તથા મંડાજ લોથી પુરાકલ નાણુ પેદા કીપી. તેને તે શતાવડવા ચાકરે એ દ મેએરે મોટોલ અને તેમાં નીચારાણી સુકી ઉતરતો હતો અને તેને એક કરાનનુ બારણ કીપી કે જને માકીઆથી પોતાની મેલે કલ બાહર નીખે અને પાછી કુખી લગારે તે ન હંધરે ફેશકીટ એકાએક ગેપ થાઈ ગીચા. લોકોમાં પુ છ પરછ માલી, તેના ધરમા એપીઓ, આસપાસ નજલેગા કોષ થાઈ કુખા તથા વલાવગા ગણે નાખીઆ પણ રોકડા કીટ મલે નહી. તેનું ધર લેઆએક અને તેને સંગરેતો બી

ગોરીઆની નજર બેઝિરાના બારણા ઉપર પડી તેના કું
ચી હતી તેથી બારણુ ઉઘાડીકે અને જોએય તો શેમદીકે
સુરુ અને તેની આમપાસ દેવીએ અને બારે પેદારંગિ
જેના પુષ્કલ પને પડેલું એક સમેદાની બેઝિ ઉપર પડેલીહ
તી , બીજી પોતાના બેઝિરામાં બની લેઇને ઉતરેલા કે પો
તાની આખને કંકડ આપે તથા દેવીએ ઉપર મુખને છવ
મુખી કરે પણ તેવામાં બારણુ ધકાઈ ઝીકે અને દેવીએ
મોહાતનું બીજાનુ થઈ પડી.

કુનીઆનાં જનાવરો.

આખી કુનીઆના માણસની હેશીપીતે નેવું કરોડની
વશતી કેહવાએય પણ કુંદરતી વીરીઆ બાહુનાસાએ એ
મળી વશતીને એક જાત ગણેય—એટલે શધા એક શરૂઆ
તથી નીકલીઆ આવે જેમ માણસની એક જાત ગણેય તે
મ બીજા જનાવરોની પણ ગણેય પછી તેના હજાર જનાવ
રો હોએ છંપ્યા કરોડા જે જનાવરોના બધાં માણસની મા
ફક જમતાં આ કુનીઆના આવેય જેવાકે વાઘ, હાથી, ઘે
ડો, ઉક, બકડા, મેહુનડાં, ઉદર, બીલાડા, છતીઆદી તેવી
૧૫૦૦ જાત માણુમ પડીય. અને બીજા ૫૦૦ વધારે હરો
મેરો કેમ્પાસ કીરોમ, પમ્પરીઆની જાત ૫૦૦૦ માણુમ
પડીય અને બીજા ૧૦૦૦ વધારે હરો એરો કેમ્પાસ કીરો
મ. પરે માલવારા જનાવરો જેવા કે શરપ, ઘરોટી એવા
એની જાત ૧૫૦૦ માણુમ પડીય અને ૫૦૦ બીજા હરો
માહરોઆની ૬૦૦૦ જાતનો છંડોપના મીઠાચમ્પામાંછે
અને ૪૦૦૦ બીજા વધારે જાતો ધારેય મોલશાખ જેવાં કે
ઝાકલગાએ, ધણુ, મુપરીવાલા જનાવરોની જાત ૧૫૦૦૦
ની ધારીઆમાં આવીય જના જનાવરોની ૭૦૦૦૦ જાતનો
એકડી કરેઆના આવીય અને આસતીકીરોતો જેવાકે કીડા,
કરાડીઆ છતીઆદીની જાત એક લાખ ધારીઆના આવી
મ. એ શીમાએ શઉથી જાતમાં જનાવરો જેવાકે પરવારાં
તથા વાલોમાં દેહેય તેની કુંદર જાત હરો એમ ધારે
શધી મનીને ૨૫૦૦ જે જાત છંડાવરની ઉપનુ કીમેલી
હાલ માણુમ પરેય એક એક જાતમાં કેટલાં પરાણી હરો
કેની શુભાર કરી હાતમાં આવનાર નથી એક જાતમાં
રોડ ઉપર પાંચાં હોએ તેમાં કાઝ અમરની નથી ઉપલા

હીરાખના હવામાંની જનાવરો જે બોલવી આપે રેખાતાં
નથી તેના ગણેઆખી નથી એક ફીલશુર નામે એરેનહ બ
રો મારશો જાત મુખશામ દરેક કામથી શાપી કાહાડી
મ એ શાલવા, ગણતરી પોહાંની નહી શકે એટલા જનાવ
રો એક પરમેશ્વરે પેદા કીધાય અને તે શધાને શારૂ ખોરાક
તથા પોશાક પણ તદખાર રાખીકેમ. શુ તેની શક્તી હરો
જેને આપણી કુનીઆમાં આટલું કીધુંય અને હજાર બીજા
કરોડા કુનીઆંછે જે માણુશ માતરે કુશી એક બીજા માફક
જોઈ શકેમ.

પરમેશ્વર કેવો દર્શનાલુછે.

માણસને જે મીઠા શઉથી વધારે ઉપચોગની અવધવા
જરૂરની છે તે પરમેશ્વરે અતીશ શબ્દતી અવધવા મક્ત કીધી
છે. હવા જે વગર માણસને માટે નહી તે મધાને એક
રીતે મલેય કોઈને કશી મેહુનત કરવી પડતી નથી અને
મોટું માણુશ તથા એક રીવશનુ બાલક, ગયને એક રીતે મ
મ. શઉથી શારી અને તંદરાયાતીના વધારો થાએ તેવી
જાત માલવાની છે માલવાની કઠારત આગલ પોણાં છંપ્યા
હાથી ઉપર મેશવાનુ, છંપ્યા ગાડીના કરવાનું કાઈન નથી
તોખી માલવાનુ કોણને મોખું પડીકેમ મંડળી શરય અને
તંદરાયતી ઉપજવનાર પીવાનુ પાંછુંછે અને પરમેશ્વરે
કુનીઆના દર એક ભાગમાં એ અગતની ગીમની મંખલેય
કીરોમ વજરો દેહેય કે નીરમલ પાણી જેવું બદલને તંદ
રોગતી તથા કઠાર આપેય નેવું દારૂ છંપ્યા, શરખત છંપ્યા મુ
શરો મુખી કોઈબી પરવાહી વધારે આપણુ નથી શઉથી
પુષ્કતા અપવેતો અને અવશુણુ વગરનો ખોરાક નિશોતો શર
ધી ચારો. શારી રોટલીને કોઈ પુગી મકનાર નથી. અને
જેમ ખોરાક વધારે તરહથી જનાવેલાં, વધારે મજાવાદાર, વ
ધારે ખીરાતાન તેમ પાંચન ચના વીજમ લગાંછે. અને આ
ન મેલવવામાં પણ એમજા શઉથી વધારે ઉપચોગની અને
આપણુ શીખીએય. અરે આપણાં પરમેશ્વરે કેવો દર્શ
આલુછે, કે જેની શરવેથી વધારે મળત તથા ઉપચોગ તેવો
હલધો અને મળતે મલી શકેમ

પીરામીદ.

એવી બાંધણી નીચાર રેશખાડે. એ બાંધીઆને નનદીક ચાર હજાર વરસ થવા આવીઆમ શક્યો મોટો પીરામીદ બાંધતાં વીગ વરસ લાગા અને તેની ઉપર એક લાખ આદમી લાગા હતા એમ હીરાચેતશ નામનો તવારીખ બતાવનાર કહે છે એ પીરામીદ કબરને શાહ બનાવીઆ શક્યો મોટો પીરામીદ નનદીક ૫૦૦ ફુટ છે અને તલીમીથી ને આપણે ને એમણે હોએ તો વાદલાને લાગે એવો ખાલુમ પડેય. એ પીરામીદમા એરડાએ બાંધેલા છે અને તેની અંદરથી મુરશ ખાલુમ પડી આવીઆમ, એ એરડાએમા જવાના કેટલાંકે રશતા બોલવા છે અને ફરલાએકને સ્ત્રીની લીધા છે નીચેથી પીરામીદ મોરગણે અને ન. ઉપર ચઢીએય તેમ તે નાથનો થતો જાયેય નીચે ઉભા રહી નેએમો હોએતો પીરામીદનુ જયાલુ અનીદાર ખાલુમ પડેય પણ ને ઉપર ઝીઆ હોએતો તે આશરે તરીય કુટ ચોરસ ખાલુમ પડેય. ખ ઘણે જગુ નરા બીકટ પડેય પણ ને હીમત રાખી ચઢી આ હોએતો કશી ધાશતી નથી - એક એરત પણ પીરામીદ ઉપર ચઢી ગઈ હતી ઉપર ચઢવાની સીડીની પગતી ચાર કુટ થયે છે તેથી રજકે પગની ઉપર ચઢતાં હાથ વયા પગ ગરે કાને લાગેય ને લેડી ઉપર ચઢી હતી તેને નાહાંતુ હયાતાન કામે લગાડી હવ. ઉપર ઝીઆ પછી પીરામીદના રશ નીચે ખાલુમ પડેય અને યહુના લીલા કેમ્પાસ તથા શયના એવરો ઘણા મુશનમા લાગેય. પીરામીદ ઉપર ચઢતા હમેશ બ્યારન મોઝીઆમુની અદદ ભેલી પડે છે, કાંમેકે કોઇ ભાગેથી જશે ઉપરથી તેઓએ હાલ પકડેય પડેય નજલ આદમીની આંજે તથા અલેય થલુ નરા હીમત પકડીતો પછી ચંધી અડમલ રફતે રફતે ફર થાયે છે. એકદને ઉપર વેર ચઢાઈ શકાનું નથી તેથી મુશકે એકને,

કેકણે દમ લેવા તથા તાતાથવા ઉભા રહેય એ પીરામીદ કામ્પાસની શાહ બાંધીઆ હતા પણ બાંધનારે વીસે ખમીન કયાયું કેલવાઈ શકાતુ નથી હાલ ખાતર એક નાની આ વીદવાને તારક કીપીય કે મુસીયા તથા તેના લાઈ રોનમુસીયા નામના પાદગાહેએ મોટો પીરામીદ બાંધીઆ છે એ બાંધણીથી આપણને એટલુ ખાલુમ પડેય કે લખા આદમીને વરસો વેર વેડે પકડીને કામ કરાવીડેય અને પીરામીદના પાદગાહેના બુલખ અને અબરદશતમ્બાની નીચાણી તાખલ રહેઆમ એ પીરામીદમાં બાપકામની રોનક કરી નથી. ઝી૦ તાઇતે ગણતરી કરીય કે શક્યો મોટો પીરામીદમા આશરે નવ કરોડ કીલોગ્રામ કુટનુ પથરનુ બાવકાંમ છે અને હાલ ચાચાની મદદથી એવો બીજો આંખેતો તે ઉપર તરીયા કે મોડ રૂપીઆ ઉપર ખરચ લાગે.

બોરાક હનમ ધાએય તે બિપર અવલોકન.

અમેરીકામા એક રાખરા નામે રોડ પારતીનડે તેનેએ કામેકે અપ્પાલુઅપ્પામાં થોતાને હાતે મંદુકની ઝાલી પેટમા લાગી તેનો તરત ઉખાંચે દીરો પણ તેના બદનમા એક કાંધાડી ફાટ રહી ગઈ એ ફાટ લાટે તેની હોબડી (જેમા) બોરાક પડેય તે) દેખાતી હતી અને તેની હોબડીમા કણી બોરાક જલદી પડેય, કહાને વીલખ લાગેય, તે તપાચવા લાઈ એ કહા થયેઆ હતા તેઓએ તેને તરહેવાર બોરાક ખવડાવી, અને નેએક કે કેવો બોરાક જલવીથી હનમ થાઈ ગીઆ તેને ઝાંચર ખવડાવીઆ અને તે હનમ થતા પાચ થીતે છ કલાક લાગા. લુન્જીલુ ગોખાનુ ખાસ કહેડો કલાક આ હનમ થાઈ ગીલ. સાખજુ તાવેલું (ધી) તેની હોબડીમા તરીઆ કીણું અને હનમ થાયેક નહી. ઈડું અદકયર જલદીથી હનમ થાયેક અને મુરગીથી તેજન જલદીથી હનમ થાઈ તેના પેટમા પાસાની શીયી મુકી તો પેટની ગરમી ૧૦૧ અંક સાલુમ પડી હોબડીમા બોરાક પચાવાને શાનું એક જાત નો રશ કુરતી પથરી નીકેય. એ રથની અદર જાંજુરા રગનુ કાગળ મુકીલે તો તેની રગ લડી ગીઆ એ ધણીને બદનની અંદર ને ફાટ પડી હતી તેથી જાત અડમલ નહી પડતી હતી તેની ઉપર હાલ વ્યાવન વરસતી છે અને તે થોતાની મેહનતથી થોતાના કુતંબનું પોશીલુ કરેય ફાટથી તેની તંદોશતીમાં પણ લાગે નથી થાયેમો, તે ખાતી વં

ખત તથા પાણી પીતી વખત ફાટને આવીને કંઈક અને જો તેમ નહીં કરેતા થાય તે ફાટને ખારજે નીકળી આવેલ વ ઇંદાને એ ગખશદી ભારે નહીં થાએએય તેઓને પોતા ની નનરે નેવાનુ બની આવીકે કે કેવો ખોરાક ભારી અને કેવો હલકોછે તથા તે પરખાણે તબલા કોઠા વાલાને શુ ખા વુ તે ખાનુમ પડી આવીકેય

વઈંદાને એક બીજે શખશ પછુ ગલી આવીઓ હ તો જ્યો તેઓને ખોરાક ફેટનેવારે હજમ થાએય તે જાણવા નુ બની આવીકે તે ગખશમા એવો ગુણુ ઉતો કે જે વખતે તે ઉપરી કરવા જાએ તે વખતે કરી શકે વઈંદાએ જુદા જુદા ખોરાક જુદે જુદે વખતે તેની પાચે પાછો ફટકાવી ત ખાશો નેએએછે, કે આટલા વારમા આટલો ખોરાક હજમ થાએઓ અને આટલો ભાકી રહેઓ એ બે ગખશોએ વ ઇંદક શાસતર વધારવામા શારી મદદ દીધીકે

સુરગી અને ઇંદાં.

એક ઇંદાંએ વેપારીઆ ઉપરથી ખાણુમ પડેમ કે ગરેટ ભરીકનમા સુરગી અને ઇંદાંને ધણે ઘણે અમતનો થાઈ પડીએય છેક ખીશર અને અંગ્રેજીકાથી એ ખોરા કની વધુએય સાલી જાએય અને કદામ એવો થણુ ફાટા કે આવશે કે ઇંદાંનીમર તથા લોહાડાની શકડની ખાર ફતે હીંદુશયાનથી જશે ગરેટ ભરીકન અને આએરે લડના વરશ ફાટાકે બે અખજ અને પચાસ કરોડ ઇંદાંને ખપછે ૧૮૫૫ ના વરશમા બાહરના દેશોમાથી એ ક કરોડ ઇંદાં આવીઆ ઉતા લડન શેરમા એ ઇંદાંને ધ યો એટલા થાએય કે શાહકા ઇંદાંના વેપારીઓએ જાએ નજા બધ ઇંદાંની ઉપલ પાપલ કંઈક અને બીજા ડુકાનદાર અને ફાંડીઓએ લેએય તે જુદા ઇંદાં કારખાનાઓમાથી કામે આવેય હાંતમા પેહરવાના આમડાના મોજ તથા નરમ આમડાના નેડા બનાવવામા ઇંદાં પ્રુકલ ખપેય, અને તે થાર ઇંદાંની હાલ કામે લગરેમ સારેહીને પછુ ચુકવીને ધણેએક હોનરના કામે લગરેમ શેરડીને રશ ગાફ દરી ખાડ બનાવેય તે રશ સફ કરવાને થાર ચુકવેલી સફરી ઇંદાંની વેશન ઇનલીના રાખુએ ખાતે જાએય આપ નીખાપનાર અને સુરમો બનાવનારા સફેદીમાથી એક જાનુ વારનીશ બનાવેય દાખનો દાર અને શીશ નીતને કર

વામા સફેદી વાપરેમ શુરીઆની શેશનીથી શબી પાડવાન અને છીટ તથા બીજુ કપડ છાપવામા સફેદી ખમ લાએમ વરશ ફાટાકે બાહરના દેશોમાથી તરણુ લાખ રૂપીઆ ઉપર ના ખરખ, બતકા આવેય તરણુ લાખ તરીગા હજાર રૂપીઆ ની કીમતતા પીછ બાહરથી આવેય અનેએક કરોડ ઉપર લખવાના કુલજ, જેની કીમત લાખ રૂપીઆ ઉપરઆએ છે ઇંદાં અને જરખ, બતકા તથા પીછો વરશે બાહરના દેશોમા થી આવેય તેની કીમત માલીસ લાખ રૂપીઆ ગણીઆમા આવેકે અને તે કરતા વધારે માલ દેશમાઆવેય તે જુદો

ગઢી શીતલા.

ઈંદાં ગલડમા એક વખતે મીઠા કોપરે નજાવોઈ હણ કે માલીસ હજાર શખશોને શહીઅડ (ગઢી શીતલા) મુકીઆથી તેખાના એકને નુકશાન પુગીક નહીં હણુ શરીઅડ પોતા ની મેરે આવીઆથી આખને ભારી નુકશાન થાએય તે લી શે પછુ ગણતરી કાઢીય દક્તર જેનરે ગઢી શીતલા મુકી વાની ટેવ કાઢી તેની અગાડ શે આપલાઓમા ૫૫ ની આખ શહીઅડથી જતી હતી ગઢી શીતલાથી અપાઓ એ છેલોતો એછો થાએઓ કે આ શરીની શરખાતમા શે કહે ૩૫ શખશોએ સહીઅડથી આખ ખોઈ મોડા વરશ થાએ આ તારે ફરીથી હીશાખ ફાટકતા ખાણુમ પડીકે કે શે કરે ખાતર થાત જણે શહીઅડથી આખ ખોઈ એ પરખાણે ન ગઢી શીતલા કડાવાની તેવ ફેવાતો જાએય તેમ આપણુ એણુ થાએય છેલા હીશાખમા એણુ ખાણુમ પડીકે કે બમા એતો શે કહે પામ શહીઅડથી આપલા થાએઆ ઉતા ઉપ લા હીશાખ ઉપર આપણુ લોકોને શારી ધેત વીચાર મરે જાએ બયાંને ગઢી શીતલાથી ઘણે કાર મરેય, તે જા આપદામાં પડણુ નથી અને ગઢી શીતલાથી કોઈ વખતે થાત ર એક બે દાહા ફુડીને રહેમ તોમી તેથી આપણી કાશતી મ ફીં જાએય કે કદામ અવે પછી બયાને શીતલા આવીઆ તે તેના જાનના નેખમ રહેય નહીં આપણી શરમર મુ બઈની બાહર લોકોને ગઢી શીતલાના કાએકા શખશવા નવી નથી થણુ જુલમથી બયાંને પમડી શીતલા મુકે એક લોકોને બારે કાએકે થાએય

અલકલી.

એ બોલ અવે સોમિએ જાણવે ભણ્યે તેમો સમ
જી વાપરેય, ધરની બારીને કામ જણાવેય, તેમો દર રોજ
ધરની દેવાલ ઉપર ચુનો ભેગેય, તેમો ખેરાકામ અલકલી
વાપરેય અને દર રોજ એ ચીજ શાયે કામ પાડેય તુખી
અ અલકલીએ ચારછે જેવી કે સોડા, પોટાશ, ચુનો
અને ખાગનીશીખા એ વગરે બીજી ઘણીએક છે એ અ
લકલીએ શાયે જે કાઈ ખાડી ચીજ હુમા તેજાબ ખલીએ
કે બને એકકને ખાઈ જાયેય અને અદરથી નીજક અથવા
ખાર નીકલી આવેય ઉપલી ચાર ચીજે પરમેશવરે આ
ખી જુનીઆખા પાથરી નાખીય શબ્દી વનશપતિએઆ
એ ચારખાની એકુ ચીજ ભણ્યે એક પાતર અલકલી
વગર ઉગી નહી શકે શરથી જાતના અનાને, એખા, ઘ
ડુ, દાલ, વરેણા, ચણા, હળીઆદી, સમલાખા અલકલીછે અને
આપણુ બદના પાણુ અનાજ શાયે ચાલી આવેય ધરના
જુલાખા ને રાખ હોએય તેખા પુષકલ અલકલી—શધીલા
કડાખાથી નીકલેલી અપ્રેરીકા ખડખા કેનેડા નાખેના દેશ
છે તાહા ભારે જગલે હોએય અને લોકો તે જગલોને આ
જ લગાડેય તેથી રૂખ દરખતો જલો નીચે રાખ યાઈ પડેય
એ રાખ ગાંડાખા જરીને કીનારે લાવેય અને તેને વાહાણે
ખા ભરી છંદર મેકરેય અને તે રાખખાથી સાજુ તથા કા
ચ મનાવવા અલકલી કાહાડેય હુરકોઈ જમીનની અદથી
અલકલી ખુટી કે પછી તેખાથી કાઈખી ઉગવાનુ નહી તેલ
અથવા ચરબી શાયે અલકલી મેલવી કે સાજુ ચાએઆ ચ
કમકની રેતી શાયે અલકલી મેલવી કે કાચ બનીઆ ચ
ને કોટી કાન લાગેય અને દાકર કડુ ખીડુ જોડાખે
શાર આવેય તેખી અલકલી જેનો શાજુ નથી વાપરતા
અને કનરાલ વાપરેય તેઓને રાખનુ કે મીઠુલા ઉપ ને
શાર કરેય તે કનરાલખાની અલકલી ત્રાખજુ અને પાણી
કરી મલનુ નથી પણ અલકલી જે શાયે ખલીના પછી તેનુ ડ
ધ બનેય અલકલી આવી ઉપીએગી ચીજો અખારા યા
ચનારાએ અવે પછી એ બોલ વીચરો નહી એવી આશાછે

રેલવેની જડપ.

અંગરેજે ગાજુચ જડપથી ચાલીડેતા દર રોકડે ૪ કુટ

આવરો. જે બગીચા ઘોડાને નેડી ચલાવીએ અને શારો
થોડો હોએતો દર રોકડે ૧૨ કુટ ચાલેરો બરફથી ઉપર ને
જર પહાડાની ગાડી રેનદીઅર (એક જાતનુ શાખર) એએય
તે દર રોકડે ૨૬ કુટ ચાલેરો શરતનો થોડો જે શારો હોએ
તો દર રોકડે ૪૩ કુટ આગલ જવાના શારો દર રોકડે
૮૮ કુટ હોડવાનો, પવન ૮૨ કુટ, અર્વાજ ૧૦૩૮ કુટ, અ
ને ચોવીશ રતલી તોપનો થોડો ૧૮૦૦ કુટ આવી ગણત
રી એક ફરે ચે કીચીય એ ગથલા શાયે રેલવેને ગરકાવીએ
રેલવેની ગડક દર કલાકે તરીયા માર્ગ ચાલેતો દર રોકડે ૬૪
કુટ થાયે એ પરખાણે ખાજુશના કરતા રેલવેનુ હોહાડાનુ
હમ તર અંગીઆર ઘણુ વધારે જાયેય, શારો ઘોડાના કર
તા આશરે ચારપણુ વધારે, રેનદીઅરના કરતા મેવડુ અને
પવન કરતા અરોધે અરધ પણ ખાજુચ, થોડો હુમા રેનદી
અર જલદીથી યાકી જાયેય અને ખાજુ હમ તરેતો જુનું
તેણુ જેમ એક દગલુ બરવાને ખાજુશને ચોહલ લાવેય તે
ખ ખાજુના હમ તરેને કોચ ચાલવાનુ ચોહલુ શરતનો થો
ડો અરધા માર્ગ થુપી ખાજુના ઘોડાની બરોબરી કરી ગમે પ
ણ પછી તે થુશત થોડો અથવા સાખર કાઈ ઘણા આજની
ને થશરી નહી ગમે પણ આ ચોપાનીઆના થાલુ વાચના
રાએને તેઓના કુટુબ શાયે થો માર્ગલ લેઈ જાઈ પાછા લાવે
અને તે શજુ ચાત કલાકખા ખાજુના થોડો એટલી જાલથી
યાકતો પણ નથી અને જેવો ખજલની શરખાતે તાજો તેવો
ખજલની છેડે

પપેટાની કીમત ૧૮૦૫ માં.

નીચે જણાવેલી ખીના શાહનશાહ વડા નવોલીઅનના
જનખારાખાથી ટાકીય

અલખની ત્રાખીચી લડાઈ યાઈ તેની એક દાહારો અગા
ઉ શાહના નવોલીઅન અને એકે શરદાર એક શાધારજુઆ
દની હોએ તેવા વેરાથી છાવણીખા કરતા હતા તેઓએ એક
શીખાહીને લેએઆ અને તેની આગલ મેલટખા પપેખા જુ
જવા મુકેલા હતા શાહનશાહે ગરદારને કહેઈ કે રાધા કર
તા હાલ અને એક જુ જોડો પટેડો ખાવા ઘણા ગમેય જ
ઓ, પુડો કે આખાને એકુ વેચાતો આપરો.

શરદારે આગલ જાઈ પુછી કે આ પટેડા કોણના છે
એક શીખાહી બોધીઆ ખારા

શરદારે પુઝીઠ અને એક પટેરાં વેચાતો આપસો ?
શીપાહીએ જવાબ દીધો મારી પાસે ખાતરે પાચછે, આ
ને તેટલા અને ખાવાને બધા નથી

શરદારે કહેલું હું તમને એક પપેરાના બે શુનાના શી
કા આપીશ

શીપાહીએ જવાબ દીધો અને તમારું શુત્રુ જોઈતું નથી,
કાસે કદાચ હું મારીઓ ગીઓ અને હુશખન અને લુખે પેરે
નેએ તે અને પકાદ નથી

શરદારે આવીને જ બીમા બની તે શાહનશાહને ક
હી શાહનશાહ કહેલું વાઝ હું તપાશી જોઉં તે શીપાહી
આગલ ગીઓ અને પુછીક કે તમે પટેરાં અને વેચશો ?
ના, માફ પોતાનુન પુરું નથી થયેલું.

શાહનશાહ કહેલું, તારે જોઈએ તે કીમત કર, હું જ
બા કહે અને આને ખાધું નથી

શીપાહી બોલીઓ, હું તમને કહુંએ કે માફ પોતાનુ પુ
રું નથી બીજુ, શું તમે એક મનજીએ કે હું તમને જોલખ
તો નથી

નપોલીએ પુછેલું, તારે હું કોણ છેલું ?

શીપાહીએ કહેલું કે “નાહારો શીપાહી” શ પાઓ
એ તમને એક નામ આપીકે ચા હું ખરું કહુંએતી !

નપોલીએ કહેલું, વાઝ તમે અને જોલખોએ તારે
અને એક પટેરાં વેચાતો આપસો ?

શીપાહીએ કહીકે, ના, પણ જો જરૂર આપણુ પાણ
પારીન જાઈએ તારે અને શાતે જમાડશે તો હાલ તમને
મારી શાયે અપડાવુ

નપોલીએ કહીકે, કજુલ, નાહારો શીપાહીનાં બોલ
થી કજુલ, શાહનશાહનાં બોલથી કજુલ.

શીપાહી બોલીઓ, કીક, પપેરાં થયેઆ રાંધે, આ બે
પેરાં તમે લેઓ, બાકીનાં હું ખાઈશ

શાહનશાહ તાહાં બેશીને પપેરાં ખાધા અને જરૂર પો
તાના શરદાર શાયે પાછો પોતાના તંકુઆ આવીઓ તારે બો
લીઓ કે, હું ખચીત છેલું કે છુટા હોગીઆર શીપાહીએ

બે બહીનાં નીકલી ગીઓ અને શાહનશાહ નપોલી
અન ગુલરીશી મેહલની દબલો બરેલો દરબારમાં હતો અ
ને નંખવો વખત કાએઓ તેવાના તેને કહેલું કે બાહરથી
એક શીપાહી અંધર આવવા અંતરે અને કહેલું કે અને શા
હનશાહ બોલાવીઓઅ નપોલીએ, કહેલું અંધર આ
વવા રું.

શીપાહી અંધર આવીઓ, પોતાના હાથીઆસથી પટ્ટી
શલામ કીધી અને કહેલું તમને જોઆછે એક ઘણું મ
રી શાયે લુજ્જલા પપેરાં ખાધા હતા

અરે, તે તમે, હા, હા, અને એઆદ આવી, અને
તમે મારી શાયે જમવા આવીઆય, નહી વાઝ ખીદખત
આર, આ બાહાર શીપાહીને શારૂ તારી રેલવ ઉપર એક
વધારે રકાબી ગાડ

શીપાહીએ ફરીથી હાથીઆરે શલામ કીધી અને ક
હેલું કે, મારડનાં શીપાહી ખીદખતમારે શાયે જમતો નથી,
તમે શાહને કહેલું હતું કે મારી શાયે જમતો, એવી કેતુ
લત હતી અને તમારાં બોલ ઉપર વીશવાય શખી હીઆ
આવીઓછેલું

શાહનશાહ કહેલું, ખરી વાત, મારી નજીક નકામી
ગાડ, મારા પેઆરા, હાથીઆર બાજુએ છુક અને તેજબ
આગલ આવ.

જમી રહેઆ પછી શીપાહી પાછો ડીઓ, પોતાનું
શીઆર હાથમા પકડીકે, શાહનશાહને શલામ કીધી અને
કહેલું કે અમશયા શીપાહીને શાહનશાહનાં શાયે બેશી
ખાતુ નહી જોઈએ.

નપોલીએ બોલીઓ, અરે, હું જમતો, હું તમને
મારી મારડની રીનખીતની એક છકડીને લઈતેનત બનાઈ
અ તથા લીજન આવ આનરનો અમલદાર કરૂઅ.

શીપાહી બોલીઓ, હું મારા આ તકરુથી તમારે જ
કાર કજુલ કરૂઅ “પણુ શુધી શાહનશાહ જવને” એવો
ખાકાર કરીને રખથુદ લીધી

હુવા—દરીઆની હુવા.

ખાજુ કહેલએક ઘાટડાવેર વગર ખોશકે રહી શકે
અ પણ જો થોડી મીનીટની તે તાહા હવા પોતાના ફેશમા
તહી લીએ તો તેની ઘડગીની આંખરી આવેબ. હાવાના
રશાએજુ ગાચતરીઓ કેરેલું કે જો હવા આપણને જરૂરની
છે તે એક નથી પણ તેની અંધર થાહી જતતની હવાએજો
જમાં થોડી ધરાણીઓને શુખ આપેએ અને થોડી ટુખ
એઅ ઘડગી શાહ હવા જો તેમાં મે જાતનો હવા હો
એકે અને તેનાં બંધો પુચકછે. બીનીના બીનીનાં બાકે અ
હવા વશલ એવાએ કે આજુને જરૂર હાલ પડેમ. મે મે

હવા ખાસિય હોએ તે હવા તદ્દશરોત્રીને ધણીજ શારી શખભ
વી, અને વીછ હવાએ શાખે ખેલીના બગડેલી શખભવી
હવા ને બગડેય તે ધણી શખભથી, ને વખને ફીજા બ
'લેય, લોકકુ એયવા કોએય બનેય, શાશ અને ગુરતો બનેય
તે વખતે ધુનાડા ને હવાના ફેલાએય તેથી હવા બીગડેય
બીજી કારણ હવા બગડવાનુ એછે કે હરએક ચીજ કોહુતી
હોએ તરીજી કારણ એછે કે ખાણસ તથા બીજા પરાણી
એ દમ લીએય. એ તરજી કારણના શખભથી ધણીકએ
હવાએ અથવા વરાલ હુનેશ હવા બગડતા જાએય. એ
નહારી વરાલોના આપણે એ બાગ કરીએ, હલકી વરાલો
અને બારી વરાલો ને હલકી વરાલોએ તે હવાની ઉપર નતી
રેહેય અને જેમતેલ પાણીની નીચે રકતુ નથી તેમ હલકી
વરાલો નીચે રેહતી નથી પણ ઉપર ઉડી જાએય એ હલકા
વરાલો જલદીથી શલગી ઉડે એવીએ અને ખરતા તારા આપ
ણ કહીએય તેનુ કારણ એછે કે એ હલકી વરાલો ગલ
ગી હોય.

ને વરાલો શાધારણ હવાના કરતા બારીએ તે નીચે રેહેએ
એમાંની શકેલી પુણકવ જેએ તેનુ નામ " કારખાનીક આ
શીક " વીદવાનાએ આપીડય, તારી ઉભાએય અને
ને, ફીજી નીકરેય, અથવા ચોરાવારખાથી ને
ધુખાએ નીકરેય, આક (શરેતો) અને શરધને મેલવી
આથી ને વરાલ નીકરેય તે " કારખાનીક આયી
ડ " છે એ વરાલ આપણે આપણા મોહાડામાંથી બાહેર
કાહારીએય શાધારણ હવા કરતા એ વરાલ રોહડ ધણી
બારીએ તેથી તે નીચે નજીનની શપારી આગલ વધારે રેહે
અ ઉતાલી રેશામાં એક એકએ જેના ખાણસ ઓઈ તો
કાઈ ફીકરે નહી પણ શાતે નાહતુ કુતર લેઈ ગીઆ એમોતો
તે મેશુષ ધણી નજીન ઉપર પડેય એનુ કારણ એ છે કે
એ કોષાના તલીએ " કારખાનીક આપીડ " છે તેથી કુતર
મે શુષ ધાએય પણ ખાણસ ઉમે તેથીતેને કરીઆરયણ પડ
તો નથી એ કોષાનાં નેનું કુતર મે શુષ ધાઈ પડીએ કે પાછી
તેને ખાણસ ઉપડેય, તે ચાક હવામાં આવીડ કે પાછુ શ
જાણુ ધાએય એ કોષાના ને ખાણસ ઉમે રહેઆને બ
રેય નીચે નજીન ઉપર શુમે તો તેના હાલ પણ કુતરા નિબો
ધાએ.

એ નગરી વરાલ ખાણસને તથા બીજા પરાણીએને
કુખ નહી રીએ તેને ખારે પરનેશવરે એવાને કરવાએ જ
હાડ ખાનને એ વરાલ ધણી કુખમાંએ જાહડતા પાતરા

એ વરાલ સુધી લીએય અને તેને બદને પરાણીએને ફા
એલ ધાએ તેવી હવા બાહેર કાહડેય જાહડ
ના પાતરા ખાણસના ફેશા જેવાંએ ખાણસના બેદનખ
ની નીકલેલી ખરાબ હવા પાતરા ધણી સુધીથી પોતાની અ
દર લીએય અને તેને બદલે શાક હવા નીચી ખાણસ જવી
શકેય તે બાહેર કાહડેય અગર જાહડ પાના નહી હોતે
તો હવા દીનપર દીન બગડતી જતે અને છેલેશરવાલેએવી ધ
તે કે ખાણસ અથવા કોઈબી પરાણી જવી શકતે નહી એ
શખભ ઉપરથી રોહરોના દર મોહોએ ને જાહડેની હાર હ
એ તો રેહનારાએને શાક હવાખલે અને તેએનીના દરોશતી
આ શુધારો ધાએ આજરી આજરી વરાલીઆથી નીકલી
ત દરોશતી શુધારવા બાગ તથા વાડીમાં જાએય, તેને ફાએ
એ એએ કે તેને શાક, વગર બગડેલી હવા ખલે

પાણી પણ એ નહારી વરાલ ને સુરોચ એક વાયામુના
પાણી અને નહારી વરાલ એકકી કરી શારી પેઠે પેટુ વારાણ
ડી વીડે હોએતો પાણી નહારી વરાલને સુધી થેય. જાહડ
તલાવ હશે અથવા નદી વેહતી હશે તાહા એન પરખાણ હ
વા શાક ધાએય અને હવા શાક રહેઆથી તલાવ અને ન
દીને કાઠે આપણને ફરવા ગમેએ, ફરીએ પણ એન પરખ
ણે હવા શાક કરેય. અને નેએને છાતીનુ દરદ હોએય
તેએને એન કારણશર ફરીઆનીશાકર કરણવધલે જાણખણ
કરેય

તોકાણથી પણ હવા શાક ધાએય નહારી વરાલો ને
એકથી ધાઈ હોએ તેને તોફાન પરાગરે કરી નામેય, ફરી
આના ઉતા મોજાએ ધાએ નહારી વરાલો જાહ આરેય
અને તાહા પાણીમાં નતી રેહેય અથવા હવાની અદર ફે
લાઈ જાએય કે તેથી તેએનુ નેનુર અતીશે કમ ધાઈ જા
એય વેશત ઇનડીશમાં તોફાનો ધણી ધાએય અને તાહા
ના રેહવારમિયા જાણવેય કે એ રાખાની હવા તોફાન
ધાએઆ પછી બારે શુષ કોસ્ક લગેય પરમેશવર કેવો દા
હાપણુ ધરાવનારએ કે તોફાન જેવી જાઅકાર ચીજ પાલે આ
પણુ શુખનો ઉમેરો કરાવેય

હવા જેમ વધારે અને ઘટ હોએ તેમ તેની અંદર ફર
અ લેવાનુ વધારે શાક જાહડા ઉપર અથવા ઉમાણની ન
ગાએ હવા પાતલી હોએય તેથી ને ધણીને છાતીનુ દરદ એ
એ તેને વધારે ઉંચી જોડા ઉપર પાંછી રેશર કરવા નોકલ
તા નથી છાતીનાં દરદીને જેમ અને તેમ ફરીઆ કાઢા
આગ ને રેહડુ વધારે શાકએ નેએને ફરીઆને, પર્વનાં

લતા હોય તોયે તે પવન ચોખો ખાવો ધણે શારોડે અને
સુખબદ્ધમાં દરીએ કીનારે કબરથાનાં, શમશાન તથા બીજી
હવા બગાડનારી કુરમોરીડે તેથી સુખબદ્ધની કુટલીએક વશતી
ને ઈશ્વર ખારી હવા જલતી નથી એટલું નહીં પણ દરીઆ
નો પવન કુટલીએક નાશી અને જોડી વરાણા વશતીના
ફેફસાં આગલ લેઈ આવેય.

દરીઆ ઉપરની હવા શાક ચોખીડે એટલું નહીં પણ
ખારીડે દરીઆનો પવન મોજાઓનું ફીણ તથા નીચક
શાયે લેઈ આવેય. એ નીચકથી જાહાડ પાનને ઘણું નુકસા
ન પુએય પણ માણસને તેથી ફાયદો થાયેય.

જેમને સરોખના (સરકમ) તથા બજમની ડેવડે તે
એને નંદી દરીઆ કીનારાની હવા લેવા બલામણુ કરેય
યોગ્યે અથવા કદ ઉપર પણ દરીઆની હવા માફક આવેય
જેમો આટલાનતીક અપવા પારીકીક માહુશામર ઉપર શ
ફર કરેય તેમો કહેય કે બર દરીએ ખલાશીને કદી સરોખમાં
હવા થોશો થતો નથી પણ જેના એ દરો થવા લાગા કે

અમો શમશામેય કે કીનારો તુલકી આવીએ. એ થોશો
અથવા સરોખમાં જમીન તથા દરીઆ ઉપરની હવા નેકાએ
આથી થાયેય - સુખબદ્ધમાં જોડો થાંતના પવનમુદી અથ
વા દરીએ કીનારે બેથેય તેમને ખારી હવાથી બારે ફાયદો
થાયેય અને એ એ ચાલ ઊડી દીએતો તેમને જાતીનું
દરો તથા તાવ આવીઆ વગર રહે નહીં.

વધારે એવું માણુમ પરીકેય કે જેમને દરીઆ કી
નારા આગલ ગાછલી પકડવાને ધણે અપવા જેમો નીચ
કના અગરમા કાંચ કરેય તેમને કક, સરોખમાં તથા જાત
ના દરો થતાં નથી. તેમો દર રોમ નીતરી ખારી હવામા
દમ લીએય અને તેમોવા ફેફસાં મંજુત થાયેય. દરીઆ
મા કોઈ વખત રોહેલ ફરવી પણ શારીડે કુટલાએક જેમો
તાવવાન જેવા હતા, જેમને ખાણુ પામત નહીં થતુ હતુ
તેમને વાંદાણમા ચહુદાવીઆથી લુખ લાગી અને દીલ ઉપ
ર આરા પણ આવીડે. તેમને થેડે ઉલટી શારી - પેઠા આ
વેય અને યહી લુખ એટલી છુટક કે જમીન ઉપરના ક
તાં વેવકુ ઘડી ફાટી ખાઈ જાયેય.

અરૂંદની રાષ્ટ્ર-

જિતે અથવા અપરોન દર વરસ જેમો થોનને આરેબ લાએક કે નબો આરેબોના સીલ કેહ અરૂંદનું દશલ
એક તેમને બારે અરૂંદનું પદેય । કડીના તેમને એટલી રનામાં ભારી મેય કોઈના થોશો રાષ્ટ્ર નેક મા કોઈ વિ

નાહીના વાહાડાં જેટલાં. ને વાહાડાં જાળને બરફને અડકી
ઊંડાં કોઈ વખત વાહાડાંના કંઠે કંઠડાં યાદ જામે. ય
હી વખત વાહાડાંના આંદોશોને બરફ ઉપર ઉતરવું પ
ડે. અને તેને બાજુ રચતો કરવો પડે. કોઈ વખત વા
હાડાંની આશપાંશ ચોમેરથી બરફ ફરી વલેખ અને તેથી વા
હાડાંના આંદોશોને ગોમેચા બંદીખાનામાં રેહવું પડે.
કંઈ એટલી પડે. કે તેવના દીવા થલગતો નથી તેવ પ
ય જેવું થઈ જામે. તેથી હાડાંના દીવાએ માટે તથા પાણી
ગરમ કરે. એ બરફની ઈગા ઉપર પાણીની બારે તાણ પ
ડે. અને મુંબઈ ઠાણ જેટલા બરફના કંઠડાં વાહાડાં થાએ
ધસાડાં. એવે. એ વખતે બ સાવ કરવાને બારી મેહન
ત તથા કલાની ગરમ પડે. બારે વાહાડાં ભાગી જામે
અથવા અટકી મેચે. તારે ખલાશોને બરફ ઉપર ઉતરવું
પડે. અને તેની ઉપર તંબુ મારવાની તથા મુશાફરી કરવા
ની ફરજ પડે. બરફની ઉપર રેહવું તથા શુભ કાઈ હલકું
કામ મથી અને ને તેવામાં તોફાન થાઈ આવીકેતો બરફ
ના ઠાણના કંઠે કંઠડાં યાદ જામે અને ઉપર ને માણસ
હોએ. તે પાણીમાંથી ડુબી જાએ. કોઈ વખત બરફનો
ઠાણ પીગલતો જાએ. તારે ને તરત માથે હાડો નહી હો
એતો. પરાણની ઘાત થાએ. એવું પણ બને. કે વાહાડાં
એક વખતે બરફના પુટ્ટી મેડું કે પછી એક વ્યાખું વરસ
નીકલી જામે. પણ પુટ્ટી થાતો નથી. આટલાનતીક માહા
શાગરમાંથી પાણીકીક માહાશાગરના નવાને રચતો દર આ
ગલથી મોથી કાહાડવા બારે મેહનત યાદ હતી અને તેમાં
ચાર બાન ફરાનકલીન તથા તેની સાથના નાવીકાંડાં કોણ જ
હો શુ થાએ. તેની હજુર શુધી બરોબર ખબર પડી નથી
પારીઆ પરાણે તેઓના વાહાડાં ભાગી જાએ. અને તેઓ
જાખમરાના થખવથી બરણ પામેલાં એ રચતો કપવાન મા
કરે. એપેર-ચોથી કાહાડોમાં પણ વેપાર થળથી ઇઆ બી
જા બાબત ક્યાંય ઉપોચારને માણુક પડીઆ નહી. ઉપ
લા-મીતરના બરફની અદરથી વાહાડાં મોતાને રચતો કરે.

પરચુટન બીનાઓ.

હાથીસંત ઊપર. શુનાંતો. ઘોડા ચઢાવવો.
પેલો. હાથીસંત હીરાકશીનાં પાણીના ચોડાવાર રો

જા અને પછી તેને અરકથો પીગલવા શુનાંતો પા
ણીમાં નાખો અને ચોડાવારના હાથીસંત ઊપર શુન
ચઢી આવશે. શુનાંતો પાણી કરવા માટે તેને ની
મક અને શુનાંતો તેજામાં પીગલાવવું

રોશનીની ઝડપ—ચંદ્ર ઊપરથી રોશનીને આ

કુનીઆમાં આવતા થવા પલ લાગે. શુરીઆથી આ
વર્તા આક મીનીટ. બરેશપતીથી આવતા ૫૨ મી
નીટ. હરશલ નામના ઘરેહથી આવતા ૨ કલાક.
શહીથી ચોસ શીતારાથી આવતા તરણ થીને બારે વ
રશ અને નાહાના તારાથી આવતા ૪૦૦૦ વરશ.
રોશની દર પલે ૨,૦૦,૦૦૦ (બે લાખ) માર્શલ દોડે
ચ. નોઈએ, કોણ સાહલી શાથી કાહાડો કે ચંદ્ર, શુર
જ બરેહ તથા શીતારા આપણી ઘરેતીથી આટલા દુ
ર છે ?

હંડનમાં માછલીનો ખપ—હંડનમાં બીહાસો

૪ નામનું ચાટું મછી બનારે તેમાં ૧૮૫૦ ના વર
શમાં નાહાની તથા ચોદી મલીને ૭,૭૭,૬૦,૦૦૦
તાણ ખપી. એ વગરે શુલેલી, નીમક દીધી. અ
ને પુખાએ આપેલી માછલી જુદી

એક ઈંચ વરશાદ—સરનેનત મારી જાણવે

ક આટલાનટીક શુદ્ધરના પાચમાં ભાગ ઊપર. એ એ
ક ઈંચ વરશાદ વરશીઓને તે વરશાદનું વજન
૮૬૦,૦૦,૦૦,૦૦,૦૦૦ ટન થાએ. એક ટન તેહ
શી માણે.

માથોનો મોટો ઘાટ—એ ઘાટ ફરેમલીન નામ

ના ચેલમાં છે તેનું વજન ૪૦,૦૦,૦૦૦ રન છે. તે
ની લિંચાઈ ૨૧ ફૂટ ૬ ઈંચ છે. તેની શહીથી, ધ
તી ચોહાલાઈ ૨૨ ફૂટ ૫ ઈંચ છે અને તેની બાઈ ૨
ધીતે ૬ ઈંચની છે. એ ઘાટેને ઈં ૧૭૨૦ માં
આતીઆ હતા.

માછલીઓ માલા ખાંધેચ—પરોશર આંધોશી

જ કુદુચ કે એ એક વખત એક શેરોવરમાં બે મા
છલીને જોઈ કે તેઓ કીનારે હોઈ એકદમ પા
ણીમાં ડુટી પડી. ને જગેથી માછલી ગઈ તે તપા
ચતા મને માણુક પડીકે કે પાણીમાં ઊગતાં માછલો
મા એક માલો જાણેલા અને તેની અંદર નાહાન કે
કા હતા. એ માછલીઓ પાણી માહર નીકલી અ

ને બાંહી પેલો શીખશાયર હતા તેનાંથી છ શાત કુટક
ર ઊભી કે જોઈએ અમારા માથાને થું કરેય.

શશરો અને જમાઈ—એક શખશ પોતાના શ
શરા આગળ પોતાની વંહુની દર રોજ શરીઆદ કરે
તો હતો કે મારી વંહુનો શવલાવ ધણોજ નકારોછે શ
શરાએ કેટલુંએક થુધી શાંભલીઆ કીધું પછી એક દા
હાડે પોતાના જમાઈને કેટલો કે તમેએ આટલી બ
ધી શરીઆદ કીધી તેથી હું મારી દીકરી ઊપર જોશ
જો થાએઆય અને આવે પછી જો કાઈ વધારે શરીઆ
દ મારે કાને પડીતા મારી દીકરીને કશો વારસો આ
પીશ નહી. તોરપછી જમાઈએ શરીથી શશરાને શ
રીઆદનો એક ખોલ પણ નહી કહેઆ

પવનની ઘોડ—શીલથશે કેટલું કે અગર પવન
એક કલાકમાં એક માઈલ ચાલીઆતો આપણને મા
હુમ પડવાનો નથી. જો એક કલાકમા શા માઈલ
ચાલીઆતો બહારો ઊખડી બાજે અને હુનીઆની
પેદાશને ખરાબ કરે

તોપના ગોલાની નડપ—દર શુંકડે ગોલો ૬૦૦
ફટકર બાજેય.

ઊતમ રીત—એક ઈંડાની ચોરતને પુછીછો
કે તમે ખરણશો તારે તમારા ઘણીને શાડું થુ રીત લે
ઈ જશો. ચોરતે જવાબ દીધા કે હું ચોવી રીત લે
ઈ જઈશ કે તે શઈશ અરચત્ત મસતી નથી. હું
મારા ઘણીને શાડું પાક દામાન, દાઘ વગરનું દીલ, અ
ને નેકી લેઈ જવશ કાએક મારા વડાવાઓથી એવી
જો વગરે બીજું કાંઈ મને મલીછો નથી

ચાન મેલવવાની રીત—એક ઈંડાની શીલથુર
ને પુછીછો કે તમેએ આટલું બધું વણેઆન કેમ એક
કું કીધું. જવાબ મલીઆ કે જો ચીજ લીધું હું અ
ણબહો હતા તે પુછવાને હું શરમાએઓ નહી.

અચરતી ભરેલો ફેર—તીકો ભલાંદમાં અજલ
રેવાજ હતા કે લગન થએઓની આગમય વર અને
કનીઆ એકક શાથે આપા અશાડે હીઆના ખરણી
આ પછી માપાં એકક શાથે અડગ

પુત્ર—પુત્રનો ખપ ઈ અપાં એકમાઈ કે લ

કનમાં માતરે એક દાહાડામાં દશ લાખ ખપેય અ
ને એક પેહુડીને વરશ મોતેરે લાખ પુત્રની ગરબી
પડેય

ગરબી

અવલેલીરે શારદમાત પુત્રવાને બાંધે
વરદાલીરે વિવામાત પુત્રવાને બાંધે
બલહારીરે શકતીસાર પુત્રવાને બાંધે

પુત્રવા બાંધે દુરગુણ હણિયે,
સદગુણ સહગર સંછપેરે ॥
તથા દઈ નરસી રમત મમત સહુ,
નીતી ભાવે ભણે ॥ પુનઃ ॥ ૧ ॥
પણી દરી મેનત બાણિયે ઘણીયે,
બાણિયે સાર વિમારે ॥

સાન મતુરાઈ રાહપણુ લહિયે,
ભગતી આનંદકાર ॥ પુનઃ ॥ ૨ ॥
ખિં સસરા ધરના નન મેડે,
સંપ સલકે રહીયે ॥
સહુની સાથે વાહાલ વધારી,
ધરની ખાર ન કહીયે ॥ પુનઃ ॥ ૩ ॥

આલશ કાઠી ઉભોગ માડી,
કાખખણુ ન ખોઈયેરે ॥
ખાલક હાંધે નીતી ભરીયે,
જગમા સારા સોહિયે ॥ પુનઃ ॥ ૪ ॥
સમજન સંગતિ ક્રિયે રોજ,
વીવેકવાણી વરીયે ॥

અસલના ચેરી વરેલં લેખો,
સાન ધરીને તણે ॥ પુનઃ ॥ ૫ ॥
અનેક અંદપદી અડગણુ આરી,
સમનીરાડે રમીયેરે ॥
માયે જાનને મૈત્રી સગ,

સુખદા ભાગે જાણી ॥ પુનઃ ॥ ૬ ॥
દેવપતી દ્રોપદી રૂકમણી સીતા,
સીકે અલશને તારારે ॥
સુખ સંચારનાં સારક મેલે,
પોતી બહુ લીધે સારા ॥ પુનઃ ॥ ૭ ॥
નગના નીધો નિરખી ન્યારા,
જોવાઈ ગણો ગણયેરે ॥

સંકટ વિવન ભપ હણુજા સોડે,
સારક શરણે ભણીયે ॥ પુનઃ ॥ ૮ ॥
અખલાતની સુધરે વેલી,
અનુજણુ વરદાંયેરે ॥
ધરમ કલતા મમલો બાણી,
નરમદ થયને ભણીયે ॥ પુનઃ ॥ ૯ ॥

સીમાધ.

પુશતક ૧ હુ

ડીસેમ્બર ૧૮૫૭

આંક ૩૨ મો.

લાએડીવાલી ચોરત.

રાણી કીસીયા.

ચઉદમી શહીઆ ઇગલડના રાજા તરીકે એવરદ ક રાનસ રેશ ક્રેતેહ કરવા ગીએહ હતા એ રાજાએ પોતાના શહે એવે ઉડાવીએ હતા કે મારી માની તરફથી ફરાનસની ગાદી ઉપર મેગવાના હક મારે છે. રાજા જરે ફરાનસના લશકર લેહ ગીએહ તારે પોતાની ઇગલડનાની ગાદી પોતાની રાણી કીસીયાને શાપી ગીએહ એ રાણી જરે ગાદી મલાવ તી હતી તારે સદાટલડના રાજાએ શારીક કે મ્પે હ ગલડ ઉપર મહુડવાનો વખત શારીકે. એવરદ ફરાનસના લશ કર શાયે રોકએએએ અને એક ચોરત હાલ કારભાર મલા જેણે વાગતે નવલદીથી કાવી નહીં તેને ઇગલડ ઉપર મહુ ડાહ કીધી. રાણી કીસી વાતે બીધી નહીં, તેને પોતાના ખા વેદ પારોથી કીધી મદદ માગી નહીં અને ને લશકર મરીક તથા ને સરદારો ઇગલડના રહેઆ હતા તેઓને સેઈ સદા તના લશકરની શામલે લડવા ચાલી નેવીલ કારાસની ન ગો આગલ એક લડાઈ થાઈ અને તાહા ઇગરેહ લશકરને ફીલીપાના હીમત આપીઆથી એટલુતો શુર છુડે કે ફરાનસ નુ લશકર પરાગરે કી નાખીલ, સદાટલડના રાજા બરથને કેદ પકડીએ. મકાટના લશકર ઉપર મારો પડીએ અને તે ઓતો પાદશાહ બધેયો યાએએ રતો તેથી એકલ લડાઈના શેહું નીવારણ આવીક. લડાએક રાજાની લડાએક ચોરત નો તરાશ બેશી ગીએહ અને ઇગલડને કોઈ ફરાનસની યા શતી રહી નહીં.

પણ એ લડાઈ કરતા બીલ ક્રેતેહ એ રાણીએ મેલવી છે તેથી તેનું નામ હલ શુધી માત ગાયે લેવામા આવેમ એ ક્રેતેહ આગલ નેવીલ કારાસની ક્રેતેહ કાઈ નથી ફરા

નથ રેશમા એવરદને કારેશનુ ચેહર ક્રેતેહ કરતા બારે આ ડચણ પડી કોઈ લડાઈમા તેને એમ્લી નેહનત પડી નહી હની તેને કાલેશના લોકો ઉપર બારે ગોશી હતા એ રો હરના લોકો ઘણી હીમતથી લડીઆ હતા તેઓએ ઘણી આથા રાખી હતી કે આપારો છુટકો થાગે પણ જરે દરએ કે આથા ૨૬ ગઈ તારે તે ચેહરના મરદારે એવરદને મ્પર ન કીધી કે મ્પેવે તેમા આપારો ઉપર દમેઆ કરો, અને આપારો ફરાનસ પરમાણે લડીઆએ પણ મ્પેવે આપારો પારો બોરાક નથી, તેથી મ્પેમેને હુમે મરડુ પડશે ઇઆતો છવ ઉપર આવી લડુ પડશે, વાગતે આપારો ઉપર મેહરઆન થા હને આપુને હીઆથી નવા દેતો મ્પેને ચેહર તથા કીસી ત થા તેનીમ્પર આપારો રોલત મ્પેને માલકે તેમા લેએ સ જ એવરદ પેહુલાતો એવો નવાય દીસે કે બથ એકદમ તા મે યાએ, મારી મરહુમા આપારો તેમ કરશ પણ તેના આ મારે તથા શરદારોએ મરમલીઆથી તેને કટકે “એ રો રના છ ડુખીમ્પ ચેડીઆએ ચેહરની બારે કાદે માથે, ઉ ઘારે પગે, માતર ખનીશ ઉપર મ્પેને મોખે” ચોરકુ નાખી ને, હાલમા ચેહરની તથા કીસીયાની કુખીએ નેઈ મારી આ ગલ આપે અને તેઓના જન તારા હાલમા ને મેમ થા એક તો ચેહરના શયશા આદમીએ ઉપર હુ દમેઆ લવી ને તેઓને મારી કરીશ ” ચેહરના જરે એવરદની આવી ચરત શામની તારે બારે લેખીરી ઉપર નાહાના, મોહો કાએની આનજીમજ એકકી થાઈ અને તાહા શઉથી મોશ વેપારી અને દરવીઆવાન ગમગ નાને ઇફશતેશ દીશેત પી મ્પેરે પોતાના જન પોતાના આજમેને બચાવેતેન શાડ આ પવા તાહઆર યાએએ તે મો નીએકે “મોશ નાહુના થા હેએ, આ ચેહરના લોકો લુખમરાથી મ્પથવા લડાઈમાં મર છ પામે અને તે છતે ઉપાએ, એ ઘણુ ડુખ ભરેલું છે” વા ડુખથી ને ઘણી લેડીને બનાવગે તેને પરમેશવરના ઘણી

દીરતી ખલશે. અને પોતાને પરમેશ્વર ઉપર એટલા ભરોશા છે કે ને આ લશ્કમાં મરણ પાડું અને બાકીનાઓને બચાવે તે તે અને આરો શુનાહુ માફ કરશે. એ કારણથી હું આરો છવ ભમેત્રા નાખવાને પેહલાં હાજર છું.” એ કહીને શામે બીજાં પાંચ એકઠા થયેલા અને તેઓ એકઠે રહે પારો ગીઆ. તેઓએ પોતાના જાનને શાફ અરજ કી પછી રાજાએ તે ચાલકી નહીં આપી દરબારના આ ખમત્રાથી પાછી પડીયા અને તેઓએ પછી રાજાને દયેઆહુ થવા ગમજવીજ પછે રાજા પગલીઆ નહી. તેને હાકમ દીધો કે જ્યાંદને બોલાવ. એ વખતે રાણી ફીલીપા હાજર હતી તે ધરવાર હતી અને તે રડતી રડતી, ગુણ ગુણી એ બેસીને બોલી “અરે નેહુઆન, મેં કહી હેનગારી રા. મેં દરમિયા પાર કરી હીઆ આવીઆ પછી તમારી પાશે ક શુ આગીજ નથી તેટલા શાફ આશીરવાદ પામેલી મેરીના નામથી અને ને પેઆર તમારો આરી ઉપરછે તેથી હું આગી લેકેકુડે આ હશેકીઆએ ઉપર દયેઆ લાવ ” તે રાજાએ ફીલીપાના એહરો નેએએ અને શેએવાર ગુણે રહી બોલીઆ. “અરે તમે આ વખતે હીઆના કરતા બીજા નજો ઉપર હતોતો ગાફ તમેએ એવી અરજ કીલીય કે આરેથી તા પાડી શકાતુ નથી. તેથી એ છ જાણુને મેં તમે ને શેપીઆય, જાએ અને એએને ગમે તેમ કરો. ” તમારાશુએ તેઓને પોતાના દીવાનખાનામાં બોલાવી આ, તેઓના મલાં આગલથી રેરકુ કહડાવી નાખીજ, તે એને કપડા તથા જમણુ આપીજ અને યોડી બખશેષ કરી, ગહી ચલામત પેડી દીધા રાણી ફીલીપા ને વખતે નવો લ કસાસ આગલ યોડા ઉપર મેરી, હાત્રા હુધીઆર લેધ લડતી હતી તારે મોટી હતી. જરે બડુશ રાજાને કેદ પકડી પાડી ફરી દબદબા શામે લંડનમાં દાખલ થઈ તારે પછી મોટી હતી પછી જરે ક્રોલેમ આગળ ભર દરબારમાં ગુણગમ રીમે પેલી, પોતાના કહીના એક.હાથ પકડેઆ, ખીને આ ખમત્રાથી આગું વેહતા હતા તે વખતની મોહોરાઈ નેવી ઉંચી અને ખરીછે તેવી બીજા મોહોરાઈ નહી હતી. રાણી ફીલીપા બાહુકરીમાં મોટી પછી દયેઆમાં તે કરતાં મોટી હતી

મોહન આવાની અગમચેતી.

મોહન નવદીક આવી પુણે એની નીચાન મરનાર

• ન મોહનનાર (નવાની લખનાર)

કહીને ખુદરતી એવી રીતે લાગેછે કે હવે તેના વખત પુર ભરાઈ ચુકેછે. “ જનનામ ” નામે એક ગહીત ગાયતરી જે કે પોતે પોતાની દખલતી પુર તંદરોશતીમાં હતો તેઓ છ તેણે પોતાના નીશાકીઆઓને કેહું કે તમે જાએ, રહે આરો મરવાના વેલ નવદીક આવેએછે. એવું કહી પછી યોડા વખતમાં તેને ફેરફ આવીજ અને મરણ પામેએ.

“ ફેરફ ” નામની એક પવીતર દીલના પાટીએ એક બાઆબ નેએ તેમાં પોતાની આપેરીને રેખાવ, ને એ, એ રેખાવને તે પોતાના માઆણુ પરમેશ્વર તરફી એક વેતવણી શખનેએ, તેથી તરત ઘેર બાખનારને બોલાવી ઘેર કરવાને હેલમ આપેએ. જતી વખતે તેણે તાકીદ, કરીને કેહું કે ને નવદીકી કામ પુર કરમે કાએકે વખત રે હા નથી તે પરમાંએ ને ઘેર બાખનારે ઘેર કરવાની હતા વલ નહી દીધી હતોતો મોહન નવદીકી આવેલું કેહવાતે

“ મોજરટ ” નામનો એક ધણેન ઉતમ માનાસએ પોતાના મોહનની વેલા બાડી એક રાગ પોતે નેએએ તે એ વી ખતલખથી કે તેના મરણની વખતે તે તરત કામ લાગે, અને નેથી તેની હાઆગારી કાએમ રેહી જાએ. જરે આ મેરી નવદીક આવી તારે “ મોજરટ ” બોલેએ કે “ કેમ મેં નહી કેહું હવું કે એ રાગ મહુને પોતાનેન દફનાવા શા ર મેં હમણુ નેએએછે ”

એક ચીતારાએ એક દીવશ પોતાના ચીતારે ને કેહું કે તેના હાત્રા ને કલાછે તે હવે ન વાની, આટે તે નવદીકી એક છેલો ચીતાર પાડી લેવા પારેએ. તેઓએ પુછીજ કે શાના ચીતાર તું પાડવા પારેએ. નવાબ દીધો કે “ શકી ચીનની આપેરીનો. ” એક રોમલો પાછો ઉતર દીધો કે “ તમારીની આમેરી આવતીએ. ” ને “ અથકેરીમાં બોલાવજ ” હતું તેના જવાબમાં વેલા ચીતારાએ ખસ દીલથી, ખબીર ખનથી, અને છાતી બરીનેકેહું કે “ છ ખરી વાતએ—જેમ નવદીકી એ ચીતાર પાડી લેઉ તેમ શા ર ” બીને દીવશે તરત તેણે પોતાનું કામ શરૂ કીયું, અને જેમ બને તેમ પુશકલ ઉત્રેઆંગ અને મોહનત કરી તે પૂર કીયું, અને જરે છેવી પોછી લગાડી અને કામ, ચમપુર, છ યાજ, એટરે પોતાની રંગી ફરી લઈ બાહુ કહે કહડા કરી નાંખી, અને બોલેએ કે “ હવે આર પુર થઈ. ” ગારમ અહીનામાં તે ચીતાર “ આપેરી ” ને નામે કરી ને રૂર પડેએ, અને અકરોબર અહીનામાં ને કહી આણુપના મોહનામાં ગુણે મેતો હતો તેની આખ બંધ થઈ.

આગલા લોક એવી અમમત્યેતી કોઈ જાતની જાડુઈ અથવા કોઈ જાતની દેવ દેવીઓની અદ્દ શક્તિના હતા. પણ જનહૃદયે આ છુપા એકનો-બીલાગો થોડા ચમકોચા કરેછે. તે કહેછે કે “આપણા અરવાનો વખત નજીક આવેછે, અને હવે હું વધારે વખત નંધી જીવવાનો એ અમર આપણને આપણા શરીરમાં લાગે. તે એવી રીતે કે જીવ કરીને ને કદઅત જીવવાની વખતે પછી ન વતા જીવ લાગે, તે કદઅત જીવ જીવવાની વખતે પછી ન જીવી પડે જાએ, અને એ નજીકની અમર આપણી ધરીઓની અદ્દની આપણા ભેગ ઉપર યાએછે નથી આપણને અમર પડેછે કે જીવ જીવવાનો જે હવે છે નજીક આ રીતે થાયછે.”

હરે પોતાને વીશે અમમત્યેતી કરી હતી, તે એ જીવીયાર ઉપરથી તેને લાખી મુલતુ રીલન દરે હવે, અને તે આજીવને આજીવને એજીવું તો વધી પડી હતું કે તેની ખાતરી થઈ હતી કે કોઈની બીના એવી બની કે જો તે નાં જીવના અત્યેથી માંડુ લાગે, તો તેથી તેન વખતે તેની આખેરી આવી જવાની એક દીવશે થેરમાં બાહેર નીકળી વેશ તે જોએ. કે જે ઇશ્વરીયાના આને ને વદરા રીયવાંની જેમ યોગી ઉપજવા એમ કોઈ બીના બનીતા મારી તુરત આખેરી આવાંની, વાત કરતા ચાંચેનાં ધણીથી હરે તેના મોહાડા ઉપર જુએ કહે. એ રાજક અમમત્યેતી પુરી પાડી. હરે મારેના મોરડાના હજાર ગીએ ન હી તેટલા વારના ક્રેના પરાં નીકળી ગીએ હતા. એમાં આનાં થવાનું, કંઈ નહીં ખાતરે એજીવું કે હરે જીવે પુ રવીલ-રાખસ એક કલાક જીવેઆથી વચાગ ખાલુ. જાતને નેજો, જીવિયો અને ભજ કરનારે થઈ પડતા હતા તેવા હજાર ખાલુ ૧૦૦ વરસ જીવી કંઈ નહીં કરી ગઈતા હતા તેવા ખાલુને આવી ગેર શબ્દખાં તેની સાથે વાત કર નારે રેખડાવી એ ખાચીત દલગીરી બરેલુ.

હરે નામને એક ગર થકાર બાહેર દેશ જવા નીકળે એ તે વેલાએ તેણે પોતાની શક્તિ એક જીવેલાં સીતરની શબી નેજાં તેથી તેનું હજી બરાબ આવીત અને બેલેઆ કે “અરે બીયારા વેચન” એજીવું આવી તરત તેન દેવ બીરી બેરેલા આવાને હરે એમ બોલીઆ કે “જીવી બીન જોઈ હવે એમ બોલશે, અરે બીયારા હરે” એ ગાંધે બોલેઆ પછી અરેખર થોડા દીવસના મોહાં તેની આખે રી કીકી હતી, અને તે થવાનું કારણ ખાતરે એજીવું વી

મારેઆમાં આવેછે કે જે વખતે એ થેલાં શબ્દો બોલેઆ હતા તે વખતે તેના દીવસાં દલગીરીના ધણીનું નંબરદશત નખમ લાગે હશે, ને નખમ તેની વદરાગીતોની હાલત ધણી નાતવાન હોએઆથી અજીવ ઉપજવા નેગ થઈ પડેઆ હતા.

વખાણાએ “ગુલસી” ને દીવશે અજીવ પામેઆ તેની એક દીવસ અગાડ પોતાનાં ચાકર કાવેનડીયાને મોલાં વીને પુડી કે “કેટલા વાગાછે” જવાબ મેલેઆ કે “આઠ વાગી ગીઆ.” ગુલસીએ ફરીને કહે કે “હું” એમ કહી નહીં હોએ, આઠ હજાર નહીં વાગા હો, કંઈ કે આઠ વાગેતો તુ તારા ધણીને જીવેતો નથી એજીવવાનો” તે દીવશે તો કંઈ થઈ નહીં ખાતરે એક દીવસની ચુક થઈ હતી, વખતો જોખર કહે હતા, બીજે દીવશે બરોજર આઠ વાગે તેના પરાણ બતા રહે હતા.

પર તંદોગત માંડીએ મોહાંત આવવાની ઉમેદ રા બેઆથી અજીવ પામેલા. વેહુની તથા નજીક છાતીવાલા અને નાકઉપત ખાલુએ અમમશું અદ્દરીમા કહેથી તે આના અજીવ થયાએ એક આરત અને અદ્દ ગલી એક બીયારી વેરાગણને જલવા અમેઆ, અને તેને અજીવેમાં કહે કે તું આને અરવાનું કે નજરે નજર મેલાં આવે આછે. એમ બોલી વેરા અદ્દ મોલવા લાગે કે જે બીયારી મેથુ યાએ, તેને બાએડીએ ઉતર આં વેરા કે હા ખરીજ તે શકે અને મુરદાં જીવી કુખાએ, એવી અજીવેરી દરતા હતા, પણ આમાં ભાએએ પદવાડેથી મા વંખ પડી કે તેઓની અજીવેરી અરેખર મુરદાંની. સાથેન હતી. તે વેરાગણ ખરીજ મુરદાં થઈ પડેલી હતી, તેના પરાં પેહલાં રાજદોષી નીકળી ગએઆ હતા.

પેટમાં કરમ યાએછે તે શું ચીનછે.

એ દરમ એક જાતનાં જીવ અમમશું કીડે, ને જીવ વરના પેટમાં વરોછે અને અમમશું કુખ કરેછે તેઓ આ પછા પેટમાં એક ધણીનું અમમશું તરેથી ઉતપન થએછે એ વીશે એ તમે ચાલુઓતો અમમશું તમને ધણીનું અમમશું તી ઉતપન થશે.

કરમ ખરીકે ગામી, નીકળે. ને જીવેવરના પેટમાં કરમના ધણ પેલા થએછે તેમ જીવેવરના પેટમાં કરમ નથી.

પેદા થતા તે ઈડા કોઈ બીજા જનવરના પેદાશ બધા જોઈએ, તાહા તેના જીવ પરછે નજરે, ઉંદરના પેદાશ કર મનુ ઈડાં પેદા થયા, તે તે ઉંદરના પેદાશ કરમ નથી પેદા થવાના. તે ઉંદરને જો બીલાડીએ ખાવો તે પેશા ઈડા બી લાડીના પેદાશ ગમ્યા પછી તાહા કરમે પેદા થઈ શકે છે.

આપણા પેદાશ ને કરમ પેદા થાય છે તેના ઈડા પણ આપણા ખોરાક શાયે આપણા પેદાશ બધા જોઈએ ત્યાર પછી કરમનું પેદા થવું થાય છે એ ઈડા એટલાંતો બારીક છે કે એકાએક જોલી નનરે દેખઈ નથી શકતા, અને જો એટલા બારીક છે તોમી તેમજ એવોતો યુલ્લ ધરાવે છે કે ગર બીધી, અથવા તેજબી, અથવા કોઈબી બીજા ચીજની અશર તેમજ ઉપર એકદમ લાગુ નથી પડી શકતી એમ થય નેકે કોઈ બલદ અથવા બકર ખેતરના ચરે છે તેના પેદાશ કરમના ઈડા છે, અને તે એટલાંતો છે કે તેના આખા ગરીર ના ભાગના ટોહી શાયે કરી વચેઆ છે, કોઈ કરેજના જળ જેડું, કોઈ ભેતના પેવશ થયા, કોઈ આખા આગલ, અને કેટલાએક ગાયના જાવ થયા, એ ઈડા જાંઘા શુધી એ બલદ અથવા બકરાના બદનમાં છે તાહા શુધી તેના જીવ નથી પડવાતા. એ બકર ખેતરના ચરતા એલેગમ પેલીગમ પોતાની લીડી તામે છે તેમાં કેટલાએક ઈડા બાહર પડે છે. એ લીડી જાહાડના યુલ્લ અથવા ચડ આગલ પડી તે તેજીવી તે ઈડા જાહાડના ખોરાક શાયે મલી જઈ જાહાડના ચહડવા આરે છે, અને તેને કઈબી જાહા પોહાવેઆ વગરે તે ઈડા પાતથ, અથવા છાલ, કુલ અથવા ફલના એક ડા થાય છે, જે આપણા ખાદ્યાના આવેઆથી આખરે તે ઈડા આપણા પેદાશ જાય છે. તાહાં તેમજો ચુરતી ગરમી લાગાથી તેમાં જીવ પડે છે, અને તેનાથી કરમ ઉત્તપન થાય છે.

ઉપર એવું જણાવી છે કે બાજુ પાલાગથી કરમના ઈડાં આપણા શરીરના દાખલ થાય છે પણ વધી એક બીજા પણ અન્યથા જોવી બીના છે. પેશા બકરાનું માગ આપણે ગોઈ, શાક કરી, અને જુલન, અથવા ઘી નાખી કકડાવીને અથવા તેના શેરવો બનાવીને ખાઈએ છીએ તે તેના પછુ એ ઈડા શાયે આપણા આવે છે, અને જો કે ખાવેનું માગ નથી જાય છે તેમજ પણ આ છાલ ઈડાં નથી નરી ગયાં, તેમજ આથી પછી જીવ પેદા થાય છે. એ જીવ પેદા થયે કે પેતા ની સુશી પરે તાહાં શરીરના ફરવા આરે તેના ચેરોડા અગલ એક આપણા હુક હોય છે જેની આરકતથી તે શરીરના ભાગને શરીર શરીર આગલ વધે છે અને તે પુરતો ખોરાક

શે થયે કે હજારો બીજા ઈડા યુકવાને શકતીવાન થાય છે. અતીશયે તાહાના અચાના પેદાશ કરમ થાય છે તે પણ અચાના પેદાશ તેની આખેના કુપ શાયે ગમ્યાથી થાય છે.

જેહરમાંથી નીકળતો શાધારણ ખોરાક.

આજુના પાતરા—શાધીએકાની કાલ—પરેડો.

જેહર અને પોશણ કરનારી ચીજ એક બીજાથી જુદી હોય તે તેથી આજુને કેટલો કમીએ થાય કે તરત એક બી કાલ કે કેલાણી ચીજ જેહર છે તે તેની પાથે તે જાય નહી. પણ એ અન્યથા જોવાવાનું છે. જેહર કરીને કોઈ ચીજ જુદી નથી, પોશણ કરનાર અને જેહરી ચીજ એક બીજા શાયે એટલીતા મલી ગઈ છે કે તેમના નેલાપ જાણેઆથી આપણને અચરતી ઉતપણ થવા વગરે નથી રહેનાર. શાધી એકાનાં ચોખા શરવે કોઈ જાય છે એ ચોખાની કાલ પછી અન્યથા છે, અને જો એને શારી પેડે ઉઠાવીને મનુ લી તેમ તે બલદોથી નરપત થઈ શકે એવી બને છે. કુઈ એમ નથી કેહનાર કે શાધીએકાના ચોખા જેહર છે પણ તા જુલ એ છે કે જે જાહાડનાથી એ ચોખા ઉમે છે તે જાહાડનું યુલ્લ પોતે જાત એક અતીશય બલદ જેહર છે. શાધીએકાનાં જાહાડના યુલ્લનાથી નીચવેલા ચોડાં ટીપા ચાર અથવા પાંચ થી નીકળે તેમજો તીરના પેદાશને એ યુલ્લનું જેહર પાયે છે—આજુના પાતરાનાં તીખાથી જેહર છે તે કે આજુના પાતરાને બારી તેની આપણે પતંગ બનાવી શાધારણ રીતે ખાઈએ (જાઈઆથી પાતરાનું જેહર છુડ પડે છે) ગમે દોર કપી એ પાતરા ખાનાર નથી કેનરીના રાખુ એક જાહાડ છે જેનાં ચહડતો રશ થડો કરવા તાહાના લોક તરથીઆ થઈ પોય છે, પણ તેના ઉતરતો રશ એક રીધું પીથેત તત કાલ મરણ લાવે છે—પરેડા આપણે માધારણ રીતે ખાઈએ, પણ પરેડાનું કુલ જો આજુને જેહરની અશર ઉતપણ કરે છે. આવી રીતે જેહરી અવાએકા એક જ જાહાડના ઈડા વરે યુદી છે એના એક આજુ શુધી કોઈ ફીલગુક કાટીરી નથી શકે આ એવા જેહરોને તે ચાહુમ આગલ આપણું અગનેઆનપણું અને આપણી કરીનાઈ કમુલ કરવાને ઈ હાપણવાવા અપથે શીખામણ તરે છે પોતાને હાઈ ચોહાડી શાયે છે.

જુદાં જુદાં દેશો અને શેઠશોમાં ફાટાડાની લંબાઈ.

અમેરીકાની ઉત્તર દશાએ ૫૬ ની ડીમરી આગલ થી આલાની રૂતમાં ફાટાડા માતર ૯ કલાક હોય છે, એટલે જો સવારના ૭ વાગે શુરબ ઉગેયોતો અપારના ચાર વાગે અશપાતી બન્યો, અને ૫ વાગ્યાના તે અપધર એટલુ થઈ ૫ કલાક દીવા કરવાની રૂત પડે—લંડનમાં લાખાના લાંબો દીવશ ૧૬ કલાકનો હોય છે, એટલે પાછલી રાતના જા તરબે પી શુરબની રોશની થવા આડે છે તે છેક રાતના ૮ વાગ્ય થી રહે છે—ઈરાકના દેશની ઉત્તરપશ્ચિમમાં ઉત્તર દીશમાં એક રોહર છે, તાહા ૧૮ કલાકનો દીવશ ગણાય છે—હાજમ રમના ૧૭ કલાકનો દીવશ રહે છે—રૂશીઆ દેશના પાંચે તંખત આગલ લાંબાના લાંબો દીવશ ૧૮ કલાકનો અને કે કામાં દુકો પામ કલાકનો છે—ફીનલાંડ પ્રવાત ને રૂશીઆની ઉત્તરે આવી છે, તાહા લાખાના લાંબો દીવશ ૨૧ કલાકનો છે, અને કુઆના દુકો રા કલાકનો છે—ઈરાકીયશ બરબનમના લાખાના લાંબો દીવશ ૩૩ કલાકનો અથવા ૨૨૬૦ કલાકનો હોય છે, એટલે આને જો શુરબ ઉગેયોતો તે ૩૩ કલાકના શુધી અંશ પ્રાપ્તો નથી પણ આકાગતા કાકાના પેરાવા આ ગણ્યું ફરતો ફરતો રહે છે. તેજ અથત પાનેમી એટલે વહી મહીના ને મહીના શુધી પાછો રખાતો નથી, અને તેથી તેટલા વખતે શુધી અંશ રહે છે.

એક ચતુર ગવરનર.

એક ઇંગ્લેન્ડ પોતાનું શવરેશ છોડી પરરેગ નહ વગે એ તાહાના લંગલી રેવારીઓને શુધારી તેઓની ઉપર પોતે હુકમત આપવા લાગે, અને તેને માન આપી પેલા ન ગણીએ પણ જેન શુધરતા ગમ્યા તેમ ચાલવા લાગે. થી હાક વરશ પછી તેણે દેશવ કર્યો કે ઉત્તરપશ્ચિમ ઉપર એક વેલા ફરીને મુશાફરી કરો આઉ, અને તાહા થુ થુ શુધારો થયો છે તે પણ બેઈ આઉ, એ લીધાર ઉપરથી તેણે કેટલાંક પોતાના એકાંખીના અને વધારે પીછાન વાલાઓને પ્રોત્સાહી તેઓને પોતાની સંતવન બહેર કીધી અને ફેલુ કે નેમ્યા એવું વીધારે કે તેઓ આ નવાના ગવરનરનું કામ ન થાવી શકે નેમ્યા ઉમેરવાર કાગેલ હાંસર પણ કે તેઓ લોકો ગમ્યશને શેધી કાઢે. આટલું વાંચ્યું એવું હ

મેશ બને છે કે કેટલાંક પોતાની મુદ નનુ શકતી અને હોંક મ મલાવાતી જાતી, હુશીઓરી હોય તેના કરતા પોતાને વીશ વધારે શાડ અને ઉચુ મત ધરાવે છે. એર, પેલા બ લા માણે તેઓમાંથી કેટલાંકને પંચ દ કીધા અને તેઓ ને ફેલુ કે અને તમારામાંથી હું એક બહુને પંચ દ કરશ, પ લે તે કરેયા અગાઉ અને તમને ફેલુ જાણ્યું કે તમારા ર એકકના એતરો અને ઘરો તપાસવાને કાલે હું આવનાર છું, એટલે કાલે પોતાના એતરને આપાઉ શખીડે, અને કાલે પોતાનું ઘરખાર તમા કુલ્ય શુખાકારીમાં શખીડે, એ ત કરવાનું કારણ એટલું જ કે હું ગીઆ પછી શખીડ રાજ તેના હાલવા નવાનું અને તેણે જો પોતાનું એતર અને ઘરખાર બગેખાર હાલતમાં નહી શખીડ હોયોતો પછી તેના ઉપર કેમ બરોશી રખાએ કે એ રાજનું કામ બરાબર થશે, તરો, શલ્કી શરગ તે એક ઘણું કે નેણે પોતાના ઘરખાર અને છોકરા બચાને પોતાના અખતીઆરમાં શખીડાયાં એ, અને એવાજ ગાણ્ય ઉપર બરોશી શખી શકાયો. આએ દુક વાતની સતવન એક કે તમે કોઈને સીખા ગણુ દેવા, અથવા કોઈને તમારા તામેલામાં રાખવા માગતા હોવોતો તમે પોતે ખાનગી આપાડ અને શુલ્ક કિંદા કરા આછો તે ઉપર લેવાનું પોતાનાડું જાણ્યું.

ઈશવી શને ૧૮૫૨ મા બીસોરી મેહલમાંનાં યુરૂથ વીના સંઘરહમાંથી ધઓતી આનાઓના નવી કમાણી.

૩ ૫૦૫૧૦૦૦ પ્રમાણ લાખ એકાવન હુલાર અને નેણું રૂશીઆની આગલ દઈ હતી તેના ને કુલક રકનો આવી તે એક અજબ એક નવી રીત એકરી વપડે. એવા આવાનાઓની છતરી અને લાકડી તપાસી રાખતાં અનેવા ૩ ૮૩૧૧ એવા આવાનાઓને બીગેરે—આગલ— ૩ ૫૦૫૦૦ કોક વેગતા ૩ ૨૦૫૦૦ બારણાં આગલ પડ્યા હોઈને અપરે લોકને ન વા દીધા તેના રૂપાનાં રીકી ૩ ૨૦૫૦૦ બારણાં આગલ પડ્યા હોઈને અપરે લોકને ન વા દીધાં તેના રૂપાનાં રીકી ૩ ૮૩૦૦૦ રૂપાના રીકી વચન ને ૩ ૧૦૦૦ ના રેટ, રેટ

ગણ્યો તે શાલિ તલોને ૪૫ ખાડી રૂપ યદ્ય, અને તેને
અવાડવાને નગા ૯૦ કુટ લાંબી—૯૦—કુટ પોહાલી—અને
૯૦ કુટ ૬ મી થઈ

નાણુ એટલે તો બલદી આવતું હતું કે દરવાજા આગ
લ પછાડા લેનારાએને એટલી ફરથદ નહીં હતી કે તે તથા
શી જુએ કે ગંદકી ખરે અપવા બોલે છે. તેએપણ લોક
ની ઈર્ષાનદારીનો એક ઘણેન ખાતરી ભરે તો દાખલે મને
બોલે કે ગલલા એક દર ૫૦ લાખ રૂપીઆમાંથી માત્ર
૩ ૯૦૦ હીપા રૂપાના નીકલેઆ હતા, અને શુનાનો માત્ર
૩ એકન શીંગા હતો જેની કીમત ૩ ૧ ની હતી

પહેલે દીવરો અરધા રૂપીઆનો લાવ દીધા હતા તે દી
વરો ૩ ૯૨૦૧—છેલે દીવરો ૩ ૫૨૮૩૧ આવેઆ હતા
છેલ્લા અથવાડીઆમાં અતીઘણી આવક થઈ હતી તે ૩
૦૪૦૮૪૫ હતી આછાના આછી દર અથવાડીઆની
આવક ૩ ૧૦૨૪૮૮ ની હતી

જેવા નનારા લોકની શંખેઆ ૧ લી એએ ૧૮૫૧
થી તે ૧૧ મી અક્ટોબર થી એટલે ૫) મહીના અને ૧૧
દીવરમાં ૧૦૪૩૮૬ ચાત લાખ, તેરેચર હજાર, નવચો છા
મી ખાણુની હતી એક વખતે ૧ કલાકમાં ૨૮૮૫૮ અ
શબીય હજાર આવેઆ અકાલન લોક દરવાજામાં દાખલ થા
ઈ શુદ્ધ હતા એક ખીનીટમાં નજરીક ૪ હજાર ઉપર આ
લેશ અ દર બધુ હતું

આ ઉપર લખેલા વીગતવાર અહેવાલ ઉપરથી નવાઈ
જની માંમે જોવાની તાહાના લોકની કેટલી ઉલ્લસે એ શા
ક અતુમ પછી અહેલે સુખમાં કઈ તેવું જિવાનું હો
એ તો તનદીક મેલેઆ ભાગ લેનારખુશશીના માદરોની કા
ણી બરાઈ બેરે છે. અને એવી અખાએબ જેવી ચીને જો
વાને એક અરધી ખરચવાને દમ કાઢે છે, પણ શુનામાં
નેવ રીંધા કરવા, અને આઈમાંએની આરણી કરવા હ
જાને રૂપીઆના ખરચ, અને તેરની કાણી મેહનત કહે તે
ને કઈ વીચાર નથી દરવા

અખીસને બધી વાતનું કુખ.

અમુકકામ તખેરી નાનના એક ખાતરન પણ અખી
સે વીગતેની કાલકોઈ કે, જોવા નેમજુ પડ્યાવળી હતો,
જોવાને તે જોવાનો મેલ અને ફારા પુર્ત પ્રાપ્ત પહેરનો હતો કે

તેવા પહેરવાને એક સુકવશ કુકીર પણ લખવાએ તે જોવે
પામડીને કેટલે એક કેટા વીકાલતો હતો તે એટલેતો જુ
નો અખ ઘઈ ગમેએ હતો કે તેની અશલ જત ભાત તથા
તેની અગલ રંગ એ શબ્દો મેલમાં હુબી ગમેઆ હતા
કાચમયા તખાંન પોલાકાન શબ્દોએની નજર તેના જોડા
ઉપર વચારે લાગતો હતો—એ જોડાની એટલે ખીલા કોકે,
લા હતા, તથા તેની ઉપર તરેહવાર જાતનાં ચામડાની
કાઈ મેહુડ ડીગરીએ પહેલી હતી કેહે છે દશ વરસ થુ
ધી એ જોડા કાગને હીગરી મરાવીને પહેરી રાખેઆ
હતા, તે એટલે થુધો કે અગલાદ (જે ગાંમમાં તે રહેલો હ
તો તે ગામના) શબ્દો ખાચીએ પણ તેને હીગરી ખાચ
કડાવી ગમેઆ હતા એ પુરાણે વરેવાર તેને ન
વી નવી હીગરીએ ચઢતી હતી તથા એટલે ખીલા ખંદે
લા હતા, તેથી તે જોડા બહુન ભારી ઘઈ ગમેઆ હતા
અને તેથી લોકોમાં એ જોડા વીરો ઘણી ખસકેરી પ
તી હતી—જે કોઈ ભારી વગડાની વાત થતી હુએ તે તુઈ
ત એ જોડાની ખીશાલ આવેઆમાં આવતો હતો કેની દ
લાની ચીન કાશીમેના જોડા ભવી ભારે હતી "

એક દાહડા એ અખીસ વેપારી શેડેન બજારમાંનીક
લેઆ હતા તેવારે તેને એવી ખબર પડી કે એક મરાઈ અ
તારી કાંઈ ચક્રમાં આવી પડેએ છે તેથી તે બીચારે જોડે
જે કાઈ થોડુંએક અતર છે તે, શકર તથા જુખ ખીશાધી બ
ચવાને વેચી નાખવાને કહે છે. અલુ કાચમ, જે એજુ, માર
પટનું શેષતોન રરતો હતો, તેણે જીવી એ વાત શાંભલી
કે તુરત મનમાં વીચાર દીધો કે અતારી મક્રમાં આવી પ
ડેએ છે તેથી ખચીત તે મેષકાં પ્રોટ ખાધને પોતાનું એત
તર વેપારી નાખેઆ વીના રહેનાર નથી, વાશતે જોડે તે આ
પણે વર્ધ્યુ તો તેના લાભને એક વીચારીને તે પેના અતા
રી જોડેએએ, અને તેની પાછેથી હુધી કીમતે તેવું એ
તર વેચાનું લીધું. અવજતો આ ખરમાણેની લાભકા
રી ખરીદી કીયાથી અલુકાગુન ઘણેન ખુશ થઈ ગમેએ
હતા, તથા તેના જીવ બાગલાગ થતો હતો. ખગાદર
ના રહેનારોમાં આ એવા જેવાન ચાલુ હતા કે જારે કોઈ તે
પારી ચેતાના વેપારમાં લાભ મેલવે અથવા પોતાના કામકાં
માં નરપદ થએ તારે તેણે લોકોને એક ખાડી મનેની ઉમ
દા મેલમાંની આવી, તે જોવાન પરમારે જતાં અલુકાગરે
પણ એક નેજાની આપવી મેલતી હતી, પણ એ અખીસને તેવા
ન ઉપર પાડી કેનીડ અને મેલમાંની અવાજને બૂને પો
તે તાહાવા ગમેએ.

નાહાણી આગલ જઈ જવો તે પોતાના લુગડા કાઢી
તો હોતો તેવાના તેનો એક રોશન તાણી આવી લાગો, તેણે
જોયેન વાતપરથી વાત કાઢીને એણે કહી કે "ભાઈ
એ બેઠેરનાની કુરા તમારા નોડા બધી નાખો, આખા રો
હેરના જાણ તાણ હવે તમારા **ગોમડા નોડાની** વાત
ચી નાખો, બસ બસના લોકો, કાશનના નોડા કરીને
પોલીસ કહે " પોતાના બીતરને મોઢોડેથી એ વાત ચા
ભડીને ધીરજાના પેના બખોરે જવાબ દીધો કે "હું એ વા
તના વીચારના નહીં, ઘણા ઘણા યમ્યોના મે વીચાર કી
રેજોબછે કે હવે હું નોડા બધું, પણ હજી એ નોડા કાઢ
રેક નકાના થઈ ગયેઆ નથી ખારે માગે છવ ચાલતો ન
થી " એ પરમાણે વાતચીત કરીને કાશન નાહાણીના અ
થોડ કરવાને ગમેઆ

આ વેલાએ ભોગ મોઢીએ એવો બનાવ બનેઆ કે
કાશન નાહવા બેઠો હતો, તેવાના બગદારને નેચાએધીય પ
ણ તે દેખણે નાહવા આવેઆ હતા (જાણુ ને કેટલા
એક શેરોના કોઈ મોડા કેટલા દુધર કરેલા જાણ, ને
જગાએ ઉપર ધણીએ નાહણીએ બધેથી રાખે, અને
એ એક જાહેર મકાન તરીકે લોકોને વાપરવા આપેઆના
આવે) ને નેચાએધીય પણ એક પાણી નાહાણીના ના
હવા બેઠો. હવે કાશન ને પેઢેઆ નાહવા ગમેઆ હતા
તે નહોથી નાહીને પેઠો નેચાએધીય બાહાર નીકરે તેની
આગળ ખાટા નીકલેઆ, અને કપડા પેડેરવા માડીઆ,
એક પછી એક તેણે શબ્દો પોતાના લુગડા પેડેરી લીધા, છે
લે તેની નનર નોડા ઉપર પડી તારે જુલેછતો પોતાના અ
થાલી (ભારી) નેડાને દેકાણે એક ખાસા અન્યાના અને વ
લી જમડા નોડાની નેડ પડેલી હતી એ નોડા નનર પડી
આથી કાગળ અખાન અનખા વીચાર કીધો કે હું તાણવા
ગમેઆ તે વખતે ખારે એક દોશત મેહને નવા નોડા પે
હેરનાના જવાબછે કરતો હતો, તેણુન કહ્યમ ખારે ખારે અ
તરે મુકીઆ હશે, એમ ધારીને લાગલો તે લટખલો દીધા,
અને ખુશ થતા બાહાર નીકળ્યા

આથી તરફ ખારે પેઠો નેચાએધીય નાહી ઉઠેઆ
તારે તેને પોતાના ઉમડ નેડાને દેકાણે ખાસ વાલા વારો
ખપ થયેઆ ખાસા નેચાએઆ - એ ઉપરથી મુશ તે ને
આએધીયો પેના જુલો મોગ મશનન જિહાનેજીને વાસતે
શીપડ પેડેઆ, નેચા થોડાન વખતમા કાશનને ધડી
વાવેઆ, નેચાએધીય પોતાના નોડા મગમ મેરેથી બધી

લીધા અને તેને ચીકરી એન કીરી કે તેને મુશમા કેદ કે
રાવેઆ

જ્યારે મગમ કેદમાંથી મોડા થઈ પોતાને ઘેર આવે
એ તારે તે પોતાના નોડા ઉપર એટલે તો ચીરકાઈ ગયે
એ કે તેણે તરંગરીય નદીના ફેરી દીધા, એ નદી કાશન
ના ધરની પડોગમોન હતી, જ્યાં કરીને ખારી વારે કેરી દે
વાને કાશનને બારી પડી નહી એ વાતને થોડા ઘણા
થયેઆ પછી કેટલાક માછીઓએ એ નદીના માછલા પકડ
વાને જાલ નાખી હતી, તે જાલ પાછો જે ચતા તેઓને ઘણી
બારી લાગી તેથી તેઓ ઘણાન ખુશ થઈ ગયેઆ કે આ
ને છુપાતો જાલના કોઈ મોઢોટી માછલી શપડાઈ કે ઇ
આનો પુચકાક માછલા હાત લાગાછે જ્યારે તે જા નજી
ન ઉપર લાવીને તેઓએ ઉધારી નેડ તારે તેઓની શબ્દો
ખુશાલી એકદમ ભાગી મળ અને તેઓ ના ઉમેક થઈ ગ
યેઆ, શબ્દ તે જાલ તેઓને જ ભારે લાગી હતી તે મા
છલાના ભારે કરીને નહી, પણ તેમા કાશીમના નોડા ને
રાઈ ગયેઆ હતા તેથી ભારે લાગી હતી કાશનના જે
ડાને ખીલા નેડલા હતા તેથી કરીને તે જાલના કેટલાક જાલા
તુડી ગયેઆ હતા, તે નુકશાનીથી પેલા માછીઓને બ
હુન રીય લાગી, તેથી કરીને તેઓ પેના કાગળ ઉપર
એટલાતો ચીરકાઈ ગયેઆ કે તે નોડા એકદમ બારી વારે
મશનના ધરના પાછા નાખેઆ બનાવ એવો બનેઆ કે
જે બારી વારે પેલા માછીઓએ તે નોડા ઉઠાડેઆ હતા તે
જ બારી ઉપર પેલા કાશને ખરીદવા અતરની શીશીઓ મુ
કેલી હતી, તે શબ્દો શીશીઓ નજીન ઉપર પડી અને તેના
તુકડે તુકડા થઈ ગયેઆ, અને તે માહેણ શબ્દ અતર ખારે
વાટ થઈ ગયે

આ બનાવ બનેઆથી કાગળને ફેરણુ હુ ખા થઈ હ
શે તેના વીચાર વાચનાર શાહેલીઓએ પોતેન કરેઆ એ
જ નેડાને લીધે એકવાર જ હોખાનુ ભોગવણુ પડીકે અને
વધી ખીજવાર એન નોડાએ આઠવી બધી તુકશાની કીધી
તેથી આપડા કાશનને ખડેખર લેણાન એક પડેઆ તેણે
વીચાર કીધો કે આખાગીઆ ખાસા વધી કોઈ વખતે
હુ ખા રશે તે કરતા બેઠેર એનકે કે એને લેઈ નહીને વા
ડીમા એક દેકાણે ડાડી આઉ, એમ ધારીને તે એક કોણ
પે લઈને પોતાની વાડીના ગમેઆ અને નજીના ખોટવા
લાગે કાશનને ખુશ ખોટવા નેહને તેણે એક પેડોટી
નની રાથે અને અનબનાવ પેના તેણે લાગલો શરકારન

અબર આપી કે કાશમની વાડીના પૈન નીકલીએ તે એ છે એવી લીધું. અલબત્ત પાલતુ નામ શાંભલગાથી હા ડમે તુરત હોકમ કીધા કે તે પંન શરકારના લાલે બાપડા કાશમે ધણે પરકારે શમજવીઈ કે દોષ પંન નીકલીઈ નથી, પણ પેલા કમખમ્ત જોડા ઠાવવા માટે તેણે ખાસ જોડે આપે, પણ હાકને તેનું તે કાલ શાંભલીઈ નહી, અને શ ધવાઓએ તેને હરી કાહડેઓ કે આવી નજવી તકરા ર લાવીને વાત ઉઠાવા માલે. હાકને લાગવા તે પનની અડચરે કીમત કરાવી અને કહીઈ કે આઠવા રૂપીઆ તે પનત્રાથી કાશમ આપેતા તેમ નહીતો તેને વસી કેદ કરશે. કાશમે જોઈ કે તે નેરજી બોલીશ તેવું નકાડું, તેથી તે છે અ તે વગર શેકરે શરકારને રૂપીઆ ભરેઆ

એ રૂપીઆ ભરેઆથી કાશમને ધણુ ન કુખલાઈ અને તેણે કાશમ કીમે શેરેથી બહુ દુર નહીને એ જોડા કેમેનાલુદ કરે, એવા વીચારથી તે શેરે છોડી બાહાર નીકરેઆ, અ ન ધણે આલે ગમેઆ પૂછી તેને પાણીની એક ચોટી ને દુર નહાઈ તેના તેણે જુખ ભરેથી તે જોડા ઉઠારી નાખે આ. એમ કીયથી તેના છવને હવે ત્રા કરાર થયેઆ કે ને પીડા પાછલ વલગેલી હતી તેથી હું હવે છુટા, પણ બી ચારેનું છેડે કાહડી પગની પીડા પહેલ વલગી રહી તે જોડા ને તેણે નેરજા ઉઠારી નાખેઆ તે નહીને એક નવખાં ભરાઈ જોડા, નથી દરી શેરેઆ આવતા પાણીના અટકાવ થઈ પડેઆ. પાણીની જરે શેરેઆ ઠાકુ પડી તારે તપાગ કરવાને શરકારની તરફથી ખાણે શુકર થયેઆ એ આ જોએ નહીને તમામ કરા તે એવું નહાઈઈ કે નવના મો હોડાનાં કાશમનાં જોડા ભરાઈ મોડા હતા તેથી પાણી અ ટકી રહીઈ હતુ, અને એ વગર નેરજા બીજું કાંઈ નુક ચાન થઈઈ ન હતું, તેથી તે ખાણે તે જોડા કાહડીને શ રકારમાં લાવેઆ

અલબત્ત એ પરત્રાણે પરજને તુકયાન કરનાર જોડાના આલેકને શરકારે પકડી ન ગાવી કેદ કાલેઆ, અને તેની નેરજીઈ ડલીધી. એ દંડ આપતા બાપડા કાશમને કમ આપ ર આલેઆ. શરકારે વાનખીની રાજે ને પોતાના દંડ પ એએતે લીધા તેથી તે ખાલ (જોડા) ઉપર શરકારને કાંઈ અખતેઆર રહેઆ નહી અને તે તેના આલે (કાશ મ) ને પાછા શવાપીન કરેઆ. કાશમે નિહાઈ કે એ જોડા વલી કોઈ વાર કુખ દેશે માટે હું શેરેઆ ઉપાએ એમ છે કે તેને ખાલી નાખવા, એટલે શાય પીડા પડી જાએ.

પણ તે બહુ દાહડા શુધી નેરજા પડી શેરેઆથી પાણીએ ત ર થયેઆ હતા, તે એકાએક બલે નહી, માટે તેણે પેરેઆ તે જોડાને ચારી પેરે શુકાવવા શાક પોતાના પરની અગા થી ઉપર તકડે મુકેઆ

વલી નવેશથી એ જોડાએ બીચાર કાશમને પાટ થા ડેઆ. કાશમની પકાશના થરના એક કુતરો હતો મેણે એ જોડા આગાથીપર પડેલા જોએઆ, તેવાજ તેને જુથકો આ રી તે જોડા ઉપડેઆ અને તાંહાંથી પાછો નકરી ભલે હતો, એવાંના, તેના નોહોડાંથી જોડા નીચે છટકી પડેઆ, તે નહીને, એક અથતરી, જે તે વેવાએ તે થર આગવ થઈને ભતી હતી તેના માથા ઉપર આભાદ પડેઆ. તે જોડા બ હુ ભારે હતા, તથા તેમાં ખીડા બહુ હતા તેથી જોડા તે પ લી અથતરીના માથા ઉપર પડેઆ કે તે બીચારીએ પોતાના પરણ છોડેઆ. અલબત્ત એ બનાવથી શેરેઆ બહુ નડ બડાત થઈ રહેઆ. તે ખરનાર જોરતના ખાવીરે તુરત કાશમના કુખના પકડેઆ, અને તેને જરખારમાં થયડી ત્રા વેઆ. ઇનશાક કરનારાઓએ કાશમને અપરાધી કાલેઆ અને કહી શ ભવાવીઈ કે ને કાશમના માથા ઉપરથી તે જોડા નીચે પડત નહીતો ખરનાર અથતરી ખરત નહી, વાળે કાશમે તે ખરનારના ધણું નન પતાવવા માટે નાણાંની એક નોહોડી રકમ આપવી કાશમ બીચારે શુ કરે, દર ખારના ફેચલાને જાન આપીને તેણે પેલી ખરનાર જોરતના ખાવીરું નન મનાવીઈ, પણ તેમ કરતા તે બીચારીની ને કાંઈ માએઆપુંથ વલેલી હતી તેના આકો-ગાણાઈ, મુકો, અને બીચારે છેડ મોહિતાબજ દ થઈ ગયેઆ.

કાશમ પોતાને રેરે આલેઆ, અને પેના ત્રાખીઆ, એ ડા લઈને પાટો દરખારના ગમેઆ, અને ઇનશાક કરનારા જોને અરજ કીધી કે આ જોડાએ અહીને બહુ બુલાક કરે આપે, અને અહીને આખા વરખો કરી નાંખેઆ, હવે ના હારી જોડે એક કમડીની પુછ રહી નથી માટે હવે દરી થી એ જોડા કાંઈ અપરાધ કરેતા તેના જુ મો ખાહરે થાય નહી, એવું એક હોકમ નાણુ ઇનશાક કરનારાઓએ નેરજાની કરીને ખાહરે માટે પરગદ કરાવવું. ખરેખર હુ અકન નિરાએઓ કરેલી ગયેઆ. નેઆએથીયે તે ખાંમકુ કથુવ રાખી, બકરે કાલેઈ હવે એ જોડા કાશમ ના નહી.

આ પરત્રાણે ઉપર પોતાના છેડે આલેઆ, ને ખાંમકુ સુકીઈ કે બખીસને બધી વાતે કુખ ને ખાંમકુ

વર્ત, ઉપરથી શોનેત યામ્મે

પખશી કંદુનું ઓકનું નાહાડ.

“મનનાદિયશ્ચર” કરીને એક પરાત ઇંગલંડમાં છે ત્યાંથી ઇંગ્લેન્ડે ૧૮૨૦, એટલે ૪૮ વરસની વાંધ ઉપર એક મોહાડું ઓકનું જાડ ૧૦૦ મીનીએ (૩૧૦૫૦) એક અમીરે વેચાણું લીધું હતું, અને તેજ વરસના તેજ વાકડું ધામે લગાડવા તે નાહાડને કાપવાને હોકમ થયો. ૫ માણસ દરએક નવું વીસ દીવસ શુધી ખાવરે તેની છાવ ડોલારે કાઢાડવાને લાગેઆ હતા. જે કાઢાડ ૧૩૮ દીવસ શુધી લાગીઆ હતા, એ શબ્દો મેહનતને ખચ ૩૮૨૦ થયો હતો નાહાડનું થડ ઘેરાવાના રક ૫૨ હતું તેથી તેને વેહરી કાઢાડવા એટલી લાગી કરવત નહીં મલી આવેઆથી જે કરવતને તમાચી થાય નેહી રીધી હતી. થડને આરખાર વેહરી કાઢાડવા એક પપર વેહરાવાના ૧૮ ઈંચ નેહીએ અ દરના ચક્ર લી આવેઆ હતા. વેહરી રેહા પછી થડની અ દરના ચક્ર રો ગણત્રી આજુમ પડીએ આજાખા આજી તે નાહાડની ૪૦૦ વરસની ઉંમર થઈ હતી તેખાથી બધું મલીને લાકડું ૨૨૨૬ ૫૨ નીકલીઈ હતું તેની ડાહીના લાકડામાંથી ૧૦૦ તોપનું એક વાહાણું બ ધાઈ હતું, તેજુઅ એક બીજુ ૫૦ તોપનું અને બીજા બાગમાંથી રૂવા થણા વાહાણીને ચાક લાકડું મલી આવીઈ હતું.

જાનવરોની આંખ.

આંખની જાતની આંખને શબ્દો તરફ રેહવાઈથી ફેરવવાને છ જુદા જુદા કુદરતી યાંઆ લગાડેઆ છે. ગાંમે, ખવડ, ઘોડા, નેઆના થાખા જમીન તરફ જુલેવા રેહે છે તે આંખની આંખ પ્રજુ જુલેવતી અથવા લટકતી રેહેલી ની વાડી, વાંધ, એવા જાનવરો નેઆ રાતના અ ધારાના ચેકર કરનારો તેઆની આંખની કીડી એવી જાતની છે કે જે આંખને તે મોટી થાયે અને નેહાં, એટલી ચાંકડી થઈ શકે. મછર, માખ એવાં જાણીયાં જાવને થણી આંખો આવેલી હોએ, એટલી કે શબ્દો તરફ આંખ ફેરવેઆ વચરે એકજ, જમતે જે શકે એજ (જુહુર) જેને આંખો આંખથી મોલીએ તેને જે આંખો થણ તેના નરમ માંખ

ડા તલે, અને તે તેને અ ધારી જાનાના થણી કામ લાગે છે. જારે બાહાર ઉપડના આવે છે તારે તેની આંખો તે ખીયડી રેહે છે નથી આંખણને તે નજરે પડી શકતી નથી કરોલીઆ (કચડીઆ) ને હોઈ વાર આર, અથવા, છ અથવા આડ આંખ હોએ, તેઆ શબ્દો પારદરક છે, નેહી ન કરા નીરખ લીયા. તેઆ રેહવાઈથી મલી તરફ જિવાને શકતી વાન છે. શરહો (કાઈડી) પોતાની એક આંખ ધમ રાખી બીજી નેહાંએ તેજ ફેરવી શકે છે, એક આંખ જમીન તરફ જુએ, બીજી ફરી આશખાન તરફ જુએ. આગલ અને પાછલ, તમા આશપાય, ચારો તરફ એકજ, વખતે જે શકે છે “ લારડ બરોહામ ” જેટલે કે પખશીઓની આંખ પશુરે એવી જાતની છે જે નેહાંએ તે જોઈ ડાહી જેવી થાયે, અને નજર પડે તો મપડી દાખડી જેવી થઈ જાએ. જારે નજરોની બારીક ચીમે નેહાં મછર, મગતરા, માખ, એ જેવાં હોએ તારે પખશીઓ પોતાની આંખને જોઈ ડાહી કરી નાખે, પણ ફરની ચીમે નેહાં હોઈ પુરુજ જાંબખા પડે, અથવા ફરીઆના પાણી ઉપર કોઈ જુએ લી આજી થઈ શકતી હોએ તો તે જિવાને ક્રાપને અપડીકરી રે છે. કોઈ વાર પખશીઓ એવી રીતે પોતાની આંખોને ગાડવે છે કે પાછોની અને ડુરની ચીમે એક શરખી રીતે મ રોમર નેહાં શકે.

પખશીનું ઇંદુ.

શબ્દોએ ને આંખરે કે ઇંદુ એ જુાં આંખરે. દર રોજ તેના ઉપર આંખરે આંખથી તે આંખરે આંખરે પડી છે, પણ તેને નરા વધારે શારી મેં વધારે આંખથી તે એક અન એક જેવી ચીન આજુમ થડવાની હાથીધાતના દરા જે એક બીજાની અંદર ફાગતથી કોતરેલા હોએ, તે જે શકે આંખરેની કારીગીરી વધી તાજુમ થાયે જારે આંખરેની કારીગીરી જે અથવા શીખાનાં આંખરેની જોઈ લોક ડાહી પલંગ ઉતારેલા જે શકે એક અન એક થાયે, કે જે કેમ થઈ હતું, અને આંખરે મોહાડી જાનના અ દર કેમ અને કીડી રચેથી મોહાડી હતું. પણ એવી તાજુમી ઇંદુ જે આંખરે કોઈને ઉતપન નથી થતી. તો જુએ એક ઇંદુમાં આંખરેની આંખ છ બારીક મોહાડીની કોઈલી એક બીજાની અંદર ઉતરેલી છે. જેટલું કાજુ કોઈલી એ આંખ, અથવા જુનાનું બનેલું, તેની અંદરની આંખરે કોઈલીઆની.

પડ જીવી બારીક ચામરી હોય છે. તેની પછી તરીછ બારીક ચોમરી જીવી અંદર નવડી અને દાર રહે છે. હંડાની નવડી એ પોતે ચોથી કોઠાલી અને તેની અંદર દારની પાંચમી કોથલી, તેમાં છઠી કોથલી છોડી દીધી કોથલી રહે છે. જે આપણને ઇંડું કોઠાવા ઉપર આવે છે તે આરે બોલ મકર જેવા આકારમાં દેખાય છે. એ છઠી કોઠાલીમાં જીવ હોય છે, અને બોદાતાલાની કુદરત હોઆ- જાણવાની એ જ છે કે પેલા નાજુક જીવની બરદાશત અને ચોણુ કરવા તેને કંઈ કરાખતાથી છ જીવી જીવી એક બીજાની અંદર ઉતારેલી કોથલીઓમાં સુક્રોય છે.

શવભાવ.

આ જુનીઆમાં જે શવલા માણુયો વધે છે તે શવલા જીવ જીવ શવભાવના છે—કેહીના શવભાવ શણે મડો હોય છે અને કોઈ ધણાજ આકાર શવભાવતુ હોય છે શવભાવ અથવા મીજાન જ્યાપણ શશરી શુખ શાયે ધણેજ અતલગ ને જ અંધ કરાવે છે, મારે આપણુ શવલાને વરે છે, જાલે આપણુ શવલાની જરૂરની ફરજ છે કે અને તેમ કરીને શવભાવની લગામને પોતાને તાલે રાખવી, ખરૂં છે કે ફેરલીએ કે વેલાએ ખાણુયોથી પોતાને શવભાવ ગાયથી શકતા નથી, તે પાણુ તેમને લગાર ધીરજથી વીચાર કરશે નેહાયે છે કે આરે શવભાવનાં તેમને પોતાને ધણું મુકશાન કરી બેઠે છે. શશામાં આવેલું ખાણુ એકવાર પુન કરવાને પણ સંકટ નથી, પણ પાછલથી બરે તેના શુશાનું નેર નરમ વરે છે તારે તેને અતીધણે જદ યાયે છે. શુશરી માંજીરીને આંધલો કરે છે એ કહેવત કાઠ ખોટી નથી, પણ જે ખાણુ શુશરી મારે આંધલો અને શુશરાને માથે શરદી નેવવી તે જ આજી ખરો શુખી. શુશરી એવી ચીજ છે કે જેમ તેને વધારીએ છઠ્ઠીએ તેમ તે વધે છે, અને જેમ તેને ઘટારીએ છઠ્ઠીએ તેમ તે ઘટે છે. શુશરી મારે આંધલો જે કામ વેરેલા નરા બી કુલ લાગે તે ખરૂં, પણ પાછલથી તેનું ને પરીજીવન નીપજે નેથી બહુ આનંદ ઉપજે કેટલાંએક લોકોમાંલા કુદરતી એને માંગે ખવાયેલા હોય છે કે, તેમને ગમે એટલા કંઈક એ આરિએ, તેમણે તેમને લીગર શુશરી યતા નથી, પણ જો તેમના ધૂડા પાછીના મારલા હોય એ જ શાખા હયાં આંધલો કે રે. તેમના પછી કેટલાંક લોકોને એવી વીરજ શવભાવ

હોય છે કે પોલતા પોલતામાં જદ લાગે તેમને લીલા પીરુ ધી જાય છે, તથા એવા શવભાવનાં માંજીરીને કેટલાંક વેલા એ તેમના હોયત આરાનાં લે રુખ ઉપજાવેલા. મારે ચીડે છે, અલબત્ત એ માલ ધણીન ધીકારવા લાયક છે, કે તે બી આરાને તાલુક આમશયો છેડીને તેમને મીજાન ખીગાર છે, એ પરમાણુ તેને વારંવાર ચીડે આથી, તથા શુશરીની દરે આથી તેના શવભાવ દીન ઉપર દીન વધારે બીજાં હોય છે, અને તેથી કરી આગલ માલતાં તેના હકમાં વધારે આરાથી થાય છે. અન્ય નીકુ છે કે શુશરી અથવા આકાર મીજાનનાં ધણા કડવા ફોના પાછલથી નીપજે એટલુ જાણીઆ છતા પણ કેટલાંક લોકો એ નકારી દેવ છોડવાને કે મી મેટલત કરતા નથી મીજાન અથવા શવભાવ ધીકે શાલેખન પાદશાહ આ પરમાણુ કહી ગયે છે કે “જે કુણી થોડા શુગળ વાલો છે તે એક કલ્પતત્ર આદમી કરતા વધારે નોય વરે છે, અને જે ધણી પોતાના શુશમાંની લગામ પોતાને હાત રાખી શકે છે, તે ધણી એક રાત્ર કરતા વધારે શરયે.” ખરેખર આ ઉપલી શીખાનણુ હકડાના રાખનાં નેમ છે—શુશરી જેવી શુરી બીજાની ઉપર ને છે કે તેમની તેમ ખરે ખાનવી.

દખશીલુ અમેરીકાનાં કુધ આપનાર બહાડ.

દખશીલુ અમેરીકાનાં વનશપતીની વધ અને બારી ધણેજ બારી અને મનજીવે, તેની શાયે અનન્ય નેવ શુણે પણ ધરાવે છે. “પાને દી વાકા” અથવા જે કુણીમાં જાહાડ કરી મોટે છે તે જાહાડી સુખી એવી છે કે તેમાંથી કુધ જેવી ચીજ અથવા બરોગર પોલોએ તે ખલાઈ જેવી ચીજ ઉતપન થાય છે. એ જાહાડનું કુધ અને જાંબ અને આધામાં આવે જેવી હંનજો છે અને તેમાં મેશજીવા પદારથ ધણેજ છે. જે જાહાડ નરમ કરી તેને મદલીને તેની ગેરલી ગંવા વી રાખે તે તેની સુખી કોઈની જાતના બોખાની ગેરલીને આને હુખ મળવી આવે છે. જે જાહાડનાં એક અદરને આમ લીધે હોય તે તે બરેખર ધાહની ખાશીએ ધરાવે છે. જે ઉપરથી એ જાણુ વરે છે કે “પાને દી વાકા” એ જાહાડ આપણને કોને એક નાગતો આવે છે જેમાં કુધ અને ગેરલી શાયે મતી રાકે

શરીર શાથે મનનો શાથ.

ધણી વાર શુધી થય મેથી રહીએતો તેથી આપણા શરીરને કુખ થાએતે અને, તેથી આપણી ત દુરશતી બંગડે છે. જારે શરીરને હુંખ ધણું એટલે તુરત પછી તે કુખ અને ઉપર અપાર કરેછે, એ પરમાણે શરીર શાથે મનને કુદ રતી ગંબ ધરે. એન પરમાણે ને ધણીવારે શુધી કેઈએ કે બાબદ ઉપર ધ બાણીએ જોર દરવાજા મન રાકાએલું રહે છે, તો તેથી તુરત શરીરમા કાઇ કુખ થવા માડેછે, તેપણ એટલા ઉપરથીને કે શરીર શાથે મનને શાંખ થછે. એટલા માટે ત દુરશતીના શાંભાવ, શાહું નસ લગાર કરવું હરવું મા ધણેને ધણ અગતવું છે, અને તેમજ મનને પણ ધણીવાર શુધી કોષએક બાબદ ઉપર રોકેલું રાખવું ન ભેઈએછે. કે ટલીએક વેરાએ એવું શાલવીઆમા આવીઉછે કે માણસો કેટલીએક વાતની ઈનતેજારી રાખેઆથી હલાક થઈ મરણ પામેઆછે, ધણી કાલજ રાખેઆથી મન એકની એક વાત ઉપર અથવા જુદી જુદી બાબતો ઉપર હમેશા ભ્રમવું કરેછે અને તેથી તેને લગાર પણ નવરાશ બલતી નથી, અને તેમ જ્યેઆથી મનની અપાર શરીરને લાગી તે માણસ કુખી થાએછે.

માહા પુરૂશની હિતપતી.

શરૂપમા કેટલાક માહા પુરૂશો ધઈ ગએઆછે, તે એ અમથલ કોણ હતા, અને પાછલથી કેવા માહા પુરૂશો ધઈ ગએઆછે, તેના યોગદા દાખલા અતરે દાખલ કરેઆછે. જીવીંગલ નામે એક માહાપુરૂશ ધઈ ગએઆછે, જેનું નામ તવારીખીમા મશહુર થએલું છે, તે ધણી આલપણ પર વત ઉપર એક બરવારની જી કુડીમા લનમેઆ હતા. ને લોકોએન નામે એક પુત્રય ધઈ ગએઆછે, ને ધણીએ એલમે એકહીનું થણુંન ગનેઆન એલવીઈ હતું, તે ધણી એક સીકીબરને તાહા લોગેડા ધરાવાના કામ ઉપર રહેતા હતા. મારનોન છુપર એક ગરીબ ખાણ, મોદનાર (બેલદાર) નો છોકરો હતો. કેગી, ને ધણીને ઈંગરેન લોટોના ધરમ પુત્ર તક (ખાઈખા) નેજ જુદી જુદી બાજાએમા તરજુને દરવા ની મેરુદી કલપના શુખ પટી હતો તે ધણી એક મોમી હતો.

અકતર મારીશન ને ધણીએ બાઈબલને બીનાઈ બારામા તરજુમે કરેઆ હતા, તે ધણી એક કાલજુક બનપવનીર હ તો. અકતર મીનન આપરનીન શાએર નામના એક પુરગ છામા ગોવાલીઆ દાખલ કામ કરતો હતો. અકતર આડ મ કલાકર, એક ગરીબ મુકલશનો છોકરો હતો. જ્વન ફરયા તર એક વણકર હતો. એનડરીકુલર એક ખેતુતને તાહા આકર હતો. તથા ઉહીઆમ, ને એક ગોવાલીઆ હતો, અને એ વગર બીને ધણા માહાપુરૂશોના નામ નેએઆના આલેછે, નેએ પેહેલા ધણીન હલકી અવશયામા ઉતપન થ એલા પણ પાછલથી, પોતાના ઉહીઆમ અને રેઆનતદારી થી મોહીટે મરતમે પેહીએલા બેનભામીન ફરકલીન, શર આઈશાક નીકેન, કપતાન કુક, કોલબસ અનેએ વગર બી ના ધણા રાખગોના નામ નોપામિલાછે, નેએ પેહેલા ગરીબ અને ક ગાલ હાલતમા હોએઆ છતા પાછલથી ખાટા પડી તો તથા માહા પુરૂશોમા પોતાના નામ મુદી ગએઆછે આવી રીતના દાખલા માતરે ઈંગરેન લોકોનામ મેછે, એમ ન રાખવું, બીજ ગનેઆતના લોકોમાથી પણ એવા થાખ શો ખલી આપશે નેઆની ઉતપતી ધણીન ગતીની હાલત મા થએલી, પણ પાછલથી તેએ નેહીટે દરનજ પેહીએલા— ઉહીઆમ, કકશર, અને રેઆનતદારી, એ તરણ મીની ને ધણીએ અખનેઆર કરી તે ધણી ગમે એલા ગરીબ અથવા ક ગાલ હતો, તો પણ તેનું આ કુનીઆમા ફરેઆણું મવાનું એ પકેપણે હખાદ રાખવું નેહીએ.

એહન શહીને શારે આપણું શાહું.

અટેમાઈ—કેટલાક લોકોને એના ખવાશહે કે ને તેમના પડેશી અથવા તોમના કોઈ સોશતદારની એ લખમા વખાણુ પતી હોએ, તો તે અટેમા લોકો ખુદી થવાને વ દને ખાર બલાથો કરેછે. કોઈ પણ આપણી ભાઈબપનું અથવા સોશત અશરાયોનું શાહું થવું હોએ તો તે નેઈ ને આપણને શાહું થવું નેહીએ, તેમજ ને કોઈ આપણા ભાઈબપ લીગે વખાણુ થતી હોએ તો તે આપણીને ખુદી થવું નેહીએ પણ એથી વીરૂથ કેટલાક લોકોને એલા ખરાગ થવલાવ હોએછે કે ને નસ કોઈનું શાહું થવું અ થવા તનું કોઈ લીગે આટ મોલાઈઈ કે તેએ ખલી નહીન હોએ અફોશ કરેછે, કે અરે માહાર નાનીને ક મહાનું.

આવું શાસ્ત્ર ધણું? જારે માહારી નહીં ને ફલાણની આ
રહી તારીકે યદ્ય ઇતિઆદી. પણ તે ક્રમખત એટલું ચમત્ક
તો નથી કે એ પરમાણુ હોયે અકરોશ દીવાથી તેનું કશું વ
લવાતું નથી, પણ એવું કરીને એર તે પોતાને નાહક ક
ખી કરેછે. એવાન એક અરેખા મોર વીંચે નીચે જણાયે
આ પરમાણુ એક જણ લખી ગમેએછે તે કહેછે કે એ
ક દીવારે એક ખેડુન શામને વખતે એક વરશાદની કમાન
ના તરેહવાર રંગ એકને ઘણે ખુશી થયા હતાં અને તેની
વખાણ કરતા હતા, તે એક અરેખા મોરથી ખમી શકાઈ
ઉ નહીં, તેથી તેણે પેલા ખેડુતને કહીકે કે “આ એ વક્ર
ખેડુત થું આ માહારા કરતાં તારી વરશાદની કમાન વધારે
ખુબશરતએ કે તું તેની એટલી વખાણ કરેછે?—એ મારા
રીજાને રંગ કેવો યુદ્ધરછે, અને જેની બહી જોતા આખ
ને તાહાહક વળેછે, અને વલી તે શાયે એ વરશાદની કમાન
નો રંગ તો નવલીથી કરખાઈ નયે, પણ માહારા પીજાનો
રંગતો યદ્ય એનોએ એવાન રેહવાનો, એટલું કતાં તું મહ
ને મુકીને તેની શાને આટલી વખાણ કરેછે?” એ એલ
તું ચાલકીને ખેડુતે નવાખ રીતે કે “એ અરેખા વખતથી
હું આ વરશાદની કમાનની તારીકે કરું તે કાઈ તેના ર
ંગ ઉપરથી નથી કરતો, પણ એ કમાનના દેખાવ ઉપરથી
એવું જાણ્યેછે કે હવે આવતી દાલની હવાના અથવા રત
મા દેખા શારો ફેરફાર થયે, એટલા ઉપરથી હું ખુશી થાઈ
કુ, તથા તેની તારીકે કરું. તેમજ હું તારી તરફ થ
હું ખુશી નથી થતા તેનું કારણ એનુંછેકે જારે હું તારો
તરફવાને શાદ જાળહુછું તારે તુરત વરશાદ આવેછે.”
આ પરમાણુ તે મોરની કનેતી ધમેઆથી તે શરખાઈ યદ્ય
તાહાથી માણતું ધણું

એક છોકરીનો પોતાની મા તરફ પેઆર.

મુનીએ રાખે તરીને ગયેતેવગા, એક વાહરે
બાહરે કરવાને નીકળેઆ હતા. રણતામાં તેણે એક ગમમડી
આની છોકરીને એક કુવા ઉપર પાણી ભરતા બેઠું, જે છે
રી શવરને શુંદર પણ દેખાવે ઘણી જ ગરીબ અને રાક હતી
છોકરી હાલી મુંદર તથા તેની અંગનાની ઘણી નાનુક એ
હતું કતા તે છોકરી પાણી ભરવા આવી હતી, એ ઉપરથી તેના
અંગે કારોડ કે કાઈ ગરીબની રેહરી હતો, એમ લીધા
રને તે મોડો છેકરી ને

શેધી એક કુવા પાણી પીધું, પાણી પીવાનાદ તે રાખએ ને છે
કરીને કહીકે કે “એ ગરીબ છોકરી તું આવી નાનુક કતા
આ પરમાણુ એકેનત કરેછે, તે એકને મહત્તે તારી દમેઆ
આવેછે, જે તારાથી પાણી કહાડાવું નથી તોપણ તું ઘણી મહે
નતે પાણી કાઢાડેછે, અને વલી એ વાંચણ ભરીને માથે મું
કી કોણ જાણે કેટલે દુર તને લઈ જવું પડશે. ખરેખર એ
તું અતીથએ એકેનત ભરેલું કામ કરવાને તમી ઇશવરે પેસ
કરી નથી એ તાહારા રૂપ ઉપરથી શાસ્ત્ર જાણ્યેછે, જારે તો
તું માહારી શાયે આવશેતો હું તારી હાલત મુશરી તને મુખી
કરીશ, જેથી કરીને ફરીથી આણુ કુખ ભોગવવાની તને અગ
ત પડશે નહીં” એ ઉપકારના તથા પીરીતીના શખરો સાથે
હીને તે છોકરીને વાંકી વલી પોતાનું શર નમાવી, તે રાખને
જેણે ઉપકાર માનેઆ અને તેને કહીકે કે “માહારા,
પરમેશવરે જે શક્તીમાં મહત્તે ઉત્પત્ત કરીકે, તેમ શક્તી
તી હું વધારે પગલ કરું મહત્તે એ કરતાં વધારે ચારી હા
લતની કશી અગત અથવા ઈજા નથી—પરશવરે જે કહીકે
છે તે કીકન કરીકે, અને તે કરતાં જે મહત્તે એથી વધારે
શારી હાલતમા રેહવાની ઈજા હોત તોપણ હું તમ શબ્દ
રાગાથે દયાથી આવત નહીં.” એટલું જોલી તે છોકરી પા
છી પોતાને કામે વલગી. એ ઉપરથી તે ઉદાર મનની થ
જાએ તે છોકરીને ફરીથી મુકીકે કે “તું માહારી શાયે શા
માટે આવતી નહીં?” છોકરીએ ઘણી જ મનતાથી નવા
ય રીતે કે “શાહેબ અથકત અને નીરાશરોત એવી જ
માહારી એક ધરડી માતા તેને એકલી મુકીને હું કેમ બીજી
કંઈ જાઉં? મનવીના માહારી ધરડી માતાને પાણી પાવાને
અથવા જોનન આપવાને બીજું કોઈ નથી. અગર જે હું
તેનોથી એક ધરી દુર પડીતા તેને ઘણી જાતની અડચણો
ભોગવવી પડેછે, તો એવી લાચાર માને પડતી મુકીને હું મો
ન ભોગવવાને તમ જેવા શખી અને ઉદાર પ્રરોડા શાયે મુકી
એ કેવું અર્થહરતું, અને અતીનીતું કામ કેટલાંએ?” તે
છોકરીના પોતાની મા તરફ આવા મનતાના શખરો સાથે
હીઆથી તે રાખના મનમાં ઘણું જ લાગીકે, તેથી તેણે તેને
મુકીકે કે “તે માહારી ધરડી અને લાચાર આ કાઢા રહેછે”
તે વેળાએ શાયે એક જુવડી હતી તે બહી પોતાની અંગ
લી દેખાડીને તે છોકરી જોલી કે “એ જુવડીમા મારી મા ર
મેછે” તારે રાખએ તેની મા પાંચે જવાને પોતાની ઈજા બ
વશથી. જે પેલી છોકરીએ તુરત કણ્ઠ રાખી અને તે બંધ
જણા તે જુવડીમાં ગમેઆ રાખ તે જુવડીમા હોયેતો

ધરડી અને અનીચએ અશકત એવીએક અથતરી લેએ ઉપર પથારી કરીને પહેલી હતી, એ ઉપરથી તે રાતએ ઘણું હેતથી તેને કહીકે કે "આ ધરડી અથતરી તારી આવી કુ ખકારક વ્યવસ્થા બેઠીને મહીને ઘણેજ શતાપ થએએ." દેશીએ નવાબ દીલે ને "બાપા મારી હાલત એવીજાણે ખરી કે રશતે ચાલતાને પણ માહારી ઉપરએએઆ આવે. હું એ ટહીતો નાતવડા અને કમનર યહુલું કે મારાથી આણીગમ તેણીગમ લગાર હુસનું પણ નથી, આટલી ઊંચરીહેતો તેથી મહીને નરા લગાર પણ કલ પડે, તથા જહું પાલજી ખાવા પીવાને મનેએ. અગર એ ઇશવરે દએઆણુ યદીને આ ઊંચરી મહીને નહી દીધી હેતતો હું નહી કહી શકતકે મારા હારા કેવા હાલ થએઆ હેત. એ ઊંચરી પોતાથી બની શકે એટલું માહારા મારે કરેએ—કેમ રીતે માહારા મનમાં એણું આવવા દતી નથી, પણ શકલી પરકારે મહીને શુખ આ રાખવાનીજ તલવીજ કરેએ—રાતને શખએ થંડી અથવા માહારીતે લીધે એ હું નરા લગાર બેકાર થાઉતો એ છે. કરી પોતાની મીઠી હુંગ બાઈને શાંરીસાત માહારી આગલ એ શી રહે એવી શકલી પરકારે એ ઊંચરી માહારી નતન કરે છે, અને એણું ખડું યાત્રુતો એ ઊંચરીનીજ નતનથી હું અનીચાર શુધી છવીણું, નહી તે કાણ જાણું હું કે દાહાડની મશણ પામી હેત. ઇશવર એ રૂડી ઊંચરીનું કયેઆણુ કરે. એ ઊંચરીએ જેવી માહારી ધરડીની બરલાશત લીધીએ તેનું એને ઇશવર, શુખ આપી."

એ શકલો અહેવાલ માંલેએઆથી રાજનું હંધું બરાખ્યાવીડ, અને તેનાથી એક બેલ બોલાએએ નહી, તેણે તે ઊંચરીને પોતાની પાસે બોલાવીને તેની ઘણી તારીક કીધી તથા તેને ઘણી શાખારી આપીઅને કહું ને "જેવી તું આ તાહારી ધરડી માતાને તેના કુખના દાહામાં મદદ કરેએ. તે ન પરમાણે ઇશવર તને મદદ કરે, " એમ બોલીને ગળવા આથી રૂપીઆની એક કોણલી દાહાડીને તેને આપીને કહી ઉલ્લેખે "તે આ રૂપીઆ અને એ તુ તાહારી નેડે રહેવારે, એ રૂપીઆ કાઈ ઘણા નથી પણ હાલ તું એમાંથી રહેય લીને ખરચ કરે, હું વલી કરીને આવીશ તારે કાઈ વધારે પડિશ લાવીશ " એ પરમાણે પરોખકારના શુખને ઉપભોગ લઈને ગસ્ટેવસ રાજ તાહાંથી નીકળે, અને આવાં લાખાર તથા અશકત લેકીને મદદ કરવાને ઇશવરે પોતાને શકતી આપીએ એથી તેને ઘણેજ આનંદ થએએ, અને ટુરત તેણે પોતાને ધર નહીને ઇશવરની ચેવા કીધી. રાજ

એતે આપેલી કટુલાત પરમાણે થોડા દાહાડા પછી તાહા પાછો ગમેએ અને તે લાખાર ચેરીનું તથા તેની એક ચહુશુરી ઊંચરીનું નતન શુધી પડું થએ એણુ કાંઈ તેમને કરી આપીડ.

અગર એ શકલી ઊંચરીએ ઉપર કહેલી ઊંચરીના જેવી હએ અથવા થએતો પછી કેવે આનંદ. કેટલાંકતો એવા નીચ અને અધમ ઊંચરા હએએકે જેઓ પોતાના મા આપની ચેવા કરતાતો રહેઆં પણ ઉલટા તેમને કુખ દીએ એકે એકવાર કહી એણું પણ બને કે આખાપને શવબાવ નકારે હએ, તેણુ ઊંચરાંચીનીતો આ એક કુચએ કે તે એએ શકલી પરકારે પોતાના મા આપને શુખ આપવાને ત નવીન કરવી જોઈએ, કાએકે બાલપણુમાં મા આપે ઘણી મે હેનત લીધીએ તથા અતીરાઅ કુખ ખમીડે.

અઈરાંચીનાં ચેહરાની ખુબશુરતી

નત અને દીક્ષી.

આપેલો તમારો ચેહરો ખુબશુરત કરવા તમે તન અને દીક્ષીના ઘણા શોખ રાખીએ, પણ તમારે ચાર્ક થોડાક નીચ લખેલા શીતગરો તમારા એક રોશદારે મેકનન લઈ શોધી કાઢાડેઆએ તે એ કાને લગાડીએ તમે દર્શી હજુર ઘણા વધારે ખુબશુરત દેખાશે.

સતગાર થેલેલો,

ખરી આરશી—ગાણેઆન.

ગનેઆન દરપણમાં તમને દેખાશે તમારી લુલ અને ખાતી, ને શુષારેઆથી વધશે તમારી આબરુ, ઘરો તમારી નેકનામી

સતગાર ખીજો,

ચેહરો શુમારો કરવાનું શુગંદ તેલ—શંતીશ.

વાપરને હર રોજ એ તેલ પ્રથમેદાર, ઘરે બાલ જેવી નરમ, રેહો દીપ હુસર શુખતર

સતગાર તરીજો,

હાઉતને લાલ કરવાનો રંગ—સાચાઈ.

લગાડને દરોજ તમારા હોટ ઉપર આ અપ્રેરે રંગ, ઘરો હોટ પરવારાં નેવા, નીકલશે તેમાથી આવાજ, મનપોતન

૧૭૬૬ માં પોલીસ નવીનાં આદેશનું ચક્ર બંધાઈ હતું, તથા તે વેલાની ધંડીથી પણ બહુ માછલા તથા પખશી એ હવાક થઈ ગયેલાં હતા. ૧૭૭૩ તથા ૧૭૭૫ ની શીઆલાની રૂત પણ ઘણીન કાણું હતી. આ પરગણે જોનાં હથેલી થને ૧૬૬૨ થીતે ૧૭૭૬ થીનાં શવાજે પરગણાં ઘણીવાર ઘરિપખાંડ ગમે શકત તાહા ડ પહેલી નહામેકે.

લોહિયાંની શરૂક.

પારસીનરતા એક અધીકારી રાજરૂ હથેલીવનથ ને લોહિયાંની શરૂક વીધે ને હથાલ ઉપજાવેએ છે તે ઉપ થી નજાએ છે કે, આ પુરૂથવીની શપાટી ઉપર હાલ નાહા નાહા લોહિયાંની શરૂક નખાઈ છે, તે એટલીતે છે કે જોને એક લામે પડે કીધે હામે તો તે પડથી આખી પુરૂથવીને થેરી થયીએ.

૧૮૫૬ થીપીઆ ગરેટ બરીકન અને આમેરવંડ ન લીનેઆ ખાતરે ૮૦૫૪ અર્ધ થીપીના રચતા ઉપર લોહિયાંની શરૂક શુકેઆ આવી છે.

એ શરૂક પાછલ ૨૮૬૦૦૦૦૦૦ રૂપીઆ ખરચ ને રાહે.

૫૦ અર્ધકરતાવધતા તોરનમે (હુગા) ખોલ્યાલા છે. લનરનની પડેશાખાં અગીઆર અર્ધ નેરલા પડેા પુ કાચેલા છે.

લોહિયાંની શરૂકને ખાતે ને નખીન ઉપર કામ આપે લાહે તે નખીનનુ આપ ૫૫૦૦૦૦૦૦ કીડીક વાર ગણુ એકુ છે.

એક વરથા આગની ગારી લોહિયાંની શરૂક ઉપર ૮૦૦૦૦૦૦૦ અર્ધની પુથાફરી કરે છે.

ઈગવંડ આગની ગારીને ખાતે ૫૦૦૦ વસાલ હંથાલ રહે, તથા ૧૫૦૦૦૦ બીજા ગારી તાલુ લઈ નવા લાવા ખાતે તથા ઉત્તરે વાશને છે.

લોહિયાંની શરૂક બાથવાત કામને ખાતે ને જુદી જુ રી મેડલીમે થઈ છે, તેએમે રેતાના હાન મેડલ ૬૦૦૦૦ અપામે કામે લગરેલા છે.

દર વરથે આગ ગારીમાં ૨૦૦૦૦૦૦ રૂન કોમેલો ખ પેટે.

એક બીનીર નેરલા વખતઆ, ૪ રૂન કોમેલાની ખા રહેતે ૨૦ રૂન પાંછીના બાક તરુઆર થામે છે.

૧૮૫૪ ના શાલઆ ઇગલ ડ અધીઆગ ગારીમા કેર લા ઉતાડેઆ ગમેઆ હતા, તેની તપાશ કરતાં નજાઈ છે એ વરથામાં ૧૧૧૦૦૦૦૦૦ ઉતાડેઆમે એ ગારીમાં એક લીધી હતી, અને તે આંહેલાં દરએક આણે ૧૧ અર્ધની પુ શાફરી કીધેલી હતી.

એ વરથામા એ ગારીની ૨૦૨૧૫૦૦૦૦ રૂપીઆ આવક થઈ હતી.

લોહિયાંની શરૂક ને શુકેઆ આવી છે, તે ઘણી ખ રી થશાઈ જામે છે, તથા ખરાબ થામે છે, એટલા વાશતે દર વરથે એ શરૂકની મરામતને ખાતે ૨૦૦૦૦ રૂન લોરોડું વ પસામે છે. તેખ એ શરૂકની એક લાકડાની ને “ થવી પડે ” શુકેઆ આવી છે, તે પણ થશાઈ ખરાબ થામે છે, ખાતે દર વરથે ૨૬૦૦૦૦૦૦ નવી “ થવીપડે ” શુક વી પડે છે. “ એ થવીપડે ” બનાવવાને ખાતે દર વ રથે ૩૦૦૦૦૦ જાહોડે કાપેઆમા આવે છે, અને એ ૩૦૦૦૦૦ જાહોડેને વાશતે ૫૦૦૦ એકર નખીનની નકર પડે છે.

દરએક વેલાએ એ ગારીમા આશરે ૨૦૦ ઉતાડે જા શરૂકે. તેપણુ અતરેની આગની ગારીઆતા વખતપર રે કી વેલાએ ૪૦૦ કરતાં વધારે ઉતાડે લીધામા આવે છે.

ઈગલંડમા લોહિયાંની શરૂક શુકવાને, વાશતે ને ને નખીનશરે પાથેથી નખીન લીધી છે તેને ખરે તેએને ૮૦૦૦૦૦૦૦૦ રૂપીઆ આપેઆમાં આવેઆ છે.

લીનરોમા તાર ૭૨૦૦ માઈલ થીપી ગહાવેઆ છે ને ખાતે ૩૬૦૦૦ માઈલ તાર વપસામે છે.

એ તારની આશીયામાં ૩૦૦૦ આણે કામે લાગેલાં છે તથા બીજાં ૪૦૦૦ આણે પણ કામે લાગેલાં છે.

દર વરથે રેલવેની આવડા લગલગ ૨૦૦૦૦૦૦૦ રૂપી આની થામે છે.

રેલવેની શરૂક ઉપર ને ખરચ લાગે છે, તેમા દર અર્ધ લે ને એ ખરચમાં ખાતરે એક રૂકનીની કથાર કીતામા આ વેના દર વરથે આગમાં આહા ૮૦૦૦૦૦ રૂપીઆને, રેલવે કપનીને કામેથી થામે.

ભાણવાળો બાપદો.

હાલ આપણી દુનીઆમાં શબ્દો મલીને. ૩૦૬૪ ભાષા લોકો બોલે છે.

આ દુનીઆમાં વશતાર લોકોમાં જુદા જુદા ૧૦૦૦ કરતા વધારે ધરત રેલાએઆ છે.

મણુતરી તથા શોષ ઉપરથી એવું સાબેત થાયે છે કે આ દુનીઆમાં જેટલા મરદો છે એટલી જ મારતો મણુ છે.

આણુશની ઇન્દ્રી આ દુનીઆમાં શરાશરી (આવરેલ) ૩૩ વરસ યુધીની છે એવું નણુએણુ છે. જેટલાં આણુશો છે તે એનોત્રી ચોથો ભાગ શાત વરસની વયે યુગાની અગાઉ મરણુ પામે છે હરથો ભાગ ૧૦ વરસની વયે યુગાની અગાઉ મરે છે, મણુ જેવે ૧૦ વરસ પુરા કરે છે તેઓ મોતાની ઇન્દ્રીનું મુખ શાવું બોગવે છે.

દર હજાર આણુએ એક આણુ ૧૦૦ વરસની વયેનું થાયે તોહાણુધી હવે છે. દર શો આણુએ માતર ૭ નણુ ૬૫ વરસની ઉંમર બોગવે છે. તેમજ ૫૦૦ આણુઓમાંથી માતર એકજ આણુ ૮૦ વરસના આવરણનું નીકળે છે.

આએ દુનીઆની શપાટી ઉપર શબ્દો મલીને ૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦ આણુશો છે, એઓ માણુધી દર વરસે ૩૩૩૩૩૩૩૩ આણુશો, દર દાહાડે ૯૧૮૨૩ આણુશો, દર ક્ષણે ૩૩૩૦ આણુશો, અને દર પલે ૬૦ આણુશો મરણુ પામે છે. આ પરમણુ ને મોત નીપજે છે તેવી આપણી દુની આ કાંઈ ખાલી થઈ નથી, પણ નિમ એક તરફ મો ત થાયે છે, તેમજ બીજી તરફ નનમો પણ થાયે છે, જેથી દ રીને દુનીઆની જમતીની શંખીઆ શમતોલ રહે છે.

કુવારાં અથવા છડાં આણુશો કરતા પરણેલા આણુશો ના આવરણ લાભા દાહાડાના નણુએઆ છે, પણ નેઓએ એ ખાધા પીધાનું અજાણશર રાખી, મોતાની તંદુરથી શાયવી છે તેઓ ઘણાજ વધારે દાહાડા આ દુનીઆની મોત બોગવવાને હાવતા રહેઆ છે.

ડીંગણાં આણુશો કરતાં લાભા આણુશોની ઇન્દ્રી લા મી નણુએલી છે.

એખલપેટાપાણું.

આ દુનીઆનાં લોકોમાં એક અનન્ય શુણુ મશકો નણુએ છે, કેટલાક લોકો એમન નણુએ છે કે દરેક આણુ ને

માણુ છે તે શબ્દો હાજારના છે. આ માણુ વેપારીઓ તથા ધધાદારીઓને વધારે લાણુ પડે છે, તેઓ ઘણુ કરાંને એમન શમજે છે કે પરમેશવરે આ શુરશરીત્રા ને કાંઈ શારા પેદાર થો હતપન કરેઆ છે તે શબ્દો હાજારના મરે છે, તથા લોકો ને કમાઈ કરે છે તે અણુશરીત્રી, એ શબ્દો કમાઈ હોને કરીએ, ફલાણુતો હોમન કરીએતો શાવું, અને એ પરમાણુ તેઓનાં મતમાં એવું ન મ. કરે છે કે શર્ણુ હોમન કરી એ, અને શબ્દો લાણુ તથા અણુએ અમોજ. લાણુએ, પણ તે આ એટલો વીચાર કરતા નથી કે આ દુનીઆ મોણુશરીત્રી, શબ્દોનું એમાન પુરું થાયે છે, અને તે પુરાનો કરનાર મરણુ દેમાર છે. ઉપલા વીચારને મલતી એક કાહાણી નીવે મરણુ છે, એક નગા ઉપર એક દેવલ નણુંનું મંથાઈ તથામાર થ એઈ હત, તેના ઉપલા ભાગ આગલની ઘંટે ભાધવાની એક નગામાં કેટલાક અણુતરોએ મોતાનો મુકામ લોભો, અને મણુ દાહાડા યુધી તેઓ નમીતાઈથી તાંહા પડી રહેઆ, તે થી તેઓ એવું શમનવા લાગાં કે એ નગા હુમરેનું મરે બાધેલી છે, પણ તરતજ નવારે તે નગા ઉપર એક ઘંટે બાધે આમાં બાધેઓ કે તે અણુતરોએ કરકલવા માડી, તેઓ એમ વીચારવા લાગેઆ કે આ આપણી નગા ઉપર એ મરે આવવાનો શો અધીકાર હોરો ? એણે અતરે આવીને આપણને નાહક કંડાલો આપવા માંડેએ છે માટે આપણે એ નો કાઈ ઉપાયે કરીએ કે એ નલકરીથી નતો રહે, એમ વીચારીને તેઓએ એક શાભા ભરી દેવા કરેઓ કે એ ઘંટની આવી નાભાએક ચાલ માટે એક અમરણુ ક્રેવી અને એને રખથુરી અપાવવી ઘંટે યુગા યુગા એ શબ્દો બોલવુ શાભવી લીધું અને પછી ધીરનથી આ પરમાણુ કહી કે " આ નગા કાંઈ તમારા એકલાનેજ માટે અથવા માહારો એકલાનેજ માટે નથી પણ એતો એક મરેર મકાન છે, એ નગા ઉપર નેનું મને તે આવે એવી છુટકો, વાચતે અમરણુ કરવાનો તમારો મેવકુશી ભરેલો વીચાર છોડી દેઓ, નહીતો મહનું દાહાડી મુકાવતાં ઉવડા તમોન નીકલી નથી. "

આ વાત ઉપરથી મતલબ એટલીજ નીકળે છે, કે શામ હું આહારેજ વાચતેએ, શબ્દો હું શાણું હું ન લઉં, હું ન કરું, એવા વીચાર મરાવનાર નેઓએ તેઓ એ નણુણુ નેઓએ કે સંપણું કરતાં અથવા ભોતાં પાથો ને હું થો, તે પણ બોવાઈ નથી. દરેક આણુ ને પાણુ છે તે શબ્દો આપણાં નથી, પરમેશવરે ને કરી આપીકે, તથા ને મોડું મરે છે તે ઉપર મણુરી મકડવી પડે છે.

અરે! મીઠું મોઢું યઈછીએ!

મીઠું મોઢું થાએછે કારણ કે તેના અપ પછેછે થાર વે લોક મીઠું ખાએછે, કોઈ ને વગર ચાલતુ નથી. જના વર પહુ ત્રીયાં વીછે. કોઈ વાર તલવચેટે પોતાતાલાએ મીઠું મોઢું મૂતનો એક જરનેા ખોરાક કરી આપેએછે. મીઠું નહીં પાધુનો ગણુચ કુળુચ થઈ જમદી મરણ પાચેટે જરે મીઠું પાધુનું મોઢું થાએછે તારે ગરીબ લોકથી લેવાઈ ગ છતુ નથી, તેથી તેઓ પોતાનું ખાણુ વગર મીઠાનુ રાધી આ એછે અને ખાઈ રહેા પછી એ માર ચમદી મીઠું ઉપરથી પાધુ પોતાની હાલત પુરી પડેછે. મું બીમારા ગરીબની અવસાણા તે ઉપર વીમાર કરેા અને તેમને ઈશવર કુરખા કરી, ને ચમદી મીઠું તમારા ખોરાકમા નાખવાને બખેએછે તે વીછે તે ઘાંતાના ચુકરાના કરેા, અને શાંતેશથી રહેા મીઠું ખોરાક તાલાએ દરીઆમાં પુરાકર જરેઈછે મીઠું જમીનમાંથી પછું નીકળેછે, પણ જરેહુ દરીઆવાથી નીક સેછે, તેજી જમીનમાં નથી મગરની કીધા ઉપરથી એનું મા જમ પડેછે, કે ને દરીઆમાંનું સંપદું મીઠું જીક કરી તેનો દમ કરીએતો તે દમની ઉંઘાઈ ૧૦ ગાંઠલની દાએ, અપવા શીપારણ રીને મોહીએતો તે મીઠાનો દમ આપણા વાલકેગવ રેતી કુમર કરતા ૮૦૦ પહોા ઉઝા, ૮૦૦ પહોા લાએ, અ ને ૮૦૦ પહોા પેહોલો, ત્રાં મોહોરા દમ થયું નિહાએ. ને ની બરેજાર હીમાલીઆ પરવત પહુ આવી શકે નહીં એ રહું સંપું મીઠું હોઆં છતા આપણા અપરાં પુરતુ આવ નું નથી તેથી તેને અપ કટ્ટો હોય તેનો ગાપારણ અરશરો નેઆનના આવી શકેછે. દરીઆનાં પાણીમાં મીઠા, શીના એ બીજાં તરણ જાતનાં ખારેછે જના દમ પણ થયું અરે એવળાં થઈ શકે એટલો જ્યો તેઓનો પછેછે.

મીઠીથી કુલ કરમોઈ તાપશક થઈ પડેછે તેમ તે બાએડી ને વધારે મોજલી થઈતો તે નાખશક અને ઘણાડી મેરેર જવો લાગવાની

પાંકુ જાહાડ—એક જગાને પુછી કે આ જાહાડ પાંકુ કેમ જીવે? જગાએ જવાબ આપેએછે આ જાહાડ જરે તાહાનું અને કુમળુ હોય તારે એની ઉપર કોઈ માલી મોઈ હોય જોની એ જરશઈ મીઠે આ— હા— આ— જમાના મોરેલા થ જરો કેવા ખરા, અને કટ્ટું કુખ જાનવા જોજ ખરાછે આ જાહાડ જરે તાહાનું હુવ તારે તેમ તેની કાકાએ જરદા પન નહીં કીધી અને લોકના પગ તરે મપાવા લીધું નથી એ વાનું નીકરીકે, તેમ કેટલા લોક હાલ વાકી અને કુમર માજ માંછે જનુ કારણ એનકે તેઓ જરે તાહાના હતા તારે તે મોની શાલાલ જરાજર નહીં રાખેઆથી તેઓને નાકે રસાતે જવા લીધાથી, મોહોરા થઆ પછી વાંકાં અને મારી માલ માલનારા થઈ પડેઆછે નેમ આવે જાહાડ શીધુ નથી ર હ ચકવાનુ તેમ એ માણુઓની આડી આડ પણ નથી મુરાકેલછે. મોટી મુક એ લોક લીછે એન પંકુ કે તેઓને બ અપણીન, જરે કોવર હતા તારથીન લાએક રીને નહીં મે ઉઆ, અને મેઉઆ તે એવા કે આરે રગન મરેઆ રે થી આવે શીધુ થવાની ઉમેક થોડીન રાખતી બાદમો તમા મારા હાતમાં તમારા કુમરા બાલકો આ વખતે હોય તેઓ ની ખુબ ગલાલ રાખએ અને તેઓને મીઠી ખારે મરેઆ નહીતા આરો ખારા અખીન પકડો, પછી ઉપએ નથી

નાહાની વારતા.

કોતી અને રામરા.

એક ઘણેડે મોક કીલીના ગરમી એક મેડો રામરા (મોહીકી) પકડાઈ. ને મહીથીને લેવા રા પછીયા નાએન તેવી મોહી કે. અને જુવનખર, નુ જનીન કીપરના અને હંપરના જનાવરો કીપર જમ રદજતી કરેચ અને નેશાથી થરાઅચો નહી તારે, મા કીયા તારે જોર ચકાવીએ. રાનં નું મરણુ મું નુ ને કયુ હુખ નહીં કીધીયુ અને મનં કારો પડેઆ મે દીએ જવાબ લીધા કે નાના કમરને તમી ગમી

જીઓથિ સન્માનાં ચોપાંતીઆંની ઇસવી શને ૧૮૫૭ નાં વરશની આઓપત તથા
અરચના હીરાખની તારીખ.

- ૧૧૯૭) એ ચોપાનીઆના આઠ ૧ થીતે ૧૨ શુધી ૧૧૯૭ નેકલ ખાપી તેની ઉપન દર નકલ દીક વરચ એકે રૂપીઆ એક લેખે
- ૧૨૦૦) એ ચોપાનીઆને આશરો આપનાર નરતોયતી ગહરશયની પામેથી ગને ૧૮૫૭ ના વરશની બ અંગેગ
- ૬) ઇઆદ-ગને ૧૮૫૮ ના વરશની અખશેશના રૂ૧૨૦૦) પછુ એ ગહરશયનીતરફથી મળી સુધાકે
- ૬૫) ૧૦ વીઆન ઉપત્તક દમ ૦૧૧ લેખે નરતોયતી ગહર શયે આગ ઉપર આપેલા રૂ૧૨૦૦) આથી અરચ આદ નવા ગાકી રી તેહેનુ
- ૬ રૂ ૨૪૬૨-૮-૧૦
- ૭૧૮) ૮ પુરાતક મેહેલાના આઠ ૧ થીતે ૧૨ શુધીનાં કુલ છપામણીનો અરચ
- ૧૫૮) એ ચોપાનીઆને કીન્ને શી ના અર ચીતરા ઉ તરાવેઆ તથા છપાવેઆ તેનો અરચ
- ૭૬૮) ૦ ૪ એ ચોપાનીઆને કીન્ને કાગળ શરેદ તથા ક ગાન અરીદ કીવા તેનો અરચ
- ૬૨) નીકિશપેપરો તથા ચોપાનીઆઓ તથા ચોપ રીની અરીદી
- ૨૫) એ ચોપાનીઆઓને કીન્ને ગરબીઆ નેડી મગાવી તેનો અરચ
- ૧૯૬) માણુગનો પગાર વેહેઆમણી તથા હુમરાણી તથા એ વગેરે બીજી
- ૬૦) આશ નવેમઅર તથા ડિશિમઅરના ચોપાની આ લખનારનો પગાર
- ૧૮) જાહેર અમર છપામણી
- ૧૦) ૧૦) પેશક અરચ
- ૪) ૧૦ પરચુરણ અરચ

૨૦૨૨-૧૩-૧

૪૩૯) ૧૨) ૮ બાકી

૧૧૫) ૪) - રોકડા

૮) ઉપરાણુ

૩૧૫) ૮ કાગળ શરેદ રીમ ૪૨) દર રીમ એકતા રૂ૦=લેખે તથા રીમ ૦૧૧ રગીન કાગળ રીમ એકતા રૂ૦ લેખે

૪૩૮-૧૦-૮

૩ ૨૪૬૨-૮-૧૦

સાગ બહાંગીર પરબેરજી,
ત્રીતોથ શલાનો સુનથી